

Arhimandrit CLEOPA ILIE

URCUȘ SPRE ÎNVIERE

TRINITY

EDITURA MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

I A Ș I – 1 9 9 2

Arhimandrit CLEOPA ILIE

URCUŞ SPRE ÎNVIERE

Colecția „TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE“

Nr. 1

Arhimandrit CLEOPA ILIE

URCUȘ SPRE ÎNVIERE

PREDICI DUHOVNICEȘTI

Tipărite cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului

† DANIEL

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

EDITURA MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

I A Ș I — 1 9 9 2

CUVINT ÎNAINTE

Cartea „Urcuş spre Înviere“, scrisă de un mare povăţuitor şi duhovnic, Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria, cuprinde cuvinte de învăţătură şi sfaturi duhovniceşti, privind cultivarea vieţii creştine prin eliberarea de patimile egoiste, pe de o parte, şi prin creşterea duhovnicească în virtute şi în sfinţenie, pe de altă parte.

Dacă patimile păcătoase sînt omorîre a sufletului, cădere a lui din iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele, viaţa curată şi sfinţenia dobîndite prin rugăciune şi nevoinţă, prin evlavie şi fapte bune, sînt înviere, înălţare şi desăvîrşire a sufletului.

Sfinţenia celor care împlinesc voia lui Hristos în viaţa lor poartă în ea bucurie din bucuria învierii lui Hristos şi pace din Impărăţia cerurilor, care în mod tainic se sălăşluiesc în sufletul celor ce răstignesc păcatul şi se lasă luminaţi şi călăuziţi de Sfîntul Duh.

Urcuşul spre Înviere pe care îl urmăreşte cartea de faţă este o lucrare de unire cu Hristos Cel răstignit şi înviat prin puterea Sfîntului Duh, spre slava Prea Sfintei Treimi şi spre viaţa veşnică a omului smerit şi nevoitor.

Cartea de faţă este atît rezultatul unor sinteze din lucrările Sfinţilor Părinţi duhovniceşti, cît şi convingere şi mărturie din smerita şi bogata experienţă duhovnicească a autorului, care în-

țelegă pocăința ca trecere din moarte la viață a sufletului și prețuiește dulceața și bucuria rugăciunii ca pe o arvună a învierii în Hristos.

Lucrarea „Urcuș spre Înviere“ a fost aproape în întregime scrisă în vremurile de mare încercare din timpul de stăpânire comunistă, când autorul a fost nevoit să se retragă și să se ascundă pentru mai mulți ani în pădurile din munții Moldovei. În timpul regimului trecut, Mănăstirea Sihăstria nu a încetat, totuși, să fie o cetate duhovnicească a credinței ortodoxe străbune și un laborator al învierii sufletești pentru sute și mii de credincioși, pelerini de toate vîrstele și profesiiile.

Drept aceea, binecuvîntăm tipărirea acestei cărți, bazată pe Sfînta Scriptură și pe experiența sfinților, și o recomandăm călduros tuturor celor dornici de urcuș duhovnicesc și sfințire a vieții, iar autorului îi exprimăm adîncă recunoștință și prețuire.

† D A N I E L

MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

La Praznicul Învierii Domnului
Iași, anul mîntuirii 1991

INTRODUCERE

Fiind eu nemernic și străin pe acest pământ, ca și toți părinții mei (Psalm 38, 17), și cugetînd la cele petrecute în viața mea, mi-am adus aminte de unele predici pe care le-am vorbit oarecînd părinților și fraților din această Sfîntă Mănăstire Sihăstria, pe vremea cînd, cu nevrednicie, eram povățuitor duhovnicesc al lor. Deci, am socotit că ar fi bine să scriu unele din aceste predici ce mi s-au părut a fi mai de folos atît pentru cinul nostru călugăresc, cît și pentru credincioși.

O mare parte din aceste predici le-am scris la liniște, între anii 1958—1964, cînd din cauza păcatelor mele am plecat în pribegie, retrăgîndu-mă la singurătate în munții Rarăului și în pădurile seculare ce îmbracă valea Bistriței. Ziua și, mai ales, noaptea, după ce-mi terminam rînduiala de rugăciuni către Dumnezeu și Maica Domnului, ocrotitoarea tuturor creștinilor, care dura mai mult de zece ore, îndemnat de cuget și întărit de Duhul Sfînt, mă apucam de scris. Eram singur și nu vedeam față de om mult timp, dar eram fericit în această împărăție a liniștii. Scriam zilnic cîteva pagini, mai mult din memorie, la lumina slabă a focului din gura bordeiului sau la lumînare, că nu aveam cu mine decît cărțile de pravilă, Sfintele și Preacuratele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu care mă împărtășeam săptămînal, și două cărți foarte iubite mie: Cuvintele ascetice ale Sfîntul Isaac Sirul și Paza celor cinci simțuri a Sfîntului Nicodim Aghioritul. Textele biblice le scriam din memorie. Ce dumnezeiască este liniștea, unită cu rugăciunea în singurătate! De cîte ori îmi amintesc de acele clipe, nu mă pot opri din plîns...

La predicile acestea au fost mai tîrziu adăugate alte cîteva, rostite în fața soborului Sfintei Sihăstriei, cînd mă rînduia părintele stareț să vorbesc. Ele au circulat multă vreme în manuscris prin mănăstiri, sub numele de „Predici pentru monahi“. Apoi, văzînd că și mirenii doresc să le citească spre folos, le-am completat cu alte cîteva predici, precum și cu unele însemnări despre părinții pe care i-am apucat în viață și care au avut un sfîrșit mai deosebit, și le-am prezentat Înalt Prea Sfînțitului nostru Mitropolit, care a hotărît să le tipărească sub titlul „Urcuș spre Înviere

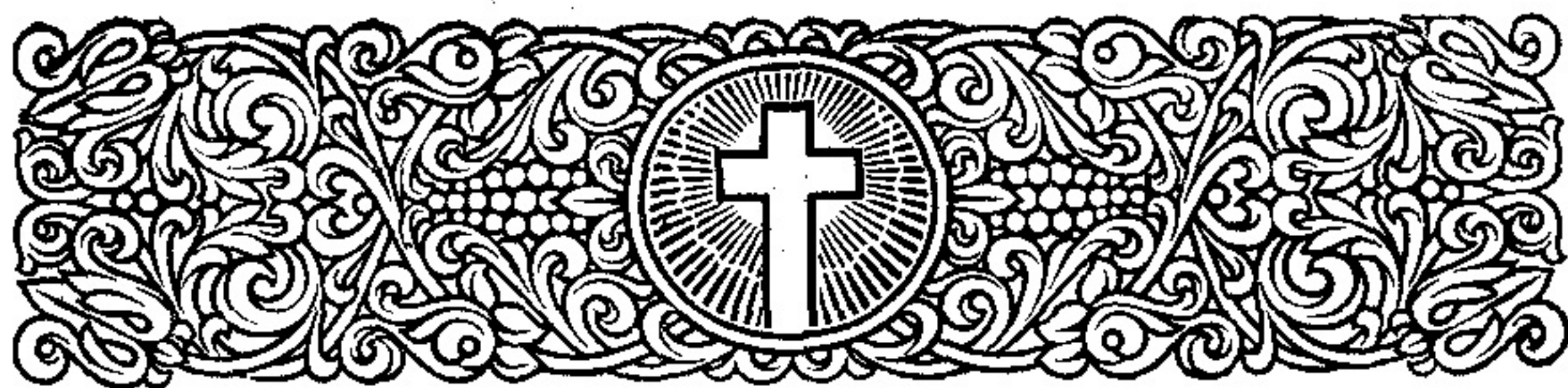
— Predici duhovnicești“, adăugînd la început și un frumos Cuvînt înainte.

O bună parte de predici sînt adresate mai ales monahilor, precum cele despre viața de obște, despre ascultare, feciorie, sărăcia de bunăvoie, despre paza minții, despre rugăciunea minții și a inimii, despre nemîncarea de carne în mănăstiri, despre tăierea vocii și altele. Iar predici de obște, folositoare și pentru călugări și pentru credincioși, am adăugat mai multe, precum se vede din cuprins. Textele scripturistice s-au luat îndeosebi din Biblia ediția 1914, iar textele patristice s-au luat în mare parte din cărțile tipărite la Mănăstirea Neamț în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Imi dau bine seama că aceste cuvinte, luate mai mult din cărți decît din trăire, nu vor avea prea mult folos pentru cititori, deoarece sînt scrise de un om care nu le-a trăit și nu le-a încercat prin propria lui osteneală. Dar ele conțin multe mărturii din Sfînta Scriptură și de la Sfinții Părinți, căutînd prin aceasta să le dau o oarecare valoare duhovnicească, știînd că și arama, cînd este bine curățită, strălucește și imită aurul. Așa și eu nevrednicul, aducîndu-mi aminte de pilda celui ce a îngropat talantul Stăpînului său (Matei 25, 14-30) și a fost osîndit, am luat îndrăzneală și am scris aceste predici, care formează al treilea volum, după predicile la sfinții de peste an și la toate Duminicile.

Știu că monahii și frații de prin mănăstiri au multe cărți de învățătură în chilii și biblioteci, și nu au destul timp să le citească nici pe cele mai importante. Dar nici aceste cuvinte nu sînt străine de povățuirile Sfinților Părinți și de învățătura mîntuitoare a Bisericii noastre Ortodoxe și, avînd o formă mai ușoară de redare, sînt mai aproape de înțelegerea noastră.

Mulțumesc din toată inima Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, pentru Cuvîntul înainte și pentru dragostea părintească cu care a aprobat să se tipărească aceste predici în Tipografia Centrului mitropolitan de la Mănăstirea Neamț. De asemenea, rog cu smerenie pe toți iubitorii de Hristos, părinți și frați din mănăstiri și pe credincioși care vor avea dragoste să citească aceste cuvinte, să se roage Preabunului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici și tuturor Sfinților Lui, să-mi ajute și mie păcătosului ca măcar cu vîrful degetului să ating și eu cele ce am scris, ca să nu iau osînda celui ce învață și nu face.

P R E D I C Ă

DESPRE VIAȚA DE OBȘTE

*„Inima și sufletul mulțimii celor
ce au crezut erau una și nici unul
nu zicea că este al său ceva din
averea sa, ci toate le erau de obște”*

(Fapte 4, 32).

Părinților și fraților,

In cele ce vom vorbi astăzi, vom aduce cuvîntul despre viața de obște în Sfintele Mănăstiri și mai întîi vom arăta cine a întemeiat viața de obște în legea Harului și în lumea creștină de la început. Și iată ce am a zice în această privință.

Trebuie să știm cu toții că viața de obște în creștinism a fost întemeiată de însuși Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Acest adevăr îl arată Sfîntul Vasile, care zice despre călugării ce trăiesc în viața de obște: „Aceștia sînt urmașii adevărați ai Mîntuitorului și ai petrecerii Lui cu trupul pe pămînt. Căci precum Mîntuitorul a adunat ceată de ucenici și pe toate le aveau de obște, așa și călugării din viața de obște, supunîndu-se celui mai mare, mai ales cei ce păzesc canonul vieții de obște, sînt următori ai Apostolilor și ai Domnului cu adevărat” (Așezăminte călugărești, *Exaimeron*, București, 1826, cap. 18, p. 60-61).

La fel arată și Sfîntul Teodor Studitul și Mărturisitorul, zicînd: „Să știți, fraților prea iubiți, că Domnul nostru Iisus Hristos, împărțitorul nenumăratelor bunătăți, cînd a venit pe pămînt, n-a ales nici viața pustnicească, nici pe cea a stîlpnicilor; ci a ales canonul și rînduiala supunerii, după cum Însuși

a spus : *Nu M-am pogorât din cer să fac voia Mea, ci a Tatălui Care M-a trimis. Și iarăși zice : Eu nu grăiesc de la Mine nimic, ci Tatăl, Cel ce M-a trimis, Mi-a poruncit ce să zic și ce să grăiesc. El S-a încins cu fota, S-a făcut slugă, a spălat picioarele ucenicilor Săi și le-a șters cu fota (Ioan 13, 4-5). Vedeți dar, fraților și fii mei, că a primit supunerea și viețuirea noastră, decât altfel de viețuire ? Deci cum să nu vă bucurați ? Cum să nu vă veseliți ? Căci viețuiți întocmai ca Domnul nostru Iisus Hristos“ (Sfântul Teodor Studitul, București, 1940, Cuv. 29, p. 155).*

Dar să mergem mai departe și să arătăm că, după pilda dată de Mîntuitorul, sfinții Săi ucenici și Apostoli au urmat Lui, întemeind vieți de obște în lumea creștină din vremea lor. Acest lucru se poate vedea în capitolele 2 și 4 din Faptele Apostolilor, unde, prin predica lor și minunile ce se făceau, a crezut în Hristos mare mulțime de oameni, iar toți cei ce credeau, erau laolaltă și aveau toate de obște (Fapte 2, 44). Și iarăși zice: *Inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște (Fapte 4, 32).*

Așadar, din cele arătate pînă aici, vedem că adevărații și primii întemeietori ai vieții de obște au fost însuși Mîntuitorul și sfinții Săi Apostoli. Acum se cuvine să aflăm în ce constă viața de obște.

Viața de obște, după cum am arătat mai sus, înseamnă a avea toate în comun. Iată ce zice Sfântul Vasile în această privință: „Împărtășirea vieți celei prea desăvîrșite, eu o numesc pe aceea în care averea cea osebită s-a scos afară și întocmirea socotelii s-a izgonit și unde toate sînt de obște: sufletele, socotelile, trupurile și cu cîte se hrănesc și se slujesc trupurile. De obște, Dumnezeu; de obște, neguțătoria bunei credințe; de obște, mîntuirea; de obște, luptele; de obște, ostenele; de obște, cununile. Unul în cei mulți și Cel unul, nu singur, ci în cei mulți. Ce lucru este întocmai în această petrecere și ce este mai fericit ? Ce este mai adevărat decât împreunarea și unirea aceasta ? Ce este mai dulce și mai cu dar, decât amestecarea aceasta a obiceiurilor și a sufletelor ? Oameni din osebite orașe și țări, potrivindu-se întru atîta subțirătate a unirii, s-au potrivit, încît un suflet să se vadă în multe trupuri și trupurile cele multe să se arate organe ale unei socoteli“ (Așezăminte, cap. 18, p. 60-61).

Iată ce scrie în alt loc despre viața de obște: „Aceia se

numesc cu adevărat și sînt călugări de obște cu fapta, care, lă-sînd lumea (adică voile lor cele lumești), primesc sărăcia de bunăvoie și se gătesc spre toată scîrba a o suferi pentru mîntuirea sufletelor și, pentru dragostea lui Hristos, se dau spre supunere pînă la moarte și se duc într-o mănăstire care are toate lucrurile ei de obște: și mîncarea și băutura și hainele și toate cele spre trebuința cea de nevoie; și nu zice nimeni că acest lucru este al lui, ci toate sînt de obște ale tuturor. Încă nici voia sa nu o are nimeni slobodă, ci au un povățuitor și dascăl a cărui voie și poruncă toți o urmează și nu îndrăznește nimeni nici să mănînce cînd vrea, nici să facă altceva fără bine-cuvîntare. Oriunde se va trimite, merge fără de cîrtire, fără a mai îndoii cuvîntul, fără a se împotrivi sau a se lenevi; ci, punîndu-și nădejdea în rugăciunea starețului și a celorlalți părinți, se supune cu osîrdie la toată slujba mănăstirii. Măcar și în cale de se va trimite, măcar pe mare de i se va porunci să călătorească, măcar și prin locuri de primejdie de va fi rînduit să treacă, fără de nici o îndoială săvîrșește porunca, netemîndu-se nici de fiare, nici de foc, nici de apă, nici de vrăjmașii văzuți, nici de eei nevăzuți, nici chiar de moarte. Căci precum cei morți nu se mai tem de moarte, așa și călugărul este în Hristos ca un mort, cu toate simțurile sale. Și precum pe un trup mort îl poartă cineva cum voiește, neavînd putere a se împotrivi, așa și călugărul, toate voile sale le arată moarte și nu se povățuiește de altă voie, fără numai de a starețului său, supunîndu-se întru toate, ca lutul în mîna olarului și ca fierul sub mîna fierarului“ (*Ibidem*).

Această rînduială a vieții de obște este cea mai bună dintre toate celelalte, fiind asemenea vieții îngeresti. Fiindcă și îngerii tot așa petrec în cer, nimeni avînd voia sa, ci toți sînt supuși poruncii lui Dumnezeu și nimeni nu zice : „eu sînt mai mare, iar tu mai mic“.

Această rînduială au avut-o și Sfinții Apostoli, cînd viețuiau cu Domnul nostru Iisus Hristos pe pămînt. Încă și după înălțarea Mîntuitorului la ceruri au ținut această rînduială primii creștini, după cum ne adevăresc Faptele Sfinților Apostoli, zicînd că *inima celor ce au crezut era una, asemenea și toate averile nedespărțite* (4, 32).

Pentru aceasta pe fiecare sfătuim și îndemnăm ca să alerge la obștile cele alcătuite în frică de Dumnezeu, în care nu este neorînduială, tulburare, neascultare și nesupunere; unde nu este pungă deosebită izvodită de diavolul, în care, ori ce se pune

este din furtișag, din viclenie și din înșelătorie adunată, spre pierzarea sufletească și trupească. Căci unde lucrurile cele de trebuință nu sînt de obște și nu este un cuget și o unire după voia lui Dumnezeu, „acolo nu trebuie a se numi sobor de frați, ci adunare de tîlhari“. Iar unii ca aceștia nu sînt sub pronia lui Dumnezeu, ci sînt părăsiți de Cel Prea Înalt. Aceștia se chivernisesc și se povățuiesc de satana, după cum zice proorocul David : *Și i-a slobozit pe dînșii după meșteșugurile inimii lor* (Psalm 80, 12).

Părinților și fraților,

Zice Sfîntul Vasile: „Cel ce are lucru deosebit în viața de obște, s-a despărțit pe sine de Biserica lui Hristos și de dragostea lui Dumnezeu s-a înstrăinat. Unul ca acesta să fie neîmpărtășit pînă ce se va îndrepta, iar de se va obrăznici a se împărtăși cu Prea Curatele Taine cele înfricoșate, să știe că spre osîndă mănîncă și bea Trupul și Sîngele Domnului și va avea parte cu bubosul Gheezi, cu vînzătorul Iuda și cu cei asemenea lor. Iar dacă dezleagă cineva, dintre episcopi sau egumeni, să se facă unele ca acestea și rînduiesc învățături împotriva Sfinților Părinți, vor da seama, în ziua judecății, cu ucigașii și cu pierzătorii tîlhari, fiindcă dau pricină, prin nebăgarea lor de seamă, prin lene și prin călcarea pravilei, de vătămare și răpire a multor suflete de diavolul.

Că oricine pune gînd să aibă ceva deosebit în mănăstire sau în afara ei, spre negustorie, acela se face fur și tîlhar de ale sale, precum Anania și Safira. Că de vreme ce s-a lepădat de sine la primirea cinului călugăriei și și-a închinat sufletul și trupul lui Dumnezeu și a făgăduit înaintea îngerilor și a sfinților că va petrece viața în sărăcie și în scîrbă, cum nu se va arăta mincinos înaintea lui Dumnezeu și înșelător lui însuși și fur de cele sfinte ? Pentru aceasta, cel ce cu adevărat dorește mîntuirea sufletului său, nimic al său să nu aibă fără binecuvîntare, nici voia lui să urmeze și cu înlesnire se va mîntui în viața cea îngerească a obștii“ (Prefață la cartea Sfîntului Teodor Studitul a episcopului Filaret al Rîmnicului, București, 1940, p. 36-39).

Iată că, atît de la Sfîntul Vasile, cît și din această prefață a acestui episcop s-a arătat, pe scurt, în ce constă adevărata viață de obște.

Aici m-am gîndit să mai adaug ceva. Îmi aduc aminte de

bătrînul meu stareț Ioanichie Moroi, Dumnezeu să-l ierte. El a slujit Sfînta Liturghie, zilnic, timp de mai mulți ani și își întărea viața trupească și duhovnicească cu împărtășirea Sfințelor și Prea Curatelor Taine ale lui Hristos și venea la masă, citindu-ne adesea cuvinte pentru viața de obște de la Sfîntul Teodor Studitul și Sfîntul Vasile cel Mare. Numai sîmbăta și Duminica mînca cu noi la masă. În zilele cînd ne citea, după ce termina, ne spunea : *Cînd se va strica viața de obște prin mănăstiri, prea puțini se vor mîntui și vor ajunge mănăstirile pustii* . Căci unde nu este rînduială canonică în mănăstire, acolo nu este nici mîntuire.

Cine știe dacă noi, păcătoșii, nu vom ajunge să vedem aceste lucruri împlinite prin mănăstirile noastre !

Acum, după ce am arătat în ce constă viața de obște în sfintele mănăstiri, să arătăm care din Sfinții Părinți au trăit în viața de obște și au întemeiat mari lavre care au fost conduse de stareți cu viață sfîntă și făcători de minuni. Să știți că dumnezeieștii Părinți, avînd pilda Mîntuitorului și a Sfinților Apostoli care au întemeiat primele obști creștine, unde era o pungă, o masă și o biserică, în acest chip au organizat mănăstirile cu viață de obște. Astfel, avem pe Sfîntul Hariton Mărturisitorul, pe Sfîntul Teodosie cel Mare, începătorul vieții de obște în Palestina; pe sfinții Eftimie cel Mare, Pahomie cel Mare, Sava cel Sfințit, Gherasim de la Iordan, Pasarion, Dorotei, Marcu, Isaia pustnicul, Varsanufie și Ioan, Sfîntul Ioan Scărarul, Sfîntul Vasile cel Mare, Sfîntul Teodor Studitul și Mărturisitorul, Atanasie din Athos, sfinții Antonie și Teodosie ai Pecerskăi, sfinții Nicodim de la Tismana și Daniil Sihastru, Cuviosul Paisie de la Neamț și mulți alți Părinți ai mănăstirilor cu viață de obște din Sfîntul Munte Athos, din Rusia, din Grecia, din Bulgaria și Serbia, ca și din Apus — sfinții Ioan Casian, Benedict de Nursia și altă mulțime nenumărată de sfinți, care au trăit în mănăstirile cu viață de obște, unde mii și zeci de mii s-au ostenit și s-au mîntuit cu darul lui Dumnezeu, atît monahi, cît și monahii.

De aceea, viața de obște este calea cea mai călcată și mai bătătorită pe care foarte mulți au călătorit și cu ajutorul lui Dumnezeu s-au mîntuit.

Dar să zicem ceva și despre cei din viața idioritmică, adică din viața de sine. Despre aceștia trebuie să știm că au mai multă osteneală și grijă, fiindcă toți sfinții cu un glas mărturisesc că rădăcina tuturor faptelor bune este *tăierea vocii*; la fel,

și a tuturor răutăților, izvor și pricină este voia liberă a fiecăruia. Adică a nu se stăpîni de altul, ci tot ce i se va părea lui să facă. Această voie liberă o au cei ce trăiesc de capul lor, separat. Pentru că de nimeni nu se sfiesc, de nimeni nu au grijă; nădăjduiesc în banii sau averea lor, multă ori puțină cît o au; ce li se va părea, aceea fac; cînd vor și cît vor mănîncă și beau; de nu se trezesc la rugăciune, nu are cine să-i mustre; de nu-și vor săvîrși canonul, nimeni nu-i va certa; de le va veni ispită, nu are cine să-i sfătuiască; de li se va întîmpla scîrbă, nu este cine să-i mîngîie; de vor cădea, nu este cine să le dea mîna, după Dumnezeu, ca să-i ridice, că nu au pe cineva căruia să-i fie milă de sufletele lor, nici să poarte grijă de mîntuirea lor. Și așa toate răutățile se adună la cei ce trăiesc de capul lor. Pentru aceasta am zis că viața cea mai bună și mai sigură de mîntuire pentru călugări este viața de obște.

Iar de dorește cineva să petreacă calea cea de a treia, adică să ducă viață pustnicească, unuia ca aceluia trebuie, cu adevărat, să-i prisosească osteneala și nevoința. Trebuie să viețuiască la un loc liniștit, singur ostenindu-se. Dar îndrăznesc a zice că în vremea de acum este cu anevoie a duce cineva viața aceasta. A fost demult, cu adevărat, vreme potrivită pentru săvîrșirea acestui fel de nevoință pe care au dus-o sfinții Antonie, Onufrie, Pavel Tebeul, Paisie, Sisoe, Marcu din Abisinia și mulți alții pe care numai Dumnezeu îi știe.

Unii ca aceștia, săptămîni întregi nu gustau hrană; alții, în toată viața lor nu au băut vin, iar untdelemn și pește nici cu ochii nu au văzut. Se hrăneau cu buruieni și rădăcini, și nu numai față de femeie, dar nici de bărbat nu vedeau. Rugăciunea lor era necurmată, goliciunea lor numai cu o vechitură și-o acopereau, multe lupte de la draci și de la fiare răbdau; cu frigul, cu arșița și cu setea pe sine se chinuiau și multe alte nevoițe prea mari în toată viața lor făceau, fiind plini de dragoste pentru Dumnezeu. Alții în peșteri și în crăpăturile pămîntului petreceau, căroră, după mărturia Apostolului Pavel, lumea nu le era vrednică (Evrei 11, 38). Acestor sfinți astăzi nimeni nu le mai poate urma.

Viața de obște este calea cea mai lesnicioasă pentru toți, și pentru cei mai slabi și pentru cei mai rîvnitori.

Părinților și fraților,

Dacă voiți să vă mîntuiți mai sigur și mai ușor, nevoiți-vă pentru Hristos în viața cea de obște, în ascultare, în smerenie,

în iubire și rugăciune și citiți mai ales aceste cărți : Vechile rânduiri ale vieții călugărești, Viețile sfinților Pahomie cel Mare, Orsisie și Teodor cel Sfințit; Așezămintele călugărești ale Sfântului Vasile, Sfântul Teodor Studitul; Cartea marilor Stareți Varsanufie și Ioan, Avva Dorotei; Scara Sfântului Ioan Scărarul și alte cărți care învață cu de-amănuntul rânduiala vieții de obște. Citind aceste cărți, vă veți lămurii și vă veți hotărî să urmați, după putere, sfințita petrecere a vieții de obște și cu darul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, prin mijlocirea și rugăciunile Preasfintei și Preacuratei Maicii Sale și ale tuturor sfinților, vă veți mîntui. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE FRICA DE DUMNEZEU

*„Frica de Dumnezeu este înțelepciunea, iar ferirea de rău este știința”
(Pilde 9, 10).*

Iubiți credincioși,

În predica de astăzi, eu, nevrednicul și neputinciosul în lucrarea celor bune, voiesc să vă amintesc sfinților și fraților voastre, de una din cele mai mari virtuți creștinești, adică despre frica de Dumnezeu, care ne ajută nouă tuturor să mergem pe calea cea scumpă a mântuirii, prin lucrarea tuturor poruncilor Lui. Cu această mare virtute au strălucit în lume toți sfinții și aleșii lui Dumnezeu.

Mai întâi să vedem ce spune Sfânta Scriptură despre frica de Dumnezeu.

Duhul Sfânt, vorbind prin gura sfântului și marelui prooroc David, zice : *Frica Domnului este începutul înțelepciunii* (Psalmul 110, 10). Solomon, fiul lui David, zice: *Frica Domnului este învățătură și înțelepciune* (Proverbe 16, 41); iar Isus Sirah, în cartea înțelepciunii lui, zice: *Frica Domnului mai presus de toate covârșeste* (Isus Sirah 25, 14). Iată și alte mărturii despre frica de Dumnezeu : *Frica Domnului este izvor de viață* (Proverbe 14, 28); *Frica Domnului este rădăcină a înțelepciunii* (Isus Sirah 1, 19); *Frica Domnului este comoară veșnică a dreptății* (Isaia 33, 6); și voi da lor altă cale și altă inimă, ca să se teamă de Mine (Ieremia 32, 39-40).

Să întrebăm și pe Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos, ce este frica de Dumnezeu. Ei, conglăsuing cu Sfânta Scriptură, ne spun: „Frica de Dumnezeu este început al

faptelor bune“ (Sfântul Nicodim Aghioritul); „Frica de Dumnezeu este început al vieții celei adevărate a omului“ (*Filocalia*, vol. 10, cuv. 1). Sfântul Efrem Sirul aseamănă frica de Dumnezeu cu o sabie cu două tăișuri, care taie toată pofta cea rea (Cuvînt către monahi pentru toată întrarmarea). Sfântul Simeon Noul Teolog numește frica de Dumnezeu „armă nebiruită a credinței“ (*Filocalia*, vol. 6, p. 37). Ilie Ecdicul o numește „început al virtuților“ (*Filocalia*, vol. 4, p. 281); iar dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul o aseamănă cu soarele care, trimițînd o rază în cămară, descoperă în ea chiar și cele mai mici gunoaie și prafuri subțiri (*Scara*, cuv. 26). În alt loc tot el zice: „Înmulțirea fricii de Dumnezeu este început al dragostei“ (*Scara*, cuv. 30).

Mergînd mai departe pe drumul cuvîntului nostru, să arătăm din ce se naște această virtute în sufletul omului. Să ascultăm mai întîi pe Sfântul Maxim Mărturisitorul care zice că frica de Dumnezeu se naște din credința în Dumnezeu: *Cel ce crede, se teme; iar cel ce se teme, se smerește* (*Filocalia*, vol. 2, cuv. 16). Iar Sfântul Ioan Scărarul spune că frica de Dumnezeu se naște din cunoștința de sine, adică din smerenie: „Cine s-a cunoscut pe sine, a ajuns la înțelepciunea fricii de Dumnezeu“ (*Scara*, cuv. 25).

Sfântul Petru Damaschin adeverește că frica de Dumnezeu se naște din credință, zicînd: „De aceea, eu ticălosul, sînt mai rău decît un necredincios că nu vreau să lucrez ca să aflu credința cea mare și prin ea să vin la temerea de Dumnezeu și la începutul înțelepciunii Duhului“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 196).

Să arătăm, în continuare, de cîte feluri este frica de Dumnezeu. După mărturia Sfîntului Petru Damaschin, frica de Dumnezeu este îndoită și anume: „Este o frică de Dumnezeu care se zice și începătoare și una desăvîrșită care se naște din cea începătoare“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 198). Despre frica de Dumnezeu cea începătoare ne vorbește Sfînta Scriptură, zicînd: *Cu frica Domnului se abate fiecare de la rău* (Proverbe 15, 29); *Pătrunde cu frica Ta cărnurile mele, că de judecățile Tale m-am temut* (Psalm 118, 120). Frica de Dumnezeu începătoare este frică de rob. Cu această frică se abate omul de la rău și începe a lucra binele (Psalm 33, 13). Cu cît se nevoiește cineva spre bine și cu cît crește în el frica de Dumnezeu, cu atît omul începe să cunoască și cele mai mici greșeli ale sale, pe care niciodată nu le luase în seamă pînă atunci, fiindcă se afla întru întunericul neștiinței. Iată un exemplu.

Cineva merge noaptea pe un drum alunecos și plin de noroi și se întâmplă să cadă jos și se murdărește, însă din cauza întinericului nu poate să-și dea seama cum și cât de tare și-a murdărit hainele sale. Dar călătorind, abia la lumina zilei își dă seama cât de mult și-a pătat hainele sale cu apă și noroi. Asemenea se întâmplă și celui începător în frica de Dumnezeu. Știe că a căzut și este murdar, dar nu cunoaște cu de-amănuntul în ce stare groaznică este. Dar desăvârșindu-se în frica de Dumnezeu cea începătoare, ajunge la a doua treaptă a fricii de Dumnezeu, cum zice David: *Frica Domnului este curată și rămîne în veacul veacului* (Psalm 18, 10), (*Filocalia*, vol. 9, Sfântul Dorotei, Cuvînt despre frica de Dumnezeu).

Despre cele două feluri ale fricii de Dumnezeu zice și Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Temerea de Dumnezeu este de două feluri: una curată și alta necurată, deoarece și oamenii, unii sînt păcătoși, iar alții drepti. Dreptii păzesc în ei, prin curăția și neprihănirea conștiinței, temerea de Dumnezeu cea dintîi, cinstindu-L pentru măreția covîrșitoare a puterii Lui nesfîrșite; iar păcătoșii așteaptă de la El, prin temerea a doua, pedepsele pentru greșeli. Temerea curată rămîne pururea și niciodată nu se șterge, după cuvîntul: *Frica Domnului curată rămîne în veacul veacului* (Psalm 18, 10). Iar temerea necurată se stinge și trece, dispărînd prin pocăință. Drept aceea, Apostolul, spunînd de cel ce se teme că nu e desăvîrșit în iubire, are în vedere temerea care nu e curată, iar Proorocul, spunînd că nu sînt lipsiți de nimic cei ce se tem de Domnul, are în vedere temerea curată“ (*Filocalia*, vol. 3, p. 42).

Sfântul Petru Damaschin, ca și Sfântul Maxim, zice: „Semnul fricii dintîi (adică a celei începătoare și de rob) stă în a urî păcatul și a ne mînia pe el, ca niște răniți de fiare; iar al fricii desăvîrșite stă în a iubi virtutea și a ne teme de abatere, fiindcă nimeni nu este neschimbător. De aceea, la tot lucrul în viața aceasta sîntem datori să ne temem întotdeauna de cădere, văzînd pe marele prooroc și împărat plîngînd pentru două păcate și pe Solomon abătîndu-se la atîta răutate, și auzind pe Apostolul care spune: *Celui ce i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă* (I Corinteni 10, 12). Iar dacă zice careva că dragostea scoate afară frica, după cuvîntătorul de Dumnezeu (I Ioan 4, 18), bine zice, dar pe cea dintîi și începătoare. Căci despre frica desăvîrșită, zice David: *Fericit bărbatul care se teme de Domnul și în poruncile Lui voiește foarte* (Psalm 111, 1), adică iubește foarte virtutea. Acesta se află pe treapta de fiu

al lui Dumnezeu după dar, fiindcă nu face aceasta de frica muncilor, ci numai din iubire către Dumnezeu" (*Filocalia*, vol. 5, p. 200).

Iubiți credincioși,

După ce am arătat ce este frica de Dumnezeu, din ce se naște și de câte feluri este, vom arăta și care sînt roadele ei. Pentru a ne da seama cît de mare este această comoară a virtuților și cîtă vistierie de bunătăți izvorăsc dintr-însa, să întrebăm iarăși dumnezeiasca Scriptură. Ea ne spune că roadele fricii de Dumnezeu sînt: *începerea înțelepciunii* (Proverbe 1, 7; 9, 10); *adăugire de zile* (Proverbe 10, 28); *izvor de viață* (Proverbe 14, 27); *ferirea de rău* (Proverbe 8, 13); *cinstirea de Dumnezeu* (Psalm 5, 7), *slujirea lui Dumnezeu*, după cuvîntul psalmistului: *Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur* (Psalm 2, 11; Evrei 12, 28).

Frica Domnului ne ajută să lucrăm la mîntuirea noastră, după mărturia Sfîntului Apostol Pavel, care îndeamnă pe filipeni, zicîndu-le: *Cu frică și cu cutremur lucrați la mîntuirea voastră* (Filipeni 2, 12). Frica Domnului aduce omului de la El tot binele (Deuteronom 6, 24; 8, 6; 10, 12). Frica Domnului ne ajută la dobîndirea curăteniei și a sfințeniei, după învățătura Sfîntului Apostol Pavel care zice: *Avînd, deci, aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinăciunea trupului și a duhului, făcînd sfințenie întru frica lui Dumnezeu* (II Corinteni 7, 1). *Frica Domnului ne ajută să judecăm cu dreptate* (II Paralipomena 20, 6-7). Frica Domnului ajută celor ce cîrmuiesc cu dreptate (Ieșire 18, 29; II Împărați 23, 3). Frica Domnului ne face plăcuți Lui, după cuvîntul: „În orice neam, cel ce se teme de Domnul și face dreptate, este primit la El“ (Fapte 10, 35). Frica Domnului ne face să fim iubiți de Dumnezeu și să luăm de la El nenumărate bunătăți, după cele scrise: *Cît este de mare mulțimea bunătăților Tale, Doamne, pe care ai gătit-o celor ce se tem de Tine* (Psalm 30, 19). Frica Domnului ne ajută să cîștigăm mila lui Dumnezeu, după mărturia Sfintei Scripturi: *Că după înălțimea cerului de la pămînt, a întărit Domnul mila Sa spre cei ce se tem de El* (Psalm 102, 11, 17). Frica Domnului ne ajută să fim auziți de Dumnezeu în rugăciunile și necazurile noastre: *Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și-i va mîntui* (Psalm 144, 19). *A întărit Domnul mila Sa spre cei ce se tem de El* (Psalm 102, 11, 17). Frica Domnului ne face vrednici de binecuvîntarea lui Dum-

nezeu (Deuteronom 5, 29; 6, 24; Psalm 24, 12-14). Frica Domnului ne apără de frica oamenilor, după cuvîntul psalmistului: „Nu mă voi teme de rele că Tu cu mine ești” (Psalm 22, 4). Și iarăși: *De frica voastră nu ne vom teme, nici ne vom tulbura, căci cu noi este Dumnezeu* (Isaia 12, 2). Și iarăși: *Să nu te temi de fața lor, că Eu cu tine sînt să te scot, zice Domnul* (Ieremia 1, 8; Iezechiel 2, 6). Iar Mîntuitorul, întărind, spune: *Să nu vă temeți de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; ci să vă temeți mai vîrtos de cel ce poate să piardă și sufletul și trupul în gheenă* (Matei 10, 28; Luca 12, 4-5).

Și dumnezeieștii Părinți vorbesc despre roadele fricii de Dumnezeu.

Sfîntul Isaac Sirul spune că *frica de Dumnezeu este temelia călătoriei omului spre cer* (Cuv. 1). Sfîntul Nicodim Aghioritul spune că *frica de Dumnezeu este izvor, maică și rădăcină a priceperii și a toată fapta bună* (Paza celor cinci simțuri, Cap. 11). Iar Sfîntul Grigorie Teologul arată că *frica de Dumnezeu ajută la păzirea poruncilor și la curăția trupului, zicînd: Unde este frică, acolo este și păzire; iar unde este păzire de porunci, acolo este și curățirea trupului*. Altă roadă a fricii de Dumnezeu este și aceea că omul ajuns, prin darul lui Dumnezeu, la ea nu se mai teme de nimic. Acest lucru îl spune Sfîntul Ioan Scărarul: „Cine a ajuns sluga Domnului, acela se teme numai de Stăpînul său. Iar cine n-are frică de Dumnezeu, acela se teme și de umbra sa” (Scara, cuv. 21).

Aceste puține fiind zise despre roadele fricii de Dumnezeu din dumnezeiasca Scriptură și de la Sfinții Părinți, este potrivit să arătăm cîteva nume de sfinți și aleși ai lui Dumnezeu, care mai mult decît alții au strălucit în lume cu această poadoabă neprețuită a fricii de Dumnezeu.

Întîi să ne aducem aminte de Noe care, primind poruncă să facă o corabie, temîndu-se de Dumnezeu, a făcut-o (Evrei 11, 7). După Noe, patriarhul Avraam a arătat atîta frică de Dumnezeu, încît s-a sîrguit să aducă jertfă lui Dumnezeu pe unul născut fiul său, Isaac, pe care însuși Dumnezeu îl mărturiseste a fi cu adevărat om temător de Dumnezeu și îi zice prin îngerul său: *Avraame, Avraame... acum am cunoscut că te temi tu de Dumnezeu și nu ți s-a făcut milă de fiul tău pentru Mine* (Facere 22, 11-12). Apoi, nepotul său, patriarhul Iosif cel prea frumos și prea minunat, avînd frica lui Dumnezeu, n-a ascultat de viclenia femeii, spre a face păcat cu ea, ci a zis: *Cum voi face acest cuvînt al tău să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?* (Facerea 39, 9).

Alți bărbați sfinți, temători de Dumnezeu, au fost toți proorocii Legii Vechi, ca: Moise, Samuel, Ilie Tesviteanul, Isaia, Ieremia, Daniel și dreptul Iov, iar în Legea Harului, Fecioara Maria, Dreptul Simeon, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfinții Apostoli și toți sfinții și mucenicii care s-au jertfit pentru Hristos și au strălucit în fapte bune.

Iubiți frați creștini,

Voi încheia acest cuvânt cu o istorioară morală, spre folosul tuturor.

Un creștin era obișnuit să fure. Odată, pe vremea secerișului, văzînd pe cîmp o mulțime de clăi de grîu, a hotărît în mintea sa să fure. Venind acasă, a pregătit căruța și caii și, luînd cu el pe fiica sa de cinci ani, la miezul nopții a plecat la furat. După ce s-a uitat în toate părțile ca să nu-l vadă cineva, a luat cîțiva snopi de grîu dintr-o claie și i-a adus la căruță. Atunci copila, fiind pornită de puterea lui Dumnezeu, a zis către tatăl ei: „Tată, ai uitat ceva. Poate era bine să privești și în sus, că în celelalte părți am văzut că te-ai uitat“. Atunci, el, cugetînd adînc la cuvîntul fetei și aducîndu-și aminte de Dumnezeu Care vede toate, a dus snopii de grîu la locul lor, a luat căruța și s-a întors fără nimic acasă. Apoi a spus femeii sale: „În noaptea aceasta Dumnezeu mi-a vorbit prin gura acestei copile niște cuvinte care m-au întors la pocăință. De acum nu voi mai fura niciodată în viața mea“.

Apoi s-a dus la spovedanie la un duhovnic bun, și-a mărturisit toate păcatele, a primit canon și din acea vreme și-a îndreptat viața.

Să dea Bunul Dumnezeu ca și noi, păcătoșii, cînd ne ispitește satana cu orice fel de păcat, să ne ridicăm privirea la Cel ce vede toate și, fiind îngrădiți cu frica de Dumnezeu, să părăsim păcatele ca să moștenim viața veșnică. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE DREAPTA SOCOTEALĂ

„Toate cele peste măsură sînt de la draci” (Pateric, cap. 25, Despre socotință, p. 158).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

La începutul acestei cărți mi s-a părut de folos a vorbi despre darul deosebirii, adică despre dreapta socoteală, care este podoaba faptelor bune, după ce a zis că „pe tot lucrul îl împodobeste măsura. Căci cele fără de măsură, chiar de se socotesc a fi bune, întru vătămare se mută” (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 1, Mănăstirea Neamț, ed. 1819, p. 28). Și chiar dacă eu, leneșul și neiscusitul întru toate cele bune, nici cu vîrf de degetului nu m-am atins prin lucrare, de această mare bunătate a drepte socoteli, totuși m-am gîndit că uneori și un orb poate fi de folos, atunci cînd va ține în mîna sa o lumină aprinsă pentru cei ce văd. Cu această nădejde mîngîindu-mă, am vrut să slujesc celor ce călătoresc pe această cărare spre cer și prin ale căror sfinte rugăciuni nădăjduiesc și eu, nevrednicul, să fiu miluit de Mîntuitorul nostru în ziua cea mare a Judecății de apoi. Scopul pentru care am vrut să amintesc monahilor și creștinilor despre dreapta socoteală, a fost acela de a le face cunoscută, de la început, această împărăteasă a faptelor bune, pentru a nu uita de această sare care îndulcește jertfa osteneliilor și care o fac a fi bineprimită și plăcută lui Dumnezeu. Căci fără de această sare duhovnicească, după cum spuneam mai sus, toate cele bune se strică și întru vătămare se mută.

Dumnezeiasca Scriptură și Sfinții Părinți numesc dreapta

socoteală „soare“ (Efeseni 4, 26; Sfântul Casian Romanul, *Filocalia*, vol. 1, p. 131). În alt loc, Sfânta Scriptură o numește cîrmă a vieții și sfat, zicînd: *Cei ce nu au cîrmuire, cad ca frunzele; Mîntuirea stă întru mult sfat* (Proverbe 11, 14); *Sfatul bun te va păzi* (Proverbe 2, 11). Sfântul Antonie o arată a fi cea mai mare dintre toate faptele bune și o numește „ochi și luminător al sufletului“ (Sfântul Casian Romanul, *Filocalia*, vol. 1). Alții i-au zis „izvorul, rădăcina, capul și legătura tuturor virtuților“. Sfântul Petru Damaschin o numește „Lumina care arată celui ce o are“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 123). De asemenea și unii înțelepți profani, vorbind despre dreapta socoteală, au spus: „Perfecțiunea este măsura în toate“, adică acea rară știință de a acorda fiecărui lucru și fiecărui act din viață însemnătatea cuvenită — după măsura valorii lui — și de a nu amesteca lucrurile mărunte cu cele de preț. Tot ei au mai numit-o „știința desăvîrșirii“.

Prin ce fapte bune ajunge omul să cîștige această împărăteasă a virtuților? Despre acest lucru Sfinții Părinți ne spun că „nepătimirea naște dreapta socoteală“ (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, vol. 2, p. 59). Același sfînt zice că „mintea deprinsă cu făptuirea înaintează în dreapta socoteală“ (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, vol. 2 p. 59). Avva Serapion spune că „darul deosebirii (dreptei socoteli) îl cîștigă omul atunci cînd nu va crede părerii sale, ci va urma în toate învățăturii Părinților celor iscusiți (Sfântul Casian Romanul, *Filocalia*, vol. 1, p. 136). Avva Moise spune aproape același lucru ca Avva Serapion despre dreapta socoteală: „Dreapta socoteală nu se cîștigă decît prin smerenie, care ne face să arătăm Părinților nu numai faptele, ci și gîndurile noastre și să nu ne încredem în părerea noastră nicidecum; ci în toate să urmăm povățuirile bătrînilor și să credem că este bun ceea ce vor socoti ei ca atare. Aceasta nu numai că face pe monah să rămînă neabătut de la calea cea dreaptă, prin discernămîntul adevărat, ci îl și păzește nevătămat de toate cursele diavolului“ (Idem, p. 135). La fel cu Avva Moise, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul spune că „din ascultare se naște smerenia; iar din smerenie, dreapta socoteală“ (*Scara*, Cuv. 4, p. 13). Sfântul Isaac Sirul, arătînd valoarea dreptei socoteli, zice că „lucrarea cea cu măsură, cu osteneală și cu statornicie petrecătoare este cea mai de preț“ (Cuv. 55, p. 259).

Părinților și frați creștini,

Pînă aici am adunat cîteva mărturii din Sfînta Scriptură și de la Sfinții Părinți despre numirile dreptei socoteli, precum și despre virtuțile din care se naște această minunată și cuprinzătoare faptă bună. În continuare vom arăta cîte ceva despre felul cum trebuie să se folosească cineva de dreapta judecată, în lucrarea tuturor faptelor bune.

Pentru a înțelege mai clar cele ce se vor arăta, trebuie să cunoaștem că sufletul are trei părți: partea rațională, partea mînioasă și partea poftitoare, pentru a le putea da lucrarea cuvenită. De asemenea, trebuie să avem grijă și de cele necesare trupului nostru. Felul în care trebuie să chivernisim, cu dreaptă socoteală, cele trei părți ale sufletului și trupului nostru ni-l arată dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, zicînd: „De vrei să fii drept, dă fiecărei părți din tine, adică sufletului și trupului, cele de care sînt vrednice. Părții raționale a sufletului dă-i citiri, vederi duhovnicești și rugăciuni; iuțimii dă-i dragoste duhovnicească ce se opune urii; părții poftitoare dă-i cumpătare și înfrînare, iar trupului, hrană și îmbrăcăminte, atît cît îi sînt de trebuință“ (*Filocalia*, vol. 2, a 4-a sută a capetelor despre dragoste, Cuv. 44, p. 105-106).

De mare grijă avem nevoie pentru a întrebuința în orice loc și timp dreapta socoteală în vorbire, deoarece, după mărturia Sfintei Scripturi, *moartea și viața sînt în mîna limbii, iar cei ce își stăpînesc limba vor mîncă roadele ei* (Proverbe 18, 21). Să ținem seama de dreapta socoteală atunci cînd avem de vorbit mai mult, deoarece *din multă vorbă nu vom putea scăpa de păcat* (Proverbe 10, 19) și *cursă tare sînt omului buzele lui și se prinde cu cuvintele gurii sale* (Proverbe 6, 2). Dumnezeiasca Scriptură, arătînd marele folos pe care-l dobîndește omul din paza cuvintelor sale, zice : *Cel ce își păzește gura sa, își păzește sufletul* (Proverbe 13, 3). Iar dumnezeiescul Apostol Iacov, arătînd cît de mare este valoarea dreptei socoteli în cuvînt, zice: *De nu greșește cineva în cuvînt, acela este bărbat desăvîrșit, puternic a-și înfrîna și tot trupul* (Iacov 3, 2). Sfîntul Ioan Scărarul, arătînd că de multe ori slava deșartă îndeamnă pe om la vorbă multă, zice: *Multa vorbire este scaun al slavei deșarte* (Scara, Cuv. 11, C. 2, p. 77), iar Sfîntul Talasie zice: *Cînd vorbești, alege din cele cinci feluri de vorbire numai trei, de al patrulea nu te folosi des, iar de al cincilea fugi* (*Filocalia*, vol. 4, Despre dragoste, înfrînare și viețuirea cea după minte către Pavel prezbiterul, suta întîi, C. 69, p. 8). Clement Vlemide arată

cele cinci feluri de vorbire: *numire*, cînd numim pe cineva; *întrebare*, cînd întrebăm pe cineva; *rugare*, cu care ne rugăm de cineva; *hotărîtor*, cînd hotărîm și vorbim în mod sigur și *poruncitor*, cînd poruncim în mod autoritar. El zice: „Folosește în vorbirea ta numai primele trei, iar modul hotărîtor și poruncitor nu-l folosi“ (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, Cap. 24, p. 67).

Ca și în vorbire, și în tăcere ne trebuie dreaptă socoteală. Cu toate că această faptă bună este de mare folos celui ce se nevoiește pentru mîntuirea sufletului său, uneori însă, de nu o vom face cu dreaptă socoteală și bună cuviință, ne poate aduce pagubă și păcat. Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zice că „tăcerea este ajutătoare în lucrurile cele bune, mai înaltă decît toate lucrurile vieții monahale“ (Cuv. 34, p. 220); „tăcerea este taină a veacului viitor“ (Scrisoarea a 4-a către Sfîntul Simeon de la muntele Minunat, p. 416). Apoi, arătînd și pricinile pentru care cineva tace, zice: „Pentru trei lucruri tace cineva: pentru slava oamenilor, pentru ferbințeală și rîvna faptei celei bune sau pentru că are convorbire tainică cu Dumnezeu și de aceea mintea lui este atrasă de tăcere“ (Cuv. 26, p. 171). Apoi, zice: „Nimic nu răcește focul care vine de la Sfîntul Duh în inima monahului, spre sfințenia sufletului, ca viețuirea împreună și multa vorbire, în afară de cea cu fiii tainelor lui Dumnezeu, care sporește cunoștința și ne apropie de El. Că o vorbire ca aceasta deșteaptă sufletul către viață și dezrădăcinează patimile, iar gîndurile cele urîte le alină mai mult decît toate faptele cele bune. Să nu-ți cîștigi prieteni, nici împreună tăinuitori, decît numai pe unii ca aceștia pentru ca să nu se poticnească sufletul tău și să te abați din calea Domnului“ (Cuv. 43, p. 215-216). Iar Sfîntul Varsanufie zice că *tăcerea într-o cunoștință, cu dreaptă socoteală, este mai înaltă decît teologia*.

De aceea, fiecare să-și cerceteze gîndurile care îi vin în inimă, căci multora dintre ele nu este bine a le da drumul să iasă din gură. Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că nu se cade celui nesporit în lucrare să vorbească, zice: „Dacă nu ai lucruri, nu vorbi despre fapta bună“ (Cuv. 56, p. 269); iar Sfîntul Ioan Scărarul zice că „cel ce este prieten al tăcerii se apropie de Dumnezeu și, vorbind cu El în taină, se luminează de la Dînsul“ (Scara, Cuv. 5, p. 77). De asemenea, Sfîntul Nicodim Aghioritul zice: *Deprinde-te a tăcea, chiar acolo unde nu e rău să vorbești; numai să nu fie tăcerea ta pricină de vătămare duhovnicească, ție și celorlalți* (*Războiul nevăzut*, Cap. 23, p. 66). O cumpănă foarte folositoare între vorbire și tăcerea cea cu dreaptă

socoteală, ne-o arată dumnezeiescul Părinte Pimen cel Mare, Egipteanul, zicînd: *Cel ce vorbește pentru Dumnezeu, bine face; iar cel ce tace pentru Dumnezeu, asemenea* (Pateric, litera P, p. 62).

Să însemnăm puține cuvinte și despre înfrînare căci și ea, de nu va fi condusă de dreapta socoteală, ne va aduce mai mare pagubă decît folos, pentru mîntuirea sufletului nostru.. Zice Sfîntul Vasile și alți Sfinți Părinți: „Cîtă deosebire are arama de fier și fierul de vreascuri, atîta deosebire se află între alcătuirea unui trup și al altuia“ (Vechile reguli monahale, Regula a 19-a despre viața de obște, p. 361). Atunci oricine poate înțelege că nu se potrivește înfrînarea de la mîncare, băutură și somn la toți, deopotrivă; ci, după starea și puterea fiecăruia în parte. Acest lucru îl arată tot Sfîntul Vasile cel Mare, zicînd: „Înfrînarea trebuie să se măsoare pentru fiecare, potrivit cu puterile trupului său“ (*Ibidem*). Apoi adaugă: *Fiecărui monah și credincios să-i hotărască duhovnicul lui măsura la hrană, la băutură și la somn și numai duhovnicul poate dezlega să mănînce sau să doarmă mai mult sau mai puțin* (Idem, p. 312).

Noi trebuie să avem dreaptă socoteală nu numai în gîndire, vorbire, tăcere, mîncare, băutură și somn, ci și în toate ostenelile trupesti (metaniile, privegherea, greutatea ascultărilor, ș. a.). De aceea, dumnezeieștii Părinți ne sfătuiesc a ne sili în toate să cîștigăm dreapta socoteală, zicînd: „Sîntem datori, deci, să dobîndim cu toată puterea și cu toată sîrguința, darul deosebirii, care ne va putea păzi nevătămați de întinderea peste măsură spre amîndouă părțile. Căci despre amîndouă zic părinții că sînt la fel de vătămătoare, atît întinderea peste măsură a postului, cît și săturarea pîntecelui; atît privegherea peste măsură, cît și săturarea de somn și, la fel, toate trecerile peste măsură. Am cunoscut pe unii care n-au fost biruiți de îmbuibarea pîntecelui, dar au fost doborîți de postul peste măsură și s-au rostogolit spre aceeași patimă a îmbuibării pîntecelui, din slăbirea ce le-a venit în urma postirii fără măsură. Îmi aduc aminte că și eu am pățimit una ca aceasta. Așa de mult mă înfrînam, încît uitam de trebuința hranei pînă și două și trei zile și nicidecum n-aș fi dorit hrană, de nu m-ar fi îndemnat alții să mănînc. Și iarăși, din uneltirea diavolului, așa fugise somnul de la mine încît, foarte multe nopți de-a rîndul, rămîneam nedormit și rugam pe Dumnezeu să-mi facă parte și mie de puțin somn. Mai greu m-am primejduit din pricina nemîncării și a privegherii peste măsură, decît din pricina îmbuibării pîntecelui și a somnului mult“ (Sfîntul Casian Romanul, *Filocalia*, vol. 1, Cuvînt

plin de mult folos... p. 140-141). Alt sfânt zice: „Precum trupul îngreuiat de mulțimea mâncărilor face mintea molatică și greoaie, tot așa, când a slăbit de prea multă înfrînare, face partea contemplativă a sufletului posomorâtă și neiubitoare de cunoștință. Deci, mâncărurile trebuie să se potrivească cu starea trupului“ (Sfântul Diadoh al Foticeei, Cuvînt ascetic despre viața monahală, despre cunoștință și despre dreapta socoteală duhovnicească, C. 45, p. 352). Iar Sfântul Isaac zice: „Cînd vei sili trupul cel neputincios spre lucruri peste puterea lui, vei pune întunecare peste întunecare în sufletul tău și vei aduce, mai degrabă, tulburare asupra lui“ (Cuv. 73, p. 335).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

După cum vedem din mărturiile de mai sus, ale Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, mare nevoie avem, noi monahii și toți creștinii, de a afla calea de mijloc care duce pe om la mîntuirea sufletului său. Să ne rugăm Prea Bunului și Prea Îndurătorului nostru Mîntuitor și Prea Sfintei Sale Maici, ocrotitoare și mijlocitoare noastră către El, să ne ajute și nouă, celor neputincioși și nevrednici, să dobîndim — măcar cît de puțin — darul deosebirii (dreptei socoteli), spre a nu ne abate, nici spre dreapta, nici spre stînga, în toate faptele noastre trupesti și sufletești. De aceea, în toată vremea ne trebuie mare grijă și atenție. Acest lucru îl adeverește dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „La tot pasul care-l faci, cercetează-te de umbli în calea cea dreaptă, sau te-ai abătut pe vreo cărare greșită“ (Cuv. 12, p. 73). Închei smeritul meu cuvînt despre dreapta socoteală și vă rog să mijlociți pentru mine, ca mila Domnului să-mi ajute și mie să pun început bun. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE NEVOINȚA ȘI LUPTA DUHOVNICEASCĂ A MONAHILOR ȘI CREȘTINILOR

„Mulți sînt cei ce se luptă cu
mine de la înălțime”

(Psalm 55, 2).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Stim cu toții, din Sfînta Scriptură, că viața omului pe pămînt este o luptă și o ispită (Iov, 7, 1). De aceea, și Sfîntul Apostol Pavel, avînd în vedere tocmai acest război duhovnicesc, îndeamnă pe ucenicul său Timotei la această nevoină și luptă, zicîndu-i: *Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat...* (I Timotei 6, 12), iar în alt loc, înarmîndu-l pentru lupta duhovnicească, îi zice: *Pătimește ca un bun viteaz al lui Hristos. Nimeni, ostaș fiind, nu se amestecă cu lucrurile lumești, ca voievodului să fie plăcut* (II Timotei 2, 3-4). Apoi, arătîndu-i că nu orice luptă și nevoină este bună, ci numai aceea care se face după legea lui Dumnezeu, îi zice: *De se va lupta cineva, nu se încununează de nu se va lupta după lege* (II Timotei 2, 5).

De asemenea, Sfîntul Apostol Pavel ne arată și împotriva cui ducem războiul nostru, zicînd: *Lupta noastră nu este împotriva trupului și a singelui; ci împotriva începătorilor și a domniilor, a stăpînitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12). Dar nebiritul ostaș al lui Hristos Iisus, dumnezeiescul Apostol Pavel, nu numai că ne arată cum să ne luptăm și împotriva cui, ci, totodată, ne arată și care sînt armele duhovnicești cu care trebuie să se îmbrace orice luptător duhovnicesc care se luptă pentru sufletul său, și ne îndeamnă a lua aceste arme, astfel: *Drept aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotrivă în ziua cea rea, și toate biruindu-le, să rămîneți în*

picioare (Efeseni 6, 13). Apoi, arată și felul cum trebuie să purtăm aceste arme: *Încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății* (Efeseni 6, 14). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul ne sfătuiește ca, la armele duhovnicești ale adevărului și dreptății, să adăugăm și pe cea a dragostei, zicându-ne: „În loc de brîu, să ne încingem cu dragostea cea desăvîrșită către Dumnezeu și către aproapele, căci dragostea ne ajută să nu ne împiedicăm. Deoarece dragostea îndelung rabdă, se milostivește, dragostea nu pizmuiește, dragostea nu se semețește, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mînie, nu gîndește răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate la rabdă. *Dragostea niciodată nu cade* (I Corinteni 13, 4-8). (Cuvînt către monahi pentru toată întrarmarea, tom. 3, p. 267).

Iubiți credincioși,

Altă armă duhovnicească și datorie a luptătorului lui Hristos este de a se încălța *întru gătirea Evangheliei păcii* (Efeseni 6, 15). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătînd că această încălțăminte duhovnicească este smerenia, spune „În loc de încălțăminte să-ți cîștigi, o monahule, smerita cugetare, căci precum încălțăminte se calcă de toți, tot așa și cel ce are smerita cugetare, se sîrguiește să fie călcat în picioare de toți... Căci și fericitul David pe aceasta cîștigînd-o, zice: *Eu sînt vierme și nu om* (Psalm 21, 6). Fiindcă și Dumnezeu se apropie de cel smerit, după cum spune Scriptura: *Cel ce locuiește întru cele înalte și spre cele smerite privește* (Psalm 112, 5-6), (Idem p. 286). Dumnezeu, prin Proorocul Isaia, zice: *Spre cine voi căuta, decît numai spre cel smerit și blînd și care ține de cuvintele Mele* (Isaia 66, 2). De asemenea, Mîntuitorul, în prima fericire, îi fericeste pe cei smeriți, zicînd: *Fericiți cei săraci cu duhul, că acelora este împărăția cerurilor* (Matei 5, 3). Iar săraci cu duhul sînt cei smeriți, care totdeauna se socotesc săraci de toată fapta bună, chiar dacă le-ar avea pe toate cele bune.

O altă armă duhovnicească de care are mare nevoie ostașul cel duhovnicesc este pavăza credinței, pe care Sfîntul Apostol Pavel ne îndeamnă să o luăm, zicînd: *În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea stinge toate săgețile cele aprinse ale vicleanului* (Efeseni 6, 16; I Tesaloniceni 5, 8). Pavăza sau platoșa erau cămașa de zale sau armura cu care, în vechime, ostașii cei trupești se îmbrăcau de sus pînă jos în vremea luptelor. Iar pavăza și platoșa cu care trebuie să se îmbrace ostașii du-

hovnicești este credința. Pentru ca să ne fie credința adevărată platoșă duhovnicească, ea trebuie să fie nedespărțită de dragoste (Efeseni 6, 22; I Tesaloniceni 5, 8; I Timotei 1, 14; II Timotei 1, 13; I Ioan 3, 25; 5, 1); să fie nu numai cunoscătoare, ci și lucrătoare, adică să se lucreze prin dragoste (Galateni 5, 6; I Tesaloniceni 1, 3; I Timotei 1, 5; Tit 3, 15); să fie din inimă (Faptele Apostolilor 8, 37; Romani 10, 9-10); să se arate din fapte (Iacov 2, 21-25), deoarece *credința fără fapte este moartă* (Iacov 2, 26) și nu poate mîntui pe nimeni (Iacov 2, 14). Credința fără fapte este o credință asemenea cu a diavolilor, care cred în Dumnezeu și se cutremură de El, dar nu vor să facă fapte bune (Iacov 2, 19; Matei 8, 29; Marcu 1, 24). De asemenea, credința trebuie să fie dreaptă, deoarece Sfîntul Apostol Pavel zice: *Pace pentru cei ce vor umbla cu dreptarul acesta* (II Timotei 1, 13), adică cu dreapta credință. Credința trebuie să fie nefățarnică și sinceră (I Timotei 1, 5; II Timotei 1, 5; Matei 15, 8; Marcu 7, 6). În sfîrșit, credința trebuie să fie fierbinte și nu rece sau numai căldicică (Apocalipsa 3, 16; Daniel 5, 27). Dumnezeuiescul Părinte Efrem Sirul spune despre credința cea fierbinte că este platoșă duhovnicească, zicînd: „În loc de platoșă ia asupra ta credința ca un grăunte de muștar către Treimea cea nedespărțită. Căci grăuntele de muștar este cu totul rotund și nu are despicătură sau vreun unghi, ci este cu totul rotund ca și cum ar fierbe. Pe aceasta, după ce a cîștigat-o Petru, verhovnicul Apostolilor, și pe Hristos L-a mărturisit că este Fiul lui Dumnezeu Celui viu și cheile Împărăției cerului de la El a primit (Matei 16, 16-19). Apoi adaugă: „Pe aceasta cîștig-o, fratele meu, și fă-te întreg și deplin în credință, împlinind poruncile Mîntuitorului nostru, ca și tu să auzi de la Dînsul: *Bine slugă bună și credincioasă, intră în bucuria Domnului tău* (Matei 25, 23). L-a numit bun pentru lucrurile sale cele bune și credincios pentru credința sa cea fierbinte și lucrătoare“ (Cuvînt înainte..., p. 267).

Ostașul cel duhovnicesc al lui Hristos trebuie, de asemenea, să ia *coiful mîntuirii* și *sabia duhului* care este cuvîntul lui Dumnezeu (Efeseni 6, 17). Dumnezeuiescul Părinte Efrem Sirul tîlcuiește coiful ca fiind nădejdea veșnicelor bunătăți, zicînd: „În loc de coif, cîștigați nădejdea bunătăților celor ce vor fi, pe care *ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit* (I Corinteni 2, 9). Căci această nădejde îți va da ție mare mîngîiere întru pătimire și necazuri“ (*Ibidem*). „Iar în loc de pavăză — spune în continuare Sfîntul Efrem — ostașul lui Hristos trebuie să se îngrădească cu Sfînta Cruce, pecetluindu-și cu dînsa toate mădularele sale și inima. Și nu

numai inima să-și pecetluiască, ci și gândurile, sîrguindu-se ca intrarea și ieșirea sa și toate cîte le va trece să le pecetluiască, zicînd: În numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Căci foarte tare este arma aceasta și nimeni din cei ce o poartă cu credință nu se va vătăma de ceva. Căci dacă celui ce poartă pecetea împăratului pămîntesc nimeni nu poate să-i facă rău, cu cît mai mult noi, care vom purta pecetea Împăratului ceresc, de nimeni nu ne vom teme. Deci, monahul și tot creștinul să folosească totdeauna această armă, căci stă împotriva săgeților nevăzuților vrăjmași" (Idem, p. 269).

În loc de arc, ostașii lui Hristos trebuie să-și întindă adesea mîinile la rugăciune, după cum este scris: *Și ai pus arc de aramă în brațele mele* (Psalm 17, 37), căci rugăciunea făcută întru cunoștință și din inimă este arc de aramă, precum este săgeata cea aruncată drept la țintă de cel ce și-a întins arcul său. Iar dacă în vremea rugăciunii vom lăsa gândurile noastre să se risipească, vom fi asemenea cu arcașul cel orb și neiscusit care, dacă va întinde arcul său — din cauza vederii lui slabe și a neiscusinței sale — aruncă săgețile fără folos, în vînt și nu poate lovi pe potrivnicul său sau pe fiara care voiește să-l atace. Deci, atît monahul cît și creștinul sînt datori să cunoască și acest meșteșug al satanei, care, în vremea rugăciunii, caută să îi arunce gândurile în nemărginire și la lucrurile cele deșarte ale veacului de acum, spre a nu-l lăsa să se roage lui Dumnezeu.

În loc de sabie, atît monahul cît și creștinul care se luptă pentru mîntuirea lor trebuie să aibă frica de Dumnezeu, care taie pofta cea rea ca o sabie cu două tăișuri. Deci, ni se cade să ne aducem aminte de înfricoșata zi a Judecării, cînd *cerurile cu sunet vor trece, stihile, arzînd, se vor strica, iar pămîntul și toate cele de pe el se vor arde cu foc* (II Petru 3, 10); cînd *soarele se va întuneca și luna nu își va da lumina sa și stelele vor cădea din cer* (Matei 24, 29); cînd *se va arăta Fiul Omului, venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă* (Matei 24, 30). Atunci, odată cu apariția mulțimilor nenumărate de îngeri, se va auzi glasul trîmbițelor, iar înaintea Lui focul va alergera ca să ardă lumea; cînd vor fi cutremure înfricoșate și trăsnete care niciodată nu s-au mai făcut, încît și „puterile cerului se vor zgudui" (Matei 24, 29).

În loc de trîmbiță, ostașii duhovnicești, care sînt monahii și creștinii, se cade să aibă dumnezeieștile Scripturi, fiindcă precum trîmbița, răsunînd, adună pe ostași, tot astfel și dumnezeieștile Scripturi, strigînd către noi, adună gândurile noastre, căci ele sînt ca niște ostași care bat război împotriva vrăjmași-

lor împăratului (Psalm 20, 7-8). Precum trîmbița, răsunînd în vreme de război, deșteaptă curajul vitejilor spre luptă împotriva potrivnicilor, tot astfel și dumnezeieștile Scripturi deșteaptă rîvna luptătorilor duhovnicești pentru lupta cea bună împotriva patimilor și pentru nevoința și lucrarea faptelor bune. Pentru aceasta, ni se cade totdeauna să ne trezim cu întemeiere și cu multă sîrguință să ne lipim de citirea Sfintelor și dumnezeieștilor Scripturi, care ne deșteaptă și ne învață cum să ne luptăm pentru a scăpa de patimi și de cursele vrăjmașilor celor nevăzuți. Citirea dumnezeieștilor Scripturi are darul de a ne aduna mintea care mereu se risipește și rătăcește la cele deșarte și nefolositoare. De aceea a zis și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul: „În vremea în care mintea ta este risipită, să petreci mai mult în citire decît în rugăciune“ și: „Cinstește citirea, de este cu putință, mai mult decît privegherea, că aceasta se face izvor al rugăciunii curate“ (Cuv. 34, p. 174). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul spune că, pe lîngă alte bunătăți, citirea dumnezeieștilor Scripturi ne învață și cunoștința de Dumnezeu, după mărturia proorocului David: *Înțelepțiți-vă și cunoașteți că Eu sînt Dumnezeu* (Psalm 45, 10).

Ni se cuvine, deci, fraților, să zăbovim mult în citirea dumnezeieștilor Scripturi și în rugăciuni, căci de cîte ori vom vorbi cu Dumnezeu prin ele, de atîtea ori ni se sfîntește sufletul și duhul. Trebuie să luăm aminte, cînd citim, să nu ne împiedice vrăjmașul, aducînd asupra noastră trîndăvie sau ispitindu-ne și zicînd către noi: „Fă întîi cutare și cutare lucru și după aceea vei citi!“. Să facem asemenea cerbilor însetați care aleargă la izvoarele apelor (Psalm 41, 1), adăpîndu-ne din izvoarele cele duhovnicești ale Sfintelor Scripturi și din ele să ne răcorim limbile, mințile, inimile și sufletele noastre cele arse de văpaia patimilor și care însetează de „Dumnezeul cel tare și viu“ (Psalm 41, 2). Cînd citim, să nu ne mulțumim numai să trecem filele cărții, ci să cugetăm la cele citite și să ascundem în inimi cuvintele lui Dumnezeu din Scriptură, ca prin ele să ne păzim a-I greși, după mărturia ce zice: *Întru inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greșesc Ție* (Psalm 118, 11). De asemenea, să nu uităm că prin citirea Sfintelor Scripturi și prin împlinirea cuvintelor lui Dumnezeu putem să ne îndreptăm viața pe calea poruncilor Lui, după cum scrie în Psalmi: *Prin ce-și va îndrepta tînărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale* (Psalm 118, 9).

Frații mei, monahi și creștini, care vă luptați pentru mîn-

tuirea sufletelor voastre, este bine să cunoaștem că pe lângă armele duhovnicești arătate pînă aici, mai avem nevoie și de alte patru asemenea arme.

Prima armă este să nu ne încredem în noi înșine, nicio dată, căci Scriptura zice: *Blestemat este omul care se încrede în om și care se reazează pe brațele trupului său* (Ieremia 17, 5). Sfîntul Vasile, prin rezemarea de brațele noastre, înțelege „să nu ne încredem nicio dată în noi înșine” (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, cap. 2). Sfîntul Prooroc Isaia amenință pe cei ce se încred în priceperea lor, zicînd: *Vai de cei ce se socotesc înțelepți în ochii lor* (Isaia 5, 21). Sfîntul Apostol Pavel învață în chip asemănător: *Nu vă socotiți înțelepți* (Romani 12, 16), iar înțeleptul Solomon zice: *Nu vă socotiți că știți ceva* (Pilde 3, 7).

Deci, primul lucru necesar în lupta războiului nevăzut este de a ne cunoaște neputința și nimicnicia. căci „cel ce se socotește pe sine nimic — zice Sfîntul Ioan Gură de Aur — acela se cunoaște mai bine decît toți”, iar Sfîntul Ioan Damaschin zice: *Nimic nu este mai bine decît a-și cunoaște omul neputința sa* (*Filocalia*, vol. 5, p. 611).

A doua armă duhovnicească, de mare folos în războiul nevăzut, este nădejdea și încrederea numai în Dumnezeu (Pilde 3, 5). Să avem, deci, încredere numai în Dumnezeu și să strigăm totdeauna către El: *Nu mă lăsa, Domne, Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine. Ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mîntuirii mele* (Psalm 37, 21). Această încredere desăvîrșită a noastră numai în Dumnezeu se bazează pe patru motive bine întemeiate și anume:

— ne încredem într-un Dumnezeu, Care, fiind Atotputernic, ne poate da tot ce știe că ne este de folos și ne poate ajuta oricînd și oriunde;

— ne încredem într-un Dumnezeu preaînțelept, Care are știință nemăsurată (Psalm 140, 5), căci El cunoaște — fie chiar și cele mai înalte desăvîrșiri — și, prin urmare, știe ce ne este de folos;

— ne încredem într-un Dumnezeu nemăsurat de bun, avînd o dragoste negrăită și fiind întotdeauna gata să ne ajute;

— oricine nădăjduiește în Dumnezeu, nu se rușinează (Psalm 21, 5; Romani 5, 5; Filipeni 1, 20), are mîntuire de la Domnul și nu greșește, după mărturia Sfintei Scripturi care zice: *Mîntui-va Domnul sufletele robilor Săi și nu vor greși toți cei ce nădăjduiesc spre Dînsul* (Psalm 33, 22).

A treia armă duhovnicească este răbdarea, de care avem multă nevoie în lupta noastră, după cum zice în Scriptură: *În lupta aceasta grea și mare aveți trebuință de răbdare* (Evrei 10, 36; Iacov 1, 4; 5, 8).

Ultima armă duhovnicească este rugăciunea neîncetată (I Tesaloniceni 5, 17).

Dar fiindcă lupta ce o ducem împotriva trupului (Romani 7, 24-25; Galateni 5, 24); a lumii (Romani 8, 27; I Ioan 4, 4; 5, 5); a diavolului (Romani 16, 20; I Ioan 2, 13-14; Apocalipsa 2, 1) și a morții (Isaia 26, 19; I Corinteni 15, 54-55) este o luptă nevăzută și interioară, este bine să știm de care virtuți avem nevoie pentru paza cea dinăuntru. Dumnezeuiescul Părinte și marele dascăl al trezviei, Sfântul Isihie Sinaitul spune despre aceasta: „Cel ce se luptă înăuntru trebuie să aibă permanent: smerenie, atenție deplină, împotrivire și rugăciune. Smerenie — fiindcă se luptă cu dracii cei mândri, potrivnici smereniei și pentru ca să aibă în mîna inimii ajutorul lui Hristos, pentru că Hristos urăște pe cei mândri. Atenție — ca să-și facă inima pururea fără nici un gând, chiar bun dacă ar părea. Împotrivire — pentru că atunci cînd va cunoaște cu agerime pe cel ce vine, îndată să se opună cu minie celui viclean. *Și voi răspunde* — zice — *celor ce mă ocărăsc* (Psalm 118, 42); *Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?* (Psalm 61, 1). Rugăciune — ca, îndată după împotrivire, să strige către Hristos, într-un suspin negrăit, și atunci, cel ce se luptă, va vedea pe vrăjmaș risipindu-se prin numele cel sfînt al lui Hristos, ca praful de vînt sau ca fumul ce se mistuie, împreună cu nălucirile lui“. Iar în continuare, zice despre rugăciune: „Cel ce nu are rugăciune curată, fără gânduri, nu are armă pentru luptă. Iar rugăciune numesc pe aceea care se lucrează neconținut în adîncurile sufletului ca, prin chemarea lui Iisus, vrăjmașul ce se luptă în ascuns să fie biciuit și ars“ (*Filocalia*, vol. 1, Cap. 4, 20 și 21, p. 46).

Iubiți frați, monahi și creștini,

Aceste arme arătate mai sus, de care avem nevoie cu toții pînă la ultima suflare, nu sînt arme trupești, materiale,

ci sînt arme duhovnicești și nevăzute, „puternice înaintea lui Dumnezeu ca să dărîme întăriturile vrăjmașului“ (II Corinteni 10, 3-4). Ele se mai numesc și „armele luminii“ fiindcă prin ele dobîndim lumina cea duhovnicească a Duhului Sfînt, iar prin folosirea neîncetată a lor ne mîntuim și ne facem părtași luminii celei neînserate din veacul viitor.

Frații mei, în încheierea acestui cuvînt, pe toți vă rog cu toată smerenia să nu mă uitați pe mine cel păcătos și neiscusit în războiul nevăzut al minții, ca prin sfintele voastre rugăciuni să mă trezesc și eu cîndva din somnul nesimțirii mele și să vin în urma voastră — a celor care vă luptați pentru a lua cununa vieții veșnice — prin mila Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și prin mijlocirea rugăciunilor Prea Sfintei și Preacurate Maicii Sale. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE ASCULTARE, BINECUVÎNTARE ȘI DESPRE RAI

„Rodul ascultării făcut cu binecuvîntare este smerenia; iar floarea saptei bune pe care tu singur o crezi bună, este mîndrie“ (Sfîntul Teodor Studitul, Cuv. 8, p. 79).

Prea Cuvioși Părinți și frați,

Pentru că mi s-a rînduit de Prea Cuviosul Părinte Stareț a vă mai vorbi din cînd în cînd și a ne mai trezi prin cuvînt conștiința la cele duhovnicești, spre a noastră lămurire și mîntuire, în cele ce urmează m-am gîndit să vă vorbesc despre trei lucruri și anume: despre ascultare, despre paza binecuvîntării și despre Rai. Aceste trei au o strînsă legătură între ele și nu se pot aduce la îndeplinire una fără alta. Căci fără ascultare, nimeni nu poate intra în Rai, nici ascultarea fără binecuvîntare nu este deplină și desăvîrșită.

Mai întîi să arătăm ce este ascultarea. Pentru aceasta să ascultăm pe dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Ascultarea este desăvîrșita lepădare a sufletului său arătată prin faptele trupului. Sau, invers, ascultarea este omorîrea mădularelor trupesti, pe lîngă o minte trează. Ascultarea este lucrare fără de încercare. Ascultarea este moarte de bunăvoie, viață străină de iscodire, lipsă de mîhnire în fața primejdiilor, călătorie a celor ce dorm. Ascultarea este mormînt al vocii proprii și învierea smereniei... Cel ascultător, ca și cel mort, nu vorbește împotriva și nu discută, fie în cele bune, fie în cele ce par rele, căci pentru toate va răspunde cel care, cu bună cre-

dință, i-a omorât sufletul. Ascultarea este părăsirea discuției, chiar cînd sînt multe lucruri de discutat" (Scara, Cuv. 4).

Dar pentru a ne da seama cît de mare este primejdia, cînd ascultarea este călcată și nebăgată în seamă și cît de mare este pedeapsa de la Dumnezeu asupra celor neascultători, se cuvine să ne înălțăm cu mintea întîi în cer și acolo să vedem cum o treime de îngeri au căzut din slava lui Dumnezeu pentru neascultare și mîndrie (Apocalipsă 12, 4). Căci, după Sfinții Părinți, mîndria nu este altceva decît defăimarea ascultării. Apoi să ne ducem cu mintea în Rai și vom vedea că, îndată ce porunca ascultării s-a călcat, tot neamul omenesc s-a depărtat de Rai (Facere 3, 23). Peste tot, deci, vedem că unde ascultarea este defăimată, se ivește tulburare și dezbinare. De la conducerea unei țări și pînă la conducerea unei familii, neascultarea aduce împerecheri, nesupuneri, destrămarea bunei rînduiei în țară, în societate, în mănăstire, în familie și oriunde viețuiesc oameni. Și după cum neascultarea lucrează moarte (II Tesaloniceni 1, 8-9), prin ascultarea Domnului nostru Iisus Hristos față de Tatăl, Care L-a trimis în lume pentru răscumpărarea noastră, viața veșnică a intrat în lume (Ioan 3, 16; 3, 36); căci El pentru mîntuirea noastră S-a făcut ascultător pînă la moarte și încă moarte de cruce (Filipeni 2, 8).

Să vedem ce viață a ales Mîntuitorul cînd a binevoit să petreacă cu noi, oamenii, pe pămînt pentru mîntuirea noastră. Oare a ales El viața stîlpnicească, sau cea pustnicească și singuratică? Într-adevăr, și pe aceasta a întemeiat-o, atunci cînd S-a dus în pustie și a postit 40 de zile și 40 de nopți și a fost ispitit de diavolul (Matei 4, 12). Dar după ce a ieșit la propovăduire și după ce a ales și a chemat pe ucenicii Săi, nu i-a trimis în pustie, ci a întemeiat cu ei viață de obște, a petrecut cu Sfinții ucenici și Apostoli pînă la moarte, înviere și preasfînta Sa Înălțare la cer, ca un Părinte preaiubit cu fiii săi. Iar la rîndul lor, dumnezeieștii Săi ucenici și Apostoli — după pilda dată lor de Mîntuitorul Hristos — au întemeiat viață de obște cu toți cei ce crezuseră în El, prin propovăduirea lor. Căci, după cum vedem scris la Faptele Apostolilor, *toți cei ce credeau erau laolaltă și toate le aveau de obște și își vindeau pămînturile și averile lor și le împărțeau tuturor după cum avea nevoie fiecare* (Faptele Apostolilor 2, 44-45). Și iarăși zice: *Iar inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște* (Faptele Apostolilor 4, 32).

După pilda Sfinților și dumnezeieștilor Apostoli, mulți din-

tre Sfinții și dumnezeieștii Părinți, ca: Teodosie, Eftimie, Sava cel Sfințit, Varsanufie, Avva Dorotei, Hariton Mărturisorul și alți mulți dintre sfinți, au întemeiat în Palestina mănăstiri cu viață de obște. Apoi, prin dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul și Ioan Raiteanul, au strălucit la Muntele Sinai și în Rait lavre cu mulți monahi, trăind în viața de obște. De asemenea, Sfântul Pahomie, în Egipt; Sfântul Vasile, în Cezareea Capadociei; Sfântul Teodor Studitul, în Constantinopol și Sfântul Atanasie, în Athos; precum și Prea Cuvioșii Părinți Antonie și Teodosie, în marea lavră Pecerska din Kiev, au întemeiat viață cu rânduială strict obștească. Apoi încă mulți alții, pe care nu-i mai pomenim, au întemeiat lavre și mănăstiri cu viață de obște, unde mii și zeci de mii de monahi s-au mîntuit prin sfînta ascultare.

Dar, fiindcă despre ascultare ne este cuvîntul, este bine să arătăm cîteva pilde de adevărată ascultare, spre folosul nostru de obște.

Scrie în Pateric despre Cuviosul Părintele nostru Ioan Colov, pe cînd era frate începător, că a mers odată la un bătrîn egiptean și, intrînd ucenic la el, acela l-a încercat spre a vedea dacă are ascultare desăvîrșită. Astfel, luînd un lemn uscat, bătrînul l-a răsădit în pămînt și a zis către fericitul său ucenic: „Frate Ioane, în fiecare zi să adăpi acest lemn cu cîte un ulcior de apă, pînă ce va face roade“. Și era apa departe de dîșii, așa încît se ducea ucenicul de cu seară și venea dimineața; iar după trei ani, a înverzit și a înflorit lemnul, apoi a făcut roadă. Și, luînd bătrînul rodul lui, l-a dus la biserică, zicînd: „Fraților, luați și mîncăți din rodul ascultării“ (*Pateric*, litera I, București, 1828).

Iarăși citim în Pateric că Avva Siluan avea în schit un ucenic cu numele Marcu, fiind foarte ascultător; el era scriitor bun și îl iubea mult bătrînul pentru ascultarea lui desăvîrșită. Mai avea starețul încă și alți ucenici în număr de unsprezece, care se supărau pentru că bătrînul îl iubea pe acela mai mult decît pe dîșii. Auzind aceasta bătrînii din schit, au venit într-una din zile la el, spunîndu-i că sînt nemulțumiți fiindcă nu-i iubește pe toți deopotrivă. Iar el, luîndu-i pe ei, a ieșit și a bătut la ușa fiecăruia dintre frați, zicînd: „Frate cutare, vino că îmi trebuiești!“. Dar nici unul dintre ei nu i-a urmat îndată. Apoi, venind la chilia lui Marcu, au bătut la ușa, zicînd: „Marcule!“, iar el, auzind glasul bătrînului, îndată a ieșit și Avva l-a trimis la o ascultare, zicînd apoi către bătrîni: „Unde sînt ceilalți frați, părinților?“. Intrînd în chilia lui, au găsit deschis caietul pe care Marcu scria și au văzut că tocmai începuse să facă litera O, dar,

auzind pe bătrînul, nu a mai întors condeiul ca să termine litera începută. Deci, au văzut aceasta bătrînii și s-au folosit mult și apoi au zis către Avva Siluan: „Cu adevărat, pe care îl iubești tu, Avvo, și noi îl iubim, pentru că și Dumnezeu pe acesta îl iubește“.

Voi însemna altă povestire sfîntă despre ascultare. Se vede în cartea Sfîntului Ioan Scărarul că un oarecare bărbat cu numele Isidor — din vrednicia boierească a cetății Alexandriei — a venit la o mănăstire cu viață de obște. Iar fericitul stareț al acestei mănăstiri, fiind un păstor foarte iscusit și văzînd pe acest Isidor că este mîndru, crud și viclean, a zis către el: „Frate, dacă voiești cu adevărat să iei jugul lui Hristos, să știi că mai înainte de toate voiesc să te iscusești întru ascultare“. Iar el a zis: „Precum fierul în mîna faurului, așa și eu mă dau pe mine și mă supun ție, prea sfințite părinte“. Iar marele povățuitor, bucurîndu-se de această hotărîre a lui, îndată i-a dat loc de nevoință lui Isidor, zicîndu-i: „Frate, voiesc să fii portar la poarta mănăstirii și la tot sufletul ce va intra și va ieși să-i faci metanie, zicîndu-i: Roagă-te pentru mine, părinte, că sînt lunatic“.

Ascultîndu-l Isidor pe stareț ca îngerul pe Domnul, după ce a făcut această ascultare șapte ani cu mare răbdare, a voit fericitul stareț să-l numere în sobor cu frații și să-l învrednicească de hirotonie. Iar Isidor, zis „de fier“ — căci așa l-au numit pentru ascultarea, smerenia și răbdarea lui — a făcut către păstor multe rugăminți prin Sfîntul Ioan Scărarul și prin alți părinți, ca să-l lase tot acolo, spre a-și săvîrși alergarea sa, dînd a înțelege în chip umbros că sfîrșitul și chemarea lui se apropie. Acest lucru s-a petrecut întocmai căci, lăsîndu-l minunatul său dascăl în aceeași stare și rînduială, după 10 zile, întru adînc de smerenie, s-a dus către Domnul și într-a șaptea zi de la adormirea sa l-a luat către dînsul și pe portarul mănăstirii; căci îi zisese lui fericitul: „Frate, dacă voi dobîndi îndrăzneală la Dumnezeu, nedespărțit de mine vei fi și acolo foarte degrab“. Acest lucru s-a și împlinit, spre mai mare adevărire a ascultării lui celei desăvîrșite și a smereniei prin care a urmat lui Dumnezeu (*Scara*, Cuv. 4, p. 20).

Iată și o altă povestire minunată. În Mănăstirea Sfîntului Ioan Savaitul, din Asia, era un bătrîn lenevos și foarte aspru la fire. Acesta, prin pronia lui Dumnezeu, a dobîndit un ucenic tînăr cu numele Acachie, simplu la obice, dar înțelept, care atîtea bătăi a răbdad de la acel bătrîn, încît multora ar părea de necrezut. Căci îl chinuia nu numai cu ocări și cu necinstiri, ci și

cu răni. Dar răbdarea ucenicului nu era fără socoteală căci, văzîndu-l fericitul său stareț Ioan Savaitul, suferind, ca un rob cumpărat, de la acel bătrîn aspru și fără de omenie, îl întreba de multe ori, zicîndu-i: „Ce este, frate Acachie? Cum ai petrecut ziua de astăzi?”. Iar el îndată îi arăta, uneori ochiul învînețit, alteori grumazul, iar alteori capul rănit.

Cunoscînd fericitul stareț că este mare lucrător al răbdării, zicea către el: „Bine, bine, frate Acachie, rabdă căci te vei folosi“. Deci, făcînd el ascultare cu multă răbdare la acel nemilosiv bătrîn vreme de 9 ani, s-a dus către Domnul. Iar după ce a fost îngropat în cimitirul Părinților, după cinci zile s-a dus starețul lui Acachie la un bătrîn mare din cei de acolo, zicînd: „Părinte, fratele Acachie a murit“. Cînd a auzit aceasta, bătrînul a răspuns: „Părinte, nu mă plec să cred“. Iar acela i-a zis: „Vino și vezi“. Și, sculîndu-se bătrînul, îndată a mers la cimitir împreună cu starețul fericitului nevoitor. Ajungînd acolo, a strigat ca și către un om viu, către cel cu adevărat și întru adormire viu, zicîndu-i: „Frate Acachie, murit-ai?“. Iar ascultătorul cel prea înțelept, arătînd și după moarte ascultare, a răspuns: „Cum este cu putință, părinte, să moară omul cel lucrător al ascultării?“. Atunci bătrînul cel ce îi fusese stareț și care îl chinuise foarte mult, înfricoșîndu-se de acest răspuns venit din mormînt, a căzut cu fața la pămînt și, cu lacrimi, a cerut de la egumenul lavrei chilie, aproape de mormîntul lui Acachie și acolo a petrecut cu mare căință pînă la moarte, cerînd iertare de la toți părinții și frații și zicîndu-le: „Iertați-mă, părinților și fraților, căci eu am săvîrșit ucidere“ (*Scara*, Cuv. 4).

Părinților și fraților,

Să istorisim ceva și despre păzirea binecuvîntării care este plinirea și desăvîrșirea ascultării. Era într-o mănăstire de obște un bătrîn, avînd un ucenic foarte evlavios, care în toate se silea a păzi binecuvîntarea (blagoslovenia) părintelui său. Acestui ucenic i se încredințase de la starețul său să păzească vitele mănăstirii. Dar odată i s-a întîmplat de a scăpat vitele mănăstirii în țarina mirenilor, pricinuindu-le mari stricăciuni. De aceea, au venit mirenii la mănăstire și s-au plîns starețului iar starețul a spus bătrînului acestui frate despre ce s-a întîmplat cu vitele mănăstirii, din cauza neatenției ucenicului său. Bătrînul, auzind aceasta, l-a chemat pe ucenic și l-a dojenit foarte aspru. Iar el cerea bătrînului să-l ierte și să-i dea canon pentru greșeala făcu-

tă. Bătrînul, însă, i-a zis: „Fîndcă n-ai avut destulă grijă și vacile au stricat grîul din țarina mirenilor, iar acum mănăstirea trebuie să le plătească paguba, să nu mai mănînci pîine pînă nu-ți voi da eu voie“. Nu după multe zile a murit bătrînul fără ca ucenicul să-i poată cere binecuvîntare și dezlegare de canon. Întorcîndu-se ucenicul de la ascultarea sa și găsind mort pe bătrînul care îl legase, plîngea foarte tare pentru pierderea bunului său povățuitor și pentru rămînerea sub canonul de a nu mai mîncea pîine.

După ce au îngropat pe bătrîn, fratele a spus la cei mai iscusiți dintre părinți că el a rămas sub canon, dar nici unul din ei nu a îndrăznit a-l dezlega. Atunci fratele s-a dus la Sfîntul Gherasim — care era patriarh al Constatinopolului — și i-a cerut să-l dezlege de canonul pe care i l-a dat bătrînul. Dar nici patriarhul nu l-a dezlegat, căci, adunînd clerul său și întrebîndu-se între ei, au fost de părere să nu dezlege canonul cel dat de bătrîn. Și măcar că bătrînul acela nu fusese preot, ci simplu monah, dar fiindcă fusese starețul fratelui aceuia, nu au putut a-l dezlega. De atunci ucenicul — avînd frică de Dumnezeu și temîndu-se să calce legătura și canonul ce i s-a dat de bătrînul său — a rămas nemîncînd pîine pînă la moarte, spre a nu călca blagoslovenia și cuvîntul părintelui său (Sfîntul Teodor Studitul, Cuv. 33, p. 173).

O altă istorie sfîntă despre păzirea blagosloveniei este și aceasta: Sfîntul Visarion cel Mare, Egipteanul, călătorea odată cu ucenicul său Dula pe lîngă țărmul mării. Ucenicul, însetînd foarte tare, a zis către părintele său: „Părinte, îmi este foarte sete“. Iar bătrînul, făcînd rugăciune, a zis către ucenicul său: „Bea din mare“. Acela, avînd binecuvîntarea părintelui său, s-a dus și a băut, căci, prin rugăciunea și binecuvîntarea Avvei, apa din mare s-a îndulcit și s-a făcut ca cea de izvor. Altă dată, călătorind ei, iarăși a însetat ucenicul și, fără să mai ia blagoslovenie, s-a dus iar la mare să bea. Dar de data aceasta a găsit apa amară, sărată, grețoasă și nicidecum nu a mai putut ucenicul să bea din mare ca atunci. De aceea, alergînd la bătrîn, i-a zis: „Părinte, mi-a fost tare sete și am voit să beau apă din mare, dar nu am putut căci apa era foarte rea“. Iar bătrînul i-a răspuns: „Fiule, de ce nu ai luat binecuvîntare, ca Dumnezeu să-ți îndulcească apa ca și altă dată?“. Și s-a mirat foarte mult ucenicul sfîntului și, din cauza aceea, nimic nu mai făcea pînă nu cerea blagoslovenie de la părintele său. (Viața Sfîntului Visarion, vezi și la *Pateric*, p. 12).

O altă istorie minunată despre nepaza binecuvîntării, care

s-a întîmplat în mănăstirea noastră și pe care am văzut-o cu ochii mei, a fost aceasta care urmează.

Pe cînd eram în rînduiala de frate nou începător în această mănăstire, a venit aici un frate mai mare ca mine cu anii, pe care îl chema Vasile Maxim. Acesta a fost rînduit de părintele stareț ca să stea în chilie cu mine. El era din fire un om blînd și tăcut. Dar după vreo trei ani de ascultare, a început a cere stăruitor să-l facă călugăr, motivînd că are armata făcută și-i în vîrstă, avînd cam 25-26 de ani. Bătrînul nostru stareț îi spunea: „Mai ai răbdare, frate Vasile, iar cînd va sosi ceasul și pentru frăția ta, te vom călugări“. El însă tot mai mult se mîhnea, se tulbura și cîrtea, întrebînd de ce nu-l face și pe el călugăr și de ce pe alții i-a făcut înaintea lui. Altă dată, fiind în Sfîntul și Marele Post, s-a dus la cancelaria sfintei mănăstiri și a zis către părintele ce era de serviciu acolo: „Am venit cu rugămintea să-mi faci cererea pentru călugărie, la sfînta Mitropolie“. Părintele Ioil, care era cu ascultarea de secretar, i-a spus: „Ți-aș face, frate Vasile, dar nu am timbre de pus pe cerere și nu am nici hîrtie bună“. Acestea i le-a spus deoarece voia oarecum să-l facă să mai amîne hotărîrea lui. Atunci el a zis: „Mă duc eu pînă la Tîrgu Neamț ca să cumpăr hîrtie și timbre“. Iar părintele secretar l-a sfătuit, zicîndu-i: „Dacă vrei să te duci, frate Vasile, apoi du-te mai întîi în sfînta biserică la părintele stareț și ia blagoslovenie, căci nimeni nu poate pleca nicăieri fără binecuvîntarea starețului“.

Auzind fratele Vasile acestea, a venit în sfînta Biserică, unde bătrînul stareț tocmai slujea Sfînta Liturghie. Eu întîmplător mă aflam la strana dreaptă și l-am văzut mergînd spre Sfîntul Altar să ia blagoslovenie pentru a pleca. Dar bătrînul i-a spus: „Să nu te duci, frate, nicăieri ci să stai la Sfînta Liturghie, căci, dacă vei pleca fără binecuvîntare, vei da peste o mare primejdie“. El însă nu a ascultat, ci, făcînd trei metanii la Maica Domnului și ieșind din biserică, a plecat pe drumul către Tîrgu Neamț. Cînd a ajuns la locul numit pîrîul Alb — care curge prin pădure din munți — au ieșit înaintea lui 7 draci foarte urîți, în chip de călugări, purtînd pe cap culioane roșii ca protoiereii și în mîini bastoane de foc și au început a arăta spre el, zicînd: „Hai să-l prindem pe acesta căci a plecat fără blagoslovenia starețului său la Tîrg“. El, cînd i-a văzut, a început a-și face cruce și a rupt-o la fugă ca să nu-l prindă. Astfel, a fugit aproape toată ziua prin pădure și prin munți, fiind gonit de cei 7 draci. Spre seară — fiind eu în ograda mănăstirii — am văzut intrînd pe ușa clopotniței pe fratele Vasile, fără fes pe cap, cu părul

foarte încâlcit, cu un picior desculț și cu altul încălțat, avînd ochii roșii ca sîngele și un braț de vreascuri uscate, groase, strînse la piept, și a început a striga tare către mine: „Frate Costică, șapte după mine, nu mă lăsa, șapte după mine“. Și a început a lua lemne din cele ce avea în brațe și arunca cu ele înapoi, ca și cum s-ar apăra de lupi sau de cîini. Și iarăși striga: „Nu mă lăsați, șapte după mine, nu mă lăsați“.

Eu m-am înspăimîntat cînd l-am văzut într-o asemenea stare și nu știam ce să zic. Voind să mă duc către el, m-a lovit și pe mine cu un lemn, zicînd: „Nu vezi că șapte sînt după mine?“. Atunci eu, văzînd că nu era în toate mințile, am strigat pe un frate, anume Simeon, care era mai tare decît mine cu trupul și, venind acela, i-am zis: „Frate Simeoane, nu mă lăsa, că acesta mă omoară; nu vezi că este nebun?“. Acela s-a repezit ca o săgeată la fratele Vasile, l-a prins în brațe și l-a trîntit la pămînt și, ținîndu-l acolo, mi-a spus: „Du-te, frate Constantine, și adu o funie din grajd de la vite“. M-am dus repede și, aducîndu-i funia, l-a legat, iar apoi l-a dus în chilia unde locuiam, după care s-au adunat mulți părinți și frați, care se minunau cît de mult îl chinuiau dracii pe fratele Vasile, cum se zvîrcolea, fiind așa tare legat și striga necontenit: „Nu mă lăsați, că acești șapte vor să mă ia cu ei“.

Văzînd aceasta am fugit la părintele stareț, care se afla în grădină cu părintele econom și i-am spus: Părinte stareț, veniți repede să faceți o dezlegare fratelui Vasile că a înnebunit“. Iar bătrînul a zis către mine: „Lasă-l, frate, să se mai chinuiască, căci a călcat blagoslovenia și s-a dus de capul lui unde a voit“. Iar eu stăruind mult, căci îmi era tare milă de bietul frate Vasile, în cele din urmă bătrînul a zis: „Iaca, vin îndată, du-te înainte și să-mi aduci din biserică Molitfelnicul, un epitrahil și crucea“.

M-am dus înainte și le-am adus și îndată a sosit și bătrînul acolo, fiind chilia plină de părinți și frați. El repede a luat epitrahilul, cartea și crucea în mîină și ne-a spus la toți: „Stați în genunchi!“. Astfel, i-a citit dezlegarea cea mare și alte molitfe și după aceea ne-a zis: „Dezlegați-l de funie, că și Dumnezeu l-a dezlegat“. Și îndată fratele Simeon — cel care îl legase — împreună cu alți frați, l-a dezlegat, iar el stătea liniștit și privea cu ochii însîngerați la noi și a zis: „Iertați-mă, părinți și frați, și vă rugați la Mîntuitorul și la Maica Domnului pentru mine păcătosul“. Acestea zicînd, a adormit. Apoi, a zis starețul: „Lăsați-l să se odihnească, căci foarte tare l-au fugărit și l-au chinuit dracii“. Și se uitau părinții la piciorul lui cel descălțat, care

era tare lovit și însîngerat din cauză că fugise printre lemne și pietre, fugărit de cei șapte diavoli. După ce s-a trezit, a povestit la toți cele ce i se întîmplase din pricina călcării blagosloveniei și a ascultării.

Acestea le-am însemnat, socotindu-le vrednice a fi citite, căci cu ochii mei le-am văzut, nu numai eu, ci și toți părinții și frații din mănăstire. Ele au rămas pentru toți o lecție pentru toată viața, spre a nu mai face nimeni nimic de capul său și să nu mai îndrăznească a mai face vreun lucru fără blagoslovenie. Îi auzeam pe mulți, zicînd: „Frate, să nu faci vreun lucru fără binecuvîntare, căci vei avea de lucru cu cei șapte“.

Părinților și fraților,

Acestea fiind zise, despre ascultare și blagoslovenie, să zicem cîteva cuvinte și despre Rai, căci nu se poate ajunge la el decît luînd aminte la aceste două fapte bune.

Sfînta și dumnezeiasca Scriptură ne spune despre Rai următoarele : *Și a sădit Dumnezeu Rai în Eden, spre răsărit, și a pus acolo pe omul, pe care-l plăsmuise* (Facere 2, 8). Sfîntul Vasile, tîlcuind acest cuvînt al dumnezeieștii Scripturi, zice: „Acolo a sădit Dumnezeu Raiul, unde nu era silă a vînturilor și nepotrivire a acelor patru vremi ale anului, nici grindină, nici tunete, nici trăsnete care lovesc și aprind, nici înghețare de iarnă, nici umezeală, nici înfocare de vară, nici uscăciune de toamnă. Ci, bine tocmită și pașnică întocmire aveau cele patru vremi ale anului între ele, fiindcă fiecare din ele era împodobită cu frumusețea sa și nu se vătăma de vecina ei. Pentru că acolo vara nu făcea vătămare florilor de primăvară, venind prea timpuriu și, iarăși, nici roadele cele de vară și cele de toamnă nu cădeau jos ca să se prăpădească din pricina neorînduielii văzduhului, pentru că toate cele patru vremi ale anului dănuțuiau cu bună rînduială în jurul locului aceluia, unde cu altele fiind împletite și legate lin și fără mîhnire fiecare își aduceau bunătățile lor la vremea sa, ca niște daruri prea bune și nevătămate. Încă și pămîntul acela era gras și moale, curgînd din el lapte și miere cu adevărat, fiind bine tocmit spre toată nașterea de roade; el era străbătut de multe ape roditoare, frumoase, dulci, unduioase și limpezi, care multă veselie pricinuiau prin vederea lor, dar încă mai mult decît veselie aduceau prin folosul lor“. Iar puțin mai jos zice: „Cum să-ți pot aduce chiar de față

frumusețea patriei din care ai căzut?“ (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, București, 1826).

De asemenea, multe alte lucruri minunate spune despre Rai dumnezeiescul Părinte Vasile cel Mare, pe care aici, pentru scurtime, nu le putem însemna.

Vasul alegerii — Sfîntul Apostol Pavel — voinind a zugrăvi cu puține cuvinte pe cele negrăite, zice: *Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit, acestea le-a pregătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El* (I Corinteni 2, 9). Căci, în adevăr, mai presus de minte și de cuvîntul omenesc sînt acele bunătăți și frumuseți ale Raiului lui Dumnezeu. Pe care cu mila și îndurarea Prea Bunului și Prea Milostivului Dumnezeu, Cel în Treime închinat, să le dobîndească toți cei ce trăiesc în ascultare de poruncile Lui, întru paza blagosloveniei celei sfinte și întru lucrarea tuturor faptelor celor bune. AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE SĂRĂCIA DE BUNĂVOIE
AL DOILEA VOT AL CĂLUGĂRULUI

„Zis-a Domnul: Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; iar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul” (Matei 8, 20).

Prea Cuvioși Părinți și frați,

Eu, cel cu totul nevrednic și păcătos care sînt sărac de înțelegerea celor bune și de lucrarea celor spre mîntuire, îndrăznesc a vă vorbi despre cele pe care noi le-am făgăduit înaintea lui Hristos Dumnezeu, a Preasfintei Sale Maici și a tuturor îngerilor Lui, cînd am primit tunderea sfîntului și îngerescului chip. Știm că făgăduințele sînt legăminte care pornesc de la Dumnezeu către om și de la om către Dumnezeu (*Pravila*, vol. 2, Arhim. Nicodim Sachelarie, p. 188). Și dacă Dumnezeu Își aduce aminte de făgăduințele Sale față de noi (Psalm 104, 41; Luca 1, 54) și dacă Își împlinește făgăduințele Sale față de noi (Numeri 23, 19; Iosua Navi 21, 45), apoi cu cît mai mult ni se cuvine nouă a ne aduce aminte de cele ce am făgăduit înaintea lui Dumnezeu și a ne sili cu toată osîrdia spre împlinirea lor.

După cum vedem din Sfînta Scriptură, atît Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, cît și dumnezeieștii și Sfinții Apostoli, ne-au lăsat pildă vie ca să trăim în sărăcie și lipsă pe acest pămînt. De aceea Mîntuitorul zice: *Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; iar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul* (Matei 8, 20). Cel ce are cerul scaun și pămîntul reazem picioarelor Sale (Fapte 7, 49), de bunăvoie a sărăcit pentru noi și cu sărăcia

Lui a vindecat sărăcia noastră cea duhovnicească (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțiri*, cap. 11, p. 390). Iarăși vedem pe Mîntuitorul, cînd trimite pe dumnezeieștii Săi ucenici la propovăduire, că le poruncește, zicînd: *Să nu luați nici toiag, nici traistă...* (Matei 10, 10). Și „cei care au plecat fără toiag, au păstorit toată lumea, și, fără traistă fiind, multe averi au moștenit“, căci au ascultat de Cel ce a zis: *Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33).

Să nu ne temem, fraților, de sărăcie, căci auzim ce zice Dumnezeu prin Sfântul Prooroc Isaia: *Mai degrabă va uita mama pe fiul său, decît Eu să te uit pe tine, cel ce Îmi slujești Mie*. Să nu ne îngrijim de bogăție, noi cei ce de bunăvoie ne-am făgăduit a fi fără de ea, pentru Dumnezeu. Căci de vom aduna bogății, inima noastră se va despărți de dragostea lui Dumnezeu și se va lipi de cele ale veacului acestuia. Să ne aducem aminte de cuvîntul Domnului, care zice că nu putem să slujim lui Dumnezeu și lui Mamona (Matei 6, 24).

Iată ce zic dumnezeieștile Canoane în ce privește sărăcia călugărului: „Monahii sînt obligați să nu aibă nimic al lor propriu, ci toate ale lor să le dăruiască mănăstirii“. Iar Sfântul Luca zice, despre cei ce credeau în Hristos și care închipuiau mai înainte viața monahilor, că nici unul dintre ei nu avea ceva al său, ci totul le era de obște (Fapte 4, 32). Pentru aceasta, celor ce vor să fie monahi li se dă voie, în privința averilor, să le trimită oricăror persoane vor voi ei și care, firește, nu sînt oprite de lege (Cartagina 22, 31). Iar după ce se vor face monahi, mănăstirea are stăpînire peste toate cele ce le aparțin lor, și nu li se mai îngăduie să poarte grijă de administrarea averilor lor. Iar de se va găsi vreunul care și-a însușit ceva avere, care n-a fost dată mănăstirii după ce s-a călugărit și se va robi de patima iubirii de cîștig, averea să se ia de la dînsul de către egumen sau de către episcop și, vînzîndu-se la licitație în prezența multora, cîștigul să se împartă celor lipsiți și săraci. Iar cel ce a căutat să răpească o astfel de avere, ca oarecînd Anania (Fapte 5, 1-10), Sfântul Sinod a hotărît să-l înțeleptească prin canonisire potrivită. Și lămurit este că cele statornicite de Sfântul Sinod „pentru monahii bărbați, să aibă tărie și pentru monahiile femei“ (Regulamentul vieții monahale).

Deci, părinților și fraților, de vreme ce de bunăvoie am făgăduit sărăcie înaintea lui Dumnezeu, să nu căutăm a ne îmbogăți; căci, după mărturia Sfintei Scripturi: „Omul va da seamă înaintea lui Dumnezeu de orice cuvînt ieșit din gura

lui“ (Matei 17, 27); și iarăși: *Este primejdios pentru om să facă făgăduință și după ce a făcut-o să se gîndească* (Proverbe 20, 25). *Mai bine să nu făgăduiești, decît, făcînd făgăduința, să nu o împlinești* (Ecclesiastul 5, 4). Vedem ce lucru înfricoșat s-a întîmplat lui Anania și Safira, care au făgăduit că vor da averea lor lui Dumnezeu, dar pentru că s-au sfătuit a mai opri ceva din ea, cu moarte năpraznică au pierit, fiindcă nu au mințit oamenilor, ci lui Dumnezeu (Fapte 5, 11; Luca 2, 23).

Sfîntul Ierarh Vasile cel Mare, arătînd marea primejdie ce este asupra monahului care voiește să mai aibă ceva avere proprie în viața de obște, zice: „Să fugim de a agonisi ceva deosebi, afară de cele ce se cîștigă de obște pentru toți“; și iarăși: „Al doilea Iuda se face cel care începe de la furtișag. Căci furtișag este agoniseala cea deosebită și aruncă în pierzare pe monahul care are avere deosebită în viața de obște“ (*Exaimeron*, Așeză-minte călugărești, Cuv. 34, f. 100, București, 1826).

Părinților și fraților,

Iată cît de mare este prăpastia iubirii de averi și cîtă primejdie aduce monahilor averea deosebită, mai ales celor ce și-au ales viața de obște, cea următoare lui Hristos. Noi vedem că cei ce au iubit pe Dumnezeu din toată inima, cugetul și virtutea, au lăsat toate — după cuvîntul Evangheliei — și au urmat în toată viața lui Hristos, în sărăcie și lipsă. Căci auzim pe unul din sfinți, zicînd: „Cel ce nu a urît averea sa, cum va putea să-și urască sufletul, după porunca Mîntuitorului?“ (*Pateric*, cap. 13, f. 127). Încă și alt bătrîn al *Patericului* zice: „De dorești Împărăția cerului, ești dator a nu socoti averile. Căci nu vei putea să viețuiești după Dumnezeu, fiind iubitor de dulceți și iubitor de argint“. Ba, mai mult, cel care se va birui de iubirea de bani și de averi, chiar sfînt și făcător de minuni de ar fi, își pierde darul lui Dumnezeu pentru iubirea de bani și se face asemenea dracilor. Despre acest lucru citim în *Pateric*, următoarele :

„Povestea un călugăr că a fost cineva din bătrîni, care s-a învrednicit de mare dar de la Dumnezeu și s-a înștiințat pretutindeni numele lui, pentru viața lui cea cu fapte bune. Deci, a ajuns vestea despre numele lui pînă la împărat. Iar împăratul, trimițînd, l-a chemat la el. După ce a luat rugăciune de la dînsul, a vorbit cu el și, folosindu-se mult, i-a dat aur. Iar bătrînul, luînd aurul, a mers întru ale sale și cu aurul dat de împărat a cumpărat țarine, vii și alte averi. După un timp, au

adus la el pe un îndrăcit ca să-l vindece, după cum făcuse acest lucru de multe ori. Și a zis bătrînul: Ieși, diavole din zidirea lui Dumnezeu! Iar diavolul a răspuns: Nu te voi asculta pe tine! Zis-a bătrînul: Pentru ce nu mă asculți? Zis-a dracul: De vreme ce te-ai făcut ca unul din noi, lăsînd aducerea aminte de Dumnezeu, pe care o aveai către Dînsul și te-ai apucat de grijile cele pămîntești, pentru aceasta nu te voi mai asculta, nici voi ieși din om“ (*Pateric*, cuv. 13, f. 127).

Vedeți, părinților și fraților, cum noi, de bunăvoie, prin iubirea de averi ne facem asemenea dracilor? Vedeți că, prin umplerea de grijile veacului acestuia și ale bogăției, izgonim de la noi aducerea aminte de Dumnezeu și de rugăciune? Căci nu poate omul să fie fără de grijă și fără tulburare, dacă iubește să aibă averi, după mărturia unuia dintre sfinți, care zice: „Nu vor lipsi valurile din mare și iubitorului de averi grija și tulburarea“. Iubirea de avuție ne face cu totul trîndavi la cele duhovnicești, prin grija de multe și iubirea de stăpînire. Acest lucru avîndu-l în vedere dumnezeieștii Părinți, au rînduit ca, în vremea Sfîntului și Marelui Post, să fie pusă în toate bisericile dreptmăritoare rugăciunea Sfîntului Efrem Sirul care, printre altele, zice: „Iar duhul trîndăviei, al grijii de multe și al iubirii de stăpînire nu mi-l da mie“.

Cine dintre sfinții lui Dumnezeu I-au slujit cu leafă? Cine a spus vreodată: dacă nu primesc atîta pe lună, nu mai fac ascultare, sau slujba cuvenită? Vai de noi! Vrea Hristos să ne dea Raiul pentru veșnicie, iar o floare din rai — după cum i-a descoperit îngerul Domnului Sfîntului Andrei cel nebun pentru Hristos — este mai scumpă decît toate avuțiile acestei lumi văzute, iar noi stăm să ne tîrguim, cînd este vorba de mîntuirea noastră și de negrăita fericire a vieții veșnice.

Patima de a ne îmbogăți, de a stăpîni averi ne încearcă cu griji deșarte și cu tulburări și, prin acestea, depărtează mintea și inima noastră de la Dumnezeu. Grija cea sfîntă a rugăciunii și a cugetării celor duhovnicești se depărtează de la noi. Acest adevăr ni-l arată și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul care zice: „Nu poți, cu grija lumii fiind înfășurat, să mai ai cu tine și grija lui Dumnezeu“. Mintea tulburată cu grija de averi pururea este stăpînită de uitarea celor duhovnicești, după mărturia aceluiași sfînt, care zice: „Mintea tulburată nu va scăpa de uitare și înțelepciunea nu-i deschide acesteia ușa“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 5). În adevăr, ce fel de înțelepciune și filozofie duhovnicească ar mai putea să intre într-o minte încărcată cu tulburarea

grijiilor și averilor, care fac pe om cu anevoie să intre în împărăția lui Dumnezeu?

Dar mai greu pentru noi este faptul că, de nu ne vom sili să fugim de odihna acestei vieți și de adunarea averilor, pe lângă altă osîndă, prea lesne vom ajunge în robia patimilor celor pierzătoare, după cum iarăși vedem scris: „Cel ce fuge de odihna vieții acesteia de față, acesta cu mintea a văzut veacul ce va să fie. Iar cel ce este legat de iubirea de agoniseală, este rob al patimilor“. Apoi, arătînd că nu numai cîștigarea aurului și a banilor este agoniseală, ci și oricare alt lucru de prisos, zice: „Nu socoti cum că singură cîștigarea aurului și a argintului este iubire de agoniseală. Ci și tot lucrul“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 23, f. 119). Încă și de toată blîndețea și liniștea este cu totul străin cel ce se îndeletnicește cu grija averilor, după cum adeverește același sfînt: „Omul cu multe griji, nu se poate face blînd și liniștit. Căci pricinile cele de nevoie ale lucrurilor întru care se ticăloșește, îl silesc pe el a se mișca întru dînsule și a se îndeletnici cu ele fără de voie și, chiar nevrînd el, îi răpesc liniștea și tăcerea lui“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 13).

Dar ce este și mai rău, prin iubirea de avuții și prin grija cea multă de lucrurile pămîntești, noi dăm dovadă de necredință în Dumnezeu, cum ne adeverește Sfîntul Efrem Sirul care zice: „Semn de necredință este a ne lega noi de lucrurile cele pămîntești“. Căci, voind să ne izbăvească Domnul de materii, zice: *Să nu vă grijiți cu sufletul vostru ce veți mânca sau ce veți bea, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca.* Apoi zice: *Oare este viața mai mult decît hrana și trupul decît îmbrăcămintea?* (Matei 6, 25). Și iarăși, arătîndu-ne pildă luminată la păsări și la ierburi, Domnul zice: *Căutați la păsările cerului că nici nu seamănă, nici secără, nici adună în jitniță, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sînteți voi cu mult mai presus de cît ele?* (Matei 6, 26). Și de haină ce vă grijiți? *Socotiți crinii cîmpului cum cresc; nu se ostenesc, nici torc. Și grăiesc vouă, că nici Solomon, întru toată mărirea sa, nu s-a îmbrăcat ca unul dintr-aceștia. Deci, dacă iarba cîmpului, care astăzi este și mîine se aruncă în cuptor așa o îmbracă, nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor?* (Matei 6, 28-30).

Oare de ce ne numește pe noi puțin credincioși? Pentru că nimeni din cei ce se leagă cu multă grijă de lucrurile pămîntești, nu poate dovedi că are credință tare în Dumnezeu. Căci dacă alergăm cu atîta zor după lucrurile cele pieritoare și pentru aceasta ne tulburăm și ne părăsim pravila noastră de la chilie și de la biserică, atunci ne facem de rușine în fața lui Dumnezeu,

căci nădăjduim mai mult în sîrguința noastră, decît în pronia lui Dumnezeu și dăm dovadă de necredință în Dumnezeu. Dacă voîți să vedeți o icoană a lucrurilor acestora, vă rog să citiți în *Filocalia*, volumul 1, paginile 151-220, la Cuviosul Nil Ascetul și mai cu seamă la capetele 7-10.

Nouă, părinților și fraților, ni se cade a fi pururea în rugăciuni pentru noi și pentru cei ce ne miluiesc pe noi, iar nu să lăsăm pravila noastră și să ne întoarcem ca mirenii la adunarea de averi. Vedem că mila lui Dumnezeu ne poartă de grijă cu tot ce ne trebuie, prin cele ce aduc creștinii cei buni la biserică. Deci, să nu uităm de pedeapsa ce ne așteaptă, dacă nu ne vom ruga pentru cei ce ne miluiesc pe noi. Căci auzim pe proorocul, zicînd: *Vai celui ce își adună cele ce nu sînt ale sale și își îngreuiază jugul foarte tare. Ca să scăpăm de acest vai, care îngreuiază foarte mult jugul păcatelor noastre, să ne bucurăm numai de cele ce ni se trimit de la Dumnezeu prin credincioșii Săi, iar noi să ne aflăm la datoria noastră de a ne ruga pentru ei și la înfrînarea, după putere, de la toate, după cum am făgăduit lui Dumnezeu, ca să petrecem viața noastră în sărăcie și în slujba Bisericii lui Hristos.*

Dumnezeu, după Apostolul, este Cel ce crește toate cele semănate de noi. Iar dacă nu le va crește El, în zadar semănăm mult, căci El poate, și după creștere, a le strica pe ele și să ne lase pe noi cu mîinile goale, chiar după ce ne-am ostenit. Căci auzim ce zice Sfînta Scriptură: *Sămînță multă vei semăna în țarină și puține vei strînge, pentru că o vor mânca lăcustele. Vie vei sădi și o vei lucra, și vin nu vei bea, nici te vei veseli din ea, pentru că o vor mânca viermii* (Deuteronom 28, 38-39). Și iarăși: *Ați semănat mult și ați luat puțin, căci le-am suflat pe ele din mîinile voastre. Căutați la multe și s-au făcut puține* (Agheu 1, 6-9).

Deci, mare piedică spre mîntuire ne este dragostea de lucruri trecătoare și pierzătoare, mai ales nouă celor care de bunăvoie am făgăduit că vom petrece în sărăcie și neagoniseală. Unde este, așadar, și la ce folosește sîrguința noastră, dacă Dumnezeu ține cîrma lucrurilor și toate le poartă și le duce precum vrea ?

Să înțelegem, deci, că fără Dumnezeu nu putem face nimic (Ioan 15, 5). Apoi, în toate să cerem ajutorul Lui prin sfintele rugăciuni și să nu ne punem toată nădejdea numai în osteneala noastră și în adunarea peste măsură de averi, noi, care ne-am lepădat de toate ale lumii de bunăvoie.

Prea Cuvioși Părinți și frați,

Nu voi încheia acest cuvînt, fără a însemna aici cîteva cuvinte ale unui părinte ce a trăit în această mănăstire, Sihăstria, care a fost starețul meu de la oi, fiindu-i ucenic cîteva ani la stîna mănăstirii. El îmi spunea acest cuvînt: „Frate Constantine, călugărul nu are voie să aibă avere, decît hainele cele de mare nevoie și hrana de fiecare zi. Cam atît trebuie să aibă călugărul în viață, cît ar putea să ducă în spate, cînd se mută de la un loc la altul“. Și am observat că el împlinea acest cuvînt în viața lui, căci avea un cojoc, două rînduri de schimburi, opincile și gluga ciobănească, un ștergar de șters pe față și mai mult nimic.

Eu îl întrebam: „Părinte Galaction — căci așa se numea — de ce numai atît trebuie să aibă călugărul?“. Iar el îmi zicea: „Iată de ce, frate Costică“. Apostolul ne învață: *Avînd hrană și îmbrăcăminte, cu acestea să vă îndestulați, căci cei ce vor a se îmbogăți, cad în multe răutăți și în cursa diavolului* (I Timotei 6. 8-9). Apoi îmi zicea: „Pe calea cea strîmtă, nu putem merge cu capul plin de bogăție, ci cît mai săraci și smeriți“. El nu știa carte, dar avea o memorie foarte bună și luminată și ținea minte multe din învățăturile cele bune auzite de la alții. Din cînd în cînd îmi tot aducea aminte, zicînd: „Frate Constantine, știi ce zice la Pateric și la Sfinții Părinți? Călugărul cel sărac este călător fără de povară! Deci, te sfătuiesc, dacă Dumnezeu îți va ajuta și vei ajunge călugăr, să nu aduni bogăție și ca de foc să te temi a aduna bani, căci banii și bogăția despart pe om de Dumnezeu“.

Mă duceam uneori la un alt bătrîn din mănăstire, foarte sărac și smerit, anume Cosma. El nu avea nici pat în chilie, ci numai o sobă veche și aceea crăpată și afumată de fumul care ieșea printre crăpături. Îl întrebam: „Părinte Cosma, de ce nu repari soba și de ce nu ai pat în chilie?“. Iar bătrînul îmi zicea: „Ascultă, frate, ce-mi mai trebuie mie pat? Iată, am aici vatra aceasta și pe ea îmi pun cojocul — că numai atît avea spre a se înveli noaptea — și îmi ajunge, căci ca mîine mă duc în groapă. Ce îmi mai trebuie sobă bună și pat în chilie?“.

Mă minunam de sărăcia lui, căci avea o rasă foarte veche și o camilafcă ruptă și cîrpită în multe locuri și îi ziceam: „Părinte Cosma, de ce nu spui părintelui stareț să-ți facă o rasă și o camilafcă nouă?“. Iar el îmi răspundea: „Măi nepoate, ce-i mai trebuie la un putregai de om să-i faci haine noi? Eu cred că mai țin acestea cît voi trăi. Și dacă eu sînt vechi, lasă să

fie și hainele vechi, căci toate în lumea aceasta se învechesc și pier“. Avea barba albă pînă la brîu, umbla încălțat cu opinci și se încingea cu o funie peste cojoc cînd mergea la ascultare. Numai la biserică își lua rasa lui veche și camilafca cea cîrpită. Mai avea un fes pe care îl purta — după cum mi-a spus — de 25 de ani. S-a dus la Domnul în vîrstă de 89 de ani și a rămas pentru noi pildă de adevărat călugăr sărac și smerit.

Cu aceasta închei și mă rog ca mila Domnului și a Maicii Domnului să fie cu sufletele care au iubit pe Dumnezeu din toată inima și, pentru Hristos, s-au nevoit pe pămînt în sărăcie și smerenie pînă la moarte. Iar noi, păcătoșii, sîntem datori să privim la înaintașii noștri și să le urmăm credința, de vreme ce — după Sfîntul Ioan Scărarul — „monahul neagonisitor este stăpîn peste lume“. AMIN !

P R E D I C A

DESPRE CUNOAȘTEREA DE SINE

„Celui ce se cunoaște pe sine, i se dă cunoștința tuturor. Căci a se cunoaște pe sine este împlinirea tuturor cunoștințelor“ (Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 16).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cu adevărat, mare dar și virtute este a se cunoaște omul pe sine și neputințele sale, precum mare pimejdie este a nu-și cunoaște omul lipsurile și neputințele sale. De aceea a zis unul din Sfinții Părinți: „Nimic nu este mai bine decât a-și cunoaște cineva neputința proprie și neștiința sa; și nimic nu este mai rău decât a nu le cunoaște pe acestea“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 133).

Dar, ca să ajungă omul la această fericită virtute de a se cunoaște cu de-amănuntul pe sine, trebuie să treacă prin multe și felurite încercări și ispite și, dacă le va suferi pe toate cu multă și îndelungă răbdare, prin aceasta va ajunge la cunoștința neputinței sale și va cunoaște puterea și mila lui Dumnezeu, Care l-a ajutat în toate clipele vieții sale. Deci, ajungînd omul la cunoștința neștiinței și neputinței proprii, începe a-și da seama că multe lucruri pe care nu le cunoștea înainte, acum le cunoaște și că sint multe altele pe care le va cunoaște prin încercarea trăirii.

Asfel, cel lucrător va ajunge să înțeleagă cele zise de Sfântul Vasile: „Dacă n-a gustat cineva dintr-un lucru, nu știe ce-i lipsește. Iar cel ce a gustat din cunoștință, știe din parte că nu cunoaște și aceasta i se face pricină de smerenie“. Și iarăși: „Cel ce s-a cunoscut pe sine că este făptură schimbătoare, niciodată

nu se înalță întru nimic. Fiindcă, dacă are ceva, este al Făcătorului. Nimeni nu laudă un vas că s-a făcut pe sine bun și trebuincios, ci pe Făcătorul lui îl laudă" (*Op. cit.*, p. 226).

Iarăși zice Sfântul Vasile: „Cel ce se cunoaște pe sine este la mijloc, între mărire și smerenie; iar cel ce-și cunoaște neputința sa din multele încercări ale ispitelor și din lupta ce o duce cu neputințele cele trupesti și sufletești, unul ca acela a văzut cu ochii minții puterea cea nesfârșită a lui Dumnezeu și a înțeles cum izbăvește Dumnezeu pe cei smeriți, care strigă către El prin rugăciunea cea stăruitoare din inimă. Astfel, rugăciunea acestuia i se face ca o desfătare, știind că fără de Dumnezeu nu poate face nimic și, de teama de a nu cădea, el se străduiește să se lipească tot mai mult de Dumnezeu prin rugăciune și fapte bune“. Pe de altă parte, se minunează cum de l-a izbăvit pe el Dumnezeu de atâtea ispite și patimi și îi mulțumește pururea pentru îndurarea ce a făcut-o cu el și, odată cu mulțumirea, dobândește o mai mare dragoste de Dumnezeu, se smerește și nu mai cutează niciodată să judece pe nimeni, știind că precum i-a ajutat lui Dumnezeu, așa poate să ajute tuturor, când vrea, cum zice Sfântul Maxim. Sau socotește pe fratele său că este mai tare și mai iscusit decât el și poate să lupte cu patimile și să le biruiască, iar el este neputincios și de aceea l-a ajutat Dumnezeu, ca să nu-și piardă sufletul său.

Încă și alte multe cunoștințe se dau de la Dumnezeu celui ce-și cunoaște neputința sa. Și așa, cu darul lui Dumnezeu, sporește în smerenie și rămîne nedoborât de patimi. Dar cu neputință este a ajunge cineva la cunoștința de sine, dacă nu va trece prin multe ispite trupesti și sufletești și de nu va fi susținut în vremea încercării de puterea lui Dumnezeu.

Cel ce a ajuns la cunoștința de sine, ajunge la iscusința de a nu mai face nimic după voia și părerea sa, ci la orice nedumerire se silește a întreba pe cei iscusiți. Căci, cu cât păcătuiește cineva mai mult, cu atât se întunecă mai mult și cu cât își cunoaște neputința sa, cu atât mai mult se smerește.

Una din virtuțile care ajută omului să ajungă la cunoștința de sine este și liniștea. Acest lucru îl adeverește Sfântul Petru Damaschin, zicînd: „Liniștea este mai mare decât toate și fără de aceasta nu putem a ne curăți și a ne cunoaște neputința noastră, nici uneltirile dracilor“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 171).

Părerea de sine și neștiința fac orbi pe cei ce nu vor a-și cunoaște neputința. Cu adevărat, omul smerit la cuget, care își cunoaște neputința sa, nu încetează niciodată a se ocări pe sine, chiar dacă toată lumea l-ar lauda sau l-ar necinsti. Din

cunoștința de sine cu de-amănuntul ajunge omul la mare smerenie; iar cugetarea cea semeată a încântării de sine poate să rămână tuturor necunoscută, chiar și celui ce o are pe aceasta, mai ales dacă nu va cădea în încercări grele prin care sufletul este dus la mustrare. Numai așa își cunoaște omul neputința sa.

Sfântul Simeon Noul Teolog zice despre cunoștința de sine: „De voiești să afli ce stare de viață ai, întreabă-ți sufletul și spune-i: Suflete, ai păzit toate poruncile lui Dumnezeu sau nu?” Și deschizându-și gura conștiinței lui, îți va spune în chip sigur adevărul. Căci nu se va rușina de tine, ci te va înfrunta și-ți va arăta cele ce le-ai pus înainte și le ai în tine, fie bune, fie rele. Căci în cunoștință vei afla, fie că ai iubit lumea, fie că ai slujit mai mult lui Dumnezeu; fie că ai căutat slavă de la oameni, fie că ai dorit numai pe cea dată de Dumnezeu“ (*Filocalia*, vol. 6, p. 171).

Avva Dorotei ne arată că din a ne cunoaște pe noi ajungem negreșit la defăimarea de sine, amîndouă fiind de mare folos celui ce călătorește în viață după voia lui Dumnezeu, spre a nu-și pierde osteneala faptelor celor bune. Iată ce zice: „Cu adevărat, de ar agonisi omul mii de virtuți, dar nu va ține calea aceasta a defăimării de sine nu va înceta niciodată să supere și să fie supărat și va pierde toate ostenele lui“ (*Filocalia*, vol. 9, p. 550-551).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Omul care a cîștigat cu adevărat cunoștința de sine, cu cît va lua de la Dumnezeu mai multe daruri, cu atît mai mult se smerește și se face asemenea unui pom roditor care, pe măsură ce îi cresc roadele mai mari, pe atît își pleacă crengile sale la pămînt. Cel ce s-a cunoscut pe sine cu adevărat, cu cît va spori mai mult în virtute, cu atît mai mult se socotește dator lui Dumnezeu, Care îl înalță pe om de la pămînt și învrednicește țărîna să poată urma măcar în parte Făcătorului și Dumnezeu-lui ei.

Cel ce s-a cunoscut pe sine și neputințele sale, niciodată nu socotește că are vreun bine al său, propriu, căci toate bună-tățile le are în dar de la Dumnezeu, precum și existența sa din nimic. Și dacă vreun gînd viclean îi va șopti vreo laudă, el zice cu Apostolul: *Ce ai, omule, care nu ai luat în dar de la Dumnezeu? Iar dacă ai luat, ce te lauzi, ca și cum nu ai fi luat?* (I Corinteni 4, 7). Cel ce are cunoștința de sine pururea se smerește înaintea sa, aducîndu-și aminte că nici un bine nu

a putut să facă fără ajutorul lui Dumnezeu, după cuvîntul care zice: *Fără de Mine nu poți face nimic* (Ioan 15, 5).

Cuviosul Nichita Stitatu scoate în lumină și arată că cunoștința de sine îi vine omului din smerenie, umilință și rugăciunea cea curată, zicînd: „Nimic nu întraripează mai mult sufletul omului către dragostea de Dumnezeu și către iubirea de oameni, ca smerita cugetare, umilința și rugăciunea cea curată. Cea dintîi îi frînge duhul, îl face să izvorască pîraie de lacrimi și, aducînd puținătatea omenească sub ochi, îl învață să-și cunoască măsura lui. A doua curățește mintea de cele materiale, luminează ochii inimii și face sufletul întreg luminos. Iar cea din urmă unește pe om întreg cu Dumnezeu și-l face să petreacă împreună cu îngerii, să guste din dulceața bunătăților veșnice ale lui Dumnezeu, îi dă vistierii și taine mari și, aprinzîndu-l de iubire, îl înduplecă să îndrăznească să-și pună sufletul pentru prietenii săi, ca unul ce s-a ridicat mai presus de hotarele puținătății trupesti“ (*Filocalia*, vol. 6, p. 272-273).

În continuare Cuviosul Nichita Stitatu, arătînd alte daruri ale lui Dumnezeu ce se nasc din cunoștința de sine, zice: „Cînd ajunge cineva de se cunoaște pe sine însuși, iar pentru aceasta are trebuință de multă pază din afară și de oprire de la lucrurile lumești și de cercetarea conștiinței, îndată vine în suflet oarecare smerenie dumnezeiască mai presus de cuvînt, aducînd în inimă zdrobire și lacrimi de umilință fierbinte, încît cel ce stă sub lucrarea ei se socotește pe sine: pămînt, cenușă, vierme și nu om, ba încă, nevrednic chiar de viață dobitocească. Aceasta din pricina covîrșirii acestui dar al lui Dumnezeu. Iar învrednicindu-se cineva să petreacă multă vreme în acest dar, se umple de altă beție negrăită: de umilința inimii și pătrunde în adîncul smeritei cugetări. Acesta, ieșind din sine, nesocotește toate mîncărurile din afară, ca și băutura și veșmintele trupului, necăutînd cele peste trebuință, ca unul ce s-a schimbat cu schimbarea dreptei Celui Preaînalt“ (Op. cit., Cuv. 39, p. 271).

Cel ce s-a cunoscut pe sine, s-a odihnit de toate lucrurile sale cele după Dumnezeu și a intrat în locul cel sfînt al lui Dumnezeu și al smereniei.

Sfîntul Isaac Sirul, cunoscînd marele folos duhovnicesc care îi vine omului din cunoașterea de sine, zice: „Fericit este omul care și-a cunoscut neputința sa. Căci cunoștința aceasta i se face lui temelie, rădăcină și începătură de toată bunătatea. Căci dacă ar cunoaște cineva și într-adevăr ar simți neputința sa, atunci i s-ar stinge sufletul său despre trîndăvia care întu-

necă conștiința... Însă nimeni nu poate a-și simți neputința sa, de nu va fi îngăduit să fie ispitit puțin, în cele ce chinuiesc trupul sau sufletul; căci atunci, alăturînd neputința sa de ajutorul lui Dumnezeu, îndată cunoaște măsura acesteia. Iar cînd cunoaște cineva că are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, face multe rugăciuni și, pe cît le înmulțește, i se smerește inima, căci nimeni, rugîndu-se și cerînd, nu poate să nu se smerească. *Că inima înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi.*

Deci, pînă nu se va smeri inima omului, nu poate a conține de zburdare; căci smerenia adună inima. Iar cînd se va smeri omul, îndată îl înconjoară pe el mila și atunci inima lui simte dumnezeiescul ajutor. Toate aceste bunătăți se nasc în om din cunoașterea neputinței sale. Iar dreptul care nu-și cunoaște neputința, își are lucrurile sale pe ascuțișul briciului și nu este departe de cădere, nici de leul cel făcător de stricăciune, adică de dracul mîndriei. Și iarăși zic: cel ce nu se cunoaște pe sine este lipsit cu totul de smerenie; iar cel ce este lipsit de smerenie, este lipsit de desăvîrșire; și cel ce este lipsit de aceasta de-a pururea este înspăimîntat, căci cetatea lui nu este întemeiată pe stîlpi de fier, nici pe praguri de aramă, adică, pe prea fericita smerenie...

Pentru aceasta lasă Domnul pricini ale smereniei și ale zdrobirii inimii, prin rugăciune cu durere la sfinți, ca să-și cunoască neputințele lor și să se apropie de Dînsul toți cei ce-L iubesc pe El prin smerenie. Căci de multe ori îi înfricoșează pe ei cu patimile firii și prin alunecări în urîte și pîngărite cugetări; de multe ori, încă, și prin defăimări și prin ocări și prin palmuiri omenești; uneori și prin boli și neputințe trupesti, iar alteori prin sărăcie și prin lipsa celor de nevoie. Alteori, prin durerile firii celei cumplite, prin părăsire și prin război arătat al diavolului, prin care îi înfricoșează, iar alteori prin felurite lucrări înfricoșate. Toate acestea se fac ca să aibă ei pricină de smerenie și a-și cunoască neputința lor. De aceea, ispitele sînt de mult folos omului. Astfel, se cuvine celor ce călătoresc în calea lui Dumnezeu, să primească cu mulțumire toate cele îngăduite de Dumnezeu să vină asupra lor și să nu se tulbure, nici să fugă din locul luptei și al nevoinței lor. Căci Dumnezeu este totdeauna în ajutorul celor ce-L iubesc pe El, și Îl cheamă" (Sfîntul Isaac Sirul, Mănăstirea Neamț, 1819, Cuv. 2, p. 109-114).

„Cunoaște-te pe tine însuși! Iar aceasta este adevărata smerenie care ne învață să cugetăm smerit, ne frînge inima și ne învață să lucrăm și să păzim această stare. Iar dacă nu te-ai cunoscut încă pe tine, nu știi încă nici ce este smerenia, nici nu

te-ai atins de adevărata lucrare și pază. Căci a te cunoaște pe tine este sfârșitul lucrării virtuților“ (*Filocalia*, vol. 6, cap. 35, p. 269-270).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Sfântul Ioan Scărarul numește cunoștința de sine „pământ bun“, zicînd: „Cel ce s-a cunoscut pe sine întru toată simțirea sufletului, a semănat pe pământ bun. Căci în cei ce n-au semănat astfel, nu poate înflori smerita cugetare. Cel ce s-a cunoscut pe sine, a cunoscut în sine gîndul fricii de Domnul. Iar cel ce călătorește cu acest gînd, ajunge la poarta iubirii“ (*Filocalia*, vol. 9, Cuv. 25, p. 306).

La sfârșitul acestor puține cuvinte adunate de la Sfinții Părinți despre cunoștința de sine, cer cu toată smerenia rugăciunile celor ce le vor citi, ca să mijlocească la Preabunul Dumnezeu să ajung și eu păcătosul, prin încercarea trăirii, măcar în parte să-mi cunosc mulțimea cea fără de margini a păcatelor mele și să mă silesc a pune început bun. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE SPOVEDANIE

„Sfântul Antonie cel Mare zice: De este cu putință, cîți pași pune călugărul, sau cîte picături de apă bea în chilia sa, să le mărturisească bătrînilor” (Pateric, slova A, cap. 40).

„Marele Stareț Paisie de la Neamț zice: Mărturisirea gîndurilor către duhovnici este temelia vieții duhovnicești și nădejdea mîntuirii pentru toți” (Ierom. Ioanichie Bălan, Pateric românesc, București, 1980, cap. 35, p. 242).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Una din marile datorii duhovnicești, atît ale monahilor, cît și ale creștinilor, este spovedania păcatelor. De aceea, în cele ce urmează, m-am gîndit să vorbesc cîte ceva în legătură cu această sfîntă taină. Mai întîi, trebuie să ne aducem aminte că toți sîntem păcătoși înaintea lui Dumnezeu, unii mai mult, alții mai puțin. Acest lucru ni-l arată dumnezeiasca Scriptură care zice: *Toți multe greșim* (Facere 8, 21; Iov 15, 14). Iar de vom zice că păcat nu avem, pe noi înșine ne înșelăm și adevărul nu este în noi, iar dacă ne vom mărturisi păcatele noastre, credincios și drept este Dumnezeu, ca să ne ierte nouă păcatele și să ne curățească pe noi de toată întinăciunea și nedreptatea (I Ioan 1, 8-9).

Sfântul Simeon al Tesalonicului ne arată că toți oamenii au datoria de a-și mărturisi păcatele: arhierei, preoți, călugări și mireni (*Despre Taina Pocăinței*, București, 1865, p. 152-261).

Iată acum ce condiții trebuie să îndeplinească Sfînta Spovedanie:

a. Spovedania trebuie să se facă înaintea duhovnicului ;

b. Spovedania trebuie să fie completă, adică să cuprindă toate păcatele făcute de cineva, din copilărie, sau de la ultima spovedanie și să nu ascundă nimic din cele făptuite ;

c. Spovedania trebuie să fie făcută de bunăvoie, după mărturia Sfântului Duh Care zice: *și din voia mea mă voi mărturisi Lui* (Psalm 27, 10);

d. Spovedania să fie cu umilință, căci *inima înfrîntă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalm 50, 18);

e. Spovedania să nu fie prihănitoare, adică să nu dăm vina pe nimeni, nici chiar pe diavoli, nici pe oameni, nici pe vreo altă zidire a lui Dumnezeu, spunînd că din cauza acestora am făcut păcatul, ci numai pe noi să ne învinuim și să ne prihănim și să zicem că numai noi sîntem pricină a păcatelor noastre și nimeni altul. Despre aceasta dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zice: „De voiești să prihănești, pe tine singur să te prihănești“ (Cuvîntul 51. la Matei), iar la Pilde găsim că *Dreptul își este lui însuși prihănitor* (Proverbe 18, 17). Sfîntul Ioan Scărarul, arătînd că trebuie să ne prihănim pe noi la spovedania păcatelor, zice: „Spune și nu te rușina: a mea este umflătura, părinte; a mea este rana: dintru a mea lenevire s-a făcut, iar nu dintr-a altuia. Nimeni nu este vinovat de aceasta, nici om, nici duh, nici trupul, nici altcineva, fără numai lenevirea mea“ (Cuv. 4).

f. Spovedania se cuvine să fie dreaptă, adică să spui adevărul, cum ai făcut toate, însă feței aceleia cu care ai greșit să nu-i spui numele. Spune toate adevărat, aducîndu-ți aminte că Dumnezeu iubeste adevărul, după mărturia Scripturii, care zice: *Este rușine care aduce păcat și este rușine care aduce slavă și har* (Isus Sirah 4, 24). Rușinea aceasta pe care o suferi la spovedanie te scutește pe tine de rușinea aceea pe care o vom suferi cu toții la ziua cea înfricoșată a Judecății lui Dumnezeu, după cum zice Sfîntul Ioan Scărarul în Cuvîntul 4: „Căci nu este posibil fără de rușine a scăpa de rușine“.

g. Spovedania să fie hotărîtoare, adică să luăm înaintea duhovnicului o mare hotărîre de a nu mai păcătui, ajutîndu-ne nouă dumnezeiescul Har, și să voim mai bine să murim de mii de ori decît să mai păcătuim de acum înainte cu voința noastră. De aceea, zic dumnezeieștii Dascăli ai Bisericii că „cel ce nu ia această hotărîre, este cu un picior la duhovnic și cu altul la păcat; se mărturisesc cu gura, iar cu inima cugetă să facă păcatul din nou, asemănîndu-se cîinelui care se întoarce la vărsătura

sa; încă și cu porcul care se scaldă și se spală și iarăși se tăvălește în noroi“.

Acesta numai din obișnuință se mărturisește, fiindcă vine Nașterea lui Hristos sau Paștile sau pentru că se primejduiește de moarte. Citim în Pateric că un mare sihastru vedea sufletele pogorându-se la iad, cum se coboară fulgii de zăpadă în vremea iernii, și aceasta pentru că nu se mărturiseau cu adevărat și cu hotărîre de a nu mai păcătui. Pentru aceasta zice Sfîntul Vasile cel Mare: „Nu se folosește de mărturisire, nici se mărturisește, cel ce zice la spovedanie numai că a greșit, însă rămîne iarăși în păcat și nu-l urăște. Fiindcă nu cel ce a zis: greșit-am, apoi petrece în păcat, se mărturisește; ci acela care, după cum zice psalmul: *a aflat păcatul și l-a urît*. Că ce folos poate avea căutarea cea de la doctor, cînd el face cele ce sînt spre stricăciunea vieții lui? În acest chip nu îi este de nici un folos iertarea pe care o face duhovnicul celui ce încă nedreptățește“ (Vezi tîlcuirea Psalmului 35).

Toată pocăința ta întru aceasta constă, adică să te hotărăști a-ți schimba viețuirea (*Învățătura către duhovnic*, Iași, 1819, p. 93-99).

Frați creștini,

Este bine să știe cel ce se spovedește că are mare datorie de a-și face canonul dat pentru a scăpa de chinul cel veșnic al iadului. Vedem în dumnezeiasca Scriptură că prin canon s-au curățit toți cei ce au păcătuit înaintea Domnului. Astfel, sora lui Moise, de nu ar fi fost izgonită afară din tabără 7 zile, nu s-ar fi curățit de lepră (Numeri 12). Dacă cel ce a desfrînat în Corint nu s-ar fi dat satanei, atunci nu s-ar fi mîntuit sufletul lui (I Corinteni 5, 1-5). Astfel și cel ce a primit canonul și nu-l face, nu se poate curăți de lepra păcatelor și nici sufletul său nu este slobozit din robia dracilor.

Împăratul David, primind canon de la Dumnezeu pentru păcatele sale, a fost izgonit din împărăția sa de însuși fiul său, Avesalom, umblînd prin munți și văi cu picioarele goale, ocărit și improșcat cu pietre de femei și defăimat de toți. Iar noi căutăm să-L îmblînzim pe Dumnezeu fără nici un canon?

Împăratul Teodosie cel Mic a făcut un mare canon în Mediolan, pe care i l-a rînduit Sfîntul Ambrozie. Alt împărat, pentru că a făcut o ucidere, s-a canonisit să meargă deasupra unui munte înalt, cu picioarele goale, dezbrăcat fiind de podoaba împărătească și acolo, deasupra muntelui, a petrecut 40 de zile

numai cu pîine și apă, în rugăciune neîncetată și în tăcere, dormind pe pămîntul gol.

Vedem și în Pateric că Avva Macarie Alexandrinul a primit canon de la Avva Macarie cel Mare, Egipteanul, ca să postească trei săptămîni, mîncînd numai o dată pe săptămîină, pentru că despărțise doi frați care-i greșiseră. (*Pateric*, slova M, cap .2).

Așadar, să nu uităm, frații mei, că cel ce păzește canonul dat de duhovnic este fiu adevărat al Bisericii lui Hristos. Este bine de știut că cel ce se pocăiește cu adevărat, nu numai că primește canonul dat de duhovnicul său, ci singur cere mai mult canon, știind că ori aici, vremelnice, ori acolo, veșnic, păcătosul trebuie să-și facă canonul său.

Însemnăm aici și cum se cuvine a ne păzi, după ce ne mărturisim curat la duhovnic.

Dumnezeieștii Părinți arată că cinci sînt păzirile de păcat după mărturisire, spre a nu cădea omul în cele de mai înainte. Iată care sînt:

Întîia păzire este aducerea aminte de moarte și a nu uita de păcatele tale. Așa făcea împăratul David. După ce Dumnezeu îi iertase păcatele, el își aducea aminte de dînsule totdeauna și le avea înaintea ochilor săi, după cum zice: *Că păcatul meu înaintea mea este pururea* (Psalm 50, 4).

Aducerea aminte de moarte ne ajută foarte mult să nu mai păcătuim, după mărturia Sfintei Scripturi, care zice: *Fiule, adu-ți aminte de cele de pe urmă ale tale și în veac nu vei greși* (Isus Sirah 7, 38).

Cel ce pururea își aduce aminte de păcatele sale să nu-și închipuie în minte și să nălucească fețele acelea cu care a făcut păcatul, că acest lucru este periculos pentru cel ce este încă pătimăș, după cum spune Sfîntul Marcu Pustnicul (*Filocalia*, vol. 1, cap. 152-153). Sfîntul Ioan Scărarul arată același lucru, zicînd: „Pentru păcatele cele trupești și urîte, să nu-și aducă aminte cineva de chipul cu care l-a lucrat, iar de celelalte păcate pururea să-și aducă aminte, ziua și noaptea” (*Op. cit.*, p. 105).

A doua păzire după spovedanie este fuga de pricinile păcatului. De aceea și zice un filozof: „Aceleași pricini duc totdeauna la aceleași lucruri...”. Mai ales cel ce a alunecat în păcate trupești să fugă de prietenia și vorbirea cu fețele cu care a păcătuit. Pentru că, ori tu trebuie să fugi de acelea, sau pe acelea să le depărtezi de la tine și să le izgonești departe de la casa ta. Și măcar de ți-ar fi rudă sau prieten bun, adu-ți aminte de cuvintele Domnului Care zice: *De te smintește pe tine ochiul*

tău cel drept, scoate-l pe el, și-l leapădă de la tine; că mai de folos îți este să pierzi unul din mădularele tale, decât tot trupul tău să se arunce în gheenă (Matei 5, 25).

Să nu crezi niciodată că poți petrece împreună cu fețele acelea ce te vatămă, rămânând nevătămat. Gîndul acesta este înșelător deoarece este scris: *Să nu crezi pe vrăjmașul tău în veac* (Isus Sirah 12, 10). Și asta este socoteala oarecăror dascăli, cum că dreptul Iosif, de n-ar fi fugit din camera stăpînei sale, de bună seamă că ar fi căzut cu dînsa în păcat. De aceea zice și marele Apostol Pavel: *Fugiți de desfrînare* (I Tesaloniceni 4, 3). Este un lucru foarte înțelept ca omul să se teamă de primejdia păcatului, după cum ne învață Sfînta Scriptură: *Cel ce se teme de primejdie nu va cădea într-însa* (Isus Sirah 3, 25).

La fel spune și marele dascăl al lumii, Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Cel ce nu fuge departe de păcat, ci călătorește aproape de el, cu frică va viețui și de multe ori în el va cădea“ (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuv. 15).

A treia păzire este deasa spovedanie, care are cinci foloase. Precum berzele nu se mai întorc acolo unde li se strică cuiburile, așa și dracii fug de cei ce se spovedesc des căci, cu deasa spovedanie, stricăm cuiburile și mrejele lor. Sfîntul Nicodim Aghioritul zice: „Pentru care pricină, Neeman Sirianul s-a scăldat de șapte ori în Iordan, decât ca să ne învețe pe toți patriarhi, mitropoliți, arhierei, duhovnici, preoți și mireni, să ne mărtursem de șapte ori, adică de nenumărate ori să ne scăldăm în apele pocăinței al cărei chip este Iordanul, unde Mergătorul Înainte boteza cu botezul pocăinței întru iertarea păcatelor“ (Marcu 1, 4). Apoi spune: „Am zis să se mărturisească des și prea cinstiții patriarhi și ceilalți arhierei, duhovnici și preoți, pentru ca să se strice obișnuința cea rea care se ține în unele locuri de a nu se mărturisi aceste sfințite fețe. Mă minunez cu adevărat, care pricină îi îndeamnă să facă aceasta, fiindcă numai Papa a nălucit să se vestească pe sine fără de păcat, iar nu vreodată patriarhii și arhiereii Bisericii Răsăritului“. De aceea, Sfîntul Ioan Evanghelistul zice: *De ne vom mărturisi păcatele noastre, credincios este Domnul și drept ca să ne ierte păcatele* (I Ioan 1, 4): Atunci, care ar fi cauza că aceste sfințite capete nu se mărturisesc? (*Paza celor cinci simțiri*).

Acum să spunem pe scurt despre cele cinci foloase ale deseii spovedanii:

a. Primul folos al deseii spovedanii este că, precum pomii, care se smulg des și se răsădesc, nu pot să prindă rădăcină

adîncă în pămînt, așa și obiceiurile cele rele și deprinderile păcătoase, prin mărturisire deasă, nu pot prinde rădăcini adînci în inima celui ce se mărturisește. Sau, precum un pom bătrîn și mare nu se poate tăia numai cu o lovitură de secure, așa și un obicei sau deprindere veche a păcatului, numai cu o singură durere a inimii nu se poate scoate și dezrădăcina ușor.

b. Omul ce se spovedește des ține minte ușor greșelile făcute de la ultima spovedanie; pe cînd cel ce se mărturisește rar, cu anevoie poate să-și aducă aminte de toate cîte a făcut. Astfel, multe din păcate rămîn nespovedite și, prin urmare, neiertate. Pentru aceea diavolul i le aduce aminte în ceasul morții, dar fără de folos, căci i se leagă limba și nu le mai poate mărturisi.

c. Cel ce se mărturisește des, chiar dacă i s-ar întîmpla să cadă într-un păcat de moarte, îndată aleargă și se mărturisește și intră în harul lui Dumnezeu, căci nu suferă să aibă pe conștiință greutatea păcatului, fiind desprins a se curăți des prin spovedanie.

d. Al patrulea folos este că, pe unul ca acesta, îl află moartea curățit și în harul lui Dumnezeu și avînd mare nădejde de mîntuire. După mărturia Sfîntului Vasile cel Mare, diavolul merge totdeauna la moartea dreptilor și a păcătoșilor, căutînd să afle pe om în păcate spre a-i lua sufletul (Tîlcuire la Psalm 70). La cei ce se mărturisesc des și curat nu poate afla nimic, deoarece s-au mărturisit, luînd dezlegare pentru păcate.

e. Cel din urmă folos al mărturisirii dese este că unul ca acesta se oprește și se înfrînează de la păcate, aducîndu-și aminte că după puține zile se va mărturisi din nou și va primi canon de la duhovnic, acesta muștrîndu-l pentru cele făcute. Despre acest adevăr vorbește Sfîntul Ioan Scărarul, zicînd: „Sufletul care socotește rușinea, canonul și muștrarea cea de la mărturisire, ca de un frîu se ține de această mărturisire, spre a nu mai greși“ (Cuv. 4 din *Scară*).

A patra păzire este cugetarea la înfricoșata Judecată de apoi și la cuvintele ce le va spune Mîntuitorul Iisus Hristos celor păcătoși: *Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolilor și îngerilor lui* (Matei 25, 41).

A cincea păzire este aducerea aminte de chinurile iadului, aducerea aminte că răutatea păcatului ne desparte de Dumnezeu și de fericirea dreptilor din Rai, precum și aducerea aminte de veșnicile munci ale iadului, care nu vor avea sfîrșit.

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

După ce am scris despre spovedanie și despre cei ce se spovedesc, voi însemna puține și despre cei ce au darul de a spovedi, adică despre părinții duhovnici, care au o mai mare sarcină și datorie înaintea lui Dumnezeu, ca cei ce sînt economi ai Tainelor Lui.

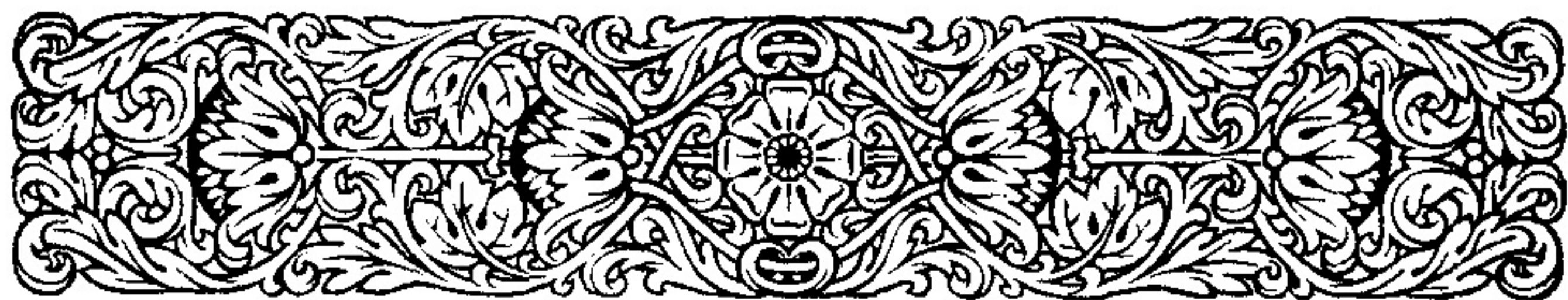
Părinții duhovnici, pe lângă viața lor sporită și duhovnicească, după numele ce-l poartă, trebuie să cunoască foarte bine Sfînta Scriptură, Sfînta Tradiție și Sfintele Canoane, spre a învăța și a conduce bine sufletele care vin sub epitrahilul lor.

Ei trebuie să cunoască foarte bine cele șapte pricini ale păcatului, cele douăsprezece trepte ale păcatului, cum să sfătuiască mai înainte de spovedanie, cum să procedeze la spovedanie cu cei rușinoși, cu cei ce au gânduri de hulă și de îndoială — cărora se cuvine a le amîna vremea spovedaniei — cum să procedeze cu cei ce au vreun păcat de care și el, ca duhovnic, este vinovat, cum se cuvine să-i mărturisească și să-i sfătuiască pe cei ce vor să se facă preoți, cum se cuvine să canonisească pe cei ce au făgăduințe; cum să sfătuiască pe curvari, pe preacurvari, pe sodomeni, pe cei ce au păcătuit cu dobitoace și pe cei ce au făcut malahie. De asemenea să știe cum să canonisească pe fiecare, de la caz la caz, orientîndu-se după scumpătatea și iconomia (pogorămîntul) Sfintelor Canoane.

Cine va dori, dintre părinții duhovnici, să știe pe larg despre acestea amintite mai sus, să caute în cartea ce se numește „Învățătură către Duhovnic“ sau *Carte foarte folositoare de suflet*, denumire sub care a apărut într-o altă ediție. De mare nevoie este ca părinții duhovnici să aibă această carte și mai ales cei tineri care vor fi făcuți preoți și duhovnici și trimiși la parohii.

Această carte foarte folositoare de suflet este alcătuită de un mare dascăl al Bisericii Răsăritului, Sfîntul Nicodim Aghioritul, din Sfîntul Munte Athos.

În încheierea acestei predici, rog pe toți iubiții mei frați care vor citi cele scrise aici, să se roage și pentru mine nevrednicul cel mult păcătos, ca să-mi ajute mila Domnului să pun și eu început bun și să nu uit cele ce am scris spre folosul altora. AMIN !

P R E D I C Ă DESPRE FECIORIE

„Fecioria este însușirea firii celei netrupești” (Sfântul Ioan Scărarul, Scara, Cuv. 15).

„În rai a domnit fecioria... Necăsătoria este imitarea îngerilor” (Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, cap. 24, p. 311-315).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cu adevărat mă înspăimîntez și mă rușinez pentru îndrăzneala mea de a vorbi cele înalte despre lauda fecioriei, eu păcătosul, care sînt cu totul străin de sfințenia ei. Dar, asemănîndu-mă unui orb ce ține lumina pentru alții, voi încerca în cele ce urmează, ca prin cuvintele cele luminate ale Sfinților Părinți, să scot în lumină, după putere, slava și strălucirea fecioriei, spre rîvna celor silitori, care, pentru dragostea Mirelui ceresc, se nevoiesc cu multe sudori și dureri spre a se aduce jertfe vii, prin trăire, Celui Care i-a răscumpărat spre nestricăciune (Apocalipsa 14, 4).

Dar fiindcă dumnezeiescul Părinte Grigorie Teologul zice ca întru Dumnezeu să începem cuvîntul și în El să-l terminăm, m-am gîndit să arăt mai întîi, cu mărturia Sfîntului Grigorie de Nyssa, că taina fecioriei începe a se arăta de la Sfînta Treime. Acest sfînt și dumnezeiesc Părinte zice: „Avem nevoie de multă pătrundere ca să putem cunoaște superioritatea acestui dar al fecioriei, care este un atribut al Părintelui Celui nestricăcios. Este un lucru neobișnuit ca să aflăm feciorie la un tată care are fiu și a născut fără poftă. Fecioria este și un atribut al lui Dumnezeu Fiul, Cel Unul născut, Ziditorul a toată nestricăciunea care a strălucit la nașterea Lui cu totul curată și ne-

pătimașă. Și iarăși este minunat că înțelegem pe Fiul în feciorie. La fel se înțelege firea curată și nestricăcioasă a Duhului Sfânt. Căci, zicînd despre Duhul că este curat și nestricăcios, tot fecioria o arătăm, numai că prin alte cuvinte“ (Sfîntul Grigorie de Nyssa, *Cuvînt despre feciorie*).

Dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin ne spune în această privință: „Fecioria este de la început și dintru început a fost sădită în firea oamenilor. Omul a fost plăsmuit din pămînt feciorelnic. Din Adam cel feciorelnic s-a zidit Eva fecioară; în rai a domnit fecioria“. Și iarăși zice: „Necăsătoria este imitarea îngerilor“. Însuși Hristos este slava fecioriei, născut numai din Tatăl, fără de început, fără de sămînță și fără de împreunare și întrupat pentru noi fără de împreunare din Fecioară și făcut om asemenea nouă. Însuși a arătat în El fecioria cea adevărată și desăvîrșită. Prin viața Sa de pe pămînt ne-a învățat și ne-a împuternicit spre a trăi întru feciorie. Bună este căsătoria pentru cei ce nu pot a se înfrîna. Dar mai bună este fecioria, deoarece ea cultivă nașterea de fii sufletești și aduce lui Dumnezeu rugăciunea ca un fruct copt“ (*Dogmatica*, c. 24, p. 311-315). *Cinstită este căsătoria și patul neîntinat, dar pe curvari și pe preacurvari îi va judeca Dumnezeu* (Evrei 13, 4).

Tot în privința fecioriei, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice: „Fecioria este însușirea firii celei fără de trup. Ea este casa cea dorită a lui Hristos și cerul cel pămîntesc al inimii“. Și iarăși: „Curăția este o lepădare a firii, mai presus de fire, și o întrecere prea slăvită a trupului celui muritor și stricăcios, cu duhurile cele fără de trup. Curat este cel care înlătură dragostea cea trupească, prin dragostea cea dumnezeiască și focul cel trupesc l-a stins cu cel duhovnicesc; întreaga înțelepciune ne este curăția trupului și a sufletului. Hotarul și culmea curăției celei desăvîrșite și întru tot fericite este să petreci în aceeași rînduială cînd vei vedea ființe însuflețite și neînsuflețite, cuvîntătoare și necuvîntătoare.

Nimeni din cei ce și-au agonisit paza curăției să nu-și atribue lui agonisirea ei, căci este cu neputință ca cineva să-și învingă firea; iar unde este învinsă firea, acolo se cunoaște venirea Celui mai presus de fire; căci fără de nici o împotrivire, cele mai mici sînt nimicite de cele mai mari“. Arătînd apoi că fecioria nu se mărginește numai la paza trupului de împreunări, ci și la supunerea și omorîrea patimilor, zice: „Nu este curat cel care și-a păzit nepîngărit trupul acesta stricăcios, ci cel ce a supus cu desăvîrșire mădularele lui, sufletului“. Arătînd că fecioria este un dar al lui Dumnezeu care se dă celui ce iubește

pe Dumnezeu mai presus de orice în această lume, zice: „Fecioria este un dar al lui Dumnezeu“ (Matei 19, 10-12) oferit omului care are credință multă și dragoste de a sluji Domnului, mai tare decît moartea“ (I Corinteni 7, 32-40); „îmbrățișarea fecioriei este un sfat primit de bunăvoie“ (I Corinteni 7, 25; 7, 1-10). „Iar ca să fie o virtute, trebuie păzit numai și numai în numele Domnului“ (Luca 2, 27; I Corinteni 6, 19; Apocalipsa 14, 4; *Scara*, Cuv. 15, cap. 1-12).

Cu alese cuvinte vorbește despre feciorie și un alt sfînt al Bisericii lui Hristos, zicînd: „Fecioarele sînt floarea Bisericii, podoaba și frumusețea harului duhovnicesc, starea cea firească a nevinovăției originare; desăvîrșită realizare, vrednică de laudă oamenilor și cinstirea îngerilor; chipul lui Dumnezeu care imită viața cea sfîntă a Domnului, dovedindu-se astfel cea mai aleasă parte a turmei lui Hristos și nașterea cea mai slăvită a Sfintei Biserici“ (Sfîntul Ciprian).

Iubiți părinți și frați creștini,

Vedem cu toții, că dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos — prin lumina cea dumnezeiască a minții lor — știu bine că patimile sînt asemenea hameiului și altor plante agățătoare, care se prind și se împletesc de orice întîlnesc în cale. Pentru aceasta, voind ei a păzi comoara cea scumpă a fecioriei de blestemata mîndrie și slavă deșartă care are obiceiul de a se amesteca în toată fapta bună și mai ales la cele mai înalte virtuți, au pus sub cele mai grele pedepse pe acele fecioare sau feciorelnici care, din lipsa smereniei și a cunoașterii păcatelor lor, ar cuteza să defaime pe cei căsătoriți după legea Bisericii lui Hristos. De aceea, cu hotărîre sinodală au stabilit: „Dacă cineva are feciorie sau s-ar înfrîna, abținîndu-se de la căsătorie din scîrbă și nu pentru binele și sfințenia fecioriei, să fie anatema“ (Gangra, can. 9). Și iarăși: „Dacă cineva dintre cei ce trăiesc în feciorie pentru Domnul, ar disprețui cu mîndrie pe cei căsătoriți, să fie anatema“ (Gangra, can. 10). Dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, arătînd primejdia acestui lucru, zice: „Osîndești căsătoria? Tocmai de aceasta nu vei dobîndi plata necăsătoriei, ci pedeapsă și osîndă“ (Cuvînt despre feciorie, cap. 8, p. 115).

Sfîntul Grigorie de Nyssa, arătînd că adevărata lucrare în privința fecioriei o are cel care se silește să ducă jugul fecioriei prin trăirea în smerenie, iar nu prin lauda sau trîmbițarea de sine, spune următoarele: „Curăția este mai mult de laudă cînd

o trăim, decît cînd o vorbim“. Apoi, arătînd că mai întîi se cere de la noi nepătimirea sufletului, zice: „Nepătimirea sufletului trebuie să premeargă curăției trupului“ (Cap. 5, p. 18). Aducînd apoi ca pildă pe cei ce au trăit în adevărată și desăvîrșită feciorie pe acest pămînt, zice: „Sfîntul Ilie și Sfîntul Ioan Botezătorul — cel ce a venit după Ilie în duhul și puterea lui Ilie, și care era cel mai mare om dintre cei născuți de femeie — au strălucit mai mult decît alți prooroci prin feciorie“ (Cap. 6, p. 19). Arătînd cîtă deosebire are fecioria de viața cea lumească, zice: „Dacă vrei să cercetezi bine deosebirea dintre viața din lume și cea în feciorie, vei afla că este tot atît de mare ca cea dintre cer și pămînt“ (Cap. 3). Apoi adaugă: „Ilie și Ioan sînt vestiți fiindcă și-au îndreptat spre Domnul dorul curat, neamestecat cu nici un fel de patimă omenească, nefiind tulburați nici de dragostea de soții, nici de vreun alt gînd materialnic“ (Cap. 6, p. 20). Socotind apoi că, încă din Legea veche, Maria, sora lui Moise, a strălucit cu fecioria și că a fost mai înainte o închipuire despre Maica Domnului, zice: „Sora lui Moise, Maria, a fost începătura fecioriei în Legea veche și cea care mai înainte și umbros a închipuit pe Maria, Născătoarea de Dumnezeu“ (Cap. 9).

Așadar, părinților și fraților, în cele spuse pînă aici, am adus cîteva mărturii mai temeinice de la Sfinții Părinți despre cinstea și slava fecioriei. Dar este nevoie să știm și să înțelegem că o comoară, cu cît este mai scumpă, cu atît mai mult are nevoie de pază. Trebuie să înțelegem că nimic nu ne folosește fecioria trupului, dacă nu o vom avea și pe cea a sufletului și a minții. Știm că nici dracii nu se însoară nici nu se mărită. Dar pentru aceasta, nu-i putem numi pe ei curați pentru răutatea care este în ei. Dar care este răul din draci? Dumnezeuiescul Părinte Dionisie Areopagitul spune despre acest lucru astfel: „Răul din draci este acesta: minie dobitocească, poftă fără de minte și nălucire pripită“ (*Despre dumnezeieștile nume*, cap. 4). Nălucirea obraznică — sau, cum i se mai zice în alte traduceri, „închipuire pripită“ — o au din mîndrie, prin care au și căzut din cer (Isaia 14, 13-14). Iar mîndria atît pe îngeri cît și pe oameni îi face necurați, după cele scrise: *Necurat este înaintea Domnului tot cel înalt cu inima* (Proverbe 16, 6).

Deci, iată, părinților și fraților, că nu numai curvia spurcă pe om, ci și patimile noastre cele sufletești și nevăzute. Mare nebunie este cînd cineva s-ar mîndri cu fecioria sa cea din afară, a trupului, și nu s-ar îngriji cu mare atenție de fecioria cea tainică și gingașă a sufletului și a minții. Așadar, cel ce se păzește pe sine și priveghează asupra sa, trebuie să privegheze

și asupra celor din afară și asupra patimilor celor ascunse și nevăzute ale omului celui dinăuntru. Sfânta Scriptură spune: *Cea nemăritată se îngrijește de cele ale Domnului, cum să fie sfântă cu trupul și cu sufletul* (I Corinteni 7, 34). Dacă cineva se îngrijește și păzește numai fecioria cea din afară și nu poartă grijă și de cea a sufletului și a minții, unul ca acela — după cuvîntul Domnului — curăță numai partea cea din afară a blidului și a paharului său, fără a spăla de necurăție și partea dinăuntru. De aceea, în ziua morții și a Judecării de apoi, va fi muștrat asemenea cu fariseii și cu cărturarii care țineau numai la curăția cea din afară, iar înăuntru erau plini de nedreptate, de răpire și lăcomie (Matei 23, 25-31).

După învățătura Sfinților Părinți, fecioria trebuie să se arate în noi și la celelalte virtuți (Sfântul Grigorie de Nyssa cap. 6, Despre feciorie, p. 34). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătîndu-ne că în chip desăvîrșit se cade a ne pocăi și curăți — adică și în cele din afară și în cele dinăuntru — zice: „Deci, în întregime leapădă răutatea! Cînd a păcătuit poporul, Moise a poruncit să răstignească un șarpe, ca, astfel să piară păcatul. Și pe șarpe nu l-a făcut gol, adică deșert, ci turnat întreg și tare. Pentru ce? Ca să-ți arate ție că ești dator să te întorci dinspre răutate“ (Cuv. despre pocăință, tom. 3, p. 215, Mănăstirea Neamț, 1823). Așadar, frații mei, ni se cade a închina toate cele ale noastre lui Dumnezeu și a-I aduce jertfa curăției noastre întreagă și fără meteahnă, după cum poruncește însuși Dumnezeu (Levitic 22, 21; Deuteronom 17, 1). Și dacă, după mărturia Sfinților Părinți, „neasemănat de mare, de minunată și de slăvită este fecioria și numai acest chip de viață foarte înalt și foarte frumos este sînul hrănitor al Bisericii lui Hristos, floarea și pîrga sa“ (Sfântul Metodiu, Episcopul și Martirul, cap. 1, p. 61), atunci, cum am zis și mai sus, această neasemănată slavă și cinste a fecioriei nu se înțelege numai la cele din afară, ci și la cele dinăuntru și la toată virtutea ce trebuie să o lucrăm, după porunca Domnului. Dar acest chip de feciorie întreagă și desăvîrșită este cu anevoie a o aduce lui Dumnezeu, din pricina leneviei și neputinței noastre. De aceea, cunoscînd acest lucru, sîntem datori ca în toată vremea să ne smerim din adîncul inimii, pentru lipsurile noastre cele de multe feluri, cu nădejdea că Dumnezeu nu ne va urgisi inimile înfrînte și smerite (Psalm 50, 18).

Fiindcă în cele de mai sus am amintit despre cele trei feluri de feciorie (curăție) care ni se cer spre a întregi fapta cea bună a curăției, cred că trebuie să arătăm, cu cuvintele Sfinților

Părinți, în ce constă această întreită feciorie (curăție) a noastră. Ca mărturie temeinică în această privință să aducem un cuvânt al Sfântului Isaac Sirul, care zice: „Curăția trupului este cuvioșie și înfrînare de întinăciunea trupului. Curăția sufletului este slobozirea de patimile cele ascunse, care se alcătuiesc în minte. Iar curăția minții este întru descoperirea tainelor. Căci se curățește de toate cele ce cad sub simțire prin chipul grosimii lor“ (Cuv. 18, p. 90, Mănăstirea Neamț, 1819).

Sfânta Scriptură zice că „este bine pentru bărbat dacă va ridica jugul greu din tinerețea sa și nu își va depărta sufletul de Dumnezeu“ (Plîng. lui Ieremia 3, 27; Ieremia 17, 5-6). Dar ce poate fi mai greu ca jugul fecioriei și mai ales în vremea de acum, cînd ne-am abătut cu toții de la cele bune și am părăsit aspra petrecere, smerenia, înfrînarea și rugăciunea cea din inimă către Dumnezeu, singurele care ne pot ajuta să purtăm acest jug greu al curției trupesti și sufletești? Dumnezeieștii Părinți erau totdeauna în nevoie foarte mari, rugăciuni, posturi, privegheri de toată noaptea și se fereau nu numai de carne, de mîncăruri grele și de vin, dar și apa o primeau cu măsură, fără a se satura de pîine și apă, împărțindu-se de această hrană numai o dată în zi. Cu frică și cutremur slujeau lui Dumnezeu, avînd lacrimile și sudorile din osteneală în loc de hrană și cu acelea se curățau pe sine, avînd totdeauna în minte că cei necurați nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu (Efeseni 5, 5; I Corinteni 6, 9-10). A face noi o *făgăduință mare de a păzi curăția* (Numeri 6, 1), nu este lucru ușor, deoarece, ca să luptăm cu firea noastră cea stricată prin păcat și să rîvnim la fericirea pe care o aveam mai înainte de căderea din Rai, ni se cere multă înfrînare și nu mai puțină pază. Căci dacă, după Sfîntul Pavel, *lupta noastră nu este împotriva trupului și a sufletului, ci împotriva domniilor, împotriva stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor întunericului acestui veac și împotriva duhurilor răutății răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12), atunci de cîtă rugăciune, trezvie și luare aminte avem nevoie pentru a păzi așezarea noastră cea din afară și cea dinăuntru, în curăție și neprihănire?

Bună este căsătoria, dar mai minunată este fecioria, fiindcă este mai bună decît cea bună (I Corinteni 7, 38). Dar totdeauna, ceea ce este mai bun și mai de preț, cu mai mare osteneală se cîștigă și are nevoie de mai multă pază. Nu vedeți, sfințiile și frățiile voastre, cum nevăzutele puteri ale răului năvălesc totdeauna prin tot felul de gînduri spre a tulbura mintea și inima noastră și, mai ales la cei tineri și sănătoși, aprind văpaia

poftelor celor firești în toată vremea? De nu ar fi mila Mîntuitorului și acoperămîntul rugăciunilor Prea Sfintei Maicii Sale, cine ar putea să stea împotriva acestui război nevăzut și aprig, pe care dracii îl aprind spre a strica făgăduința noastră?

Îmi amintesc de un călugăr tînăr din această sfîntă mănăstire, care a adormit în Domnul cu mulți ani în urmă. Acesta știa Psaltirea pe de rost și, fiindcă îi ardea pe draci cu psalmi și cu lacrimi, avea mare război de la ei. S-a întîmplat că am fost rînduit să stau cu el în chilie și am văzut și m-am minunat foarte tare de nevoința ce o făcea noaptea în chilie. Venind obosit de la ascultarea din timpul zilei, nu dormea pînă la Utrenie, ci făcea mai întîi 300 de metanii cu rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“, după care zicea în taină 3 catisme la Psaltire și apoi iar 300 de metanii, și iar 3 catisme. Cînd îl lupta somnul, sau gîndurile cele rele și necurate, își desfăcea centura și își trăgea cîte 30-40 de centuri pe spate, zicîndu-și: „Nu dormi, calule, căci ai să dormi în groapă! Unde-ți este mintea? De ce stai de vorbă cu dracii înaintea feței lui Dumnezeu și de ce spurci rugăciunea ta?“ Astfel se lupta bietul călugăr pînă la Utrenie, fiindcă era tînăr și sănătos cu trupul. Apoi, cînd suna toaca cea de fier deșteptarea, venea la patul meu, zicîndu-mi: „Scoală, frate Constantine, că a sunat deșteptarea!“. După Utrenie se culca, însă nu pe pat, ci într-un sicriu pe care singur și-l făcuse cu binecuvîntarea părintelui stareț. Acolo dormea cîteva ceasuri pînă la ziuă și apoi se scula, și iar se apuca de canon și rugăciune. Uneori îl întrebam: „Pentru ce te chinuiești așa, părinte?“. Iar el îmi zicea: „Nu mă lasă dracii în pace cu gîndurile. De aceea și eu mă rog la Preabunul Dumnezeu și la toți sfinții să nu mă lase neajutorat în nevăzutul război“. De multe ori, stînd culcat pe pat, mă făceam că dorm, dar luam aminte la nevoința acestui mucenic de bunăvoie, văzînd cum, după multe metanii și rugăciuni, cădea în genunchi înaintea sfintei icoane, plîngînd înăbușit cam vreun ceas sau și mai mult, și apoi se ridica din nou la rugăciune. Eu, fiind leneș și somnoros, din cauza nevoinței lui nu puteam să dorm. Așa încît, m-am dus la părintele stareț și i-am spus: „Prea Cuvioase Părinte, eu nu mai pot sta cu părintele Gherasim în chilie, căci el nu doarme, ci se bate cu centura și cu palma peste obraz, plînge și se tînguiește“. Iar starețul a zîmbit puțin și mi-a zis: „Lasă-l, frate, și nu te sminti de acela, căci el, săracul, are lucrarea lui. Nu toți pot face ca el. Lasă, că am să-i dau altă chilie, ca frăția ta să fii în pace“. Astfel, după cîteva zile, părintele

Gherasim și-a luat sicriul și crucea de înmormântare din chilia în care locuiam împreună, Psaltirea și rasa, și s-a dus într-o chilie mică, singur, unde îl rînduise părintele stareț. Acolo și-a plîns păcatele sale pînă ce a adormit în Domnul.

Părinților și fraților, v-am adus aminte de unul din nevoitorii care au viețuit în această sfîntă Sihăstrie, cu scopul de a vă arăta că cei ce iubesc pe Dumnezeu din toată inima, trebuie să se lupte tot timpul spre a nu cădea din curăția vieții lor și din făgăduința pe care au dat-o în fața lui Dumnezeu la călugărie.

Noi am venit de bunăvoie aici, ca să umblăm în casa lui Dumnezeu cu un gînd, cu gîndul la mîntuirea sufletului nostru. Iar fiindcă cei mai mulți dintre noi au depus și făgăduința sfîntului și îngerescului chip monahicesc, nu putem să fim fără grijă, fără multă pază și luare aminte, căci zice dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Drept este că îngerii nu se însoară și nici nu se mărită, dar nici nu sînt de carne și sînge ca noi. Ei nu simt chipurile poftelor ca noi, nu duc lipsă de hrană și băutură ca noi, nu se biruiesc de somn și de trudă ca noi, nu se pleacă la cîntece dulci și ademenitoare, nu se moleșesc și nu se smintesc prin fețe frumoase sau altele de acest fel. Ci, precum cerul în miezul zilei se arată nepătat de nici un nor, așa sînt firile acelea“ (Cuv. despre feciorie, p. 216). Dar noi, păcătoșii și neputincioșii, care am îndrăznit să făgăduim a urma, după putință, acelor prea fericite cete și slugi ale Domnului, avînd greutatea trupului asupra noastră, pururea suspinăm după cum zice Apostolul, îngreuindu-ne de acest trup neputincios și stricăcios. De nu ar fi mila și ajutorul lui Dumnezeu cu noi, nimeni nu ar putea să stea într-o așezare cît de puțin, față de cele ce am făgăduit. Dacă — după același mare Apostol — „Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voîți și ca să săvîrșiți“ (Filipeni 2, 13), atunci ce ne mai rămîne nouă, decît să ne cunoaștem adîncul nimicniciei și al neputințelor noastre, să ne smerim și să mulțumim totdeauna Prea Bunului Dumnezeu, Care ne-a chemat aici și Care pururea ne ajută și ne ocrotește cu mila și cu îndurările Sale, netrecînd cu vederea dorința și mica osteneală ce o facem pentru mîntuirea noastră. El ne-a iubit pe noi, dar și noi sîntem datori să-L iubim din toată inima și să-I slujim după putere.

Unii oameni, iubitori de trup și de lume, și care nu cunosc Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu, bîrfesc, întrebînd de ce mai trebuie să fie călugărie și feciorie; căci, zic ei, dacă toți ar

trăi în feciorie, cum ar mai exista neamul omenesc pe pământ? Cei ce cugetă și zic acestea, sînt cu totul străini de adevăr. Ei cred că Dumnezeu nu ar fi avut puterea să înmulțească neamul omenesc decît pe calea împreunării bărbatului cu femeie, dar nu au dreptate, căci fecioria este dată neamului omenesc de la Dumnezeu, înaintea căsătoriei. În Rai nu a fost nici vorbă de căsătorie și, nici chiar după ce Dumnezeu a făcut lui Adam femeie din coasta sa, nu i-a rînduit căsătorie. Ci petreceau amîndoi în Rai ca în cer, necunoscîndu-se unul pe altul, iar pofta împreunării, zămislirii, durerile nașterii și tot chipul stricăciunii fiind acolo departe de sufletele lor. După ce au călcat porunca lui Dumnezeu și au fost făcuți pământ și cenușă, au pierdut odată cu Raiul și frumusețea fecioriei. Vedeți de unde a luat naștere căsătoria și a fost socotită necesară? Datorită neascultării, blestemului și morții. Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zice: „Unde este moartea, acolo este și căsătoria. Aceasta lipsind, nici aceea nu rămîne. Iar fecioria nu are sfîrșit“, apoi zice: „Spune-mi, oare căsătoria l-a făcut pe Adam? Și durerile nașterii pe Eva?“ Și iarăși zice: „Miriade de miriade de îngeri slujesc lui Dumnezeu și mii de mii de arhangheli Îl înconjoară și nici unul nu a fost făcut prin zămislire, nici prin naștere și împreunare. Astfel încît, cu mult mai mult i-ar fi făcut Dumnezeu pe oameni fără căsătorie. Dar și acum, nu căsătoria înmulțește neamul omenesc, ci cuvîntul Domnului grăit la început (Facere 1, 22). Spune-mi, oare lui Avraam i-a ajutat căsătoria la nașterea de fii? Oare nu după ce s-a slujit atîția ani de soția sa nu a scos strigătul: *Stăpîne, ce îmi vei da mie, că mor fără feciori?* (Facere 15, 2). Așadar, să înțelegem cu toții, căsătoria — dacă nu vrea Dumnezeu — nu poate să înmulțească neamul omenesc, nici fecioria să-i împuțineze numărul“ (Cuvînt despre feciorie p. 222).

Dacă va zice cineva către noi că de n-ar fi fost căsătoria nu s-ar fi făcut atîtea și atîtea miliarde de oameni, îl vom întreba și noi pe acesta: cum s-au făcut Adam și Eva, fără mijlocirea căsătoriei? Vedeți, fraților, că Dumnezeu nu a avut nevoie de căsătorie spre a înmulți pe oameni pe pământ? Al Domnului este glasul care zice: *Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită, iar la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii lui Dumnezeu din ceruri.* (Matei 22, 30; Marcu 12, 25; Luca 20, 35). Deci, acei care vor fi aflați atunci feciorelnici, au început deja să guste tainic din slava învierii încă din veacul acesta, după putere, prin darul și mila lui Dumnezeu. Dacă cei feciorelnici și fecioarele se vor sili cu toată puterea

să se păzească întru curăție trupească și sufletească, ei încep să se asemene îngerilor lui Dumnezeu (Sfântul Ioan Gură de Aur, Cuvînt despre feciorie, c. 203, p. 313).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Ajungînd la sfîrșitul cuvîntului, mai înainte de toate, vă rog din suflet să mă iertați pe mine cel cu totul necurat și păcătos, care am îndrăznit a vă aduce aminte sfinților și fraților voastre despre virtutea cea mare și sfîntă a fecioriei și a curăției. Pe toți vă rog să vă rugați și pentru mine cel leneș, care cu totul sînt departe de cele ce învăț pe alții. Cred că poate numai prin sfintele voastre rugăciuni, mă voi trezi și eu somnorosul cîndva și de cuvintele mele rușinîndu-mă, să încep și eu a lucra bunătatea pe care v-am arătat-o prin cuvînt și, astfel, cu mila și cu îndurarea Preabunului nostru Mîntuitor și prin ajutorul rugăciunilor Preasfintei și Preacuratei Sale Maici și ale tuturor sfinților Lui, să fiu și eu cel de pe urmă mîntuit. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE NEMÎNCAREA DE CARNE LA MONAHI

„Dacă cineva din cei ce se nevoiesc, din defăimarea rînduieților bisericești, ar îndrăzni să dezlege posturile cele predanisite și respectate de Biserică, încrezîndu-se în justificările cugetului său, să fie anatema” (Laodiceea, can. 52; Gangra, can. 19; Cartagina, can. 48, 56; VI Ecumenic, can. 89).

Părinților și fraților,

După învățăturile Sfintei Scripturi, ale Sfinților Părinți și din hotărîrile dumnezeieștilor Canoane, nemîncarea de carne la monahi este o tradiție bisericească foarte veche, care stăpînește și pînă astăzi mănăstirile din jurul Ierusalimului, de la Sfîntul Munte Athos, din Muntele Sinai, Rusia, Grecia, Serbia, Bulgaria și din alte țări ortodoxe.

Sfîntul Ioan Gură de Aur zice: „Călugărilor se cuvine a ține legea cea dată de Dumnezeu lui Adam în Rai. Că *v-am dat vouă* — zice Dumnezeu — *toată iarba ce face sămînță de semănat, care este deasupra a tot pămîntul; și tot pomul care are rod cu sămînță de semănat, vă va fi de mîncare și tuturor fiarelor pămîntului și tuturor păsărilor cerului și vietăților ce se tîrăsc pe pămînt care au suflare de viață* (Facere 1, 29-30), (Pentru depărtarea de carne a călugărilor, tipărită în Sfînta Mănăstire a Neamțului de starețul Silvestru, la anul 1816).

Iar Sfîntul Vasile zice: „După potop, s-a îngăduit lui Noe de la Dumnezeu, și printr-însul tuturor oamenilor, să mănînce

carne. Nu ca un lucru de nevoie firii noastre, ci cu pogorîre pentru neputința noastră" (Idem, p. 17).

De asemenea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos zice: *Dacă cineva îmi slujește Mie, Mie să-Mi urmeze* (Ioan 12, 26). Și dacă se cuvine a urma, după putere, Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, atunci să vedem dacă El a mîncat carne în timpul petrecut cu noi pe pămînt. Oare scrie undeva în dumnezeieștile Evanghelii că Hristos a stat la mese cu cărnuri? Nu! Dar cu ce se hrănea Domnul? Cu pîine și cu pește fript (Matei 14, 17; 15, 34). Nu numai pînă la răstignire și îngropare nu a mîncat carne, ci nici după învierea Sa din morți, cînd, arătîndu-se ucenicilor Săi, a mîncat cu ei numai pîine cu pește fript și fagure de miere (Înțelepciune 21, 9; 12-13; Luca 24, 42-43).

Prea Sfînta și Prea Curata Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, arătîndu-se fericitului Dositei, i-a zis: „Postește, să nu mănînci carne și să te rogi adeseori și te vei izbăvi de muncile iadului" (*Pentru depărtarea de carne a monahilor*, p. 31). Într-o veche povestire citim despre Sfîntul și întru tot lăudatul Apostol Petru, care, vorbind către Clement, ucenicul său, îi zice: „Pentru ce nu înțelegi viața mea și voința mea? Dorești să fii întotdeauna cu mine? Atunci, vezi că eu cu pîine numai, cu măsline și cu puține verdețuri mă hrănesc" (*Ibidem*, p. 47). Despre Sfîntul Evanghelist Matei scrie Sfîntul Clement Alexandrinul în cartea a doua din *Pedagogul*, la capitolul 1, că se hrănea numai cu semințe (*Ibidem*).

Sfîntul Apostol Pavel, în toată vremea vieții sale, se înfrîna de la mîncarea de carne (Eusebiu al Cezareei, *Istoria bisericească*, cap. 22). Ba, încă și creștinii din Alexandria, pe vremea Sfîntului Apostol și Evanghelist Marcu, mîncau numai o dată în zi, către seară, iar de carne totdeauna se înfrînau (*Ibidem*, cap. 17). Sfîntul Epifanie al Ciprului arată că, în vremea sa, mulți creștini de bunăvoia lor se înfrînau de la mîncarea de carne. La fel și Fericitul Augustin, în cartea sa *Despre obiceiurile bisericești*, cap. 21 și 23; și Fericitul Ieronim în cartea a 5-a a sa, *Contra lui Iovian și Teodorit al Ciprului*, vorbesc despre nemîncarea de carne. De asemenea, mulți dintre sfinți se depărtau de mîncarea de carne.

Sfîntul Vasile spune că „evreii, atît cît s-au îndestulat cu mană, biruiau pe egipteni, și prin mare au trecut; iar după ce și-au adus aminte de cărnuri și de căldările cu carne de porc, au rătăcit în pustie și nu au mai intrat în pămîntul făgăduinței" (Numeri 1, 4-6). După ce poporul a cîrtit împotriva lui Moise cerîndu-i carne, Dumnezeu le-a dat carne prin prepelițele ce au

venit deasupra taberei lor, însă odată cu carnea a venit asupra lor și mînia lui Dumnezeu (Psalm 77, 34).

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos nu numai că n-a mîncat carne în toată viața petrecută pe pămînt, dar nici cînd poporul ce-l urma a flămînzit, nu l-a săturat cu carne, ci cu pîine și pește, fiind cinci mii de bărbați (Matei 14, 21), iar altă dată, patru mii, afară de copii și femei (Matei 15, 38), fiindu-i foarte ușor să-i hrănească cu carne, ca pe evreii cîrtitori din pustie.

Sfîntul Antonie cel Mare, Sfîntul Eftimie cel Mare, Sfîntul Sava cel Sfințit și mulți alți Sfînți Părinți au lepădat cu totul mîncarea de carne. Baronie Romanul spunea în anul 1057, astfel: „Patriarhul Cerularie Mihai ocărăște pe latini, nu numai că slujesc cu azime, ci și că mîncă sugrumat și toată necurăția; iar călugării lor și episcopii se hrănesc cu carne“ (*Pentru depărtarea de carne...*, p. 59).

După cum la toată fapta bună ne trebuie dreaptă socoteală, la fel și la mîncarea și nemîncarea de carne. Biserica nu omoară oameni, ci dimpotrivă, ea vrea prin post să omoare patimile și să salveze sănătatea sufletească (*Pravila*, Nicodim Sachelarie, p. 256). Așadar, unde stăpînește dreapta socoteală și scopul cel bun, duhovnicul nu face o greșală dacă la unii din cei bolnavi și slăbiți le va dezlega în unele zile, cu economie, la unele mîncăruri nepermise celor sănătoși. Sfîntul Apostol Pavel zice: *Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate îmi folosesc. Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate zidesc* (I Corinteni 10, 23). Iar în alt loc ne sfătuiește, zicînd: *Ori de mîncăți, ori de beți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu* (I Corinteni 10, 31). Deci, cînd cineva se înfrînează de la anumite bucate cu scopul mîntuirii și spre lauda lui Dumnezeu, acela nu se păgubește, ci se folosește. Iar dacă postul sau înfrînarea se fac cu scopuri rele, atunci și fapta lui bună trece de partea scopului celui rău și se face rea. De aceea ni se cuvine, în toate pe care le facem, să ispitim scopul pentru care facem cele bune, căci, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul, „cînd mintea va părăsi scopul cel bun, toate faptele bune nu mai folosesc“ (Tom. 3, *Pentru faptele bune și patimile sufletului*, p. 214).

Sfîntul Meletie Mărturisitorul în „Alfavitarul“ său zice că „monahii trebuie să se păzească în feciorie și să lepede de la ei mîncarea de carne. Căci, mîncînd monahii carne, fac mare smintală mirenilor și vor lua multă osîndă pentru această nepăsare și negrijă a lor, deoarece Sfîntul Apostol Pavel zice: *Nu voi mîncă în veac carne, ca să nu smintesc pe fratele meu* (I Corinteni 8, 13); și: *Bine este să nu mîncîci carne, nici să bei vin,*

nici să faci ceva de care fratele tău se poticnește, se smintește sau slăbește (în credință) (Romani 14, 21). Iar Sfântul Grigorie al Tesalonicului spune clar că monahilor nu li se cuvine să mănânce carne (*Filocalia*, vol. 7, cuv. 1, pentru cei ce cu sfințenie se liniștesc, p. 229-230; subînsemnarea canonului 51 apostolic din *Pidalion*, fila 49; Everghetinos, fila 425).

În *Pateric*, Avva Pimen cel Mare, Egipteanul, fiind chemat la o masă unde se dădea mâncare de carne, nu a vrut să mănânce pentru a nu sminti pe creștinii care se aflau acolo (*Pateric*, litera P. p. 63).

Sfântul Nichifor Mărturisitorul în canonul 14 zice: „Dacă vreun monah va lepăda sfântul chip, va îndrăzni să mănânce carne sau va lua femeie și nu se va pocăi, să se dea anatemei“. Dacă vom citi canoanele 51 apostolic, 14 al Sinodului din Ancira, 86 al Sfântului Vasile și 21 al Sinodului din Gangra, vom putea înțelege care este calea de mijloc în privința mîncării sau nemîncării de carne și vom afla că înfrînarea de la carne cu scop de nevoință are toată binecuvîntarea Bisericii. Iar de va socoti cineva carnea ca ceva necurat, acela se anatematizează (*Pidalion*).

Sfântul și marele Ierarh Ioan Gură de Aur, arătînd că sfintele mănăstiri sînt locuri de înfrînare și de nevoință, unde nu trebuie să se mănânce carne, zice: „Cu adevărat, mănăstirile sînt case de plîngere, unde se vede sac și cenușă, unde este sîrguință, unde nu se vede nici rîs, nici îmbulzeală de lucruri lumești, unde este post, unde se culcă pe pămînt gol, unde toate sînt curate de fum, de friptură, de carne, de sîngiuri, de vuiete, de tulburări și de multe supărări“ (Comentariu la I Timotei 4).

În subînsemnarea canonului 51 apostolic din *Pidalionul* de la Neamț se spune că „nu se cuvine monahilor să mănânce carne, pentru că astfel calcă acest obicei vechi al călugărilor, adică depărtarea de mîncare a cărnii“. Iar că acest obicei era vechi și folositor încă dinainte de anii împărătesei Teofana († 894), se vede din faptul că patriarhul lui Constantin Copronim a fost muștrat fiindcă obișnuia să mănânce carne, iar Copronim a trăit cu 150 de ani înainte de Teofana. Tipicul cel mare al Bisericii Ortodoxe sobornicești nu dă voie monahilor să mănânce carne nici în ziua Sfintelor Paști (p. 43-44).

Împăratul Nichifor Votaniat, făcîndu-se călugăr după ce a pierdut împărăția, și fiind întrebat dacă rabdă asprimea vieții călugărești, a răspuns: „Numai depărtarea de carne mă amărăște, iar pentru celelalte, puțină grijă am“ (Meletie al Atenei,

Istoria bisericească, tom. 2, fila 414). Iar un bătrîn al Patericului spune : „Dacă ești tînăr, fugi de vin ca de șarpe, iar dacă la o adunare vei fi silit să bei, bea puțin, dar apoi încetează și măcar de te vor jura pe tine cei ce te-au chemat, să nu iei aminte la jurămintele lor, căci de multe ori satana silește pe monahi, și bătrîni fiind ei, să îndemne pe cei tineri la băutura de vin și la mîncarea de carne. Căci vinul și mîncărurile despart pe călugăr de Dumnezeu“¹ (*Patericul*, p. 306).

Nu numai de carne se cuvine monahilor a se înfrîna, ci și de alte mîncăruri grase. după mărturia Sfîntului Nichifor Mărturisitorul care zice: „Nu se cuvine monahilor să facă servicii plugărești în Postul Mare, ca, din cauza aceasta, să dezlege la vin sau untdelemn, căci acestea sînt fapte ale lăcomiei pîntecelui“ (Canonul 16 și 50 al Sinodului de la Laodiceea ; can. 98 al Sinodului 6 Ecumenic). De asemenea, pravilele bisericești prevăd ca „oricine se va spurca în săptămîna Brînzei cu carne, sau în luna cea dintîi a Postului Mare cu brînză, 4 ani să se pocăiască și metanii 300“, și: „Cine moare de foame și mănîncă în Postul Mare carne, să se pocăiască trei ani și metanii 150 pe zi. Iar de va gusta brînză sau ouă în acest post, să se pocăiască 2 ani și metanii 66 pe zi“ (Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească*, p. 256).

Marele stareț Paisie de la Neamț zice în privința nemîncării de carne la monahi: „Rînduiala vieții monahicești se aseamănă cu petrecerea din Rai și se supune voii celei desăvîrșite a lui Dumnezeu“. Apoi zice : „În Rai nu a fost mîncare de carne. Dar dacă cineva se rușinează și mănîncă, din cauza defăimărilor celor ce-l sfătuiesc pe dînsul, unul ca acesta să se rușineze și de cinstitul chip al călugăriei. Căci amîndouă sînt nedespărțite“ (Scrisoarea trimisă studenților monahi Gherontie și Doroftei la Colegiul Sfîntului Sava din București, inclusă în cartea *Adunarea cuvintelor pentru ascultare*, 1816, p. 360-362).

După ce am văzut mărturiile Sfintei Scripturi, ale Sfinților Părinți și ale dumnezeieștilor Canoane despre nemîncarea de carne la călugări, este bine să aducem și mărturiile istorice, de necontestat, despre păstrarea cu sfințenie a tradiției noastre bisericești în privința nemîncării de carne. Iată ce scrie marele și învățatul Domn al Moldovei, Dimitrie Cantemir, în această privință: „Toate mănăstirile din Moldova sînt așezate pe unul

1. Patericul este plin de pilde și sfaturi pentru nemîncarea de carne; vezi și în *Istoria bisericească* a lui Socrate Scolasticul la cap. 4, 23; 5, 22 ș. a.

și același temei și ele țin canoanele date călugărilor de Sfântul Vasile. Mănăstiri mari sub ascultarea unui arhimandrit sînt numai patru, iar mănăstiri mici aflate sub ascultarea unor stareți sînt peste 200, în afară de aproape tot atîtea schituri, care au și ele metocuri într-un loc sau altul“. În continuare zice: „În mod deosebit toți călugării sînt așa de ascultători canoanelor Sfîntului Vasile cel Mare, încît mai degrabă ar muri de o sută de ori, decît să mănînce o bucată de carne, chiar dacă le-ar porunci vreun doctor (pentru sănătate)“. (*Descrierea Moldovei*, cap. 3, p. 188-189, Despre mănăstirile din Moldova). Dar istoria ne arată că nu numai călugării simpli țineau cu strășnicie la scumpătatea canoanelor Sfîntului Vasile cel Mare în privința mîncării de carne, dar chiar și mitropoliții și episcopii, din acea vreme, țineau cu sfințenie această tradiție veche și sfîntă a Bisericii sobornicești Ortodoxe. Pentru a adevăra acest lucru, însemnăm aici rînduiala care era la masa Domnului Moldovei și a Mitropoliților în acea vreme:

„Cînd Domnitorul sosește (la masă), Mitropolitul rostește rugăciunile, binecuvîntînd mîncărurile, iar marele medelnicer îi toarnă apă să se spele pe mîini... Marele paharnic îi întinde primul pahar Domnului, gustînd el mai întîi vinul vărsat într-un pahar mai mic, care în limba moldovenească se numește *credință*. Atunci mitropolitului și episcopilor, cărora — după regulile monahicește ale Sfîntului Vasile cel Mare — nu li se dă voie să mănînce carne, li se servește pește și brînzeturi. Cînd Domnul se ridică de la masă, medelnicerul îi toarnă apă și îi întinde un ștergar de șters pe mîini, iar Mitropolitul aduce mulțumiri lui Dumnezeu. După aceea, Domnitorul, făcîndu-și de trei ori semnul sfintei cruci, se întoarce spre boieri și, cu capul gol, își ia rămas bun de la ei“ (*Descrierea Moldovei*, cap. 8, p. 227).

Iar cît de mult țineau la posturi, se poate vedea din următoarele: „Pe lîngă faptul că țin post în zilele de miercuri și vineri, mai postesc de patru ori pe an la intervale hotărîte. În Postul cel Mare, de 40 de zile, și în primele zile ale lui august, închinat Fecioarei Maria, se abțin de la pește. Sînt unii, care, stăpîniți de o prea mare evlavie, nu se hrănesc cu carne nici luna și țin și alte posturi“ (*Ibidem*, p. 341). Despre episcopii din vremea aceea Dimitrie Cantemir spunea că „sînt fără multă carte, într-adevăr, dar plini de Duhul Sfînt și nu nesocotesc nimic din cele ce văd că pot hrăni turma lor“ (*Ibidem*, p. 360).

Părinților și fraților,

Am adus aceste puține mărturii din Sfânta Scriptură, din învățăturile Sfinților Părinți, din dumnezeieștile Canoane și din „Istoria Țării Moldovei“, unde locuim, pentru a ne da seama cât de veche și de întărită este tradiția Bisericii noastre Ortodoxe în privința nemîncării de carne la monahi. Sînt încă și foarte multe alte mărturii în această privință, însă cred că acestea sînt suficiente pentru cei ce au frică de Dumnezeu și iubesc cu sfințenie rînduiala canonică a Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare, spre folosul mîntuirii sufletelor lor.

Încheind acest cuvînt, trebuie să spun că fiecare monah și creștin dreptcredincios are datoria să țină cu toată tăria la cele pe care le-a moștenit de la Domnul nostru Iisus Hristos, Care a postit 40 de zile și 40 de nopți, neavînd păcat; de la Sfinții Apostoli, care au petrecut în post, înfrînare și rugăciune, de la dumnezeieștii Părinți, care cu post și cu rugăciune și-au îmbobit viața spre slava Bisericii lui Hristos, precum și de la fericiții noștri strămoși, care, după cum ați văzut, țineau cu atîta sfințenie posturile rînduite de Biserică în cursul anului, precum și miercurile și vinerile și chiar lunile de peste an. Mila Domnului să fie cu noi și acoperămîntul rugăciunilor Prea Sfintei Sale Maici și ale sfinților Lui să ne acopere. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE ISPITE ȘI DESPRE FELURITELE PRICINI PENTRU CARE DUMNEZEU ÎNGĂDUIE SĂ FIM ISPITIȚI

Părinților, fraților și iubiți creștini,

După mărturia Sfintei Scripturi și după învățăturile Sfinților Părinți, ispitele cu care ne luptăm în viața de acum sînt de multe feluri. Multe sînt și pricinile pentru care Preabunul și Preaînțeleptul Dumnezeu îngăduie ca să fim ispitiți în lumea aceasta, spre folosul mîntuirii noastre. Acestea avîndu-le în vedere, m-am gîndit ca în cuvîntul de față să arăt, pe scurt, despre felurile ispitelor și feluritele lor pricini.

Ispitele nu vin de la Dumnezeu, deoarece, după mărturia Sfintei Scripturi, *Dumnezeu nu ispitește pe nimeni* (Iacob 1, 13), ci vin de la diavolul (Matei 4, 1-11), de la lume (Matei 6, 2; I Tesaloniceni 2, 6) și de la firea noastră cea stricată (Iacob 1, 14). Deși Dumnezeu nu ispitește pe nimeni, totuși, El îngăduie, spre folosul mîntuirii noastre, să fim ispitiți pentru felurite pricini și anume :

- a. Pentru ca să încerce credința noastră (I Petru 6, 7);
- b. Pentru a încerca nădejdea noastră (IV Împărați 18, 5; 18, 20-30; Daniel 3, 28-30);
- c. Pentru ca să încerce dragostea noastră față de El (Deuteronom 13, 3);
- d. Pentru încercarea supunerii noastre față de El (Deuteronom 8, 2-3);
- e. Pentru a încerca lepădarea noastră de sine și de averile noastre (Iov 1, 9-12; 2, 3-10);
- f. Pentru a nu cădea sub pedeapsă și pentru ca să fim cu mare veghere asupra noastră, căci, după cum vedem, sîntem lesne înclinați să vedem și să judecăm slăbiciunile altora și să le neglijăm pe ale noastre (Matei 7, 3-4; Luca 6, 41-42; Romani 2, 1-3). De aceea, să ne aducem aminte de cuvîntul Mîn-

tuitorului Care ne îndeamnă să ne vedem întotdeauna bîrna din ochiul nostru. Sfinții Părinți se rugau, zicînd: „Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd păcatele mele și să nu osîndesc pe fratele meu“ (Rugăciunea Sfîntului Efrem Sirul din Sfîntul și Marele Post).

g. A șaptea pricină pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiți este pentru ca să alergăm totdeauna la ajutorul Lui și să-I cerem mai stăruitor îndurarea. Omul — oricare ar fi el — dacă nu ar da de necazuri și ispite grele, s-ar lenevi, căzînd în nesimțire și uitînd cu totul de Dumnezeu. Însă, dacă va intra în necazuri și ispite grele, văzînd că este în primejdie de a-și pierde viața sau sufletul, atunci va începe să se roage cu toată stăruința și să ceară din inimă ajutorul lui Dumnezeu. Cu cît va face rugăciunile sale mai stăruitor, cu atît i se va smeri și inima (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 31, p. 110). Vedem din Sfintele Scripturi că și poporul lui Israel de multe ori ajungea la nesimțire și la uitarea de Dumnezeu. Iar cînd Dumnezeu îngăduia să vină asupra lor necazuri și ispite grele, atunci își aduceau aminte și se întorceau la Dumnezeu, după cum scrie: *Cînd îi necăjea pe dînșii, atunci îl căutau și se întorceau la Dumnezeu* (Psalm 77, 37-38). Însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, dîndu-ne pildă ca, în vreme de necazuri și încercări grele, să alergăm la Dumnezeu prin rugăciune, în vremea cînd se apropia de Prea Sfintele Sale Patimi, a căzut la rugăciune către Tatăl și cu stăruință S-a rugat cu sudori de sînge, zicînd: *Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta. Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești* (Matei 26, 39). Iar Iezechia împăratul, fiind bolnav și vestindu-i-se moartea sa de către Sfîntul prooroc Isaia, dar avînd mare credință și nădejde în mila lui Dumnezeu, a alergat la El prin rugăciune și plîngere mare, iar Domnul Dumnezeu, căutînd spre rugăciunea lui cea din inimă, i-a mai dăruit încă 15 ani de viață (IV Împărați 20, 1-7).

h. A opta pricină pentru care, cu îngăduința lui Dumnezeu, ne ispitim este pentru a nu ne mîndri, ci a petrece în umilință și smerenie. Vedem că marele prooroc și împărat David a fost părăsit de Dumnezeu, Care l-a lăsat să cadă în păcat, pentru că a zis în inima sa: *Nu mă voi clăti din neam în neam, rău nu-mi va fi* (Psalm 9, 26). Și iarăși: *Eu am zis întru îndestularea mea: nu mă voi clăti în veac* (Psalm 29, 6).

i. A noua pricină pentru care, cu îngăduința lui Dumnezeu ne ispitim, este pentru a urî din inimă patimile și pe vrăjmașii care se luptă cu noi. Căci, într-adevăr, cel ce iubește pe Dumnezeu din inimă, simte că diavolul și păcatul voiesc să-l des-

partă de dragostea lui Dumnezeu și se întoarce cu mare mînie și ură sfîntă asupra păcatului și asupra dracilor și cu desăvîrșire îi urăște pe draci și patimile cele stîrnite de ei, după mărturia scrisă: *Pe cei ce te urăsc pe Tine, Doamne, i-am urît, cu urîciune desăvîrșită i-am urît pe ei, neprieteni mi s-au făcut mie* (Psalm 138, 21-22). Cel ce iubește pe Dumnezeu are porunca lui Dumnezeu să urască tot ce este rău înaintea Domnului, după mărturia care zice: *Cei ce iubiți pe Domnul, urîți cele rele* (Psalm 96, 11). Unul ca acesta, aducîndu-și aminte de cuvintele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos Care zice: *Nu puteți să slujiți la doi stăpîni* (Matei 6, 24), urăște din toată inima pe draci și se face dușman de obște tuturor patimilor și, aprinzîndu-se de dragostea Ziditorului său, se silește a-I sluji cu frică și a se bucura Lui cu cutremur (Psalm 2, 11). Știind apoi că nimic necurat nu va intra în Împărăția cerurilor (I Corinteni 15, 50), priveghează cu mare grijă asupra sa și se păzește cu toată puterea de toate patimile sufletești și trupești care îl împiedică de a intra în viață.

j. A zecea pricină pentru care ne ispitim este pentru a fi încercați și a se vedea dacă cinstim și iubim pe Dumnezeu pînă la sfîrșit. Acest lucru îl arată Sfînta Scriptură, unde scrie: „Iar de se va scula întru tine prooroc, sau care visează vis, și-ți va da ție semn sau minune; și va veni semnul sau minunea care a grăit către tine, zicînd: Să mergem și să slujim la Dumnezeu străin, pe care nu l-ați știut, să nu ascultați de cuvintele proorocului acestuia sau ale celui ce visează visul acela, că vă ispitește pe voi Domnul Dumnezeul vostru, ca să știe de iubiți pe Domnul Dumnezeul vostru din toată inima și din tot sufletul vostru” (Deuteronom 12, 1-3; Isaia 8, 19; Matei 14, 24; I Ioan 4, 2).

k. A unsprezecea pricină pentru care ne ispitim este ca să fim îndemnați să ținem mai strict toate poruncile lui Dumnezeu și să nu călcăm vreuna din ele, fie chiar și din cele mai mici. Este adevărat că cel ce se lămurește prin ispite, se hotărăște mai mult să țină seama de poruncile lui Dumnezeu. Căci unul ca acesta își aduce aminte de cuvintele pe care le-a zis Domnul către ucenicii Săi, de a învăța pe oameni să păzească toate cele ce le-a poruncit lor (Matei 28, 20), ca și de cuvîntul Sfîntului Iacov care zice: *De va păzi cineva legea toată, și numai o singură poruncă va călca, călcător tuturor poruncilor s-a făcut* (Iacov 2, 10).

l. A douăsprezecea pricină pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiți este ca să învățăm să deslușim care este adevărata virtute și, prin urmare, să nu o părăsim și să nu cădem

în păcat. Cu adevărat, deslușirea în toată lucrarea faptelor bune, este mare lucru. După Sfinții Părinți, „binele nu este bine cînd nu se face bine“ (Sfîntul Ioan Damaschin, Cuvînt minunat și folositor de suflet, *Filocalia*, vol. 4, p. 194). Se poate ca și noi să ne ostenim a lucra multe fapte bune și în loc de plată să avem osîndă și rușine înaintea lui Dumnezeu, în ziua cea mare a Judecării de apoi. Și aceasta, pentru că Dumnezeu nu se uită atît la cele făcute de noi, cît la scopul cu care le facem. „Fapta bună are trup și suflet. Sufletul faptei bune este scopul pentru care se face, iar trupul este însuși lucru cel bun. Sufletul omului dă chip năravurilor trupului său; scopul faptei bune dă chip lucrului faptei celei bune... Scopul prefăce fapta cea bună în răutate și pe răutate în faptă bună“ (*Kiriacodromion*, p. 280, București, 1857). Dacă fapta bună se face cu anumite scopuri rele, ca de pildă: cu scopul iubirii de slavă deșartă, al iubirii de cîștig, al iubirii de treaptă, al iubirii de plăceri și al altora de acest fel, atunci aceste fapte bune trec de partea scopului și se fac asemenea scopului celui rău cu care au fost lucrate. Acest lucru îl arată și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, zicînd: „În toate cele făcute de noi Dumnezeu ia seama la scop, dacă le lucrăm pentru El, sau pentru altcineva“ (*Filocalia*, vol. 2, Cap. 48, p. 86).

m. A treisprezecea pricină pentru care ne ispitim este ca războiul continuu să devină pentru noi un motiv de încununare mai mare. Dacă, după Sfînta Scriptură, *bărbatul îndelung răbdător este întru pricepere* (Proverbe 14, 30), atunci se înțelege de la sine că mai multă plată va avea de la Dumnezeu cel ce se va osteni cu statornicie pînă la moarte, pentru înmulțirea talantului încredințat lui. Dumnezeu, fiind preadrept, răsplătește cu dreptate nevoințele celor ce rabdă toată osteneala lucrării faptelor bune pentru dragostea Lui. Pe unul ca acesta îl ferește și Sfînta Scriptură, zicînd: *Fericit este bărbatul care rabdă ispita, căci, lămurit făcîndu-se, va lua cununa vieții pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce îl iubesc pe El* (Iacov 1, 12; Iov 5, 7; Proverbe 3, 11; II Timotei 4, 8). Sfîntul Apostol Pavel zice că *alta este slava soarelui, alta slava lunii, alta slava stelelor și stea de stea se deosebește în slavă* (I Corinteni 15, 41). Iar dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul arată că această deosebire de slavă este deosebirea măsurii cu care se vor desfăta, cu mințile în Rai, cei ce se vor mîntui (Cuvînt pentru fericitele locașuri, tom. 3, p. 46-49, Mănăstirea Neamț, 1823). Căci, precum fiecare se îndulcește de razele acestui soare, după măsura curăției și puterii vederii sale, așa și în veacul viitor toți dreptii vor stră-

luci într-o bucurie de care nu se vor mai despărți și fiecare, după măsura sa, va străluci din soarele cel gândit și, după vrednicie, se va împărtăși de veselie și bucurie și își va înfrumuseța podoaba coroanei sale.

n. A paisprezecea pricină pentru care, cu îngăduința lui Dumnezeu ne ispitim, este ca noi să slăvim pe Dumnezeu, să ne rușinăm de cel rău și de păcat, să nu slăbim pînă la sfîrșit cu duhul și cu răbdarea. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a spus: *Cine va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui. Și iarăși: Întru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre* (Luca 21, 19; Matei 10, 22). În mintea dreptcredinciosului nevoitor trebuie să fie totdeauna aceste cuvinte ale Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, spre îmbărbătare în necazuri și ispite pînă la moarte. Citind în viețile sfinților lui Dumnezeu, ne minunăm foarte mult de răbdarea lor și de multele minuni pe care le-au făcut cu puterea lui Dumnezeu. Dar eu cred că cea mai mare minune, pe care a făcut-o fiecare din sfinți, a fost aceea că și-a pus sufletul pentru Hristos și a avut răbdare pînă în sfîrșit. Ce a folosit Iuda că a fost ucenic al lui Hristos și că a luat darul apostoliei și al facerii de minuni, dacă pînă la urmă L-a vîndut pe Domnul? Sau alții, despre care ni se spune că au avut viață înaltă și darul de a face minuni, dacă pînă la urmă au căzut din credință în erezii și păcate, fără a se mai întoarce la pocăință și dreapta credință? Deci, fericit cu adevărat și prea fericit este sufletul acela care a avut dreaptă credință și care a hotărît în mintea și în inima sa să rabde toate ispitele și necazurile acestei vieți, pînă la sfîrșit, pentru dragostea lui Dumnezeu și pentru slava Lui.

o. A cînsprezecea pricină pentru care ne ispitim, prin îngăduința lui Dumnezeu, este pentru ca, fiind duși în luptă, să ne deprindem a nu ne teme de loviturile mari ce vor veni peste noi în ceasul morții. Adevăratul ostaș, cînd este pus de stăpînul său chiar pe linia întîi a frontului, nu se teme, ci are în minte că trebuie să moară la datorie pentru apărarea credinței și a țării sale. Tot astfel, și cu atît mai mult, se cade și ostașului duhovnicesc. Așa era inima Sfîntului Apostol Pavel, pregătită să trăiască și să moară pentru Hristos, de aceea și zicea: *Mie a trăi îmi este Hristos, iar a muri îmi este dobîndă* (Filipeni 1, 21).

p. A șaisprezecea pricină pentru care îngăduie Dumnezeu să ne ispitim este pentru ca, războiți fiind, să venim la puterea de a deosebi virtutea de păcat. Prin lupta dusă în fiecare clipă cu mintea asupra momelii și învoirii cu păcatul, ostașul duhovnicesc simte și cunoaște cît de scumpă și prețioasă

este fapta bună și cîtă osteneală și veghe îi trebuie pentru a o dobîndi. Avînd în față, pe de o parte, pe cei trei vrăjmași: trupul (Romani 7, 24-25), lumea (Romani 8, 37) și diavolul (Romani 16, 20) — care i se împotrivesc la lucrarea faptelor bune; iar pe de alta, avînd frica și dragostea de Dumnezeu, se luptă cu toată tăria împotriva tuturor ispitelor aduse de acești vrăjmași și, prin această sfîntă luptă, ajunge la deslușirea binelui de rău și la cunoașterea deosebirii dintre virtute și păcat.

r. A șaptesprezecea pricină pentru care se îngăduie să fim ispitiți este pentru ca să dobîndim, prin luptă și durere, virtutea, să o prețuim și să o avem sigură și neschimbată. S-a spus undeva că „banii nemunciți sînt neprețuiți“. Astfel se întîmplă nu numai cu banii, ci și cu tot lucrul bun pe care l-am cîștigat fără osteneală. Iar tot ceea ce am cîștigat în viață cu multă suferință și durere nu putem disprețui ușor. Din acest motiv, Preabunul Dumnezeu de multe ori economisește a nu ne da ajutor la cele bune, ci ne lasă ca, prin multă trudă depusă, în timp îndelungat, să cîștigăm comoara faptelor bune, pentru a ști să prețuim cele pentru care mult și greu ne-am ostenit spre a le agonisi.

s. A optsprezecea pricină pentru care ne ispitim este pentru ca, înaintînd în virtute, să nu ne îngîmfăm, ci să învățăm să ne smerim. Oricare suflet lucrător al faptei bune își închipuie cu mintea că este ceva, că are ceva, că poate ceva și așa ajunge la îngîmfare și părere de sine. Această neputință a minții noastre, știindu-o Cel Atotștiutor, Preabunul Dumnezeu, din iubirea Sa de oameni, îngăduie să vină asupra noastră multe feluri de ispite și încercări, uneori chiar foarte grele și dureroase. Prin aceste primejdii folositoare, puțin cîte puțin venim la cunoașterea neputinței și nimicniciei noastre. Astfel, cunoscînd că nu sîntem nimic și nu putem nimic, punem toate isprăvile noastre cele părute bune numai pe seama ajutorului lui Dumnezeu, scăpînd astfel de mîndrie, de îngîmfare și de părere de sine și ajungînd la deprinderea smereniei.

ș. A nouăsprezecea pricină pentru care ne ispitim este pentru ca, după ce am fost ispitiți de păcat, să-l urîm desăvîrșit.

Niciodată nu va putea omul părăsi un păcat greu și de moarte, dacă nu-l va urî pe el din inima sa cu ură desăvîrșită (*Pateric*, p. 60). Despre aceasta s-a vorbit pe larg la a noua pricină.

t. Pricina a douăzecea pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiți este pentru ca, devenind nepătimași, să nu uităm

niciodată în viață slăbiciunea noastră și puterea Celui ce ne-a ajutat.

Despre aceste 20 de pricini îngăduite de Dumnezeu spre ispitirea noastră, să se vadă în Dumnezeiasca Scriptură mărturiile puse la început, apoi în „Războiul nevăzut“, capitolul 15 și în *Filocalia*, volumul 2, capetele pentru dragoste.

Iubiți credincioși,

Mai sînt încă și multe alte feluri de ispite care ne întîmpină în viața aceasta, cu care însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos și sfinții Lui au fost ispitiți (Evrei 2, 18). Dar Mîntuitorul nu S-a ispitit pentru pricinile arătate mai sus, deoarece El a suferit, fiind fără de păcat (Evrei 4, 15). Viața și ispitirea Mîntuitorului a fost și ne rămîne pildă de urmat în nevăzutul război pe care îl ducem, cu ajutorul Lui, în viața de acum, pentru ca, privindu-I ispitele și suferințele, să ne sîrguim a-I urma după putere. Astfel, vedem că El, ca și noi, a suferit ispitire de la diavolul (Matei 4, 1; Marcu 2, 13; Luca 4, 2); a suferit ispite de la oameni răi (Matei 16, 1; 22, 18) și de la farisei (Matei 12, 38; 16, 1; Marcu 8, 11, ș. a.); S-a născut în iesle (Luca 2, 7) și viața Sa a fost amenințată de Irod (Matei 2, 13); a fost sărac (Matei 17, 24-27; Luca 8, 23; II Corinteni 8, 9); nu avea sălaș (Matei 8, 20; Luca 9, 58; 21, 37) și era permanent amenințat de iudei; a fost ispitit și a răbdat de foame (Matei 4, 1; Ioan 5, 14); a fost vîndut de Iuda (Matei 26, 21-25); a suferit ispite de la iudei (Matei 19, 38; Luca 4, 28); a fost legat ca un făcător de rele (Matei 26, 47-56; Marcu 14, 43-49), a fost bătut (Matei 26, 26) și luat în rîs (Matei 26, 68; 27, 27-31); a fost lovit și scuipat în față (Matei 27, 30; 26, 67), încununat cu coroană de spini (Isaia 9, 2-5; Matei 27, 29) și numit rege în bătaie de joc (Matei 27, 27; Marcu 15, 16); a fost silit să-Și ducă Crucea (Ioan 19, 7); a fost adăpat cu fiere și oțet (Matei 27, 34; Marcu 15, 23-26; Luca 23, 36) și răstignit între doi tîlhari (Matei 27, 38; Marcu 15, 29-32); a fost ocărît și batjocorit pe cruce de arhieriei și ostași (Matei 27, 39-44) și a murit răstignit pe cruce (Matei 27, 50; Marcu 15, 37; Luca 23, 46; Ioan 19, 30).

De asemenea, și sfinții lui Dumnezeu, ca cei ce sînt prieteni ai Lui (Ioan 4, 14), au suferit multe ispite și scîrbe în viața de acum și au ales a suferi mai bine pînă la moarte, decît să se facă prieteni ai lumii și ai veacului acestuia. Astfel au suferit marele prooroc Moise (Evrei 11, 25), proorocii cei de demult (Fapte 7, 52; Evrei 11, 37), Miheia proorocul (III Împă-

rați 22, 27), David împăratul și proorocul (Psalm 30, 15; 118, 157), Ieremia proorocul (18, 18-20), cei trei tineri (Daniel 3, 12; 4, 5-7), Sfinții Apostolii (Fapte 5, 18, 40, 41; 14, 5).

Tot astfel au suferit ispite și necazuri Biserica Ierusalimului (Fapte 8, 1), Sfinții Apostoli Pavel și Varnava (Fapte 13, 50) și iarăși, Sfântul Pavel cu Sila (Fapte 22, 24; II Tesaloniceni 1, 4), iudeii convertiți (Evrei 10, 32-34) și toți următorii lui Hristos și ai Sfinților Apostoli, precum și toți sfinții lui Dumnezeu, de la începutul lumii și pînă astăzi, în felurite dureri, necazuri și suferințe, răbdînd cu credință, au nădăjduit spre Dumnezeu. Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Evrei 11, 1-39; Iov 34, 11; Proverbe 24, 12 ș. a.).

Iubiți credincioși,

Cu aceste puține cuvinte închei această predică despre felurile ispitelor și despre cele 20 de pricini mai generale pentru care Bunul Dumnezeu îngăduie să fim ispitiți în lumea aceasta spre folosul mîntuirii sufletelor noastre.

Sfântul Isaac Sirul, în legătură cu cele arătate mai sus, zice: „Nevoitorii se ispitesc, ca să facă adăugire pentru ispitirea lor; trîndavii, ca să se păzească pe sine de cele ce îi vatămă; cei ce dorm, ca spre deșteptare să se gătească; cei ce sînt departe, ca să se apropie de Dumnezeu, iar casnicii, ca să se sălăsluiască cu îndrăzneală înăuntru.

Deci, pe toți vă rog să nu mă uitați în sfintele rugăciuni, ca și eu păcătosul să am răbdare în vremea ispitelor. AMIN !

P R E D I C A

DESPRE ISPITIREA DIN CELE OPT PĂRȚI A MONAHULUI ȘI A CREȘTINULUI

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

In ziua aceasta, vrînd, cu ajutorul lui Dumnezeu, să vorbesc despre ispitirea noastră cea de totdeauna și despre lupta cu ispitele veacului de acum, m-am gîndit ca la început să amintesc învățătura Marelui Apostol Pavel prin care îi spune lui Timotei: *Lupta cea bună m-am luptat* (II Timotei 4, 7) și iarăși: *Luptă-te ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos* (I Timotei 6, 12), *căci nimeni, ostaș fiind, nu se amestecă cu lucrurile lumești, ca voievodului să fie plăcut* (II Timotei 2, 3-4). Și iarăși: *Cel ce se luptă, de la toate se înfrînează* (I Corinteni 9, 25). Iar dumnezeiescul Iov a zis: *O luptă este viața omului pe pămînt* (Iov 7, 1; 14, 4-5). În această luptă noi nu ne luptăm trupește, deoarece, după mărturia Sfîntului Apostol Pavel, *armele noastre nu sînt trupești, ci puternice lui Dumnezeu, spre a strica și a risipi stăpînirile și puterile întinericului* (II Corinteni 10, 4). Sfîntul Apostol ne învață cum să luptăm în războiul nevăzut, îndemnîndu-ne: *Luați toate armele lui Dumnezeu ca să puteți sta împotriva în ziua aceea și, toate biruindu-le, să rămîneți în picioare. Să stați tari, avînd mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcîndu-vă în platoșa dreptății; și încălțați-vă picioarele voastre întru gătirea Evangheliei păcii; în toate să luați pavăza credinței, cu care veți putea stinge toate săgețile vicleanului. Luați coiful mîntuirii și sabia duhului, care este cuvîntul lui Dumnezeu* (Efeseni 6, 13-17).

Așadar, după cum vedem, creștinul și monahul sînt niște luptători duhovnicești în toată viața lor, de la naștere și pînă la moarte. Iar fiindcă toți sîntem ostași ai lui Iisus Hristos de la Sfîntul Botez și toți am primit armele Duhului Sfînt pentru

lupta duhovnicească, avem nevoie să cunoaștem meșteșugul acestui război nevăzut și din cîte părți sîntem atacați în lupta noastră de fiecare ceas și minut. Marele nostru dascăl și ostaș a lui Hristos. Pavel Apostolul, arătînd că lupta sa o ducea cu mare iscusință și nu afară de scop, zicea: *Așa mă lupt cu pumnul, fără să lovesc în aer. Ci la țintă alerg, la chemarea mea, adică la Hristos* (I Corinteni 9, 26; Galateni 2, 2; Filipeni 2, 16). Și iarăși zice: *Pentru că, deși umblăm în trup, nu ne luptăm trupest* (II Corinteni 10, 3).

Fiindcă lupta noastră nu este împotriva trupului și a singelui, ci împotriva căpeteniilor, împotriva domniilor, a stăpînitorilor întunericului veacului de acum, a duhurilor răutății răspîndite în văzduh (Efeseni 6, 12) și fiindcă nu tot cel ce se luptă se încununează (I Corinteni 9, 24), avem trebuință de mare trezvie și grijă în toată vremea asupra luptelor celor de gînd și asupra dracilor care ne dau război, ispitindu-ne din opt părți, după cum urmează: de sus și de jos; din dreapta și din stînga; dinainte și dinapoi; dinăuntru și din afară. Sfîntul Meletie Mărturisitorul arată că ispitirea se face numai din șase părți, dar fiindcă aceste ispite vin și dinăuntru, din inimă, și din afară, prin cele cinci simțiri. aici, după mărturia Sfîntului Nicodim Aghioritul, s-a pus din opt părți.

În cele ce urmează, pe cît ne va ajuta Bunul Dumnezeu, vom arăta, pe scurt, în ce fel sînt aceste ispitiri.

Ispitirea de sus se face în două feluri. În primul rînd aceasta se întîmplă cînd începem o nevoință nechibzuită, mai presus de puterea noastră fizică, cum ar fi: post prea greu, priveghere prea îndelungată, nevoință trupestă (metanii, culcare pe jos, răbdare de frig și altele de acest fel). Prin aceasta, aducînd o slăbiciune prea mare trupului, iar prin slăbirea peste măsură, făcîndu-l cu totul neputincios la lucrarea faptelor bune trupesti, ne tulburăm mintea spre înțelegerea celor bune (Sfîntul Petru Damaschin, *Cuvînt despre dreapta socoteală*, p. 123, București, 1976; Sfîntul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, vol. 2, suta a 2-a cap. pentru dragoste, p. 65).

În al doilea fel ne ispitim de sus cînd vom iscodi Sfintele Scripturi mai presus de vîrsta noastră duhovnicească. O iscodire ca aceasta vine din mîndrie și dacă cineva nu se va înfrîna de la ea, ajunge la nebunie, la hulă și la eres, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul (Cuv. la Ilie Proorocul, tom. 3, p. 23, Mănăstirea Neamț, 1823). Sfîntul Macarie cel Mare arată că un fel de draci se numesc „arhiconi” și aceștia sînt „filozofii” și „teologii iadului” (*Sbornicul*, vol. 2, *Despre rugăciunea lui Iisus*). Ei cu-

nosc Scripturile pe de rost și se bagă în mințile celor mândri și iscoditori, învățându-i Scripturile, dar nu adevărul stabilit de Biserica lui Hristos, ci strîmb și răzvrătit, făcîndu-i astfel pe acești iscoditori și mândri să ajungă începători de eresuri ca Arie, Macedonie, Nestorie, Origen și alții, care, înșelîndu-se de acești „teologi ai întinericului“, au luptat împotriva Bisericii lui Hristos cea dreptmăritoare și au despărțit de la adevăr milioane de suflete, după cum fac și sectanții de azi.

Sfîntul Grigorie de Nyssa zice că Sfînta Scriptură are „oase“, adică locuri tari, și nimeni din cei ce au dinți de lapte la înțelegerea lor să nu îndrăznească a sparge oasele Scripturii, căci își vor zdrobi dinții cei de prunci ai minții lor și se vor alege cu primejdie în loc de folos (Comentariu la viața lui Moise). Sfînta Scriptură este izvorul fără fund al înțelepciunii lui Dumnezeu și din această fîntînă ni se cade să scoatem cîte puțin spre a potoli setea noastră duhovnicească. Sfînta Scriptură este o fîntînă din care omul înțelept scoate cu găleata, apoi din găleată ia cu cana, din cană cu paharul și, așa, cu măsură bea și nu încearcă niciodată să soarbă deodată toată fîntîna sau toată găleata.

Sfînta Scriptură este ca o mare duhovnicească fără fund și nimeni din cei ce nu știu a înota prin înțelesurile cele duhovnicești să nu încerce a se afunda în ea mai presus de înțelegerea lor, căci se vor îneca și se vor pierde pe sine; iar aceasta nu se va întîmpla din cauza mării, ci din cauza obrăzniciei și îndrăznelii lor față de cele ce depășesc puterea lor de înțelegere. Dacă cuvintele Sfintei Scripturi, după mărturia Prea Sfîntului Duh, *sînt mai dulci decît mierea* (Psalm 118, 103), atunci din această miere duhovnicească ni se poruncește să mîncăm cu înfrînare, după cum scrie: *Fiule, de vei afla mierea, mănîncă cu măsură* (Proverbe 25, 28). Sfîntul Grigorie Teologul a asemănat iscodirea Sfintelor Scripturi, mai presus de măsura înțelegerii noastre, cu o prăpastie, zicînd: „Și privirea la cele înalte fără de frîu, poate să ne dea nouă brînci în prăpastie“ (Exaimeron). Așadar, părinților și fraților, ispitirea de sus este îndoită: sau a lua cu noi o nevoință trupească mai presus de puterea noastră, sau a ne obrăznici cu mîndrie să iscodim Sfintele Scripturi mai presus de vîrsta noastră duhovnicească și de priceperea noastră.

Ispitirea de jos. De jos ne ispitim atunci cînd ne lenevim și ne slăbănogim, cu voia noastră, nesilindu-ne la lucrarea faptei bune și a poruncilor lui Dumnezeu. De exemplu, cineva, fiind tare cu trupul și sănătatea, își ascunde puterea și nu vrea să se ostenească în ascultarea mănăstirii după putere; sau de este mirean, nu vrea să se ostenească după putere la faptele cele

bune, la post, priveghere, metanii, la slujirea aproapelui, la rugăciune, la milostenie și la altele de acest fel. Sau, de este cărturar și om învățat, se lenevește a învăța pe alții sau a scrie cele spre folosul de obște al creștinilor.

Păcatul ispitirii de jos este numit de Sfinții Părinți și „păcat al lipsirii“ (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Învățătura către duhovnic, op. cit.*), căci prin această lenevire și nepăsare, fiecare din noi ne ispitim de jos, adică nu ne silim după puterea noastră trupească și înțelegătoare să lucrăm faptele bune. Astfel, ne lipsim sufletele de plata pentru fapta bună, fiindcă nu ne suim, prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu și a faptelor bune, la o măsură potrivită puterilor noastre și cuvenită nouă, ci rămânem jos din cauza lenevirii și a nepăsării noastre pentru cele bune. Fiecare din noi avem datoria de a ne sui la o măsură în privința lucrării faptelor bune. Calea de mijloc este calea împărătească, iar marginile sînt ale dracilor (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, p. 91). Să ne ajute mila Domnului și nouă tuturor să nimerim această cale de mijloc în toate, după puterea noastră.

Ispitirea din dreapta. Din dreapta ne ispitim tot în două feluri. Întîi, dacă vom lucra fapta bună cu scop rău (*Războiul nevăzut*, c. 31, p. 91); iar în al doilea rînd, dacă vom primi prefacerea dracilor în chip de îngeri, de sfinți, sau în chipul lui Hristos, a Maicii Domnului sau al altor fețe cerești (Viața Sfîntului Grigorie Decapolitul, luna noiembrie 20, p. 881-882, București, 1903). Dumnezeuiescul Părinte Ioan Scărarul zice că „dracii slavei deșarte și ai mîndriei, pe cei slabi de minte îi face prooroci“ (*Scara*, cuv. 3). Iar marele Apostol Pavel ne arată că *satana se prefacă în chip de înger al luminii, iar slujitorii nedreptății (diavolii) se prefac în chip de slujitori ai dreptății* (II Corinteni 11, 14-15). De asemenea, vedem în Pateric că și pe unii din cei mari cu viața i-au înșelat dracii prin nălucirile lor, prefăcîndu-se în chipul lui Hristos sau al îngerilor și i-au dus la pierzare. Deci, ne ispitim din dreapta, fie cînd facem fapta bună cu scop rău și nu spre slava lui Dumnezeu, fie cînd primim pe diavoli în chip de sfinți, de îngeri, de Hristos, sau în chipul altor fețe cerești.

Ispitirea din stînga. Din stînga ne ispitim atunci cînd cunoaștem păcatul, dar din voirea noastră rea ne vom hotărî să păcătuim. De exemplu, cineva știe că este păcat să furi, să desfrînezi, să te îmbeți de vin, să înjuri de cele sfinte, să te răzbuni cu răutate asupra cuiva, sau a face oricare alt lucru rău. Dar, cu toate acestea, se lasă biruit de păcat și îl lucrează pe el cu voia și cu știința sa. Așadar, de cîte ori vom cunoaște pă-

catul și totuși ne vom lăsa momiți de el, și îl vom lucra cu mintea, cu cuvîntul sau cu gîndul, atunci ne ispitim din stînga.

Ispitirca din față sau dinainte. Este atunci cînd diavolii ne dau asalturi cu închipuirile și gîndurile lucrurilor pe care le socotim că se vor întîmpla în viitor. De exemplu, cînd ne tulburăm că va veni asupra noastră vreo primejdie, vreo pagubă, vreo boală, că va izbucni războiul, vom fi defăimați de alții, vor veni tulburări, vom fi prădați, vom săraci, cînd se frămîntă cineva că nu va reuși la examen sau la proces și multe altele de acest fel. Aceste jocuri ale închipuirii le aduce vrăjmașul în mintea noastră cu scopul de a ne tulbura și a ne înspăimînta cu cele pe care le credem că vor veni asupra noastră. La aceste ispite ce ne vin din față sau dinainte, Sfinții Părinți ne sfătuiesc să ne aducem aminte de cuvîntul Mîntuitorului Care zice: *Nu vă îngrijiți de ziua de mîine, căci ziua de mîine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei* (Matei 6, 34).

Nouă nu ni s-a dat să știm ce va fi cu noi peste un ceas, cu atît mai mult peste o zi, o săptămînă, o lună, un an sau mai mulți ani. Cine poate să ne spună nouă sigur că vom ajunge ziua de mîine? Căci au fost destui care s-au culcat seara și nu s-au mai sculat dimineața. Deci, să știm clar și să ținem minte că, atunci cînd ne tulburăm cu mintea de necazurile și greutățile ce le socotim că vor veni asupra noastră, ne ispitim din față sau dinainte și, pentru a nu ne birui de această ispitire, să zicem, cînd vedem că vine asupra noastră: *fie voia Domnului sau ajunge zilei răutatea ei!*

Ispitirea din urmă. Ne ispitim din urmă cînd dracii ne dau război prin gînduri din cele ce am făcut noi cu patimă în trecut, cînd eram copii sau tineri, sau cu oricare păcat ce l-am făcut fie demult, fie de curînd. Memoria noastră este adesea ajutată de imaginație la relele pe care le-am făcut, mai ales cînd ne-am petrecut viața fără grijă și fără paza minții și a imaginației, prin trezvia atenției și prin chemarea deasă în rugăciune a numelui Domnului nostru Iisus Hristos. „Imaginația este tabla împăratului minții” (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțiri*, c. 1, p. 16). Ea este hotar între minte și simțire, fiind mai subțire decît simțirea, dar mai groasă decît mintea, după mărturia Sfîntului Grigorie al Tesalonicului. Pe această tablă sau scîndură lată se scriu, se zugrăvesc și ca pe o ceară moale se închipuiesc cele ce am văzut, am auzit, am mirosit, am gustat și am apucat. De aceea, pe bună dreptate, Aristotel o numește „simțire de obște”, căci ea singură cuprinde toate chipurile, toate nălucirile și așezările ce au intrat din afară prin cele cinci

organe ale simțirilor noastre (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțiri*, c. 9, p. 198-220).

Cînd diavolii ne dau război cu ispita din urmă, răscolesc în memoria și imaginația noastră toate cele scrise și închipuite acolo în trecutul vieții noastre celei pătimase și, prin aceasta, ne tulbură mintea și simțirea, dacă nu vom avea paza minții. Sfinții Părinți zic că atît de nebună este imaginația noastră și atît de oarbă la înțelegere, încît dacă noi în copilărie, în tinerețea noastră sau cu mulți ani mai înainte am fi privit cu puțină patimă vreo față frumoasă de femeie, chiar dacă acea femeie ar fi murit de mulți ani și chiar dacă cineva ar fi adus, spre dovadă, din mormîntul ei căpățîna ei neagră, mucedă și foarte urîță, nebuna noastră imaginație n-ar vrea să o cunoască așa cum este de fapt, ci ne-o zugrăvește tot așa cum o știam pe cînd era vie. În loc de a ne lăsa să ne folosim de acea înfricoșată și groaznică vedere a căpățîinii celei moarte și putrede, ea ne stîrnește încă război cu nălucirea pe care am avut-o despre ea în trecut, pe cînd trăia. Oare ce nebunie și orbire mai mare ca aceasta poate să fie? Și cu toate acestea, ea persistă să apară în mintea noastră, dacă nu ne vom trezvi cu mintea și nu ne vom gîndi la moartea noastră, care după puțină vreme ne va aduce pe noi la urîciunea înfățișării căpățîinii ce am văzut-o. De aceea, dumnezeieștii Părinți au numit imaginația „pod al dracilor“ (Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, cap. 9, p. 211), fiindcă nici un păcat nu trece de la mine la simțire, decît numai pe podul imaginației¹.

Deci, pentru a birui războiul cu ispitirea cea din urmă, avem mare nevoie de trezvia atenției, de cugetarea la moarte, la gheena și de a stărui neîncetat în rugăciunea de gînd a inimii noastre. Pînă aici s-a amintit cum sîntem ispitiți din șase părți, după mărturia Sfîntului Meletie Mărturisitorul. Iar fiindcă toate aceste ispitiri ne vin, fie *dinăuntru*, fie *din afară*, să zicem puține cuvinte și despre cele două părți care completează pe cele șase de mai sus.

1. **Pricina materială a nălucirii** este duhul numit sufletesc și cu chip de lumină, care se strecoară prin vinele trupului; iar acest duh sufletesc are la rîndul său ca pricină materială, hrana primită în fiecare zi. Aceste trei au mare asemănare între ele și se nasc una din alta. Căci pe cît este hrana trupului de multă, pe atît de mult se face și duhul cel sufletesc și pe atît de mult cresc și nălucirile. Iar pe cît hrana este mai puțină, pe atît mai puțin se face și duhul cel sufletesc și, la fel, cu atît mai puține se fac și nălucirile (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțiri*, cap. 9, p. 200).

Ispitirea dinăuntru. Ne ispitim dinăuntru prin pornirea patimilor ce ies din inima noastră, după cuvîntul Mîntuitorului, Care zice: *Căci din inimă ies gîndurile cele rele, uciderile, curviile, preacurviile, furtişagurile, mărturiile mincinoase, hulele* (Matei 15, 21). Sfînta Scriptură ne arată că inima noastră este mai adîncă decît toate (Ieremia 17, 9), fiindcă din ea izvorăşte izvorul cel fără fund al tuturor răutăţilor, cînd nu va fi păzită cu rugăciunea şi cu pocăinţa; dar şi al tuturor bunătăţilor, atunci cînd o vom străjui prin rugăciune şi prin adevărata pocăinţă, cu zdrobire de inimă şi lacrimi (Proverbe 4, 23).

De ne vom păzi inima cu toată străjuirea şi cu rugăciune, ea va deveni izvor al vieţii (Proverbe 4, 23); iar de nu vom avea grija cea sfîntă de a o păzi prin trezvie şi rugăciune neîncetată, ea va deveni spurcată şi izvor al morţii (Marcu 7, 21, 23; Evrei 3, 10). De aceea, dumnezeieştii Părinţi ne învaţă să punem gîndul străjer „la poarta inimii“, ca să privească gîndurile hoţeşti care vin şi să asculte ce zic şi ce fac ucigaşele şi care este chipul făurit şi înălţat de diavolii care încearcă să amăgească mintea prin năluciri“ (Sfîntul Isihie, *Filocalia*, vol. 4, p. 43). Tot acest părinte al pustiului ne învaţă, zicînd: „Am spus din experienţă că este cu adevărat un mare bine ca, cel ce voieşte să-şi curăţească inima sa, să cheme necontenit pe Domnul Iisus împotriva vrăjmaşilor spirituali“ (*Ibidem*, Cap. 62, p. 57).

Ispitirea din afară se face prin patimile ce intră în sufletul nostru prin cele cinci simţuri, sau, cum se mai numesc, ferestrele sufletului, despre care marele prooroc Ieremia, adevereşte, zicînd: *S-a suit moartea prin ferestrele noastre* (Ieremia 9, 20). Aceste cinci simţiri ale noastre sînt cele cinci perechi de boi pe care mereu le încercăm prin robia pătimaşă pe care o avem faţă de ele şi aşa voim să mergem la Cina Marelui Împărat (Luca 14, 19). Cele cinci simţuri sînt cinci şipote fireşti ale noastre, prin care dracii toarnă în sufletul nostru tot felul de patimi şi răutăţi. De aceea, ne trebuie în toată vremea multă trezvie şi rugăciune neîncetată în inimă, spre a putea opri păcatele ce vin prin ele şi spre a ne curăţi prin mila şi darul lui Dumnezeu, Care, dacă Îl vom chema cu durere de inimă în toată vremea şi Îl vom iubi pe El mai presus de orice zidire, ne va ajuta totdeauna.

Iubiți frați creștini,

În încheierea acestei predici, vă rog cu smerenie, să aveți milă de mine păcătosul și să mă ajutați cu sfintele voastre rugăciuni, ca și eu, cel cu totul leneș și fără de grijă la cele spre mîntuire, să mă rușinez de cuvintele pe care vi le-am spus în legătură cu ispitirea din cele opt părți și așa să mă trezesc și eu pentru a fi veghetor și stăruitor în a chema numele Domnului spre mîntuire. AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE ISPITELE CELOR SMERIȚI
ȘI ALE CELOR MÎNDRI

„Dumnezeu celor mîndri le stă
împotrivă, iar celor smeriți le dă
har“ (I Petru 5, 5).

Părinților și fraților,

Fiindcă în predicile cele mai dinainte am vorbit despre felurile ispitelor și despre pricinile pentru care Dumnezeu îngăduie să ne ispitim, spre folosul și mîntuirea sufletelor noastre, de data aceasta m-am gîndit să vorbim despre ispitele celor smeriți și ale celor mîndri. Din cele ce urmează vom înțelege clar că Preabunul Dumnezeu nu îngăduie a se ispiti toți oamenii la fel, ci cu mare deosebire și felurime, după a Sa negrăită și neajunsă de minte înțelepciune. Vom vedea că asupra celor smeriți și blînzi și care își cunosc bine neputința și nimicnicia lor, Preabunul și Preaînțeleptul Dumnezeu nu sloboade asupra lor ispite și necazuri prea mari. Iar asupra celor mîndri, trufași și smeriți, Dumnezeu îngăduie a le veni ispite și necazuri mari și grele, care de multe ori sînt mai presus de hotarele răbdării lor. Și aceasta o face El cu mare înțelepciune și economie, spre a-i aduce pe ei întru smerenie și umilință, pentru a-și cunoaște neputința și nimicnicia lor pe acest pămînt și a veni toți la calea cea sfîntă a mîntuirii.

Despre acest adevăr ne spune dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul următoarele: „Ispitele ce se fac asupra celor smeriți de la toiagul cel duhovnicesc, spre sporirea și creșterea sufletului, sînt acestea: lenevirea, greutatea trupului, slăbănogirea mădularilor, trîndăvirea, tulburarea minții, părerea neputinței trupesti, împuținarea nădejdi, întunecarea gîndurilor, lipsirea ajutorului omenesc, lipsa celor de trebuință trupesti și cele asemenea acestora. Din ispitele acestea omul cîștigă suflet părăsit și neajutorat și inimă zdrobită întru smerenie multă. Prin aces-

tea se ispitește cineva ca să vină spre dorirea Celui ce l-a zidit. Cu acestea sînt amestecate mîngîierile și năpădirile, lumina și întunericul, războaiele și sprijinirile și, în scurt a zice, strîmtorarea și răsfățarea. Și acesta este semnul sporirii omului, prin ajutorul lui Dumnezeu.

Iar ispitele ce se fac prin îngăduința lui Dumnezeu asupra celor mîndri, care fără de rușine se înalță înaintea lui Dumnezeu, sînt acestea: ispitele cele arătate ale diavolilor și care sînt mai presus de hotarul puterii sufletului, lipsirea puterii de înțelepciune ce este întru dînsii, simțirea iute a cugetării curviei, care se sloboade asupra lor spre smerenia înălțării lor, a se minia degrab, a voi să-și alcătuiască și să-și facă voia sa, a se prici întru cuvinte, a certa pe alții, a se certa apoi și pe ei, pentru aceasta defăimîndu-se și mîhnindu-se în inimile lor; a avea desăvîrșită înțelepciune a minții, a avea gînduri de hulă asupra numelui lui Dumnezeu, a avea înțelegeri nebune pline de rîs, iar mai ales de plîns, a fi defăimați de oameni și cinstea lor a fi pierdută, a li se face rușine și ocară de la draci prin multe chipuri, în ascuns și pe față, poftă de a se amesteca împreună și a petrece cu lumea; a grăi și a bîrfi nebunește totdeauna, a afla întru sineși înnoire de-a pururea mincinoasă și proorocie de la diavoli și a făgădui multe, mai presus de puterea lor. Acestea sînt ispitele sufletești.

Iar întru cele trupesti li se întîmplă acestea: întîmplări dureroase de care nu mai pot scăpa, întîmplări de-a pururea de la oameni răi și fără de Dumnezeu; cad în mîinile unor oameni care îi necăjesc pe ei, inima lor mereu se pornește să cadă din frica lui Dumnezeu, fără pricină și neașteptat de multe ori de năpraznică; au căderi mari de pe stînci, de la locuri înalte, sau pătinesc alte asemenea acestora spre zdrobirea trupului și a sufletului lor. Sînt lipsiți de ajutorul celor ce sprijinesc inima din dumnezeiasca putere și de nădejdea credinței lor și, a zice în scurt, toate cîte sînt cu neputință și mai presus de putere se duc asupra lor, împreunîndu-se cu slăbiciunile lor.

Acestea toate, cîte s-au înșirat aici, sînt chipurile ispitelor mîndriei. Însă să arătăm și începutul acestora în om: cînd cineva începe a se avea pe sine înțelept în ochii săi. Din aceasta se prefac și se schimbă întru acel om în toate relele acestea, după măsura și primirea de către el a unor gînduri ca acestea ale mîndriei. Deci din chipurile ispitelor noastre trebuie a ne pricepe subțirătățile (ispitele subțiri, fine) minților noastre. Iar de am vedea vreunele din ispitele acestea amestecate cu cele mai înainte zise, să cunoaștem că după măsura în care le avem

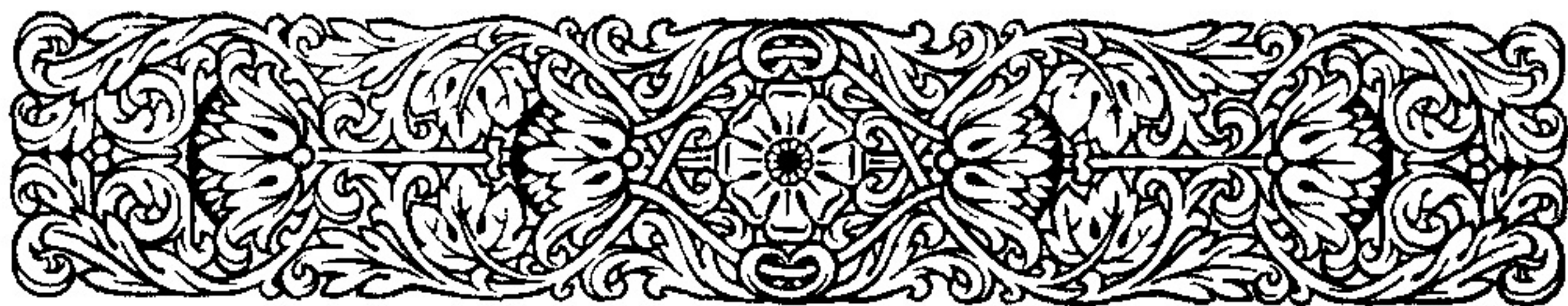
pe acestea, pe atît și mîndria s-a ivit în noi" (Sfîntul Isaac Sirul op. cit., Cuv. 46, p. 230-231).

Părinților și fraților,

Iată cît de felurite sînt ispitele, care vin cu îngăduința lui Dumnezeu asupra noastră, atunci cînd nu ne vom cunoaște neputința și nimicnicia noastră și cînd nu ne vom smeri din toată inima, în tot locul și timpul, în fața lui Dumnezeu. Eu păcătosul, ca cel ce pururea mă aflu plin de mîndrie și orb în a cunoaște și a mă împotrivi la aceste ispite ale mîndriei, spre a scăpa cîndva din robia lor, am voit totuși a le însemna pe ele aici — nu din cunoașterea și iscusința proprie, de care cu totul sînt sărac — ci din învățăturile cele pline de filozofie duhovnicească ale acestui sfînt Părinte Isaac Sirul, care întru iscusința minții sale celei sfinte, prin liniște și rugăciune curată le-a cunoscut și ni le-a lăsat nouă spre folosul de obște. Aceste însemnări de aici, de le va citi cineva cu luare aminte, îndată singur își va cunoaște din mișcările minții sale cele de fiecare minut, dacă se ispitește în rînduiala celor smeriți cugetători sau viețuiește în hotarul ispitelor celor mîndri. Și așa, cu frică de Dumnezeu, ferindu-se și de unele și de altele, se va sili spre îndreptare.

Dar chiar dacă și prin unele și prin altele ne ispitim, nu trebuie a ne descuraja, știind că Dumnezeul nostru nu voiește nicidecum moartea păcătosului. Cît mai sîntem în stadionul acestei vieți, prin rugăciunea cea stăruitoare și prin pocăința cea adevărată, ajutați fiind de mila și darul lui Dumnezeu, putem a ne îndrepta viața și a ne mîntui sufletele noastre. Căci Dumnezeu nostru Cel Bun și Atotputernic, dacă vom cere din inimă ajutorul Său, ne va scoate pe noi cei ferecați în obezile ispitelor și ale patimilor și nu va rușina pe niciunul din cei ce-L cheamă pe El întru adevăr. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE CONȘTIINȚĂ

„Conștiința este un martor în om care îndreptățește sau condamnă” (Romani 2, 15).

„Numai sîngele lui Hristos ... va curăți conștiința” (Evrei 9, 14; 10, 2).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cea mai veche lege pe care Dumnezeu a dat-o omului, cînd l-a zidit, a fost legea conștiinței, sau legea firească (Facere 1, 26). Sub această lege au fost toți patriarhii și dreptii, de la Adam și pînă cînd s-a dat legea scrisă în muntele Sinai. Cînd, prin păcatele oamenilor, ea a fost neglijată și nesocotită, s-au dat de către Dumnezeu Legea cea scrisă și proorocii. Iar la plinirea vremii, însuși Ziditorul patriarhilor și al proorocilor a venit să dezgroape și să învieze această lege generală dată de Dumnezeu omului pe pămînt. Astfel, a scos din cenușa păcatelor omenesci scînteia cea dumnezeiască pe care o dăruise oamenilor de la început și pe care ei au acoperit-o și au întunecat-o cu păcatele lor.

De această lege a conștiinței fiind muștrat Cain, după uciderea fratelui său Abel, s-a deznădăjduit, zicînd: *Mai mare este păcatul meu decît a mi se ierta mie* (Facerea 4, 13). Aceasta este o lege generală dată de Dumnezeu fiecărui om de la început, care îl muștră pe el îndată ce păcătuiește și mînie pe Dumnezeu, Ziditorul său. Despre aceasta zice Sfîntul Duh prin gura Sfîntului prooroc David: *Întru muștrări pentru fărădelegi ai pedepsit pe om și ai subțiat ca un păianjen sufletul lui* (Psalm 38, 15).

Într-adevăr, cel ce cade în păcate mari și grele, atît de aspru este muștrat de această lege a conștiinței, care nu este altceva decît glasul lui Dumnezeu în om, încît sufletul omului, de asprimea acestei muștrări, aproape că își pierde nădejdea de

a mai fi iertat de Dumnezeu și, de aceea, firul nădejzii lui ajunge subțire ca pînza păianjenului. Aceasta este o judecată dreaptă a lui Dumnezeu, Care urăște păcatul și toată necurăția. Mulți din cei părăsiți de Dumnezeu, din cauza păcatelor grele, cad în deznădejde și ajung să-și piardă viața și sufletul, după cum s-a întîmplat și cu Iuda trădătorul, care, în loc să se căiască și să plîngă cu amar pentru cele făcute, precum a făcut marele Petru, s-a dus și s-a spînzurat (Matei 27, 5).

Această lege a conștiinței mai este numită în Sfînta Scriptură și „potrivnic”: *Asuprit-a Efraim pe potrivnicul și a călcat judecata* (Osea 5, 11). Pe bună dreptate este numită potrivnic, căci ea se împotrivește și îl mustră pe omul care păcătuiește împotriva lui Dumnezeu. De asemenea, Mîntuitorul Hristos, în dumnezeiasca Evanghelie, numește conștiința „potrivnic”, zicînd: *Caută de te împacă cu potrivnicul tău pînă ești pe cale, ca să nu te dea judecății și Judecătorul să nu te dea în mîinile slugilor, care te vor pune în închisoare, de unde, adevăr zic ție, nu vei ieși de nu vei plăti pînă la bănuțul cel mai de pe urmă* (Matei 5, 25). Viața de acum este cale și drum (Sfîntul Efrem Sirul, Cuvînt pentru cel care are viața aceasta, tom. 3, p. 46), iar Duhul Sfînt fericește pe cei ce vor umbla în calea aceasta a vieții fără prihană, zicînd: *Fericiți cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului* (Psalm 118, 1). Deci, să ne silim ca să ne împăcăm cu conștiința noastră acum cît încă mai sîntem pe calea acestei vieți, ca să nu cădem la judecată sub osînda veșnică a muncilor iadului.

După mărturia Sfîntului Dorotei, cine nu bagă în seamă muștrările conștiinței la greșelile cele mici, va ajunge să nesocotească glasul conștiinței și la cele mai mari și grele păcate și, astfel, ajunge cu vremea în adîncul nesimțirii și al nebăgării de seamă la cele spre mîntuirea sufletului său. Despre unul ca acesta dumnezeiasca Scriptură zice: *Cînd păcătosul va ajunge la adîncul răutăților sale nu va băga de seamă* (Proverbe 18, 3). „Conștiința este un învățător sincer; cine ascultă de ea, petrece fără de greșeală” (Sfîntul Talasie Libianul, *Filocalia*, vol. 4, p. 8). Același Sfînt Părinte zice: „Conștiința, numai pe aceia care au ajuns la culmea virtuților sau la culmea păcatului, nu îi mai mustră” (Idem, C. 72). De aceea și Avva Agaton zicea: „Nu se cade călugărului a-și lăsa conștiința să-l mustre de ceva” (*Pateric*, lit. A).

Sfinții Părinți spun despre conștiință că lucrează în om în chip întreit: către Dumnezeu, către oameni și către materie (Avva Dorotei, cuv. 3).

Către Dumnezeu ne păzim conștiința curată, păzind toate poruncile Lui. Către aproapele, atunci cînd ne vom păzi știința gîndului curată față de el, spre a nu-i face nici un rău, nici prin lucru, nici prin gînd și nici prin cuvînt. Iar către materie, atunci cînd nu vom folosi rău toate lucrurile noastre împotriva materiei. De pildă, să nu facem risipă de hrană sau de băutură, să nu cheltuim bani în zadar pentru cele nefolositoare vieții, să nu lăsăm a se strica ceva din cele necesare vieții noastre sau a aproapelui nostru (îmbrăcăminte, etc.), prin lene și nepăsare (Avva Dorotei; Cuv. 4).

Iubiți credincioși,

Conștiința noastră este un judecător drept și nepărtinitor, pus de Dumnezeu în noi. Ea întotdeauna judecă drept și socotește lucrurile după dreptate în cele ce supărăm pe Domnul Dumnezeu. Acest lucru îl adeverește și dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, zicînd:

„Pentru care pricină ne-a pus Dumnezeu nouă în minte judecător, care întotdeauna priveghează și este treaz? Nu este nici un judecător atît de priveghetor între oameni, precum este știința gîndului nostru. Căci judecătorii cei de afară și de bani se strică și de măguliri se slăbănogesc și de frică se fățarnicesc, și multe altele sînt care strică hotărîrea lor cea dreaptă. Iar divanul științei la nici unele din acestea nu știe a se supune. Măcar bani de vei da, măcar de o vei lăuda și o vei măguli, măcar de o vei îngrozi sau orice alt lucru de vei face, dreapta hotărîre va lucra asupra gîndurilor ce au greșit. Însuși cel ce a făcut păcatul pe sine se va osîndi, deși nimeni nu-l va pîrî pe el. Și nu o dată sau de două ori face aceasta, ci de multe ori și în toată viața. Și, de va trece multă vreme, niciodată nu va uita cele ce a făcut. Căci și cînd se face păcatul, și mai înainte de a se face și după ce se face, stă asupra noastră cumplit pîrîș; și mai mult după ce se face. Căci cînd lucrăm păcatul, de dulceață fiind beți, nu o simțim. Iar după ce se face și ia sfîrșit păcatul, atunci mai vîrtos ne mustră, după ce s-a stins dulceața păcatului.

Fericit este acel suflet care nu primește de la început pofta pierzătoare a păcatului, ci o sugrumă și de la început pierde semințele ei. Iar dacă cineva, din lene și negrijă, va ajunge și la căderea în păcat, unul ca acela să alerge la spovedanie și prin lacrimi să piardă păcatul și să-l omoare. Nimic nu este așa pierzătoare de păcat precum este prihănirea de sine și osîndirea

(de sine) cu pocăință, prin spovedanie cu lacrimi și cu durere de inimă. Dacă te-ai prihănit și te-ai osîndit pe tine cu canon și cu pocăință adevărată, ai lepădat sarcina. Și cine zice aceasta? Însuși Judecătorul Dumnezeu: Spune tu păcatele întîi ca să te îndreptezi. Nu te sili, zice, să vii în mijlocul priveriștii și să-mi pui împrejur mulți martori. Numai Mie spune-Mi păcatul tău, ca să te vindec de rana ta și să te izbăvesc de usturime! Pentru aceasta Dumnezeu a pus în noi știința gîndului, care ne iubește mai mult decît tatăl. Căci tatăl, o dată sau de două ori sau și de trei ori și de zece ori, certînd copilul, după ce va vedea că rămîne neîndreptat, deznădăjduindu-se, îl leapădă și îl scoate din casă. Dar știința gîndului nu este într-acest fel; căci măcar o dată, măcar de două ori, măcar de trei ori, măcar de nenumărate ori de va zice, și tu nu vei asculta, iarăși grăiește și nu se depărtează de tine pînă la răsufierea ta cea de pe urmă; și în casă, și pe uliță și la masă, și în tîrg, și pe drumuri, de multe ori și în visuri ne arată nouă idolii și nălucirile păcatelor noastre.

Vezi înțelepciunea lui Dumnezeu? Nu a făcut să fie întotdeauna prihănirea și pîra științei gîndului, căci nu am fi suferit sarcina, dacă neîncetat ne-ar fi pîrît; nici așa slabă ca, după sfătuirea cea dintîi sau a doua, să slăbească și să ostenească. Căci de era să ne împungă pe noi în toate zilele și ceasurile, ne-am fi sugrumat de scîrbă; iar dacă o dată și a doua oară pomenind, s-ar fi depărtat de muștrare, nu am fi dobîndit mult folos. Pentru aceasta a făcut ca să fie această muștrare întotdeauna, dar nu neîncetată; totdeauna ca să nu cădem în trîndăvie și nebăgare de seamă, ci aducîndu-ne aminte pînă la moarte ca să ne trezim. Dar nu neîncetată și deasă, una după alta fiind muștrările, ca să nu ne sfîrșim cu mîntea; ci, luînd odihnă și mîngîieri, să răsufilăm. Căci precum, dacă nu pătimim durere nicidecum pentru păcat, este lucru pierzător și naște întru noi nesimțirea cea mai de pe urmă, tot așa și a pătimi aceasta neîncetat și peste măsură este lucru vătămător.

Covîrșirea scîrbei, scoțînd pe om din socoteli și din simțirile cele firești, poate să înece sufletul către toate cele bune și să-l facă netrebnic. Pentru aceasta a și făcut ca muștrarea științei gîndului să se pună asupra noastră cu răstimpuri, pentru că este foarte aspră și obișnuiește a împunge pe cel ce a păcătuit mai iute decît orice bold. Nu numai cînd noi păcătuim, ci și cînd alții vor greși cele asemenea nouă, se scoală cumplit și strigă asupra noastră cu multă tărie. Pentru că curvarul și preacurvarul și tîlharul, nu numai cînd el se pîrăște, ci și cînd aude pe alții, care au îndrăznit și au făcut unele ca

acestea, că se pîrăsc, socotește că se ceartă cu băta, întru muștrările altora aducîndu-și aminte de păcatele sale. Și se pîrăște cu adevărat altul, dar se rănește acesta care deloc nu se pîrăște dacă (și el) ar fi îndrăznit să fi făcut cîndva același păcat ca și acela. Acestea sînt lucrurile înțelepciunii lui Dumnezeu. Acestea sînt semnele pronoiei Lui și ale prea marei Lui purtări de grijă. Căci muștrarea științei gîndului este o ancoră sfîntă care nu ne lasă să ne afundăm desăvîrșit în adîncul păcatului. Deoarece, nu numai în vremea păcatului, ci și după mulți ani obișnuiește a ne aduce aminte de multe ori de păcatele vechi. Și la acestea voi arăta prin însăși Sfintele Scripturi: au vîndut oarecînd frații pe Iosif, deși nu puteau să-l învinuiască de nimic, ci numai pentru că vedea visuri care vesteau mai înainte slava care urma să-i fie lui.

Cînd Iosif ajunge stăpîn pe țara Egiptului și cînd se descoperă pe sine fraților săi care îl vînduseră pe el rob în țară străină, apoi ei, auzind de la el că este Iosif fratele lor și aducîndu-și aminte de păcatul lor, pe care îl făcuseră atunci cînd l-au vîndut pe el, fiind muștrați de știința gîndului lor nici nu puteau să-i răspundă lui Iosif, ci se înfricoșau (Facere 45, 3). Și măcar că Iosif îi mîngîia pe ei și le zicea: „Nu vă întristați și nu vă pară rău că m-ați vîndut pe mine aici, căci spre viață m-a trimis Dumnezeu înaintea voastră“ (Facerea 45, 5); dar ei, aducîndu-și aminte de păcatul lor cel vechi în fața fratelui lor, se împungeau de muștrarea gîndului. Zic unii că și marele Apostol Petru, în toată viața lui, cînd auzea cîntînd cocoșul, plîngea cu amar, aducîndu-și aminte de păcatul cel vechi al său, al lepădării de Hristos, pe care l-a făcut în acea noapte a Sfintelor Patimi, mai înainte de a cînta cocoșul, precum îi spusese Mîntuitorul: *Adevărat, adevărat zic ție, că nu va cînta cocoșul pînă ce nu te vei lepăda de Mine de trei ori* (Ioan 13, 38) (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Puțul*, Cuv. la bogatul nemilostiv și săracul Lazăr, p. 379, Buzău 1833).

Frați creștini,

Din aceste mărturii ale dumnezeiescului Ioan Gură de Aur se vede luminat că muștrarea conștiinței este cea mai sfîntă și mai grabnică apărătoare a sufletelor omenești. Aceasta este un amanet al lui Dumnezeu, dat sufletelor omenești în dar, care ajută mult la mîntuirea fiilor Bisericii lui Hristos. Căci nenumărate mulțimi de oameni păcătoși sînt întoarse la pocăință și sînt învătate a urma calea cea bună și sfîntă a mîntuirii. Aceasta pe

cei desăvârșiți în fapta bună îi amenință ca să nu cadă și să fie cu mare trezvie în toate; pe cei de mijloc îi muștră aspru când greșesc spre a se ridica repede din păcat și a spori în virtute; iar pe cei din adâncul păcatului îi chinuiește foarte mult cu aspre îmboldiri, aducându-le aminte de mînia lui Dumnezeu, de moarte și de veșnicia muncii ce îi așteaptă în veacul viitor. De foarte multe ori, în diferite vremuri și locuri, s-au văzut isprăvile minunate și sfinte ale lucrărilor conștiinței, care a smuls pe mulți de la deprinderea cea rea a păcatului și în scurtă vreme i-a adus la limanul mîntuirii. Să ne amintim de desfrînata care a spălat cu lacrimile sale picioarele Mîntuitorului și le-a șters cu perii capului său (Luca 7, 37-50), sau de tîlharul răstignit de-a dreapta Domnului (Luca 23, 40-43). Ceea ce alții au dobîndit prin nenumărate osteneli făcute în ani îndelungați, aceștia, fiind biciuiți de muștrarea aspră a conștiinței și avînd nădejde tare către Dumnezeu, în puține zile sau chiar ceasurile-au cîștigat.

Acest adevăr îl vom dovedi printr-o istorioară pe care o redăm mai jos :

Un frate ședea într-o chilie în Egipt, petrecînd cu multă smerenie. Acesta avea o soră care petrecea în cetate în desfrînări, pricinuind multor suflete pierzare. După ce l-au supărat bătrînii de multe ori, pînă la urmă au putut a-l îndupleca pe fratele să se ducă la dînsa, gîndind că, dacă o va sfătui, va strica păcatul cel ce se lucra printr-însa. După ce a ajuns el la locul acela, văzîndu-l unul din cunoscuți a alergat și i-a vestit surorii lui, zicînd: „Iată, fratele tău este lîngă ușa“. Iar ea, muștrată fiind de conștiința sa, lăsînd ibovnicii cărora le slujea, cu capul gol a ieșit în întîmpinarea fratelui său. Încercînd să-l îmbrățișeze, fratele său i-a zis: „Sora mea cea adevărată, fie-ți milă de sufletul tău, că mulți pier prin tine. Cum vei putea suferi munca cea veșnică și amară?“ Ea, cutremurîndu-se, i-a zis: „Mai am eu oare nădejde de mîntuire?“, iar fratele ei i-a răspuns: „De vei voi, este mîntuire“. Atunci ea, aruncîndu-se la picioarele fratelui său, îl ruga ca să o ia și pe ea în pustie, împreună cu dînsul! El i-a spus: „Pune-ți acoperămîntul pe cap și vino după mine!“, iar ea a zis: „Să mergem, că mai de folos îmi este a face această necuviință, să merg cu capul gol, decît să mai intru în prăvălia fărădelegii“. Astfel, plecînd fratele, a sfătuit-o cele spre pocăință, și, văzînd pe unii venind în întîmpinarea lor, i-a zis: „Fiindcă nu toți știu că ești sora mea, rămîi puțin mai în urmă pînă ce vor trece cei ce vin“. După ce au trecut de aceia, i-a zis: „Să mergem, soro, în calea noastră“, iar

ea nu i-a răspuns. Apropiindu-se de dînsa, a găsit-o moartă și văzu că tălpile picioarelor ei erau însîngerate, căci era desculță. Vestind fratele bătrînilor, cele ce s-au întîmplat, au început a se contrazice între dînșii și i s-a descoperit unuia dintre bătrîni pentru dînsa că, de vreme ce nu a purtat grijă de nici un lucru trupesc, ci a defăimat și trupul său, nesuspînînd pentru atîtea răni, pentru aceasta Dumnezeu a primit pocăința ei (*Pateric*, cap. 19, Despre pocăință, p. 140, București, 1828).

Iată roadele pocăinței și ale muștrării de conștiință și în ce fel îi scoate din prăpastia păcatelor pe cei sinceri în credință și îi învrednicește de mila lui Dumnezeu, de care și noi să ne învrednicim, prin rugăciunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților care au făcut voia Lui. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PLÎNGERE ȘI LACRIMI

„Ferticiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia“ (Matei 5, 4).

„Nu plînsul vine de la lacrimi, ci lacrimile de la plîns“ (Sfîntul Varșanufie și Ioan, p. 146).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Mai înainte de a vă vorbi despre plîngere și lacrimi, gîndul mă îndeamnă a vă cere iertare de îndrăzneală, căci, în cele ce urmează, voiesc a vă zugrăvi prin cuvînt o icoană mai presus de priceperea mea și să vă arăt cîte ceva despre folosul plînsului și al lacrimilor, eu cel cu totul împietrit la inimă și întunecat la minte de patimi. Dumnezeieștii Părinți zic că „nimic nu este mai sărac în lume decît mintea celui care vorbește altora despre faptele bune, fără să aibă iscusința lucrării lor“. Trecînd peste lipsa și sărăcia mea duhovnicească și aducîndu-mi aminte de pedeapsa celui leneș, care a îngropat talantul dat de stăpînul său (Matei 25, 30), voi încerca a vindeca lenevirea și neiscusința mea din trăire prin rugăciunea celor silitori și pricepuți, cărora le cer ajutorul.

Sfinții Părinți spun despre folosul cel mare al lacrimilor că „plînsul, cel după Dumnezeu, este bold de aur al sufletului“ și iarăși: „plînsul este durere felurită a sufletului celui ce se pocăiește și în fiecare zi adaugă dureri lîngă dureri, ca cea care naște și se chinuiește“ (Sfîntul Ioan Scărarul, Cuv. 7 din Scară, f. 60). Plînsul este „așezămînt de mîhnire al sufletului, care se face pentru lipsirea oricărui lucru din cele iubite“ sau „o oarecare simțire dureroasă pentru lipsirea celor ce veselesc“ (Sfîntul Grigorie de Nyssa, scolia 4 la Cuvîntul 7).

Noi trebuie să cunoaștem că plînsul este de două feluri:

unul cu lacrimi și altul fără lacrimi. Plînsul fără lacrimi este *întristarea cea după Dumnezeu*. Această întristare după Dumnezeu, după mărturia Marelui Apostol Pavel, „lucrează pocăință fără părere de rău, spre mîntuire“ (II Corinteni 7, 10). Dacă păcatul naște întristare, trebuie să înțelegem că scîrba cea după Dumnezeu pentru păcat mistuie păcatul. Precum cariul, din lemn născîndu-se, îl roade pe lemn, așa și întristarea, născîndu-se din păcate, mistuie păcatele dacă se va aduce această întristare din inimă cu pocăință înaintea lui Dumnezeu (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuvînt pentru pocăință și umilință, Prolog, luna August în 12 zile). Și iarăși: „Plînsul fără lacrimi este venirea în sine a fiului risipitor“ (Luca 15, 17), iar acest plîns îl pot avea toți. „Plînsul cu lacrimi este îmbrățișarea Părintelui ceresc față de cei ce se întorc la pocăință“, spune Sfîntul Grigorie Palama. Acest plîns cu lacrimi este un dar al lui Dumnezeu, care se dă unora din mila Lui și pe care nu toți pot să-l aibă. Așadar, trebuie să înțelegem că suspinurile din inimă și mîhnirea minții pentru păcate alcătuiesc plînsul cel dintîi, fără lacrimi. Acest plîns, la mulți și de multe ori s-a făcut înainte mergător spre plînsul cel de al doilea, care vine cu izvorul lacrimilor celor spre pocăință. Precum mai întîi se ivesc norii și apoi aceștia, adunîndu-se și îngroșîndu-se, în vreme de vară pogoară ploaie și udă pămîntul, așa și sufletul, avînd întristarea după Dumnezeu, innorîndu-se cu mîhnire sfîntă, cu suspinele cele dintru adînc ca și cu niște fulgere, vestește mai înainte ploaia cea fericită și curățitoare a lacrimilor care urmează să vină, arată dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul.

Despre fericitul plîns cu lacrimi, care desăvîrșește pe cel dintîi, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul îndrăznește a zice un lucru mare și de mirare, arătînd că acest plîns, dacă se face cu pocăință și cu durere de inimă pentru păcate înaintea lui Dumnezeu, are putere mai mare chiar și decît botezul. Căci zice: „Lacrimile cele de după Botez mai mare lucrare au decît însuși Botezul. Căci Sfîntul Botez face curățire și iertarea păcatelor celor ce s-au făcut mai înainte de Botez, iar izvorul lacrimilor celor de după Botez le curățește și pe cele cu care ne-am întinat după Sfîntul Botez“ (*Scara*, Cuv. 7, p. 59). Marele cuvîntător de Dumnezeu, Sfîntul Grigorie, arătînd puterea lacrimilor celor de după Botez, zice: „Lacrima care se varsă din inimă pentru păcate, are aceeași putere ca baia Botezului“ (*Cuvînt dogmatic*, p. 251).

Fiindcă ne este cuvîntul despre lacrimi, socotesc că este de trebuință a arăta și de cîte feluri sînt lacrimile. Aceasta, pentru

ca oricine să înțeleagă că nu orice lacrimă este bună și spre folosul mîntuirii sufletelor noastre.

1. Mai întîi sînt lacrimile care se nasc din dragostea pentru Dumnezeu, care îngrașă și veselesc fața omului (*Scara*, cuv. 7, 7; *Pateric*, cap. 6, f. 99 verso);

2. Al doilea fel sînt lacrimile cele din frica de Dumnezeu. Acestea usucă pe om (*idem*);

3. Al treilea fel sînt lacrimile care se nasc din pomenirea morții (*Scara*, 7, 56);

4. Al patrulea fel de lacrimi sînt cele care ne nasc din pomenirea muncilor iadului (*Pateric*, cap. 7, 9, f. 99, c. 2, pentru umilință, f. 85);

5. Al cincilea fel de lacrimi sînt cele care îi vin omului din cugetarea la păcatele sale (*Scara*, cuv. 7, 42).

6. Lacrimile care-i vin omului din întristare și din inimă îndurerată (*Scara*, cuv. 7, 65);

7. Lacrimi care vin de la Dumnezeu și lacrimi care vin din nevoința omului (*Scara*, cuv. 7, 25);

Aceste lacrimi amintite pînă aici sînt toate lacrimi bune, care aduc omului curățire de păcate și mîngîiere de la Dumnezeu, după cuvîntul Sfintei Scripturi care zice: *Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia* (Matei 5, 4);

8. În afara acestor feluri de lacrimi sînt lacrimile cele mijlocii, care nici nu folosesc și nici nu osîndesc pe om, așa cum sînt lacrimile cele firești cu care plîng părinții pe copii sau copiii după părinți, sau prietenul pentru prieten sau cineva pentru rudenia sa.

În sfîrșit, a treia categorie de lacrimi este aceea a lacrimilor viclene, rele și vătămătoare de suflet, cum sînt:

9. Lacrimile cele din trufie (*Scara*, cuv. 7, 44);

10. Lacrimi care se nasc din mînie (*Scara*, cuv. 7, 26-29);

11. Lacrimi născute din scîrbe și necazuri (*Scara*, cuv. 7, 13-14);

12. Lacrimi venite din pizmă și zavistie, cînd cineva plînge din necaz sau că nu se poate răzbuna pe alții care i-au făcut rău sau vreo pagubă (*Scara*, cuv. 7, 26);

13. Lacrimi care vin de la duhul dezmierdării și al curviei (*Scara*, cuv. 15, 42-43);

14. Lacrimi venite de la dracul slavei deșarte (*Scara*, 7, 25);

15. Lacrimile pe care le aduce dracul îmbuibării pîntecelui. Acestea vin de obicei cînd cineva este sătul și beat. Despre aceste lacrimi zice dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul: „Să pîndim de multe ori și vom afla, făcîndu-se în noi, un lucru

amar și de rîs chiar dracilor; căci, săturîndu-ne, ne umilim și postind, ne învîrtoșăm. Aici scopul dracilor este ca să ne înșelăm cu lacrimile cele neadevărate“ (*Scara*, cuv. 7, f. 62-63).

Este bine să cunoaștem că sînt lacrimi care vin omului din gîndire și cugetare și lacrimi care se fac fără de cugetare, prin acestea deosebindu-se cele cuvîntătoare de cele necuvîntătoare. Lacrimile cele fără de gîndire le au și dobitoacele, căci și ele plîng unele după altele, dar fără de cugetare. Deci ni se cade să căutăm lacrimile cele bune cu frica lui Dumnezeu, iar lacrimile cele vătămătoare să le lepădăm.

De asemenea, este bine să știm că în vremea plînsului, cineva poate să înceapă cu lacrimile cele rele și să termine cu cele duhovnicești și bune. De pildă, cineva plînge de necaz că nu s-a putut răzbuna pe cel ce i-a făcut lui pagubă. Dar, aducîndu-și aminte de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Care S-a rugat pe Cruce pentru binele celor ce L-au răstignit, spre a fi iertați de Părintele Său, acela se liniștește și începe a se căi din inimă, că a avut gînduri de răzbunare asupra celor ce l-au necinstit sau l-au păgubit. Astfel, cunoscîndu-și greșeala, cere iertare de la Dumnezeu și începe a se ruga pentru binele celor care l-au necăjit și lasă toată răzbunarea sa la judecata și dreptatea lui Dumnezeu. Așadar, unul ca acesta a început cu lacrimile cele rele și a terminat cu cele bune.

Părintilor, fraților și iubiți credincioși,

Lacrimile bune le poate păzi omul dacă se va păzi de vorbă multă, de glume, de rîs, de somn mult, de mînie, de griji prea multe, de pomenirea răului făcut lui de alții, de mîncare prea multă, de beție și de altele de acest fel (*Pateric*, cap. 4, 9; *Scara*, cuv. 7, 9; 12, 4; 14, 19; 18, 14). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul zice: „Frații mei cei iubiți, să plîngem în rugăciunea noastră cît avem vreme, ca să ne izbăvească pe noi Domnul de plînsul cel nesfîrșit, de focul gheenei și de scrișnirea dinților“ (Cuv. din Prolog, dec. 20).

Se vede în *Pateric* că un frate a întrebât pe Avva Siluan, zicînd: „Cei voi face, Avvo? Cum voi cîștiga umilința, căci sînt foarte supărat de trîndăvie și de somn? Cînd mă scol din somn, mă lupt foarte la cîntarea psalmilor și nu pot birui dormitarea, nici psalmi nu zic fără glas“. Și i-a răspuns lui bătrînul: „Fiule, a zice tu psalmi cu glas, întîi este mîndrie, că îți pui în minte că tu cînți, iar fratele tău nu cîntă. Al doilea, îți împietrește

inima și nu te lasă să te umilești. Deci, când stai, făcându-ți rugăciunile tale, încearcă cu mintea puterea stihului și socotește-te că stai înaintea lui Dumnezeu, Cel ce cercă inimile și rărunchii! Iar când te scoli din somn, mai înainte de toate să slăvească gura ta pe Dumnezeu! Apoi citește Crezul și Tatăl nostru și apoi începe canonul tău încet, încet, suspinând și aducându-ți aminte de judecată, de muncă și de păcatele tale pentru care te vei munci“. I-a zis fratele: „Eu, Avvo, de când m-am călugărit, slujba canonului și ceasurile le cînt după rînduiala celor 8 glasuri“. A răspuns bătrînul: „Pentru aceasta, umilința și plînsul fuge de la tine. Pune în minte pe Părinții cei mari, cum ei, nefiind slujitori bisericești și neștiind glasuri, nici tropare, decît numai puțini psalmi, au strălucit ca niște luminători în lume precum Avva Pavel cel prost, Avva Pamvo și Avva Apollo și ceilalți părinți de Dumnezeu purtători, care au înviat și morți și au primit stăpînire asupra dracilor. Nu și-au petrecut viața cu cîntări și tropare și glasuri ci cu rugăciunea făcută cu inimă zdrobită și cu post, prin care și frica de Dumnezeu se face nelipsită în inimă și plînsul se întărește, curățind păcatul de tot și mintea făcînd-o mai albă decît zăpada. Iar cîntarea pe mulți i-a pogorît în cele mai de jos ale pămîntului, nu numai dintre mireni, ci și dintre preoți. Fiindcă i-a moleșit și i-a prăpădit în curvie și în alte patimi de rușine. Deci, fiule, cîntarea este a mirenilor, pentru aceasta și norodul se adună prin biserici. Pune în minte, fiule, cîte cete sînt în ceruri; căci nu este scris undeva pentru vreuna dintr-însele că ar cînta pe cele 8 glasuri. Ci o ceată cîntă neîncetat: *Aliluia*, alta: *Sfînt, Sfînt, Sfînt, Domnul Savaot* (Isaia 6, 3); alta: *Bine este cuvîntată slava Domnului din locul și din casa Sa* (Iezechiel 31, 23). Iar tu, fiule, urmează părinților, de voiești să cîștigi umilință în vremea rugăciunii tale, păzîndu-ți mintea, pe cît poți, nerăspîndită. Iubește smerenia lui Hristos și nu te arăta pe tine isteț și dascăl oriunde vei merge. Ci fii ca un prost și ucenic și Dumnezeu îți va da umilință“ (*Pateric*, slova S, f. 73).

Fraților, am amintit acest cuvînt despre umilință, după învățătura Sfîntului Siluan, care a viețuit îngerește în Sfîntul Munte Sinai, pentru că avem nevoie să cîștigăm măcar cît de puțin plînsul, umilința și lacrimile spre pocăință și mîntuire.

Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd ce se cîștigă cu anevoie în viață zice: „Sînt trei lucruri pe care omul le cîștigă cu anevoie și anume: faptele bune, plînsul și a se boci pentru păcatele sale, avînd moartea înaintea ochilor“ (Solia 25 la cuv. 7 din *Scară*). Un alt bătrîn al Patericului, arătînd că ni se cade

a avea totdeauna plînsul cu noi, zice: „Precum umbra noastră este cu noi oriunde vom merge, tot astfel ni se cade să avem umilînța și plîngerea totdeauna ori încotro vom merge și oriunde vom fi“ (*Pateric*, cap. 4 al Sfinților fără nume, f. 89). Tot dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd că nu avem nici un spor în viața cea duhovnicească fără lacrimi, zice: „De te-ai spînzura pe tine de genele ochilor tăi, pînă nu vei ajunge la lacrimi, să nu socotești că ai ajuns ceva în petrecerea vieții tale. Căci cele ascunse ale tale slujesc lumii pînă acum, adică întru petrecerea celor lumești stai și numai prin omul cel din afară lucrezi lucrul lui Dumnezeu. Iar omul cel dinăuntru neroditor este. Căci din lacrimi se începe rodul lui. Cînd vei ajunge în latura lacrimilor, atunci să cunoști că a ieșit mintea din temnița lumii acesteia și a pus piciorul ei în călătoria veacului celui nou“ (*Cuv. 15, op. cit.*, p. 80-81). Acest dumnezeiesc Părinte Isaac mai arată că nu este plîngător cel care plînge cîte puțin la rugăciune, din vreme în vreme, ci cel căruia i se fac ochii ca niște izvoare nesecate și plînge neconținut pînă la doi ani și mai mult (*Ibidem*, p. 82).

Ați auzit în cîteva cuvinte despre plînsul cel dintîi, care este întristarea minții pentru păcat și durerea inimii pentru cele prin care am supărat pe Dumnezeu. Apoi, ați auzit despre plînsul al doilea care este izvorul nesecat al lacrimilor de căință pentru păcate. Am mai amintit și despre felul lacrimilor, care sînt bune, care sînt mijlocii, și care sînt rele și vătămătoare de suflet, precum și despre lacrimile cele din gîndire și cele fără gîndire. Apoi, prin ce cîștigă omul lacrimile și umilînța și prin ce le poate pierde.

Trebuie să știm și să ținem minte cu toată tăria că, precum iedera și hameiul și alte plante agățătoare se prind și se încolăcesc de orice le-ar ieși în cale, tot astfel și lucrarea înșelăciunii dracilor prin lacrimi se agață și se împletește de toată fapta bună, ca să zădărnicească toată osteneala lucrării faptelor bune ale oamenilor. De aceea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Înțelepciunea și Cuvîntul lui Dumnezeu (Ioil 1, 1-14; I Ioan 5, 7; Fapte 19, 13), ne-a învățat pe noi cum să lucrăm faptele bune pentru a nu fi amestecate cu viclenia patimilor drăcești și ne-a zis: *Deci, cînd faci milostenie, nu trîmbița înaintea oamenilor, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, spre a fi slăviți de oameni... Ci, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ta ce face dreapta ta* (Matei 6, 23). *Cînd postiți, nu fiți triști ca fățarnicii care își smolesc fețele lor ca să arate oamenilor că postesc* (Matei 6, 16) și: *Cînd vă rugați nu fiți triști ca fățarnicii,*

cărora le place să se roage prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stînd în picioare ca să se arate oamenilor. Ci tu, cînd te rogi, intră în camera ta, încuie ușa ta și te roagă Tatălui tău în ascuns (Matei 6, 5-6).

Deci, precum la milostenie, la post și la rugăciune apare fățarnicia, slava deșartă și iubirea de arătare, așa și la fapta cea bună a lacrimilor sfinte și curate se amestecă și se împletesc și lacrimile viclene și vătămătoare, fie ale slavei deșarte, fie ale mîniei, ale dezmierdării, ale pizmei, ale lăcomiei pîntecelelui și altele de acest fel, după cum s-a arătat mai sus. De aceea, părinților și fraților, ne trebuie nu puțină grijă spre a deosebi și a înlătura din plînsul nostru otrava plînsului celui viclean, deoarece, după învățătura Sfinților Părinți, „binele nu este bine, cînd nu se face bine“ (Sfîntul Ioan Damaschin, *Filocalia*, vol. 4, p. 194). Mai bine este un suspin și o lacrimă în ascuns, decît rîuri de lacrimi la arătare și cu scop rău. Într-adevăr, cel care, din mila lui Dumnezeu, s-a învrednicit de acest dar al lacrimilor, nu poate a le opri oriunde și oricînd. Aceluia îi este mai de folos dacă le va tăinui cît poate.

Părinților și fraților,

În încheiere, vă rog din nou să mă iertați pe mine cel păcătos și cu totul împietrit la inimă, că sînt sărac de orice cunoaștere teologică, de orice suspin bun și plîngere după Dumnezeu. De asemenea, vă rog să cereți iertare de la Domnul, pentru mine, că am îndrăznit a vă arăta lucruri mari, deși, eu păcătosul și leneșul, nici de cele mici nu m-am atins prin trăire. AMIN !

P R E D I C A
DESPRE CITIREA SFINTELOR SCRIPTURI
ȘI DESPRE CHEIA ÎNȚELEGERII LOR

„Cercetați Scripturile, că socotiți
că în ele aveți viață veșnică“ (Ioan
5, 39).

„Până voi veni, ia aminte la citit,
la îndemnat, la învățătură“ (I Ti-
motei 4, 13).

Iubiți credincioși,

Una din cele mai mari fapte bune, dintre lucrările duhovnicești ale monahilor și ale creștinilor, în general, este citirea Sfințelor Scripturi, care este ca o trâmbiță ce deșteaptă și ne adună mintea în frica de Dumnezeu. Acest adevăr îl arată dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, zicînd: „Iar în loc de trâmbiță, să ai dumnezeieștile Scripturi. Căci precum trâmbița, strigînd, adună pe ostași, așa și dumnezeieștile Scripturi, strigînd către noi, ne adună gîndurile în frica de Dumnezeu, căci gîndurile sînt niște ostași care bat război împotriva vrăjmașilor împăratului. Precum trâmbița, strigînd în vremea războiului, deșteaptă rîvna vitejilor împotriva vrăjmașilor, tot astfel, dumnezeieștile Scripturi deșteaptă inima ostașilor duhovnicești și a nevoitorilor spre lucrarea bunătății“ (Cuv. pentru toată întrarmarea către monahi, tom. 3, p. 279).

Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd că citirea Sfințelor Scripturi ne ajută la adunarea gîndurilor din risipire, ne învață, zicînd: „În vremea în care mintea ta este risipită, să petreci în citire mai mult decît în rugăciune. Cîstește citirea, de este cu putință, mai mult decît privegherea, căci citirea este izvor al rugăciunii curate“ (Cuv. 34, op. cit., p. 179). În alt loc arată că „citirea Sfințelor Scripturi adună și împuternicește mintea“ (Cuv. 29, p. 154). Tot el zice: „Îndeletnicește-te cu citirea Scripturilor și a vieților sfinților, care îți arată calea subțirătății vederii, deși nu simți dulceața de la început“, arătînd apoi că „cel ce stăruiește în această lucrare, își mută treptat vederea de la cele pămîntești la cele cerești“ (Cuv. 23, p. 126).

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătând că citirea Sfintelor Scripturi adună și luminează mintea, zice : „Citirea dumnezeieștilor Scripturi strânge mintea ta care se răătăcește și îi dă cunoștința lui Dumnezeu. Căci este scris: *Îndeletniciți-vă și cunoașteți că Eu sînt Dumnezeu* (Psalm 45, 10). Iar de nu știi să citești, zice același sfînt părinte, lipește-te acolo unde auzi citindu-se și te vei folosi“ (Cuv..., p. 280-281). Încă și marele Apostol Pavel îndeamnă pe ucenicul său Timotei a se îndeletnici cu citirea Sfintelor Scripturi, zicîndu-i: *Pînă voi veni, ia aminte la citit* (I Timotei 4, 13).

Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd folosul citirii Sfintelor Scripturi, zice că „un suflet care ziua și noaptea cugetă neîncetat la cuvîntul lui Dumnezeu, și în somn se îndeletnicește cu același lucru. Această consecință este o adevărată răsplătire de la Dumnezeu, pentru lucrarea cea dintîi, spre a goni duhurile și nălucirile cele viclene“ (Cuv. 20 din *Scară*, C. 20, p. 190). Sfîntul Efrem Sirul, arătînd ce fel de Scripturi trebuie să citească cel ce lucrează nevoința, zice : „Citirea Sfintelor Scripturi poate să lumineze și să adune mintea foarte mult, căci ele sînt graiuri ale Sfîntului Duh și pe cei ce le citesc îi înțelepțesc. Fiînd lucrător, citește cărțile lucrătoare ale Părinților; căci, împlinindu-le pe acestea, citirea celorlalte devine de prisos. Stăruiește să înveți înțelepciunea și lucrarea mîntuirii mai mult din osteneli, iar nu numai din citirea cărților“ (Cuv. 27, p. 385).

De asemenea, dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, prea fericitul dascăl al lumii, zice despre citirea dumnezeieștilor Scripturi: „Mare bunătate este, iubiților, citirea dumnezeieștilor Scripturi. Aceasta face sufletul filozof. Aceasta mută mintea la cer. Aceasta face pe om mulțumitor. Aceasta face ca să nu ne îndeletnicim cu nimic din lucrurile lumii acesteia și, privind la răsplătirea stăpînului, să lucrăm toate cele bune“. Și apoi zice: „Pentru aceasta, vă rog, cu multă osîrdie să citim Sfintele Scripturi, căci dacă vom citi adeseori cele ce se află acolo, vom dobîndi cunoștință“ (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 43, p. 372, Buzău, 1833). După care zice: „Pentru aceasta vă rog să dobîndiți și cărți și împreună cu cărțile să țineți înțelegerile și să le scrieți în inimile voastre. Și, ori de vom înțelege puterea celor scrise, ori de nu o vom cunoaște, totuși, să le citim adeseori. Căci citirea permanentă face pomenirea neștearsă și, de multe ori, ceea ce astăzi, citind, nu am putut afla, aceasta iarăși mîine citind-o, o vom afla, căci Iubitorul de oameni, Dumnezeu, va lumina nevăzut mintea noastră“ (*Ibidem*, p. 375-376).

Așadar, am arătat, cu mărturii din Sfînta Scriptură și de la

Sfinții Părinți, care este folosul ce ni se pricinuieste din citirea Sfintelor Scripturi și că, prin citirea lor, mintea noastră se deșteaptă, se adună din risipire, se cucernicește, se luminează și i se dă cunoștința de Dumnezeu. Fiindcă la toată fapta bună se agață și se amestecă și răutatea, spre a zădărnici folosul faptei bune, dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos ne-au arătat unele ispite care se alătură minții noastre, în vremea citirii Sfintelor Scripturi, învățându-ne totodată și cum să ne ferim de ele.

Iată ce zice în această privință dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul: „Caută, când vrei să citești, să nu te împiedice pe tine vrăjmașul, aducând asupra ta trîndăvie și aruncîndu-te pe tine în ispite, zicîndu-ți: fă întîi cutare lucru! Căci toate acestea le aduce asupra ta, ca să te împiedice să citești și să te folosești. Fă-te ca un cerb ce însetează și dorește izvoarele apelor, adică dumnezeieștile Scripturi. Astfel, să alergi și să bei din ele spre a-ți răcori setea ce te arde prin patimi. Bea împreună și folosul dintr-însele. Când îți va dăruia ție Domnul să citești și să cunoști din ele vreun cuvînt, să nu treci peste el așa cum s-ar întîmpla. Ci să-l cugeți în mintea ta și în pomenirea ta să-l păzești neșters, căci scris este: *Întru îndreptările Tale voi cugeta; și iarăși: În inima mea am ascuns cuvintele Tale ca să nu greșesc Ție; și iarăși: Prin ce-și va îndreptat tînărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale* (Psalm 118, 9). Când citești, s-o faci cu sîrguință și cu osteneală și cu multă statornicie să citești, trecînd stihul. Nu te grăbi ca să treci numai filele, ci, de este trebuință, și de două ori, și de trei ori, și de mai multe ori citește stihul ca să înțelegi puterea lui“ (Cuv. pentru răbdare și umilință, tom. 3, p. 140-143).

Dacă vor aduce diavolii îndoială asupra noastră pentru vreun stih din Sfînta Scriptură și ne-ar zice prin gînd: „vezi că nu este așa cuvîntul acesta, și cum poate să fie așa?“ și altele de acest fel, tu să zici către acel gînd de îndoială sau de hulă: „Treci înapoia mea, satano! Căci *cuvintele Domnului sînt cuvinte curate, ca niște argint lămurit cu foc și curățit de șapte ori* (Psalm 11, 6) și nimic nu este strîmb sau răzvrătitor în ele. Ci toate sînt bune înaintea celor ce înțeleg și drepte celor ce află cunoștință. Iar eu sînt nepriceput și nu le cunosc“. Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd că mare primejdie este a iscodi cineva Sfintele Scripturi care sînt mai presus de înțelegerea sa, zice: „Cel ce se obraznicește și îndrăznește în înțelegerea Scripturilor celor mai presus de dînsul este amenințat cu pierzare. Deoarece caută cele mai presus de dînsul, neaducîndu-și aminte de cuvîntul scris: *Cele mai presus de tine nu le*

căuta și cele mai tari decît tine nu le cerceta nebunește. Cele ce s-au poruncit ție, acestea cugetă-le cu cuviință că nu îți sînt de trebuință cele ascunse. Că pe mulți i-a înșelat părerea lor și socoteala rea care a făcut să alunece cugetele lor (Isus Sirah 3, 20-23). Și iarăși să-și aducă aminte de cuvîntul Sfintei Scripturi care zice: Că nu sînt sfaturile Mele ca sfaturile voastre, nici căile Mele, precum căile voastre, zice Domnul. Că pe cît este cerul departe de pămînt, așa departe sînt căile Mele de căile voastre, și cugetele Mele de cugetele voastre (Isaia 5, 89). Deși cuvintele Domnului sînt mai dulci decît mierea și fagurul (Psalm 118, 103), totuși, ni se cuvine a gusta din ele cu măsură, după cuvîntul: Cînd vei afla miere, cu măsură mănîncă dintr-însa, ca nu, săturîndu-te, să o verși (Proverbe 25, 16). Și iarăși: Că precum nu este bine a mîncă miere multă, tot astfel nici a iscodi dumnezeieștile cuvinte (Proverbe 25, 57), ca nu, voind a vedea lucrurile cele de departe, să vedem nălucire în locul adevărului (Sfîntul Isaac Sirul, op. cit., cuv. 23, p. 127).

Frați creștini,

În cele ce urmează se cuvine să arătăm care este cheia duhovnicească necesară deschiderii și deslușirii înțelegerii noastre, spre a cunoaște, pe cît este cu putință, tainele ascunse ale Sfintelor și dumnezeieștilor Scripturi. Deci, să știm și să ținem minte că cheia pentru deschiderea tainelor Sfintelor Scripturi este sfînta rugăciune curată, a inimii și a minții noastre. Acest adevăr îl arată mulți din Sfinții și dumnezeieștii Părinți, între care și Sfîntul Isaac Sirul, care zice: „De cuvintele tainelor celor ce sînt în dumnezeiasca Scriptură, să nu te apropii fără rugăciune de cerere a ajutorului lui Dumnezeu. Ci zi: Dă-mi, Doamne, mie, ca să primesc simțirea și puterea celor din ele“. Tot Sfîntul Isaac Sirul zice: „Cheie a înțelegerilor adevărate ce sînt în dumnezeieștile Scripturi socotește-o că este rugăciunea“ (Cuv. 73, op. cit., p. 329-333).

În chip asemănător ne sfătuiește și dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, zicînd: „Cînd vrei să șezi ca să citești sau dacă auzi pe altul citind, roagă-te Domnului astfel: Doamne, Iisuse Hristoase, deschide-mi urechile și ochii inimii mele, ca să aud și să pricep și să fac voia Ta, Doamne, căci nemernic sînt pe pămînt. Să nu ascunzi de la mine poruncile Tale, ci descoperă ochii mei și voi cunoaște minunile din Legea Ta. Doamne, arată mie cele nearătate și cele ascunse ale inimii mele și ale înțelepciunii Tale, că spre Tine nădăjduiesc, Dumnezeul Meu, ca Tu să-mi luminezi mintea“ (Cuv. pentru toată întrarmarea către monahi, tom. 3, op. cit., p. 233).

Dar oare, frații mei, pot toți a se îndeletnici cu citirea Sfințelor Scripturi? Da, cu adevărat. Dar oare toți pot înțelege Sfintele Scripturi? Nu, cu adevărat, Și pentru ce acest lucru? Pentru că în Sfintele Scripturi *sînt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc ca și pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare* (II Petru 3, 16). Deci, trebuie să știm că nu oricine are dreptul sau chemarea de a înțelege și a explica Sfînta Scriptură, ci numai Biserica, prin persoanele cărora li s-a încredințat de la Dumnezeu această chemare. Căci în Biserică nu toți au aceeași chemare și același dar.

Fiecare are un anumit dar și o anumită chemare pe care alții nu o pot avea, după cuvîntul Marelui Apostol Pavel care zice: *Pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întîi pe Apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe învățători...* Apoi zice: *Oare toți sînt Apostoli? Oare toți prooroci? Oare toți învățători?*... (I Corinteni 12, 28-30; Efeseni 4, 11). De aceea, fiecare este dator a-și vedea de darul și chemarea sa, pe care o are de la Dumnezeu, și să nu dorească a-și însuși unele daruri și chemări pe care nu le are. Același mare Apostol Pavel ne arată acest adevăr, zicînd: *Fiecare, fraților, întru ce a fost chemat, întru aceea să rămîină înaintea lui Dumnezeu* (I Corinteni 7, 20-24).

Nu toți sîntem apostoli, nu toți prooroci, nu toți dascăli, nu toți avem cuvîntul înțelepciunii, al cunoștinței și al deslușirii duhurilor (I Corinteni 12, 4-6, 11; Romani 12, 6); de aceea, nu toți putem să înțelegem Scripturile. Și fiindcă *nu ni s-a dat tuturor înțelepciunea și știința* (III Împărați 8, 12; 4, 29; Proverbe 2, 6; Ecclesiastul 2, 26; Daniel 2, 20; 11, 22-23; Luca 21, 15; I Corinteni 2, 12), de aceea, nu toți putem înțelege și explica Sfintele Scripturi. Hristos este adevărul (Ioan 14, 6) și nimeni nu poate înțelege acest adevăr mai bine ca Biserica lui Hristos, care este *stîlp și întărire a adevărului* (I Timotei 3, 15). Biserica lui Hristos este întemeiată pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos (Efeseni 2, 20; Romani 8, 3; Isaia 28, 16; Matei 16, 18; 21, 42 ș.a.). Apostolii lui Hristos, prin punerea mîinilor, au sfințit, prin puterea Duhului Sfînt, pe episcopi (II Timotei 1, 6; I Timotei 4, 14; Fapte 6, 6; 14, 23). Acestor episcopi, așezați de ei în Biserică, le-au poruncit să se păzească pe sine și învățătura și să stăruiască într-însa (I Timotei 4, 14). Acestora le-au dat putere să hirotonească preoți (Tit 1, 5). Către aceștia zice Sfîntul Apostol Pavel: *Iar de învață cineva în alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, de unul ca acesta să te*

depărtezi (I Timotei 6, 3-5). Să înțeleagă oricine că numai Sfinții Apostoli și urmașii lor au primit de la Dumnezeu puterea de a institui ierarhia în Biserica lui Hristos (Matei 16, 19; 18, 18; Fapte 15, 23; I Corinteni 14, 37; II Corinteni 10, 8; 13, 10; Efeseni 4, 11-15); lor le-a încredințat Mântuitorul nostru Iisus Hristos în întregime învățătura Evangheliei Sale (Romani 16, 25-26; I Timotei 1, 3; Tit 1, 13) și toți creștinii trebuie a se supune legiurilor Bisericii și conducătorilor ei (Matei 18, 16; Fapte 16, 4; I Tesaloniceni 15, 12-13; II Tesaloniceni 3, 14; Evrei 13, 14; I Petru 5, 5).

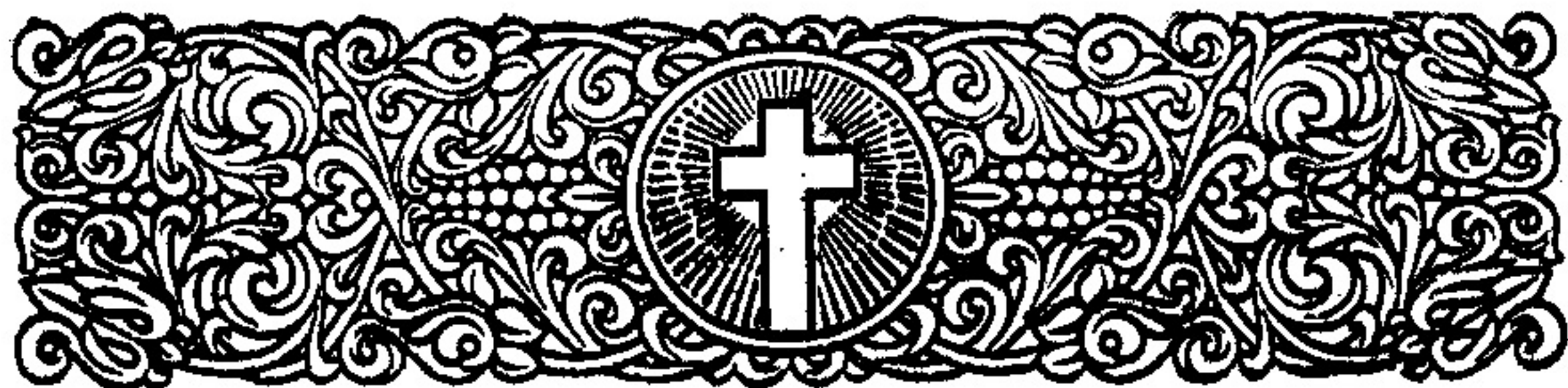
Trebuie să înțelegem că nimeni nu are voie să tălmăcească Sfintele Scripturi, așa cum s-ar părea lui, nici nu are voie să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu pînă nu va fi trimis de conducătorii Bisericii, care sînt așezați în fruntea ei de Sfinții Apostoli (Tit 1, 5). Căci *cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși?* (Romani 10, 15). Prin citirea Sfintelor Scripturi se naște în noi credința (Fapte 13, 48; 17, 11; Ioan 5, 39; Romani 10, 10-11; 16, 26); însă nu tot cel ce citește Sfintele Scripturi, le poate înțelege, ci are nevoie de un povătuitor care poate să-l călăuzească pe el și să-i descopere adevărul din ele (Fapte 8, 31-35; 13, 12; 14, 1; 16, 30-34, ș. a.). Deoarece mulți învățați au vrut a înțelege Sfintele Scripturi după capul lor, și nu s-au lăsat călăuziți de cei ce aveau de la Dumnezeu darul învățăturii și al deslușirii, s-a umplut lumea de eresuri și s-au făcut dezbinări în Biserică (I Corinteni 12, 4-6).

Frați creștini,

În încheierea cuvîntului nostru, vă rog să țineți minte că v-am amintit de patru lucruri: cît de folositoare este citirea Sfintelor Scripturi, ce fel de ispite ridică diavolii asupra celor ce se îndeletnicesc cu citirea Sfintelor Scripturi, care este cheia duhovnicească spre înțelegerea Sfintei Scripturi și nu toți pot înțelege Sfintele Scripturi fără un povătuitor iscusit întru aceasta.

Fie ca, prin mila și îndurarea Prea Bunului Dumnezeu, să țin minte și eu păcătosul cele ce v-am vorbit și prin amintirea acestora să mă trezesc din somnul nesimțirii mele și să mă îndemn și eu spre lucrare, ajutat fiind de rugăciunile frăților voastre. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE LUCRARE ȘI CUNOAȘTERE

„Cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția cerurilor” (Matei 5, 19).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cunoștința fără lucrare, nu va mîntui pe nimeni în ziua morții și a dreptei judecăți a lui Dumnezeu. Credința cunoscătoare, fără lucrarea celor bune, o au și dracii (Iacov 2, 19; Matei 8, 29). Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne spune: *Cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția cerurilor* (Matei 5, 19). Numai credința lucrătoare aduce mîntuire omului, adică acea credință care se lucrează prin dragoste (Galateni 5, 6; I Tesaloniceni 1, 3). Nebăgarea de seamă a faptelor bune aduce omului celui învățat în cele dumnezeiești mare înșelăciune și pierzare. Să ne aducem aminte de cuvintele Sfintei Scripturi care ne spune că *celui care i s-a dat mult, mai mult i se va cere* (Luca 12, 48; Matei 25, 14-30; Luca 19, 12-17) și *cei tari, tare se vor cerca* (Iov 34, 11). Căci sluga aceea ce a știut voia Domnului său și nu a făcut după voia Lui, se va bate mult (Luca 12, 47; Romani 2, 12).

Nu este un lucru rău să știm multe și să învățăm multe. Dar negreșit, avem nevoie și de a lucra după puterea noastră din cele ce știm și din cele ce ne plac să învățăm pe alții. Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „De ești bărbat iubitor de învățătură, să fii și iubitor de lucrarea faptelor bune. Căci cunoștința fără lucrare, îngîmfă pe om” (*Filocalia*, vol. 2, p. 108); iar în alt loc zice: „Este bărbat puternic cel care a unit cunoștința cu lucrarea” (*Filocalia*, vol. 2, p. 60). De asemenea, știm că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos mustra aspru pe cărturari, pe farisei și pe legiuitori, pentru că puneau sarcini grele pe umerii poporului, iar ei nici cu vîrf degetului

nu se atingeau de ele (Matei 23, 4; Luca 11, 46). Vîrful degetului, după tâlcuirea Sfinților Părinți, înseamnă că ei nicidecum nu făceau din cele ce învățau pe alții.

Despre cel ce predică frumos, dar nu are viață asemenea predicii sale, se poate spune că este un bun vorbitor, dar un rău lucrător. Acest adevăr îl întărește Sfîntul Isaac Sirul, zicînd: „Altul este cuvîntul cel frumos și altul cuvîntul cel din lucrare. Cuvîntul cel frumos și fără iscusința lucrării, este amanet al rușinii“ (Cuv. 1, *op. cit.*, p. 29). Îi zice amanet al rușinii fiindcă rușinează știința gîndului celui ce vorbește, pentru că nu face ceea ce învață pe alții. Iar pe cuvîntul cel din lucrare îl numește „cămară a nădejdi“, pentru că mîngîie știința gîndului celui ce vorbește, cu cele ce le are prin lucrare.

Învățătura fără fapte duce pe om la necredință, la răceală față de toate cele spre mîntuire și apoi la cădere cumplită. Acest lucru îl adevărește Sfîntul Grigorie de Nyssa, zicînd: „Am văzut pe mulți, silindu-se la toată învățătura cea din afară și în cele teologicești sporind nu puțin, dar, fiindcă le-a lipsit lucrarea cea după putere la cele bune, au ajuns să se întunece și să cadă în mocirla fărădelegilor“ (Cuvînt la viața lui Moise). Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că mai mare lucru este a se curăți omul prin lucrarea faptelor bune, decît a învăța fără lucrarea lor, zice: „Bine este a vorbi pentru Dumnezeu, dar mai bine decît aceasta este a se curăți pe sine pentru Dumnezeu“ (Cuv. 25, p. 122). Curăția pentru Dumnezeu nu vine prin cunoștință goală, ci prin sudorile faptelor bune.

Același sfînt, arătînd marea primejdie sufletească în care se află cei ce învață pe alții, mai înainte de a se curăți, a se desăvîrși în cunoștința de sine și în smerenie adîncă, precum și în iscusința lucrării faptelor bune, zice: „Mulți au săvîrșit minuni, au înviat morți, s-au trudit să întoarcă pe cei rătăciți și au făcut semne mari și mulți s-au povățuit prin buzele lor spre cunoașterea lui Dumnezeu. Iar după aceasta, înșiși cei ce pe alții i-au făcut vii, au căzut în patimi pîngărite și urîte, omorîndu-se pe sine și au pricinuit mare sminteală altora prin faptă arătată de dînșii. Căci erau încă în boala sufletului și nu s-au îngrijit pentru sănătatea sufletelor lor, ci s-au aruncat pe sine în marea lumii acesteia ca să vindece sufletele celorlalți, fiind ei încă bolnavi și și-au pierdut sufletele lor din nădejdea lui Dumnezeu“ (Op. cit., cuv. 23, p. 123).

Acestea însemnîndu-le aici și gîndindu-mă la neputința noastră, îmi vine a zice: Vai de noi, cei de azi, care ne silim să învățăm teorie multă și nu luăm aminte la sudoarea cea din

lucrare și la filozofia cea din trăire. Unul zice: „Eu sînt mare teolog. Pentru mine postul nu este nimic și pot a-l dezlega ori-cînd; pravila de rugăciune nu are nici o importanță; privegherea, barba, mustățile, părul, nu folosesc la nimic și pot să le rad cînd vreau. Dulama și rasa sînt de prisos, slujbele lungi sînt o prostie, metaniile, înfrînarea de la carne și vin nu mă privesc, fiindcă toate aceste nevoințe se potrivesc celor proști, care nu știu atîta carte ca mine“.

Dar oare, astfel va zice și Mîntuitorul în ziua judecății? Oare se va potrivi atunci judecata noastră cu a Lui? Vai de noi, fraților, că ne silim a învăța multe, iar a lucra nu vrem deloc. Vai de noi, care ne facem păstori, fălindu-ne numai cu cunoștințele, iar nu cu lucrarea celor ce învățăm. Vai de noi, povățuitori orbi, care vrem să arătăm calea altora, fără a avea lumina din trăire. Mîntuitorul ne învață și ne poruncește, zicîndu-ne: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16).

Cum vom lumina pe alții, fiind înșine în întuneric? Cum vor vedea la noi oamenii faptele bune, dacă nu le avem? Cum să slăvească oamenii pe Tatăl nostru ceresc, privind la viața noastră și la faptele noastre bune, dacă noi, păstori, în loc de a-i folosi cu faptele bune și cu pilda vieții noastre, îi smintim mult cu răutățile și păcatele noastre? Măcar dacă ar fi slăbiciunile și faptele noastre rele făcute în ascuns, căci poate am avea mai puțină osîndă. Dar noi, smintindu-i și la arătare, oare ce nădejde de mîntuire ne mai rămîne? Vai de noi, frații mei, că am ajuns să ne îngîmfăm numai cu cunoștința, dar nu zidim pe nimeni prin credința care se lucrează prin dragoste. Știm cu toții că vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos (Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10) și vom da seama de păcatele noastre, dar să nu uităm că noi, cei care avem asupra noastră preoție și cunoștință mai multă despre legea lui Dumnezeu, mai mare muncă vom avea în ziua dreptei Judecăți a lui Dumnezeu (Romani 2, 5).

Să cugetăm, frații mei preoți, ce este viața aceasta. Oare nu este ca umbra? (I Paralipomena 29, 15; Iov 8, 9; 14, 2; Psalm 1, 11; 143, 4; Iezechiel 6, 12; Ecclesiastul 8, 13). Nu este fum? (Psalm 101, 3). Nu este iarbă? (Psalm 102, 15; Isaia 40, 6; I Petru 1, 24). Nu este floare? (Iov 14, 2; Psalm 102, 15-16). Nu este abur? (Iacob 4, 11). Nu este vînt trecător? (Iov 7, 7). Oare nu se aseamănă viața noastră cu vulturul ce zboară (Iov 9, 26), cu corabia care mergea pe mare (Ioan 9, 26), cu coliba păstorului

(Isaia 38, 12), cu apa care curge pe pământ (II Împărați 14, 14), cu firul țesătorului (Isaia 38, 12), cu pînza de păianjen (Psalm 89, 10), cu gîndul (Psalm 89, 9), cu deșertăciunea? (Iov 7, 16; Ecclesiastul 6, 12; 7, 15; 9, 9). Iar dacă acest adevăr este pecetluit de atîtea mărturii ale lui Dumnezeu, pentru care pricină uităm chemarea și datoria noastră și ne legăm mintea și ticăloasa noastră inimă de umbra veacului acestuia înșelător și de nălucirile bucuriilor trecătoare? Cine va putea oare să ne scoată în ziua morții noastre și în ziua Judecății de apoi, din mîinile Dumnezeului celui viu? Ce ne va folosi atunci că am știut multe, dacă faptele bune nu se vor afla la noi? Oare nu vom fi blestemați ca smochinul care se împodobește cu frunzele, dacă nu se vor afla în noi roadele pocăinței?

Cuvioși părinți și iubiți credincioși,

Împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvînt, ci în putere (I Corinteni 4, 26). Știind aceasta, am socotit că trebuie să povestim o istorisire sfîntă, despre puterea credinței lucrătoare a unui sfînt al Bisericii lui Hristos. Scopul nostru este de a arăta la ce măsură de desăvîrșire aduce lucrarea faptelor bune pe om și cît de neputincioși am devenit noi, preoții și creștinii vremii de acum, față de acei creștini care au iubit pe Dumnezeu din toată inima și s-au jertfit cu toată ființa pentru lucrarea poruncilor lui Dumnezeu și a faptelor bune. Pentru a înțelege la ce depărtare ne aflăm cu lucrarea faptelor bune de sfînții lui Dumnezeu, luați aminte cu atenție și cu evlavie la cele ce urmează:

În vremea Sfîntului Antonie cel Mare, a fost un sfînt părinte, cu numele Serapion, care a mers toată viața prin munți și locuri pustii spre a descoperi pe marii pustnici și sihaștri ce locuiau departe de lume și pentru a le scrie viața lor sfîntă și minunată. Acesta a mers odată în pustia cea mai dinăuntru a Egiptului, la Părintele Ioan, starețul. Luînd blagoslovenie de la dînsul, fiind foarte obosit de drumul lung, s-a dus să se odihnească. Adormind, a văzut în vedenie că au apărut înaintea lui doi sihaștri, care spuneau între ei: „Acesta este Avva Serapion“. Apoi unul dintr-înșii zise către el: „Frate Serapioane, cît de mult te-ai ostenit în viață ca să descoperi oameni sfinți prin pustietăți și să le scrii viața, dar la Avva Marcu, cel ce viețuiește în muntele Francisc din Etiopia încă n-ai ajuns; căci între toți pustnicii de prin pustietăți, nu este nimeni ca acest Marcu, care este de o sută treizeci de ani, avînd nouăzeci și cinci de ani

de cînd se ostenește în pustie. Iar unii dintre cei ce sînt întru lumina vieții celei veșnice au fost la dînsul și i s-au făgăduit că îl vor primi la ei“.

Acestea vorbindu-le acei sihaștri către Avva Serapion, el s-a deșteptat, dar nu a văzut pe nimeni. După aceea a spus despre aceasta lui Avva Ioan, starețul, care i-a zis: „Fiule, într-adevăr este dumnezeiască această vedenie; dar unde este muntele Francesc?“ Și i-a zis lui, Avva Serapion: „Roagă-te pentru mine, Părinte. Și, povestește în continuare Avva Serapion, după facerea rugăciunii, am sărutat pe bătrînul și m-am dus la Alexandria. Iar calea fiind de 12 zile, am făcut-o în 5 zile, cu ajutorul lui Dumnezeu, ostenindu-mă prin aspre pustietăți ziua și noaptea, arzîndu-mă ziua zăduful zilei care ardea chiar și țărîna pămîntului. Ajungînd în Alexandria, am întrebat pe un negustor dacă este departe calea către muntele Francesc din Etiopia. Iar el mi-a zis: „Cu adevărat, părinte, mare este lungimea căii aceleia; căci pînă la hotarul Etiopiei și a limbii He-teilor este calea de 20 de zile, iar muntele de care întrebî este și mai departe“.

Auzind acestea de la dînsul, mi-am luat apă într-un ulcior și puține finice și, punîndu-mi nădejdea în Dumnezeu, am plecat la drum. Am mers prin pustie 20 de zile, timp în care n-am văzut nici fiară, nici pasăre, căci pustia aceea nu avea vreo odihnă sau mîngîiere. Ploaie sau rouă nicidecum nu cădea acolo și nu se afla nimic de mîncare în ea. După 20 de zile mi s-a sfîrșit apa pe care o aveam în ulcior, iar finicile mi s-au împuținat și am slăbit foarte mult. De aceea nu mai puteam merge mai departe, nici să mă mai întorc înapoi. Deodată s-au arătat cei doi sihaștri, pe care mai înainte îi văzusem în vedenie la Ioan, starețul. Aceștia, stînd înaintea mea, mi-au zis: „Scoală-te, și mergi cu noi“. După ce m-am sculat, am văzut pe unul din ei plecîndu-se la pămînt și, întorcîndu-se către mine, mi-a zis: „Voiești să te răcorești?“, iar eu am răspuns: „Precum vrei, părinte“. După aceea mi-a arătat o rădăcină din semințele pustiei și mi-a zis: „Primește și mănîncă din rădăcina aceasta și călătorește în puterea Domnului!“. Am mîncat, deci, puțin și îndată m-am întărit și m-am răcorit și s-a făcut sufletul meu fără necaz, ca și cum n-aș fi slăbit niciodată. După ce mi-au arătat cărarea pe care trebuia să merg spre Sfîntul Marcu, s-au dus.

Am plecat mai departe și m-am apropiat de un munte foarte înalt, care mi se părea că ajunge la înălțimi cerești. Apropiindu-mă de munte, am văzut în marginea lui marea, apoi

am mers, suindu-mă pe acel munte, 7 zile. Sosind a 7-a noapte, am văzut pe un înger al lui Dumnezeu, pogorîndu-se din cer spre Sfîntul Marcu și zicîndu-i: „Fericit ești, Avva Marcu, și bine îți va fi ție. Iată, am adus la tine pe Avva Serapion, pe care a dorit sufletul tău să-l vadă, fiindcă nu ai vrut să vezi pe altcineva din neamul omenesc“. Auzind acestea, m-am făcut fără frică și mergeam după acea vedenie pînă cînd am ajuns la peștera în care viețuia Sfîntul Marcu.

Cînd m-am apropiat de ușa peșterii, am auzit pe Sfîntul Marcu, grăind stihuri din Psalmii lui David și zicînd: *O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, ca ziua de ieri...* și cealaltă parte a psalmului acestuia. După aceea a început, din multa bucurie duhovnicească ce era într-însul, a-și spune astfel: „Fericit este sufletul tău, o Marcu, căci, păzindu-te Domnul, nu te-ai întinat cu necurățiile acestei lumi, nici nu s-a robit mintea ta de gîndurile necurate ale păcatului. Fericiți sînt ochii tăi, pe care n-a putut să-i amăgească diavolul cu frumusețea deșartă și vicleană a acestui veac. Fericite sînt urechile tale, că n-au auzit glasul și strigarea femeiască în lumea cea deșartă. Fericite sînt nările tale, că n-au mirosit vreodată lucrurile puturoase ale păcatului. Fericite sînt mîinile tale, că nu s-au atins vreodată de ceva din lucrurile omenești. Fericite sînt picioarele tale, care n-au pășit în calea ce duce la moarte, nici nu ți s-au pornit pașii spre păcat, pentru că sufletul și trupul tău s-au mutat la viața duhovnicească și s-au sfințit cu dulceața sfinților îngeri“.

Apoi a început iar a spune către sufletul său: „Binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele dinăuntrul meu, numele cel sfînt al Lui. Binecuvîntează, suflete al meu, pe Domnul și nu uita toate răsplătirile Lui. Pentru ce te mîhnești, suflete al meu și pentru ce te tulburi? Nu te teme, căci nu te vei opri în temnițele iadului. Diavolii nu vor putea nicidecum să te clevetească, pentru că în tine, cu darul lui Dumnezeu, nu este prihana păcatului; veni-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dînsul și-i va izbăvi pe ei Domnul. Fericită este sluga care a făcut voia Domnului său“.

Acestea și multe altele, spunînd cuviosul Marcu din Dumnezeiasca Scriptură pentru mîngîierea sufletului și pentru întărirea nădejzii în Dumnezeu, a ieșit din peșteră și, plîngînd de bucurie, a strigat către mine cu umilință: „O, cîtă este osteneala duhovnicescului meu fiu Serapion, care s-a ostenit să vadă petrecerea mea!“ și, binecuvîntîndu-mă, mi-a zis: „Nouăzeci și cinci de ani am petrecut în pustia aceasta și nu am văzut om, iar acum văd fața ta, pe care am dorit mult să o văd. Cum nu

te-ai lenevit să suferi atîta osteneală ca să vii la mine? Să-ți dea Domnul nostru Iisus Hristos plată în ziua în care va judeca tainele oamenilor!“.

Zicînd acestea Cuviosul Marcu, mi-a poruncit să stau jos. Apoi am început a-l întreba despre viața lui vrednică de laudă. Iar el mi-a spus: „nouăzeci și cinci de ani am, precum am zis, de cînd petrec în peștera aceasta și n-am văzut nu numai om, dar nici fiară, nici păsări, nici pîine omenească n-am mîncat și nici cu îmbrăcăminte nu m-am îmbrăcat. Am petrecut însă treizeci de ani în mare nevoie, fiind luptat de foame, de sete și mai ales de năvălirile drăcești. În acei ani, silindu-mă foamea, am mîncat țărînă, iar apă beam din mare cînd mă chinuia setea. Și s-au jurat între ei diavolii oîină la o mie de ori ca să mă înece în mare și, apucîndu-mă, mă trăgeau în părțile de jos ale muntelui acestuia. Eu, sculîndu-mă, mă suiam înapoi în vîrfurile muntelui, dracii iarăși mă tîrau, pînă n-a mai rămas piele pe trupul meu. Bătîndu-mă și tîrîndu-mă, strigau: „Ieși din pămîntul nostru, pentru că, de la începutul lumii, nimeni din oameni nu a venit aici. Cum ai îndrăznit tu de ai venit?“.

După o pătimire ca aceasta de treizeci de ani, după foame, sete, goliciune și războaie de la diavoli, s-a vărsat darul și milostivirea lui Dumnezeu asupra mea și, prin purtarea de grija a Lui, s-a schimbat trupul meu și a crescut pînă pe el. Mi se aducea acum și hrană neîmpuținată. De asemenea, mi s-a arătat locul Împărăției cerurilor și locașul sufletelor sfinților, fericirea cea făgăduită și pregătită celor ce fac cele bune. Am văzut Raiul lui Dumnezeu, pomul cunoștinței din care au mîncat Adam și Eva, strămoșii noștri. Am văzut pe Enoh și Ilie în Rai și nu este ceva care să nu-mi fi arătat mie Domnul din cele pe care le-am cerut de la El“.

Apoi a întrebat Avva Serapion pe fericitul Marcu: „Spune-mi, Părinte, cum a fost venirea ta aici?“.. Iar sfîntul a început a povesti: „M-am născut în Atena, unde am trecut învățătura filozofiei, iar după ce au murit părinții mei, mi-am zis în sine: voi muri și eu, precum și părinții mei au murit. Mă voi lepăda, deci, de bună voie de lume, mai înainte de a veni ceasul ca să mă despart de dînsa, și îndată, dezbrăcîndu-mă de haine, m-am aruncat pe o scîndură în mare și, dus de valuri, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, am sosit la acest munte“.

Astfel vorbind noi — povesteste Avva Serapion — s-a luminat de ziuă, și am văzut trupul lui plin de peri crescuți peste tot, înspăimîntîndu-mă și tremurînd de frică, deoarece nu se putea vedea într-însul nicidecum o asemănare omenească. Nu se

putea cunoaște după nimic că este om, decît numai după glasul și după cuvintele care îi ieșeau din gură. Văzînd el că mă tem, mi-a zis: „Nu te înspăimînta de vederea trupului meu, că este trup stricăcios luat din pămînt“.

Apoi m-a întreat: „Oare lumea ține legea lui Hristos, după obiceiul de mai înainte?“. Iar eu i-am zis lui: „Cu darul lui Hristos astăzi este mai bine decît în vremurile cele mai dinainte“. Apoi m-a întreat: „Mai este oare slujire la idoli și prigoană asupra creștinilor?“. I-am răspuns: „Cu ajutorul sfintelor tale rugăciuni a încetat prigoana, iar slujirea la idoli nu mai este“. Bătrînul, auzind acestea, s-a bucurat mult. Apoi m-a întreat din nou: „Mai sînt oare sfinți în lume, ca să facă minuni precum a zis Domnul în Evanghelie, că: *De veți avea credință cît un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia treci de aici și te aruncă în mare și va fi vouă astfel?* Zicînd Sfîntul aceasta, s-a ridicat muntele deodată și a pornit de la locul lui, mergînd cam 5.000 de coți, ducîndu-se în mare. Sfîntul Marcu, văzînd muntele pornind, a făcut cu mîna spre dînsul, zicîndu-i: „Ce faci tu, munte? Nu ți-am zis să pornești, ci am vorbit cu fratele. Stai la locul tău!“. Zicînd aceasta, s-a întors muntele la locul său, iar eu am căzut cu fața la pămînt de frică. Sfîntul Marcu m-a apucat de mînă, m-a ridicat și mi-a zis: „N-ai văzut, cred, niște minuni ca acestea, în zilele tale“, iar eu am zis: „Nu, Părinte“. Atunci el, suspinînd cu amar, a plîns și a zis: *Amar, pămîntule, că pe dînsul creștinii numai cu numele se numesc creștini, iar cu faptele sînt departe.* Bine este cuvîntat Dumnezeu Cel ce m-a adus în acest loc sfînt ca să nu mor în patria mea și să nu mă îngrop în pămîntul acela necurat și plin de greșeli“.

După ce am petrecut ziua aceea în cîntări de psalmi și în vorbire duhovnicească, Cuviosul mi-a zis: „Frate Serapioane, să gustăm ceva!“ Și îndată, ridicîndu-și mîinile spre cer, a început a spune psalmul: *Domnul mă păște și nimic nu-mi va lipsi...* După sfîrșitul psalmului, întorcîndu-se spre peșteră, a strigat: „Să intrăm și să ne împărtășim de masa pe care ne-a trimis-o Domnul“. Eu m-am minunat și m-am înspăimîntat, căci toată ziua n-am văzut pe nimeni în peșteră, decît numai pe Sfîntul Marcu. După ce am intrat în peșteră, am văzut o masă și două scaune, apoi două pîini calde care străluceau ca zăpada, fructe, doi pești fripți, verdețuri curate, măslîne, finice, sare și un vas plin cu apă mai dulce ca mierea. După ce ne-am așezat, Sfîntul Marcu a zis: „Binecuvîntează, fiule Serapioane!“. Iar eu am zis: „Iartă-mă, părinte!“. Atunci Sfîntul a zis: „Doamne, binecuvîn-

tează!“. Și am văzut din cer o mînă întinsă aproape de masă, însemnînd cu crucea cele puse înainte.

După ce am mîncat, a zis: „Ia, frate, acestea de aici!“. Și îndată, cu o nevăzută mînă, s-a luat masa, iar eu mă minunam de amîndouă: de sluga cea nevăzută — căci îngerul Domnului slujea cu porunca lui Dumnezeu celui ce era înger în trup, adică Cuviosul Marcu —, mă minunam și de aceea că în toate zilele vieții mele n-am gustat o astfel de pîine dulce și nici nu am băut o apă așa de dulce ca aceea de la masa Sfîntului. Atunci Sfîntul mi-a zis: „Ai văzut, frate Serapioane, cîte bunătăți trimite Dumnezeu robilor Săi? Pentru că în toate zilele îmi trimite Dumnezeu cîte o pîine și un pește, iar astăzi, pentru tine, mi-a îndoit masa, trimițîndu-mi două pîini și doi pești. Cu o masă ca aceasta mă hrănește Domnul din mila Sa cea negrăită, pentru pătimirea mea cea dintîi. Pentru că treizeci de ani, precum ți-am spus mai înainte, petrecînd în locul acesta, nici o rădăcină de buruiană nu găseam, cu care aș fi putut să mă hrănesc, suferind foame și sete. Apoi de nevoie mîncam pămînt și beam apă amară din mare, umblam gol și desculț, încît mi-au căzut degetele de la picioare de ger, de cumplitul zăduf și de cît m-au tîrît dracii pe stînci. Soarele mi-a ars trupul și zăceam cu fața la pămînt ca un mort, iar diavolii mă muneau ca pe un părăsit de Dumnezeu. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, pe toate acestea le răbdam pentru dragostea Lui cea dumnezeiască.

După ce s-au sfîrșit acei treizeci de ani ai pătimirii mele, cu poruncă de la Dumnezeu mi-au crescut perii aceștia pînă ce ca o haină mi-au acoperit toate mădularele. De atunci diavolii nu au mai putut să se apropie de mine, foamea și setea nu mă mai stăpînesc, gerul și zăduful nu mă mai supără și, pe lîngă toate acestea, de nimic nu m-am îmbolnăvit. Astăzi, să știi că se sfîrșește măsura vieții mele și Dumnezeu te-a trimis aici, ca să-mi îngropi smeritul meu trup cu sfintele tale mîini“.

După un ceas, Sfîntul a zis din nou: „Frate Serapion, să petreci noaptea aceasta fără somn pentru despărțirea mea“. Deci, am stat amîndoi la rugăciune, cîntînd psalmii lui David. După aceea mi-a zis Sfîntul: „Frate Serapioane, după ducerea mea să pui trupul meu în peștera aceasta, să astupi ușa peșterii și să te duci la locul tău, iar aici să nu rămîi“. Iar eu, închinîndu-mă Cuviosului, am început cu lacrimi a plînge și a-mi cere iertare. Apoi i-am zis: „Părinte, roagă-te lui Dumnezeu ca să mă ia împreună cu tine și să merg unde mergi tu!“. Iar Sfîntul mi-a zis: „În ziua veseliei mele, nu plînge, ci mai ales veselește-te. Căci ți se cade să mergi la locul tău, iar Domnul, Care te-a

adus aici, să-ți dăruiască mîntuirea pentru osteneala ta plăcută Lui. Să știi că întoarcerea ta nu va fi pe aceeași cale pe care ai venit aici. Ci cu altă neobișnuită călătorie vei ajunge la locul tău“.

Apoi Cuviosul Marcu, după ce a tăcut puțin, a început a zice: „Frate Serapioane, îmi este plăcută ziua aceasta, mai mult decît toate zilele vieții mele, pentru că astăzi se desparte sufletul meu de pătimirea trupească și merge să se odihnească în locașurile cerești. Astăzi se odihnește trupul meu de multe dureri și osteneli; astăzi mă primește lumina odihnei mele“. Acestea zicîndu-le, s-a umplut peștera de o lumină strălucitoare mai puternică decît soarele și s-a umplut muntele acela de o mireasmă de aromate. Cuviosul Marcu, luîndu-mă de mînă, a început a zice: „Rămîi peșteră în care am petrecut cu trupul, slujind lui Dumnezeu în vremelnica viață. Pînă la învierea cea de obște va petrece în tine trupul meu cel mort, care a fost casa durerilor, a ostenelilor și nevointelor mele. Iar Tu, Doamne, desparte sufletul meu de trup, căci pentru Tine am răbdat foame, sete, goliciune, gerul și zăduful zilei și toată strîmtorarea. Insuți, Stăpîne, îmbracă-mă cu slavă în înfricoșata zi a venirii Tale. Odihniți-vă acum, ochii mei, care n-ați dormit în rugăciunile de zi și de noapte, odihniți-vă, picioare ostenite de privegherile de toată noaptea. Mă duc din viața aceasta vremelnică. Tuturor celor ce rămîn pe pămînt le doresc să se mîntuiască. Mîntuiți-vă, pustnicilor, care rătăciți prin peșteri și prin munți pentru Dumnezeu! Mîntuiți-vă, nevoitorilor, cei ce, pentru împărăția lui Dumnezeu care se ia cu anevoie, răbdați toată nevoia! Mîntuiți-vă, legații lui Hristos, cei închiși, cei prizoniți pentru dreptate, care nu aveți mîngîiere decît pe Unul Dumnezeu! Mîntuiți-vă, lavre, care slujiți lui Dumnezeu ziua și noaptea! Mîntuiți-vă, Sfintelor Biserici, care sînteți curățirea păcătoșilor! Mîntuiți-vă, preoții Domnului, mijlocitori către Dumnezeu pentru oameni! Mîntuiți-vă, fiii împărăției lui Hristos prin Sfîntul Botez! Mîntuiți-vă, iubitorilor de Hristos, cei ce primiți pe străini ca pe însuși Iisus Hristos! Mîntuiți-vă, milostivilor, cei vrednici de milă! Mîntuiți-vă, cei bogați în Domnul, care vă îmbogățiți în faptele bune și plăcute lui Dumnezeu, care sînteți pururea făcători de bine! Mîntuiți-vă, cei săraci pentru Domnul! Mîntuiți-vă, binecredincioșilor împărați și domni, care cu dreptate și cu milostivire faceți judecățile! Mîntuiți-vă, pustnicilor, cei smeriți cugetători și nevoitorilor iubitori de osteneli! Mîntuiți-vă, toți cei ce vă iubiți unul cu altul întru Hristos! Mîntuiește-te, pămîntule, și toți cei ce locuiesc întru tine prin pacea și dragostea în Hristos!“.

După ce a zis acestea, Cuviosul Marcu, întorcându-se către mine, m-a sărutat și a adăugat: „Mîntuiește-te și tu, frate Serapioane! Hristos, pentru Care cu nădejde ai suferit osteneala aceasta, să-ți dea plată pentru nevoința ta în ziua venirii Lui. Frate Serapioane, te jur cu Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ca să nu iei ceva din smeritul meu trup, nici chiar un fir de păr și nici să nu se apropie de el îmbrăcăminte de haine, ci cu perii cu care m-a îmbrăcat Dumnezeu să fie trupul meu îngropat, iar tu să nu petreci aici!“.

Acestea zicîndu-le Sfîntul, iar eu tînguindu-mă, s-a auzit un glas din cer: „Aduceți-Mi pe vasul cel ales al pustiei, aduceți-Mi pe lucrătorul dreptății, pe creștinul cel desăvîrșit și pe robul credincios! Vino, Marcu, vino și te odihnește în lumina bucuriei și în viața cea duhovnicească!“. Atunci Sfîntul a zis către mine: „Să plecăm genunchii, frate!“. După ce i-am plecat, am auzit un glas îngeresc spunînd către Cuviosul Marcu: „Întinde-ți mîinile tale!“. Auzind acest glas, m-am sculat îndată și întorcîndu-mă am văzut sufletul Sfîntului, dezlegîndu-se din legăturile trupesti, acoperindu-se de mîini îngerești cu o haină albă, luminoasă și suîndu-se la cer. Apoi am văzut niște cete diavolești, stînd în calea către cer și am auzit un glas îngeresc, zicînd către diavoli: „Fugiți, fiii întunericului, de la fața luminii dreptății!“. Apoi s-a auzit un alt glas, zicînd: „Luați și aduceți aici pe cel ce a rușinat pe diavoli!“. Iar după ce a trecut sufletul Cuviosului de cetele diavolești fără vătămare, pe cînd se apropia de cerul cel deschis, am văzut ca o asemănare de mîină, întinsă din cer, primind sufletul cel fără prihană. Apoi s-a ascuns vedenia de ochii mei și nu am mai văzut nimic.

După aceea, am îngrijit și am așezat trupul cel cinstit al Sfîntului și am petrecut toată noaptea în rugăciune. Cînd s-a făcut ziuă, am făcut obișnuita cîntare de laudă asupra trupului, cu lacrimi de bucurie și, sărutîndu-l, l-am pus în peșteră și am astupat ușa peșterii cu pietre. După multe rugăciuni, m-am coborît din munte, rugîndu-mă lui Dumnezeu și chemînd pe Sfîntul în ajutor spre a putea ieși din acel pustiu înfricoșat și neumblat. Cînd, după apusul soarelui, am stat să mă odihnesc, au apărut cei doi sihaștri, care mi s-au arătat mai înainte și mi-au zis: „Cu adevărat, frate Serapioane, ai îngropat astăzi trupul unui fericit Părinte, căruia nu-i este vrednică lumea toată. Călătorește noaptea pentru că aerul este răcoros, căci ziua nu se poate umbla ușor din cauza zădufului“. Am călătorit deci cu dînșii pînă dimineața, iar cînd începea să se lumineze de ziuă mi-au zis: „Părinte Serapioane, mergi cu pace la ale tale și te roagă Domnului Dumnezeu!“. Mergînd, nu departe de

dînsii, mi-am ridicat ochii, căutînd înaintea mea și am văzut că mă aflam înaintea bisericii din mănăstirea părintelui Ioan, marele stareț. Minunîndu-mă, am preamărit pe Dumnezeu cu glas mare. Și mi-am adus aminte de cuvîntul Cuviosului Marcu, care îmi zisese că nu pe aceeași cale pe care am ajuns la el îmi va fi întoarcerea de la dînsul. Apoi am preamărit mila lui Dumnezeu, Celui Preabun și Preaîndurat, Care s-a milostivit de mine nevrednicul pentru rugăciunile credinciosului Său, Sfîntul Marcu. Auzindu-mi glasul, Cuviosul Ioan a ieșit la mine repede și a zis: „Cuviosul Serapion s-a întors la noi cu pace“! Apoi, am spus starețului și ucenicilor lui toate cele întîmplate și toți au preamărit pe Dumnezeu, iar Starețul Ioan a zis: „Cu adevărat, frate, acela a fost un creștin desăvîrșit, dar noi ne numim creștini numai cu numele, iar cu faptele stăm foarte departe de adevărata creștinătate“¹.

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Ați văzut cît de mare și negrăită a fost mila și darul lui Dumnezeu precum și purtarea Lui de grijă asupra acestui Prea Cuvios Părinte Marcu și la cîtă desăvîrșire l-a ridicat pe el puterea cea fără margini a lui Dumnezeu? Să nu uităm cît de mari și grele au fost ostenelele și suferințele cele mai presus de om ale acestui sfînt și dumnezeiesc Părinte Marcu, pe care nici foamea, nici setea, nici osteneala, nici frigul, nici zăduful zilei, nici năvălirile și durerile suferite de la diavoli nu au putut a-l despărți pe el de dragostea lui Hristos. Atît de mare a fost lepădarea lui de sine, pe care a primit-o de bunăvoie, încît a viețuit pe acest pămînt ca un înger fără trup. Din citirea și cugetarea la nevoința supraomenească a acestui mare sfînt și luminător al lumii vom cunoaște cît de mare este depărtarea noastră de adevărata viață creștinească, ca să nu mai zic monahi-cească sau preoțească. Deci, să luăm aminte toți cei ce ne numim preoți, monahi sau creștini, la cîtă adîncime de lenevire și ne-simțire am ajuns astăzi și cît de străini sîntem de nevoința celor care, într-adevăr, L-au iubit pe Dumnezeu și s-au nevoit cu mare osîrdie la lucrarea poruncilor Lui. AMIN !

1. Vezi viața Sfîntului Marcu din Atena, care a viețuit în muntele Francisc din Etiopia, în ziua a cincea a lunii aprilie.

P R E D I C Ă
DESPRE IUBIREA DE SINE,
MAICA TUTUROR RELELOR

„Oricine vrea să urmeze Mie, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să vină după Mine” (Matei 16, 24; Marcu 8, 34).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cea mai grea și mai subțire dintre toate patimile care robesc firea omenească este iubirea de sine. Aceasta este prea cu anevoie de cunoscut de mintea noastră și cu anevoie de biruit, deoarece ne stăpânește prin tot felul de patimi, fiice ale ei. Acest lucru știindu-l Ziditorul nostru Dumnezeu — că prea mult sîntem toți robiți de ea — ne sfătuiește, pe cei care voim a-L urma, să ne lepădăm de sine, zicîndu-ne: *Oricine vrea să urmeze Mie, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să vină după Mine* (Matei 16, 24; Marcu 8, 34). Toți sfinții teologi și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos arată că iubirea de sine este maică, rădăcină și izvor al tuturor patimilor și păcatelor.

Aceasta, mai mult ca pe oricare din oameni, pe mine păcătosul și leneșul mă robește și mă stăpânește în toată clipa și vremea. Și oare cum aș putea eu, cel cu totul cuprins și legat în mrejele ei, a spune cu de-amănuntul răutatea și viclenia acestei patimi, dacă, prin lucrare, niciodată nu am încercat a mă împotrivi? Această stare vrednică de plîns a mea ar trebui să mă facă a tăcea, cunoscîndu-mi neputința și sărăcia cea din iscusință prin robirea față de această patimă prea subțire, care mai mult decît toate este legată de firea omenească. Dar nu este bine ca cel ce a căzut în groapă să stea acolo tăcînd și să nu strige la alții ce vin pe cale spre a-i feri de prăpastia căderii.

Acestea socotind, m-am gândit ca din cele ce am cunoscut — nu din iscusința proprie —, să arăt în cele ce urmează, cât de cât, răutatea iubirii de sine și a ramurilor ei blestemate.

Oamenii cei mai noi o numesc „egoism“, alții, „eu“, alții, „folosință de sine“ etc.. Iar dumnezeiescul Părinte, marele filozof și dascăl al Ortodoxiei, Maxim Mărturisitorul, pe iubirea de sine o numește: „iubire nesocotită față de trup“ (*Filocalia*, vol. 2, cap. 8 și 57, Sibiu, 1947). El arată că această patimă este „maica și rădăcina tuturor relelor“. Iată ce zice și Sfântul Isihie Sinaitul despre această blestemată patimă: „Nu este venin mai tare ca veninul aspidiei și al vasiliscului și nu este păcat mai mare ca păcatul iubirii de sine“ (*Filocalia*, vol. 4, C. 100, p. 9). La fel și Sfântul Efrem Sirul numește iubirea de sine „născătoarea răutăților și rădăcina tuturor relelor și patimilor“ (Cuvînt pentru faptele cele bune și patimile cele sufletești, tom. 3, p. 495, Mănăstirea Neamț, 1823).

Iubirea de sine, fiind maică și rădăcină a toată răutatea, are o mulțime de fiice și vlăstare blestemate care se nasc și cresc din ea. Din cele prea multe ramuri ale ei vom însemna aici cîteva dintre ele, și anume:

Prima născută a ei este *mila de sine* (Sfântul Teofan Zăvorîtul, *Sbornicul, despre rugăciunea lui Iisus*, cap. 6). Această fiică a iubirii de sine ne învață a avea milă de noi fără măsură. Ea ne zice prin gînd: „Vezi ce faci; ai grijă de tine și nu te osteni prea mult, nu posti prea mult, nu priveghea prea mult, nu suferi durere sau ocară prea mare sau osteneală, că așa ceva nu ți se cuvine, ca să nu slăbești sau să te îmbolnăvești; să nu dai milostenie prea multă, că pe urmă nu vei avea tu ce să mănînci sau cu ce să te îmbraci și vei rămîne sărac și defăimat“. Astfel, în tot chipul ne sfătuiește să ne fie milă de noi și de trupul nostru. De aceea, și Sfântul Maxim Mărturisitorul zice despre acest lucru: „Patima iubirii de sine insuflă monahului gîndul să-și miluiască trupul său și să îndrăznească la bucate peste ceea ce i se cuvine. Și aceasta o face, aducînd ca motiv buna grijire și chivernisire, ca, atrăgîndu-l puțin cîte puțin, să-l facă să cadă pînă la urmă în prăpastia iubirii de plăceri; iar mireanului îi insuflă ca grija de trup să o facă spre poftă“ (*Filocalia*, vol. 2, C. 60, p. 68).

A doua fiică a iubirii de sine este *cruțarea de sine* (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *op. cit.*, p. 257). Și aceasta, ca și sora ei cea pomenită mai sus, ne învață mereu prin gînd și ne zice: „Omule, cruță-te pe tine, nu te chinui; nu răbda durere, sete, foame, osteneală, necazuri, defăimări, ocări și altele

de acest fel. Ci dormi, mănîncă, bea, plimbă-te, odihnește-te. Nu-ți cheltui agoniseala cu săracii, fă economie la toate, cruță averea, banii, sănătatea, că doar mai ai de trăit. Ce vrei, chiar azi să faci atîtea osteneli, atîtea metanii, atîta priveghere, atîtea milostenii? Mai lasă că doar mai sînt zile și mîine și poimîine și la anul și la bătrînețe. Vei mai face atunci cele ce vor trebui făcute, iar acum este bine a te cruța pe tine de la toate“.

Cruțarea de sine fără socoteală, cînd e vorba de fapta bună, atît este de primejdioasă și rea, încît din cauza acestei patimi, însuși Mîntuitorul a numit pe marele Apostol Petru : „satană“. Cu puțin mai înainte de aceasta, Domnul întrebese pe ucenicii Săi: *Cine zic oamenii că sînt Eu, Fiul Omului?* Iar ei au zis: *Unii zic că Tu ești Ioan Botezătorul, alții Ilie, iar alții Ieremia sau unul dintre prooroci.* Și le-a zis lor Iisus: *Dar voi cine ziceți că sînt?* Și răspunzînd Simon Petru, a zis: *Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu!* Iar Iisus, răspunzînd, a zis lui: *Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sînge ți-au descoperit ție acestea, ci Tatăl Meu cel din ceruri.* Și zic ție că *tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui pe ea. Și îți voi da ție cheile Împărăției cerului și orice vei lega pe pămînt, va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pămînt, va fi dezlegat și în ceruri* (Matei 16, 13-19).

Iar după puțină vreme, pe acest fericit și mare Apostol, Mîntuitorul îl numește „satană“. Pentru ce? Pentru cruțarea de sine. Căci zice dumnezeiasca Evanghelie în continuare: *De atunci a început Iisus să arate ucenicilor Săi că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrîni, de la arhieriei și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze.* Iar Petru, luîndu-L la o parte, a început a L se împotrivi, zicînd: *Cruță-Te pe Tine, Doamne, să nu-Ți fie Ție una ca aceasta.* Iar El, întorcîndu-se la Petru, i-a zis: *Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îmi ești; că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor* (Matei 16, 23). Iată cum, pe cel mai rîvnitor și mai fierbinte în credință decît toți ceilalți ucenici ai Săi, Mîntuitorul îl numește „satană“, numai pentru că L-a îndemnat la cruțarea de sine, spre a nu merge să sufere și să moară pentru mîntuirea neamului omenesc, în Ierusalim.

Această prea blestemată patimă a cruțării de sine pururea strigă către noi, asemenea lui Petru altădată: „Cruță-te pe tine omule, să nu-ți fie ție una ca aceasta, ca să nu suferi dureri, defăimări sau moarte sau orice osteneală pentru faptele cele bune!“. O, cît de fericit este acel suflet care, văzîndu-se sfătuit

în taină de acest gând al cruțării de sine, îi va zice ca și Mîntuitorul oarecînd lui Petru: „Treci înapoia Mea, satano, căci aceste grăiri tainice ale tale nu sînt de la Dumnezeu, ci de la diavolul, de a mă cruța pe sinemi“. Și așa, împotrivindu-se, se silește a merge neabătut și cu bună înțelegere pe calea suferințelor și a durerilor pînă la moarte.

Altă patimă care izvorăște din iubirea de sine este *îndreptățirea de sine*, care ne zice cam așa: „Vezi, omule, tu ai dreptul să te cruți pe tine, să dormi mai mult, să primești mîncăruri mai bune și grase, să mai bei și vin și să nu te mai ostenești așa de mult ca să nu slăbești sau să te îmbolnăvești. Apoi, tu ai dreptul să fii băgat în seamă, că ești și tu cineva și nu trebuie să lași să te defaime toți, să te ocărăscă sau să-ți strice numele tău cel bun. Tu ai dreptul să-ți cruți cinstea ta, viața ta, bogăția ta și altele de acest fel“. Și așa, tot îndreptățindu-ne în cugetul nostru, nu voim a ne lepăda de sine și a răbda osteneala pentru lucrarea faptelor bune.

Un alt vlăstar prea rău al iubirii de sine este *mulțumirea de sine* (după Sfîntul Teofan Zăvorîtul). Această patimă a mulțumirii de sine, ca și maica ei cea blestemată, este foarte subțire și cu anevoie de cunoscut, fiind mai rea decît cele de mai sus, întrucît acelea ne împiedică în mod direct de la lucrarea faptelor bune, pe cînd aceasta cu altă viclenie ne amăgește pe noi. Ea face ca sufletul nostru să fie sătul de fapta bună și așa îndeamnă pe fariseul nostru cel dinăuntru să înceapă a striga prin gânduri la noi: „Mulțumescu-ți Ție, Doamne (Luca 18, 11), că tot am și eu ceva fapte bune! Am făcut atîtea și atîtea osteneți, am făcut atîția ani ascultare în mănăstire, am făcut canon, pravilă, am păzit sărăcia cea de bunăvoie, mi-am păzit fecioria, am răbdat atîtea necazuri și mi-am păzit făgăduința vieții călugărești“.

Prin asemenea măguliri satanicești, mulțumirea de sine închide în nelucrare sufletul nostru, nelăsîndu-l să sporească întru dorirea de a lucra fapta bună pînă la moarte și învățîndu-ne să ne mulțumim cu cele ce avem și cu starea în care ne aflăm. Această prea blestemată și subțire patimă ne face să nu mai flămînzim și să nu mai însetăm niciodată după dreptate (Matei 5, 6); ne face să lîncezim și să stăm pe loc în calea sporirii și a creșterii celei duhovnicești. Dumnezeieștii Părinți zic că cel ce se oprește din lucrarea faptelor bune este la fel cu cel ce se întoarce înapoi (*Filocalia*, 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 155).

Altă fiică blestemată a iubirii de sine este *lauda de sine*.

Aceasta e și mai rea ca celelalte mai sus zise, căci, și ea, nu numai că ne împiedică din lucrarea celor bune, dar ne îndeamnă a ne lăuda cu cele ce ni se par fapte bune. Această răutate ne face să uităm că nimic nu este al nostru, după cea scrisă: *Ce ai, omule, care nu ai luat? Și dacă ai luat, de ce te lauzi, ca și cum nu ai fi luat?* (I Corinteni 4, 7; Iacov 1, 17; II Petru 1, 3).

O altă ramură blestemată a iubirii de sine este *trîmbițarea de sine*. Despre aceasta a zis unul din Sfinții Părinți că „nevoia care se trîmbițează pe sine este goală și nu prețuiește nimic” (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, op. cit., p. 234). Aceasta ne îndeamnă nu numai a ne lăuda cu isprăvile noastre, dar — ceea ce este mai rău — și a le trîmbița și a le vesti la mulți, ca în acest chip să adunăm din gura oamenilor putregaiul slavei deșarte și să pierdem toată osteneala cea pentru fapta bună.

Alt vlăstar diavolesc, care izvorăște din iubirea de sine, este și *plăcerea de sine*. Aceasta ne face să ne complacem în starea în care ne aflăm și ne orbește foarte mult, spre a nu cunoaște mulțimea cea nenumărată a lipsurilor și a neputințelor noastre trupești și sufletești. Aceasta este o amăgire de sine (Galateni 6, 3) și își are rădăcina în îndreptățirea de sine (Proverbe 28, 26; 30, 13; Isaia 1, 15; 65, 5).

Altă răutate care răsare din iubirea de sine este *nălucirea de sine*. Această nebunie a noastră de a ne năluci nouă înșine că sîntem ceva, că știm ceva, că avem ceva și altele de acest fel, ne vine din necunoașterea neputinței și a nimicniciei noastre pe acest pămînt. Dacă ne-am socoti praf și cenușă și viermi stricăcioși pe pămînt (Psalm 21, 6; Iov 25, 6; 42, 6), această nălucire de sine ar înceta în mintea noastră, iar dacă nu o vom smeri prin aducerea aminte de moarte, de judecată și de osîndă pentru păcatele noastre, ea va crește în noi, aducînd și năluciri, prin visuri și vedenii drăcești. Astfel vom ajunge a avea năluciri ca proorocii cei mincinoși și înșelați de diavoli (*Scara*, Cuv. 3 și altele).

O altă odraslă a iubirii de sine este și *închipuirea de sine*. Cînd vine aceasta în mintea noastră, începem a cugeta despre noi și a zice în gîndul nostru: „Așa cum sînt eu, nu poate mulți; ce știu eu, nu știe oricine; ce pot eu, nu poate oricine” și altele de acest fel. Astfel, cu această urîță închipuire de sine ne umflăm de slavă deșartă și plutim în întunericul răutăților noastre, fără a ne cunoaște nimicnicia și neputința firii celei stricate, din care în toată clipa izvorăște răutatea

păcatelor. Închipuirea de sine ne ține înșelați pururea spre a nu ne trezvi, nelăsându-ne astfel să ne întoarcem din toată inima către Dumnezeu, pentru a-I cere cu inimă îndurerată iertarea păcatelor noastre care nu au număr. Această patimă ne face cucernici numai la arătare (II Timotei 3, 5; Tit 2, 16) și nu ne lasă să cunoaștem că sîntem plini de păcat și nedreptate (Matei 23, 25-28; Luca 11, 39, ș. a.).

Altă fiică blestemată a iubirii de sine este *prețuirea de sine*. Și aceasta ne șoptește prin minte: „Tu, omule, ai o valoare mare pe care nu o au mulți. Tu prețuiești mult și de aceea ar fi trebuit să fii apreciat după valoarea ta și după meritele tale și să nu fii trecut cu vederea, ca un om de rînd”. Pe această blestemată patimă o strică cu totul cel ce fuge de slava omenească și cugetă la slava cea veșnică și nemuritoare a veacului viitor și care pururea zăbovește în rugăciunea cea din inimă (Sfîntul Isaac Sirul, *Filocalia* X, Cuv. 1).

Alt vlăstar putred al iubirii de sine este *înălțarea de sine*. Și aceasta ne îndeamnă să ne înălțăm cu mintea și cu inima pentru cine știe ce isprăvi ale noastre, părute bune, și ne face să dorim laudă de la oameni și să urîm smerenia și ocara lui Hristos (Romani 15, 3; Filipeni 2, 8).

Din aceasta răsare *încîntarea de sine*, care ne face a ne încînta în mintea și în cugetul nostru, socotindu-ne că sîntem ceva și că alții stau mai jos decît noi.

Aceasta ne duce, apoi, la *înfumurarea de sine*, care ne face să umblăm cu capul în nori, să stăm la distanță de cei pe care-i socotim inferiori nouă. Ea ne face să disprețuim pe cei smeriți și să ne încredem în virtuțile și calitățile noastre, ca oarecînd fariseul din Evanghelie (Luca 11, 44; 18, 11).

O altă răutate care izvorăște din iubirea de sine este *îngîmfarea de sine*. Aceasta ne face a ne îngîmfa și a ne socoti vrednici de laudă, de admirație și de cinste de la oameni.

Altă viță este *semeția de sine*. Aceasta ne face încrezuți, trufași, obraznici și fără de sfiială în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Acesteia îi urmează apoi *încrederea în sine*, căreia, dacă nu ne vom smeri și nu o vom alunga de la noi, îi urmează căderea cea jalnică, după cea scrisă: *Cine se încrede în sine, va cădea cădere jalnică* (Proverbe 28, 26).

Apoi este *bizuirea pe sine*, care, ca și cea mai sus-zisă, ne învață a ne bizui pe faptele, isprăvile și priceperea noastră.

După ea urmează *rezemarea de sine*, a cărei temelie putredă este mîndria și care ne face a ne rezema pe temelia de umbră

a isprăvilor noastre. Dacă nu vom îndrepta viața noastră prin cunoașterea de sine și smerenie, vom ajunge la cădere și la despărțare de ajutorul lui Dumnezeu (Iov 40, 7; Isaia 2, 11).

Ultima este *nesimțirea de sine*, pe care dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul o numește „moartea minții și omorîrea sufletului mai înainte de moartea trupului” (Scara, Cuv. 18). Nesimțirea de sine omoară în noi tocmai partea privitoare a sufletului care este mintea. Aceasta ne face să fim înțelepți, dar fără de minte, cugetînd învățături care ne osîndesc pe noi înșine (Scara, Cuv., 13, 4). Nesimțirea ne face să mergem în cimitir printre morminte, ca prin oraș; să vorbim de iad fără de simțire față de chinurile din el, să ne împărtășim cu Prea Curatele Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului, ca și cu niște pîine și vin de obște. În sfîrșit, această cumplită patimă ne face a trăi pe pămînt, ca și cum am fi nemuritori și nu vom da vreodată seama înaintea lui Dumnezeu de felul cum am trăit fiecare ceas și minut din viață.

De această prea subțire patimă, care duce pe om la împietrire și la uitarea de Dumnezeu, s-au temut toți sfinții lui Dumnezeu și foarte s-au luptat împotriva ei. Și dacă sfinții cei luminați de Duhul Sfînt s-au temut de ea, apoi ce vom face noi, care în toată clipa sîntem legați, robiți și stăpîniți de ea? De această patimă ucigașă de suflet se temea și un fericit bătrîn din Sfînta Mănăstire Sihăstria, care de curînd a trecut la Domnul. Cînd îl întrebam: „Părinte Veniamin, cum te mai afli?”, el răspundea: „Părinte, eu sînt un suflet mort într-un hoit viu și mai mult nimic, căci trăiesc în nesimțirea păcatelor mele!”. De această patimă încă se temea și vestitul părinte duhovnicesc Vichentie Mălău († 1945), pe care l-am întrebat odată: „Prea Cuvioase Părinte, cum vă mai aflați?”. Sfinția sa mi-a răspuns, suspinînd: „Frățiorul meu, ascultă mata! Ce să fac? Sînt rob al nesimțirii și nu am ajuns cît de cît să-mi omor eu-ul din mine!”.

Dar pe lîngă aceste puține odrasle ale iubirii de sine de care am amintit pînă aici, această rădăcină a răutăților mai are și altele multe, pe care, pentru scurtime, nu le mai amintim. Asemenea altora dintre dumnezeiestii Părinți și Sfîntul Maxim Mărturisitorul, arătînd că iubirea de sine este maica și rădăcina a toată răutatea, zice: „Iubirea trupească de sine — cum s-a spus adeseori —, este pricina tuturor gîndurilor pătimase. Căci din ea se nasc cele trei gînduri mai generale ale poftei: gîndul lăcomiei pîntecelui, al iubirii de argint și al slavei deșarte. La rîndul lor, din lăcomia pîntecelui se naște gîndul curviei; din

iubirea de argint, gîndul lăcomiei și al zgîrceniei; iar din slava deșartă, gîndul mîndriei. Din aceste trei patimi — lăcomia pîntecelui, iubirea de argint și slava deșartă — izvorăsc toate celelalte gînduri rele, precum: gîndul mîndriei, al întristării, al pomenirii de rău, al deznădejdiei, al pizmei, al bîrfirii și altele. Aceste patimi leagă mintea de lucrurile materiale și o țin la pămînt, stînd toate deasupra ei, asemenea unui bolovan foarte greu, căci mintea este prin fire mai ușoară și mai sprintenă ca focul. Începutul tuturor patimilor este iubirea trupească de sine, iar sfîrșitul lor este mîndria. Iubirea trupească de sine este nerațională față de trup. Cine a tăiat-o pe aceasta, a tăiat deodată toate patimile care se nasc din ea (*Filocalia*, vol. 2, p. 88-89). Și Sfîntul Apostol Pavel, vasul alegerii, arată că lepădarea de sine constă în lepădarea de patimi (Romani 6, 1-2; Tit 2, 12).

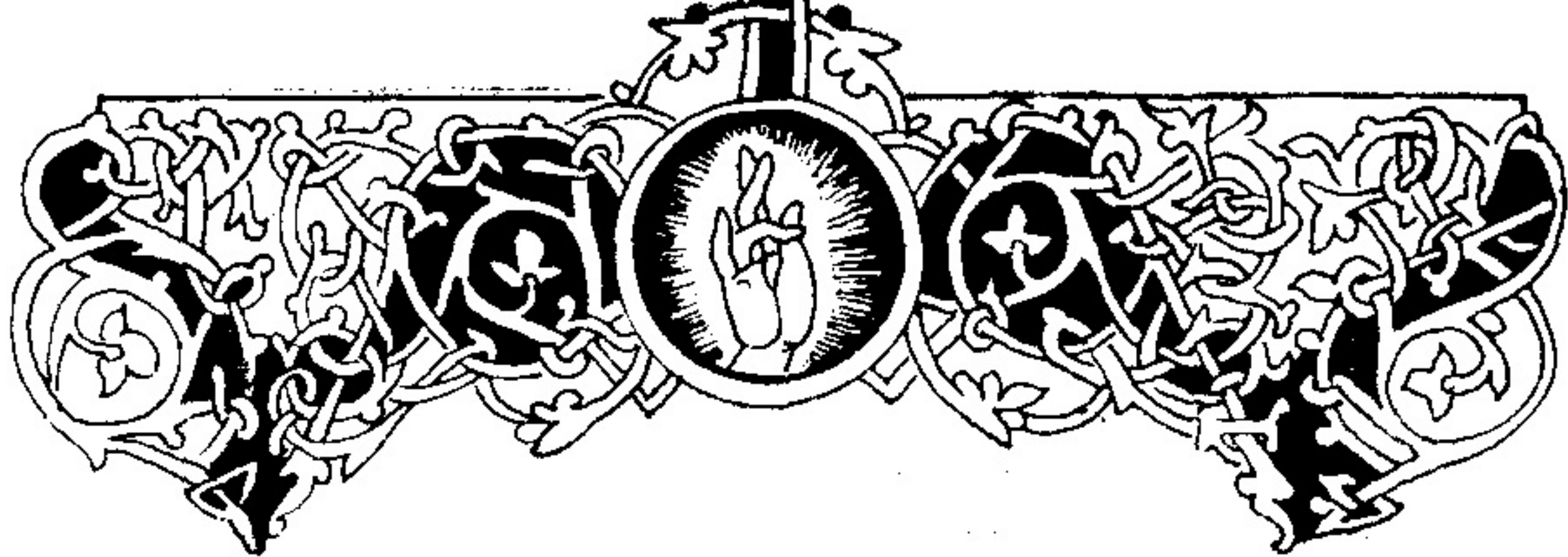
Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Iată, dar, pentru care pricină Preaînțeleptul nostru Mîntuitor și Dumnezeu, Iisus Hristos, ne-a învățat pe noi cei ce voim a-I urma Lui, ca mai întîi de toate să ne lepădăm de sine, adică de patimile amintite mai sus, știind că prima virtute, și cuprinzătoare a tuturor celorlalte virtuți, este *lepădarea de sine*, care este și cea mai puternică armă împotriva iubirii de sine, maica și rădăcina a tot păcatul.

Mai sînt și alte virtuți care se împotrivesc și omoară iubirea de sine, ca de pildă: tăgăduirea de sine, însingurarea de sine, cunoștința de sine, desăvîrșita neîncredere în sine, împotrivirea de sine, ura de sine, etc. Încă se împotrivesc foarte tare iubirii de sine dragostea și înfrînarea (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 90).

Iar fiindcă vîrfurile răutății care se nasc din iubirea de sine sînt slava deșartă și mîndria, să amintim pe cele ce le alungă pe acestea de la noi, și anume: pe *slava deșartă* o alungă *fapta bună făcută în ascuns*, iar pe *mîndrie* o surpăm cînd vom pune pe *șeama lui Dumnezeu toate isprăvile noastre* (*Ibidem*, p. 90).

Cu aceste puține cuvinte voi încheia această smerită alcătuire despre iubirea de sine, cu mare rugămintă către toți cei ce o vor auzi, să mă ajute și pe mine păcătosul, cel legat cu totul de mrejele iubirii de sine, ca măcar cu gîndul vreodată să încerc a urma pe cei ce s-au lepădat cu totul de sine și, luînd Crucea, au urmat lui Hristos. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PAZA MINȚII (I)

„Fără atenție și fără paza minții
cu neputință este a ne mintui” (Fi-
localia, vol. 5, Sfântul Petru Da-
maschin, p. 67).

Părinților și fraților,

De mare nevoie este monahului și credinciosului această lu-
crare a trezviei, fără de care este cu neputință să ne mîn-
tuim, deoarece vrăjmașul nostru *umblă ca un leu, răcnind,*
căutînd pe cine să înghită (I Petru 5, 8). Atunci cînd vom auzi
sau citi undeva, la Sfinții Părinți, și vom găsi cuvîntul trezvie,
sau trezvia atenției, ferirea minții, liniștea inimii, paza minții
și altele de acest fel, este bine să știm că toate aceste numiri
arată unul și același lucru. Cum am zice, de exemplu, pîine,
bucată de pîine, felie de pîine, etc. (Sbornic, Sfântul Nichifor din
singurătate, „Despre rugăciunea lui Iisus”, p. 459).

Sfântul Simeon Noul Teolog, printre multe alte învățături
despre trezvie, zice: „Să fiți incredințați că toată lucrarea din
afară se socotește, înaintea lui Dumnezeu, precum frunzele po-
mului fără rod, iar sufletul care nu are paza minții se osteneste
în zadar” (Ibidem, p. 457). „Trezvia minții este un meșteșug du-
hovnicesc care, cu ajutorul lui Dumnezeu, izbăvește pe om de
gînduri, de cuvinte și de fapte rele” (Filocalia, vol. 4, Sfântul
Isihie Sinaitul, I-a sută a cap. pentru trezvie și virtute, C. 1,
p. 41). După același Sfînt Părinte, „trezvia este calea a toată
virtutea și porunca lui Dumnezeu” (Ibidem, p. 42).

Intr-adevăr, cel ce iubește din inimă pe Dumnezeu, se si-
lește, cu mare grijă, a-și păzi mintea și inima, după învățătura
Sfintei Scripturi care zice: *Cei ce iubiți pe Dumnezeu, urîți cele*
rele (Psalm 96, 11). *Cele rele*, înaintea lui Dumnezeu, sînt toate

gîndurile rele, pătimase și spurcate, precum și toate poftetele și faptele rele care ne despart de dragostea lui Dumnezeu. Toate aceste răutăți, începînd de la minte prin învoirea minții cu ele și trecînd prin imaginație, ajung la lucrarea păcatului cu fapta, dacă nu ne vom trezi la vreme și nu vom chema numele Domnului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos în ajutor.

Preabunul și Preaînduratul nostru Dumnezeu, știind cît de ușor alunecăm cu mintea și cu inima la păcat, ne-a învățat astfel: *Cu toată străjuirea, străjuiește inima ta, că din ea țîșnește viața* (Proverbe 4, 23). Știind că „trezvia este fixarea stăruitoare a gîndului și așezarea lui în poarta inimii, ca să privească gîndurile viclene care vin și să asculte ce zic și ce fac ucigașii și care este chipul făurit și înălțat de cei care încearcă să amăgească mintea prin năluciri“ (Sfîntul Isihie Sinaitul, *op. cit.*, C. 6, p. 43), putem spune că trezvia sau paza minții poate fi numită, pe bună dreptate, născătoare de lumină și purtătoare de foc, căci ea întrece nenumărate virtuți trupești“ (*Ibidem*, C. 69).

De ar lucra cineva orice faptă bună trupească, ca de pildă: post, priveghere, milostenie, metanii, culcare pe jos, înfrînare, osteneală trupească multă pentru toată fapta bună, dar nu are această lucrare a trezviei, nimic nu-i va folosi. Căci Dumnezeu mai întîi cere de la noi ca cele două părți domnitoare ale sufletului, adică mintea și inima, să fie curate. Acestea, de le vom avea curate, vor fi podoaba interioară a sufletului nostru, după cuvîntul Sfintei Scripturi: *Toată frumusețea fiicei Împăratului este înăuntru* (Psalm 44, 15). Deci podoaba și roada sufletelor noastre este lucrarea cea dinăuntru, care se face prin paza minții și a inimii, iar frunzele acestor roade sînt toate faptele bune trupești din afară. Dumnezeiescul Părinte Filotei Sinaitul arată că trezvia unită cu rugăciunea lui Iisus, curăță conștiința de întunericul păcatelor, iar „aceasta, curățită fiind, izbucnește îndată ca o mare lumină“ (Filotei Sinaitul, C. 24, p. 112).

Părinților și fraților,

În cele ce urmează vom vedea că această lucrare a trezviei este de mai multe feluri, și anume:

a. Primul fel de trezvie este de a ne păzi cu mare grijă imaginația (închipuirea);

b. Al doilea fel de trezvie este paza 'inimii' și rugăciunea cu gîndul;

c. Al treilea fel de trezvie este a chema cu smerenie preasfântul nume al Domnului nostru Iisus Hristos în ajutor;

d. Al patrulea fel de trezvie este a avea neîncetat în suflet pomenirea morții, a Judecății de apoi și a muncilor veșnice ale iadului. Toate aceste lucrări de trezvie împiedică gândurile rele ca niște portari, de a nu intra în sufletul nostru (*Filocalia*, vol. 4, pentru trezvie și virtute, p. 45).

„Deoarece orice gând intră în inimă prin închipuirea unor lucruri sensibile, lumina fericită a Dumnezeirii va lumina mintea atunci când aceasta se va odihni de toate și va părăsi orice formă ce vine din imaginație“ (*Filocalia*, Sfântul Isihie, C. 87, p. 63). Este, deci, de mare folos paza imaginației. Dar ce este nălucirea sau imaginația? La această întrebare ne răspunde dumnezeiescul Părinte Grigorie al Tesalonicului, care zice: „Imaginația sau nălucirea este organul dinăuntru al simțirii sufletului nostru. Această imaginație e mai subțire decît simțirea, dar mai groasă decît mintea și pentru aceasta ea se numește hotar între minte și simțire“. Aceasta se mai numește și tablă a împăratului minții, pe această scîndură a împăratului minții zugrăvinduse închipuirile cele bune și cele rele (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, cap. 9, p. 215, Mănăstirea Neamț, 1826). Aceasta este ceara în care se întipăresc cîte am văzut, cîte am auzit, cîte am mirosit, cîte am gustat și cîte am apucat. De aceea și Aristotel numește imaginația „simțire de obște“, căci ea cuprinde toate nălucirile și așezările ce au intrat din afară, prin cele cinci simțuri ale noastre. O numește „simțire“, căci aceeași mișcare ce o face simțirea din afară a vreunui organ al simțurilor (al urechilor, etc.) în suflet, o face și nălucirea.

Ca dovadă în acest sens multe sînt exemplele pe care le aduc metafizicienii, doctorii, fizicienii și pedagogii. Vom aduce unul spre adevărare. Cineva mănîncă o lămîie și aproape de el stă cineva. Acestuia, văzîndu-l, i se pare că gustă și el din lămîie, încît începe să saliveze. Dar aceasta o pătimește atît cel cel vede cît și cel ce nu-l vede pe cel ce mănîncă, ci numai cu nălucirea sa și-l închipuie. Căci, închipuindu-și pe cel ce mănîncă lămîie, i se pare că mănîncă și el (Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, cap. 9, p. 198-201).

Același lucru îl arată în această privință și Sfântul Maxim Mărturisitorul, dar cu alte cuvinte, zicînd: „Precum minții celui flămînd i se nălucește feluri de mîncăruri, iubitorului de plăceri, forme de femei; iubitorului de slavă deșartă, cinstiri de la oameni; iubitorului de argint, cîștiguri; celui ce ține minte răul, răzbunare asupra celui ce l-a supărat; pizmașului, necazuri venite asupra

celui pizmuit și așa mai departe în toate celelalte patimi, mintea tulburată de patimi primește cugetări pătimase, fie că veghează trupul, fie că doarme“ (*Filocalia*, vol. 2, Sfântul Maxim Mărturisitorul, c. 68, p. 69). „Precum trupul are ca lume gândurile, tot astfel mintea are ca lume ideile. Precum trupul desfrînează cu trupul femeii, tot astfel mintea desfrînează cu ideea femeii prin chipul trupului propriu, căci vede în gând forma trupului propriu amestecată cu forma femeii. De asemenea, se răzbună în gând pe chipul celui ce l-a supărat, prin chipul trupului propriu. Același lucru se întîmplă și cu alte păcate. Cele făcute de trup cu fapta în lumea lucrurilor, acelea le face și mintea în lumea gândurilor“ (*Ibidem*, p. 87).

Pînă aici s-a văzut, pe scurt, ce este trezvia (paza minții), de cîte feluri este, apoi că primul fel de trezvie este paza imaginației și s-a arătat modul cum lucrează această închipuire la felurite păcate și cît de cuprinsă este ea de cele rele. De aceea, dumnezeieștii Părinți, pe bună dreptate, zic că mai multă sirguință ni se cuvine să arătăm la paza imaginației decît la organele din afară ale simțurilor. Mare trezvie a minții ne trebuie ca să supraveghem mișcările dinăuntru ale imaginației și să nu o lăsăm să se pună în legătură cu memoria, spre a-și aduce aminte cu îndulcire de vederile urîte văzute cu ochii, de cuvintele necuvioase auzite de urechile noastre, de desfătarea mirosurilor celor ce le-am mirosit, de mîncărurile de dulce gustate, de cele pipăite și, în sfîrșit, de nălucirile oricărui păcat care a fost pus mai înainte în minte, sau care ne dă război. (Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, cap. 9, p. 201). Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul întărește cele de mai sus, zicînd: „Mare lucru este a nu fi cineva cuprins de patimă față de lucruri; dar cu mult mai mare este să rămîna fără patimă și fără nălucirea lor. Căci războiul diavolilor împotriva noastră, prin gânduri, e mai cumplit decît războiul prin lucruri“ (*Filocalia*, vol. 2, I-a sută, C. 91, p. 52).

În cele ce urmează vom arăta care sînt armele duhovnicești ale celui ce se ostenește la trezvia minții, spre a-și păzi inima de năvălirile gândurilor pătimase și necurate, care întunecă mintea și spurcă inima prin intrarea năvalnică din afară sau cu ieșirea din inimă spre cele din afară. Iată ce zice despre aceste arme duhovnicești Sfântul Isihie Sinaitul: „Cel ce se luptă înăuntru trebuie să aibă în aceeași clipă aceste patru: smerenie deplină, atenție deplină, împotrivire și rugăciune. Smerenie, fiindcă lupta este față de dracii cei mîndri, potrivnici smereniei, și pentru a avea ajutorul lui Hristos, Care urăște pe cei mîndri.

Atenție, pentru a-și face inima totdeauna fără nici un gând, chiar bun de ar părea. Împotrivire, pentru ca atunci cînd ar cunoaște cu agerime pe cel viclean, îndată să i se opună cu mînie. *Și voi răspunde, zice, cuvînt celor ce mă ocărăsc* (Psalm 118, 42). *Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?* (Psalm 61, 1). Rugăciune, ca îndată după împotrivire să strige către Hristos cu suspin și atunci, cel ce se luptă, va vedea pe vrăjmași risipindu-se prin numele sfînt și închinat al lui Iisus Hristos ca praful de vînt, sau ca fumul ce se mistuie împreună cu nălucirile lui“ (*Filocalia*, vol. 4, I-a sută, C. 20, p. 46).

Trezvia atenției noastre, oricît de ageră ar fi, dacă nu este unită cu chemarea numelui Domnului în ajutor, la nimic nu ne folosește. Aceste două lucrări duhovnicești, a trezviei și a rugăciunii, trebuie să fie strîns unite precum este unit trupul cu sufletul nostru, deoarece, după mărturia aceluiași Sfînt Părinte Isihie, „trezvia și rugăciunea lui Iisus se susțin una pe alta. Căci atenția desăvîrșită vine din rugăciunea neîncetată; iar rugăciunea vine din trezvie și atenție desăvîrșită“ (*Filocalia*, vol. 4, I-a sută, C. 93, p. 64). Același Sfînt Părinte zice că „rugăciunea are trebuință de trezvie, precum lampa de lumina făcliei“ (*Ibidem*, a 2-a sută, C. 1, p. 66), și „precum zăpada nu va naște flacără; apa, foc, sau spinul, smochin, tot astfel nu se va elibera inima cuiva de gânduri, de cuvinte și de fapte drăcești, dacă n-a curățit cele dinăuntru și n-a unit trezvia cu rugăciunea lui Iisus. Cum nu va umbla corabia fără apă, tot astfel nu va înainta paza minții fără trezvie împreunată cu smerenie și cu rugăciunea lui Iisus Hristos“ (*Ibidem*, a 2-a sută, C. 20, 66, p. 71, 83). Apoi zice din nou: „Ușor se va îneca un cîrmaci neiscusit în vreme de furtună, dacă a izgonit corăbierii și a aruncat lopețile și pînzele în mare, iar el doarme. Mai ușor va fi scufundat de către draci sufletul care nu s-a îngrijit de trezvie și n-a chemat numele lui Iisus la începutul atacurilor“ (*Ibidem*, C. 67, p. 84). Apoi, arătînd în alt fel lucrarea trezviei, zice: „Unește cu răsufierea, trezvia și numele lui Iisus, sau gândul neuitat la moarte cu smerenie, căci amîndouă sînt de mare folos“ (*Ibidem*, C. 8, p. 89).

De toate acestea ținea seama un fericit bătrîn despre care citim în Pateric următoarele: „Ne-au spus niște frați care veniseră la noi la Rait pentru un oarecare bătrîn nevoitor, care sedea într-o peșteră mai sus de locul unde se cheamă Israel, că așa era de treaz cu mintea, încît, ori încotro mergea, stătea adeseori de își cerceta gândul, grăind în sine: „Ce este, frate, unde sîntem acum? Să luăm seama!“. Dacă își găsea gândul într-unu slavoslovie și rugăciune către Dumnezeu era bine, iar de-l

găsea ocupat cu alte lucruri, îndată începea a se defăima pe sine și zicea: „Întoarce-te, ticăloase, degrabă la locul tău“. Astfel, totdeauna vorbea cu sine, zicînd: „Frate, aproape este vremea mergerii tale și nici un lucru bun întru tine nu văd“. Acestui bătrîn i s-a arătat odată diavolul, zicîndu-i: „Bătrînule, de ce te ostenești în zadar, că tot nu te vei mîntui?“. I-a răspuns bătrînul: „Nu purta grija aceasta. Ori de mă voi mîntui, ori de nu mă voi mîntui, însă deasupra capului tău voi fi, iar tu în focul veșnic vei arde“. Acestea auzindu-le diavolul, s-a făcut nevăzut“ (*Pateric*, cap. 2, Pentru umilință, C. 13, f. 86).

Părinților și fraților,

După cum ați auzit, am adus aici mai multe mărturii de la Sfinții Părinți care arată că trezvia trebuie să fie unită totdeauna cu smerenia, cu cugetarea la moarte și cu chemarea în fiecare clipă a preaputernicului nume al Domnului nostru Iisus Hristos. Aceasta am făcut-o pentru ca să ne aducem aminte, noi păcătoșii, că nu este de ajuns să ne trezim cu mintea sau să ne împotrivim gîndurilor rele și pătimăse ci, pe lîngă acestea, trebuie să chemăm în aceeași clipă, cu suspinul inimii noastre, prea dulcele și preaputernicul nume al Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Căci nici o putere nu are trezvia noastră fără ajutorul cel puternic al Domnului nostru Iisus Hristos. De asemenea, nici un spor în apărarea noastră nu vom avea fără El. Acest adevăr îl auzim și în dumnezeiasca Evanghelie a Domnului, unde zice: *Rămîneți întru Mine și Eu întru voi..., căci fără de Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 4-5).

Cu aceste puține cuvinte voi încheia această predică despre trezvia minții. Rog pe toți care vor lua cîndva cunoștință de cele spuse aici, să se roage pentru mine păcătosul, ca să-mi dea și mie Preaînduratul nostru Mîntuitor aducere aminte de această sfîntă lucrare a minții, spre a fi miluit de El în ziua Judecății de apoi, prin rugăciunile și mijlocirile Preasfintei și Preacuratei Sale Maici și ale tuturor sfinților Săi. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PAZA MINȚII (II)

„Blestemata uitare se opune atenției, precum apa, focul și în toată vremea o războiește” (Filocalia, vol. 4, Sfântul Isihie Sinaitul, I-a sută, C. 32, p. 50).

Părinților și fraților,

Sufletul nostru călătorește ca o corabie pe marea plină de valuri a acestei vieți. Dacă mintea nu va veghea în orice clipă, ne putem scufunda în adâncul fără fund al iadului. Corabia, când plutește pe mări și oceane, se poate primejdui îndoit: ori din afară, din valurile mării, ori prin spargerea în interior a ei, prin care poate intra apa. În vechime spargerea dinăuntru a corăbiei și năvălirea apei înăuntru se mai numea și „sentina” (Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, p. 216). Tot astfel pătimizește și sufletul nostru, călătorind pe marea acestui veac, ori din afară, de la lucrurile cele simțite se vatămă și se scufundă, dacă nu-și va păzi mintea și cele cinci simțuri ale sale; sau se primejduiește dinăuntru de la gândurile cele rele și de la patimile ce se află în inimă. Acest lucru îl adeverește și Sfântul Chiril al Alexandriei, zicând: „Mi se pare că puterea răutății întru noi se săvârșește în chip îndoit, căci sau la dezmierdările cele din afară sau la cele sădite în noi înșine și încă și de alții, plecându-ne cu desfătarea către oricare dintre acestea, alunecăm cu sunet și ne lăsăm prinși lesne în păcat”. Sfântul Ioan Apostolul a împărțit pofta în două: a trupului, care este sădită în fire, și cea din afară ce intră înăuntru prin simțuri, zicând: „Tot ce este în lume, este pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții” (I Ioan 2, 16).

Sufletul nostru, după cum am arătat, și dinăuntru și din afară este războit de gânduri și de patimi. De aceea și trezvia minții noastre se cade să fie îndoită, adică să pîndim și năvălirile cele din afară ale duhurilor rele și să oprim și necurățiile dinăuntru ale gândurilor pătimase, prin trezvie și rugăciune ne-

încetată. După mărturiile Sfinților Părinți, ni se cade să ne păzim mai mult dinăuntru, adică să păzim inima noastră de gândurile rele și de patimile lăuntrice mai mult decât de năvala care ne vine din afară prin cele cinci simțuri. Precum de multe ori „sentina“ (spargerea corăbiei dinăuntru), dacă nu se observă degrabă, scufundă corabia repede cu corăbieri cu tot, tot astfel și gândurile rele care ies din inimă, nefiind băgate în seamă la vreme, ne scufundă în faptele pierzării. Să nu uităm să veghem cu mintea și împotriva relelor ce ne vin din afară, prin cele cinci simțuri, căci și aceasta ne este de mare folos spre paza sufletului și sporirea înțelegerii celor duhovnicești. Acest lucru îl arată Marele Vasile, zicînd: „Mintea, nerăspîndindu-se la cele din afară și nici prin organele simțurilor revărsîndu-se spre lume, se întoarce către sine, iar prin sine se suie către înțelegerea lui Dumnezeu“.

Cel ce se va osteni la trezvia atenției este dator să vegheze, aducîndu-și aminte de cuvintele marelui Apostol Petru, care îndeamnă pe toți credincioșii la trezvie și veghere, zicînd: *Fîți treji, privegheați! Potrivnicul vostru, diavolul, ca un leu răcnind, umblă, căutînd pe cine să înghită* (I Petru 5, 8). Iar alt sfînt zice: „Dacă ești veghetor, ți s-a dat să fii prezent din orele cele de dimineață“ (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, I-a sută, C. 9, p. 44), arătînd prin „dimineață“ datoria minții noastre de a fi prezentă și trează, chiar de la răsăritul gîndului rău, fiindcă „mintea iubitoare de Dumnezeu, primele răsăriri ale păcatului nu le primește“ (*Filocalia*, vol. I, Fericitul Diadoh al Foticeei, C. 72, p. 366).

După Sfinții Părinți, ni se cuvine să ucidem totdeauna pruncii Babilonului, care sînt primele răsăriri de gînduri rele născute de mintea noastră. De vom ucide din fașă acești prunci ai răutății, prin lovirea lor de piatra Hristos, ne vom ferici de Duhul Sfînt, Care zice: *Fericit este cel ce va apuca și va lovi pruncii tăi de piatră* (Psalm 136, 9). Toate păcatele bat mai întîi la ușa inimii și a minții noastre prin momeala gîndului. Cel ce are trezvia ageră și permanentă, de la început le taie pe toate și nu le lasă să intre în omul dinăuntru, căci acolo, crescînd, cu timpul se vor preface în fapte rele. Această sfîntă lucrare o reușește deplin prin trezvia atenției și prin chemarea deasă a preadulcelui nume al Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Marele prooroc al lui Dumnezeu, David, prin Duhul Sfînt, ne îndeamnă să fim veghetori chiar de la apariția primelor gînduri păcătoase: *În dimineți voi judeca pe toți păcătoșii pămîntului; ca să nimicesc din cetatea Domnului pe toți cei ce lucrează fărădelegea* (Psalm 100, 10).

Părinților și fraților,

Din mărturiile de pînă aici înțelegem că avem nevoie de vegherea și trezvia minții chiar din momentul în care păcatul ră sare în minte și este în fașă. Dar pentru ce aceasta? Pentru ca lupta și biruința noastră asupra păcatului să se facă mai ușoară, nedîndu-i vreme de a crește și a se întări asupra sufletului. După cum vedem în multe lucruri, paza de la început aduce biruință mai grabnică și mai lesnicioasă. Să ne gîndim, de exemplu, la ceea ce s-a spus mai sus despre spargerea corăbiei în interior. Dacă vom fi veghetori și vom observa de la început, o vom putea astupa ușor și vom salva corabia cu toți viețuitorii ei de la pieire. Tot astfel, dacă s-ar întîmpla să ia foc o casă sau o cetate oarecare și s-ar observa de la început, cu puțină osteneală se va stinge focul, mai înainte de a se întezi și a cuprinde casa sau cetatea. Dacă o haină s-a rupt puțin și îndată ne sîrguim să o reparăm, vom înlătura cu ușurință stricăciunea ei. Iar dacă o lăsăm mereu în uitare, se va repara mai greu și cu mai multă cheltuială. Sau dacă o boală apare în corpul nostru și ne vom îngriji de ea de la primele semne, mai ușor ne vom vindeca decît după ce boala a avansat.

Dacă vom plivi stratul sau ogorul nostru de buruienile care au început a se ivi pe el, lucrul nostru se va ușura. Dacă însă îl vom lăsa cu nepăsare multă vreme neplivit și neprășit, buruienile, înmulțindu-se, vor crește, înăbușind semințele semănate și astfel vom pierde roadele pentru nepăsarea de la început. Sau dacă cineva a fost mușcat de un șarpe otrăvitor sau de un cîine turbat și dacă de la început va alerga la cei ce pot împiedica înaintarea otravei în corp, viața acelui om va fi salvată ușor. Iar dacă lucrurile se vor învechi din cauza nebăgării de seamă, mai tîrziu, orice ajutor va fi nefolositor. Tot astfel se întîmplă și cu otrava nevăzutului șarpe care este păcatul. Dacă, odată cu ivirea lui, îl vom nimici prin trezvie și chemarea numelui Domnului, ușor îl vom birui. Iar dacă îi vom îngădui să intre în mintea noastră prin unire, consimțire și învoire, atunci el va crește tot mai mult, făcîndu-se din ce în ce mai greu războiul cu gîndul, iar biruința va fi tot mai anevoioasă.

Oare pentru ce pricină diavolului în Sfînta Scriptură i se zice „furnico-leu“, după cum zice la Iov: „Furnico-leul a pierit pentru că nu avea de mîncare“ (4, 11)? Fiindcă și diavolul și păcatele noastre se arată la început ca niște furnici. Iar dacă nu ne vom trezi și nu le vom ucide de la început, prin chemarea numelui Domnului, vor crește și vor veni asupra sufletului nostru ca niște lei, însă atunci vor fi cu anevoie de biruit. Aceasta

se întâmplă numai din lenea și nepăsarea noastră de a ne trezi de la început. Dacă nu vom vrea de la început să ne luptăm cu furnicile, vrînd, nevrînd, de voim mîntuirea sufletului nostru, trebuie să ne luptăm cu leii, adică cu păcatul care s-a întărit foarte mult prin obișnuință asupra noastră.

Despre acest adevăr vorbește și dumnezeiescul Părinte Nil Ascetul, zicînd: „... Vrînd marele Iov să arate cursele pe care le întinde patima, i-a născocit un nume compus de la leul cel îndrăzneț și de la furnica cea mărunță. De fapt, atacurile patimilor încep de la închipuirile mărunte, furișîndu-se cu nebăgare de seamă, ca o furnică, iar la sfîrșit cresc atît de tare, încît alcătuiesc pentru cel pe care l-au prins o cursă, o primejdie, nu mai mică decît venirea leului. De aceea, luptătorul trebuie să lupte cu patimile încă de cînd vin ca o furnică, punînd în față începutul gîndului rău ca o momială. De vor ajunge însă la puterea leului, va fi greu să le biruiască. Trebuie să nu le dea nicidecum de mîncare. Iar mîncarea acestora, precum s-a spus adeseori, sînt formele sensibile venite prin simțuri, care hrănesc patimile, înarmînd pe rînd fiecare idol (chip) împotriva sufletului“ (*Filocalia*, vol. 1, Nil Ascetul, C. 49, p. 197).

Din această învățătură a dumnezeiescului Părinte Nil Ascetul înțelegem că trebuie să ne împotrivim păcatului și să-l ucidem prin chemarea numelui Domnului Iisus Hristos chiar de la prima apariție în mintea noastră. Să nu zicem că păcatul cu gîndul este un rău mic și de aceea nu trebuie să avem grijă de el, nefiind primejdios pentru sufletul nostru. Nu! Ci să ne aducem aminte de învățătura unui alt Sfînt Părinte care zice: „Răul mic nu este mic, atunci cînd aduce o pagubă mare“.

Toți sfinții lui Dumnezeu și mai ales cei numiți „trezvitori“, arată că fără trezvie (atenție) nu ne putem mîntui și nici nu ne putem ruga cum se cuvine lui Dumnezeu. „Fără atenție nu este rugăciune“ (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, op. cit., p. 292). De asemenea, Avva Agaton, fiind întrebat de cineva care dintre osteneala trupească și păzirea cea dinăuntru este mai mare, a răspuns: „Asemenea este omul cu un pom. Deci osteneala trupească este frunza, iar păzirea dinăuntru este roada. Și fiindcă este scris: *Tot pomul care nu face roadă bună se taie și în foc se aruncă* (Matei 7, 19), atunci toată osteneala noastră trebuie să fie pentru roadă, adică pentru păzirea minții“ (*Pateric*, slova A, f. 5, București, 1828). Dumnezeiescul Părinte Pimen cel Mare Egipteanul a arătat același lucru, zicînd: „Pentru a ne mîntui, nu avem nevoie de nimic, decît numai de minte trează“ (*Pateric*, Cap. 135, f. 61).

Cel care are trezvia atenției, în toată vremea se încearcă pe sine, zicându-și: „Oare ce gândesc eu acum, îi place lui Dumnezeu? Oare ce vorbesc eu acum, îi place lui Dumnezeu? Oare ce lucrez eu acum, îl place lui Dumnezeu?“. Astfel, în toată vremea vieții sale se trezește și se ispitește pe sine în toate: ce gândește, ce vorbește și ce lucrează, iar dacă îl muștră conștiința sa că cele gândite, vorbite sau lucrate de el nu ar fi bune și după voia lui Dumnezeu, îndată se căiește, se umilește, se mărturisește și cere iertare lui Dumnezeu, Care știe toate gândurile, vorbele, faptele noastre și Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Iov 34, 11; Proverbe 24, 12; Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10). Se vede în Pateric că era un bătrîn ce petrecea aproape de Rait și, șezînd totdeauna în chilia lui, era treaz și îngrijorat cu mintea. Avea capul plecat către pămînt și, clătîndu-l mereu, își zicea cu suspin: „Oare ce va să fie?“. Tăcînd puțin, zicea iar același cuvînt: „Oare ce va să fie?“. Și iarăși, clătînd cu capul, același cuvînt zicea și, împreună cu acesta, lucra și funia sa pentru coșnițe. Astfel a petrecut în toate zilele vieții sale, îngrijîndu-se pentru ieșirea lui din viața aceasta (*Pateric*, cap. 19, Pentru pocăință, p. 143).

Dar, frații mei, acestea vorbind aici, îmi vine a zice: Vai mie și celor asemenea mie, de cele ce se vor întîmpla! Căci eu, fraților, despre trezvie învățînd și scriînd, toate cele împotriva le fac, petrecînd în nesimțire, amortire și împietrire, fără grija sfîntă a mîntuirii ticălosului meu suflet. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne învață în dumnezeiasca Evanghelie, zicînd: *Privegheați și vă rugați că nu știți ziua, nici ceasul* (Matei 24, 42). Iar în alt loc zice: *De aceea și voi fiți gata, că în ceasul întru care nu gândiți Fiul Omului va veni* (Matei 24, 44). Iar eu, fraților, pe toate acestea uitîndu-le, ca un fără de simțire mă aflu și ca un om ce nu va mai muri și va trebui să dea seama de tot minutul vieții sale; într-o astfel de negrijă și netrezvie petrec. Deci vă rog pe toți, care aveți frica lui Dumnezeu și cu grijă de a voastră mîntuire vă petreceți viața pe acest pămînt, să mă ajutați cu sfintele voastre rugăciuni, ca măcar cîndva să mă trezesc și eu, mai înainte de a pleca din cele de aici.

Fraților și părinților,

Vedem cu ochii noștri pe cei care au terminat drumul vieții că se duc de la noi, părăsind grijile veacului de acum și mergînd spre veșnicia veacului viitor, unde fiecare va da seama de tot ce a lucrat, în puțina lui viață pe pămînt. O, de ne-ar ajuta Preamilostivul Dumnezeu și Preacurata Sa Maică să nu uităm

ușor despărțirea de cei iubiți ai noștri, care cu durere se despart de trup și cu cutremur se îngrijesc de starea cea înaintea lui Dumnezeu. Despre ziua cea mai de pe urmă a vieții noastre dumnezeiescul Prooroc David, prin Duhul Sfânt, a zis: *Pentru ce să mă tem în ziua cea rea?* Apoi, arătînd pricina, zice: *Cînd mă va înconjura fărădelegea vrăjmașilor mei* (Psalm 48, 5). Într-adevăr, la ieșirea din viața aceasta ne vor înconjura dracii și fărădelegile noastre, iar de nu ne-am spovedit și nu am făcut canonul în lumea aceasta prin pocăință adevărată, vom merge în munca veșnică, pentru negrija și lenevirea noastră.

Mîntuitorul spune: *Fericite sînt slugile acelea pe care, venind, stăpînul le va afla priveghînd* (Luca 12, 37). Iar dacă noi dormim cu candelile stinse, ca fecioarele cele nebune și viețuim fără trezvie și fără grijă de mîntuirea noastră, cine din oameni poate să ne spună rușinea ce ne așteaptă în ceasul morții și în ziua cea înfricoșată a judecății lui Dumnezeu? Zilele noastre, după dumnezeieștii Prooroci, se sting ca fumul și trec ca umbra (Psalm 102, 15), iar noi nu ne trezim cît mai este vreme de îndreptare și cît încă scînteia vieții noastre nu s-a stins.

Sînt însă în lume și oameni veghetori care se îngrijesc de mîntuire, ducîndu-și zilele vieții în înfrînare, priveghere, rugăciune, umilință și se roagă cu zdrobire și pentru noi cei slabi și nelucrători. Preabunul Dumnezeu, fiind preadrept și preaîndurat, mîngîie sufletele lor cu mîngîieri duhovnicești, după măsura cu care Îl iubesc și I se roagă cu umilință. La dînșii se împlinește ceea ce s-a spus prin Duhul Sfânt: *Doamne, cînd s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mîngîierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 93, 19). Pe toți cei ce au aceste sfinte mîngîieri din lucrare îi rog din inimă să nu mă uite și pe mine cel fără simțire, ca să mă trezesc din amorțire.

Încheind aceste puține cuvinte, să rugăm pe Preabunul Dumnezeu și Preaînduratul nostru Mîntuitor să ne trimită a Sa milă și îndurare tuturor celor ce viețuim aici și tuturor dreptcredincioșilor care își petrec cu grijă viața. Să nu uităm dumnezeieștile Sale cuvinte care totdeauna trebuie să ne îndemne la trezvie și veghere, după cum scrie în Sfînta Evanghelie: *Ca nu cumva, venind fără veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: Privegheați!* (Marcu 13, 36-37). AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PAZA MINȚII ȘI CURĂȚIA INIMII

„Cine se poate lăuda că are inimă curată? Sau cine cutează a zice că este curat de păcate?”
(Proverbe 20, 9).

Părinților și fraților,

Preabunul și Preaînduratul Dumnezeu în dumnezeiasca Scriptură ne învață să ne păzim inima curată, zicînd: *Păzește-te să nu între în inima ta gîndul nelegiuit...* (Deuteronom 15, 9). La acest cuvînt al dumnezeieștii Scripturi, Marele Vasile a alcătuit o tîlcuire luminată spre folosul de obște. De asemenea și înțeleptul Solomon ne învață despre paza minții și străjuirea inimii, zicînd: *Păzește-ți inima mai mult decît orice, căci din ea țîșnește viața* (Proverbe 4, 23).

Care este pricina pentru care ne poruncește Dumnezeu să ne păzim inima cu toată străjuirea? Dracii, de la inimă ne dau război prin gînduri și poftă rele. Acest lucru îl arată dumnezeiescul părinte Diadoh al Foticeei, zicînd: „Duhurile cele rele împrejurul mădurelor petrec, lucru pe care dracii nu vor niciodată să fie crezut de oameni, ca nu cumva știind aceasta sigur, să se înarmeze împotriva lor cu pomenirea lui Dumnezeu” (*Filocalia*, vol. 1, C. 33, p. 347). Tot aici se spune că trebuie să ne păzim inima, de vreme ce aceasta este centrul simțirilor: „Că deși simțirile noastre din afară se împart în cinci și sînt deosebite, însă înăuntru, în inimă, sînt una și cu chip de una” (*Ibidem*, C. 29), precum și cercurile, privindu-se din afară de centru, sînt multe iar în centru sînt una.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos fericește pe cei curați cu inima, zicînd: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Matei 5, 8). Este cu neputință să ne curățim inima de nu ne vom curăți mai întîi toate celelalte simțiri ale sufletului

și ale trupului nostru. Dacă o singură simțire sau o singură putere a sufletului se va întina, îndată întinăciunea ei se întinde și aleargă la inimă. În ce chip se întinde și aleargă linia fiecărui cerc de la centrul său cel din mijloc și centrul dă ființă liniilor cercurilor ce ies dintru dînsul, tot astfel, întinîndu-se inima, îndată împărtășește și împarte întinăciunea și la toate celelalte simțiri și puteri ale sufletului. Acest lucru îl arată dumnezeiescul Părinte Grigorie al Tesalonicului în capitolul al treilea pentru rugăciune, zicînd: „Lucrarea minții, alcătuită din gânduri și din înțelegeri — după cei ce s-au îndeletnicit întru rugăciune și mai ales cu cea de un singur gând — se așează în ei, curățindu-i lesne. Iar puterea care o naște pe aceasta — inima — nu se curățește, de nu se curățesc și toate celelalte puteri ale sufletului. Căci sufletul are multe puteri și se întinează cînd se face înăuntrul lui vreo răutate din oricare dintre acestea, împărtășindu-se toate de la una, în virtutea unității sufletului“ (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, cap. 10, p. 255).

Apoi Sfîntul Isaac Sirul ne învață că mintea lesne se curățește, dar lesne se și întinează. Iar inima cu anevoie se curățește și tot cu anevoie se întinează. El zice: „Alta este curățirea minții și alta a inimii. Căci mintea este una din simțirile sufletului și de va avea cineva purtare de grijă la citirea dumnezeieștilor Scripturi sau se va osteni puțin în postiri și în privegheri, se va curăți; dar precum degrab se curățește, tot astfel de repede se și întinează. Inima este ceea ce cuprinde și ține simțirile dinăuntru și aceasta este rădăcina. Dacă rădăcina este sfîntă și ramurile sînt sfinte, adică dacă se va curăți inima, atunci toate simțirile se curățesc. Curățindu-se de lucrurile cele mici, nu se mai întinează curăția ei“ (Cuv. 53). Iată cît este de nevoie să ne păzim inima ca să nu se întineze cu gândurile rele și cu poftele vătămătoare de suflet, care năvălesc fie prin simțurile din afară, fie prin gândurile dinăuntru.

Vorbind despre paza minții și a inimii, în vederea curăției lor, să arătăm care sînt mijloacele și armele duhovnicești pe care trebuie să le folosim în acest scop. După Sfîntul Isihie Sinaitul, primul mijloc de a ne păzi inima este trezvia minții prin „fixarea stăruitoare a gândului în poarta inimii, ca să privească gândurile viclene care vin și să asculte ce zic și ce fac ele și care este chipul făurit și înălțat de diavoli, care încearcă să amăgească mintea prin năluciri“ (*Filocalia*, vol. 4, C. 6, p. 43). Sfîntul Serafim de Sarov, arătînd că de la paza minții se naște curăția inimii zice: „De la paza de totdeauna a inimii se naște curăția ei în care se vede Domnul, după cum ne încredințează

Adevărul cel veșnic, zicînd: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Matei 5, 8; *Sbornicul*, 2, p. 174).

Nu ajunge să ne păzim mintea și să o curățim numai prin trezvia și paza minții, de nu vom chema cu smerenie și din inimă numele Domnului nostru Iisus Hristos, căci știm din dumnezeiasca Scriptură că fără El nu putem face nimic (Ioan 15, 5). Sfînta Singlitichia, arătînd că tămîia rugăciunii celei de gînd păzește inima de gîndurile cele întinate și de patimi, zice: „Trebuie să ne curățim inima neîncetat și să căutăm ca nu cumva să intre pe furis înăuntru, în cămările sufletului, din gîndurile cele de suflet stricătoare. De asemenea, trebuie să tămîiem cu dumnezeiasca tămîie a rugăciunii. Căci precum vietățile veninoase se gonesc prin doctoriile cele mai iuți, așa și rugăciunea cu postul gonesc gîndul cel întinat“ (Vezi *Viața sfintei*).

Îndată ce vom vedea că se înmulțesc cugetele viclene și pătimase în mintea și inima noastră, să aruncăm în mijlocul lor numele Domnului nostru Iisus Hristos și îndată se vor împrăștia ca fumul în aer, după cum și experiența ne învață. „Căci, după cum fără corabie nu este cu putință a trece marea, tot astfel, fără chemarea numelui lui Iisus Hristos nu este cu putință a izgoni din inimă și din minte momeala gîndului rău“ (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, a 2-a sută, p. 76). „După cum soarele este cu neputință a străluci fără lumină, tot astfel, cu neputință este a ne curăți inima de întinăciunea cugetelor pierzătoare, fără chemarea deasă a numelui Domnului nostru Iisus Hristos“ (*Ibidem*, C. 68, p. 84). Apoi zice: „Cel ce își păzește curăția inimii cu toată sîrguința, va avea ca învățător pe Legiuitorul Hristos, Care îi șoptește tainic voia Sa și așa se va împlini cu el Scriptura care zice: *Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu* (Psalm 84, 8).

Același Sfînt Isihie Sinaitul, scriind despre curăția inimii, spune: „Precum nu este cu putință să se vadă Marea Roșie pe cer în mijlocul stelelor și precum nu poate omul să umble pe pămînt fără a respira aerul acesta, tot astfel, nu este cu putință să ne curățim inima de gînduri pătimase și să izgonim pe vrăjmașii cei nevăzuți, fără chemarea deasă a lui Iisus Hristos“ (*Ibidem*, suta 1-a, C. 28, p. 48). Dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, arătînd că numai prin rugăciunea cu smerenie către Dumnezeu inima noastră se curăță de patimi și de orice primejdie sufletească, zice: „Nimic nu curăță inima noastră ca rugăciunea cu zdrobire de inimă, cînd vom alerga cu gîndul la Doctorul sufletelor. Căci inima noastră, bolnavă cu păcatul, numai El o poate vindeca, El Care a zidit inimile și cunoaște toate lucrurile

noastre. Când El ne va întări inima, nimeni nu o va mai putea tulbura" (*Sbornic*, 2, p. 114).

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătând că inima noastră atîta vreme cît va avea pomenirea lui Dumnezeu se va face izvor de viață, iar dacă se va depărta de pomenirea și chemarea în ajutor a lui Dumnezeu, ajunge să se facă izvor al morții, pentru că atunci ies din ea numai cele rele — după cuvîntului Domnului — zice astfel: „Atît timp cît inima noastră va petrece în rugăciune și în fapte bune, ea este izvor de viață. Însă îndată ce se va îndepărta de Dumnezeu și va lucra fărădelegea, va deveni izvor al morții" (*Sbornic*, 2, p. 118). „Cerul este mic pentru palma Lui, iar inima este sălașul Lui"... (*Ibidem*). „Sufletul e Templul Lui, iar inima este altarul cel sfînt al Lui, pe care se aduc jertfele cele de laudă și de slavoslovie. Iar mintea care stă și slujește cele sfinte este preot"... (*Ibidem*). „La vii, la grădinile de măslini și la ogoarele însemîntate pui paznici. Iar moștenirea lui Dumnezeu o lași fără pază. Avuția cea vremelnică o păzești cu tărie și băgare de seamă, iar sufletul, moștenirea lui Dumnezeu cea mai scumpă decît toată lumea, o lași să se răpească și să se jefuiască de draci" (*Ibidem*, p. 119).

Cuviosul Teofan Zăvorîtul zice: „Dacă lucrarea lăuntrică după Dumnezeu nu îi va ajuta omului, apoi în zadar se ostenește în cele din afară. Lucrarea cea dinăuntru cu îndurerarea inimii naște smerenia, iar smerenia face pe om sălaș al lui Dumnezeu" (*Sbornic*, 2, p. 147). Sfîntul Varsanufie, arătînd că Dumnezeu nu cere numai paza trupului în vremea rugăciunii, ci mai mult vegherea și rugăciunea din inimă, zice: „De stai, de șezi, de stai și culcat, să vegheze inima ta în slujba lui Dumnezeu" (*Ibidem*, p. 173), iar Cuviosul Teofan zice: „Cine își păzește inima de patimi, acela în fiecare clipă îl vede pe Domnul. Cine în fiecare clipă își supraveghează sufletul, inima aceluia se va veseli de descoperiri. Cine își concentrează privirea minții înăuntrul său, acela vede în sine zorile cele duhovnicești. Cine urăște orice risipire a minții sale, acela vede pe Stăpînul înăuntrul inimii sale" (*Sbornic*, 2, p. 154).

Același cuvios, fiind întrebat care este semnul începerii sălășluirii curăției în inimă, a răspuns: „Cînd se va învrednici cineva de darul lacrimilor, care să curgă neîncetat din ochii lui fără nici o silă" (*Ibidem*, p. 156). Și apoi adaugă, zicînd: „Viețuirea minții e o lucrare a inimii concentrată neîncetat, cu gînd grijuliu cum să placă lui Dumnezeu, Care este pretutindeni de față și pe toate le vede în simțirile noastre. De asemenea, este rugăciunea neîncetată a inimii și păzirea ei de patimile ascunse,

ca să nu se găsească nimic pătimăș în latura sa ascunsă și duhovnicească. Toate acestea sînt lucrările inimii, de aceea se și numesc viețuiri ale minții" (Sbornic, 2, p. 165). Ca o pecete despre cele zise pînă aici, despre paza minții și curăția inimii, este cuvîntul marelui trezvitor din Sinai, Isihie, care zice : „Dacă înăuntrul inimii sale omul nu va face voia lui Dumnezeu și nu va păzi poruncile Lui, atunci nici în afară nu va putea face acest lucru" (Filocalia, vol. 4, C. 71, p. 85). În cele de pînă aici s-a arătat, cu dovezi de la mai mulți din Sfinții Părinți, că atît paza inimii, cît și curățirea de patimi, nu se poate face pe altă cale decît prin trezvia minții unită cu chemarea deasă a numelui Domnului nostru Iisus Hristos.

Fiindcă în această predică s-a vorbit despre un lucru mare și cu anevoie de cîștigat în viață, adică despre curățirea inimii de patimile care o întinează din afară și dinăuntru, m-am gîndit să mai adăug încă ceva în această privință. Oare pentru care pricină Domnul Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, pe desfrîdate, pe vameși și pe tîlhari i-a miluit și i-a mîntuit, iar pe cărturari, pe farisei și pe legiuitori de atîtea ori i-a mustrat atît de aspru? Iată pentru ce: Cel ce îi mustra era însuși Dumnezeu Care cercetează inimile și rărunchii oamenilor (Matei 9, 2-5). Ca un Dumnezeu cunoscător al tainelor inimilor omenesti (Evrei 4, 12; I Corinteni 14, 24), la vameși, la tîlhari și la desfrîdate vedea că au păcate grele. Vedea însă în inima lor și căința și durerea pentru cele ce au greșit și, totodată, cunoștea gîndul lor de a se întoarce cu toată inima de la păcat și dorința de a veni la El.

Să vedem ce fel de păcate aveau cei miluiți și primiți de Mîntuitorul nostru. La vameși, nedreptăți; la tîlhari, prădăciuni, iar la femeia desfrînată, păcate trupesti. La cărturari însă, la farisei și la legiuitori, văzătorul inimilor vedea alte păcate mult mai grele, pe care le mustra pe față, fiindcă nu vedea la ei nici un fel de căință sau semn de îndreptare. Care erau păcatele fariseilor și ale cărturarilor? Oare desfrîul, lăcomia, pîntecelui, beția, tîlhăria sau nedreptatea vameșilor? Poate nici de acestea nu erau lipsiți, însă Mîntuitorul nu-i mustra pentru acestea, căci dacă acestea ar fi fost cele mai grele păcate ale lor, Domnul ar fi zis: „Vai vouă, fariseilor desfrînați și bețivi" sau altele de acest fel. Dar El nu a zis astfel, ci: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, iar înăuntru sînt pline de răpire și de lăcomie* (Matei 23, 25). Altădată le-a zis că sînt ca niște morminte vărute pe dinafară, iar înăuntru sînt plini de toată necurăția, de fățarni-

cie și fărădelege (Matei 23, 27-30), apoi că sînt plini de răpire și viclenie (Luca 11, 39). Altă dată le zice „nebuni și orbi“ (Luca 11, 41; Matei 23, 17-19). Alteori îi mustră pentru mîndrie și slavă deșartă și pentru că le place a se plimba cu haine lungi și să stea pe scaunele cele mai de sus în sinagogi (Marcu 12, 38-39).

Din toate acestea se vede, frații mei, că Mîntuitorul vedea în inima lor mîndrie, trufie, zavistie, viclenie și fățarnicie. Aceste fapte rele ce le vedea Mîntuitorul la ei, de multe ori le vădește și, mustrîndu-i, îi amenință cu gheena (Matei 23, 33). Dar ce fel de patimi sînt acestea pe care Mîntuitorul le vădește și le mustră la cărturari, farisei și legiuitori? Sînt patimi sufletești, care înaintea lui Dumnezeu sînt mult mai grele și mai urîte decît patimile trupesti pe care le aveau vameșii, tîlharii și desfrînatele, care au fost miluiți de Domnul (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Ioan Damaschin, p. 188-195). Mîntuitorul a miluit pe cei păcătoși, căci pentru aceasta a venit în lume (Matei 9, 13), dar pe care păcătoși? Pe cei ce și-au cunoscut păcatele, s-au mărturisit înaintea Lui cu durere de inimă și cu multe lacrimi au plîns pentru ele (Matei 26, 75). Iar pe cărturarii și fariseii care erau plini de mîndrie, de zavistie, de nedreptate, de viclenie și de ură și care nu numai că nu și-au cunoscut răutățile lor, ci în tot chipul căutau să-L piardă, i-a mustrat și i-a vădit (Matei 23, 23-30).

Părinților și fraților,

Să luăm aminte la noi și la trăirea noastră de aici. Să avem grijă să ne cunoaștem pe noi și patimile cele ascunse care ne robesc, mai ales patimile sufletești de care s-a amintit mai sus. Să nu creadă cineva că dacă cu trupul nu a căzut în vreun păcat trupesc este curat înaintea lui Dumnezeu, căci numai dacă a privit cu poftă la vreo femeie este preadesfrînat (Matei 5, 28) și numai dacă va urî pe frații săi, va fi socotit ca un ucigaș de oameni (I Ioan 3, 15). Legea veche a fost ca o coasă care a tăiat păcatul numai la suprafață, ca cel ce taie iarba dar rădăcina ei o lasă în pămînt. Mîntuitorul Hristos n-a venit în lume să strice legea, ci ca să o desăvîrșească. În Legea veche zice: *Să nu ucizi* (Ieșirea 20, 13), iar în cea nouă zice: Cel ce urăște pe fratele său este ucigaș de om (Ioan 3, 15). Acolo zice: *Să nu desfrînezi* (Ieșirea 20, 14), iar aici nici să nu te uiți cu poftă la femeie (Matei 5, 28).

Dacă am avea toate faptele bune, și cele sufletești și cele trupești, iar de nu vom avea smerenie și dragoste, aceasta este urîciune înaintea lui Dumnezeu, după cuvîntul: *Necurat este înaintea Domnului tot cel înalt cu inima* (Proverbe 16, 6). Așadar, în zadar ne vom îngriji de curăția cea trupească și de toate faptele bune trupești, dacă inima nu o vom curăți de mîndrie, de ură, de viclenie, de necredință și fățarnicie. Dacă nu ne vom sili să cerem ajutorul Preabunului Dumnezeu spre a ne curăți inimile de patimile sufletești, ne vom făli numai cu frunzele faptelor bune, adică: postul, înfrînarea, fecioria, privegherea, metaniile, dar nu ne vom agonisi roadele Duhului, care sînt: *dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea, curăția și celelalte* (Galateni 5, 22-23). Iar la urmă ca smochinul cel neroditor vom fi blestemați (Matei 21, 19) de Dumnezeu, Care ne cere inima, zicîndu-ne: *Dă-mi, fiule, inima ta* (Proverbe 23, 25). AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE DATORIA MONAHULUI DE A ÎNVĂȚA
ȘI PRACTICA RUGĂCIUNEA LUI IISUS
ÎN VIAȚA DE OBȘTE

„Rugați-vă neîncetat!” (I Tesaloniceni 5, 17).

Părinților și fraților,

Deoarece am fost întrebat în mai multe rînduri, de unii frați și monahi, în ce măsură rugăciunea minții este obligatorie monahilor ce trăiesc în mănăstirile cu viață de obște și sînt în diferite ascultări, în cele ce urmează — pe cît îmi va ajuta mila și îndurarea Preabunului nostru Mîntuitor și rugăciunile Preasfintei Sale Maici — voi încerca să răspund măcar pe scurt acestei întrebări.

Frații mei, dacă după mărturia Sfîntului Duh: *Frica Domnului este început al înțelepciunii* (Proverbe 1, 7), și dacă după mărturia dumnezeiescului Părinte Isaac Sirul: „Frica Domnului este început a toată fapta bună” (Cuv. 1), atunci, după cum la toată fapta bună început se face frica de Dumnezeu, tot astfel și la maica tuturor faptelor bune, care este sfințita rugăciune (*Scara*, Cuv. 28), început bun și temelie tare este, de asemenea, frica de Dumnezeu. Precum din credință se naște frica de Dumnezeu (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul), tot astfel, din frica de Dumnezeu se naște înfrînarea de la patimi și trezvie atenției, prin care orice om se abate de la rău (Proverbe 15, 29).

Cel care are frică de Dumnezeu urmează în trezvie și luare aminte pe marele Prooroc David, care zice: *De-a pururea vedeam pe Dumnezeu înaintea mea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin* (Psalm 15, 8). Cel ce are frica de Dumnezeu și pomenirea Lui totdeauna în minte, unul ca acela neîncetat se și

roagă. Dacă rugăciunea minții nu ar fi obligatorie tuturor și în toată vremea, atunci Duhul Sfânt nu ne-ar fi învățat, prin gura dumnezeiescului Prooroc David, astfel: *Bine voi cuvînta pe Domnul în toată vremea* (Psalm 33, 1; 102, 1-2). De asemenea, nici dumnezeiescul Apostol Pavel — gura lui Hristos — nu ne-ar fi poruncit: *Neîncetat rugați-vă!* (I Tesaloniceni 5, 17).

Din aceste mărturii ale Sfintei Scripturi înțelegem că sîntem datori să ne rugăm oricînd și oriunde ne-am afla. Dar acest lucru nu-l vom putea împlini dacă nu vom avea totdeauna frica de Dumnezeu și prezența Lui în mintea noastră. Poate vor întreba unii: „Cum putem să ne rugăm pururea și să avem lauda Lui în gura noastră în toată vremea (Psalm 33, 11) dacă avem atîtea treburi și grijii, trebuind să ne concentrăm mintea la ce vorbim cu alții, la cele pe care le lucrăm sau îi învățăm pe alții să le lucreze, spre a dobîndi cele necesare pentru viața cea de toate zilele? Cum putem să ne rugăm neîncetat cînd sîntem ocupați cu ascultări atît de grele și diferite în sfînta mănăstire?“.

Într-adevăr, unii dintre noi ar putea avea această nedumерire despre rugăciunea neîncetată, dacă Preabunul Dumnezeu ne-ar fi dat numai o singură gură și un singur cuvînt. Dar Cel ce toate cu negrăită înțelepciune le-a făcut, Acela din început ne-a înzestrat cu îndoit cuvînt și îndoită gură spre a putea împlini cele ce prin Duhul Sfânt avea să le ceară de la noi. Iată ce zice Sfîntul Vasile în această privință, arătînd despre gura cea tainică a sufletului nostru și despre rugăciunea minții: „S-ar părea că nu este cu putință ceea ce spune proorocul. În ce chip lauda lui Dumnezeu poate fi întotdeauna în gurile oamenilor? Căci atunci cînd omul se află într-o convorbire obișnuită asupra vieții, el nu are în gură lauda lui Dumnezeu. Cînd doarme, cînd tace, cînd mănîncă și bea, cum poate gura lui să săvîrșească lauda? La aceasta răspundem că este o gură de taină a omului dinăuntru, prin mijlocirea căreia omul devine părtaş cuvîntului dătător de viață al lui Dumnezeu, Care este pîinea cea vie ce S-a pogorît din cer. Despre această gură spune proorocul: *Gura mea am deschis și am tras duh* (Psalm 118, 131). Domnul ne cheamă să deschidem tocmai această gură pentru ca să primim hrana adevărată, zicînd: *Deschide gura ta și o voi umple pe ea* (Psalm 80, 90). Cîteodată, gîndul despre Dumnezeu, însemnat și întipărit în cugetul sufletului, se poate numi laudă care petrece întotdeauna în suflet, fiind de la Dumnezeu. Cel stăruitor poate săvîrși, după cuvîntul Apostolului, toate întru slava lui Dumnezeu (I Corinteni 10, 31; Coloseni 3, 17), căci orice faptă, orice cuvînt și orice lucrare mintală are putere de

laudă. Dreptul, fie că mănîncă, fie că bea sau altceva de face, toate întru slava lui Dumnezeu le face, iar inima lui veghează chiar atunci cînd doarme" (Sbornic, despre rugăciunea lui Iisus, Mănăstirea Valaam, 1936, p. 343).

Așadar, după cum vedem din mărturia Marelui Vasile, noi avem pe lîngă gura cea trupească și o gură de gînd, prin care putem face o lucrare de laudă în chip gîndit, în omul nostru dinăuntru. Sfîntul Macarie cel Mare, arătînd despre datoria ce o avem de a ne ruga neîncetat, zice: „Creștinul trebuie să aibă întotdeauna amintirea lui Dumnezeu, căci scris este: *Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta* (Deuteronomul 6, 5; Matei 22, 34). Adevăratul rugător, spune Sfîntul Macarie, trebuie să-L iubească pe Domnul nu numai atunci cînd intră în biserică, ci și atunci cînd umblă, cînd stă de vorbă, cînd mănîncă și bea și să aibă aducere aminte de Dumnezeu și dragoste, căci s-a zis: *Unde este comoara voastră. acolo va fi și inima voastră* (Matei 6, 21).

Din aceste mărturii ale Sfinților Vasile cel Mare și Macarie reiese că sîntem datori să lăudăm pe Dumnezeu în mintea și inima noastră în toată vremea și locul, acest lucru fiind cu puțință deoarece, după cum s-a arătat, orice gîndire și lucrare duhovnicească a minții, orice faptă bună, orice cuvînt bun, au putere de laudă și se socotesc ca o rugăciune înaintea lui Dumnezeu. Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că orice gîndire în frica de Dumnezeu, orice cugetare duhovnicească, orice grijă a minții pentru mîntuire și orice ascultare face călugărul cu răbdare, smerenie și dragoste, spre folosul fraților și spre slava lui Dumnezeu, este de fapt o rugăciune și zice: „Se cuvine să cunoaștem, fraților, că orice vorbire ce se face în taină și toată grija minții pentru Dumnezeu și toată cugetarea celor duhovnicești, în rugăciune se preface, ori cuvinte citite de ai spune, ori glasuri ale gurii spre doxologia lui Dumnezeu, ori grija de mîntuire în Domnul, ori închinăciuni ale trupului, ori cîntare de psalmi prin cuvîntare de stihuri și altele de acest fel, prin care se face învățătura rugăciunii curate și din care se naște dragostea lui Dumnezeu" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 35. p. 188, Mănăstirea Neamț, 1819).

Iubiții mei frați,

Cei care vă nevoiți în muceniceasca ascultare a vieții de obște (Scara, Cuv. 4), de cîte ori vă osteniți cu răbdare în supunere, de cîte ori vă înfrînați cu măsură de la mîncare, băutură

și somn, de cîte ori răbdați ocară cu bărbăție de cuget, de cîte ori petreceți, citind Sfintele Scripturi, meditînd la patîmile cele înfricoșate și mîntuitoare ale Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, la moarte, la gheenă, la Judecata de apoi, sau la Împărăția cerurilor; de cîte ori vă aflați în Sfînta Biserică, ascultînd și urmărind cu atenție și evlavie înțelesul duhovnicesc al sfintelor slujbe, gîndind la puterea tainică a celor ce se cîntă și se citesc acolo, de cîte ori cîntați și citați singuri cu bună înțelegere în chiliile și inimile voastre și vă osteniți cu îndelungă durere pentru împlinirea faptelor bune; de cîte ori vă dogoriți de arșița soarelui de vară și răbdați cu multă sudoare în osteneala sfintei ascultări, pentru dragostea lui Dumnezeu și folosul aproapelui, de cîte ori vă aflați în chilie, făcîndu-vă canonul de metanii și de închinăciuni cu rugăciunea în minte, sau citind Viețile Sfinților și învățăturile Sfinților Părinți, spre a vă folosi de ele; de cîte ori răbdați căldura focului din bucătărie și brutărie, cu grija de a face mîncare spre a hrăni părinții, frații și străinii; de cîte ori vă aflați, stînd cu răbdare, la osteneala privegherilor de toată noaptea în biserică sau la chilie, de cîte ori vă aflați în vreo lucrare sfîntă a minții și în împlinirea cu lucrul a oricărei fapte bune făcută după sfatul celor ce vă povățuiesc și poartă grijă de mîntuirea sufletelor voastre, de cîte ori vă aflați slujind cu dragoste și cu smerenie fraților la chelărie, la grădină, la croitorie, la biserică și la oricare altă slujbă spre folosul de obște al părinților și fraților, dacă veți face aceste osteneli cu privirea minții spre Dumnezeu și spre slava Lui vă veți osteni, vă aflați într-o rugăciune neîncetată înaintea lui Dumnezeu. Aceasta deoarece, după cum ați văzut mai sus, orice faptă bună, oricare gîndire sau vorbire duhovnicească sînt ca o laudă înaintea lui Dumnezeu.

Poate însă veți zice că aceste slujbe și ascultări nu pot să alcătuiască o rugăciune înaltă și fără răspîndire. Într-adevăr, așa este, dar nu se cere celor din ascultare acest lucru. În această privință Sfîntul Ioan Scărarul, arătînd că diavolul îndeamnă pe cei neiscusiți din viețile de obște să rîvnească, mai înainte de vreme și mai înainte de a avea vîrsta duhovnicească cuvenită, la mari lucrări duhovnicești și la rugăciunea contemplativă și duhovnicească, zice: „Deschide mintea ascultătorilor neiscusiți și vei afla acolo un gînd rătăcit: dorință de liniștire peste măsură, de rugăciune nerisipită, de lipsă desăvîrșită de slavă deșartă, de neîncetată pomenire a morții, de umilință neconținută, de nemînierea cea desăvîrșită, de tăcere adîncă, de curăție covîrșitoare. Lipsindu-le aceste virtuți, după o anumită rînduială a lui

Dumnezeu, ei, fără socoteală, sar peste treptele ce le sînt puse înainte, fiind amăgiți de vrăjmașul care îi îndeamnă să caute aceste lucruri desăvîrșite înainte de vreme, cu scopul de a nu le putea căpăta nici la vreme, neavînd răbdare (*Scara*, Cuv. 4, C. 118). Sfîntul Teofan Zăvorîtul zice: „Cel îndrăzneț și încrezător în sine însuși vrea să ajungă repede la rugăciunea contemplativă“ (*Sbornic*, vol. 1, p. 318).

Așadar, părinților și fraților, nu se cuvine să ne avîntăm, mai înainte de vreme, spre o sporire desăvîrșită în rugăciunea înaltă, de care, după Sfîntul Isaac Sirul, „abia se învrednicește unul din zece mii“ (Cuv. 32, p. 166). Nouă, celor pătimiși și neputincioși, ne este destul să vedem măcar urma liniștii mintale, adică rugăciunea minții lucrătoare, prin care se alungă din inimă atacurile vrăjmașe și gîndurile rele. În aceasta constă toată lucrarea noilor începători și a pătimișilor monahi, prin care, dacă vrea Dumnezeu, se poate ajunge și la rugăciunea înaltă, contemplativă și duhovnicească, căci, după dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, „două sînt stările cele mai înalte ale rugăciunii curate. De una au parte cei ce se îndeletnicesc cu făptuirea, de alta, cei ce se îndeletnicesc cu contemplația. Cea dintîi se naște în suflet din frica de Dumnezeu și nădejdea cea bună. Cea de-a doua din dragostea dumnezeiască și din curăția deplină“ (*Filocalia*, vol. 2, cap. pentru dragoste).

Sfîntul Maxim Mărturisitorul, și pe starea întîi a rugăciunii, care ține de lucrarea faptelor bune, o numește „înaltă“. Deci nu se cuvine nouă celor pătimiși și slabi să ne deznădăjduim, socotind că puțini sînt cei care se învrednicesc de rugăciunea contemplativă, căci la Dumnezeu nu este nedreptate ci, dimpotrivă. Să nu ne lenevim, ci să mergem pe calea ce duce către această rugăciune sfințită, adică pe calea rugăciunii lucrătoare, săvîrșită cu mintea.

Nu mai puțin adevărat este și faptul că unii din sfinți au dobîndit rugăciunea contemplativă chiar în viața de obște, așa cum au fost Sfîntul Calist, patriarhul Constantinopolului, care a deprins rugăciunea cea mai înaltă, făcînd ascultare la bucătărie într-o lavră din Sfîntul Munte Athos, Sfîntul Eufrosin bucătarul și alții de care nu mai pomenim.

Dacă ne vom lenevi să învățăm rugăciunea minții, dînd vina pe ascultare, ne va mostra pilda acestor Sfinți Părinți, precum și Sfîntul Grigorie Sinaitul, care zice că nici pustia, nici singurătatea nu sînt atît de folositoare în vremea deprinderii rugăciunii minții, ca o ascultare înțeleaptă (*Filocalia*, vol. 7, Capete foarte folositoare în acrostih, C. 18, p. 96). Iată deci că „cei ce

se nevoiesc în supunere și ascultare, în viața de obște, mai repede biruiesc patimile, căci, prin răbdare și tăierea vocii lor, lovesc deodată patimile în piept și în cap și, prin lovituri repetate, ajung repede să le omoare desăvârșit. Pe cînd în singurătate, lupta este numai cu gîndul, care este tot așa de slabă în lucrarea ei ca lovitură pricinuită de atingerea unei muște. De aceea, omorîrea patimilor în singurătate se prelungește mai mult timp și aproape întotdeauna ea nu este propriu-zis o omorîre, ci o amortire pe un anumit timp, pînă cînd nevoitorul se va întîlni cu obiectele (cauzele) patimilor. În acest caz, patimile ca fulgerul se aprind și de nu se va trezi cineva cu mare putere, cu rugăciune și cu post foarte aspru, nu rămîne nevătămat. Iată de ce Sfinții Părinți, fiind încercați în viața duhovnicească, poruncesc să biruim patimile prin lupta cu ele în viața de obște și numai după aceea să ne „însingurăm“, cum ne sfătuiește și Sfîntul Teofan Zăvorîtul (*Sbornic*, vol. 1, p. 233).

Dar nu numai trăind în mănăstiri cu viață de obște, ci chiar și în lume fiind, unii dintre sfinți s-au desăvârșit în rugăciunea minții cea mai înaltă, trăind în mijlocul celor mai mari orașe. Astfel a fost Sfîntul Simeon Noul Teolog, avînd slujba de administrator în orașul împărătesc Constantinopol, precum și Sfîntul Fotie, patriarhul Constantinopolului, care a fost ridicat la rangul de patriarh dintre senatori și care, nefiind monah, a învățat lucrarea minții pe cînd se afla în locul său înalt și a sporit în această sfîntă rugăciune în așa măsură, încît, după cuvîntul Sfîntului Simeon al Tesalonicului, fața lui era luminată de darul Prea Sfîntului Duh ca la un al doilea Moise. El a scris apoi o carte foarte însemnată despre această sfîntă rugăciune a minții. Acest sfînt, Simeon al Tesalonicului, arată, de asemenea, că Sfîntul Ioan Gură de Aur precum și Sfinții Ignatie și Calist, pe cînd erau patriarhi în Constantinopol, s-au desăvârșit în această sfîntă rugăciune a minții și au scris cărți minunate despre această lucrare lăuntrică. Din aceste motive, Sfîntul Simeon al Tesalonicului sfătuiește pe arhierei, pe preoți, pe monahi și pe creștinii din lume să rostească această rugăciune în orice vreme și în orice loc ar fi și să o țină ca pe răsufierea lor, deoarece nu este o armă mai tare nici pe pămînt și nici în cer, decît numele lui Iisus Hristos.

Unii dintre Sfinții Părinți dau reguli celor ce au intrat în monahism ca, odată cu înfăptuirea poruncilor lui Hristos, să săvîrșească o îndelungată cîntare de psalmi, de canoane și de tropare. Alții, învățînd cea mai subtilă lucrare duhovnicească a minții, socotesc că pentru noii începători nu este de ajuns să pe-

treacă numai în îndeletnicire trupească, ci recomandă, odată cu împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, citirea măsurată și stabilesc în locul îndelungatelor cîntări de psalmi și canoane, facerea rugăciunii minții, atrăgînd totodată atenția că, dacă Duhul Sfînt îi va cerceta prin lucrarea rugăciunii inimii, atunci, fără nici o îndoială să lase pravila cea de afară, căci rugăciunea lăuntrică o înlocuiește cu mult mai mare spor. În sfîrșit, alții dintre Sfinții Părinți, avînd o mare experiență și cunoștință a vieților și scrierilor sfinților, dar mai ales fiind luminați prin lucrarea și înțelepciunea Sfîntului Duh, statornicesc pentru noii începători învățătura rugăciunii minții, în general, iar în parte, împărțind-o în două: lucrătoare și văzătoare (contemplativă). Acești Părinți ne sfătuiesc să avem toată grija pentru lucrarea rugăciunii minții, dînd cîntării puțină vreme numai în ceasurile de plictiseală și oboseală, căci, arată ei, slujbele bisericești și cîntările sînt lăsate tuturor creștinilor în general, însă nu și pentru cei ce vor să se liniștească, petrecînd în tăcere. De altfel, și pe calea îndelungatelor cîntări de psalmi și prin citirea canoanelor și a troparelor, putem ajunge la sporire, dar cu multă încetineală și osteneală (*Paisie, Starețul Mănăstirii Neamțu*, de S. Cetțericov, 1943, *Învățătura Starețului Paisie despre rugăciunea lui Iisus care se săvîrșește de minte în inimă*, p. 213-214).

Părinților și fraților,

Este bine să știm că și simțirea de Dumnezeu, fără cuvinte, este o rugăciune. Cînd cineva face ascultare în mănăstire cu frică de Dumnezeu și are prezența Lui în minte, unul ca acela se află întru simțirea de Dumnezeu și este întru rugăciune. Dacă el, la această simțire a lui Dumnezeu, adaugă și cuvinte, atunci este asemenea cu cel care peste focul aprins mai pune lemne, spun dumnezeieștii Părinți. Domnul nostru Iisus Hristos este unicul nostru izvor de mîntuire, este unicul mijlocitor pentru mîntuirea noastră obiectivă. Numele Lui a împrumutat de la dumnezeirea Lui o putere atotsfîntă și nemărginită. Așadar, dacă toată fapta bună și toată osteneala noastră o vom face, fiind sub ascultare, și dacă amintirea numelui Atotputernicului nostru Dumnezeu nu ne va lipsi din minte, atunci, prin aceste două lucrări, toată viața noastră se va preface într-o rugăciune neîncetată, plină de nădejdea mîntuirii. Cînd ne vom osteni cu trupul în ascultare, iar cu mintea ne vom ruga lui Dumnezeu, atunci toată ființa noastră se va afla în slujba Lui.

Unii m-au întrebat care este cea mai bună pravilă pentru

monahi. Le-am răspuns că, atît pentru monahi, cît și pentru mirenii, cea mai înaltă pravilă și cea mai de dorit este de a fi nedespărțiți cu mintea și cu inima de Dumnezeu și a ne ruga neîncetat, oricînd și oriunde, sau, altfel zis, să stăm cu mintea în inimă înaintea Domnului și să ne rugăm. Acest lucru îl poate face cel ce totdeauna are frica de Dumnezeu înaintea ochilor minții sale, căci rugăciunea nu se săvîrșește numai cînd stăm la pravila de rugăciune, ci, dacă vom ține mintea și inima îndreptate spre Dumnezeu, totdeauna ne vom afla în rugăciune (*Sbornic* 1, p. 129). Rugăciunea neîncetată tocmai în aceasta constă: să ne aflăm întotdeauna cu evlavie în fața lui Dumnezeu. Această umblare în fața lui Dumnezeu o poate săvîrși oricine, oricînd și oriunde, numai dacă este stăpînit de frica de Dumnezeu și de trezvia atenției, căci prin aceste două virtuți poate îndepărta uitarea. Precum apa stinge focul, tot astfel, patima cea uriașă a uitării stinge lucrarea rugăciunii din sufletele noastre, arată Sfinții Părinți. Iar fără rugăciunea lucrătoare ce se face cu mintea, nimeni nu poate scăpa de acțiunile patimilor și de alcătuirea gîndurilor viclene (*Sbornic* 1, Sfîntul Teofan, p. 182-184).

Dacă, făcînd ascultare în mănăstire, pe limbă vom avea rugăciunea lui Iisus, în minte vederea lui Dumnezeu, iar în inimă setea de El, atunci cu adevărat sîntem slugi ale lui Dumnezeu; iar dacă ne ostenim în ascultările mănăstirești numai cu trupul, iar mintea nu are privirea îndreptată spre Dumnezeu și nici inima noastră nu are dorirea de El, atunci sîntem numai niște chipuri cioplite de călugări, după cum spune marele Vasile în *Exaimeron*.

Așadar, iubiții mei frați, să rugăm pe Preabunul Dumnezeu ca totdeauna să ne aducă în minte frica de El și să facem sfînta ascultare în mănăstire cu trezvie și cu smerenie. De vom face ascultare cu supunere și cu dragoste, vom cîștiga smerenie, căci ascultarea e maica smeritei cugetări, iar de la smerenie se cîștigă dreapta judecată, care este împărăteasa faptelor bune, și nepătimirea (*Scara*, Cuv. 4). Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd că „viața de obște este cerul cel pămîntesc“, spune: „Să ne silim să avem aceeași așezare în inimă, pe care o au îngerii care slujesc Domnului în ceruri“ (*Scara*, Cuv. 4). Negreșit, dacă rugăciunea minții nu ar fi obligatorie pentru monahii din viața de obște, acest dumnezeiesc Părinte nu ne-ar îndemna să ne silim a avea în inima noastră așezarea duhovnicească a îngerilor din ceruri, care totdeauna trăiesc în Dumnezeu și au privirea minții întru El. Acest lucru, pe cît ne este cu pu-

tință, îl vom dobîndi numai dacă nu vom uita să privim totdeauna cu mintea, în orice vreme și loc, spre Dumnezeu.

Este bine să cunoaștem, spre mîngîierea noastră a celor ce petrecem în viața de obște, că cei ce vor face ascultare cu răbdare, fără cîrtire și cu frica de Dumnezeu, se împărtășesc de toate virtuțile, și deci și de rugăciune, după cum arată dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul (*Filocalia*, vol. 7, Cuvînt despre liniștire și despre cele două feluri ale rugăciunii, C. 8, p. 178). Tot Sfîntul Grigorie zice: „Cei ce nu cunosc rugăciunea, care este, după Sfîntul Ioan Scărarul, izvorul virtuților care udă ca pe niște răsaduri puterile sufletului, trebuie să cînte mult și fără măsură și totdeauna în multe feluri, neîncetînd niciodată pînă ce nu vor înainta de la făptuirea multă, cu osteneală, la vedere. Iar aceasta vine după ce au aflat rugăciunea care lucrează înăuntrul lor. Fiindcă alta este fapta liniștei (isihiei) și alta a vieții de obște. Dar fiecare se va mîntui, stăruind în ceea ce a fost chemat“ (*Filocalia*, vol. 7, Despre felul cum trebuie să stea la rugăciune cel ce se liniștește și să nu se ridice repede, C. 5, p. 190).

Dar oare, pentru care pricină acest mare dascăl al rugăciunii desăvîrșite ne învață pe noi, cei ce nu cunoaștem rugăciunea, să cîntăm „mult, fără măsură și totdeauna în multe feluri?“ Iată de ce: treapta de jos a rugăciunii, fiind rugăciunea gurii sau a limbii, începătorii în viața monahicească trebuie să o facă pe aceasta în mare cantitate, fiindcă, după Sfîntul Ioan Scărarul, cantitatea duce la calitatea rugăciunii și nu invers (*Scara*, Cuv. 2). Cine nu se lenevește și stăruiește cu osteneală în cantitate, mila lui Dumnezeu, văzînd silința lui, îl va ridica și la treptele mai înalte ale rugăciunii, la rugăciunea de calitate. Așadar, frații mei, bună nădejde dobîndim din aceste cuvinte ale dumnezeiescului Părinte Grigorie, noi cei începători în viața de obște și care abia începem a învăța rugăciunea, căci, deși ne ocupăm numai de rugăciunea gurii, a limbii și a gîndului, care se face prin cîntarea multă de psalmi, de tropare, canoane, sau a altor cîntări ale slujbelor bisericești, știm că ne aflăm pe calea rugăciunii lucrătoare, care ține de făptuire și conduce pe monahul stăruitor spre vedere, adică spre rugăciunea contemplativă și duhovnicească. Să ne ostenim, deci, cu această rugăciune lucrătoare, potrivită pentru noi, și să ne mîhnim că nu am ajuns în măsura celor desăvîrșiți în rugăciunea pe care cei sporiți o lucrează mai ales în liniște.

Dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul în cele de mai sus ne încredințează că „fiecare se va mîntui întru cele ce este

chemat“, adică și cei ce petrec în ascultările vieții de obște, în supunere și cu smerenie se vor mîntui. Nu trebuie să ne întristăm dacă unii din cei ce se nevoiesc în ascultare în viața de obște nu vor ajunge la deprinderea rugăciunii contemplative (duhovnicești) și dacă vor muri în această stare în ascultările mănăstirii, adică avînd numai rugăciunea lucrătoare care se face cu mintea. Chiar în această stare de se va afla cineva în ceasul morții sale, Preabunul Dumnezeu îi va face parte de mîntuirea și fericirea veșnică, după cum arată același Sfînt Grigorie, zicînd: „Căci nu toți sînt, sau au fost odinioară, în trepte lucrătoare. Nici n-au umblat toți pe aceeași cale, sau au ținut-o pînă la sfîrșit. Ci mulți au trecut de la treapta lucrătoare la vedere și s-au odihnit de la toate, aflîndu-se într-o sîmbătă a legii duhovnicești (Ieșirea 20, 6). Alții însă s-au mîntuit, rămînînd pînă la urmă în treapta lucrătoare, ca adormind în ea să primească răsplata în veacul viitor. Iar alții au primit împlinirea în ceasul morții și de aceea au răspîndit o bună mireasmă după moarte, spre arătarea mîntuirii lor“ (*Filocalia*, vol. 7, Despre felul cum trebuie să șadă la rugăciune cel ce se liniștește și să nu se ridice repede, C. 5, p. 191).

Părinților și fraților,

Cuvîntul nostru a fost despre monahii viețuitori în obște și despre măsura în care ei pot și sînt datori să învețe și să se îndeletnicească cu rugăciunea minții. În cele de pînă aici s-a arătat că ei pot și chiar sînt obligați de Sfinții Părinți să se silească a face orice ascultare în sfînta mănăstire, avînd privirea minții îndreptată către Dumnezeu și să zică și această sfîntă rugăciune cu mintea oricînd. S-a arătat, de asemenea, că celor noi începători nu li se cere rugăciunea cea nerisipită, înaltă și contemplativă, ci cea lucrătoare, care se face cu mintea spre a-și păzi inima de nevăzutele atacuri ale dracilor. S-a arătat, de la dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul și alți Sfinți Părinți, că două sînt stările de rugăciune: una pentru noii începători, care corespunde cu lucrarea; alta este pentru cei desăvîrșiți, care corespunde cu vederea. Prima este începutul, iar a doua, sfîrșitul, „căci lucrarea este înaintare spre vedere“, spune Cuviosul Paisie de la Neamț (*Sbornic*, 1, p. 335).

Apoi s-a arătat că orice simțire de Dumnezeu și umblare cu evlavie în fața Lui, adică să facem orice ascultare și orice lucru ni se poruncește ca pentru Dumnezeu ca și cum ni s-ar fi poruncit direct de El, va fi pentru noi o rugăciune neîncetată,

dacă le vom face toate cu smerenie și spre slava lui Dumnezeu. S-a dat și pilda unora dintre Sfinții Părinți care au învățat rugăciunea cea înaltă a minții chiar în ascultările din viața de obște, cum au fost Sfântul Calist, Eufrosin bucătarul și alții, sau chiar în lume fiind, ca Sfântul Patriarh Fotie; dar acestea sînt cazuri rare și nu au putere de lege pentru toți. S-a recomandat ca în cazul în care pe unii din cei din supunere îi va cerceta darul lui Dumnezeu cu momente de rugăciune înaltă, și dacă vor vedea că se pot statornici cu mila Domnului în această așezare, aceștia pot să lase pravila lungă pe care o făceau mai înainte, prin cîntare de psalmi și canoane, și să stăruiască cît mai mult în rugăciunea minții din inimă. Bineînțeles, aceasta să o facă cu blagoslovenia starețului și a duhovnicului lor, care le cunoaște viața și așezarea. De asemenea, s-a arătat că cea mai înaltă pravilă de rugăciune pentru monahi, și chiar pentru mirenii rîvnitori, este de a sta cu mintea și cu inima nedespărțite de Dumnezeu în orice vreme și loc. Acela care va avea aceasta va ajunge la fericita stare de rugăciune neîncetată.

Prea cuvioși părinți și iubiții mei frați, în încheierea acestui cuvînt, pe toți vă rog din inimă să mă iertați pe mine păcătosul și leneșul, care, deși am vorbit despre practicarea rugăciunii minții în viața de obște, niciodată nu m-am atins măcar cu vârful degetului de lucrarea ei. Rugați-vă cu toții Preaînduratu-lui nostru Mîntuitor și Preasfintei Sale Maici ca să-mi ajute și mie celui nevrednic ca, măcar mai tîrziu, rușinîndu-mă de cuvintele mele, prin ajutorul sfintelor voastre rugăciuni să încep și eu lucrarea aceasta sfîntă și bună. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE RUGĂCIUNE ȘI FELURILE EI

„Multe sînt felurile rugăciunii,
care de care mai deosebite” (Filoca-
lia, vol. 1, Sfîntul Marcu Ascetul,
p. 232).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Mai înainte de a începe acest cuvînt, silința gîndului mă face a cere iertare tuturor celor ce veți asculta cele ce urmează, de vreme ce eu păcătosul, nevrednicul și nelucrătorul a toată fapta bună, dar mai ales al sfînțitei rugăciuni, am îndrăzneala de a vorbi despre cele ce nu mi-am agonisit prin lucrare, asemănîndu-mă prin aceasta unui pictor neiscusit, care încearcă să zugrăvească o icoană mai presus de puterea și priceperea lui. Cugetînd, însă, că și a tăcea despre cele bune este un păcat și a ascunde cele împrumutate de la Sfînții Părinți aduce pagubă celor rîvnitori după cunoștința duhovnicească, m-am gîndit să vorbesc ceva în legătură cu rugăciunea. Mai întîi, și pe scurt, vom aminti ce este rugăciunea, apoi cîte sînt felurile ei, după lucrare, iar la sfîrșit voi spune ceva despre treapta întîi a rugăciunii, sau rugăciunea făcută cu gura.

La întrebarea „ce este rugăciunea?”, Sfîntul Ioan Scărarul răspunde: „Rugăciunea, după calitatea sa, este petrecerea și uniunea omului cu Dumnezeu. Iar după lucrare, este întărirea inimii, împăcare cu Dumnezeu, maică și, totodată, fiică a lacrimilor, pod peste ispite; zidul care ne apără de necazuri, sfărîmarea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor celor fără de trup, veselie viitoare, sporirea nevăzută, hrana sufletului, luminarea minții, securea deznădejdiei, nimicirea întristării, bogăția mona-

hilor, comoara celor ce se liniștesc, îmblinzirea miniei, oglinda sporirii duhovnicești, descoperirea așezării sufletești, prevestitoarea răsplătirilor viitoare, semnul slavei“ (Scara, Cuv. 28, p. 307).

După alt cuvios, rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu, vlăstarul blîndeții, rodul bucuriei și al mulțumirii, alungarea întristărilor și a descurajării, urcușul minții către Dumnezeu, lucrare demnă de vrednicia minții, sau întrebuițarea cea mai bună și mai curată a ei (*Filocalia*, vol. 1, Evagrie Monahul, C. 3, și C. 14, 15, 16, 36, p. 76-79). Dumnezeiescul Părinte Marcu Ascetul zice că „rugăciunea este maica tuturor virtuților“ (*Filocalia*, vol. 1, Despre legea duhovnicească, C. 35, p. 252).

Felurile rugăciunii sînt următoarele: rugăciunea vorbită, rugăciunea minții, rugăciunea minții din inimă, rugăciunea inimii sau de sine mișcătoare, rugăciunea văzătoare sau contemplativă, rugăciunea curată, rugăciunea duhovnicească, adică rugăciunea în extaz ce trece dincolo de hotarele cunoștinței (*Sbornic*, 2, p. 183).

Aceste feluri de rugăciuni nimeni nu le poate separa una de alta, căci trecerea de la una la alta se face pe nesimțite, organic, după cum un copil devine cu timpul adolescent, după aceea tînăr, apoi în vîrstă și așa mai departe, fără să știe omul în ce timp a trecut peste aceste vîrste ale sale.

Părinților și fraților,

Deoarece primul fel de rugăciune este rugăciunea cea mai de jos, adică rugăciunea vorbită, sau rugăciunea gurii, a limbii și a buzelor, în cele ce urmează vom vorbi, pe scurt, despre acest fel de rugăciune pe care o putem numi început de rugăciune. Rugăciunea vorbită, dacă a intrat în înțelegerea minții, este și rămîne treapta cea mai de jos a rugăciunii sau, mai bine zis, după Sfîntul Grigorie de Nyssa, ea este granița cea mai depărtată a rugăciunii (Vezi Comentariu la viața lui Moise). Fiindcă totuși se numește rugăciune, ea are temeiurile sale în Sfînta Scriptură. Astfel, Duhul Sfînt zice: *Cu glasul meu către Domnul am strigat* (Psalm 141, 1); *Și L-am înălțat pe El sub limba mea* și în alt loc: *Aduceți Domnului roada buzelor voastre* (Romani 10, 13; 8, 15; Galateni 4, 6; Psalm 16, 1; ș. a.).

Aceste mărturii ale Sfintei Scripturi ne vorbesc despre rugăciunea gurii sau a glasului. Dacă am fi mulțumiți să rămînem numai cu această rugăciune în viață, atunci ar însemna că ne hotărîm să stăm pe treapta cea mai de jos a rugăciunii și să

avem pomenirea lui Dumnezeu numai în gură și pe limba noastră, iar cu mintea și cu inima să ne aflăm departe de El, după cum spune proorocul: *Aproape este de Mine poporul acesta, cu gura sa și cu buzele sale Mă cinstește, iar cu inima lor departe sînt de Mine* (Isaia 29, 13). Totuși, nici această rugăciune a buzelor și a gurii nu este de lăsat, deoarece prin ea învățăm mai întîi a ne ruga și a slăvi pe Dumnezeu, ea fiind începutul rugăciunii. După cum nici un lucru nu este fără început, afară de Cel ce pe toate le-a făcut, tot astfel și rugăciunea are un început. Acest fel de rugăciune a buzelor și a limbii * este slavoslovie și rugăciune către Dumnezeu, care se face prin cîntarea de psalmi, de tropare, canoane sau alte rugăciunii care se află scrise în Ceaslov, Acatistier și alte cărți de slujbă.

Aceste rugăciuni sînt o rînduială și început de rugăciune ce se potrivește începătorilor, după mărturia Sfinților Părinți. De aceea, a rămîne la această rînduială de rugăciune care se face numai cu gura, cu limba și cu buzele și a nu ne sili să învățăm să ne rugăm cu mintea și cu inima este o mare greșeală și o mare pagubă duhovnicească pentru sufletele noastre și, totodată, o abatere de la lucrarea dreaptă a rugăciunii.

Într-adevăr, dumnezeieștii Părinți, ținînd seama de neputințele celor ce intră în monahism, le rînduiesc acestora ca, împreună cu lucrarea poruncilor lui Hristos, să ia parte la cîntarea îndelungată a psalmilor, a canoanelor și a troparelor statornicite de Duhul Sfînt spre slavoslovie lui Dumnezeu în Biserică și ca pravilă de chilie.

Această rînduială a rugăciunii din afară ne este lăsată de la Sfinții Părinți numai pentru un timp, din pricina neputinței și prunciei noastre în cele duhovnicești și apoi, treptat, să trecem la treapta lucrării minții, iar nu să petrecem în rugăciunea cîntată pînă în sfîrșit. Sfîntul Grigorie Sinaitul zice: „Ce este mai copilăros decît faptul că rostim cu gura rugăciuni, ne lăsăm ademniți de o părere plină de bucurie, gîndind despre noi că facem ceva mare, măgulindu-ne numai prin cantitate și hrănind prin aceasta pe fariseul nostru cel dinăuntru?”. Sfîntul Macarie cel Mare, Egipteanul, depărtîndu-se de această neputință trupească și arătînd slăbiciunea acestei lucrări, zice: „După felul nostru de viață și cîntarea noastră să fie îngerească, iar nu trupească (Cap. 67). Căci, zice în continuare Sfîntul Grigorie, dacă ne este îngăduit să cîntăm cu glasul, apoi pentru lenevirea și

* Această rugăciune a buzelor și a limbii, Sfinții Părinți o numesc „plugăria sufletului” (Pateric, cap. 22, p. 151).

necunoașterea noastră s-a făcut această îngăduință, cu scopul ca noi să ne ridicăm pînă la adevărata rugăciune" (*Sbornic* 2, p. 186).

Numai această cîntare cu gura și cu glasul din afară nu poate elibera pe om de patimile cele dinăuntru, după cum vedem în *Pateric*, unde un bătrîn zice către un frate: „Dacă lucrarea dinăuntru, după Dumnezeu, nu-i va ajuta omului, atunci în zadar se ostenește în cele din afară“. Același lucru îl arată și Sfîntul Isihie Sinaitul, zicînd: „Dacă omul nu face voia lui Dumnezeu și legea Lui înăuntrul pîntecelui său, adică înăuntrul inimii sale, atunci nici în afară nu le va împlini cu ușurință“ (*Filocalia*, vol. 4, C. 71, p. 85).

Este adevărat și faptul că orice lucrare va face omul spre slava lui Dumnezeu, aceasta este și are putere de laudă lui Dumnezeu, după cum zice Marele Vasile în tîlcuirea psalmului 118, la versetul: *Gura mea am deschis și am tras duh* (v. 131). El, arătînd despre gura omului lăuntric prin care omul primește cuvîntul lui Dumnezeu, cel de viață făcător, ca pe o pîine ce se pogoară din cer, zice astfel: „Chiar și un singur gînd despre Dumnezeu, răsărit și întărit în mintea noastră, el totdeauna vine de la Dumnezeu în suflete“. Apoi zice: „Cel cu grijă sfîntă poate, după Apostolul, să le facă toate spre slava lui Dumnezeu, fiindcă fiecare lucru, fiecare cuvînt și fiecare mișcare a minții are putere de laudă. De aceea, dreptul de mîncîncă sau bea, sau altceva de face, toate acestea le face spre slava lui Dumnezeu“ (Citat din *Viața și scrierile Starețului Paisie*, ed. 1847, p. 214).

Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, vorbind despre acest lucru, zice: „Sfinții Părinți aveau obiceiul ca toate mișcările cele bune și lucrările duhovnicești să le numească cu numele rugăciunii. Și nu numai acestea, ci și lucrările cele bune, de asemenea, aveau obiceiul de a le socoti ca rugăciune toți cei luminați cu cunoștința“ (Cuv. 32, Mănăstirea Neamț, 1819, p. 168). În alt loc, același Sfînt Isaac, zice: „Este cu cuviință să cunoaștem, iubitorilor, cum că toată grija minții celei bune întru Dumnezeu și toată cugetarea celor duhovnicești se hotărăște ca rugăciune și înăuntrul numelui acesteia se cuprinde, ori de ai zice de vorbiri, de citiri, ori de glasuri ale gurii spre slavoslovie lui Dumnezeu, ori grija cea cu mîhnire întru Domnul, ori închinăciunile trupului, ori cîntarea de psalmi, prin cuvîntare de psalmi, prin cuvîntare de stihuri, ori altele din celelalte prin care se face învățătura rugăciunii celei curate“ (Cuv. 35, p. 188).

Așadar, părinților și fraților, vedem clar, atît din învățătura Marelui Vasile, cît și din cea a Sfîntului Isaac Sirul, că este

și o rugăciune prin fapte, sau, cu un cuvînt de actualitate, prin activitate, cînd omul se află lucrînd fie cu mintea, fie cu gura, fie cu trupul, orice fel de faptă bună spre slava și plăcerea lui Dumnezeu. Toate aceste fapte bune amintite mai sus se consideră mai mult rugăciune din afară și mai puțin dinăuntru, prin care omul slăvește cu mintea și cu inima pe Dumnezeu, și cu care cei mai rîvnitori și iubitori de Dumnezeu se silesc spre a ajunge să se unească mai strîns și desăvîrșit cu El. Sfîntul Serafim de Sarov, arătînd că în lucrarea faptelor bune din afară intră și rugăciunea vorbită, zice astfel: „Calea vieții celei lucrătoare o alcătuiește postul, înfrînarea, privegherea, îngenuncherea, rugăciunea gurii și celelalte nevoițe trupesti. Acestea alcătuiesc calea cea strîmtă și cu scîrbe care, după cuvîntul lui Dumnezeu, duc pe om la viața veșnică“ (Matei 7, 14; *Sbornic* 2, p. 179). Apoi, arătînd că de la această viață lucrătoare din afară, a faptelor bune și a rugăciunii celei mai de jos, omul pășește pe treapta vieții contemplative și înalte, zice: „Fiecare om care dorește să petreacă viață duhovnicească, trebuie să înceapă de la viața cea lucrătoare și pe urmă să ajungă la cea contemplativă cu mintea“ (*Sbornic* 2, p. 179).

Deci, viața lucrătoare ne ajută să ne curățim de patimile cele păcătoase¹ și să ne ridicăm la treapta desăvîrșirii celei lucrătoare, iar prin aceasta ne croiește drum spre viața contemplativă cu mintea. Acest lucru îl adeverește și dumnezeiescul Părinte Grigorie Teologul, zicînd: „De contemplare se pot apropia, fără primejdie, numai cei desăvîrșiți în urma încercărilor“ (Cuv. la Paști, p. 122-123).

Părinților și fraților,

În acest cuvînt am vrut să aduc mărturiile de mai sus ale Sfinților Părinți despre viața lucrătoare, în care intră și rugăciunea glasului și a limbii, spre a arăta că ni se cade ca, de la lucrarea din afară a faptelor bune și de la rugăciunea începătoare a buzelor și a limbii, treptat să ne suim spre rugăciunea minții și a inimii care face parte din viața contemplativă. Trebuie să nu uităm că nimeni nu poate să ajungă la treptele înalte ale rugăciunii de nu va începe cu rugăciunea gurii și a

¹ Patimile păcătoase sînt opuse celor nepăcătoase sau neprihănitoare, adică pentru care nu poate fi omul prihănit, învinovățit că le are, căci acestea, cum sînt: somnul, foamea, durerea, necazul etc., le-a avut și Mîntuitorul ca om, fiind proprii și firești firii omenesti.

limbii. Cu toate că această rugăciune este de cantitate, nu și de calitate, însă, după mărturia Sfântului Ioan Scărarul, această rugăciune de cantitate este pricina celei de calitate și nu invers. Sfântul Apostol Pavel spune: *Vreau să vorbesc cinci cuvinte cu mintea* (I Corinteni 14, 19), dar pentru cei prunci în lucrare este cu neputință. De aceea noi, ca cei nedesăvârșiți, să ne străduim, după putere, să împreunăm calitatea rugăciunii cu cantitatea pentru că cea de-a doua este pricina celei dintâi (*Scara, Cuv. 28*).

Tot acest sfânt părinte ne sfătuiește să luptăm cu gândurile și cu risipirea minții la început cu rugăciunea vorbită și mai de jos, zicându-ne: „Luptă-te neîncetat cu risipirea gândurilor tale, și când mintea ta e risipită, adun-o; căci de la începători Dumnezeu nu caută rugăciune fără risipire. De aceea, nu te mîhni când ți se risipesc gândurile, ci îndrăznește și neîncetat adună-ți mintea, căci gânduri nerisipite au numai îngerii” (*Scara, Cuv. 4*).

Odată a venit la mine un frate începător și mi-a zis: „Părinte duhovnic, am venit să-mi dai blagoslovenie ca de acum să dorm pe jos, nu în pat și numai două ceasuri pe noapte. Vreau să mănînc numai o dată pe zi și să fac cinci sute de metanii în douăzeci și patru de ore și apoi să mă rog numai cu mintea și cu inima lui Dumnezeu, să renunț cu totul de a mai citi la Psaltire, în Cășlov, în Acatistier și în cartea de rugăciuni. Căci acestea, după cum am înțeles, nu sînt rugăciuni, ci numai o înșelare că mă rog”. Văzînd această rîvnă nechibzuită a fratelui, l-am întrebat: „Ascultă, frate, ce ascultare ai în obște?” El mi-a zis: „Pînă acum am fost la bucătărie și la trapeză, dar acum sînt la ascultările de obște, la tăiat lemne, la grădină, sau unde mă trimite”. Atunci i-am zis: „Ascultă, frate! Frăția ta, după cum văd, vrei să zbori prea repede la cer și să ne lași pe noi păcătoșii aici pe pămînt. Sfinții Părinți spun că, pe cel ce vrea să zboare la cer mai înainte de vreme, să-l tragem de picior înapoi în jos (*Pateric, cap. 25, p. 154*). Astfel că, nici una din cîte ai cerut nu-ți dau voie să faci. Fă ascultare cu dragoste și fără cîrtire, să zici cît mai des rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul” și să nu-ți rămîna rugăciunile de seară și de dimineată, să mănînci cu părinții și cu frații la trapeză la toate mesele, fără să te sature, să dormi pînă la utrenie vreo două ceasuri și mai bine, iar după utrenie tot cam atîta, pe cît poți să mergi și la pravila bisericii, fără a stingheri ascultarea. Metanii să nu faci cinci sute, ci numai o sută de metanii mari și o sută cincizeci de în-

chinăciuni cu rugăciunea lui Iisus, în douăzeci și patru de ore; să dormi pe pat, iar nu jos, numai să ai grijă ca patul să nu fie prea moale, căci te moleșește. Să citești mai des Cuvîntul patru din Scară și orice gânduri vei vedea că te supără mai mult, să vii să le mărturisești“. El, auzind acestea, m-a întrebat: „Dar dacă voi face așa mă mîntuiesc?“ Și i-am răspuns: „Cred în mila lui Dumnezeu și a Maicii Domnului că te vei mîntui!“. Auzind fratele, a făcut închinăciune și, cerînd iertare, s-a dus la chilia lui.

După plecarea fratelui, mi-am adus aminte de învățătura dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul care, arătînd rîvna fără chibzuință a unora dintre noii începători, zice: „La cei de sub ascultare, diavolul le naște pofta unor virtuți care sînt cu neputință pentru ei“. Iar apoi adaugă: „Deschide mintea ascultătorilor celor neiscușiți și vei afla acolo gânduri rătăcite, dorință de liniștire, de postire peste măsură, de rugăciune nerisipită, de lipsa de slavă deșartă, de neîncetată pomenire a morții, de umilință neconținută, de nemîniere desăvîrșită, de tăcere adîncă, de curăție covîrșitoare. Lipsindu-le aceste virtuți de la început, după o rînduială a lui Dumnezeu, ei fără socotință sar peste treptele ce le sînt puse înainte, fiind amăgiți de vrăjmașul care îi îndeamnă să caute aceste lucruri desăvîrșite înainte de vreme, cu scopul ca, neavînd ei răbdare, să nu le poată căpăta nici la vremea lor“ (Scara, Cuv. 4).

Așa face vrăjmașul cu noi, părinților și fraților, îndemnîndu-ne să lăsăm cele ale măsurii noastre și să ne apucăm de cele peste putere. De aceea am însemnat această ispită a acelui frate, fiindcă am socotit că se potrivește la cuvîntul de față, în care ne-am ocupat de treapta întâia a rugăciunii, potrivită foarte mult noilor începători. Deși la început ea este numai cantitate, dar, cu darul lui Dumnezeu, pe cei ce se roagă adesea îi urcă pe treptele cele mai înalte ale sfintei rugăciuni, din care eu păcătosul și leneșul niciodată nu m-am împărtășit prin lucrare din pricina lenevirii și a nepăsării mele. Dar rog pe toți cei ce cu darul Domnului vor spori, să mă ajute cu sfintele lor rugăciuni să mă trezesc și eu măcar în al unsprezecelea ceas, spre a le urma. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE RUGĂCIUNEA MINȚII (I)

„Ceea ce se întâmplă peștelui ieșit din apă, se întâmplă și minții aceleia care a ieșit din pomenirea lui Dumnezeu și se risipește întru pomenirea lumii” (Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 43, p. 220).

† *Părinților, fraților și iubiți credincioși,*

Zice undeva Sfânta Scriptură: Oare se va mânca pîine fără sare? Sau este vreo dulceață în graiuri deșarte? (Iov 6, 6). Acest cuvînt se potrivește mie, celui leneș și nelucrător la toate cele bune, și care îndrăznesc a vorbi către sfințiile voastre cuvînt lipsit de încercarea prin trăire, căci spun și nu fac. Tocmai din această pricină nici o dulceață nu veți găsi în cele ce voi zice, deoarece le spun din memorie, iar nu din sudoarea cea din lucrare. Dar poate, vorbind către Prea Cuvioșiiile voastre cele despre sfînta rugăciune a minții, mă voi rușina de cuvintele mele și, după mărturia Sfîntului Ioan Scărarul, să încep și eu cîndva a lucra această bunătate. Știu că sfințiile voastre, auzind cele ce poate le-ați mai uitat, veți spori după obicei în nevoințe și, aceasta văzînd-o eu molaticul și leneșul, poate mă voi trezi din nesimțire și voi începe a călători în urma celor sporiți și silitori. Cu această nădejde mîngîindu-mă, voi începe a vorbi cîte ceva despre rugăciunea minții.

Mai înainte de toate e bine să știm și să ținem minte că „numele omenesc al Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos a împrumutat de la dumnezeirea lui o putere nemărginită și întru totul sfîntă de a ne mîntui pe noi” (Sbornic. 2, Cuviosul Teofan Zăvorîțul, p. 353). Domnul Dumnezeuul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, în taina economiei Sale, S-a

deșertat pe Sine, chip de rob luînd, făcîndu-Se asemenea oamenilor și la înfățișare aflîndu-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-Se pînă la moarte, și încă moarte de Cruce. Pentru aceasta și Dumnezeu L-a preînălțat pe El și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dedesubt și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl (Filipeni 2, 7-11).

Așadar, atît din mărturia dumnezeiescului Apostol Pavel, cît și din a Cuviosului Teofan și a altor mulți dumnezeiești Părinți, vedem că numele Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos este numele cel dumnezeiesc și mai presus decît tot numele și că acestui nume i se pleacă tot genunchiul, al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dedesubt. Cu alte cuvinte, al îngerilor, al oamenilor și al dracilor. El, fiind *Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut*, după cum mărturisim în Simbolul credinței, I s-a dat *toată puterea în cer și pe pămînt* (Matei 28, 18) și nu este alt nume sub cer întru care putem să ne mîntuim în afară de numele Lui (Fapte 4, 12; 5, 31). De aceea, toți dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos, cu un glas ne îndeamnă să chemăm cît mai des cu limba și mai cu seamă cu mintea și cu inima acest preasfînt, preadulce și mîntuitor nume al Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Fiindcă la început am zis că vom vorbi despre rugăciunea minții, este nevoie să știm că paza minții, ferirea minții, luarea aminte, rugăciunea minții, etc., sînt diferite numiri ale lucrării minții (Cuviosul Teofan, op. cit., p. 348). De asemenea, trebuie să știm că rugăciunea lui Iisus se împarte, după lucrare, în două feluri: grăită cu limba și cu buzele, despre care am arătat în predica precedentă, și cea făcută cu mintea. Nevoitorul trece de la rugăciunea vorbită la cea a minții singur, de la sine, cu condiția ca rugăciunea vorbită să fie făcută cu luare aminte.

Cele mai importante elemente ale rugăciunii cu gura, de care trebuie să se țină cont, sînt acestea: 1. luarea aminte; 2. închiderea minții în cuvintele rugăciunii lui Iisus; 3. să se rostească cuvintele fără nici o grabă, cu zdrobirea duhului; 4. să se țină puțin răsufierea, cît se va zice o dată cu mintea rugăciunea: „Domne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“. Deși aceste condiții se potrivesc și la alte rugăciuni, ele sînt mai necesare la rugăciunea lui Iisus. Rugăciunea lui Iisus și a minții, luîndu-se în sens mai larg, este oricare

rugăciune ce o va face omul cu mintea. Mai ales la Sfinții Părinți este numită astfel rugăciunea amintită, adică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“ (Sfântul Nicodim Aghioritul, op. cit., C. 10, p. 264).

Mai trebuie știut și faptul că această rugăciune a minții este obligatorie nu numai pentru monahi, ci și pentru orice creștin (*Ibidem*, p. 268), deoarece Marele Apostol Pavel s-a adresat tuturor creștinilor când a zis: *Neîncetat rugați-vă* (I Tesaloniceni 5, 17). De va zice cineva că această poruncă a fost dată pentru rugăciunea cu gura, vom răspunde: deoarece sîntem oameni și avem trup, desigur că ni se cade și prin închinăciunile trupești să slujim lui Dumnezeu. Dar fiindcă El este Duh și minte și decît toate duhurile și mințile mai întîi, pentru aceasta ni se cade să-I aducem închinăciune prin minte și prin Duh, căci acest fel de rugăciune este mai apropiat Lui după fire, „fiindcă tot cel asemenea iubește pe cel asemenea Lui“ (Isus Sirah 13, 19). Și acest lucru nu ne-a învățat vreun om, ci însuși Fiul lui Dumnezeu, Care ne-a spus: *Tatăl în acest fel caută să fie cei ce I se închină Lui. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină Lui, cu duhul și cu adevărul se cade a I se închina* (Ioan 4, 24). Iar o închinăciune ca aceasta duhovnicească și adevărată se săvîrșește mai ales prin rugăciunea de gînd și din inimă.

Filozoful Cato romanul, deși era din cei din afară, a zis: „Dumnezeu este minte, și cu minte curată cinstește-L pe El mai mult decît pe toți“ (Sfântul Nicodim Aghioritul, op. cit., cap. 10, p. 261). Tocmai de aceea, dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul a învățat această lucrare a rugăciunii minții nu numai pe monahii din Sfîntul Munte ci, începînd de acolo, a mers învățînd această sfîntă lucrare și pe mirenii rîvnitori de a o cunoaște, pînă în Țara Românească. Apoi, marele luminător Grigorie al Tesalonicului, nu numai că îndeamnă pe toți creștinii spre a se ruga gîndit în inimă, ci chiar trimite și un cuvînt către Ioan și Teodor, filozofi care trăiau în lume, în care le descoperă tainele sfintei rugăciuni a minții și ale trezviei (Sfântul Nicodim Aghioritul, op. cit., p. 271).

Părinților și fraților,

Dumnezeiescul Părinte Grigorie Teologul, arătînd că prin chemarea deasă a numelui lui Iisus se naște în inima omului dragostea către El, zice: „Cei ce îndrăgesc foarte mult pe cineva, obișnuiesc a le pomeni cu dulceață chiar și numele“ (Cuvînt la Sfîntul Botez). Astfel, găsim în istorie că și maica împăratului

Leon Înțeleptul, cînd fiul ei a fost izgonit din Constantinopol și nu-l mai vedea de față spre a se îndulci cu dînsul, nu-și mîngîia dorul său cu altceva decît cu neînterupta aducere aminte a numelui lui. Pentru aceea, intrînd și ieșind, altceva nu zicea decît numai acestea: Leone al meu, Leone al meu, fiul meu. Și atît de des repetîndu-le ea, însuși papagalul, ce le auzea de sus, s-a obișnuit a le zice și el: Leone al meu, Leone al meu, fiul meu... În acest chip și un suflet care iubește pe Iisus, fiindcă Iisus este în ceruri și nu este de față ca să se îndulcească de Dînsul, în alt fel nu poate să-și mîngîie dragostea către Iisus, decît printr-o neînteruptă amintire de numele Său cel sfînt, strigînd totdeauna cu dragoste, cu lacrimi și cu durere: „Iisuse al meu, Iisuse al meu, iubite“. Din această pomenire deasă, sufletele noastre cîștigă o mare dragoste față de Iisus, Mîntuitorul lor, după cum spune și Sfîntul Isaac Sirul: „Cînd se va porni pomenirea lui Dumnezeu în mintea celui ce-L iubește, îndată inima lui varsă lacrimi cu îndestulare, deoarece dragostea are obiceiul ca, din pomenirea celor iubiți, să aprindă lacrimi“ (*Op. cit.*, Cuv. 85, p. 399).

În ceea ce privește înfrînarea de la somn și postul, ele sînt foarte necesare la îndeletnicirea cu rugăciunea minții. Dar nu o înfrînare de la somn și de la mîncare peste măsură, deoarece astfel de post aduce pagubă în loc de folos. După mărturia dumnezeiescul Părinte Petru Damaschin, „cel ce lucrează trupește, uneori e biruit de lăcomia pîntecelui, de somnul mult, de împrăștiere și de vorbărie și își întunecă mintea. Alteori, își tulbură înțelegerea cu postul prelungit, prin privegheri și prin ostenele peste măsură“ (*Filocalia*, vol. 5, Cuvînt despre dreapta socoteală, p. 124). De aceea, este bine să cunoaștem că și la această îndeletnicire cu rugăciunea minții, este necesară o nevoință și o înfrînare cu măsură, după puterea fiecăruia. Acest lucru ne învață și Marele Vasile, zicînd: „Măsura înfrînării se ia după măsura puterii trupului fiecăruia dintre noi“ (*Sbornic*, 2, p. 194). Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, arătînd același lucru, adică a întrebuița postul și înfrînarea cu măsură, zice: „Dă-i trupului tău după puterea lui și întreaga ta nevoință întoarce-o spre lucrarea minții“ (*Filocalia*, vol. 3).

Din aceste mărturii înțelegem că nu trebuie să punem toată străduința numai în post ci, postind cu măsură și după puterea noastră, să tindem mai mult spre lucrarea minții. Sfîntul Grigorie Sinaitul, arătînd o măsură de hrană și de băutură pentru cei slabi și neputincioși, zice: „Dacă vrei să te mîntuiești, să mănînci un sfert de pîne pe zi, iar apă sau vin să bei cîte 3 sau

4 pahare pe zi. Din celelalte mâncăruri să guști din toate câte puțin, fără să te sature la masă ca, prin gustarea din toate, să scapi de îngîmfare și totodată să nu te îngreșezi de făpturile lui Dumnezeu cele foarte bune, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate. Dacă te îndoiești de mîntuirea ta, gustînd din toate mâncărurile câte puțin și bînd puțin vin, aceasta este necredință și neputință a cugetului" (Sbornic 2, p. 195). Dumnezeuiescul Ioan Scărarul, arătînd că hrana și băutura cu măsură pentru trup nu împiedică lucrarea minții, zice: „Am văzut pe acest vrăjmaș, pîntecele, odihnit și dînd minții trezvie" (Scara). Căci ni se cuvine a avea un trup sănătos și nu slăbit peste măsură, fiindcă lucrarea minții cere și o tărie a trupului. De aceea, datorită noastră este de a fugi din răputeri de postul fără măsură și de neînfrînare.

Fiindcă cuvîntul ne este despre rugăciunea minții, cred că trebuie să arăt că această lucrare a rugăciunii minții este de multe ori însoțită și de unele simțiri fizice, deși acestea nu sînt la toți la fel. Dacă nevoitorul nu va cunoaște din timp aceste mișcări fizice, ce se petrec înăuntrul său, ușor poate cădea într-o înșelare, nu din cauza practicării rugăciunii lui Iisus, care este bună și mîntuitoare de suflet, ci din cauza nepriceperii sale în vremea acestor mișcări lăuntrice care însoțesc uneori lucrarea rugăciunii minții. În primul rînd să amintim de căldurile ce vin în vremea acestei sfinte rugăciuni, spre a distinge care sînt de la firea noastră, care de la draci și care de la harul lui Dumnezeu. Cine va cunoaște bine deosebirea acestor călduri, va ști cum să-și mînuiască atenția în vremea rugăciunii de la un caz la altul și, astfel, va putea ușor să scape de înșelare.

Să începem cu descrierea căldurilor acestora, după mărturia dumnezeiescului Părinte Calist, Patriarhul Constantinopolului, care zice: „Mai întîi vine o căldură de la rinichi, care ne încinge și care pare o înșelare. Însă aceasta nu este înșelare, ci o lucrare firească, născută din lucrarea voinței. Dacă cineva crede că această căldură este de la har, acest lucru este în adevăr o înșelare. Oricare ar fi această căldură, nevoitorul nu trebuie să o primească, ci să o alunge. Apoi vine o altă căldură de la inimă și dacă mintea o primește, se coboară în cugete de curvie. Aceasta, fără îndoială, este o înșelare."

Dacă tot trupul se încălzește de la inimă, iar mintea este curată și fără patimi și parcă s-a lîpît de adîncul inimii, atunci acest lucru, într-adevăr, este o lucrare a harului, iar nu o înșelare. Știînd acestea, este bine ca de la început să deprindem mintea ca în ceasul rugăciunii să stea în partea de sus a inimii și

să privească în adîncul ei. Dar să nu fie la jumătate, într-o parte, sau la capătul de jos al inimii. Pricina pentru care trebuie să facem astfel este următoarea: cînd mintea stă în susul inimii și lucrează rugăciunea înăuntrul ei, atunci, ca un împărat ce stă pe înălțime, privește liber asupra tuturor cugetelor rele, care se tîrăsc, și le sfărîmă cu numele lui Iisus Hristos. Pe lîngă aceasta, fiind atît de depărtată de pîntece, în orice caz poate scăpa de aprinderea pătimașă a poftelor care se află în firea noastră, prin căderea lui Adam.

Dacă cineva începe să lucreze cu luare aminte în timpul rugăciunii la jumătatea inimii, atunci, din pricina împuținării căldurii din inimă sau din neputința minții și a răspîndirii vederii, din pricina lucrării dese a rugăciunii sau din pricina războiului ridicat de draci, mintea singură, de la sine, cade spre pîntece și se amestecă cu căldura poftelor, deși fără voie, din pricina apropierii de ea. Unii, dintr-o chibzuință naivă, sau mai bine zis neștiind ce este partea de sus sau mijlocul inimii și ce este jumătatea și capătul ei, încep să facă rugăciunea în jos, de la capătul inimii de lîngă pîntece și astfel, atingîndu-se cu mintea atît de inimă, cît și de pîntece, din vina lor proprie provoacă înșelarea, ca și îmblînzitorul de șerpi. Este cu neputință să scape de împărtășire cu vrăjmașul cel care își ține luarea aminte în felul acesta. Alții, suferind de o nepricepere desăvîrșită și de grosolănie, nici nu cunosc locul inimii, care se află sub sînul și coasta stîngă; ei, așezînd-o la mijlocul buricului din pîntece, îndrăznesc, vai de înșelarea lor, acolo să facă rugăciunea cu mintea. Învățîndu-ne din pildele acestea, trebuie, după cum s-a spus, să săvîrșim luarea aminte și rugăciunea cu mintea înăuntrul inimii, concentrînd atenția mai sus de sînul stîng, iar nu la jumătatea pieptului, și cu atît mai mult în partea de jos, spre pîntece. De asemenea, este neapărată nevoie să cunoaștem, cu simțirea minții, și căldura din rugăciune care se revarsă în inimă de la Dumnezeu ca un mir bine mirositor prin Sfîntul Botez și acea căldură care a pătruns în noi prin căderea strămoșilor în păcat, precum și acea căldură care este stîrnită în noi de la diavolul.

Să reținem că cea dintîi căldură începe cu rugăciunea numai în inimă și sfîrșește cu rugăciunea tot în inimă, dînd sufletului siguranță și roduri duhovnicești. A doua are începutul și sfîrșitul în rinichi, aducînd în suflet asprime, răceală și tulburare. A treia, ivindu-se din amestecarea cu aprinderea poftelor, aprinde inima și mădularele cu plăcerea spre desfrîu, robind mintea cu cugete spurcate și momind-o spre desfrînare. Acest

lucru îl poate vedea și cunoaște fiecare nevoitor spre a-l alunga. Deși vrăjmașul, înăuntrul pîntecelui, zice Sfîntul Grigorie Sinaitul, încearcă după dorința sa, în aparență, să imite cele duhovnicești, în locul căldurii duhovnicești aducînd aprinderea sa, în locul veseliei aducînd o bucurie lipsită de sens și dulceată cu scurgeri, îndemnînd pe nevoitor să primească înșelarea aceasta drept har adevărat, însă vremea, încercarea și simțirea ne învață să recunoaștem lucrarea vrăjmașului. Dacă vom cunoaște înșelarea cu timpul, prin încercare și simțire, atunci nu trebuie să ne înfricoșăm sau să ne îndoim să chemăm pe Domnul Iisus. Dacă unii s-au rătăcit, vătămîndu-și mintea, să știe că nu au pățimit acest lucru din cauza practicării sfintei rugăciuni a lui Iisus, ci din cauza îngîmfării lor și a rînduiei de sine" (Sbornic, 2, p. 202-204).

Părinților și fraților,

Fac încheierea acestui cuvînt și vă rog cu toată smerenia să mijlociți la Bunul Dumnezeu și la Maica Sa, să-mi ajute și mie păcătosului, cel leneș la toată lucrarea bună, ca să țin minte ceea ce v-am vorbit aici și măcar cît de puțin să pun în practică. În această predică s-au spus puține din cele necesare să fie cunoscute spre a învăța rugăciunea minții, căci, dacă ar fi să scriem cîte sînt de cuviință în această privință, ar trebui să alcătuim o carte întreagă. Voi mai aminti cîte ceva și în predicile ce urmează.

Sînt încredințat că sfințiile și frățiile voastre, care cu rîvnă și cu mare osteneală vă siliți la pravilele de zi și de noapte, nu aveți nevoie de învățător, căci însăși stăruința sfinților voastre în lucrarea sfintei rugăciuni vă este cea mai înaltă școală, după cum este scris: „Din experiențele vieții duhovnicești se poate cîștiga o învățătură foarte adevărată, căci pe cel care are rîvnă să se roage, nu mai trebuie să-l înveți cum să se desăvîrșească în rugăciune. Căci însăși osteneala rugăciunii lucrată cu răbdare, îl va duce pînă la cele mai înalte trepte ale rugăciunii" (Sbornic, 2, p. 337). AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE RUGĂCIUNEA MINȚII ȘI FOLOSUL ȚINERII CU MĂSURĂ A RESPIRAȚIEI (II)

„Mintea, fără răspîndire rugîndu-se, necăjește inima, iar inima înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi” (Psalmul 50, 19; Filocalia, vol. I, Sfîntul Marcu Ascetul, „Despre cei ce-și închipuie că se îndreptează din fapte”, p. 252).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Zice unul din dumnezeieștii Părinți: „Știe înțelepciunea a-și împodobi cuvintele sale și a spune adevărul, necunoscîndu-l și a arăta pentru fapta bună, iar el niciodată lucrînd-o și neavînd iscusința cea lucrătoare” (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 1, p. 29). Acest cuvînt mi se potrivește foarte mult și în toată vremea îmi rănește știința, fiindcă, neavînd iscusința din trăire a faptelor bune, îndrăznesc a vorbi către Prea Cuvioșiiile voastre despre rugăciunea minții, de care nici cu vîrful degetului nu m-am atins. Fiindcă viețuim împreună în această Sfîntă Mănăstire și fiindcă unii dintre sfințiiile voastre m-au îndemnat să vorbesc despre acest lucru, cunoscînd rîvna frățiilor voastre în a asculta cele de folos și trecînd peste neputința și neiscusința mea, îndrăznesc a vă aduce aminte cele ce poate le-ați uitat în parte, și voi continua, cu mărturii de la Sfinții Părinți, cele începute despre rugăciunea minții.

În predica anterioară despre rugăciunea minții am cuprins cîteva lucruri care trebuie să fie știute de nevoitorii care se ostenesc cu această lucrare. S-a arătat deci cît de sfînt și puternic este numele Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și cît de mare nevoie avem de a-L chema tot-

deauna. Apoi, s-a amintit despre numirile date de Sfinții Părinți lucrării minții și rugăciunii. De asemenea, s-a arătat că această sfântă rugăciune a minții este obligatorie nu numai monahilor, ci și tuturor creștinilor dreptmăritori și că, prin chemarea deasă a numelui Domnului, se naște în inima noastră dragostea de Iisus Hristos, Mîntuitorul nostru. S-a vorbit, apoi, despre înfrînarea cu măsură a nevoitorilor care se îndeletnicesc cu rugăciunea minții, despre deosebirea celor trei feluri de călduri ce însoțesc această lucrare și în ce fel putem să ne păzim de înșelare prin folosirea atenției și luării aminte în vremea rugăciunii, spre a nu se coborî mintea la gânduri necurate, prin amestecarea cu partea poftitoare a trupului nostru. În sfîrșit, s-a arătat că cel ce se nevoiește cu rîvnă neobosită la lucrarea sfintei rugăciuni, însăși rugăciunea i se face lui dascăl, urcîndu-l pînă la treptele ei cele mai înalte.

În această predică vom arăta mai pe larg despre deosebirea căldurilor, de care s-a amintit deja, după învățătura unor mari nevoitori și lucrători ai rugăciunii lui Iisus din Rusia: Sfîntul Teofan Zăvorîtul, episcopul Ignatie Branceaninov și apoi din scrierile marelui stareț moldovean Vasile de la Poiana Mărului. Iată ce zice Sfîntul Teofan în privința căldurilor din vremea sfintei rugăciuni: „Căldura cea adevărată este un dar al lui Dumnezeu. Dar este și o căldură naturală și aceasta este rodul silințelor și al stărilor noastre proprii. Ele sînt departe una de alta ca cerul de pămînt“. Apoi continuă, zicînd: „Cel dintîi rod al căldurii lui Dumnezeu este adunarea gândurilor laolaltă și năzuința lor spre Dumnezeu fără ieșire“. Iar fiind întrebat de cineva dacă este duhovnicească această căldură, Cuviosul Teofan a răspuns: „Nu este duhovnicească, nici cerească, ci este o căldură obișnuită a sîngelui nostru. Dar fiindcă ține luarea aminte în inimă și prin aceasta ajută la dezvoltarea mișcărilor duhovnicești, ea se numește duhovnicească. Aceasta, însă, numai în cazul cînd ea nu este însoțită de vreo dulceață a poștei, chiar și ușoară, ci ține sufletul și trupul într-o stare de trezvie... De îndată ce căldura care însoțește rugăciunea lui Iisus nu este însoțită de simțiri duhovnicești, nu trebuie să se mai numească duhovnicească, ci, simplu, căldură de sînge. Cine numește această căldură, duhovnicească, fără a vedea în ea simțiri duhovnicești, acela greșește. Iar cine o va numi harică, acela este și mai nedrept. Mai sînt unele mișcări în trup care duc la rugăciune, dar acestea nu sînt la fel la toți, ci la unii într-un fel, iar la alții într-alt fel. Asupra acestora nu este nevoie a ne opri“. Episcopul Ignatie Bran-

ceaninov zice în privința această aproape același lucru ca și Episcopul Teofan, și anume: „Căldura care vine de la o nevointă întinsă materială este și ea materială. Aceasta este o căldură trupească, a singelui, în domeniul firii căzute“.

Părinților și fraților,

Starețul Vasile de la Poiana Mărului zice despre căldura harică următoarele: „Vine și o altă căldură de la inimă și dacă mintea, în acest timp, coboară la gânduri de desfrînare, aceasta este o adevărată înșelare. Când tot trupul se încălzește de la inimă, iar mintea rămîne curată, fără patimi și legată parcă de adîncul inimii, acest lucru, fără îndoială, este o lucrare a harului, iar nu a înșelăciunii. Uneori, la cei ce încearcă o astfel de stare se arată și o sudoare, din pricina căldurii îmbelșugate ce este în trup și atunci pornește de la inimă o sfîntă lucrare care se ridică de pe ei, ca o frunză oarecare și mișcă mintea la cele dinăuntru, ea fiind lipită chiar de acea dumnezeiască lucrare, ca să strige des: „Iisuse al meu, Iisuse al meu“. Astfel încît, cînd se deschide inima, numai atît strigă mintea: „Iisuse al meu“, că nu poate să rostească totul, adică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă“, din pricină că inima se deschide des. Cei ce zic că astfel săvîrșesc întreaga rugăciune, se înșeală. Căci mintea ce se va lipi, după cum s-a spus, de lucrarea cea dumnezeiască, intrînd în cele mai dinăuntru ale inimii, nu poate striga mai mult decît „Iisuse al meu!“.

Atunci, în adevăr, de la această sfîntă lucrare a rugăciunii, se naște în inimă o frică plină de evlavie și se coboară în suflet o mare mîngîiere de la lucrarea cea sfîntă. Inima saltă și izvorăște din ea lacrimi pline de dulceață, care curg dulce din ochi, într-o tristețe plină de bucurie, iar inima atunci dă în clocot de prea multă lucrare sfîntă, trupul întreg este aprins și mintea într-o frică cucernică strigă: „Doamne miluiește!“.

După cum untdelemnul dintr-un vas plin, fiind încălzit tare pe foc, se varsă, clocotind pe margine, tot astfel se petrece și cu inima cînd se va încălzi de lucrarea cea dumnezeiască; toarnă căldură asupra trupului și-l face aprins și atunci, cel ce trăiește astfel de lucrări, simte cum toate măruntaiele lui sînt gata să sară din el. Se mai petrec și alte taine minunate cu cel ce are o întocmire ca aceasta.

Uneori se face o lumină cu ajutorul căreia se vede înăuntrul său o luminare care îl strălucește ca soarele și care izvorăște din inimă. Se petrec în inimă în vremea aceea și alte taine,

însă nu pot să le descriu; mintea vede întreaga zidire și, îngrozită de mirarea lucrurilor sfinte și de contemplarea tainelor dumnezeiești, înalță slavoslovii din adâncul inimii, pe care nu le pot zugrăvi prin scris. Omul devine atunci îndumnezeit de această mișcare dumnezeiască, în afară de tot ce este materialnic și simțit și parcă este cuprins de o bucurie nestăpînită, asemenea celui beat de vin. După aceasta mintea se răpește într-o vedere dumnezeiască și vede taine înfricoșate despre care nu pot scrie amănunțit. Mintea are vedenii dumnezeiești și vede desfătarea dreptilor și frumusețile Raiului. Mai presus de minte vede în cer taine înfricoșate și preaslăvite și, pe cît se ridică omul de la momelile dracilor, pe atît vede mai multe din cele ce îi dă Domnul“ (Sbornic, 2, p. 206, 276, 278).

Însemnînd aceste taine pe care le descoperă Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El și se roagă Lui din adâncul inimii, m-am întrebat: oare cîte minți și inimi din neamul omenesc s-au învrednicit de aceste descoperiri de la Dumnezeu, de-a lungul veacurilor? Oare se mai găsesc astăzi pe pămînt asemenea rugători? Aceste taine numai Preabunul Dumnezeu le știe.

Deci de la această descriere a celor trei călduri care însoțesc sfînta rugăciune a lui Iisus și de la tainele arătate mai sus despre cel ce a ajuns a se răpi cu mintea la duhovniceasca rugăciune, care de multe ori este mai presus de hotarul rugăciunii, devenind vedere duhovnicească, vom trece la cele privind ținerea respirației cu măsură în timpul rugăciunii minții și la folosul duhovnicesc ce se primește din aceasta. În această privință trebuie știut că, deoarece mintea noastră de la naștere, din copilărie și tinerețe s-a obișnuit să se risipească la lucrurile simțite, din afară, ale lumii acesteia, atunci cînd vom zice această sfîntă rugăciune a minții trebuie să nu răsuflesc prea des, după cum are firea obicei. Ci respirația noastră trebuie să țină pînă ce vom zice cu cuvîntul cel înăuntru așezat rugăciunea aceasta și apoi să respirăm, după cum ne învață Sfinții Părinți.

Folosul pe care îl avem din această ținere a respirației este acesta: „În primul rînd, prin această puțină reținere a respirației se necăjește, se strîmtorează și se frînge inima și primește oarecare durere, redobîndindu-și starea sa firească; iar mintea mai ușor se adună și se întoarce în inimă. Deci, pe de o parte inima are durere și chinuire, iar pe de alta se naște în ea dulceață din această fierbinte și vie pomenire a lui Dumnezeu. Căci, pomenindu-se Dumnezeu, se pricinuieste dulceață și veselie celor ce fac acest lucru, după cuvîntul: *Am pomenit pe Dumnezeu și m-am veselit* (Psalm 76, 3). La mădularul la care este

simțire de durere sau dulceată, acolo, în chip firesc și mintea se întoarce și se adună. Pentru aceasta și Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, la aceste cuvinte de mai sus, zice: „Am pomenit pe Dumnezeu și m-am veselit“. Iar tîlcuind, zice: „Ce este mai lesne decît pomenirea? Pomeneste-L și tu, deci, și te veselește! O, doctorie lesne de cîștigat! O, vindecare grabnică! O, mărire a îndurării și-a dăruirii! Nu se alină numai împruținarea de suflet și întristarea prin pomenirea lui Dumnezeu, ci se lucrează chiar și veselie“ (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*).

Al doilea folos este că prin această puțină ținare a respirației se subțiază inima cea aspră și groasă, precum și umezelile cele din inimă, care, cu măsură necăjindu-se și înfierbîntîndu-se, prin aceasta se înmoaie și se smeresc și mai ușor se pornesc spre umilintă și în acest chip varsă cu ușurință lacrimi. Se subțiază încă și creierii și, ca urmare, se subțiază și lucrarea minții și se face de un gînd, luminoasă, mai îndemînată spre unirea cu strălucirea mai presus de fire a lui Dumnezeu. Deoarece prin această ținare cu măsură a răsufării se necăjește inima și pătimește durere, iar prin durerea și chinuirea aceasta varsă afară dorința otrăvitoare a dezmierdării și a păcatului pe care mai înainte apucînd, a înghițit-o, astfel se tămăduiește, potrivit doctorilor, folosind cele potrivnice la cele împotrivă. Acesta este al treilea folos. Pentru aceasta a spus Sfîntul Marcu Ascetul că „pomenirea lui Dumnezeu, făcîndu-se cu evlavie, este durere a inimii. Tot cel ce uită pe Dumnezeu, se face dulce pătimas și fără durere spre a lui osîndă“ Tot el spune: „Mintea, fără răs-pîndire rugîndu-se, necăjește inima și o frînge. Iar inima înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi“ (*Filocalia*, vol. 1, C. 34, p. 252).

Al patrulea folos al acestei țineri a respirației cu măsură este că, astfel, toate celelalte puteri ale sufletului se unesc și se întorc către Dumnezeu, lucru minunat a-l spune, căci într-acest chip omul aduce lui Dumnezeu toată zidirea cea simțită și cea vorbită, a cărei legătură și cuprindere este El, după Sfîntul Grigorie Palama al Tesalonicului. Să se știe că îndeosebi noii începători au trebuință de această puțină ținare a respirației cînd se roagă, fiindcă cei ce au sporit în lucrarea minții, și fără ținerea aceasta, și numai prin cuvîntul așezat înăuntru intră în inimă și acolo rămîne. Însă și aceștia, cînd voiesc a întoarce mintea în inimă mai cu iubire de osteneală și mai ales în vremea războiului gîndurilor și al patimilor, ca prin această întoarcere să se roage mai lesne nerăspîndiți, fac aceasta tot prin ținerea

cu măsură a respirației (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, p. 238-243).

✱ Așadar, prin cele de mai sus, s-a arătat care este folosul ținerii respirației cu măsură, în vremea rugăciunii minții și la ce ajută această ținere a respirației mai ales noilor începători care se silesc a deprinde rugăciunea lui Iisus. Trebuie știut că rolul cel mai important în lucrarea rugăciunii cu gândul îl are însă stăpânirea atenției. Sfântul Teofan Zăvorîtul, arătînd acest lucru, zice: „Partea cea mai esențială și mai necesară a rugăciunii este atenția și luarea aminte. Fără atenție nu este rugăciune“ (*Sbornic* 2, p. 292). „Mijloacele cele din afară rămîn mijloace“, spune tot el. Același sfînt episcop, fiind întrebat prin scrisoare de o fiică duhovnicească a sa dacă rugăciunea minții este obligatorie și pentru mireni, a răspuns: „Cine nu are rugăciunea lăuntrică a minții, acela nu are nici un fel de rugăciune. Căci numai rugăciunea minții este adevărata rugăciune primită de Dumnezeu și plăcută Lui. Ea trebuie să alcătuiască sufletul pravilei de rugăciune de acasă și de la biserică și pentru monahi și pentru tot creștinul cel dreptmăritor. Căci, de îndată ce lipsește această rugăciune a minții de la cineva, pravila lui de rugăciune are numai chip de rugăciune, dar nu este rugăciune. Căci, ce este rugăciunea? Oare nu este ea înălțarea minții și a inimii noastre către Dumnezeu? Miezul rugăciunii, deci, este suirea minții din inimă spre Dumnezeu. Mintea se așează în inimă conștient în fața lui Dumnezeu și, umplîndu-se de evlavie cuvenită, începe să-și verse înaintea lui Dumnezeu inima sa. Aceasta este rugăciunea minții“.

Părinților și fraților,

✱ Cu aceste puține cuvinte închei și această a doua predică despre rugăciunea minții, în care am rezumat alte cîteva învățături despre această sfîntă și mîntuitoare de suflet rugăciune. Am vorbit, deci, despre cele trei feluri de călduri ce însoțesc această sfîntă rugăciune, cu mărturii despre mișcările minții celui ce se roagă cu rugăciunea duhovnicească, după marele Vasile de la Poiana Mărului, care în viața sa, după mărturia celor ce l-au cunoscut îndeaproape, a ajuns să se atingă și de rugăciunea contemplativă și duhovnicească, care este mai presus de hotarele rugăciunii minții, fiind mai mult o vedere duhovnicească decît rugăciune. Apoi s-a arătat, cu mărturii de la Sfinții Părinți, despre cele patru foloase mari ce se pricinuiesc prin ținerea cu măsură a respirației în vremea rugăciunii lui

Iisus și, în cele din urmă, despre folosul concentrării atenției și a luării aminte în vremea lucrării gînditoare a rugăciunii lui Iisus. S-a văzut și ce este această sfîntă rugăciune, cu cuvintele Sfîntului Teofan Zăvorîtul, unul din marii lucrători ai acestei rugăciuni.

Fie ca, prin mila și darul Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și prin mijlocirea cea puternică a Prea Sfintei Sale Maici, să nu uit nici eu, păcătosul și leneșul, cele ce v-am arătat, rugîndu-vă pe toți ca să mă ajutați cu rugăciunile sfinților voastre către Dumnezeu, ca măcar cît de puțin să mă trezesc din lenevire și nesimțire și să încep să lucrez cîte ceva din cele ce am vorbit. AMIN!

P R E D I C Ă

DESPRE RUGĂCIUNEA MINTII DIN INIMĂ (III)

„Cînd ne rugăm trebuie a ne pogo-
ri din cap în inimă” (Sbornic, 2,
cap. 47).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Zice Sfîntul Isaac Sirul: „Altul este cuvîntul frumos și altul este cuvîntul din lucrare. Cuvîntul frumos este amanet al rușinii, iar cuvîntul din lucrare este cămară a nădejzii” (*Op. cit.*, Cuv. 1, pentru lepădarea de lume). Într-adevăr, cuvîntul frumos și fără iscusința lucrării este amanet al rușinii, pentru că rușinează știința celui ce vorbește, aducîndu-i aminte că nu are cele ce, prin cuvînt, încearcă să învețe pe alții. Iar cuvîntul din lucrare, adică împodobit cu trăirea celor vorbite, mîngîie cu bună nădejde pe cel ce vorbește și simte în inima sa că vorbește din iscusința trăirii. Cuvîntul din lucrare nu numai că mîngîie pe cel ce vorbește cu nădejdea mîntuirii, dar, vorbindu-se din cele încercate prin trăire, are și putere de pătrundere în urechile celor ce îl ascultă, stîrnind în inima lor rîvna spre filozofia lucrătoare.

De la bun început gîndul mă face să cer iertare de la sfințiile voastre și să vă mărturisesc cu sinceritate că mi se cade să mă rușinez de mustrarea lăuntrică, fiindcă încerc să-mi împodobesc cuvintele de învățătură cu seceta și uscăciunea mea cea nelucrătoare, fiind cu totul lipsit de mîngîierea lucrărilor celor din trăire. Căci cîtă rușinare a conștiinței nu se cade celui ce încearcă a vorbi cele folositoare altora, atît timp cît el nici cu vîrf degetului nu s-a atins de cele ce învață.

Avînd evlavie la rîvna și la credința lucrătoare a sfinților voastre, vă voi împrumuta cele primite de la Domnul și de la

Sfinții Părinți, cu nădejdea că voi câștiga milă de la El în ziua cea mare a judecății prin rugăciunile tuturor, dacă acestea vă vor folosi măcar cît de puțin. Vom vorbi, aşadar, despre rugăciunea ce se lucrează cu mintea în inimă, sau mai bine zis despre rugăciunea ce se face prin întoarcerea minții în inimă.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne poruncește, zicînd: *Tu însă cînd te rogi, intră în cămara ta și, închizînd ușa ta, roagă-te Tatălui tău care este întru ascuns și Tatăl tău, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti ție la arătare* (Matei 6, 6). Cămara aceasta, după tîlcuirea Sfîntului Dimitrie al Rostovului și a altor Sfinți Părinți, este inima noastră (Sbornic, 2, p. 296). Dumnezeuiescul Părinte Ioan Scărarul, arătîndu-ne cum să ne închinăm în cămara inimii în vremea sfintei rugăciuni, zice: „Închide ușa chiliei tale pentru oameni, ușa buzelor pentru cuvinte și ușa inimii pentru duhuri“ (Scara, Cuv. 28). Rugăciunea minții din inimă se face astfel: „Sezînd pe un scaun de o palmă, coboară-ți mintea din cap în inimă și ține-o acolo; apoi încovoăie-ți pieptul, umerii și gîtul, încît să simți o mare durere de la încordarea mușchilor și strigă cu mintea în inimă ta: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă“. În acest timp ține-ți respirația și nu respira cu îndrăzneală, pentru că acest lucru îți poate împrăstia gîndurile.

Dacă vei vedea că se ivesc cugete, nu lua aminte la ele, chiar de ar fi și bune. Reține-ți respirația cît îți este cu putință, închide-ți mintea în inimă și cheamă pe Domnul Iisus des și cu răbdare. Cînd va slăbi mintea ta sau te va dura trupul și inima, din pricina pomenirii dese și chemării Domnului Iisus Hristos, atunci scoală-te și cîntă singur sau cu ucenicul tău, ori îndeletnicește-te cu cugetarea la vreun text din Sfînta Scriptură, sau cu amintirea morții, sau ocupă-te cu citirea, cu rucodelia sau cu altceva, ca să-ți obosești trupul“¹ (Sbornic, 2, p. 67).

Părinților și fraților,

Este bine să știm că se recomandă ca cel ce se îndeletnicește cu această sfîntă lucrare să șadă într-un loc liniștit și fără lumină, mai ales la începutul acestei nevoințe. Căci vederea lucrurilor din afară, firește că este pricină de răspîndire a gîndurilor. De asemenea, trebuie reținut și faptul că „știința vieții duhovnicești se învață nu printr-o însușire a vreunei teorii cu mintea, ci prin încercarea practică a vieții“ (Sbornic, 2, p. 40, 43).

1. Acest lucru se potrivește mai mult celor din liniște.

Cînd va începe să ne doară inima de prea multa încordare a atenției, va trebui să facem cum ne învață Cuviosul Nichifor din singurătate și anume: „să ne așezăm cu luare aminte și cu cuvîntul de rugăciune acolo unde de obicei vorbim cu noi înșine, adică sub gît, în partea de sus a pieptului și, după aceea, să ne pogorîm din nou deasupra sînului stîng. Nu trebuie să ne socotim această observație, oricît de simplă și neduhovnicească ar părea. Trebuie negreșit să ne pogorîm din cap în inimă. De asemenea, trebuie să știm bine că puterea cuvîntătoare a inimii noastre este pusă de Ziditorul în partea de sus a inimii. Aceasta este puterea prin care inima omului se deosebește de inima dobitoacelor. Puterea și capul sufletului este mintea, care, deși este duhovnicească, totuși își are locul său de petrecere în creier. Tot astfel, puterea cuvîntului sau duhul omului, cu toate că este duhovnicesc, își are locul de petrecere în partea de sus a inimii, care se găsește sub sînul stîng, lîngă sîn și puțin mai sus de el.

Deci, pentru a face unirea minții cu inima, trebuie în vremea rugăciunii să ținem luarea aminte și atenția în această parte unde este puterea cuvîntătoare a inimii. Unirea minții cu inima constă în unirea gîndurilor duhovnicești ale minții cu simțirile duhovnicești ale inimii“ (Sbornic 2, p. 148).

Sfîntul Teofan Zăvorîtul, dînd lămurire la cuvîntul Sfîntului Simeon Noul Teolog despre rugăciune, spune următoarele: „În ordinea firească sau a desfășurării puterilor noastre, în trecerea de la cele din afară la cele dinăuntru, adică spre inimă, prima vamă care poate vătăma lucrarea rugăciunii, încercînd să oprească mintea să se pogoare în inimă este imaginația (închipuirea). De aceea, trebuie să ne ferim de ea cît mai mult cu putință. Pentru a putea ajunge, în chip mulțumitor, la adevăratul loc dinăuntru, adică în inimă, să ținem minte că *cea mai simplă lege a rugăciunii este să nu ne închipuim nimic*.

Trebuie cugetat că Dumnezeu este cel mai curat Duh, Care nu are nici un chip și nici o înfățișare și, de aceea, trebuie să ne străduim să ne rugăm lui Dumnezeu fără a ni-L închipui. Cugetarea la lucrurile sfinte și închipuirea lor sînt potrivite în vremea meditațiilor evlavioase. În timpul rugăciunii însă, nicidecum, fiindcă imaginile țin luarea aminte afară de inimă, oricît de sfinte ar fi ele și în timpul rugăciunii atenția noastră trebuie să fie înăuntrul inimii. Concentrarea atenției în inimă este punctul de plecare al unei rugăciuni făcute cum se cuvine și, întrucît rugăciunea este calea pe care ne suim la Dumnezeu, abaterea atenției de la inimă este o abatere de la această cale. Prin urmare, cei ce întrebuintează acest fel de închipuire în timpul

rugăciunii, chiar de la început își pun piedici în lucrarea de care s-au apucat cu atîta rîvnă" (Sbornic 2, p. 57-59).

A doua vamă pe drumul ce duce înăuntru, și de care trebuie să ne ferim, este rațiunea, gîndirea, mintea luată în sine ca putere cugetătoare și de judecată. Și de această vamă trebuie să trecem fără să ne oprim. Mai mult, trebuie să ne coborîm în inimă împreună cu ea (mintea). Cînd unii se opresc la această vamă, se ajunge la al doilea chip neîndreptățit al rugăciunii, ce are drept trăsătură deosebită faptul că mintea rămîne în cap și vrea singură să pună rînduială și să le cîrmuiască pe toate cele din suflet. Din osteneala ei, însă, nu iese nimic. Ea aleargă după toate însă nu poate învinge nimic, ci suferă numai înfrîngerii (Episcopul Teofan, Scrisori despre viața duhovnicească, p. 184). Acesta este cel de-al doilea chip al luării aminte și al folosirii atenției în vremea rugăciunii. Cine dorește mîntuirea trebuie să fie foarte atent și să observe vătămarea pe care și-o pricinuieste sufletul, oprindu-se la această vamă. Acest al doilea chip de rugăciune este, totuși, mai bun decît cel dintîi, după cum noaptea cu lună este mai bună decît cea fără lună. Cuviosul Teofan numește acest fel de rugăciune a minții: „din cap“, deosebindu-l de cel de-al treilea, care este al minții din inimă sau al inimii unită cu mintea (Sbornic 2, p. 61-62).

Al treilea chip al rugăciunii și al luării aminte se cuprinde în următoarele: *Mintea în timpul rugăciunii să petreacă fără ieșire, înăuntrul inimii și, de acolo, adică din adîncul inimii, să înalțe rugăciuni către Dumnezeu. Aici este tot miezul lucrării* (Ibidem, p. 62).

Așadar, trebuie, după cum s-a arătat mai sus, ca mintea să se pogoare în inima goală de orice închipuiri, adică fără să imagineze sau să gîndească, simțit sau gîndit, dinăuntru sau din afară, chiar bun de ar fi. Aceasta, fiindcă Dumnezeu este afară de toate cele ce sînt simțite și gîndite și mai presus de toate acestea. Pentru aceasta și mintea care caută să se unească cu Dumnezeu prin rugăciune se cade să se facă afară de toate cele ce sînt simțite și gîndite și mai presus de toate acestea, ca să dobîndească unirea dumnezeiască. De aceea a zis și dumnezeiescul Părinte Nil Ascetul: „Să nu închipuiești dumnezeirea în sine, rugîndu-te, nici oarecare chip să lași să se întipărească în mintea ta. Ci cu nematerialnicie la Cel nematerialnic adaugă-te și vei pricepe“ (Filocalia, vol. 1, p. 151).

Sfîntul Dionisie Areopagitul, vorbind de cele trei mișcări ale sufletului, arată că „întoarcerea minții către inimă este ne-

rătăcită”². Căci după cum cercul, făcându-și înconjurul, se întoarce la sine, în același chip și mintea la sine se întoarce și se face una. Acest adevăr îl arată preaînțeleptul Părinte Dionisie Areopagitul, zicînd: „Iar mișcarea sufletului este ocolitoare atunci cînd el intră întru sine de la cele de afară și mintea printr-un oarecare ocol, învelind în mod unitar puterile cele gînditoare ale sufletului, îi dăruiește acestuia nerătăcirea” (Cap. 4, despre dumnezeieștile nume). Sfîntul Vasile, arătînd acestea prin alte cuvinte, a zis: „Mintea, nerăspîndindu-se spre cele din afară și nerevărsîndu-se prin organele simțurilor spre lume, se întoarce către sine; iar prin sine se suie către înțelegerea lui Dumnezeu” (Trimiterea I-a).

Sfîntul Nicodim Aghioritul cere ca mintea, cînd se va pogori în inimă, să nu stea acolo numai să privească, ci prin cuvîntul așezat înăuntrul inimii să se roage, zicînd rugăciunea tainică, adică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. Și nu numai atît, ci să și miște puterea voitoare a sufletului nostru spre a zice această rugăciune cu toată voința și dragostea și prin cuvîntul nostru așezat înăuntru. Totodată, trebuie să luăm aminte, atît prin privirea noastră gînditoare, cît și prin auzul gînditor, numai la cuvintele rugăciunii și mai ales la înțelesurile lor” (*Paza celor cinci simțuri*, p. 234-236).

Sfîntul Nicodim arată apoi că la întoarcerea aceasta a minții către inimă și la intrarea ei în inimă cu rugăciunea gînditoare, trebuie să unim mintea, cuvîntul cel așezat înăuntru și voința noastră, astfel încît aceste trei părți ale sufletului să fie una și cea una trei. Căci în chipul acesta omul, care este icoana Sfintei Treimi, se unește cu întîiul chip, după mărturia Sfîntului Grigorie Palama, care zice: „Cînd mintea cea una se va face întreită, rămînînd totuși una, atunci se împreună cu întreita unime dumnezeiască începătoare, închizînd toată lucrarea rătăcirii, așezîndu-se mai presus de trup, de lume și de țiitorul lumii” (*Ibidem*, cap. 2, Despre rugăciune). Cînd omul va ajunge această fericire de a se uni cu Dumnezeu în acest chip în inimă,

2. Numai această mișcare a minții către inimă numită *ocolitoare* este nerătăcită, fiindcă într-însa nu poate intra și încăpea amăgirea diavolului; iar în celelalte două mișcări ale minții, adică în cea dreaptă (cînd cugetă la Sfintele Scripturi) și în cea șovăită sau zig-zag (cînd mintea folosește zidirile ca niște trepte spre a se ridica spre Ziditor) intră și încapă rătăcirea vrăjmașului, după mărturia Sfîntului Grigorie Palama (*Paza celor cinci simțuri*, C. 10, p. 33).

Îi va aduce lui Dumnezeu toată zidirea simțită și gândită, căreia el îi este legătură și cuprindere, după mărturia aceluiasi Sfânt Grigorie (Cuvînt la viața lui Petru).

Sfîntul Grigorie Sinaitul zice și el următoarele despre rugăciunea minții din inimă: „Trebuie să vorbim cu Dumnezeu printr-o rugăciune curată, din inimă, ca și heruvimii. Însă noi, nepricepînd măreția, cinstea și slava harului care ne-a renăscut și neîngrijindu-ne să creștem duhovnicește prin împlinirea poruncilor și să ajungem pînă la starea de contemplare cu mintea, ne lăsăm tîrîți în bezna nesimțirii și a întunericii. Se întîmplă că abia ne putem aduce aminte că există Dumnezeu. Dar cum ar trebui să fim noi ca niște fii ai lui Dumnezeu după har? Despre aceasta cel mai adesea fie că nu știm nimic, fie că nici nu ne îngrijim să știm“ (Sbornic, 2, p. 65-66).

Cine vrea să sporească în rugăciunea curată făcută cu mintea, în inimă, se cuvine cu toată rîvna să se ostenească la lucrarea tuturor poruncilor lui Dumnezeu și, îndeosebi, la chemarea neîncetată a numelui Domnului cu mintea în adîncul inimii. Mîngîierile Duhului Sfînt vin în inima omului prin durerile din *osteneli*, după mărturia Duhului Sfînt, Care zice: *După înmulțirea durerilor mele în inima mea, mîngîierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 93, 19). Cel ce umblă fără suferință, nu va primi roade, deoarece numai prin osteneală, durerea inimii și prin nevoințele trupesti se dă la iveală harul Duhului Sfînt ce este dat fiecărui credincios la Sfîntul Botez; har care, din pricina nepăsării noastre față de împlinirea poruncilor, se îngroapă în patimi și în cenușa uitării, dar care din negrăita milă a lui Dumnezeu se redobîndește prin pocăință. Decî se cade, fraților, să nu fugim de *osteneli* din pricina durerilor care vin odată cu el, ca să nu fim osîndiți pentru nelucrare și să auzim de la Domnul: *Luati de la el talantul* (Matei 25, 28).

Sfîntul Grigorie Sinaitul îi sfătuiește pe cei ce nu au sporit în rugăciunea tainică a inimii, zicîndu-le: „Unii ca aceștia trebuie să citească multe rugăciuni, chiar peste măsură, petrecînd neîncetat în multe și felurite rugăciuni pînă cînd, de la o astfel de nevointă a rugăciunii, plină de durere, se va încălzi inima lor și va începe în ea lucrarea rugăciunii gînditoare cu mintea. Cine va gusta, în sfîrșit, din acest har, trebuie să facă rugăciunea vorbită cu măsură și să petreacă mai mult în rugăciunea minții din inimă, după cum ne-au poruncit Sfîntii și dumnezeieștii Părinți. În caz de slăbire sau rătăcire, să se apuce din nou să rostească rugăciuni multe cu gura și să citească mult și în scrierile Părinților. Aceasta să o facă pînă cînd iar se vor

încălzi în rugăciunea lăuntrică, căci întrebuințarea vîslelor este de prisos atunci cînd vîntul a umflat pînzele și a pornit corabia. Ele sînt necesare numai cînd scade vîntul și se oprește corabia“ (*Sbornic* 2, p. 70). Sfîntul Filimon, învățîndu-ne în chip asemănător cu Sfîntul Grigorie Sinaitul, zice: „Noaptea sau ziua de te va învrednici Domnul și vei simți în tine o rugăciune curată și nerisipită, lasă toate pravilele tale și sîrguiește-te din toată puterea să te lipești de Domnul Dumnezeuul tău cu rugăciunea din inimă și El îți va lumina inima în lucrarea duhovnicească“ (*Sbornic* 2, p. 74). Sfîntul Diadoh al Foticeei zice: „Cînd sufletul este plin de belșugul rodurilor sale firești, își face cu glas mare și cîntarea de psalmi și vrea să se roage mai mult cu vocea. Dar cînd se află sub lucrarea Sfîntului Duh, cîntă și se roagă întru toată destinderea și dulceața numai cu inima“ (*Filocalia*, vol. 1, p. 367). Apoi, sfătuindu-ne cum să procedăm și în alte situații, zice: „Cînd sîntem apăsăți de multă tristețe, trebuie să facem cîntarea rugăciunii și cu glas puțin mai mare, lovind sufletul cu sunete în nădejdea bucuriei, pînă cînd norul greu se va împrăstia de valurile melodiei“ (*Ibidem*, p. 373).

Părinților și fraților,

Iată că prin mila Domnului am ajuns la sfîrșitul acestui cuvînt în care v-am vorbit nu cu cuvintele mele seci de tot lucrul bun, ci am adunat din memorie și v-am înfățișat mai multe dovezi de la Sfinții Părinți despre rugăciunea minții din inimă, sau mai bine zis despre rugăciunea gînditoare a inimii, de care eu păcătosul cu totul sînt sărac prin lucrare și străin de iscusința proprie. Dar precum și la începutul acestui cuvînt, și acum vă zic: bizuindu-mă numai pe rîvna și dragostea sfinților voastre la tot lucrul bun și mai ales la slujba sfintei rugăciuni, am îndrăznit a vă spune cîteva sfaturi despre rugăciunea curată care se lucrează prin pîgorîrea minții în inimă.

Închei, rugîndu-vă să mă iertați că, și de data aceasta, am vînturat grîu curat, dar străin, spre hrana duhovnicească a sfinților voastre, din care eu nu am gustat din cauza lenevirii și a nesimțirii în care mă aflu. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE RUGĂCIUNEA INIMII (IV)

„Eu dorm și inima mea priveghează” (Cîntarea cîntărilor 5, 3).

„A trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre care strigă: *Avva, Părinte!*” (Galateni 4, 6).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Precum este meșterul ce zugrăvește apa pe pereți și aceea nu poate să-i potolească setea, tot astfel este și cuvîntul fără faptă (Sfîntul Isaac Sirul, op. cit., p. 29). Această mărturie adevărată a dumnezeiescului Părinte Isaac Sirul mă mustră și mă rușinează totdeauna pe mine care îndrăznesc să învăț cele bune, fără să încerc vreodată să cunosc prin trăire cele ce învăț pe alții. Un altul din Sfinții Părinți, parcă pogorîndu-se la lenevirea și neputința mea, îmi dă oarecare îndrăzneală la cele ce învăț fără iscusința din lucrare, căci zice: „Mulți sîntem cei ce vorbim, dar puțini cei ce facem. Dar nimeni nu trebuie să strice cuvîntul lui Dumnezeu pentru a sa lenevire, ci să-și mărturisească neputința și să nu ascundă adevărul lui Dumnezeu. Aceasta pentru ca nu cumva să ne facem vinovați, pe lîngă călcarea poruncilor, și de răstălmăcirea cuvîntului lui Dumnezeu” *Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, Cuv. 85).

Eu sînt cel dintîi care în toată vremea calc poruncile lui Dumnezeu din pricina lenevirii și a împietririi mele. Dar, socotind, după mărturia dumnezeiescului Părinte Maxim, că nu este bine ca lenevirea mea să mă facă să tac și să nu arăt, după putere, adevărul lui Dumnezeu, voi încerca, în cele ce urmează, să înfățișez măcar cît de puțin învățătura despre rugăciunea gînditoare a inimii, și aceasta, nu din încercare proprie, ci nu-

mai după mărturiile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți care au strălucit prin lucrarea ei.

Unii dintre lucrătorii încercați au zis că „rugăciunea inimii este respirația sufletului, fiindcă prin ea omul respiră în Duhul Sfânt. Prin această respirație a sufletului în Duhul Sfânt începe în inima omului viața creștină” (*Sbornic*, 2, p. 423-428). Cel ce are rugăciunea inimii se silește ca în vremea rugăciunii toate cuvintele rugăciunii sale să le ducă pînă la simțirea inimii (*Ibidem*, p. 402-407). Sfântul Marcu Ascetul, arătînd că diavolul are o mare ură pe cei ce se roagă lui Dumnezeu din inimă, zice: „Cînd va vedea diavolul că mintea s-a rugat din inimă, atunci vine cu ispitele mari și grele” (Despre cei ce socotesc că se îndreptează prin fapte, C. 88).

Sfântul Casian Romanul, în *Filocalie*, arată că există o rugăciune a inimii și din privirea însușirilor lui Dumnezeu și a minunilor Sale din zidiri. Cuviosul Gherman, care era împreună viețuitor cu Sfântul Casian, întrebînd odată pe Avva Moise: „Cum va putea mintea omului să vadă totdeauna pe Dumnezeu Cel nevăzut și necuprins și să petreacă nedespărțit de El?”, acesta i-a răspuns: „A vedea pe Dumnezeu neconținut și a rămîne nedespărțit de El, în felul în care socotiți voi, este cu neputință omului purtător de trup și înjugat cu neputința. Dar în alt chip este cu putință. Căci vederea lui Dumnezeu în multe feluri se întîmplă și se înțelege. Fiindcă Dumnezeu nu se cunoaște numai în ființa Sa fericită și necuprinsă, căci aceasta s-a păstrat numai pentru sfinții Săi în veacul ce va să fie, ci și din măreția și frumusețea fapturilor Sale, din cîrmuirea și purtarea Sa de grijă de fiecare zi, din dreptatea Sa și prin minunile pe care le arată în fiecare neam prin sfinții Săi.

Cînd cugetăm la puterea Sa nemăsurată și la ochiul Său neadormit, care vede cele ascunse ale inimilor și de care nu se poate ascunde nimic, nu facem altceva decît să-L admirăm cu inimile cuprinse de frică și să ne închinăm Lui. Iar cînd ne gîndim că toate picăturile ploii, tot nisipul mării și toate stelele cerului sînt numărate de El, rămînem uimiți de măreția firii și de atotștiința Ziditorului. Cînd medităm, apoi, la negrăita Sa înțelepciune, la iubirea de oameni și la nepătrunsa Lui îndelungă răbdare, care rabdă greșelile cele fără de număr ale oamenilor, ne vine să-L preamărim din tot sufletul. Cînd cugetăm la dragostea Sa nemărginită față de noi, căci, deși nu am făcut nici un bine, a primit să Se facă om, Dumnezeu fiind, ca să ne mîntuiască din rătăcire, ne ridicăm spre dorirea Lui. În sfîrșit, cînd socotim că El a biruit în noi pe potrivnicul nostru, diavolul, și

ne dăruiește viață veșnică numai pentru hotărîrea și înclinarea noastră spre bine, inima ne îndeamnă să I ne închinăm“ (*Filocalia*, vol. 1, Sfîntul Casian Romanul, p. 127-128).

Iată, deci, o rugăciune a inimii omului care se naște din cugetarea la însușirile lui Dumnezeu și din privirea zidirilor Sale. Acest lucru se întîmplă mai cu seamă la acei oameni credincioși, care, prin darul lui Dumnezeu, au ajuns să-și curățe mintea și inima de patimi și de neștiință. Prin această descoperire despre însușirile lui Dumnezeu și prin cugetarea după putere la ele și la minunile lui Dumnezeu din zidirile Sale, omul ajunge la o dragoste mare de Dumnezeu și Îl iubește mai mult ca înainte de a i se descoperi lui această cunoștință. Apoi, din această iubire către Ziditorul său, el începe să facă rugăciuni tot mai multe, din adîncul inimii și, astfel, ajunge la o înviorare și înviere a inimii în chip tainic.

Părinților și fraților,

Miezul lucrării în vremea acestei rugăciuni a inimii noastre, după învățătura Sfinților Părinți, este „de a sta cu mintea în inimă și de a striga către Dumnezeu: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă“ (*Sbornic* 2, p. 343-344). Dar fiindcă unii întrebă de este tot același lucru lucrarea minții cu rugăciunea minții, vom arăta pe scurt deosebirea dintre ele. „Rugăciunea minții se face atunci cînd cineva se întărește cu atenția în inimă și înalță de acolo rugăciunea către Dumnezeu. Iar lucrarea minții este atunci cînd cineva, stînd cu atenție în inimă, prin pomenirea lui Dumnezeu, înlătură oricare gînd ce ar încerca să pătrundă în inimă“ (*Sbornic*, 2, p. 58). Unii, în vremea lucrării rugăciunii, se opresc la imaginație, alții, la lucrarea minții. Dar pasul cel adevărat îl fac cei care, trecînd peste aceste popasuri, ajung pînă la inimă și se ascund în ea (*Ibidem*, p. 332).

După dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, „inima este altarul înțelegător al lui Dumnezeu“ (Cuv. 32, p. 167). El, arătînd că cel nemilostiv nu-și poate curăți inima de patimi, zice: „Fie întrutine, frate, totdeauna biruind cumpăna milosteniei, pînă cînd vei simți acea milă pe care o are Dumnezeu către lume. Căci inima nevirtuoasă și nemilostivă, niciodată nu se curățește“ (Cuv. 34, p. 184). Același Sfînt Isaac, arătînd că liniștea și cugetarea la moarte ne ajută la rugăciunea inimii și la apropierea noastră de Dumnezeu, zice: „Liniștea să o iubim noi, fraților, pînă se va omorî lumea din inima noastră. Totdeauna să ne

aducem aminte de moarte, că prin aceasta ne putem apropia de Dumnezeu în inima noastră" (Cuv. 34, p. 186).

În alt loc, arătînd folosul simțirilor duhovnicești ale inimii, zice: „Inima care a primit simțirea celor duhovnicești și a vederii veacului viitor, într-adevăr, se face cu neștiință întru pomenirea patimilor, în același fel în care omul sătul de hrana bună defaimă și se îngreșează de hrana proaspătă care ar fi pusă înaintea lui" (Cuv. 38, p. 144). Apoi, arătînd că de nu va urî omul din inimă păcatul, nu poate să se izbăvească de el, spune: „Pînă cînd nu ar urî din inimă cu adevărat cineva pricina păcatului, nu se slobozește de dulceața lucrării sale" (Cuv. 42, p. 208). Despre folosul mare pe care îl are omul din rugăciunea făcută cu inima, zice: „Cel ce voiește a vedea pe Domnul înăuntrul său, să lucreze ca să-și curățe inima prin neconținută pomenire a lui Dumnezeu" (Cuv. 43, p. 220), pentru că „înfrișat este dracilor și iubit lui Dumnezeu și îngerilor Lui, cel ce cu rîvnă fierbinte caută în inima sa pe Dumnezeu, noaptea și ziua" (*Ibidem*).

Învățăături asemănătoare despre rugăciunea inimii ne dă și Cuviosul Teofan Zăvorîtul, zicînd: „Stai în fața lui Dumnezeu, Care este pretutindeni și cunoaște totul și Care îți vede inima ta... Să-L simți pe El ca pe o ființă vie, reală, căreia te poți adresa în rugăciunile și nevoile tale. Aceasta înseamnă să simți în inima ta acel foc mic al unei credințe vii și în acest lucru se cuprinde înviorarea și învierea inimii tale" (*Sbornic* 2, p. 344), iar apoi zice: „Stai cu luare aminte în inimă și cu frică de Dumnezeu înalță de acolo rugăciunea lui Iisus, adică din adîncul inimii tale. Lucrînd astfel, așteaptă cu răbdare și cu smerenie întru zdrobirea inimii, cu un simțămînt de pocăință, pînă cînd va veni și se va atinge de inima ta harul lui Dumnezeu și va trezi în ea rugăciunea neîncetată, cea de sine mișcătoare, care murmură ca un pîrîiaș și care va fi pentru tine ca un paznic care străjuiește inima ta de orice necurăție și primejdie. Dar fiindcă, după cuvîntul lui Dumnezeu, *inima este izvorul vieții* (Pilde 4, 23), atunci și toată viața ta, pe măsură ce este hotărîtă de inimă, va deveni curată și luminoasă" (*Sbornic* 2, p. 345).

Episcopul sfînt Ignatie Branceaninov, care a fost un mare lucrător al rugăciunii inimii și care a scris și a învățat mult despre ea, îndemnîndu-ne să ne îndeletnicim cu rugăciunea lui Iisus, ne arată că această rugăciune are două perioade, terminîndu-se prin rugăciunea cea curată, care este încununată de nepătimire sau de desăvîrșirea creștină în acei nevoitori cărora Dumnezeu a binevoit ca să le-o dea. În perioada cea dintîi, cel

care se roagă este lăsat ca să se roage numai cu puterile lui proprii; harul lui Dumnezeu fără îndoială că îl ajută pe cel ce se roagă, însă nu-și descoperă prezența sa. În acest timp, patimile ascunse din inimă se pun în mișcare, silindu-l pe lucrătorul rugăciunii la nevoința smereniei; biruințele și înfrîngerile se înlocuiesc unele pe altele, iar voința liberă a omului și slăbiciunea lui se arată cu toată limpezimea.

În a doua perioadă harul lui Dumnezeu își arată simțit prezența și lucrarea sa, unind mintea cu inima și dînd puterea de a se face rugăciunea fără risipire (răspîndire) cu un plîns și o căldură din inimă. Această a doua rugăciune vine de la cea dintîi. Acum atenția minții din timpul rugăciunii atrage inima spre învoire (consimțire) și cînd se întărește atenția, învoirea inimii se transformă într-o unire a inimii cu mintea. În sfîrșit, în timpul atenției care s-a unit cu rugăciunea, mintea se pogoară în inimă pentru cea mai adîncă liturghie a rugăciunilor (*Sbornic* 2, p. 263).

Sfîntul Varsanufie, arătînd că prin osteneală și durerea inimii se agonisește rugăciunea inimii, ne sfătuiește, zicînd : „Ostenește-te cu durere de inimă să-ți agonisești căldura și rugăciunea și Dumnezeu ți le va da pe amîndouă și le vei avea totdeauna. Numai să știi că uitarea le izgonește pe acestea, născîndu-se în noi din nepăsare și lene“ (*Sbornic* 2, p. 365). Episcopul rus Ignatie Branceaninov, arătînd cum trebuie evitată înșelarea de la diavoli de către lucrătorii rugăciunii minții și a inimii zice: „Rugăciunea făcută cu gura, oricine ar face-o, nu va cădea cu ea în înșelarea vrăjmașului. De aceea, mai întîi de toate trebuie să ne ținem tare de rugăciunea făcută cu gura, iar pe urmă de cea a minții făcută cu smerenie. Apoi, cui îi vine ușor și față de cine voiește Dumnezeu, să treacă și la cea a inimii, după îndrumarea Sfinților Părinți care prin încercare le-au trecut pe acestea toate“ (*Sbornic* 2, p. 126).

Un ucenic al Sfîntului Serafim de Sarov, protoiereul Avramie Necrasov, învățînd despre rugăciunea inimii, spune: „Trebuie ca tu să te îndeletnicești cu rugăciunea inimii, chiar în timpul îndeletnicirilor tale obișnuite, în adîncul sufletului tău, rostind cu frică și cu credință: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“. Și apoi zice: „Să nu fii fără rugăciunea lui Iisus nici o clipă... Dacă nu vrei să te rogi, înseamnă că nu vrei să fii cu Dumnezeu. Rugăciunea lui Iisus să fie respirația sufletului tău. Preadulcele Iisus să nu iasă din mintea și din inima ta... Ține-te cu mintea și cu inima ta de tine, în omul cel dinăuntru al tău. Deprinde-te

cu smerenia și cu răbdarea. Însingurează-te cât mai des în cămara inimii tale și vorbește acolo cu Dumnezeu prin rugăciunea minții din inimă! Ea va umple sufletul tău cu o astfel de dulceață și bucurie, încît nu vei mai vrea să-ți cauți mîngîierea în nimic din cele pămîntești. În templul dinăuntru al sufletului săvîrșește totdeauna slujba cuvîntătoare prin rugăciunea lui Iisus, cu mintea în inimă... Dacă nu poți să stai mult la rugăciune cu trupul, îndeletnicește-te mai mult cu rugăciunea minții și a inimii. Mai mult decît orice, păzește gura de vorbărie deșartă și de mîndrie! Căci nimic nu pune atîta piedică inimii și căldurilor din inimă ca vorbăria deșartă" (Sbornic, 2, p. 415-417).

Sfîntul Ioan de Kronstadt, un alt mare lucrător al rugăciunii lui Iisus, zice: „Cu ochii inimii mele văd cum Îl inspir în chip gîndit pe Hristos în inima mea; cum El intră în ea și îndată o liniștește și o îndulcește... În timpul rugăciunii, ține-te de regula potrivit căreia e mai bine să zici cinci cuvinte din inimă, decît zece mii de cuvinte cu limba" (Sbornic, 2, p. 419).

Prin minte se înțelege și activitatea minții, care constă în gînduri și înțelesuri. Mintea este puterea care le produce pe acestea sau, după mărturia Sfintei Scripturi, inima, în care mintea își are izvorul și rădăcina. Această putere a minții, fiind partea privitoare a sufletului nostru și cea mai de seamă putere a lui, ni-l arată pe acesta ca fiind cugetător. Puterea noastră înțelegătoare nu este închisă în inimă ca într-un vas oarecare, fiindcă nu este trupească; și nici nu se află în afară de ea ca ceva mai mult decît ea, ci există în inimă ca într-un organ al său. Acest lucru îl știm destul de bine, învățîndu-ne aceasta nu om, ci Ziditorul omului, Care spune în Evanghelie că nu cele ce intră în gură spurcă pe om, ci cele ce ies din gură, căci gîndurile ies din inima omului (Matei 15, 11-19).

Deci, inima este cămara ascunsă a minții și cel dintîi organ trupesc al puterii gînditoare. După Sfîntul Apostol Pavel, știm că Dumnezeu a trimis pe Duhul Sfînt în inimile noastre, strigînd: *Avva, Părinte!* (Galateni 4, 6). Deci, cum nu va fi afară de împărăția lui Dumnezeu cel care se silește să izgonească mintea dinăuntru în afară? (*Filocalia*, vol. 5, Sfîntul Grigorie Palama, p. 289-293).

Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că diavolul după ce va scoate pe cineva de la rugăciunea din inimă îl va duce la părăsirea a toată pravila de rugăciune și îi va slăbănogi mintea, făcînd-o să cadă spre tot păcatul, zice: „Deci, întîi diavolul se nevoiește a surpa neconținuta rugăciune a inimii, apoi apleacă mintea noastră ca să defaime vremea cuvenită rugăciunii și pravilei, pe care

sîntem datori a le face. Și așa, întîi slăbănogeste gîndul nostru, îndemnîndu-ne să ne împărtășim mai înainte de vreme de hrana celor prea mici și subțiri și proaste ¹. După căderea și risipirea înfrînării se alunecă în desfrînare și înverșunare“ (Cuv. 26, p. 143).

Tot Sfîntul Isaac Sirul, marele dascăl al liniștii și al rugăciunii din inimă, arătînd că cine va ajunge la petrecerea în rugăciunea curată a inimii, ajunge la capătul tuturor faptelor bune, zice: „Cînd se va învrednici cineva de petrecerea neîncetată în rugăciunea inimii, a ajuns la capătul tuturor faptelor bune și de aceea s-a făcut lăcaș al Sfîntului Duh. Dacă cineva nu a primit cu adevărat darul Mîngîietorului, nu poate să petreacă în rugăciunea aceasta și să o săvîrșească cu odihnă“ (Cuv. 85, p. 397). „Pentru că Duhul, zice în continuare, cînd se va sălăslui în cineva din oameni, nu încetează din rugăciune, căci *Însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite* (Romani 8, 26). Atunci, nici cînd doarme, nici treaz fiind, rugăciunea nu încetează în sufletul lui, ci, ori de mănîncă, ori de bea, ori de doarme și orice lucru ar lucra și chiar de ar dormi în somnul cel mai adînc, bunele miresme și aburii rugăciunii odrăslesc fără osteneală în inima lui și atunci rugăciunea nu are nici despărțire, nici hotar, ci în toată vremea este cu dînsul; chiar de ar și înceta în afara lui această rugăciune, însă în ascuns ea îi slujește mereu. Căci petrecerea celor curați este rugăciunea neîncetată, zice un oarecare dintre purtătorii de Hristos, fiindcă gîndurile lor totdeauna sînt mișcări dumnezeiești, iar mișcările inimii curate și ale minții sînt glasuri blînde, prin care îi cîntă în ascuns Celui ascuns“. În continuare, arătînd care este semnul celor desăvîrșiți în rugăciunea inimii, Sfîntul Isaac zice: „Cînd se va mișca pomenirea lui Dumnezeu în mintea lui, îndată inima se pornește spre dragostea de Dumnezeu, iar ochii lui izvorăsc lacrimi cu îndestulare, căci dragostea are obiceiul de a aprinde lacrimi din pomenirea celor iubiți. Unul ca acesta niciodată nu se lipsește de lacrimi, fiindcă nu-i lipsește niciodată prilejul care îl duce spre pomenirea lui Dumnezeu, astfel încît și în somn vorbește cu Dumnezeu. Căci dragostea are obiceiul de a lucra unele ca acestea, și aceasta este desăvîrșirea oamenilor în această viață“ (Cuv. 85, p. 398-399).

Sfîntul Isaac Sirianul, fiind întrebat despre semnul celor ce sînt desăvîrșiți în curăția inimii, care se face pe cît este cu putință

1. Adică de hrana trupească.

omului pe pământ, îndeosebi prin rugăciunea curată a inimii, a răspuns: „Cînd va vedea cineva că toți oamenii sînt buni și nu i s-ar arăta lui cineva necurat, atunci este cu adevărat curat cu inima“. Unul ca acesta împlinește cuvîntul Apostolului care zice: Mai înalți decît pe sine a socotit pe toți deopotrivă cu inima curată (Filipeni 2, 3). De asemenea, unul ca acesta ajunge și la cuvîntul care zice: *Ochiul cel bun nu va vedea pe cele rele* (Avacum 1, 13).

(Faptul că prin rugăciunea inimii se curăță și inima și mintea, se poate vedea mai pe larg în *Paza celor cinci simțuri*, la cap. 10, p. 249).

Părinților și fraților,

În încheierea cuvîntului despre rugăciunea gînditoare a inimii, vă rog pe toți cei lucrători, care cu darul lui Hristos ați gustat în chip simțit și prin încercare dulceața duhovnicească a acestei rugăciuni curate, să mă ajutați și pe mine leneșul și păcătosul cu rugăciunile voastre, ca, prin cele spuse aici numai din memorie, să mă gîndesc cîndva să pun început bun, spre a ajunge și eu la fericirea de care vă bucurați prin lucrarea de fiecare clipă ce o trăiți în Hristos. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE ROADELE RUGĂCIUNII DUHOVNICEȘTI A INIMII

„Toate virtuțile ajută mintea să câștige dragostea cea dumnezeiască, dar mai mult ca toate, rugăciunea curată. Căci prin aceasta zburînd către Dumnezeu, iese afară din toate cele ce sînt” (Filocalia, vol. 1, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 39).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Unul din Sfinții Părinți ne învață, zicînd: „Taci tu, să vorbească lucrurile tale”. Iar eu păcătosul și leneșul mă obraznicesc, și din nesimțire fac cu totul dimpotrivă, și încep a vorbi către sfințiile voastre cele în care niciodată nu m-am iscusit prin cercare și trăire. Nu este bine să tac și să nu arăt învățăturile cele cu adevărat bune și de suflet mîntuitoare ale Sfinților Părinți, din pricina lenevirii și nelucrării mele, căci acestea sînt folositoare celor rîvnitori și harnici care, după cuvîntul Evangheliei, se silesc cu toată puterea să răpească Împărăția cerurilor, nu prin vorbe goale, ca mine, ci prin sudoarea osteneliilor de zi și de noapte, sîrguindu-se la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu.

După învățăturile Sfinților Părinți și ale marilor lucrători ai rugăciunii lui Iisus, primele roade ale acestei sfinte rugăciuni sînt două, și anume: *luarea aminte* și *smerenia*. Aceste două roade, deși par mici, se arată însă mai înainte de celelalte la nevoitorul sfinte rugăciuni. Acestea se obțin prin practicarea stăruitoare a oricărui fel de rugăciune, dar îndeosebi prin practicarea rugăciunii lui Iisus, a cărei lucrare se află mai presus decît cîntarea de psalmi și decît celelalte rugăciuni vorbite.

Al treilea rod al acestei rugăciuni, care se naște la rîn-

dul său din luarea aminte și smerenie, este *umilința*. Iar aceste trei roade ale rugăciunii, amintite pînă acum, adică: luarea aminte, smerenia și umilința, precum și adevărata rugăciune, sînt daruri ale lui Dumnezeu (*Sbornic* 1, p. 193).

Al patrulea rod al rugăciunii lui Iisus este *adunarea gîndurilor*. Al cincilea rod este *evlavia*; al șaselea — *frica de Dumnezeu*; al șaptelea — *pomenirea morții*; al optulea — *liniștirea gîndurilor*; al nouălea — *căldura inimii*; al zecelea — *concentrarea atenției în inimă*; al unsprezecelea — *privirea din ce în ce mai atentă asupra greșelilor și păcătoșeniei noastre*, din care pricină sporește în noi *umilința* și se preface în plîns. Al doisprezecelea rod este *simțirea prezenței lui Dumnezeu*, a morții, a Judecării de apoi și cugetarea la muncile iadului (*Miezul evlaviei creștine ortodoxe*, ed. Mănăstirea Valaam, p. 38).

Al treisprezecelea rod al rugăciunii lui Iisus este *dezlipirea minții noastre de la lucrurile frumoase ale lumii acesteia și rămînerea ei în inimă*. Prin această obișnuință a minții de a rămîne în inimă ea fuge și urăște dulcele simțite ale organelor și simțurilor. Acest lucru îl adevărește Sfîntul Diadoh al Foticeei, zicînd: „Cel ce intră de-a pururea în inima sa, se întristează de toate cele frumoase ale vieții. Căci, cu duhul umblînd, nu mai poate ști poftele trupului“ (*Filocalia*, vol. 4, p. 356). De asemenea, se lipsește de rătăcirea nălucirilor, de năvălirile gîndurilor rele și urîte care se lucrează prin imaginație. Deci mintea, coborîndu-și cu liniște lucrarea sa lipsită de relele arătate mai sus și tinzînd să se unească cu cuvîntul cel înăuntru așezat al inimii, se dezbracă astfel de tot idolul și chipul grosolan al imaginației din pricina strîmtorării locului inimii, după cum șarpele se dezbracă de pielea sa cînd trece printr-un loc strîmt.

Omul care își va obișnui mintea să rămînă în inimă, va dori totdeauna să-și încuie ușa chiliei sale și să se liniștească, să-și încuie ușa gurii și să tacă și să-și încuie ușa lăuntrică a cuvîntului celui înăuntru așezat, spre a nu mai lăsa duhurile viclene să vorbească într-însul răutățile și vicleniile voite de ele, prin care omul se face necurat în fața lui Dumnezeu, *Cel ce cercă inimile și rărunchii*. Pentru aceasta ne sfătuiește Sfîntul Ioan Scărarul: „Încuie ușa chiliei pentru trup, ușa gurii pentru vorbirea cu oamenii și ușa dinăuntru pentru duhuri“.

Al patrusprezecelea rod ce se naște din lucrarea rugăciunii lui Iisus constă în aceea că mintea, afundîndu-se în inimă și văzînd acolo, cu ochiul său gînditor, chipul urît și grozav cu care este închipuită și înfățișarea urîtă cu care s-a îmbrăcat prin necuviincioasele priveliști, prin urîtele auziri și prin purtarea

după voia simțurilor și a lumii de care mai înainte s-a lăsat prinsă — după cum arată Sfântul Grigorie al Tesalonicului — ea *începe să-și cîștige smerenie, plîns și lacrimi*. Și cum să nu se smerească ticăloasa, văzînd locul inimii sale întinat și înnegrit de un întuneric gros ce i s-a pricinuit de păcatele făcute cu gînduî, cu cuvîntul și cu lucrul?

Cuviosul Marcu zice, de asemenea: „Cel cuprins de gînduri, oare cum va vedea păcatul? Cel cuprins de dînsese se acoperă ca și cu o negură a sufletului. Iar acest întuneric își are începutul din înțelegeri și fapte rele. Cum să nu plîngă și să nu se întristeze ticăloasa, văzînd partea sa cuvîntătoare plină de atîtea gînduri trufașe, de atîtea pofte necuvîntătoare, de atîtea gînduri hulitoare și drăcești? Cum să nu plîngă ticăloasa, văzînd partea sa poftitoare robită de atîtea gînduri urîte și pofte necuviincioase, iar partea mînioasă cuprinsă de atîtea gînduri viclene, de atîtea porniri fără rînduială asupra aproapelui? Într-un cuvînt, cum să nu se umilească și să nu verse lacrimi însîngerate, sau cum să nu strige către Iisus cu jale ca să o miluiască și să o vindece, văzîndu-și inima legată de atîtea nenumărate patimi, orbită de nesimțire, pietroasă și rănită de atîtea răni? Căci inima vede că omul său dinăuntru nu este biserică a lui Dumnezeu și a harului Său, ci peșteră de tîlhari și prăvălie a păcatului și a dracilor. Pentru aceea, prin smerenie, plîns și lacrimi, milostiv își face pe Dumnezeu, Care o ușurează de patimi și o izbăvește de năpădirile gîndurilor și ale dracilor“.

Părinților și fraților,

Al cincisprezecelea rod ce se naște și crește din rugăciunea lui Iisus constă în faptul că, prin întoarcerea minții în inimă, zăbovirea ei în inimă prin privire gînditoare, străjuire, păzire și rugăciune, *partea lăuntrică a omului se face ca o oglindă curată* — după Sfîntul Calist — în care mintea vede foarte clar aplecările rele ale inimii sale, bîntuielile și pîndirile duhurilor necurate. Pe scurt, mintea începe să-și vadă curat toate greșelile sale, pînă la cele mai mici, fapt pentru care cheamă cu mare durere pe Iisus spre ajutorul său, își cere iertare, se pocăiește, se întristează, cade la Domnul și adaugă plîns peste plîns, smerenie peste smerenie și face cît poate ca să se îndrepte și să nu mai păcătuiască. De aceea a spus Sfîntul Ioan Scărarul: „Rugăciunea ta îți va arăta așezarea pe care o ai. Căci rugăciunea, fiind oglinda monahului celui cuvîntător de Dumnezeu, fi dă în vileag așezarea lăuntrică“ (Cuv. 28).

Al șaisprezecelea rod care se naște ca urmare a întoarcerii minții către inimă este curățirea firii de către Dumnezeu prin lucrarea cea mai presus de fire a harului Sfântului Duh. După cum dumnezeieștii Părinți au aflat unele chipuri și meșteșuguri firești spre a curăți firea omenească de patimile cele afară de fire ce au intrat într-însa, cum ar fi: postul, privegherea, culcarea pe jos, plecarea genunchilor, închinăciunile, înfrînarea și celelalte nevoințe și rele pătimiri ale trupului, în același chip ei au aflat și această cale a întoarcerii minții către inimă pentru a se curăți deplin și cât mai repede, atît mintea cît și inima.

Acestea două sînt părțile domnitoare ale ființei omenești, cele mai fine și mai ușor de abătut de la rău, și, totodată, sînt cele care mișcă spre păcat și pe toate celelalte părți și mădulare mai grosolane și mai greu de abătut ale trupului; căci mai întîi se mișcă spre păcat părțile mai fine și apoi cele mai mari și mai grosolane. De aceea, curățindu-se cele dintîi, se curăță întreaga fire omenească de patimi, făcîndu-se astfel mai lesnicioasă să primească harul și lucrarea lui Dumnezeu mai presus de fire. Calea aceasta curăță firea, mai repede decît oricare, deoarece are ca lucrare și îndeletnicire porunca cea mai mare, sobornicească și mai cuprinzătoare decît toate celelalte, aceea de a iubi omul pe Dumnezeu din tot sufletul său, din toată inima sa, din toată virtutea sa și din tot cugetul său. Mai ales pentru împlinirea acestei porunci, dar și pentru celelalte, i se dă omului darul cel mai presus de fire al lui Dumnezeu. Sfîntul Filotei Sinaitul, în precuvîntarea ce o face la cele 40 de capete ale sale din *Filocalie*, zice: „Cu păzirea inimii se păzesc împreună și dumnezeieștile porunci ale lui Hristos“ (*Filocalia*, vol. 4, p. 95-96).

Al șaptesprezecelea rod al rugăciunii gînditoare a inimii constă în aceea că atunci cînd mintea se va obișnui să intre în inimă, să vorbească împreună cu cuvîntul cel așezat înăuntru spre a afla voia lui și să se privească pe sine și toate puterile sale, *ea nu rămîne fără bucurie și veselie*. După cum atunci cînd lipsește cineva de acasă și apoi se întoarce și intră în casă, se bucură și se veselește că s-a învrednici să-și vadă soția și fiii, tot astfel se întîmplă și cu mintea, cînd intră în inima sa, după cum arată Cuviosul Nichifor din singurătate. Prin această rugăciune de gînd a inimii omului poate să-și păzească mintea și inima, dar nu desăvîrșit curate și nepătimate. Acest lucru nu numai în lume este anevoios, ba chiar și în pustie și la liniște, pentru lenevirea noastră și răutatea neamului omenesc, cum a zis Sfîntul Ioan Scărarul, însă le poate păzi mai puțin pătimate și, pe cît este cu putință, curate. Dumnezeu a dat omului

porunca să-și păzească inima de patimi și de gândurile rele, zicînd: *Ia aminte de sine, să nu se facă gînd ascuns în inima ta și nelegiuire* (Deuteronom 15, 9). La această poruncă a scris un cuvînt de tîlcuire condeiful împărătesc al Sfîntului Vasile cel Mare, iar Solomon a zis: *Cu toată străjuirea păzește-ți inima, că dintr-aceasta sînt ieșirile vieții* (Proverbe 4, 23) *.

Al optsprezecelea și cel mai mare rod al rugăciunii inimii este *cîștigarea dragostei de Dumnezeu*, care este maica tuturor virtuților, ea cuprinzînd toate faptele bune, deoarece în dragostea de Dumnezeu se cuprinde și dragostea către aproapele, după mărturia dumnezeiescului Ioan Evanghelistul, care zice: *Cel ce iubește pe Dumnezeu, iubește și pe aproapele său* (I Ioan 4, 21). În aceste două porunci, adică în iubirea de Dumnezeu și de aproapele, se cuprinde toată Legea și proorocii (Matei 22, 40). În chip asemănător, marele Apostol Pavel, arătînd că dragostea este plinirea Legii, a zis: *Cel ce iubește pe aproapele, a împlinit Legea* (Romani 13, 8).

Acestea și multe altele sînt roadele rugăciunii celei ce se face gînditor prin întoarcerea minții în inimă. Deci, fericit și de trei ori fericit este acel suflet care este lucrător tainic al acestei sfinte rugăciuni. Unul ca acesta cu adevărat se roagă în ascuns în camera inimii sale și vorbește neîncetat cu Mirele, Cuvîntul. Acesta va lua plată de la Tatăl nostru cel ceresc, Care vede rugăciunea lui făcută în ascuns și îi va răsplăti la arătare, în ziua cea mare a Judecării de apoi, cînd se vor arăta cele ascunse ale oamenilor.

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cred că și în zilele noastre, prin sfintele mănăstiri și chiar printre creștinii din lume, sînt mulți trăitori care, prin darul lui Dumnezeu, se îndeletnicesc cu această sfîntă și tainică rugăciune de gînd a inimii, dar care, avînd frică de Dumnezeu, își acoperă cu smerenie și tăcere sfînta lor lucrare. Unii ca aceștia se curățesc neîncetat pe sine cu lacrimile care izvorăsc din inimile lor, din frica și mai ales din dragostea lui Dumnezeu. Nu puțini sînt cei ce se silesc să-și curățe inima de patimi și de gînduri

* Mărturiile de mai sus despre roadele sfintei rugăciuni a lui Iisus au fost culese din capitolul corespunzător din *Sbornic*, vol. 1, din *Paza celor cinci simțuri*, cap. 10, p. 245-252; precum și din diferite locuri ale *Filocaliei*).

rele, aducându-și aminte de Scriptura ce spune că *nimic necurat nu va intra în împărăția cerurilor* (I Corinteni 6, 9). Pe aceștia îi rog și eu molaticul și leneșul, care petrec în nesimțire față de lucrurile duhovnicești, ca să se roage și pentru mine păcătosul. Bunului Dumnezeu atunci când, prin sfintele suspine și prin ploaia lacrimilor fierbinți, se întâlnesc și se unesc cu Domnul în camera inimii lor.

Mila și îndurarea Preamilostivului Dumnezeu și darul Preasfintei și Preacuratei Sale Maici să ajute tuturor celor ce iubesc pe Dumnezeu din toată inima, din tot cugetul și din toată puterea, și care pururea își aduc aminte de preasfântul Său nume și îl cheamă în ajutor. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE INIMĂ CA CENTRU ÎNTREIT AL OMULUI ȘI DESPRE CASA DUHOVNICEASCĂ A SUFLETULUI NOSTRU

„Rădăcina lucrurilor făcute de trup își are originea în sfătuirea inimii” (Sfântul Vasile, Tîlcuire la Psalmul 1).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cu toată nevrednicia, îmi iau din nou îndrăzneala de a vorbi înaintea sfinților voastre și a vă aduce aminte de cele pe care unii le-au uitat, iar alții, poate, încă nu le-au cunoscut. Aducerea aminte va da un oarecare folos duhovnicesc pentru cei ce cunosc aceste lucruri, iar pentru cei ce încă nu le-au cunoscut, noutatea lor nu le va aduce greutate și plictiseală. În cele ce urmează, voi vorbi îndeosebi despre două lucruri: despre inimă ca centru întreit al omului și despre casa cea de gînd a sufletului.

Trebuie să știm că inima, după mărturia Sfîntului Vasile și a altor Sfinți Părinți, este cea dintîi născută între mădularele corpului nostru. Ea este, după același sfînt amintit, „rădăcina vieții”. Inima este scaunul, rădăcina, începutul și izvorul tuturor puterilor firești ale trupului și sufletului. Ea se zidește cu puterea lui Dumnezeu, înaintea celorlalte organe ale trupului, după mărturia Sfîntului Vasile, care zice: „Inima nu numai că se zidește mai întîi, dar și moare în urma tuturor mădurelor” (Tîlcuire la Psalmul 1).

În primul rînd, ca centru al puterilor firești, este bine să reținem că inima este sediul, rădăcina și izvorul tuturor puterilor firești ale trupului, adică: a puterii seminale, a celei creatoare, a celei hrănitoare, a celei viețuitoare, a celei simțitoare, a celei atrăgătoare, a celei păstrătoare, a celei prefăcătoare, a

celelalte, etc. De asemenea, inima este și centrul tuturor puterilor firești ale sufletului, adică: a puterii voitoare, a celei raționale, a celei cuvîntătoare, a celei gînditoare, a celei înțelegătoare, a celei cugetătoare, a celei alegătoare, a celei hotărîtoare, a celei minioase, a celei poftitoare, etc.

În al doilea rînd, inima este centrul mai presus de fire, căci harul lui Dumnezeu mai presus de fire, pe care l-am primit de la Sfîntul Botez, se află în inimă, unde stă ca pe un tron. Acest lucru ne învață însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos în dumnezeiasca Sa Evanghelie, zicînd: *Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21). Încă și dumnezeiescul Pavel zice: *A trimis Dumnezeu Duhul Fiului Său în inimile voastre, strigînd: Avva, Părinte!* (Galateni 4, 6). Dragostea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile voastre ca să vă dea vouă, după bogăția slavei Sale, cu putere a vă întări prin Duhul Lui în omul cel dinăuntru, ca să locuiască Hristos prin credință în inimile voastre (Romani 5, 5; Efeseni 3, 16; Luca 7, 21). Aceasta o mărturisesc împreună cu Sfintele Scripturi și dumnezeieștii Părinți: „Inima domnește tot trupul, iar cînd darul va stăpîni pășunea inimii, împărătește peste toate gîndurile sufletului“ (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, p. 218, 224). Sfîntul Isaac Sirul zice: „Iată, cerul este înăuntrul tău, de vei fi curat; și întru sine vei vedea îngeri și lumina lor și pe Stăpînul lor cu dînșii“. Iar în alt loc, același sfînt, Isaac, zice: „Sîrguiește-te a intra în cămara ta cerească că una este aceasta și aceea (a inimii)“ (Cuv. 43 și 30). În chip asemănător vorbesc și Sfîntul Diadoh al Foticeei, Grigorie al Tesalonicului și mulți alții dintre Sfinții și dumnezeieștii Părinți.

În al treilea rînd, inima este centrul afară de fire. Toate hulele, gîndurile de mîndrie, de ură, de zavistie, de viclenie și toate poftele rele, plăcerile, poftirile, împotririle și învoirile cele cu lucrurile lumii, din inimă se nasc și în inimă se află. Acest lucru însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos l-a arătat, zicînd: *Din inimă izvorăsc gîndurile rele, uciderile, desfrînările, preadesfrînările, furtișagurile, mărturiile mincinoase, hulele* (Matei 15, 19; Marcu 7, 21). Precum cenușa acoperă focul, așa și aceste răutăți acoperă și îngroapă dumnezeiescul har ce l-am luat de la Sfîntul Botez, după cum spune despre aceasta dumnezeiescul Părinte Calist: „În inimă sînt rădăcinile și începăturile tuturor păcatelor afară de fire“. Sfîntul Vasile, arătînd în chip asemănător acest lucru, zice: „Rădăcina lucrurilor făcute de trup își are originea în sfătuirea inimii“ (Tîlcuirea la Psalmul 1).

Părinților și fraților,

Deoarece inima noastră este centrul al tuturor celor bune și al tuturor relelor, ne trebuie negreșit mare grijă și osteneală să o păzim, după porunca Sfintei Scripturi, care spune: *Cu toată paza păzește-ți inima, că dintr-aceasta sînt ieșirile vieții* (Proverbe 4, 23). Dacă vom pune gîndul străjer la poarta inimii și o vom păzi cu toată luarea aminte și frica de Dumnezeu, ea va ajunge să ni se facă izvor al vieții veșnice, iar de nu, inima va ajunge să se facă izvor al morții. Căci, după mărturia Domnului am văzut că din ea iese tot răul, adică toate păcatele și patimile care sînt „fapte moarte” și „bolduri ale morții” (I Corinteni 15, 56; Romani 6, 2; 10, 11; Coloseni 2, 20; Evrei 9, 14). Cel mai bun mijloc de a ne păzi mintea și inima de gîndurile rele și de patimile pierzătoare de suflet, care izvorăsc din inima noastră, este rugăciunea minții și a inimii, sau mai bine-zis rugăciunea gînditoare a inimii, cu care s-au mîntuit și s-au sfințit nenumărați Cuvioși Părinți și creștini rîvnitori după mîntuire, nu numai în vremurile de demult, ci chiar și în veacurile din urmă. Cine vrea să se ostenească cu rugăciunea lui Iisus, trebuie să țină seama de aceste patru lucruri și anume:

a) să zică rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”, cu mintea sau cu limba, rar și cu foarte mare luare aminte;

b) să facă o mică pauză după fiecare rugăciune;

c) să-și țină respirația pînă ce va zice o dată cu mintea sau cu limba această rugăciune;

d) să închidă mintea în cuvintele rugăciunii, adică să fie cu mare atenție numai la cuvintele sfintei rugăciuni și să nu se răspîndească cu mintea la alte cuvinte, chiar de ar fi ele și dintre cugetele cele bune. Să nu primească nici un fel de nălucire sau închipuire în vremea acestei sfinte rugăciuni, chiar de ar fi acele închipuiri sfinte, căci, oricît de sfinte ar fi, nu trebuie să le primim în vremea sfintei rugăciuni, deoarece sînt în afară de inimă și trag mintea la cele din afară, nelăsînd-o să se coboare în cămara inimii, spre a vorbi acolo cu Mirele Hristos. Cu aceste patru mijloace, care s-au însemnat pe scurt, oricine poate să se adîncească în rugăciunea minții.

În cele ce urmează vom spune cîte ceva despre „casa cea de gînd” a sufletului nostru, de care am amintit la începutul acestui cuvînt. Despre această casă de gînd trebuie să cugetăm în acest fel: precum la casa din materie simțită, pentru a o zidi,

avem nevoie de pământ tare, de temelie, de pietre sau cărămizi, de lut sau mortar, de pereți, de acoperiș și de zidar, iar după terminare avem nevoie de praznic și de ferestre, tot astfel și casa cea de gând sau casa duhovnicească a sufletului are nevoie de toate acestea.

Astfel, în loc de pământ virtuos trebuie să aibă cineva răbdare desăvârșită la orice necaz și ispită de la oameni, de la diavoli, ori de la firea stricată, cum zice Sfântul Vasile. În loc de temelie trebuie să avem credință dreaptă și statornică. Prin credință se înțelege nu numai aceea prin care credem în Sfânta Treime și în întruparea Domnului, ci credința interioară, prin care sîntem încredințați că sînt adevărate toate cîte a zis Dumnezeu, adică atît făgăduința bunătăților, cît și îngrozirea muncilor iadului, după cum zice Sfântul Simeon Noul Cuvîntător de Dumnezeu. În loc de pietre sau cărămizi, casa aceasta are nevoie de faptele bune cele de multe feluri. În loc de lut sau mortar are nevoie de smerenie. Precum cu lut sau cu mortar se lipesc pietrele la zid, tot așa cu smerenie se lipesc și se țin toate faptele cele bune.

În loc de cei patru pereți, casa cea de gând are nevoie de aceste patru fapte bune : pricepere, care învață ce să facă cineva și ce să nu facă; întreaga înțelepciune, care înfrînează partea poftitoare ; bărbăție, care îndreaptă mînia asupra diavolului și a păcatului ; dreptate, care dă fiecărei părți a sufletului ce este al său, după cum ne sfătuiește Sfântul Maxim Mărturisitorul: „De voiești să fii drept, împărtășește fiecărei părți din tine cele de care sînt vrednice. Astfel, părții cuvîntătoare a sufletului dă-i citiri, priviri duhovnicești, rugăciune ; celei mîntuitoare dă-i dragoste duhovnicească în locul urii, a zavistiei, a pizmei și a celorlalte ; părții poftitoare dă-i întreaga înțelepciune și înfrînare, iar trupului dă-i hrană și îmbrăcăminte, atît cît îi sînt de trebuință“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 105).

Acoperișul casei acesteia este dragostea desăvârșită către Dumnezeu și către aproapele, care este sfîrșitul și vîrfurile tuturor faptelor celor bune.

Zidarul sau meșterul casei duhovnicești a sufletului este dreapta socoteală și înțelepciunea, după cum este scris: *Cu înțelepciune se zidește casa și cu pricepere se îndreaptă* (Proverbe 28, 4). Iar adevăratul meșter și zidar al casei noastre duhovnicești este însuși Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, fără de Care nimic nu putem face, după cum este scris: *De nu ar zidi Domnul casa, în deșert s-ar osteni cei ce o zidesc* (Psalm

126, 1); *Rămîneți întru Mine și Eu întru voi... căci fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 4-5).

Portarul casei duhovnicești nu trebuie să fie simțirea slabă sau înțelegerea neputincioasă, ci să fie gîndul viteaz și veghetor, precum arată despre aceasta Sfîntul Nil Ascetul (*Filocalia*, vol. 1, p. 166). Iar prin gînd viteaz să înțelegem stăpînirea minții și a inimii cu luare aminte, la care am văzut că ne îndeamnă mulți din dumnezeieștii Părinți.

În sfîrșit, casa duhovnicească a sufletului nostru are nevoie de gratii la ferestre, căci ferestrele bisericii lui Solomon erau împletite cu sîrmă pentru a nu intra în ea insectele necurate (Ieșire 27, 4). Acest lucru este o taină, închipuind că acela ce voiește să nu intre în casa sufletului său gîngăniile necuratelor dulceți, trebuie să aibă mreje împletite la ferestrele organelor celor cinci simțuri ale sale. Mrejele acestor ferestre sînt: pomenirea morții; darea de răspuns la înfricoșata judecată viitoare și pomenirea veșnicelor munci. Prin aceste mreje omul oprește și nu lasă să intre în casa sufletului său dezmierdările și păcatele. Acest lucru îl adeverește și Sfîntul Nil Ascetul, zicînd: „Cei ce voiesc să-și păzească cugetarea curată ca pe o biserică, trebuie să-și îngrădească înaintea simțurilor opreliști făcute din gîndurile care se înfricoșează de judecata viitoare. Acestea au rostul să oprească intrarea închipuirilor necurate, care vor să se strecoare înăuntru” (*Filocalia*, vol. 1, p. 198).

Fericit și de trei ori fericit este acel om înțelept care cu frică de Dumnezeu și cu dragoste își va zidi casa cea de gînd a sufletului său în felul arătat. Unul ca acela va ajunge la nepătimire și la desăvîrșire, atît cît îi este cu putință omului în veacul de acum. Căci, dacă își va închide cu mare străjuire organele simțurilor sale, va veșteji ușor toate patimile, care îndeobște se numesc trupești și din afară. Dar nu numai pe cele trupești, ci încă și patimile dinăuntru și sufletești le va stăpîni, cînd vor înceta să intre dezmierdările organelor simțurilor. Acestea, cu încetul se veștejesc și slăbesc, și, prin trecerea unui timp îndelungat, mor, după cum spune despre aceasta Cuviosul Pimen cel Mare: „Precum șerpii ce s-au închis în vreun vas, neavînd hrană, mor ușor, tot astfel și patimile ce sînt înăuntrul inimii noastre, cînd se vor închide și nu vor lua hrana lor cea puturoasă din afară, prin organele simțurilor trupești, cu timpul slăbesc și mor“.

Părinților și fraților,

Pînă aici am vorbit despre inima noastră ca centru întreit, arătînd că ea este centrul tuturor puterilor firești ale trupului și sufletului nostru și centrul tuturor puterilor mai presus de fire. Apoi am vorbit despre casa duhovnicească a sufletului nostru, arătînd care sînt cele ce o alcătuiesc și o împodobesc.

În continuare voi vorbi despre faptele trupești și sufletești, deoarece acestea sînt, după cum s-a văzut mai sus, pietrele și cărămizile cu care se alcătuiește zidirea duhovnicească a casei de gînd a sufletului nostru.

Dintre faptele bune, unele sînt trupești, precum înfrînarea, postirea, privegherea, plecarea genunchilor, nespălarea, culcarea pe jos, lucrul mîinilor și oricare altă pătîmire a trupului. Acestea se mai numesc și unelte ale faptelor bune căci duc pe om la faptele bune sufletești și adevărate, la smerenie și la nepătîmire, atunci cînd nu se vor face cu fățarnicie și pentru slava oamenilor, ci întru credință și numai pentru Dumnezeu.

Faptele bune sufletești sînt cele patru spuse mai înainte, care formează pereții casei duhovnicești. Din acestea se nasc toate celelalte fapte bune sufletești, adică: credința, dragostea, nădejdea, rugăciunea, smerenia, cunoștința dumnezeiască, vese-lia duhovnicească, mulțumirea, neîubirea de argint și celelalte.

Cînd din neputință, datorită bătrîneții, sau din altă întîmplare și nevoie, cineva este împiedicat și nu poate face faptele bune trupești, va lua iertare de la Dumnezeu, Cel ce știe pricinile care ne împiedică să le lucrăm. Faptele bune sufletești însă de nu le vom face, nu avem nici o iertare și scuză, deoarece aceste fapte bune nu sînt supuse diferitelor pricini, ca cele trupești; ci, cel care voiește, poate să le lucreze în orice fel de neputință și nevoie ar fi, căci se lucrează numai cu mintea și cu inima. De pildă, dacă cineva nu poate posti din pricina neputinței, bătrîneții sau a bolii, este bine ca măcar să se roage cu mintea și cu buzele și să mulțumească lui Dumnezeu pentru boală și neputința sa. Cuviosul Ioan Carpatiul, alegorisind cuvîntul Evangheliei: *Cînd vă vor izgoni pe voi dintr-o cetate, fugiți în cealaltă* (Matei 10, 23), zice: „De ne vor izgoni gîndurile neputinței din cetatea postirii, să fugim în cealaltă, adică în a rugăciunii și a mulțumirii. De nu putem lucra faptele bune trupești, măcar să ne întristăm cu inima pentru că nu le-am putut lucra“.

Astfel împlinim lucrul acelora, precum spune și Sfîntul Isaac Sirul: „Inima plină de întristare, din pricina neputinței și strică-

ciunii pentru lucrarea faptelor bune, ține locul tuturor lucrurilor trupești; căci faptele trupului fără socoteala minții sînt ca un trup fără suflet" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, p. 309-314).

Închei acest cuvînt simplu și fără nici o bună alcătuire, care s-a vorbit pînă aici, despre inimă ca centrul întreit, despre casa cea de gînd a sufletului nostru, și în care s-a amintit despre faptele bune trupești și sufletești. Pe toți vă rog cu toată smerenia să mijlociți la Preamilostivul nostru Mîntuitor și la Prea-sfîntă Maica Sa ca să-mi ajute și mie păcătosului să mă rușinez de cuvintele prin care încerc a învăța pe alții și să încep și eu, măcar cît de tîrziu, să merg în urma sfinților voastre cu lucrarea celor bune. **AMIN !**

P R E D I C Ă

DESPRE LINIȘTE ȘI ÎNSINGURARE

„De iubești pocăința, iubește și liniștea, căci fără liniște nu se săvârșește pocăința” (Sfântul Isaac Sirul, Cuvinte pustnicești, Cuv. 34, p. 183).

Părinților și fraților,

După cum știm cu toții, cei mai mulți din Sfinții Părinți au viețuit în liniște, au lăudat-o pe aceasta cu multe cuvinte și au prețuit-o cu evlavie.

Sfântul Vasile cel Mare, după ce a trăit în pustiu la Pontul mai mult de treisprezece ani, împreună cu iubitul său prieten Sfântul Grigorie de Nazianz, a zis: „Liniștea este început al curăției sufletului” (Trimiterea I-a către oarecare Nil). Același Sfânt Grigorie a spus că „liniștea fără de griji este mai cinstită decât arătarea în lucruri” (Trimiterea către Olimp). La fel, Cuviosul Părinte Isidor Pelusiotul, a spus despre liniște: „Cel ce se învîrtește în mijlocul gîlcevilor și vrea să cunoască cele cerești, a uitat că ele ca în spini se seamănă și de aceea împreună se și înneacă. Și cel ce nu s-a depărtat de lume, pe Dumnezeu a-L cunoaște nu poate” (Trimiterea 45 către Talasie).

Prea Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Părintele nostru Isaac Sirul, marele filozof și dascăl al liniștii și al singurătății, ne învață: „Strălucește-ți frumusețea curăției tale cu lacrimile, cu postirile și cu liniștea cea singuratică” (Cuv. 16, p. 83), apoi: „De iubești pocăința, iubește și liniștea. Căci fără liniște nu se săvârșește pocăința” (Cuv. 34, p. 185) și iarăși: „Omul cel cu multă grijă, blînd și liniștit nu se poate face” (Cuv. 13, p. 77). Apoi, arătînd cît de mare nevoie are de liniște cel ce se luptă pentru despătimire, zice: „Însă liniștea să o iubim, fraților, pînă ce se va omorî lumea din inima noastră” (Cuv. 34, p. 186) și,

arătînd că liniștea ajută foarte mult înfrîngerea, aduce această povestire a unuia din Sfinții Bătrîni care zice: „În zilele în care petrec împreună cu cineva mănînc trei posmagi sau patru în zi. Și de mă voi sili la rugăciune, mintea mea nu are îndrăzneală către Dumnezeu, nici nu pot privi către Dînsul. Cînd m-aș despărți de aceștia la liniște, în prima zi mă silesc să mănînc unul și jumătate, iar a doua zi unul. Cînd s-ar înfinge mintea mea în liniște mă silesc să mănînc unul întreg și nu pot, iar mintea neîncetat cu îndrăzneală vorbește cu Dumnezeu, nesilind-o, și strălucirea Lui neîncetat mă strălucește pe mine și mă trage ca să văd și să mă veselesc întru frumusețea dumnezeieștii lumini. De se va întîmpla în vremea liniștii a veni cineva și a vorbi cu mine, măcar un ceas, cu neputință îmi este atunci să nu adaug la mîncare și să scurtez din pravilă și mi se trîndăvește mintea spre vederea luminii aceleia“.

Ca o concluzie a acestei povestiri, vrednică de ținut minte, zice: „Vedeți cît de bună și folositoare este răbdarea în liniște și singurătatea și cel fel de putere și înlesnire dă nevoitorilor? Fericit este cel ce pentru Dumnezeu rabdă în liniște și își mănîncă singur pîinea, că totdeauna cu Dumnezeu vorbește“ (Cuv. 43, p. 229). Tot acest sfînt, Isaac, arătînd care este așezarea sufletului celui ce cu adevărat se liniștește, zice: „Cînd în liniște vezi cugetul tău în mintea ta, că poate cu slobozenie a lucra întru gîndurile cele de dreapta și nu îi este lui silă întru a sa stăpînire pentru ceva dintru dînsule, atunci cunoaște că liniștea ta este dreaptă“ (Cuv. 12, p. 74) și apoi, arătînd că în liniște trebuie să ne rugăm neîncetat, ne învață: „Cel ce voiește a urma Domnului Celui blînd și lin este dator să sărute liniștea și să poarte des pe buze preasfîntul Lui **nume**“.

După aceste puține mărturii despre liniște ale Sfîntului Isaac Sirul vom aduce, în cele ce urmează, și pe cele ale dumnezeiescului Părinte Efrem Sirul, iubitorul de liniște și povătuitorul pocăinței celei adevărate. Acesta spune despre folosul liniștii și al singurătății că „întîi este liniștea ce are petrecerea nerăspîndită, care depărtează pe om de toată grija lumească, ca să se poată dezlipi pre sine de fericirea oamenilor și să se lipească de Dumnezeu“ (Cuvînt cum că șapte sînt lucrările monahului, tom. 3, p. 468). În alt loc, zice: „Cîștigă-ți liniștea, frate, ca pe un zid tare. Liniștea mai înalt te face pe tine decît patimile, căci tu deasupra bați război cu dînsule, iar ele dedesubt. Deci, cîștigîndu-ți liniștea împreună cu frica de Dumnezeu, nu te vor vătăma niciuna din săgețile vrăjmașului. Liniștea, unită cu frica de Dumnezeu, este car de foc care suie la cer pe cei ce o au.

Să te încredințeze pe tine Ilie Proorocul care a iubit liniștea cea cu frică de Dumnezeu și s-a înălțat la cer“. Tot Sfântul Efrem, în alt loc, strigă cu mare evlavie, lăudînd liniștea:

„O, liniște, scară a cerurilor! O, liniște, maică a umilinței! O, liniște, oglinda păcatelor, care arată omului greșelile sale! O, liniște, care nu împiedici lacrimile! O, liniște, născătoare a blîndeței! O, liniște, împreună locuitoare și soție a smeritei cugetări! O, liniște, cu frica de Dumnezeu unită, a minții luminătoare! O, liniște, a gândurilor și a socotelii împreună iscoditoare! O, liniște, născătoare a toată bunătatea, a postirii întărire, a lăcomiei pîntecelui piedică! O, liniște, îndeletnicirea rugăciunii și a citirii! O, liniște, alinarea gândurilor și liman lin! O, liniște, îngrijire a sufletului! O, liniște, jug bun și sarcină ușoară, care odihnești și porți pe cei ce te poartă pe tine! O, liniște, a îndrăznelii purtătoare și a obrăzniciei vrăjmașă! O, liniște, maică a cucerniciei! O, liniște, temnița patimilor! O, liniște, veselia sufletului și a inimii! O, liniște, al ochilor, al auzului și al limbii frîu! O, liniște, a toată fapta bună ajutătoare! O, liniște, a necîștigării pricinuitoare! O, liniște, țarina lui Hristos cea mult roditoare care rodește roadele mîntuirii! O, liniște, zid și îngrădire a celor ce voiesc să se nevoiască pentru Împărăția Cerurilor!“ și iarăși adaugă: „Frate, această parte bună cîștig-o, pe care Maria a ales-o. Că Maria s-a făcut pildă liniștii, șezînd lîngă picioarele Domnului și de Domnul s-a lipit. Pentru aceasta a și lăudat-o pe ea Domnul, zicînd: *Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la dînsa* (Luca 10, 42).

Vezi, frate, în ce fel este liniștea? Însuși Domnul laudă pe cei ce au cîștigat-o pre dînsa. Deci pe aceasta cîștig-o, fratele meu, și te vei desfăta întru Domnul tău, șezînd lîngă picioarele Lui și de Dînsul lipindu-te, ca să zici și tu cu îndrăzneală: *Lipitu-s-a sufletul meu de Tine și pe mine m-a sprijinit dreapta Ta* (Psalm 62, 8), și: Mai bună este o bucată de pîine cu sare în liniște și fără grijă, decît punerea înainte de bucate multe cu griji și învăluiri. Ascultă pe Cel ce zice: *Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28). Că voiește Domnul, frate, să te odihnească pe tine de griji, de mînie, de învăluiri și de necazurile veacului acestuia. Fără grijă te vrea pe tine să fii, despre grija facerii de cărămizi ale Egiptului, vrea să te ducă în pustie, adică în liniște. El va lumina căile tale cu stîlp de nor și te va hrăni pe tine cu mană, adică cu pîinea liniștii și a negrijii, ca să moștenești pămîntul cel bun, Ierusalimul cel de sus. Frate, pe aceasta cîștig-o ca să te desfătezi în calea mărturiilor lui Dumnezeu, ca întru

toată bogăția. Cîștigă-ți liniștea unită cu frica de Dumnezeu și Dumnezeu! păcii va fi cu tine" (Cuvînt pentru răbdare, pentru sfîrșitul lumii și pentru a doua venire, pentru cugetarea dumnezeieștilor Scripturi și care este folosul liniștii, tom. 3, p. 134-145).

Părinților și fraților,

În continuare să vedem ce ne învață dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul referitor la liniște. Arătînd că liniștea este îndoită, trupească și sufletească, zice: „Liniștea trupului este știința, așezarea și domolirea simțurilor și a deprinderilor. Iar liniștea sufletului este știința gîndului și cugetare nejezuită" (*Scara*, Cuv. 27, p. 170). Apoi, arătînd deosebirea dintre cel începător care se nevoiește în liniște și cel desăvîrșit în această lucrare, spune: „Începutul liniștii este a lepăda de la sine sunetele, ca unele ce tulbură adîncul inimii. Iar sfîrșitul acesteia este a nu se teme de ceruri, ci cu nesimțire a se afla întru acestea" (*Ibidem*), iar arătînd sporirea și creșterea cea duhovnicească a celor ce cu adevărat se liniștesc, zice: „Am văzut liniștitori care au împlinit dorirea lor cea învăpăiată către Dumnezeu, prin liniște cu neîmplinire și foc lîngă foc, și dor lîngă dor, și dragoste lîngă dragoste au născut" (*Ibidem*, p. 171). Iar în alt loc, arătînd cît de gingașă este lucrarea celui ce se liniștește, zice: „Un fir de păr mic tulbură ochiul și o mică grijă pierde liniștea" (*Ibidem*, Cuv. 27, p. 176), apoi, arătînd că nu toți știu să folosească filozofia liniștii spre mîntuirea lor, zice: „Rari sînt cei ce învață filozofia lumii desăvîrșit, dar mai puțini sînt cei ce știu filozofia liniștii celei desăvîrșite și adevărate" (*Ibidem*, Cuv. 27, p. 176). Apoi la fel cu Sfîntul Isaac și cu Sfîntul Efrem Sirul, arătînd că celui din liniște i se cuvine totdeauna să se roage, zice: „Pomenirea lui Iisus să se unească cu respirația ta și atunci vei cunoaște folosul liniștii" (*Ibidem*, p. 177).

Să ascultăm și învățătura unui înțelept bătrîn al Patericului, care, filozofînd duhovnicește despre liniște, a zis: „O, liniște fără gîlceavă, scară cerească! O, fără de grijă, maica umilinței! O, fără de grijă, luminătoarea sufletului! O, tăcere, vorbitoare cu îngerii! O, tăcere, strălucitoare inimii! O, liniște, fără gîlceavă, născătoare a toate bunătățile, întărirea postirii, înfrînarea pîntecelui! O, liniște, îndemnarea rugăciunii și a citirii Sfintelor Scripturi! O, tăcere, ce se îngrijește numai de cele ale sale, totdeauna cu Hristos vorbitoare, neîncetat văzătoare a morții înaintea ochilor săi și păzitoare a luminii celei nestinse!" Apoi

adaugă: Pe aceasta cine o păzește, cîntă astfel: *Gata este inima mea, Dumnezeu, gata este inima mea, că Ție se cuvine laudă și slavă în veci. Amin!* (Pateric, cap. 1, Pentru liniște, București, 1829, p. 82-83).

Sfîntul Petru Damaschin spune despre liniște astfel: „Tuturor le este de mare folos liniștea și fuga de multe lucruri și de anumiți oameni. Dar mai mult celor pătimiși și slabi“. Apoi, arătînd că nu numai cei neputincioși și slabi se vatămă de tulburările oamenilor și de grijile veacului de acum, ci chiar și cei desăvîrșiți, adaugă: „Iar grija vieții și tulburarea obișnuiesc să vatăme și pe cei desăvîrșiți și pe cei nepătimitori“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 171). În alt loc, același sfînt, arătînd folosul postului, al privegherii și al liniștii, zice: „Postul smerește trupul, privegherea luminează mintea, liniștea aduce plînsul, plînsul botează pe om, spală sufletul și-l face fără de păcat“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 175).

Acest dumnezeiesc Părinte Petru Damaschin, în „Arătare trebuincioasă și prea frumoasă despre cele șapte fapte trupești“, ca și Sfîntul Efrem Sirul în cuvîntul despre cele „Șapte lucrări ale monahului“, pune întîi liniștea (isihia) sau petrecerea neîmprăștiată, ferită de orice grijă a vieții, care ajută omului împotriva celui ce *umblă ca un leu, căutînd pe cine să înghită* (I Petru 5, 8) și să aibă o singură grijă, cum să placă lui Dumnezeu și *să-și facă sufletul său neosîndit în ceasul morții* (*Filocalia*, vol. 5, Arătare trebuincioasă și prea frumoasă despre cele șapte fapte trupești, p. 47-48). Tot Sfîntul Petru Damaschin spune în alt loc că „fără liniște, fără tăcere și tăierea voilor proprii nu poate cineva să învețe meșteșugul duhovnicesc al mîntuirii. Cel ce s-a învrednicit să se liniștească în întregime și neîncetat, a ajuns la bunul cel mai înalt“; și iarăși: „Fericiți sînt cei ce se liniștesc în întregime, fie ascultînd de vreun făptuitor sau isihast, fie liniștindu-se și ieșind din toate grijile, în ascultarea de voie dumnezeiască, cu rîvnă și cu sfatul celor încercați, în orice îndeletnicire cu cuvintele și cu înțelesurile“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 65-66).

Sfîntul Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului, după ce spune că celui liniștitor i se cuvine a uni liniștea cu rugăciunea, arată și ce fel de rugăciune se potrivește celor ce se îndeletnicesc cu făptuirea și, de asemenea, ce fel de rugăciune trebuie să folosească cei ce se liniștesc cu înțelegere. Astfel, spune: „Cîntarea multă este a celor ce se îndeletnicesc cu făptuirea, pentru necunoștință și pentru osteneală, nu a celor din liniște, cărora le ajunge să se roage lui Dumnezeu numai din inimă și să se abțină de la gînduri. Căci dacă mintea își concen-

trează toată puterea în multă cîntare, slăbește și nu se mai poate ruga cu tărie și cu sîrguință“ (*Filocalia*, vol. 6, p. 223).

Sfîntul Teofan Zăvorîtul zice: „Cine se depărtează numai pe din afară de cele văzute, auzite și vorbite, prea puțin folos are“ (*Sbornic*, vol. 1, p. 194). Adică, cel ce se liniștește numai cu trupul, ferindu-se de a auzi, de a vedea și de a vorbi, acela nu este adevărat liniștitor, ci adevărat lucrător al liniștii este acela care și cu mintea și cu inima a ieșit din toate cele ale lumii. Acest lucru îl adeverește dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Liniștea este lepădarea înțelesurilor sensibile și inteligibile“ (*Scara*, Cuv. 27, p. 176). Iar Sfîntul Teofan Zăvorîtul spune că „o adevărată liniște săvîrșește numai acela care stă cu mintea în inimă înaintea Domnului și în fața lui Dumnezeu fără ieșire, zi și noapte, pînă la sfîrșitul vieții“ (*Sbornic*, vol. 1, p. 193).

Vorbînd în această predică despre liniște și singurătate, este bine să arătăm că există o liniște și o însingurare periodică, ce se potrivește celor mai neputincioși și chiar celor ce petrec în orașe și sate. Această liniștire poate fi urmată de toți creștinii ce au frică de Dumnezeu și vor mîntuirea sufletelor lor. Despre această liniștire și însingurare în sine, care este a celor începători, Sfîntul Teofan Zăvorîtul vorbește, învățînd pe un ucenic al său: „O să-ți spun un singur lucru. Începe acum, în starea de față, să te însingurezi pe tine acasă. Și, de preferință, să închini ceasurile de însingurare rugăciunii în care să ceri un singur lucru: *Arată-mi, Doamne, calea pe care trebuie să merg* (Psalm 142, 8). Aceasta să nu o zici numai cu cuvîntul sau cu gîndul, ci cheamă-l pe Dumnezeu cu durere de inimă. Pentru această însingurare să-ți fixezi anumite ceasuri din zi, ceea ce este mai bine, ori anumite zile din săptămîină și să păstrezi această însingurare cu tărie, căutînd mai mult înțeleptirea și arătarea căilor către Domnul. Cu această însingurare amestecă și postul simțit pentru trup. Acesta va fi un bun ajutor pentru rugăciune. Și în acea vreme fă experiențe lăuntrice de lepădare, cînd de una, cînd de alta, pentru ca să ajungi neatîrnat față de toate și să te depărtezi, astfel încît să nu te tragă nimic înapoi. Scopul este să ajungi pînă acolo încît sufletul tău să se rupă din actuala ordine de viață ca din niște cătușe și ca din temniță.

Trebuie să ne folosim de clipele însingurării, întărindu-ne numai prin lucrurile dumnezeiești, spre rugăciune și meditație. Apoi îmi spui că ai vrea să te faci sihastu. E cam devreme și nici nu se simte nevoia. Trăiești doar singur, numai din cînd în cînd te vizitează cineva. Faptul că te duci la biserică nu-ți sfă-

rîmă singurătatea, ci o întărește. îți dă putere să petreci și acasă în rugăciune. După anumite răstimpuri, se poate să nu ieși cîte o zi sau două, spre a stărui să fii cît mai mult cu Domnul, dar aceasta, după cîte înțeleg, o faci de la sine. Așa că nici un sens nu mai are să te gîndești la sihăstrie. Cînd rugăciunea ta ți se va întări în așa măsură, încît te vei păstra mereu în inimă înaintea lui Dumnezeu, atunci vei avea o sihăstrie fără de sihăstrie. Fiindcă, aceasta este sihăstria (liniștea): faptul că mintea se va închide în inimă și va sta neieșită în fața lui Dumnezeu, cu o deplină evlavie, și nu va voi să iasă din ea, spre a se ocupa cu altă lucrare“. Apoi îl sfătuiește, zicînd: „Caută această sihăstrie (liniște), iar cu cealaltă nu-ți bate capul“ (Sbornic, 1, p. 249-250).

Părinților și fraților,

Despre liniștea și însingurarea periodică ne vorbește Sfîntul Petru Damaschin, zicînd: „Iar cei ce sîntem oameni în lume și așa-ziși monahi, să ne liniștim măcar în parte ca dreptii de odinioară, spre a ne cerceta păcătosul suflet mai înainte de moarte, spre a-i pricinui lui îndreptare și smerenie. Drept aceea, ca și cei din lume, să ne oprim măcar o parte din zi sau din noapte și să vedem ce vom răspunde Dreptului Judecător în ziua cea înfricoșată a Judecății. Fiindcă grija de viața aceasta nu lasă pe cineva să se îngrijească de sufletul său și să-l cunoască cum se află. Căci acest lucru îl poate face numai cel ce se îngrijește de sine“ (*Filocalia*, vol. 5, p. 66). Tot el spune: „Nu este lucru ca să ducă pe om așa repede la dobîndirea virtuții ca singurătatea și adunarea minții“ (*Ibidem*, p. 134).

Frații mei iubiți, monahi și creștini, la sfîrșitul acestei predici am pus această învățătură, de la Sfinții Teofan Zăvorîtul și Petru Damaschin, despre liniștea periodică care ni se potrivește și nouă monahilor din veacul de acum, precum și bunilor creștini care rîvnesc faptele cele bune și adevărata pocăință, pentru a arăta că toți, de vom voi, putem să ne liniștim și să ne însingurăm între pereții casei și ai chiliei noastre, spre a ne aduna măcar o parte din zi sau din noapte, lăsînd grijile lumii și a ne uni cu Dumnezeu prin rugăciune, citire și meditații sfinte. AMIN !

P R E D I C A

DESPRE PACEA ȘI LINIȘTEA INIMII

*„Împacă-te întru sineți și se vor
împăca cu tine cerul și pământul”
(Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 30, p. 188)*

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Mulți oameni s-au străduit să învețe diferite ramuri ale științei veacului de acum. Unii au învățat filozofia, istoria, geografia; alții, matematica, fizica, chimia, astronomia și alte ramuri ale științei care sînt necesare neamului omenesc, spre folosul de obște. Prea puțini sînt însă acei oameni care au reușit să învețe cum să-și împăce inima și să trăiască în pace cu sufletul lor. Această filozofie duhovnicească au deprins-o prin trăire, cu multă osteneală și îndelungă răbdare, toți acei care au iubit din toată inima pe Dumnezeu și, din dragostea fără de margini pentru El, s-au lepădat de sine, au părăsit toate cele din lume și s-au retras în pustietăți pentru a se liniști și a se uni neîncetat cu Dînsul prin postiri, neîncetate rugăciuni și meditații sfinte. Iar unii, chiar în mijlocul lumii au isprăvit această filozofie duhovnicească, dar nu fără grijă, osteneală și luare aminte, avînd totdeauna înaintea ochilor minții frica de Dumnezeu care este școala înțelepciunii (Isus Sirah 1, 19).

Toți aceștia care, urmînd cuvîntul dumnezeiesții Scripturi potrivit căruia „o luptă și o ispitire este viața omului pe pămînt” (Iov 7, 1), toată viața lor s-au sîrguit să privegheze cu mintea în această luptă și să fie cu mare atenție spre a-și păzi inima în pace și fără tulburare, îndată ce simțeau vreo tulburare de orice fel, se sileau la rugăciune, la post și sfinte cugetări pentru a-și liniști și împăca inima, nelăsînd-o să se abată din cale și să se răzvrătească din cauza vreunei tulburări.

Dacă acul ceasornicului este în neregulă, atunci toate piesele lui umblă în neorînduială sau chiar stau pe loc. Tot astfel și

inima omului, fiindcă mădularul cel mai gingaș și care are legătură cu toate organele dinăuntru ale omului, de va fi tulburată și răzvrătită, va tulbura și va îmbolnăvi toate organele cele dinăuntru prin neorînduiala ei. Mintea omului se mai aseamănă cu cîrma corăbiei. Dacă aceasta din urmă, nemaiavînd cîrmă, se abate din cale, tot astfel și mintea omului, care este în legătură cu inima, fiind tulburată, toate organele cele dinăuntru și din afară le tulbură și le face răzvrătite de la calea cea dreaptă. De aceea, cei iscușiți în nevăzutul război al minții și al inimii se silesc cu toată puterea să-și împace inima, de cîte ori simt că se tulbură înăuntrul lor.

Dumnezeieștii Părinți ai Bisericii dreptmăritoare ne învață că numai atunci ne vom putea ruga bine cînd vom ști să lucrăm în liniște și să ne păzim inima netulburată și în pace. Cînd vom face un lucru, să-l facem în pace, fără silă și cu liniște, iar toată străduința noastră în viața aceasta să fie pentru a ne împăca inima și a nu o lăsa să ne tulbure. Cîștigînd această pace, vom face toate lucrurile noastre cu liniște, cu blîndețe, după cum ne învață Sfînta Scriptură, zicînd: *Fiule, cu blîndețe săvîrșește-ți lucrurile tale* (Isus Sirah 3, 17), ca să te învrednicești fericirii celor blînzi, *că aceia vor moșteni pămîntul* (Matei 5, 5).

Sfîntul Nicodim Aghioritul, marele dascăl al liniștii și al rugăciunii tainice, ne arată că avem mare nevoie de pacea sufletului, zicînd: „Întîi de toate să ai, frate, pace și sfială la cele cinci simțuri. Să nu vezi, să nu auzi, să nu miști mîinile tale sau să umbli tulburat, ci pașnic și cu bună rînduială. Cînd te vei obișnui să păzești această pace în mișcările din afară, ușor și fără eforturi vei ajunge să liniștești și să împaci și pe cele dinăuntru, căci, după Sfinții Părinți, omul cel dinăuntru se întocmește cu cel din afară“ (*Războiul nevăzut*, cap. 4).

Trebuie să ne sîrguim pentru a fi cu toți oamenii în pace, atît cît depinde de noi, după cuvîntul Marelui Apostol Pavel care zice: *Pe cît atîrnă de voi, trăiți cu toți oamenii în pace* (Romani 12, 28). Dacă vom păzi conștiința noastră să nu ne acuze de ceva, ci să rămîină liniștită în Dumnezeu și, îndeosebi, să nu ne pîrască pe noi că am neglijat vreo poruncă a lui Dumnezeu, această păzire a conștiinței va naște în noi pacea inimii, deoarece, după învățătura Sfîntului Duh, *Pacea este multă celor ce iubesc Legea Ta și nu le este lor sminteală* (Psalm 118, 165). În vreme de mare tulburare, care ne vine nouă fie din afară, fie dinăuntru, cel mai bun mijloc pentru a ne liniști inima este

să alergăm la rugăciune și la citirea dumnezeieștilor Scripturi, căci aceste două fapte bune pot să adune mintea și să ne liniștească inima (Sfântul Isaac Sirul, p. 179).

Iubiți credincioși,

Ușa prin care poate ajunge cineva la pacea inimii este fapta bună și înaltă a smeritei cugetări. Iar ea se câștigă prin ostenele în ascultări, prin rugăciune și prin răbdarea tuturor întristărilor și necazurilor ce ne vin nouă, nădăjduind la mila și ajutorul lui Dumnezeu. Smerenia, pacea și blîndețea inimii sînt atît de strîns legate între ele, încît acolo unde este una, neapărat este și cealaltă, deoarece cel blînd cu inima este și smerit și inevers, cel smerit cu inima este și blînd. De aceea și Domnul le zice ucenicilor Săi: *Învățați-vă de la Mine că sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29).

Sfântul Grigorie al Tesalonicului spune că „adevărata libertate a inimii este să nu se lege cineva cu mintea sau inima ori cu voința de vreun lucru. Deci, dacă vrei să dai lui Dumnezeu sufletul tău liber, dezlegat de orice și de sine, vei vedea că se săvîrșesc minuni într-însul. Vine mai ales pacea dumnezeiască și harul cuprinzător de multe alte daruri“. Iar arătînd folosul cel mare al singurătății pentru câștigarea păcii inimii, zice: „O, minunată singurătate și bogăție ascunsă a Celui Prea Înalt! Numai El o ascultă și îi vorbește în ascunsul sufletului ei. O, pustie și liniște ce s-a făcut rai! Numai ei îi dă voie Dumnezeu să-L vadă și să vorbească cu El“ (*Războiul nevăzut*, p. 171-172).

Dumnezeiescul Părinte Petru Damaschin, referindu-se la pacea duhovnicească a inimii pe care o dă Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El, spune: „Zicînd Domnul către Apostoli: *Pacea Mea dau vouă*, a adăugat *nu cum dă lumea* (Ioan 14, 27); adică nu simplu ca oamenii, cînd se salută, zicînd: *Pace vouă*, sau cum a zis șunamiteanca: *Pace ție* (IV Împărați 4, 23), sau cum a zis Elisei către Gheezi: „Și vei zice către ea: *pace ție*“ (IV Împărați 4, 26), adică, pace bărbatului tău, pace copilului tău! Domnul vorbește aici de *pacea care covîrșește toată mintea* (Filipeni 4, 7) și pe care o dă Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El din tot sufletul, pentru războaiele răbdate înainte de ea. De aceea a zis iarăși Domnul: *Întru Mine pace să aveți* și a adăugat: *In lume necozuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea*. Aceasta înseamnă că dacă cineva ar avea multe necazuri și multe primejdii de la diavoli și de la oameni, ținînd pacea Domnului, le va socoti ca nimic. Și iarăși a zis: *Să aveți pace unii cu alții*

(Marcu 9, 50). Acestea toate le-a prezis lor Domnul fiindcă aveau să ajungă în războaie și să rabde necazuri pentru El. Iar după un înțeles mai înalt, fiecare dintre noi credincioși suferim războaie și sminteli din partea patimilor, dar, dacă avem pace cu Dumnezeu și cu aproapele, le biruim pe toate.

Acestea sînt lumea pe care a poruncit Sfîntul Ioan Teologul să o urîm (I Ioan 2, 15); nu făpturile, ci poftele lumești. Sufletul are pace cu Dumnezeu cînd are pace cu sine însuși și se face întreg după voia lui Dumnezeu. El face astfel, cînd are pace cu toți oamenii, chiar dacă suferă supărări grele de la ei, căci prin răbdare nu se tulbură nicidecum, ci toate le suferă, tuturor le vrea binele, pe toți îi iubește pentru Dumnezeu și pentru fire; pentru cei neînțelegători plînge ca pentru niște pierduți, cum a făcut Domnul și Apostolii, iar pentru cei credincioși se roagă și lucrează. Astfel, primește pacea gîndurilor și petrece cu mintea în contemplație și rugăciune curată către Dumnezeu (*Filocalia*, vol. 5, p. 248-249).

Cel ce vrea să-și păzească inima în pace, are nevoie de patru lucruri și anume: trebuie mai întîi să se străduiască să facă mai mult voia altora decît pe a sa; în tot ce este trecător, să aleagă totdeauna a avea mai puțin, decît mai mult; să caute totdeauna locul cel mai de jos și să fie plecat la toți; să dorească totdeauna să se roage ca voia lui Dumnezeu să se facă deplin întru sine. Cel ce face așa, umblă în calea păcii și a repausului și ajunge la adevărata libertate (*Urmarea lui Hristos*, p. 225).

În alt loc al aceleiași cărți se arată că adevărata pace o cîștigă cel ce are răbdare și ascultă cuvîntul lui Dumnezeu. La întrebarea: „Ce trebuie să facă cineva pentru a cîștiga adevărata pace a sufletului său?“, se răspunde: „În tot lucrul se cade să luăm seama ce facem și ce zicem: cugetul nostru să fie totdeauna preocupat numai de a plăcea lui Dumnezeu și afară de Dumnezeu să nu dorim a mai căuta altceva. Să nu judecăm în grabă faptele și vorbele altora și în treburile ce nu ne sînt încredințate să nu ne băgăm. Făcînd astfel, inima noastră puțin și rar se va tulbura.

De vom căuta însă să nu avem nici o durere trupească și nici o întristare sufletească, să știm că ne aflăm căutînd un lucru ce nu este din lumea aceasta și care se găsește numai în împărăția veacului viitor. Așadar, să nu credem că am aflat adevărata pace a inimii cînd nu ni se întîmplă nici o împotrivire de nicăieri. Să nu credem că toate ale noastre sînt bune, cînd nu avem nici

un vrăjmaș, sau să credem că fericirea noastră e desăvârșită atunci când toate merg după pofta inimii noastre. De vom vedea că sufletul nostru este plin de evlavie dulce, să nu ne facem vreo idee mare despre noi înșine, nici să ne închipuim că sîntem vase alese ale lui Dumnezeu, căci nu din aceasta se cunoaște adevăratul iubitor de virtute, nici nu stă în aceasta sporul și adevărata pace a inimii noastre. Adevărata pace a inimii și desăvîrșirea omului este să se lase din toată inima în voia lui Dumnezeu și să nu caute ale sale în nici un lucru, nici în cel mic, nici în cel mare, să privească cu aceeași măsură și cu același ochi și fericirea și nenorocirea, și să mulțumească pentru toate lui Dumnezeu din toată inima, deopotrivă și pentru bine și pentru rău. Și încă nu e destul atît, ci trebuie să fim tari și îndelung răbdători în nădejde, pregătindu-ne inima în ziua necazului, spre pătîmirea altor ispite și mai grele, fără să ne îndreptăm vreodată în inima noastră, cugetînd că suferim atîtea.

Să cunoaștem, deci, dreptatea lui Dumnezeu și să lăudăm sfințenia Lui și toate rînduielile Lui. Astfel făcînd, ne vom afla umblînd în calea păcii și vom putea cu încredințare să nădăjduim că vom vedea *fața Lui întru bucurie* (Iov 33, 26). În sfîrșit, de vom putea ajunge la deplina lepădare de sine, să fim încredințați că ne vom bucura de o pace a inimii atît de mare cît poate să cuprindă omul în viața aceasta nestatornică și trecătoare. Așadar, de vom iubi pe Dumnezeu în vreme de întristare, amărăciune și durere la fel ca și în vreme de bucurie și de mîngîiere, atunci vom înțelege că El este pacea noastră (Efeseni 2, 14) și în această pace ne vom culca și vom dormi“ (*Urmarea lui Hristos*, cap. 25).

Deplina lăsare în voia lui Dumnezeu este singura cale către pacea și liniștea inimii, după însăși mărturia Mîntuitorului, Care zice: „Fiule, lasă-te pe tine și Mă vei afla pe Mine. Să nu ai nimic, nici chiar voie, și vei dobîndi toate. Că îndată ce te vei lepăda deplin de tine, dar peste dar se va revărsa în inima ta“.

La întrebarea ucenicului: „Doamne, de cîte ori și în ce să mă lepăd de mine?“, Mîntuitorul răspunde: „În toată vremea și în tot ceasul, în mic ca și în mare. Nu voiesc deosebire, ci dezbrăcat de toate să te lași în voia Mea. Că altminteri, cum vei putea fi al Meu și Eu al tău, de nu te vei dezbrăca înăuntru și în afară de toată voia ta? Cu cît mai repede vei săvîrși fapta aceasta a lepădării de sine, cu atît mai bine va fi pentru pacea ta și cu atît mai mult îmi vei plăcea Mie și cîștigul tău va fi mai mare.

Unii se leapădă de sine, însă nu de tot și cu oarecare deose-

bire și reținere. N-au deplină încredere în Dumnezeu și pentru aceasta vor singuri să-și poarte de grijă. Alții, la început se dau de tot, însă mai apoi, strîmtorîndu-se de ispite, se întorc iar la sine și pentru aceasta nu sporesc în fapte bune. Și unii și alții nu vor ajunge niciodată la adevărata slobozenie și pace a inimii și la dulcea petrecere cu Mine, pînă nu se vor da de tot și nu se vor aduce Mie toată ziua ca o jertfă, fără de care nu este și nu va fi împărtășire cu Mine.

Adeseori ți-am zis și iarăși îți zic: Leapădă-te de tine, lasă-te deplin în voia lui Dumnezeu și de mare pace a inimii tale te vei bucura. Dă tot pentru tot, dă-te întreg Mie și Mă vei avea. Inima ta va fi liberă atunci și nici o putere a întunericului nu te va călca. Toate silințele, rugăciunile și dorințele tale să năzuiască spre a te dezbrăca de toată voia ta, pentru ca gol să urmezi lui Hristos și să mori ție și să viezi în veci pentru Mine. Atunci toate cugetele cele deșarte, toate tulburările cele rele și toate grijile cele nefolositoare se vor stinge ca fumul. Atunci va pieri temerea cea neastîmpărată și dragostea cea desfrînată din tine va muri" (*Urmarea lui Hristos*, cap. 37).

Iubiții mei părinți și frați,

În această scurtă și neînsemnată predică am adunat cîteva învățături din Sfînta Scriptură și de la Sfinții Părinți despre pacea inimii și adevărata slobozenie a sufletului nostru. Fie ca darul lui Dumnezeu și mila Domnului nostru Iisus Hristos, prin rugăciunile Preasfintei Sale Maici și ale tuturor sfinților Săi, să-mi ajute mie păcătosul și sfinților voastre să nu uităm aceste învățături și mai ales să ne silim pentru a le aduce la îndeplinire, prin trăire, în viața noastră scurtă și nemernică pe acest pămînt. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE CELE ȘAPTE PRICINI ALE PĂCATULUI

„Cînd nu va avea cineva simțire de lucruri, atunci se face biruință fără luptă” (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 4).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Unul dintre dumnezeieștii Părinți ne învață astfel: „Graiurile dumnezeieștilor Scripturi citește-le prin fapte și nu le întinde în multe vorbe, îngîmfîndu-te în deșert cu simpla lor înțelegere” (*Filocalia*, vol. 1, Sfîntul Marcu Ascetul, p. 238). Și cu adevărat, așa au lucrat dumnezeieștii Părinți și prin fapte au cinstit Sfînta Scriptură sau, altfel zis, prin faptele lor au adevărit cele ce au citit în ele. Prin scrierea și prin lucrarea celor citite au propovăduit faptele cele bune. Iar eu, păcătosul și leneșul, în toată viața de pînă acum, am fost străin și sărac de toată lucrarea celor bune și mi-am hrănit ne-simțirea și lenevia mea de a lucra cele bune numai cu nălucirile despre înțelegerea virtuților, mîngîindu-mă cu nădejdea că poate folosul celor ce vor asculta spusele mele, mă va ajuta și pe mine să pun început bun și, după putere, să merg în urma celor ce, cu mare rîvnă lucrînd și tăcînd, propovăduiesc prin viața lor cele spre mîntuire.

Dar iată despre ce va fi cuvîntul de astăzi. M-am gîndit ca în cele ce urmează să arăt, pe scurt, despre cele șapte pricini mai cuprinzătoare ale păcatului, fiindcă o luptă și o ispitire este viața noastră pe pămînt și fiindcă toată biruința sufletului asupra păcatului începe de la tăierea momelii și a pricinilor care merg înaintea lui.

Întîia pricină și întîmplare a păcatului se referă la persoană: **Cine** este cel care a făcut păcatul? Acest **Cine** este persoana care, fie că stă singură, fie că este legată de o altă persoană, lucrul care de obicei este de patru feluri:

— după *fire*, precum tatăl de fiul său;

— după *întîmplare*, precum arhiereul, împăratul, stăpînitorul și în scurt fiecare dregător sau proiestos față de poporul care îi este supus;

— după *voință*, precum prietenul de prietenul său;

— după *meșteșug*, precum dascălul sau meșterul față de ucenicul său.

La această pricină, **Cine** se mai socotește și cinul, adică filozof, călugăr, etc. Apoi vîrsta, adică dacă este copil, tînăr sau bătrîn. Pe scurt, această întrebare și pricină se referă la toată așezarea pe care o are orice om: a înțelepciunii, a puterii trupesti sau sufletești, duhovnicești sau lumești, etc. Tot la această pricină se ia în considerare și fața cu care a păcătuit cel ce se spovedește, adică de este preot, mirean, om învățat sau simplu.

Cu această pricină, cercetîndu-se păcătosul, se socotește păcatul mai mare sau mai mic, după starea celui ce a păcătuit. Căci este mai mare greșeala arhiereului, a preotului, a împăratului sau a dregătorului în fața poporului, decît același păcat făcut de omul de rînd. Aceasta o arată și Sfîntul Isidor, zicînd: „Mai mare este păcatul preotului decît al mireanului, nu după fire, ci după dregătorie“. Tot astfel, mai mult greșește un copil care ocărăște pe părinții săi, sau ucenicul pe dascălul sau pe meșterul său, decît atunci cînd va ocări pe unul dintre aceștia un oarecare om străin. De asemenea, mai mult greșește un călugăr, un filozof sau un bătrîn dacă se vor împodobi, decît un mirean, un neînvățat sau un tînăr.

Iată o pildă în acest sens: Un împărat s-a dus, odată, la un duhovnic să se spovedească. Acesta era un duhovnic iscusit, căci după ce împăratul și-a mărturisit toate păcatele, zicîndu-i în cele din urmă că nu mai are nimic de spus, preotul a întreat: „Cum așa, împărate? Chiar ai terminat mărturisirea?“. Împăratul a răspuns: „Da, părinte“. Atunci duhovnicul i-a replicat: „Să știi că pînă acum ai spus păcatele lui Alexie — căci așa se numea împăratul —, iar acum te rog să-mi spui și pe cele ale împăratului“, vrînd să-i arate prin aceste cuvinte că cel cu dregătorie nu se cade să se spovedească precum un om de rînd, sau ca unul din popor, ci, pe lîngă păcatele ce le-a făcut ca om, trebuie să mărturisească și cîte bunătăți putea să facă poporului său ca un stăpîn și nu le-a făcut, cîte răutăți s-au făcut supușilor din pricină că el nu le-a îndreptat, pentru toate acestea urmînd să dea seama cu de-amănuntul înaintea lui Dumnezeu. Deci, orice duhovnic este dator să mărturisească potrivit acestei pilde pe cei ce au dregătorii duhovnicești sau mirenești.

A doua pricină este: **Ce păcat a făcut?** Cercetîndu-se pă-

catul prin această întrebare, el se face mai mare sau mai mic. De pildă, păcatele de moarte sînt mai mari decît cele vrednice de iertare, iar dintre cele de moarte, uciderea este mai mare ca furtișagul. Decît toate însă, mai mare este lepădarea de Dumnezeu și păgînatatea.

Tot la această pricină se cuprind și se cercetează și păcatele lipsirii, adică ce bunătați putea să facă, să zică sau să gîndească și nu le-a făcut, nu le-a spus, sau nu le-a gîndit și cîte răutăți putea să împiedice cu cuvîntul sau cu lucrul și n-a făcut-o.

Cu acest cuvînt se cercetează chipul păcatului: care păcat s-a făcut cu lucrul, care cu cuvîntul, cu înțelegerea sau cu gîndul. De asemenea, se cercetează și *în ce fel a fost făcut păcatul*; dacă este cu cuvîntul: vorbă deșartă, jurămînt strîmb sau mărturie mincinoasă. Sau dacă este cu gîndul, ce fel de gînd: de mîndrie, de eres, sau de hulă? De asemenea, și pe ce treaptă a păcatului: bîntuială (atac), consimțire sau învoire, etc.

A treia pricină este: **Pentru ce?** Cercetîndu-se pentru ce a păcătuit omul, se adaugă sau se împrumută greutatea păcatului, adică dacă a ucis cineva pe un tiran ca să izbăvească cetatea de tirania lui, a furat ca să miluiască pe săraci, sau a lovit pe siluitor ca să izbăvească vreo fecioară pe care o silea spre păcat, atunci mai puțină vinovăție au toți aceștia decît cel ce va ucide sau va lovi pe cineva pentru diferite scopuri rele ale sale.

Pe scurt, toată lucrarea și păcatul se judecă de la urmări și mai ales în funcție de scopul pentru care se face. Dumnezeuiescul Părinte Maxim Mărturisitorul arată că „Dumnezeu caută la scopul tuturor celor săvîrșite de noi, ca să vadă dacă le facem pentru El sau pentru altă pricină“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 63). În alte locuri, arată, de asemenea, că dracii nu urăsc nici întreaga înțelepciune, nici de post nu se tem, nici de împărțirea banilor la săraci, nici de iubirea de străini, nici de cîntarea psalmilor, nici de celelalte toate prin care se închipuiește viața plăcută lui Dumnezeu, atît timp cît cauza sau scopul pentru care se fac acestea este după voia lor (*Ibidem*, c. 34, 35, 37).

Părinților și frați creștini,

A patra pricină a păcatului este: **Prin ce mijloc?** Mijlocul prin care se face păcatul mărește sau micșorează greutatea lui. De pildă, cel ce va păcătui cu știință sau cugetînd mai înainte (cu premeditare) sau cu vicleșug sau cu voință rea, mai greu păcătuiește decît cel ce a făcut păcat din neștiință, fără voie, din

îndoială, din întâmplare, din ușurință și din nerăutate. Cercețindu-se mijlocul prin care s-a făcut păcatul, se ia în considerare și unealta cu ajutorul căreia a păcătuit cineva. De pildă: a omorât pe cineva cu bîta sau cu cuțitul, sau prin mijlocirea și ajutorul cărui fel de oameni a făcut păcatul?

A cincea pricină a păcatului este: **În ce vreme?** Vremea în care a păcătuit cineva împuținează sau înmulțește greutatea păcatului. De pildă, dacă cineva în vreme de nevoie și de foamete a furat pîine sau grîu, mai puțin păcătuiește decît cel ce a furat acestea fără de nici o nevoie. În acest sens Sfîntul Vasile cel Mare, în al 86-lea canon al său, zice: „Cel ce mînîncă pîine furată în vreme de nevoie și de foamete, nu păcătuiește“. Cîți după darul Evangheliei greșesc, mai greu păcat fac decît cei ce au păcătuit în Legea veche. Femeile cele ce iau buruieni ucigătoare după zămislirea copilului, mai greu păcătuiesc decît cele ce iau aceste buruieni înainte de zămislire. Și la celelalte se socotește în chip asemănător.

A șasea pricină a păcatului este: **În ce loc?** Și această pricină, de asemenea, înmulțește sau împuținează greutatea păcatului în funcție de locul în care se face. De pildă, mai greu păcătuiește cineva de va ucide sau va fura în biserică, decît cel ce a făcut aceasta într-o casă. Pentru că cel ce a făcut aceasta în biserică îndoit păcătuiește, făcînd în același timp ucidere sau furtișag de cele sfinte și arătînd către Dumnezeu păgînatate și necredință. Cel ce a păcătuit în pustie, în mănăstire sau pe față, mai greu păcătuiește decît cel ce a păcătuit în lume, în oraș sau în ascuns. Pentru aceasta și dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zice: „Deși mari păcate va face cineva, dar dacă pe acestea le face în taină și pe nimeni nu va sminti, mai puțin se va munci decît cel ce mai mici păcate va face, însă pe față și smințind pe mulți“.

A șaptea pricină a păcatului se referă la numărul păcatelor, adică **De cîte ori?** a păcătuit, prin care, de asemenea, crește sau se împuținează greutatea păcatului, în funcție de cîte ori l-a făcut. Pentru că cel ce o dată sau de două ori va păcătui, mai puțină certare va lua decît cel ce a făcut același păcat, nu o dată, de două ori sau de trei ori, ci de mai multe ori (vezi can. 8 al Sinodului de la Ancira). Încă și dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, în cuvîntul 38 al Evangheliei de la Ioan, arată că vor lua mai multă muncă cei ce cad din nou în același păcat. zicînd: „Măcar că vor lua muncă și pentru păcatele cele dinainte, însă de vor mai cădea în aceleași păcate, cu mult mai grele munci vor pă-

timi“. Deoarece oamenii beau păcatul ca apa și uită câte pahare beau sau precum zice Iov: *Urât și necurat este omul care bea strîmbătatea întocmai ca băutura* (15, 16), pentru aceasta, cei iscușiți în cele duhovnicești învață că pentru a afla mai lesne numărul păcatelor, trebuie să întrebe pe cel ce se pocăiește mai întîi cît timp a făcut păcatul, apoi de câte ori a căzut pe săptămîină sau pe lună și, cunoscînd aceasta, să precizeze, pe cît posibil, numărul păcatelor. În acest fel și Domnul a întrebat pe tatăl celui îndrăcit: *Cîtă vreme este de cînd i s-a făcut lui aceasta?* Iar el a zis: *Din copilărie* (Marcu 9, 21). Și fiindcă nu ajungea numai atît, a arătat apoi și vechimea bolii, zicînd: *Și de multe ori pe el în foc l-a aruncat și în apă, ca să-l piardă.*

Cînd duhovnicul mărturisește oameni care din rușine nu vor să spună de câte ori au păcătuit, trebuie să-i întrebe dacă au făcut păcatul de un număr mare de ori, căci astfel, auzind acela, va căpăta îndrăzneală și se va mărturisi sincer și cu căință.

Pe lîngă cele șapte pricini arătate mai sus, este bine ca duhovnicul să cerceteze atît viața de mai înainte de păcat, cît și cea de după păcat a celui ce se pocăiește, potrivit canonului 37 al Sinodului din Ancira și al celui de al 2-lea din Neocezareea, deoarece mai puțină certare va avea cel ce mai înainte de păcat avea viață cu fapte bune, decît cel ce își petrecea viața sa cu nebăgare de seamă. La fel, cel ce va înceta de la păcat mai înainte de spovedanie, față de cel ce încetează după spovedanie; precum și cel ce fără să fie îndemnat de nimeni, a alergat și s-a spovedit, decît cel ce a fost vădit (potrivit can. 7 al Marelui Vasile) sau cel ce după păcat s-a pocăit, decît cel ce nu se pocăiește deloc.

De aceea și Sfîntul Isidor Pelusiotul zice: „La greșeli, nu numai felul păcatului se caută, ci și mintea celui ce păcătuiește, dregătoria, vremea, mijlocul și rădăcina. De asemenea, dacă după ce a făcut păcatul nu a avut durere de inimă că l-a făcut, de s-a pocăit și dacă a făcut păcatul din întîmplare sau cu amăgire, sau cu premeditare sau din deprinderea cea rea și din obișnuință. Și multe altele sînt cele prin care se face cercetarea aceasta“.

Părinților și fraților,

Pîna aici s-a vorbit, pe scurt, despre cele șapte pricini și întîmplări ale păcatului, prin care trebuie a cerceta părinții duhovnici pe cei ce se pocăiesc și vin la spovedanie, pentru a-și putea face o adevărată spovedanie, și ca toți cei ce aleargă la

ei ca la niște doctori iscusiți să-și poată vindeca rănilor păcatelor imprimate în conștiință. Am vorbit numai despre cele șapte pricini mai importante ale păcatelor, care în esență le rezumă pe toate.

Desigur, sfințiile voastre vă amintiți că de multe ori v-am vorbit despre cele șapte pricini ale păcatului, precum și despre cele douăsprezece trepte ale lui, după molitfa de la spovedanie a soborului, ce se citește la noi în fiecare vineri dimineață după terminarea acatistului zilei. S-au mai vorbit cu aceste prilejuri încă multe altele în legătură cu taina mărturisirii.

Părinților, acum, ca și atunci, scopul îmi este același: ca auzind sfințiile voastre aceste învățături referitoare la pricinile păcatului, predate nouă de Sfinții Părinți și de Sfântul Nicodim Aghioritul în cărțile sale: „Învățătură către duhovnic“ și „Carte folositoare de suflet“, să le rețineți cu ajutorul lui Dumnezeu pentru a ști cum să procedați la Taina Sfintei Spovedanii, de la caz la caz, spre îndreptarea și vindecarea sufletelor pe care vi le trimite Domnul să le curățiți prin mărturisire și să le luminați prin cuvânt.

Închei acest smerit cuvânt și pe toți vă rog să mă iertați, căci poate v-am plictisit cu atîta vorbă. Mila Domnului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și darul puternicelor rugăciuni ale Preasfintei Sale Maici, să-mi ajute mie păcătosului și tuturor celor ce au ascultat acest cuvânt ca să nu-l uităm și, după putere, să-l punem în lucrare. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE CELE DOUĂSPREZECE TREPTĂ ALE PĂCATULUI

„Păcatul este bold al morții” (I Co-
rinteni 15, 56).

„Leul bătrân a murit de foame
câci nu avea de mâncare”
(Iov 4, 11).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Inainte de a începe acest scurt cuvînt, voi da o pildă. Ați văzut poate, vreodată, cînd ia foc vreo casă sau vreo clădire de fîn sau paie. Dacă se întîmplă pe acolo cineva și are la îndemîină o căldare, mai înainte de a se întinde focul, îl poate stinge ușor cu puțină apă; dacă însă focul a luat proporții, va trebui o mare osteneală și multă apă pentru a-l stinge, iar uneori este cu neputință să mai fie înăbușită puterea focului.

Asemenea se întîmplă și cu păcatul în noi: dacă vom fi cu trezvie și cu băgare de seamă de la primele mișcări asupra sufletului nostru și dacă de la prima răsărire a lui și de la prima aprindere a poftei și a mîniei din noi, ne vom împotrivi cu mintea și vom chema în ajutor numele Domnului, îndată vom stinge aprinderea păcatului și ne vom ușura cu sufletul de robia și de greutatea lui. Dacă însă nu ne vom trezi la vreme și nu vom chema pe Dumnezeu prin rugăciune din inimă, păcatul, odată răsărit în mintea noastră, începe să crească și să ne lupte cu putere spre a ne duce la pierzare.

Cuvîntul ce urmează va fi despre păcat și despre cele douăsprezece trepte ale lui. Dar ce este păcatul? Păcatul, după mărturia Sfintelor Scripturi, este călcarea legii lui Dumnezeu (Romani 5, 13; Iacov 2, 9; Ioan 3, 4); bold al morții (I Corinteni 15, 56); lucrul întunericului (Romani 13, 12; Efeseni 5, 11); uriciune înaintea Domnului (Romani 15, 9; Ieremia 40, 4); rod al poftelor celor rele (Iacov 1, 15); lucrul diavolului (Ioan 8, 44); necurăție (Levitic 15, 31; 16, 19); lucru al trupului (Ga-

lateni 5, 19). Dumnezeu privește cu mare urâciune la păcat (Deuteronom 17, 2; 25, 16; Psalm 5, 5; 10, 23) și mînia Lui va veni peste oameni pentru păcate (Levitic 26, 21-28; II Paralipomena 6, 26; Ezdra 9, 13, ș. a.). Însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a murit pe cruce pentru păcatele noastre (Isaia 53; Romani 6, 10; I Corinteni 15, 3).

De mare folos ne este să cunoaștem nu numai ce este păcatul, dar, cu mult mai mult, trebuie să știm cum ne înșeală și ne robește și care sînt treptele lui de creștere de cînd se ivește în noi și pînă ajunge să ne stăpînească în chip desăvîrșit și să ne ducă la pierzare vremelnică și veșnică. Pentru aflarea acestui lucru este nevoie să ne punem următoarea întrebare: oare pentru care pricină, Sfînta și dumnezeiasca Scriptură numește pe diavol și pe păcat *furnico-leu*? (Iov 4, 11). Nedumerirea ne-o deslușește dumnezeiescul părinte Nil Ascetul, care ne arată că diavolul, ca și orice patimă, se numește „furnico-leu“, deoarece dacă la început păcatul se arată ca o furnică, mai pe urmă, dacă nu îl vom ucide prin împotrivire și rugăciune, el va ajunge la puterea leului (*Filocalia*, vol. 1, p. 197). „Păcatul este un drac rău — spune Sfîntul Efrem Sirul — care nu se arată de la început a fi mare, ci, încetul cu încetul, furișîndu-se pune stăpînire pe noi. Însă cel ce se va trezi de la început, nu se va lăsa surprins, ci îl va omorî cînd este mic ca o furnică, nelăsîndu-l să crească spre a se face leu“.

Adeseori v-am amintit de o lucrare temeinică și atotcuprinzătoare care oprește păcatul să pătrundă în mintea noastră și să ne robească. Această sfîntă lucrare, care, după toți Sfînții Părinți, se numește „trezvia atenției“ sau „paza minții“, se naște în noi din frica de Dumnezeu. Iar frica de Dumnezeu se naște în noi din credința în Dumnezeu, după cum zice dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul: „Cel ce crede, se teme. Iar cel ce se teme, se trezește“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 37). Cu adevărat, frații mei, fericit și de trei ori fericit este omul care are frica de Dumnezeu. După mărturia Sfintei Scripturi, *avînd frica de Dumnezeu, se abate tot omul de la rău* (Proverbe 8, 13). Dumnezeiescul prooroc David, prin Duhul Sfînt, a numit frica de Dumnezeu începerea înțelepciunii și înțelegere bună, zicînd: *Începutul înțelepciunii este frica Domnului. Și înțelegere bună este tuturor celor ce o fac pe dînsa* (Psalm 110, 10; Proverbe 9, 10). Înțeleptul Solomon a arătat că ea este nu numai început al înțelepciunii, ci și școală a ei, zicînd: *Frica de Dumnezeu este școală a înțelepciunii* (Proverbe 2, 1-5; Isus Sirah 1, 13). Isus, fiul lui Sirah, în cartea înțelepciunii lui, arată că frica de Dum-

nezeu covârșește toată înțelepciunea deșartă, zicînd: *Frica Domnului mai presus de toate covârșește* (Isus Sirah 1, 19).

Am arătat aici cîteva mărturii din dumnezeiasca Scriptură despre frica de Dumnezeu, care se naște în noi din credință tare în El, și care la rîndul ei naște în noi trezvia atenției sau paza minții, despre care mai sus am amintit. De aceasta avem mare nevoie în lupta de gînd împotriva patimilor și a păcatelor, fiindcă, după mărturia Sfinților Părinți, „trezvia este calea a toată virtutea și porunca lui Dumnezeu“ (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, p. 64). Este bine să știm că împotriva trezviei luptă păcatul uitării, după cum ne spune același Sfînt Părinte Isihie, zicînd: „Blestemata de uitare se opune atenției ca apa, focului“ (*Ibidem*, p. 5). Scopul pentru care am însemnat cîteva mărturii despre frica de Dumnezeu și atenția minții, a fost de a înțelege că avem mare nevoie atît de frica de Dumnezeu cît și de trezvia atenției pentru oprirea creșterii păcatului și a trecerii lui de la treptele mai mici spre cele mai mari. Marele Apostol Pavel ne învață, zicînd: Nu dați loc diavolului (Efeseni 4, 27; Iacov 4, 7), dar acest lucru reușește să-l facă numai cel care urăște din suflet păcatul și i se împotrivese de la prima răsărire sau prima treaptă a lui.

Iubiți credincioși,

Iată acum care sînt cele douăsprezece trepte ale păcatului :

Întîia treaptă a păcatului este atunci cînd cineva face binele, dar nu bine, adică nu îl face cu scop bun și spre slava lui Dumnezeu. Acest lucru îl arată și dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin, care zice „Binele nu e bine cînd nu se lucrează bine“ (*Filocalia*, vol. 4, p. 194). Și dumnezeiescul Părinte Maxim arată că binele nu este bine, cînd nu se va face cu scopul bun, zicînd: „În toate cele făcute de noi Dumnezeu caută scopul, după cum s-a spus adeseori: de lucrăm pentru El, sau pentru altceva“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 86). Fapta bună are trup și suflet; trupul faptei bune este lucrarea ei (fie că postim, priveghem, facem milostenie sau altceva), iar sufletul faptei bune este scopul cu care se face. Dacă scopul este bun și spre slava lui Dumnezeu, atunci și fapta noastră bună trece de partea scopului. Iar dacă scopul este rău, atunci și fapta bună este rea și își pierde plata de la Dumnezeu (*Kiriadromion*, București, 1857, p. 280). Sfîntul Apostol Pavel ne învață, zicînd: *Să facem toate spre slava lui Dumnezeu* (I Tesaloniceni 4, 1; I Corinteni 10, 31). Iar Sfîntul Maxim Mărturisitorul, învățîndu-ne asemănător, zice: „Cînd

auzi Scriptura, spunînd: *Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele sale* (Romani 2, 6), să știi că Dumnezeu nu va răsplăti cu bine cele făcute cu scop rău. Căci judecata lui Dumnezeu nu privește la cele făcute, ci la scopul celor făcute" (*Filocalia*, vol. 2, p. 63).

A doua treaptă a păcatului este cînd cineva nu lucrează desăvîrșit fapta bună. De exemplu, cineva se roagă lui Dumnezeu, dar nu cu mintea sau cu inima, ci numai cu gura și cu buzele, răspîndindu-se cu mintea mereu la lucrurile vremelnice și stricăcioase ale lumii acesteia. La unul ca acesta ce se roagă numai cu limba și cu buzele, iar cu mintea și cu inima sa se află la cugetarea celor rele, se împlinește cuvîntul proorocului care zice: *Aproape ești Tu, Doamne, de gura lor, dar departe de inima lor* (Isaia 29, 13; Osea 7, 14); sau cînd cineva face milostenie, dar nu din osteneală dreaptă, ci din răpire sau furt, sau cînd postește numai de mîncare și băutură, dar nu și de la păcatul cu simțirile sale, cu mintea și cu inima. Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul zice că i-a dat Dumnezeu poruncă lui Moise să toarne șarpele de aramă, dar să-l toarne desăvîrșit, adică să fie plin, nu gol pe dinăuntru, ca să ne învețe ca desăvîrșit să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu și nu cu lipsă. Precum mielul pentru jertfă s-a poruncit să fie fără nici o meteahnă și desăvîrșit sănătos (Levitic 22, 21), tot astfel și fapta bună trebuie să o lucrăm în chip desăvîrșit (Evrei 13, 21).

A treia treaptă a păcatului este bîntuiala (momeala sau atacul) gîndului rău, care vine neconținut cu vreun fel de patimă. De exemplu: un gînd de femeie, de bani, de slavă deșartă, de mînie, sau de orice lucru, dar fără patimă către el, ci numai prin amintire.

A patra treaptă a păcatului este unirea sau consimțirea, care se petrece atunci cînd sufletul nostru consimte să stea de vorbă cu gîndul rău.

A cincea treaptă a păcatului este lupta care se dă pe toate treptele următoare ale păcatului. Sufletul, consimțind să stea de vorbă cu gîndul despre lucrul rău și cunoscînd că acel gînd îl duce la păcat, începe să se lupte cu el, nevoindu-se ca să-l biruiască cu gînduri bune și mai ales prin rugăciunea făcută cu mintea către Dumnezeu.

A șasea treaptă a păcatului este învoirea, ce are loc atunci cînd sufletul, din iubirea de sine și de păcat, cedează gîndului păcătos, învoindu-se să-l primească în mintea sa.

A șaptea treaptă a păcatului este păcatul cu mintea, precum zice dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul. Cînd

omul se învoiește cu mintea să primească gândul rău și pățimaș, se silește să-și întipărească păcatul acela în minte atît de lămurit, ca și cum l-ar fi făcut și cu lucrul. Cînd ajunge omul la această treaptă, prin închipuire (imaginație), păcatul trece aproape pe nesimțite de la minte la simțirea trupului, după cum arată același Sfînt Părinte Maxim Mărturisitorul, zicînd: „Precum trupul are ca lume lucrurile, așa și mintea are ca lume ideile. Și precum trupul desfrînează cu trupul femeii, așa și mintea desfrînează cu ideea femeii prin chipul trupului propriu“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 87). De aceea, acest dumnezeiesc Părinte ne sfătuiește: „Nu întrebuița rău ideile ca să nu fii silit să întrebuițezi rău și lucrurile. De nu păcătuiește cineva mai întîi cu mintea, nu va păcatului nici cu lucrul“ (*Ibidem*, p. 71).

De asemenea, să se știe că lupta cu gândul, împotriva păcatului, nu ne părăsește pînă la moarte, căci: „războiul cu gândurile este mai greu decît războiul cu însăși lucrurile“ (*Ibidem*, p. 70), pericolul de a păcătui cu mintea apărînd lesne în orice vreme și în orice loc. Dacă ar voi cineva să facă, de exemplu, păcatul desfrînării cu lucrul, îi trebuie trei factori și anume: locul potrivit, timpul potrivit și lucrul, adică trup cu care să păcătuiască. La păcatul cu mintea însă, lipsa niciunuia din acești factori nu-l împiedică să păcătuiască, căci cu mintea putem păcătui în orice loc și în orice vreme, chiar dacă nu avem de față trupul cu care vrem să păcătuim.

A opta treaptă a păcatului este împlinirea păcatului cu lucrul. Cînd cineva nu s-a luptat după putere la treptele amintite mai înainte ale păcatului, ci și-a îngăduit să păcătuiască mereu cu mintea, va trece și la lucrarea păcatului cu trupul și, astfel, va ajunge să cadă desăvîrșit. Aceasta se întîmplă nu numai cu păcatul desfrînării, ci și cu oricare altul, fie al lăcomiei pîntecelui, al iubirii de bani, al uciderii, al furtului, al beției, etc.

A noua treaptă a păcatului este obișnuința cu păcatul. Un duhovnic iscusit poate afla ușor în vremea mărturisirii, chiar din gura celui ce se spovedește, pe care treaptă a păcatului a ajuns acela. Dacă, de exemplu, îl întrebă: „Frate, de ce faci cutare, sau cutare păcat?“, acela singur spune: „Părinte, m-am obișnuit cu el“ (fie că e vorba de desfrînare, beție, înjurături sau de oricare alt păcat). În acest caz, el singur arată pe care treaptă a păcatului a ajuns, căci, mărturisind că s-a obișnuit cu unele ca acestea, se vede că a ajuns la treapta a noua a păcatului.

Treapta a zecea a păcatului este împătimirea

care este foarte grea și periculoasă. Și la această treaptă, duhovnicul înțelege, din mărturisirea celui ce se spovedește, pe ce treaptă se află el cu greutatea păcatului, căci dacă îl întreabă: „frate, de ce nu părăsești păcatul acesta, de ce nu lași beția, sau sudalma, sau fumatul, sau oricare alt păcat?“, el spune: „nu pot părinte, căci m-am deprins cu acest păcat“, sau: „Părinte, te rog să-mi dai un sfat, căci m-am deprins foarte mult cu cutare sau cutare păcat“. Duhovnicul, aflându-l pe această treaptă periculoasă și grea a păcatului, trebuie să depună toată silința și iscusința ca să-l întoarcă de la deprinderea păcatului, lucru foarte greu de făcut, deoarece deprinderea se face în el ca o a doua fire, făcându-l pe om să păcătuiască vrînd, nevrînd. Ținîndu-l pe el în robia deprinderii păcatului, este în același timp și rob al diavolului, deoarece zice Sfîntul Ioan Evanghelistul: *Cine face păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuiește* (I Ioan 3, 8); *păcatul din diavolul este* (Ioan 8, 44). Despre așezarea vrednică de jale și de osîndă a unui asemenea om ajuns la deprinderea păcatului, Sfînta Scriptură zice: *Cine face păcatul, rob este al păcatului* (Ioan 8, 34; Romani 6, 16).

A unsprezecea treaptă a păcatului este deznădejdea, care este mai grea decît toate, căci duce pe om la moarte vremelnică și veșnică. Cînd diavolul va robi pe om cu păcatul pînă la treapta deprinderii, atunci îi zice: „Vezi că te-ai deprins cu acest păcat de care nu mai poți scăpa, căci te robește vrînd, nevrînd. Nu te mai gîndi la pocăință și întoarcere spre Dumnezeu, deoarece de acum nu mai poți să lași păcatul acesta cu care te-ai deprins din copilărie (sau din tinerețe sau de atîția ani)“. Deci, îl sfătuiește să păcătuiască mereu, zicîndu-i: „Cele de dincolo le-ai pierdut; de acum înainte, cît mai ai de trăit, măcar îndulcește-te cu păcatul cu care te-ai deprins și de care, după cum vezi, nu te mai poți lăsa“. Astfel, cu paloșul deznădejdiei îl taie de la nădejdea bună și sfîntă a mîntuirii sufletului său.

De este omul mai cărturar, îl învață să amîne întoarcerea către Dumnezeu și părăsirea păcatului, zicîndu-i: „Lasă, că ai să părăsești tu păcatul acesta, dar nu chiar acum, căci mai ai vreme“. Și acest sfat al dracilor este de a-l învechi pe om cît mai tare în deprinderea păcatului, cea vrednică de moarte veșnică, fiindcă știu dracii că cel ce nu părăsește azi păcatul, mai tîrziu cu atît mai greu îl va părăsi, deoarece, după cum spun Sfinții Părinți, păcatul este asemenea unui cui pe care cineva îl bate într-un lemn tare. Dacă l-a bătut puțin, îl va scoate mai ușor, iar dacă l-a bătut mai mult, cu anevoie și cu mare greutate

îl mai poate scoate. Deci, nimeni să nu se înșele crezînd că dacă nu a părăsit azi păcatul, cu care s-a obișnuit sau s-a deprins, îl va părăsi mai târziu. Cu cît se învechește păcatul în noi, cu atît mai greu îl vom scoate mai târziu, și cu cît mai mult face omul păcatul, cu atît mai mult îl luptă diavolul cu deznădejdea.

Dacă omul se lasă mereu biruit de gîndurile deznădejdiei și nu aleargă repede la spovedanie și la pocăință, deznădejdea îl duce la **treapta a douăsprezecea a păcatului care este sinuciderea**, cea mai grozavă moarte trupească și duhovnicească, așa cum a sfîrșit și Iuda vînzătorul. Acesta, făcîndu-se vînzător al Mîntuitorului lumii, în loc să se întoarcă la pocăință din adîncul inimii și să plîngă cu amar, precum Marele Apostol Petru (Luca 22, 26), s-a deznădăjduit, a aruncat arginții vînzării în biserică, apoi s-a dus și s-a spînzurat (Matei 27, 45).

Părinților și fraților,

Am amintit în acest cuvînt, pe scurt, despre cele douăsprezece trepte ale păcatului. Înainte de a arăta despre ele am adus cîteva mărturii din Sfînta Scriptură și de la Sfinții Părinți despre frica de Dumnezeu și despre trezvia atenției, fiindcă cine are frică de Dumnezeu și se trezește de la primele răsăriri și trepte ale păcatului, se înarmează asupra lui cu împotrivirea minții și cu sfînta rugăciune a inimii. Astfel, împotrivindu-se cu tărie de la început, scapă cu mare ușurință de asuprirea și robia cea amară a păcatului, care vine pe treptele cele mai mari ale lui. Iar cine nu voiește să se trezească ca să omoare păcatele cînd sînt mici ca furnicile, va ajunge, după cum am zis, să se lupte cu lei, de care cu anevoie scapă cineva.

Fericit este, deci, acel suflet, care se teme de Dumnezeu și, în toată vremea și locul, își păzește mintea și inima de gîndurile rele ale păcatului, prin sfînta rugăciune și ura față de păcat. Fericit este acel duhovnic care lucrează la mîntuirea oamenilor și care, în taina Sfintei Spovedanii, cunoscînd treapta pe care se găsește omul păcătos, se silește cu toată puterea și iscusința să-l întoarcă de la orice treaptă a păcatului, dar mai cu seamă de la cele trei: obișnuința, împătimirea păcatului și deznădejdea. Aceasta din urmă este marginea cea mai groznică a prăpastiei de pe care omul, căzînd în fundul iadului prin sinucidere, nu mai are mîntuire în vecii vecilor. De care să ne izbăvească și pe noi toți mila Preabunului și Preamilostivului nostru Mîntuitor, prin rugăciunile Preasfintei și Preacuratei Sale Maici și ale tuturor sfinților Săi. AMIN !

P R E D I C A

DESPRE PREOȚIA LEGII VECHI, PREOȚIA HARULUI ȘI DATORIILE PREOTULUI

„Tu ești preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec”
(Psalm 109, 4).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Deoarece și eu păcătosul și nevrednicul am primit asupra mea jugul cel greu al preoției și al duhovniciei, m-am gândit ca în cele două predici dinainte să arăt câte ceva despre cele șapte pricini ale păcatului și despre cele douăsprezece trepte ale lui, care trebuie să fie cunoscute mai ales de către preoții duhovnici spre a ști cum să procedeze la sfânta spovedanie, de la caz la caz, cu sufletele pe care Dumnezeu le trimite lor spre vindecare și îndreptare. În continuare voi vorbi câte ceva despre preoția Legii vechi, despre preoția Legii Harului și despre unele din datoriile cele mai de seamă ale preoților din Legea nouă.

Preoția Legii vechi a fost instituită de însuși Dumnezeu, prin Moise și prin Aaron (Levitic 8). Această preoție se săvârșea prin ungere de către Moise, ca împuternicit al lui Dumnezeu. Ceremonia sfințirii preoților avea loc în fața Cortului Sfânt în prezența poporului și a întregii comunități (Levitic 8, 34). Atât Aaron cât și fiii săi erau curățiți mai întâi simbolic prin spălarea cu apă de către însuși Moise, apoi dezbrăcați de hainele lor și îmbrăcați cu veșminte sacerdotale speciale, care urmau a fi folosite în timpul slujirii preoțești. Moise, însuși, ungea pe cei slabi cu untdelemnul ungerii cu care a sfințit Cortul Sfânt și toate lucrurile din el. Apoi, se înjunghia vițelul adus ca jertfă de ispășire cu acest prilej (v. 10-15). Preoții care se apropiau de Dumnezeu trebuiau să se sfințească și ei, ca nu cumva să-i lovească Domnul cu moartea (Ieșire 19, 22). După un ritual asemănător și cu același scop, erau consacrați și leviții în slujba Cortului Sfânt (Numeri 8, 5-10).

toate. Preoția Legii vechi avea datoria de a se ruga pentru ispășirea păcatelor celor vinovați. Preoții Legii vechi aveau și datoria de a învăța pe fiii lui Israel poruncile date de Dumnezeu prin Moise (Levitic 10, 11-12). Ei mai aveau dreptul de a judeca neînțelegerile dintre credincioși (Deuteronom 12, 8-13). De asemenea, preoții Legii vechi mai aveau și unele atribuții afară de cele religioase, precum aceea de a se interesa de sănătatea poporului (Levitic 13). Atât preoții Legii vechi, cât și leviții (diaconii), aveau datoria de a respecta anumite obligații impuse în chip special lor:

— Să nu-și radă nimic din perii capului sau din barbă (Levitic 19, 27; 19, 28);
— Nu aveau voie să bea vin: Domnul a vorbit lui Aaron și i-a zis: Vin și băutură ce îmbată, să nu bei nici tu, niciii fiii tăi, când veți merge în cortul mărturiei, sau vă veți apropia de jertfelnic, ca să nu muriți; aceasta este lege veșnică întru neamurile voastre, ca să fie osebite între ce este sfânt și ce nu este sfânt și între ce este necurat și ce este curat. Și să învățați pe fiii lui Israel toate cele din lege, care a grăit Domnul către dînșii prin Moise (Levitic 10, 8-11);

— Preoții Legii vechi aveau datoria să trăiască în viață sfântă, după cum se vede scris: Preoții să fie sfinți pentru Dumnezeu lor. Căci ei aduc Domnului jertfe mistuite de foc, mîncarea Dumnezeului lor, și de aceea să fie sfinți (Levitic 21, 6; 21, 10-12);

— Preoții Legii vechi aveau obligația de a se căsători numai cu fecioare, iar nu cu femei desfrîinate sau văduve (Levitic 21, 7, 13-15; can. 18 Apostolic);

— Atât preoții cât și leviții, precum și toți slujitorii Cortului Sfînt, aveau obligația de a avea integritate corporală, adică să nu aibă nici un defect la corp. Cu alte cuvinte, să nu fie schiopi, surzi, orbi, muți (Levitic 21, 16-23), această regulă păstrîndu-se și la preoții creștini (Can. 78, 79 Apostolic);

— Preoții Legii vechi trebuiau să fie respectați de popor ca niște sfinți (Levitic 21, 8);

— Preoții Legii vechi nu aveau parte de pămînt în Israel, ci trebuia să se întrețină și să se hrănească din părțile ce le reveneau de drept din darurile aduse la altar și din jertfe (Deuteronom 18, 1-5).

Am arătat aici cîte ceva despre preoția Legii vechi, fiindcă toate cele privitoare la preoția Vechiului Testament au avut caracterul de simbol și au fost umbre și preînchipuiri ale celor ce trebuiau să vină, să se împlinească și să se desăvîrșească în Le-

gea nouă, a harului (vezi epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel), de vreme ce jertfele și preoția Legii vechi nu au putut să desăvârșească nimic. Preoția Legii vechi a decăzut atât de mult de la îndatoririle ei, încât cu timpul a ajuns să slujească la idoli (Judecători, 17-18).

De aceea, rolul duhovnicesc și de învățătură al preoției Legii vechi este preluat mai târziu de Sfinții Prooroci, mai ales începînd cu epoca lui Samuil. Cu acești prooroci, pe care Dumnezeu îi ridică din mijlocul poporului prin chemare (vocație extraordinară), preoții Legii vechi intră în conflict, deoarece proorocii osîndeau și combăteau fără cruțare, în numele lui Dumnezeu, nu numai păcatele poporului, ci și pe ale preoților (Iezechiel 12, 6; 3, 17; Isaia 62, 6; Zaharia 10, 3, 17). Toți Sfinții Prooroci care au mustrat cu asprime decăderea morală a preoților Vechiului Testament le-au vestit și venirea lui Mesia, a timpului cînd Domnul va pune poporului Său alți păstori vrednici de misiunea lor (Isaia 54, 21).

Părinților și fraților,

Să vorbim cîte ceva despre preoția Legii Harului și despre datoriile preoților acestei sfinte și desăvîrșite Legi. După mărturia mai multor Sfinți Părinți, Sfîntul și Marele Apostol Pavel a fost cel mai mare îndrumător duhovnicesc pe care l-a avut creștinătatea, după Mîntuitorul Iisus Hristos. Piatra de temelie a lucrării sale de îndrumare duhovnicească a fost dragostea, dumnezeiescul Apostol Pavel fiind și prin aceasta vîrf duhovnicesc al preoției creștine (Meletie, Mitropolit de Kathira, Atena, 1956 ș. a.) Acest Apostol al neamurilor a arătat mai mult decît ceilalți Sfinți Apostoli despre desăvîrșirea preoției Noului Așezămînt și despre datoriile mari și mici ce revin preoților creștini, deoarece ceea ce lipsea preoției Legii vechi, atât în gîndire cît și în practică, s-a împlinit și s-a desăvîrșit în preoția creștină.

Trăsăturile și caracteristicile preoției creștine sînt următoarele:

— Preoția Legii Harului este de origine dumnezeiască, fiindcă este întemeiată de Mîntuitorul și se trage din însăși preoția sfîntă a Sa;

— Deosebirea preoției Legii vechi de preoția Legii Harului este înfățișată de Sfîntul Apostol Pavel în Epistola sa către Evrei (Evrei 4, 14; 10, 22);

— Preoția Mîntuitorului, care constituie originea, izvorul și temelia preoției creștine este mai întîi dumnezeiască și apoi

omenească, întrucît Hristos, Arhiereul Suprem sau Marele nostru Preot, este nu numai om, ci și Dumnezeu;

— Preoția Legii Harului, după mărturia dumnezeiescului Ioan Gură de Aur, nu mai stă pe scaun de prooroci sau de patriarhi, așa cum stătea preoția Legii vechi, ci pe scaunul lui Hristos Dumnezeu, Întemeietorul ei (*Impărțirea de grâu*, p. 430). De aceea, cine defaimă pe preoții Legii Harului, îl defaimă pe Hristos Dumnezeu (*Ibidem*, p. 431);

— Preoția Legii Harului este întrutotul sfântă și fără prihană, după cum a fost și este Întemeietorul ei, Domnul, Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Care n-a avut nevoie, ca alți arhierei, să aducă jertfă pentru Sine, deoarece El nu a avut păcat, deși a fost om întru toate asemenea nouă (Evrei 7, 26);

— Preoția Legii Harului nu este numai dumnezeiască și întru totul sfântă și fără prihană, ci este și netrecătoare și veșnică, fiindcă Mîntuitorul nostru Iisus Hristos este Arhiereul nostru în veac, după rînduiala lui Melchisedec (Evrei 6, 20; 7, 21; 5, 6. 20 Psalm 109, 4);

— Preoția Legii Harului este mai presus de preoția lui Aaron și a celorlalți arhierei (Evrei 7, 11, 16, 22; 8, 1-2, 6).

Așadar, după ce am arătat pe scurt importanța preoției Legii Harului, să arătăm și unele din datoriile cele mai mari ale preotului creștin ortodox:

Preotul ortodox trebuie să se silească în toate, după puterile sale, să fie asemenea cu Hristos, Păstorul cel Mare al oilor celor cuvîntătoare (I Petru 5, 4);

Preotul trebuie să aibă mare grijă de turma ce i s-a încredințat de către Dumnezeu și la mare nevoie să o apere chiar cu prețul vieții sale (Ioan 15, 12-13), după cum a făcut Sfîntul Ignatie Teoforul și mulți alți Sfinți Părinți, arhierei și preoți;

Preotul trebuie să fie împodobit în toată vremea cu marile virtuți duhovnicești ale dragostei, smereniei, blîndeții și curăției trupesti și sufletești (Matei 11, 29; I Timotei 3, 2; 6, 11-14; I Corinteni 16, 24; Ioan 13, 15);

Preotul trebuie să țină legătura duhovnicească foarte strînsă cu turma sa și să supravegheze îndeaproape viața fiecăruia dintre enoriașii săi (Iezechiel 3, 17; 23, 7; Evrei 13, 7);

Preotul trebuie să poarte grijă nu numai de cei credincioși, ci și de cei pierduți și rătăciți, care au căzut în necredință sau eresuri, spre a-i aduce înapoi în sînul Bisericii lui Hristos (II Timotei 2, 25; Tit 1, 9; I Timotei 4, 20; ș. a.);

Preotul trebuie să facă cunoscută voia lui Dumnezeu enoria-

șilor săi și să le slujească cu cuvîntul și cu pilda vieții sale spre împlinirea ei (II Corinteni 6, 3; Romani 14, 13-21; I Corinteni 8, 13; 10, 32);

Preotul este dator să țină neînteruptă legătura cu Mîntuitorul Hristos prin sfintele rugăciuni, spre a putea să aibă în toată vremea ajutorul lui Dumnezeu în greaua și sfînta sa misiune, după cum a poruncit Domnul, zicînd: *Rămîneți întru Mine și Eu întru voi...*, *căci fără de Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 4-5). Chiar dacă această poruncă este pentru toți creștinii, dar în mod deosebit ea este adresată preoților, care totdeauna trebuie să fie în Hristos și Hristos întru ei (Ioan 14, 26; 15, 26; 26, 13);

Preotul trebuie să aibă o viață sfîntă și fără prihană, să fie treaz la minte, cuviincios, iubitor de străini, nebețiv, neagonisitor de cîștig urît, blînd, necertăreț, neiubitor de argint, bun chivernisitor al casei sale, avînd copii ascultători în desăvîrșită bună cuviință (I Timotei 3, 1-5);

Preotul trebuie să fie capabil să învețe pe altul, să îndemne la învățătura cea sănătoasă și să mustre pe cei potrivnici. El trebuie să fie superior credincioșilor și prin înțelepciunea și pregătirea sa, precum și prin cunoașterea temeinică a Sfintelor Scripturi, a sfintelor Canoane, a dogmelor credinței și a învățăturilor Sfinților Părinți, spre a fi pildă turmei sale *cu cuvîntul, cu viața, cu dragostea, cu duhul, cu credința și cu curăția* (I Timotei 4, 12);

Preotul trebuie să se sîrguiască la moralizarea și sporirea duhovnicească a credincioșilor și să facă rugăciuni în toată vremea pentru toți oamenii (Tit 3, 1-2);

Preotul trebuie să se ferească de certuri și discuții zadarnice și nefolositoare, să vegheze la unitatea sufletească a turmei sale și să combată pe cei ce stîrnesc discordie și provoacă dezbinări între credincioși, precum și să apere turma sa de erezii (I Timotei 6, 20-21; II Timotei 1, 14-15);

Preotul este dator să propovăduiască în toată vremea pacea, iubirea și buna înțelegere între credincioșii, să supravegheze ținuta bărbaților și a femeilor la rugăciune, precum și să păstreze cu mare sfîntenie tezaurul sfînt al Tradiției, al învățăturilor Sfinților Părinți și ale Apostolilor care s-au transmis prin viu grai și prin scris (II Timotei 1, 12, 14);

Preotul trebuie să predice cu îndrăzneală, fără frică și tot timpul învățătura creștină (I Timotei 4, 13; II Timotei 1, 8; 4, 2);

Preotul trebuie să știe cum să sfătuiască pe fiii săi duhovnicești, după vîrsta și după priceperea lor, după nevoile lor su-

fletești și trupești, să fie milostiv față de toți și să îndemne pe enoriașii săi să ajute pe săraci, pe văduve și pe orfani (I Timotei 5, 1; 6, 17-19);

Preotul trebuie să cugete cât mai des la dumnezeieștile Scripturi și să alerge întotdeauna la citirea lor ca cerbul la izvoarele apelor, căci acestea sînt arme duhovnicești și comori de vindecări pentru sufletele bolnave și rănite de păcate (II Timotei 3, 15-17);

Preotul trebuie să se supună orînduielilor statului și să fie gata oricînd să ajute la săvîrșirea oricărui lucru bun și de folos obștesc (Romani 13, 1-7; Tit 3, 1-2);

Preotul trebuie să prețuiască munca cinstită, pentru agonsirea celor de nevoie în viața de toate zilele;

Preotul este dator să se roage lui Dumnezeu pentru conducătorii statului și pentru cei din dregătorii; de asemenea, să ferească pe credincioși de credințe păgîne și deșarte, de eresuri, superstiții și de basmele lumești și băbești (I Timotei 4, 7; 6, 20);

Preotul trebuie să fie destoinic în toate și desăvîrșit în tot lucrul bun (II Timotei 3, 17);

Preotul este dator să fie treaz cu mintea la toate lucrurile bune și să rabde toate suferințele, făcînd în toată vremea lucrurile evanghelistului și împlinindu-și întru toate slujba sa (II Timotei 4, 5);

Preotul trebuie să conlucreze totdeauna cu Dumnezeu la mîntuirea sufletelor omenești (I Corinteni 3, 6-9; 15, 10; II Corinteni 6, 1);

Preotul trebuie să fie slujitor al lui Hristos, Dumnezeu și Mîntuitorul nostru (Romani 13, 6; II Corinteni 6, 4; Romani 15, 16; I Corinteni 1, 7; I Timotei 4, 6), și slujitor al Evangheliei lui Hristos (Efeseni 3, 7; Coloseni 1, 7, 23);

Preotul este dator să cheme pe cei păcătoși la pocăință (Luca 24, 47; Faptele Apostolilor 17, 30; 20, 21);

Preotul trebuie să învețe calea mîntuirii și să predice iertarea păcatelor (Luca 1, 77; Faptele Apostolilor 12, 26; 16, 17; Luca 24, 47; Ioan 20, 23);

Preotul este dator să aducă la credința în Hristos pe cei rătăciți de la adevăr (Faptele Apostolilor 20, 21; Romani 1, 5; 10, 8-14; 16, 26);

Altă datorie a preotului este de a risipi întunericul necunoștinței de Dumnezeu (Matei 5, 14-16; Faptele Apostolilor 10, 6-18; II Corinteni 4, 6);

Preotul trebuie să fie curat, neprihănit, sincer și smerit (II Corinteni 1, 12; I Timotei 2, 2; 4, 12; 5, 2, 22; Faptele Apostolilor 20, 13, 15);

Altă datorie a preotului este de a fi plin de iubire pentru turmă și pentru toți oamenii (I Corinteni 16, 24; I Tesaloniceni 2, 8; II Corinteni 2, 4; 12, 25; Filipeni 1, 2; 4, 1);

Preotul nu trebuie să fie iubitor de sine, ci cu dragoste către toți și răbdător cu cei păcătoși (I Corinteni 8, 13; 9, 12, 27; 10, 32; I Tesaloniceni 2, 17; I Timotei 6, 11; ș. a.);

De asemenea, preotul trebuie să fie exemplu de dragoste, de credință și de fapte bune și să lucreze la mântuirea tuturor, fără scopuri de câștig, de laudă sau altceva de acest fel (I Timotei 3, 2; 6, 11; II Timotei 2, 22; Faptele Apostolilor 20, 23; I Tesaloniceni 2, 4).

Părinților și fraților,

Toate aceste îndatoriri și reguli pastorale și altele mai mari ca acestea au fost date în scris păstorilor Bisericii încă din epoca apostolică și au fost împlinite cu prisosință de marele Apostol Pavel și de ceilalți sfinți și dumnezeiești Apostoli și păstori ai Bisericii lui Hristos din vremea primară a Bisericii creștine. Sfântul Ioan Gură de Aur, arătând despre sfințenia ce trebuie a o avea preotul totdeauna, dar mai ales când slujește dumnezeiasca Liturghie, zice: „Mai curată decât razele soarelui trebuie să fie mîna ta, o, preote, de vreme ce înjunghii cu ea pe Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatele lumii“ (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 54, p. 454). Iar Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că „preotul, chiar de s-ar îngriji foarte mult să fie viața lui sfîntă, dar dacă de cei ce îl ascultă nu se va îngriji, atunci se va munci în focul cel de veci ca un păcătos“. Tot acest Sfînt Părinte zice că „preotul, de va sluji cu nevrednicie dumnezeiasca Liturghie, este al doilea Iuda și mai greu decât Iuda se va munci în focul cel veșnic“. Sfîntul Părinte Ioan Gură de Aur mai spune că „episcopul sau preotul care este neiscusit în știința Sfintelor Scripturi și în învățăturile Sfinților Părinți, precum și în filocalia lucrătoare, adică în trăirea după Dumnezeu, se face pierzare tuturor celor păstoriți de el“ (Cuv. din Prolog, luna iulie, p. 85).

Iată, dar, cei ce am primit pe lîngă călugărie și sarcina grea a preoției, cît de mare este răspunderea noastră în fața lui Dumnezeu și cît de multe și mari datorii avem ca preoți și slujitori ai Altarului. De aceea, să ne trezim și să rugăm bunătatea cea nemărginită a lui Dumnezeu să ne ajute, cu darul Său, să facem măcar cît de puțin din aceste sfinte și mari datorii, ca să nu fim osîndiți în munca veșnică pentru lenevirea, nesimțirea și nepurtarea noastră de grijă. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE VREDNICIA PREOȚIEI ȘI DESPRE OSÎNDA PREOȚILOR CARE DAU SFINTELE TAINÉ CELOR NEVREDNICI

*„Ce voi zice și ce voi lăuda, căci
darul preoției covârșește cuvîntul și
mintea” (Sfîntul Efrem Sirul, Cuv.
despre preoție, tom. 3, p. 18, 1823).*

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Despre două lucruri voi vorbi în cele ce urmează: întîi despre vrednicia mare a preoției, iar apoi despre vinovăția și osînda ce ne așteaptă pe noi, preoții, de vom da prea ușor, și fără o cercetare amănunțită, Prea Curatele Taine la cei nevrednici. După cum subiectele cuvîntului sînt două, tot astfel și folosul va fi îndoit dacă vom lua aminte la cele ce urmează.

La cel dintîi punct aș dori ca noi, cei împodobiți cu darul preoției, să ne aducem aminte de ziua cea mare a Judecării de apoi, cînd ni se va cere, după măsura vredniciei și a dregătoriei ce ni s-a dat, dobîndă și lucrare demnă de o treaptă așa de mare și înfricoșată. De vom avea totdeauna această sfîntă grijă în minte și ne vom sili cu toată puterea să lucrăm cele vrednice de cinstea avută, vom auzi și noi în ziua aceea fericitul glas: *Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune* (Luca 19, 17-19). Iar dacă ne vom lenevi și vom fi fără purtare de grijă, pentru marea răspundere ce o avem ca preoți ai lui Dumnezeu, cu mare urgie vom auzi de la El în ziua cea mare a Judecării de apoi: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul veșnic care este gătit diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 41).

Vorbind despre vrednicia mare și înfricoșată a preoției, cu cuvintele Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Efrem Sirul, vom spune: „O, minune prea slăvită! O, putere nebiruită! O, înfrico-

șată taină a preoției, gândită și sfântă, cinstită și neprihănită, pe care Hristos, după ce a venit, a dăruit-o celor vrednici! Cad și mă rog cu lacrimi și cu suspinuri, ca să privim ca într-o oglindă la comoara aceasta a preoției. Comoară zic, celor ce o găsesc pe dînsa după vrednicie și cu cuvioșie. Căci este pavază strălucită și neasemănată, turn neclintit și zid nebiruit. Este temelia întărită care de la pămînt se apropie pînă la bolta cerului. Și ce zic eu, fraților, că de crugurile cele prea înalte ale cerului se atinge; la însăși cerurile cerurilor se suie fără oprire și în mijlocul îngerilor fără de trup petrece cu strălucire și cu înlesnire. Și ce zic, în mijlocul puterilor celor de sus se face vorbirea cu însuși Stăpînul îngerilor și Ziditorul și Dătătorul de lumină și pe cît voiește îndată ia îndrăzneală. Nu voi înceta, fraților, de a slăvi treapta vredniciei voastre, pe care Sfînta Treime a dat-o fiilor lui Adam" (Cuvînt despre preoție, tomul 3, p. 17).

Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice cum trebuie să fie viața preotului, față de această mare cinste a preoției, astfel: „Se cade preotului să fie sfînt și cu sufletul și cu trupul. Să fie stîlp de foc pentru ca să lumineze biserica, adică poporul lui Dumnezeu, și să fie mai curat decît razele soarelui pentru ca să nu-l lase pustiu Duhul Sfînt" (*Mărgăritare*, Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuvînt despre vrednicia și nevrednicia preotului, p. 246-247). În acest cuvînt dumnezeiescul Părinte Maxim, arătînd cît de sfînt trebuie să fie preotul, zice: „Deci, pentru aceasta, care preot nu este sfînt, să fugă departe de liturghie ca să nu ardă și trupește și sufletește". Apoi zice: „Preotul cel bun și adevărat trebuie să fie evlavios, curat, învățător, smerit, să nu fie bețiv, să-și înfrîneze limba, să nu poarte mînie, nici să fie iubitor de argint, ci milostiv și în toate să fie primitor de străini; cu toții, mici și mari, să fie dragăstos și în pace, să nu ia dobîndă de la cei pe care îi împrumută, să nu blesteme și să nu afurisească pe nimeni, nici să se facă negustor pentru ca să nu spună minciuni. Osîndirea să nu o primească, să nu glumească pentru a face pe alții să rîdă, să nu vorbească cuvinte deșarte; să vorbească cele ce sînt spre folosul celor ce îl ascultă și ceea ce vorbește să fie din dumnezeiasca Scriptură; să nu fie lacom la bucate și iubitor de desfătare, ca să nu scîrbească pe Duhul Sfînt; să nu răspundă cu mînie și cu urgie, ci cu smerenie la toți; să nu se trufească cu nimic, nici să zavistuiască cîștigul altora; pe cel ce l-a ocărît pe el să-l ierte din toată inima și înaintea tuturor, mai înainte de a apune soarele; să cerceteze cu blîndețe pe cei păcătoși și cu frică de Dumnezeu să-i dojenească; să nu întărite pe cineva, nici bogat, nici sărac. Acestea toate să le pă-

zească preotul cu multă nevoință și chibzuință. Iar de nu va purta grijă de acestea și nu le va păzi bine pentru folosul de obște al celor care învață de la el, i se cade să-și spînzure de gît o piatră de moară și să se arunce în mare, pentru că a călcat poruncile Domnului și nu s-a îngrijit de această învățătură“ (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, p. 248).

Așadar, părinților și fraților, poate v-am îngreunat auzul unora, scriind despre cum trebuie să fie viața preotului. Dar nu este bine pentru noi să fim indiferenți și fără grijă cînd ni se vestesc unele ca acestea de la Sfinții și dumnezeieștii Părinți, care trebuie să fie cunoscute de toți cei ce ne-am încumetat să primim înfricoșata taină a preoției. Sfîntul Ioan Gură de Aur, vorbind despre însemnătatea dregătoriei preoțești, zice: „Mare este dregătoria preoților, căci pentru aceasta și marele Pavel zice: *Ascultați pe învățătorii voștri și vă supuneți lor și îi aveți pe ei întru cinste* (Evrei 13, 17; Romani 13, 17; I Petru 11, 17). Apoi, zice către cei credincioși: „Tu porți grijă numai de ale tale; și dacă pe acelea le vei rîndui bine, nici o grijă nu vei avea pentru ceilalți; dar preotul, chiar de își va economisi bine viața, însă dacă pentru toți cei dimprejurul său nu va purta grijă cu mare silință, împreună cu cei răi se va duce în gheenă“ (*Impărțirea de grîu*, Cuv. 52, p. 136). Apoi, arătînd că dregătoria cea mare a preoției Legii Harului covîrșește pe cea a Legii vechi, luînd cuvîntul Mîntuitorului din Evanghelie, zice: „Pe scaunul lui Moise au stat cărturarii și fariseii... Iar acum nu mai putem zice că pe scaunul lui Moise au șezut cărturarii și fariseii, deoarece preoția Legii Harului nu mai stă pe scaun de prooroci, ci pe scaunul lui Hristos. Pentru aceasta, și marele Apostol Pavel zice: *În locul lui Hristos vă rugăm...* Nici îngerii, nici arhanghelii — zice Sfîntul Ioan Gură de Aur în continuare — nu pot să lucreze cele ale preotului, care îi sînt date lui de Dumnezeu“ (*Ibidem*, p. 439).

Bucurie și uimire, spaimă și frică îmi trece prin minte, auzind din gura acestui dumnezeiesc Părinte la cîtă cinste s-au suit preoții lui Hristos. Bucurie și uimire, că fiii lui Adam s-au învrednicit de un așa mare dar; iar frică și spaimă cînd mă gîndesc că, deopotrivă cu cîntea, se va cere de la preoți și datoria acestei sfinte și mari dregătorii și după măsura dregătoriei și a cinstei se va cere și lucrarea, după cum este scris: *Cei tari, tare se vor bate și căruia i s-a dat mult, mai mult se va cere de la dînsul* (Luca 12, 48). Acestea le avea în vedere și Sfîntul Ioan Gură de Aur cînd muștra pe cei ce rîvneau să ajungă

episcopi, fără însă a cunoaște greutatea răspunderii, căci iată ce zice: „De ai fi știut tu că episcopul trebuie să fie al tuturor, purtând sarcinile tuturor, că ceilalți de se vor mînia vor avea iertare, iar el nicidecum și că ceilalți de vor greși vor avea dezvinovăție și lăsare multă, iar el nici una, atunci nu te-ai fi silit la dregătorie și nu ai fi alergat“ (*Ibidem*, p. 440). Pe cei luptați de ispita de a se face preoți, rîvnind la dregătoria aceasta cu orice preț, îi sfătuiește cu tărie, zicîndu-le: „Cînd vei pofti preoție, pune împotrivă gheena, pune împotrivă darea de seamă de acolo, pune împotrivă viața fără de grijă, pune împotrivă măsura muncii. Că de vei greși ca om, nimic de acest fel nu vei pătimi, dar preot fiind, te-ai pierdut“ (*Ibidem*).

Din cele de mai sus putem înțelege că, într-adevăr, mare este dregătoria și cinstea arhierescă, dar să știm că, după măsura dregătoriei și a cinstei, mai mult vom fi pedepsiți în ziua Judecării de apoi, dacă nu se vor găsi la noi fapte bune pe măsură cu dregătoriile și cinstea ce am vrut să le luăm asupra noastră.

Fiindcă puțin mai înainte am amintit și de darul și datoria episcopului de a hirotoni numai preoți vrednici, m-am gîndit să povestesc o istorioară sfîntă din cuvintele Sfinților Părinți, care va aduce mult folos duhovnicesc Prea Sfinților episcopi.

Se zice că înainte de adormirea sa, Părintele nostru Leon, episcopul Romei celei vechi, acesta a mers la mormîntul marelui Apostol Petru și a stat acolo patruzeci de zile și patruzeci de nopți nemîncat, rugîndu-se Sfîntului Apostol cu lacrimi multe ca să se roage la rîndul lui, lui Dumnezeu, pentru a i se ierta păcatele făcute ca om în această lume. La sfîrșitul celor patruzeci de zile i s-a arătat noaptea verhovnicul Apostol Petru, spunîndu-i: „M-am rugat lui Dumnezeu mult pentru tine și, iată că, ți-a iertat toate păcatele tale, afară de hirotonii. Pentru acelea însă nu m-a ascultat Milostivul Dumnezeu, căci dacă ai hirotonit bine sau rău, vei da seama pentru aceasta“. Iar el, auzind aceasta, s-a întristat foarte tare și în puține zile a plecat la Domnul (*Mărgăritare*, Sfîntul Ioan Gură de Aur, p. 253).

În continuare vom vorbi despre al doilea subiect pe care l-am amintit la început, adică despre marea primejdie ce-i așteaptă pe preoții care dau Sfintele Taine la popor fără a-i cerceta cu grijă. Se vede azi, mai mult ca oricînd, această nepăsare și netemere de Dumnezeu la mulți dintre preoții mireni, ba chiar și la unii din sfintele mănăstiri. Au ajuns unii din frații noștri duhovnici să considere că pot fi mai milostivi decît însuși Dumnezeu și, nevrînd să mai țină nicidecum cont de scumpătatea sfintelor canoane, se folosesc în practicarea Tainei Sfintei

Spovedanii numai de iconomia (pogorământul) lor, fără nici o socoteală și, luînd de la sine putere cu îndrăzneală, dezlegă cele nedezlegate de canoanele Apostolești, Sobornicești și părintești și, cu păreri proprii, încearcă să răstălmăcească și să strice hotărîrile canonice. Să știe duhovnicii că de vor folosi în practicarea spovedaniei o iconomie nepotrivită față de scumpătatea sfintelor canoane, la greutatea păcatului celui ce se pocăiește, în loc să lucreze la îndreptarea sufletelor și vindecarea lor, vor fi ca păstorii cei neiscușiți și, în loc să scoată turma lor din prăpastie și din loc mocirlos, ei vor lăsa oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos să cadă în prăpastia păcatelor, dîndu-le astfel hrană nevăzuților lupi. Va fi de ajuns să se piardă numai o oaie, pentru care S-a răstignit Hristos, ca să fie și ei osîndiți.

Poate va zice careva dintre duhovnici: „Eu am putere să leg și să dezleg, căci această putere mi s-a dat de către arhiereu, cînd m-a hirotonit duhovnic“. Într-adevăr, ai putere, dar nu nelimitată. Căci de ar fi fost nelimitată, atunci nu ar mai fi fost nevoie de canoanele Sfinților Părinți, care sînt dreptare după care atît episcopii, cît și preoții duhovnici, se pot orienta ce trebuie să lege și ce trebuie să dezlege și cum să le folosească cu scumpătate și iconomie pentru îndreptarea și vindecarea sufletelor bolnave de patimi și păcate.

Să vă dau o pildă din legile civile:

Cineva este judecător, procuror sau legiuitor și, fiindcă are dregătorie și putere, ar trebui ca el singur să hotărască la toate procesele sentința de iertare sau de condamnare a celor pe care îi judecă, fără să țină cont de articolele de lege. Oare poate spune cineva că un judecător ca acesta a judecat drept? Cred că nu. Deoarece chiar dacă este acesta procuror, judecător, magistrat sau chiar mai mare peste aceștia toți, totuși trebuie să țină seama de hotărîrile legii, de codul civil sau militar, de constituția țării respective. Deci, dacă la judecarea celor din afara Bisericii se face această dreptate, necesară pentru îndreptarea oamenilor, cu atît mai mult judecătorii puși de Duhul Sfînt în Biserică, cărora li s-a încredințat de la Hristos judecata sufletelor și puterea de a lega și dezlega păcatele oamenilor, vor trebui să țină cont de mărturiile veșnice și drepte ale legii lui Dumnezeu.

Iar că sfintele canoane sînt legiuri ale Duhului Sfînt, care au mai mare putere decît legile împărătești și chiar decît tipicurile bisericesti, acestea cred că le știu frații noștri, preoți și duhovnici. Dacă totuși cineva mai are nelămuriri, să caute la trimerile următoare: canonul 1, 4, al Sinodului IV Ecumenic; canonul 8 al Sinodului III, cartea o sută, titlul 2, rînduiala a 11-a

a lui Fotie și titlul 1, canonul 2; Sfântul Ioan Hrisostom, cuvîntul 47 la Evanghelia de la Matei și cuvîntul 6 la Andiante; Matei Vlastares la novela 131 a lui Justinian, canonul 16, litera L. Să citească cu atenție și Prolegumena de obște despre Sfintele Canoane (vezi la Pidalionul de Neamț, ed. 1844, p. 8 și cele 14 înțelesuri sau cinstiri ce trebuie știute de obște la toate Sfintele Canoane).

Iar fiindcă duhovnicul nu este numai judecător, ci și doctor și părinte, este bine să țină seama că nici doctorii nu dau doctoriile fără chibzuială și că rețetele sînt potrivite cu boala fiecăruia, ca nu cumva în loc de sănătate, să se pricinuiască acelui bolnav agravarea bolii sau moartea. Cel ce este cu adevărat părinte, în povățuirea și îndreptarea fiilor săi, nu va folosi în toată vremea numai mila, ci, neapărat, cîteodată și varga și alte pedepse cuvenite după greșelile lor, pentru ca să nu ajungă la cele scrise: *Părintele care cruță varga urăște pe fiul său* (Proverbe 13, 25). Însuși Dumnezeu nu este numai milostiv, ci și drept. De aceea, proorocul David, prin Duhul Sfînt, a zis: *Mila și judecata Ta voi cînta Ție, Doamne* (Psalm 100, 1). Într-adevăr, Dumnezeu este milostiv și îndelung răbdător, dar și drept Judecător; ba chiar, spun Sfinții Părinți, noi trebuie să ne temem mai mult de mila decît de dreptatea Lui, căci dacă vom supăra dreptatea Lui vom putea alerga la mila Lui, iar dacă vom supăra mila Lui, unde vom mai alerga? De aceea, să ne aducem aminte cu frică de cuvîntul scris: *Căci mila și mînia de la El sînt și peste cei păcătoși va odihni mînia Lui* (Isus Sirah 5, 7).

Așadar, trebuie ca părinții duhovnici să țină cont de tăria și scumpătatea sfintelor canoane, iar unde ele hotărăsc legare să lege și unde hotărăsc dezlegare să dezlege. Să țină cu dreaptă cumpănă legătură dintre scumpătatea și iconomia lor, căci, astfel, și pe sine și pe fiii lor duhovnicești îi vor folosi spre mîntuire. De asemenea, este bine să-și aducă aminte părinții duhovnici și de învățătura marelui Părinte Ioan Gură de Aur care zice: „Leagă bine pe cel păcătos pînă ce va îmblînzi pe Dumnezeu; nu-l lăsa nelegat, ca nu cumva să fie legat de urgia lui Dumnezeu. Dacă îl voi lega eu, Dumnezeu nu-l mai leagă; iar dacă nu-l voi lega, îl așteaptă pe el legăturile cele veșnice și nedezlegate. Căci *dacă ne-am judeca pe noi înșine, nu am fi judecați de nimeni*“ (I Corinteni 11, 31). Apoi continuă: „Să nu crezi că aceasta este cruzime și neomenie, ci ea se naște din blîndețe, din dorința de vindnecare și buna îngrijire. Dar vei zice că i s-a dat un timp destul de lung ca pedeapsă. Cît timp? Un an, doi ani, sau trei? Eu nu caut la mulțimea timpului sau a anilor, ci

la îndreptarea sufletului... Dacă cel păcătos s-a umilit, dacă s-a pocăit, atunci s-a făcut totul; dacă nu s-a întâmplat aceasta, atunci timpul îndelungat nu folosește la nimic! Noi nu căutăm să vedem dacă rana a fost legată un timp mai îndelungat, ci dacă legătura a folosit la ceva. Dacă a folosit și într-un timp mai scurt să n-o mai pui. Iar dacă n-a folosit la nimic, pune-o și peste zece ani. Aceasta să-ți slujească ție de hotar pentru dezlegarea răni: dobândirea și vindecarea răni celui legat de păcate" (Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentariu la II Corinteni 19; Sfântul Simeon Tesaloniceanul, cap. 5, p.251-264).

O, cât de minunat îndreptar pentru părinții duhovnici sînt aceste cuvinte aurite ale dumnezeiescului Hrisostom. Din ele se înțelege că *atît scumpătatea cît și economia sau pogorămîntul canonisirii trebuie să se facă după măsura rîvnei de îndreptare și după arătarea roadelor de pocăință de către cel legat care se pocăiește*. Cine va dori să studieze mai pe larg problema canonisirii, să citească despre aceasta în *Pravila Bisericească* a lui Nicodim Sachelarie (1940, p. 101-104).

Același sfînt Ioan Gură de Aur, arătînd că preoților duhovnici, care sînt păstori duhovnicești ai turmei lui Hristos, li se cade să lucreze cu mare silință și sîrguință la curățirea și vindecarea oilor cuvîntătoare, bolnave și rănite de păcate, alegîndu-le dintre cele sănătoase pentru a nu le da hrana cea Prea Sfîntă a Trupului și Sîngelui Domnului, zice: „Precum la turmă, unde unele oi sînt sănătoase, iar altele sînt pline de rîie, este nevoie ca păstorii să le aleagă pe cele bolnave de cele sănătoase, să le închidă și să le țină la întuneric și să le dea altă hrană, nelăsîndu-le să se împărtășească nici de apa limpede, nici de pășune curată, nici de izvorul cel curat de dinafară, tot astfel și părinții duhovnici pe cei bolnavi cu păcatul trebuie să-i despartă de cei sănătoși pînă ce se vor tămădui" (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 34, p. 450).

Iată cu cîtă grijă sfîntă acest dumnezeiesc Părinte și mare dascăl al Bisericii lui Hristos, apără cinstea și scumpătatea Prea Curatelor și neprețuitelor Taine ale lui Hristos și cum învață pe părinții duhovnici să aleagă pe cei bolnavi de cei sănătoși pînă la vindecare. Același sfînt zice că cei nevrednici de a se împărtăși cu Sfintele Taine nu numai că trebuie să fie deosebiți spre canonisire, dar nici în biserică să nu stea în timpul Liturghiei celor credincioși, ci să iasă din biserică odată cu cei chemați. Iată cuvintele lui: „Masa este împărătească. Îngerii slujesc la masă. Insuși Împăratul este de față și tu stai căscînd; mîinile îți sînt întinate și nici o purtare de grijă nu ai? Nu-ți aduci

aminte ce a pățit cel ce nu avea haină de nuntă?" Și apoi zice: „Cei ce nu sînt vrednici să se împărtășească, să iasă din biserică odată cu cei chemați, cînd va auzi pe diacon că strigă: Cîți sînteți chemați, ieșiți... Căci cei ce nu se împărtășesc sînt întru pocăință și cei ce sînt întru pocăință să se depărteze cînd sînt de față Prea Curatele Taine, fiindcă ei cu nimic nu se deosebesc de cei chemați“ (*Ibidem*, p. 457).

Apoi, arătînd cît de cucernică și sfîntă trebuie să fie cugețarea noastră față de Trupul și Sîngele Domnului cînd ne împărtășim, zice: „Cînd vei vedea Trupul Domnului pus înaintea, zi către tine așa: Pentru Trupul acesta nu mai sînt eu pămînt și cenușă, nu mai sînt rob, ci liber. Pentru aceasta nădăjduiesc să iau cerurile și bunătățile din cer, viața cea fără de moarte, partea îngerilor, petrecerea împreună cu Hristos. Trupul acesta, pironindu-se și bătîndu-se, nu l-a suferit moartea. Pe Trupul acesta văzîndu-l răstignit soarele, și-a ascuns razele sale. Pentru aceasta și catapeteasma s-a rupt, pietrele s-au despiciat atunci și tot pămîntul s-a cutremurat... Trupul acesta, neputînd să-l mistuiască iadul și moartea, i-a vărsat pe toți cei din iad afară, căci, după cum balaurul cel babilonesc, după ce a luat hrana a crăpat în mijloc, astfel a pățit și moartea cînd a primit Trupul Stăpînului. Trupul acesta ni l-a dat nouă să-l tăiem și să-l mîncăm... Trupul acesta care stă de-a dreapta slavei întru cele înalte, după cum mai înainte prin Duhul Sfînt s-a zis: *Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea...* (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 55, p. 61).

În încheierea acestui cuvînt, în care s-a vorbit, pe scurt, despre vrednicia preoției și osînda preoților care vor da Sfintele Taine celor nevrednici, ca o concluzie și pecete peste toate cele zise, redăm cuvintele aceluiași sfînt, Ioan Gură de Aur, potrivit căroră „preotul care slujește cele sfinte și se împărtășește cu nevrednicie, este asemenea cu cei ce L-au răstignit pe Hristos și L-au împuns pentru ca să-I verse Sîngele“ (*Mărgăritare*, Sfîntul Ioan Gură de Aur, p. 252).

Părinților și fraților,

La sfîrșit îmi cer iertare de la toți, și mai ales de la cei împodobiți cu darul preoției, că am îndrăznit să vă aduc aminte de cele pe care poate le știați. Prin cele arătate am vrut ca și pe mine păcătosul să mă trezesc și pe frații mei să-i folosesc, după puterea mea de pricepere, pentru ca toți, cu mila Domnului, să ne păzim și să nu ne facem vinovați de Trupul și Sîngele Domnului, spre a nu fi osîndiți de mînia cea dreaptă a lui Dumnezeu. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PREGĂTIREA PENTRU SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE ȘI DESPRE OSÎNDA PREOȚILOR CARE DAU SFINTELE TAINЕ CELOR NEVREDNICI

„Să se cerceteze omul pe sine și după aceea să mănince din pîine și să bea din pahar. Căci cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă sîeși mănîncă și bea, nesocotînd Trupul Domnului” (I Corinteni 11, 28-29).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

În predica anterioară s-a arătat cîte ceva despre preoția Legii vechi și preoția Legii harului, precum și unele din multele datorii ale preotului Bisericii lui Hristos. Am socotit că este bine să amintesc și unele lucruri despre pedeapsa mare pe care o vor lua preoții în ziua Judecării de apoi, dacă vor da Sfintele Taine celor nevrednici și despre pedeapsa celor ce se vor împărtăși cu Prea Curatele Taine nevrednici fiind.

Trebuie să știm că nu numai acei creștini ce primesc Prea Curatele Taine cu nevrednicie se vor munci în veci, ci mult mai mare muncă vor lua acei preoți care, știind pe cineva nevrednic, îl vor împărtăși cu Trupul și Sîngele Domnului.

Iată ce zice Sfîntul Ioan Gură de Aur în această privință: „Să știți voi, diaconilor care slujiți, și voi, preoților, care împărtășiți darurile acestea, că nu mică muncă zace asupra voastră dacă, știind la cineva vreo răutate, îi veți îngădui să se împărtășească de masa aceasta. Sîngele lui Hristos din mîna voastră se va cere. Chiar vreun voievod de ar fi, sau eparh, sau chiar cel încoronat cu coroană; dar dacă cu nevrednicie se apropie, oprește-l pe el, căci mai mare stăpînire ai tu decît aceștia. Căci dacă ți s-ar fi încredințat ție să păzești curat pentru turmă vreun izvor de apă și ai fi văzut vreo oaie avînd pe bot mult noroi, cu siguranță nu ai fi lăsat-o pe ea să se plece și să tulbure curgerea cea

limpede. Iar acum nu izvor de apă, ci de Sînge și de Duh încredințându-se ție, și văzînd pe cei ce au păcat mai cumplit decît tot poporul că se apropie, nu te scîrbești și nu îl oprești? Ce iertare vei avea pentru aceasta? Pe voi Dumnezeu v-a cinstit cu această cinste ca să alegeți și să deosebiți unele de altele. Aceasta este dregătoria voastră, aceasta este întărirea și cununa, iar nu cu haină albă și strălucită îmbrăcîndu-vă, să înconjurați, căutînd pe cei vrednici. Și de unde știu, vei zice, pe cutare sau pe cutare? Nu pentru cei neștiuți îți zic, ci pentru cei cunoscuți. Dar să zic ceva mai înfricoșat. Nu este așa rău a intra înăuntru cei îndrăciți, precum ar fi dacă ar intra aceștia care, zice Pavel Apostolul, au călcat pe Hristos și au socotit Sîngele Legii a fi de obște, și au ocărît Darul Duhului. Mai rău este cel ce a păcătuit și se apropie, decît cei îndrăciți, căci aceia pentru că sînt îndrăciți nu se muncesc, iar aceștia, cînd se apropie cu nevrednicie, la muncă veșnică se dau. Deci nu numai pe aceștia să-i gonim, ci pe toți pe care îi vom vedea că se apropie cu nevrednicie... Nu da sabie în loc de hrană... Iar dacă preotul, mult iscodind, nu a știut pe cel rău, nu are nici o vină“. Apoi zice: „Ci măcar din nebunie de va veni cineva să se împărtășească cu nevrednicie, oprește-l, și să nu te temi. Teme-te de Dumnezeu, nu de om! Iar de te vei teme de om, și dînsul va rîde de tine; iar dacă de Dumnezeu te vei teme și oamenilor vei fi întru cinste. *Iar dacă tu nu îndrăznești, la mine adu-l! Nu-i voi îngădui să facă aceasta. De suflet mă voi despărți mai înainte de a da Sîngele stăpînesc cu nevrednicie și sîngele meu voi vărsa mai înainte de a da Sînge atît de înfricoșat celui ce nu i se cuvine.* (Impărțirea de grîu, Buzău, 1833, Cuv. 55, p. 458-459).

Vedeți, frații mei preoți, cît de mare și de fierbinte era hotărîrea acestui dumnezeiesc și mare dascăl al Bisericii lui Hristos de a se jertfi pe sine, pentru a apăra scumpătatea Prea Sfintelor Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului? Ați auzit în cele de mai sus că nu mică muncă ne așteaptă pe noi, preoții, dacă, știind pe cineva nevrednic, vom îndrăzni să-i îngăduim să se împărtășească. Deci să ne fie aceste învățături spre mărturie și frică de Dumnezeu în viața noastră de slujitori ai Sfintelor Altare.

În continuare să spunem cîte ceva despre pregătirea celor ce vor să se împărtășească cu Prea Curatele Taine. Tuturor celor ce vor să se apropie de înfricoșătoarele Taine ale lui Hristos le dăm acest sfat potrivit, care este o cale de mijloc. Așadar, ei nu trebuie nici toate a le arunca la Dumnezeu și să se lenevească, nepregătîndu-se după putere; dar nici, silindu-se la nevoință după puterea lor și ostenindu-se, să li se pară că toate le-au isprăvit

și să se mîndrească, părăindu-li-se că au împlinit tot și că se pot apropia cu toată vrednicia de Sfintele Taine.

Vom arăta puține lucruri care trebuie să fie cunoscute de cei care doresc să se unească cu Hristos prin împărtășirea cu Prea Curatele Sale Taine.

Mai întîi trebuie să știm că pregătirea noastră pentru Sfînta Împărtășanie este îndoită, adică trupească și sufletească. Cea trupească constă în post, înfrînare de la poftele trupesti, priveghere, plecări de genunchi și alte osteneli prin care să se curățe și să se ușureze trupul de cele care îl îngreunează, îl aprind și îl spurcă. Pregătirea sufletească cuprinde: spovedanie curată la duhovnic, citirea pravilei (adică a rugăciunilor după rînduiala din Ceaslov) și a altor rugăciuni făcute cu frică de Dumnezeu, cu luare aminte și cu umilință. Apoi cel ce se împărtășește trebuie să nu fie certat cu nimeni, să nu poarte mînie împotriva cuiva, să ierte tuturor celor ce i-au greșit cu ceva, aducîndu-și aminte de cuvintele Mîntuitorului, Care zice: *De veți ierta oamenilor greșelile lor, și Tatăl vostru Cel din ceruri vă va ierta vouă greșelile voastre*. De asemenea, să se silească după putere ca să nu aibă nimeni ceva asupra sa (Vezi *Învățătura de credință*, București, p. 296-297).

Iubiți credincioși,

Fiindcă s-a spus mai sus că una din faptele bune ale celui ce se apropie de împărtășirea cu Prea Curatele Taine este și *postul*, trebuie să știm că postul este îndoit: *trupesc și duhovnicesc*. Pentru cel care nu este bolnav *postul trupesc* s-ar mărgini la acestea: postirea celor patru posturi de peste an care sînt rînduite de Sfinții Apostoli și de Sfinții Părinți, precum și a zilelor de miercuri și vineri. Cine va vrea să prisosească dreptatea lui, să țină și postul de luni. Aceste zile se vor posti tot timpul anului, afară de timpul cînd Biserica dezleagă, potrivit Tipicului Mare. Toți creștinii au datoria ca, pe lîngă cele arătate mai sus, să postească și ajunurile Nașterii lui Hristos și a Botezului Domnului, în ziua Înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie) și în ziua tăierii capului Sfîntului Ioan Botezătorul (29 august).

Înfrînarea la masă înseamnă a nu mânca chiar pînă la săturare. Cel ce se pregătește să se împărtășească, trebuie să se înfrîneze și de la masa de seară, iar cei căsătoriți să se înfrîneze de la soțiile lor în sfintele posturi, în sîmbete, duminici și sărbători, precum și cel puțin o săptămîină înainte de a primi

Sfintele Taine și trei zile după ce s-au împărtășit. Însă această înfrînare de la împreunare, atât în posturi, cât și în zilele amintite, trebuie să se facă cu învoirea ambilor soți pentru a petrece în post și rugăciune, după cum ne învață Sfântul Apostol Pavel (I Corinteni 7, 5; Sfântul Timotei can. 5, 13; Sfântul Dionisie can. 3; P.M.G. cap. 171; Sfântul Simeon Tesalonicianul, can. 9, 16, ș. a.)¹.

La fel și clericii sînt datorii să se înfrîneze de la soțiile lor cîteva zile înainte și după săvîrșirea Sfintei Liturghii, pentru vrednicia Sfintei Împărtășanii. (Sfântul Simeon Tesalonicianul, can. 9, 14-15). Valsamon, în răspunsul 4 către Marcu al Alexandriei, zice: „Cei ce nu se înfrînează de împreunarea trupească, cu soțiile lor legitime sîmbăta și duminica, se cuvine să se îndrepte cu canonisiri“, apoi adaugă că se cuvine să se ferească de împreunare în tot Sfântul și Marele Post și în toate vinerile și miercurile (*Pidalionul*, M. Neamț, 1844, p. 451). De asemenea, nici Prea Curatele Taine, nici sfînta anaforă, nici aghiasmă mare sau mică nu poate lua, nici sfintele icoane nu le poate săruta cel care în ziua aceea s-a aflat trupestă cu soția sa (vezi canoanele cele de mai sus și P.M.B. cap. 166-170; Sfântul Simeon Tesalonicianul, can. 4, 100).

Mai fericiți și mai cucernici sînt cei care măcar șapte zile înainte de a se împărtăși cu Prea Curatele Taine se înfrînează de la împreunarea cu soțiile lor și se pregătesc cu post și cu rugăciune stăruitoare. Pentru că dacă Moise a primit poruncă de la Dumnezeu să curățească pe poporul lui Israel cu post, cu rugăciune și cu înfrînarea de la soții, trei zile înainte de a se pogorî El pe muntele Sinai, spre a se face vrednici nu de a se sui pe Sinai, ci de a se apropia de poalele muntelui pe care urma să se pogoare Dumnezeu, oare cu cît mai mare pregătire ar trebui să aibă acei creștini care se apropie nu de muntele Sinai, ci de însuși Dumnezeu? Atunci s-a zis că dacă cineva se va atinge de muntele Sinai, unde trebuia să se pogoare Dumnezeu, cu pedeapsa uciderii va sfîrși (Ieșire, cap. 1). Creștinii care nu se apropie de muntele Sinai, ci vor să se atingă și să se împărtășească cu Trupul și Sîngele Fiului lui Dumnezeu, de nu se vor pregăti pe sine mai mult ca aceia, cum vor scăpa de pedeapsă

1. Pregătirea pentru primirea Prea Curatelor Taine ale lui Hristos este o datorie deopotrivă de mare, atât pentru călugări cît și pentru mireni; dar pe lîngă îndatoririle pe care îi privesc și pe unii și pe alții, s-au pus aici și unele care revin numai celor din urmă.

pentru negrijă și neevlavie față de focul dumnezeirii pe care vor să-l primească?

Să spunem câteva lucruri și despre postul duhovnicesc care este mai înalt decît cel trupesc, dar cu cît este mai folositor, cu atît este mai greu de ținut. Postul duhovnicesc pentru a fi împlinit, este necesar ca omul să-și păzească mintea de gîndurile care o spurcă și o răspîndesc la cele deșarte și trecătoare. Precum trupul are lumea lucrurilor, așa și mintea are lumea duhurilor și a gîndurilor; și după cum trupul poate desfrîna sau face alt fel de păcat prin lucruri, tot astfel și mintea desfrînează sau face alte păcate prin gînduri (*Filocalia*, vol 2, Sfîntul Maxim Mărtursitorul, C. 53, C. 64). De asemenea, cel ce se împărtășește cu Prea Curatele Taine trebuie să aibă mare grijă și de paza celor cinci simțuri: văzul, auzul, mirosul, gustul și pipăitul. Acestea, după mărturia Sfîntului Prooroc Ieremia, sînt ferestrele prin care intră în sufletul nostru moartea păcatului (Ieremia 9, 20).

Trebuie, apoi, să ne păzim limba pentru a nu vorbi minciuni, glume și alte cuvinte deșarte și putrede, deoarece, zice Sfînta Scriptură: *Mulți au căzut prin uneltirile limbii* (Isus Sirah 20, 18-19). Trebuie să postească nu numai limba de cuvinte deșarte, dar nici mîna să nu se atingă de lucru străin, să nu îndrăznească să iscălească acte nedrepte și nici să pipăie cu ea cele ce duc la păcat. Să postească și piciorul spre a nu se duce unde nu-I place lui Dumnezeu.

În sfîrșit, pe lîngă acest post îndoit, adică trupesc și duhovnicesc, despre care în puține cuvinte am amintit aici, cel ce vrea a se împărtăși cu Trupul și Sîngele Domnului să se silească să-și cîștige smerenia inimii și să-și păzească știința gîndului său (conștiința) curată și neprihănită față de toți.

De asemenea, să nu creadă cineva că fericirea lui constă în a se împărtăși cît mai des, ci să știe că împărtășirea presupune o bună pregătire, după putere, cu smerenie, zdrobire de inimă și cu evlavie nefățarnică. În sprijinul acestei învățături aduc mărturia Sfîntului Ioan Gură de Aur care zice: „Mulți se împărtășesc cu Tainele acestea o dată pe an, alții de două ori, iar alții de mai multe ori... Către toți ne este cuvîntul acesta, nu numai către cei de aici, ci și către cei ce sîd în pustie, căci și aceia o dată în an se împărtășesc, iar de multe ori și după doi ani... Așadar, care dintre aceștia sînt mai bine primiți? Cei ce o dată, cei ce de multe ori sau cei ce de puține ori se împărtășesc?” Apoi, arătînd care este adevărata pregătire pentru a fi primită împărtășirea lor, zice: „Cei ce au știința gîndului curată, cei ce sînt cu inima

curată, cei ce au viață neprihănită, întotdeauna să se apropie. Iar cei ce nu sînt într-acest fel, niciodată măcar“ (*Împărțirea de grîu*, Buzău, 1833, Cuv. 53, p. 449). De aici poate înțelege oricine că fericirea celui ce se împărtășește nu stă în a se împărtăși mai des sau mai rar, ci în a se împărtăși cu inima curată și cu neprihănire.

Dar poate va întreba cineva: „Cum pot să mă fac vrednic de o împărtășire așa de scumpă, care cere o atît de mare pregătire?“. La această întrebare voi răspunde nu cu cuvintele mele, ci cu ale Sfîntului Anastasie Sinaitul, care ne spune: „Numai dacă vrei, omule, te vei face vrednic“. Apoi, arătînd care sînt pricinile cele mai de nevoie spre lucrarea acestei vrednicii, zice: „Cunoaște-te pe tine că ești păcătos, părăsește-te de păcate, lipsește-te de vicleșuguri și de mînie, arată fapte de pocăință, apucă-te de curăție și de blîndețe, îndelung rabdă, arată umilință, dă milostenie la săraci și la străini din roada dreptății și roagă-te lui Dumnezeu cu sufletul zdrobit și, astfel, te vei face vrednic“ (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, cuv. 7 al Sfîntului Anastasie Sinaitul, p. 225).

Iubiți frați creștini,

Am văzut în cele de mai sus mărturia dumnezeescului Hrisostom care ne încredințează că fericirea celui ce se împărtășește cu Sfintele Taine nu stă în deasa sau rara împărtășire, ci în a se împărtăși cineva cu pregătire și cu vrednicie. Iar pentru a arăta faptele bune prin care ne putem face vrednici de împărtășirea Sfintelor Taine, am amîntit învățăturile Sfîntului Ioan Gură de Aur și ale Sfîntului Anastasie Sinaitul, care, pe scurt, se cuprind în acestea: a avea știința gîndului (conștiința) curată, a avea inima și viața neprihănită.

Dacă cuvintele Sfîntului Ioan Hrisostom pentru unii par a fi prea subțiri, este bine să le explicăm pe fiecare în parte. A avea „știința gîndului curată“ înseamnă a nu ne muștra conștiința de vreun păcat trupesc sau sufletec, sau a nu avea cineva asupra noastră vreo supărare pentru motivul că l-am nedreptățit cu ceva.

A avea „inimă curată“ este o mare virtute, de vreme ce cei curați cu inima sînt văzători de Dumnezeu, după cuvîntul: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Matei 5, 8). Inimă curată este aceea care s-a curățit de păcate și de răutate. Iar a avea „viață neprihănită“ înseamnă o întreită sfințenie: a trupului, a minții și a inimii, constînd în a nu fi

pătați cu vreun păcat, nici la trup, nici la minte, nici la inimă. Cine are acest lucru a ajuns la culmea fericirii duhovnicești, adică a desăvârșirii în fapta cea bună. Pe unii ca aceștia îi fericeste Duhul Sfânt cînd zice: *Fericiți cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului* (Psalm 118, 1), adică cei care pe calea veacului acestuia curgător călătoresc cu curăția trupească, gînditoare și cu inima curată.

Scriind acestea, mă gîndesc la uneltirile dracilor prin care dau război nevăzut călugărilor și mirenilor credincioși, pentru a-i împiedica să ajungă la această desăvârșire și neprihănire și a le aduce pagubă duhovnicească, prin neunirea cu Prea Curatele Taine, adică cu Hristos Domnul și Mîntuitorul nostru. El a venit în lume din iubire pentru noi, a pătimit pentru a noastră mîntuire, iar în această Sfîntă și înfricoșată Taină ni se dă pe Sine întreg, adică cu Trupul și Sîngele Său. El vrea însă ca și noi întregi să ne dăm Lui, avînd neprihănite inima, mintea și trupul. Numai El știe cît de puțini sînt în această lume cei care se unesc cu Dînsul în acest chip.

Cîtă dragoste și îndurare se poate înțelege din partea lui Dumnezeu în această Taină! Căci El, din atîta iubire ce o are către om, a binevoit să Se dea nouă, să-I mîncăm Trupul și să-I bem Sîngele. Într-adevăr, Păstorul nostru Cel bun și mare nu are asemănare în mila și îndurarea Sa față de neamul omenesc. Căci nu s-a auzit cîndva de vreun păstor, oricît de bun ar fi fost și oricît de mult și-ar fi iubit oile turmei sale, să le fi hrănit pe ele cu carnea trupului său și să le fi adăpat pe ele cu sîngele său. Fiindcă în această înfricoșată Taină și necuprinsă de minte acest lucru se întîmplă, deoarece Păstorul Cel Mare nu cu altă hrană și băutură hrănește și adapă oile Sale cele cuvîntătoare, ci cu Trupul și Sîngele Său. De aceea și dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, înțelegînd această negrăită dragoste a Păstorului nostru Celui din ceruri față de oile Sale de pe pămînt, a zis: „Care păstor își hrănește oile cu măduarele Sale? De multe ori sînt unele mame care după naștere dau pe copiii lor la altele să-i hrănească. Iar El nu a suferit aceasta, ci ne hrănește cu Sîngele Său“ (*Împărțirea de grîu*, cuv. 54, p. 454).

Pe unii îi înșeală vicleanul diavol cu o evlavie și smerenie fățarnică, că nu sînt vrednici de a se împărtăși cu Sfintele Taine. Prin această părută evlavie îi aruncă în lenevire, în nepăsare și în nesimțire față de folosul nespus pe care l-ar cîștiga prin apropierea cu evlavie sinceră de Sfintele Taine. Pe alții îi face să amîne vremea împărtășirii de la un an la altul, de la un post la altul și, astfel, depărtîndu-se prea mult de împărtășirca

cu Trupul și Sîngele Domnului, nu pot nicidecum să sporească în calea lucrării poruncilor lui Dumnezeu. Și cum ar putea, dacă nu vor să se unească cu Ziditorul lor Care a zis: *Rămîneți întru Mine și Eu întru voi...*, *căci fără de Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5-6). Pe alții nici chiar la bătrînețe, nici cînd au ajuns slabi și foarte bolnavi, nu-i lasă satana să se apropie și să se unească cu Hristos.

Dar buna grijă pe care trebuie să o aibă creștinii este aceea că atunci cînd vor vedea pe cineva din familie sau din rude-niile lor că s-a îmbolnăvit, să cheme repede preotul și să-l sfătuiască să-și mărturisească amănunțit toate păcatele sale pe care ține minte că le-a făcut în viață; și aceasta făcîndu-se, preotul, dacă va găsi de cuviință, să-l împărtășească; dar dacă este o situație aproape de moarte, negreșit să-l împărtășească, căci în această situație preotul are voie și dezlegare canonică să-l împărtășească pe muribund cu Sfintele Taine, chiar de ar avea și păcate grele (în cazul acesta cel ce moare fiind primit ca tîlharul de pe cruce). Apoi, dacă, prin voia lui Dumnezeu, după primirea Sfintelor Taine se va face sănătos, atunci, de a avut vreo oprire, să rămîină întru pocăință anii prevăzuți de canoane (P.M.B., gl. 320).

Am auzit din gura unor creștini și alte sfaturi pe care vicleanul le șoptește la urechea celor puțini credincioși: „Nu chema pe popa dacă ești bolnav, căci dacă vine el, vei muri. Lasă, că de va fi nevoie îl vei chema atunci cînd vei simți că ai slăbit de tot“. Dar vai, ce mare înșelăciune a dracilor este acest sfat prin care ei se silesc să nu lase pe creștin ca nici măcar pe patul morții să se apropie de împărtășirea cu Tainele lui Hristos. Mulți, ascultînd de aceste sfaturi ale vicleanului, s-au dus de aici la veșnica osîndă, căci moartea i-a răpit atunci cînd a trimis-o Dumnezeu, iar nu atunci cînd au vrut ei să vină.

Pe mulți rătăciți de la adevăr i-a sfătuit satana că fericirea și sfințenia constă în cantitatea cît mai mare a Sfintelor Taine primite, adică în împărtășirea cît mai deasă fără cuvenita pregătire arătată mai sus. Aceștia, fiind înșelați de diavolul în chip jalnic, au uitat spusele marelui Apostol Pavel: *Să se ispitească omul pe sine și așa să mănînce din pîine și să bea din pahar. Căci cel ce mănîncă și bea, nesocotind Trupul Domnului, osîndă își mănîncă și bea* (I Corinteni 11, 28-29). Dacă unii ca aceștia au uitat și defaimă aceste cuvinte, să-și aducă aminte și să se cutremure măcar de alte cuvinte înfricoșate ale marelui Apostol Pavel care zice: *cine a călcat Legea lui Moise, este ucis fără de milă, pe cuvîntul a doi sau trei martori; gîndiți-vă; cu cît*

mai aspră fi-va pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și sîngele testamentului cu care s-a sfințit, l-a necinstit, și duhul harului l-a făcut de ocară (Evrei 10, 28-29). În ce fel cade cineva sub această osîndă, de a călca pe Fiul lui Dumnezeu, spune dumnezeiescul Hrisostom astfel: „Cînd tu te împărtășești cu El în Sfintele Taine și faci păcat, spune-mi: Oare nu L-ai călcat pe El? Oare nu L-ai defăimat pe El? Căci precum nu avem nici o grijă de cele ce se calcă de noi, așa și cei ce greșesc nu au nici o grijă de Hristos“ (*Împărțire de grîu*, Cuv. 53, p. 448). Același sfînt, Ioan Gură de Aur, zice: „Tu ai socotit Sîngele Legii, prin care te-ai sfințit, a fi de obște. Ce înseamnă de obște? Necurat sau nimic, avînd mai mult decît celelalte pe care nu le băgăm în seamă. Adică ai socotit Sîngele lui Hristos cu oricare sînge al oricărui om de rînd sau dobitoc“ (*Ibidem*, p. 448).

Cei ce doresc o deasă împărtășanie spun: noi vrem să ne împărtășim cît mai des pentru a urma, astfel, pe primii creștini care se împărtășeau, pe vremea Sfinților Apostoli, aproape în fiecare zi. Într-adevăr, este bună rîvna și fapta aceasta. Însă orice rîvnă sau faptă bună, dacă este lipsită de smerenie și de dreapta socoteală, nu numai că nu folosește pe cel care o lucrează, dar îl duce și în muncă. Dacă cineva dorește să se împărtășească mai des, asemenea primilor creștini, să știe că nu este de ajuns dorința de a urma pe aceia cu faptele. Dacă atunci, cînd Biserica era la începuturi, a fost puțină vreme acest obicei al deseii împărtășiri, trebuie să vedem și în ce fel era viața primilor creștini. După ce vom afla aceasta, să facem o comparație între viața noastră și cea a lor, iar de vom fi asemenea lor, să îndrăznim, ca și dînșii, să ne apropiem de Prea Curatele Taine.

Dar cum a fost viața și petrecerea acelora, de se încumetau să se împărtășească zilnic? Iată ce zice cel cu gura și limba de aur: „Socotește, omule care voiești să te împărtășești, ce au făcut Sfinții Apostoli cînd s-au apropiat de acea Sfîntă Cină? Oare nu s-au întors la rugăciuni și laude? Oare nu la sfinte privegheri? Oare nu la învățătură îndelungată și plină de multă filozofie? Că cele mai mari și preaslăvite atunci le porunceau și le povesteau lor (n. a. primilor creștini)... N-ai auzit că cele trei mii de suflete, care s-au îndulcit atunci de împărtășire, totdeauna erau așteptînd în rugăciune și învățătură, iar nu în beții și mîncări?“ (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 54, p. 451). Ați auzit, frate și soră, care vreți să vă împărtășiți mai des, asemenea primilor creștini, cum era petrecerea acelora? Ei erau, după cum ați auzit de la Sfîntul Ioan Gură de Aur, în toată vremea îndeletnicindu-se în

laude, în privegheri, în învățătură îndelungată și întotdeauna așteptînd în rugăciuni. Tu dorești, așadar, ca să te împărtășești ca aceia? Fă și tu faptele bune ale aceloră și nimeni nu te va opri de la cele ce rîvnești, numai de va cunoaște duhovnicul tău că te apropii de această lucrare cu mare smerenie și cu inimă curată.

Frați creștini,

Vă întreb pe voi, cei care doriți să vă împărtășiți mai des, care dintre voi urmează primilor creștini? Care dintre voi, astăzi stă totdeauna în biserică la dumnezeieștile slujbe de zi și de noapte? Care dintre voi ia parte la toate cele șapte laude ale Bisericii lui Hristos și în toate zilele la dumnezeiasca Liturghie? Poate vei zice: „Aceste slujbe le-am ascultat cîndva la mănăstire, cînd ne-am împărtășit“. Foarte bine, dar ia seama, că cei dintîi creștini nu le ascultau numai o dată, ci în toate zilele și în toată vremea erau în biserică, așteptînd în rugăciune și în ascultarea dumnezeieștilor învățături; adică, după ascultarea sfintelor slujbe și a dumnezeieștii Liturghii, ei stăteau ascultînd de la Sfinții Apostoli dumnezeieștile învățături și tâlcuiri ale Sfintelor Scripturi.

Dacă ar veni și creștinii de astăzi în toate zilele și nopțile la slujbele Bisericii și ar rămîne multă vreme după slujbă, ascultînd cuvîntul lui Dumnezeu în biserică, și dacă ar face faptele de milostenie și de curăție ale celor dintîi creștini, ar putea fi și ei ca aceia. Dar dacă creștinii de azi vin numai în duminici și sărbători mari la biserică, iar restul zilelor le petrec în grijile veacului de acum, în păcate și răspîndire, *atunci cîtă nebunie și nesocotință este să dezlege cineva din duhovnici, pe creștinii de azi, să se împărtășească asemenea primilor creștini?*

Trebuie să mai știm că primii creștini nu numai că erau tot timpul în biserică întru rugăciuni și învățături dumnezeiești, dar trăiau și în mare dragoste și frăție, vînzînd toate averile lor și punînd cîștigul la picioarele Sfinților Apostoli spre folosul de obște al tuturor celor din Biserică. Acest adevăr este de netăgăduit, căci zice Sfînta Scriptură: *Toți aceștia, într-un cuget, stăruiau în rugăciune cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus și cu frații Lui* (Faptele Apostolilor 1, 14). Apoi, arătînd că pe lîngă rugăciune ascultau și învățăturile Sfinților Apostoli, trăind în mare dragoste și unire ca frații, zice: *Și stăruiau în învățătura Apostolilor și în viață frățească, în frîngerea pîinii și în rugăciuni* (Faptele Apostolilor 2, 42). Vedeti, fraților, petrecerea îngerească

la primii creștini, și cum în toată vremea se îngrijeau numai de cele cerești și de împărăția cerurilor?

Oare câtă deosebire are viața creștinilor de azi de viața primilor creștini? Pe care din creștinii de azi îi vezi tot timpul numai la ascultarea cuvintelor lui Dumnezeu? Care din creștinii de azi trăiesc în dragoste duhovnicească și se iubesc ca frații? Care petrec în rugăciuni, laude și privegheri, așa cum ați auzit că trăiau cei dintâi creștini? Care dintre creștinii de azi se leapădă de bunăvoie de pământuri, de averi, spre a le vinde și a le da spre folosul de obște al creștinilor și săracilor? Multă lepădare de sine, multă frăție, multă îndurare, multă dragoste și milă de nevoile altora se vedea în viața acelor fericiți creștini. Aceasta o arată Sfânta Scriptură, zicînd: *Și toți cei ce au crezut erau la aceeași măsură și aveau toate de obște. Și moșiile și averile le vindeau și le împărțeau tuturor, după cum fiecare avea lipsă* (Faptele Apostolilor 2, 44-45). Apoi arată că, pe lângă aceste mari milostenii pe care le făceau spre folosul de obște, ei *întru toate zilele erau, așteptînd cu un cuget în biserică* (Faptele Apostolilor 2, 46).

Motivul care m-a făcut să aduc cîteva mărturii despre viața primilor creștini a fost acela de a lămuri prin ele pe unii din creștinii care m-au întrebat din ce cauză astăzi preoții opresc pe unii creștini de la deasa împărtășire cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos, nedîndu-le voie să se împărtășească precum primii creștini. Cine va face o comparație între viața și petrecerea primilor creștini și a creștinilor de azi, va înțelege care este pricina pentru care duhovnicii nu mai îngăduie astăzi creștinilor deasa împărtășire ca în acele vremuri.

Această scumpătate pentru apărarea sfințeniei Sfintelor și Prea Curatelor Taine, de a nu se da celor nevrednici de ele, nu a fost pusă în Biserica lui Hristos de curînd, ci chiar din timpurile străvechi ale Sfinților Apostoli și ale Sfinților Părinți. Aceasta o va înțelege oricine, dacă va citi cu atenție canoanele Sfinților ce s-au hotărît în Sfintele Sinoade ecumenice și locale, precum și canoanele scrise aparte de unii Sfinți Părinți.

Deoarece aceste canoane nu le poate avea oricine în casa sa, pentru a le citi și a se orienta, este bine ca fiecare creștin să se mărturisească de toate păcatele la duhovnicul său și de la el să ceară sfat dacă se poate sau nu împărtăși cu Sfintele și neprețuitele Taine ale lui Hristos. Să știe și să aibă încredere că numai episcopilor și preoților li s-a dat să fie economi ai tainelor lui Dumnezeu, iar ei, orientîndu-se după scumpătatea și icono-

mia sfintelor canoane, au puterea de a hotărî în Biserică timpul cînd cineva are voie să se împărtășească cu Sfintele Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului.

Pentru a arăta că din cele mai vechi timpuri a fost o mare strictețe pentru a nu se da Sfintele Taine celor nevrednici și nepregătiți, vom reda cîteva mărturii despre cele patru trepte de canonisire pentru cei ce păcătuiau¹. Iată care erau aceste patru trepte:

1. *Plîngerea*. Omul care greșea trebuia să stea afară din biserică și trebuia să cadă înaintea tuturor celor ce intrau și să-i roage cu lacrimi ca aceștia să se roage Domnului pentru dînsul. El trebuia să stea afară de curtea și tinda bisericii ca să se pocăiască atîta vreme cît îi era poruncit.

2. *Ascultarea*. Omul păcătos trebuia să asculte dumnezeiasca slujbă stînd lîngă ușile bisericii (în curte sau în tinda bisericii). Iar în biserică nu avea voie să intre pînă ce nu se vor fi sfîrșit anii porunciți lui pentru pocăință.

3. *Căderea*. Omul care greșea trebuia să stea în biserică în genunchi mai în spate, de partea amvonului, cerînd iertare de la toți pînă după Sfînta Evanghelie, cînd zicea diaconul: „Cei chemați, ieșiți...”. Atunci ieșea cu cei chemați și stătea afară din biserică pînă ce se sfîrșea dumnezeiasca Liturghie.

4. *Șederea cu credincioșii*, care consta în aceea că omul aflat sub canon stătea cu credincioșii înăuntrul bisericii pînă la sfîrșitul dumnezeieștii slujbe, dar nu se învrednicea de Sfintele Taine, pînă nu-și împlinea canonul de pocăință rînduit. După săvîrșirea canonului dat, se învrednicea de Prea Sfîntul Trup și Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Cu aceste patru feluri de canonisire, arată Sfintele Canoane, se săvîrșește pe deplin pocăința. De aceea se cade episcopilor sau preoților duhovnici ca, atunci cînd stabilesc timpul de canonisire, să aibă în vedere aceste patru trepte și astfel să curățe de păcate pe cel ce se căiește și se pocăiește (P.M.B., gl. 498; Sfîntul Grigorie de Nyssa, canonul 4; Sfîntul Vasile cel Mare, canonul 59).

Am scris acestea ca voi, frații mei creștini, să vă puteți da seama cîtă grijă au avut sfinții și dumnezeieștii Părinți pen-

1. Desigur aceste patru trepte de canonisire depindeau, ca asprime și durată, de gravitatea păcatelor mărturisite de penitent duhovnicului.

tru a se păstra cu mare scumpătate cinstea și evlavia creștinilor către Prea Curatele și neprețuitele Taine ale lui Hristos, și că nimeni nu îndrăznește a se apropia de ele pînă nu se curăța prin împătrita canonisire și pocăință arătate mai sus.

Poate, totuși, veți spune: „Dar dacă s-a pus atîta strictețe pentru cel ce greșeste — spre a nu se apropia de Sfintele Taine — mai bine este să nu mă împărtășesc deloc, sau numai la sfîrșitul vieții“. Mare păcat veți face de veți judeca astfel. Strictețea sfintelor canoane nu s-a pus pentru ca să oprească pe cineva de la împărtășanie, ci pentru a nu se apropia cineva nepregătit de împărtășire și pentru a face roade de pocăință. Celui ce face fapte vrednice de pocăință, duhovnicul are dreptul să-i scurteze timpul de pocăință și să-l apropie de Prea Curatele Taine. Nimeni să nu aleagă ce este rău, adică să se apropie prea des de Sfintele Taine fără evlavie și pregătire, sau din lene și deznădejde să se depărteze prea mult de ele, ci, cu smerenie și cu dreaptă socoteală, să țină calea de mijloc. Și aceasta pentru că la toată fapta bună, zic Sfinții Părinți, marginile sînt ale dracilor, iar mijlocul este al lui Hristos, mijlocul fiind calea împărătească pe care au călătorit toți sfinții spre cer.

Iubiți frați creștini,

Care ar fi calea de mijloc în vederea împărtășirii cu Sfintele Taine ale lui Hristos? Împărtășirea cu Sfintele Taine este strîns legată de spovedanie. Iar spovedania, după porunca a șaptea a Bisericii, trebuie să se facă pentru creștinii mireni măcar de patru ori pe an, în cele patru posturi. Tot astfel și la împărtășirea cu Sfintele Taine, dacă cineva dintre creștini nu este oprit de duhovnicul său, este bine să se împărtășească în toate sfintele posturi de peste an. Dacă unii duc o viață curată, cu post și rugăciune și cu milostenii la săraci, se pot împărtăși și o dată pe lună, sau măcar o dată la patruzeci de zile. Însă toate, atît depărtarea, cît și apropierea de împărtășirea cu Prea Curatele Taine, rămîn la aprecierea duhovnicului fiecăruia, care are putere de a lega și a dezlega în această privință, orientîndu-se după scumpătatea și iconomia Sfintelor Canoane și după cît va cunoaște că a sporit cineva în îndreptarea sufletului și în lucrarea roadelor pocăinței (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Comentariu la II Corinteni 14; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, *op. cit.*, cap. 5, p. 251-264).

Un lucru, însă, trebuie să rețină cei ce voiesc să se împărtă-

șească mai des: acestea pe care ei le doresc sînt „Sfintele, Sfinților“ și să audă ce zice în această privință Sfîntul Ioan Hrisostom: „Vezi că atunci cînd zice preotul sau diaconul *Sfintele, Sfinților*, înseamnă că *dacă nu este cîeva sfînt să nu se apropie*. Nu numai curat de păcate, ci și sfînt! Dumnezeuieștile Taine se fac pricinuitoare de mare muncă la cei care se împărtășesc cu nevrednicie“ (Cuvîntul 27 la Epistola întîia către Corinteni). Și dumnezeieștile Canoane același lucru hotărăsc, „Sfintele se dau celor sfinți, iar sfințenia se capătă prin post și rugăciune“ (Sinodul VI Ecumenic, Can. 29 și Cartagina, 4). AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE SLAVA DEȘARTĂ

„Toate faptele lor le fac ca să fie văzuți de oameni” (Matei 5, 5).

„Cel ce a gustat din slava cerească, o disprețuiește pe cea pămîntească” (Sfîntul Ioan Scărarul, Scara, Cuv. 22, 29).

Iubiți credincioși,

În dumnezeiasca Evanghelie se găsesc o mulțime de învățături, despre smerenie și slava deșartă. Oare v-ați întrebat vreodată pentru care pricină Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, după ce făcea unele minuni preaslăvite, voia să se ascundă și să se facă neștiut?

Odată, Mîntuitorul, după ce a vindecat doi orbi, le-a poruncit cu asprime, zicînd: *Vedeți, nimeni să nu știe* (Matei 9, 30). Altădată, vindecînd un lepros, i-a spus: *Vezi, nu spune nimănui* (Matei 8, 4). Iar altă dată, după ce a făcut preaslăvita minune a înmulțirii pîinilor, hrănind cu cinci pîini și doi pești aproape cinci mii de bărbați, afară de femei și copii, a fugit de la locul unde a făcut aceasta, ducîndu-se cu corabia pe celălalt mal al Galileii (Matei 14, 22; Marcu 6, 45). A vindecat apoi un surdo-mut, poruncindu-i: *Să nu spui nimănui*, și un slăbănog la Scăldătoarea Oilor, Vitezda, ascunzîndu-se după aceasta printre oameni (Ioan 5, 13).

A vindecat pe fiica hananeencii și toată lucrarea minunii a pus-o pe seama credinței ei (Marcu 7, 29). Ba, mai mult, ceartă chiar și pe diavoli cînd aceia Îl arătau că El este Fiul lui Dumnezeu (Luca 4, 41).

Mîntuitorul nostru a făcut toate acestea ca să ne învețe să fugim de prăpastia slavei deșarte, în toată viața pămîntească. Domnul nostru Iisus Hristos, rămînînd pildă de urmat pentru toate veacurile.

Întrucît predica de fațã este pentru slava deșartã, sã încercãm sã rãspundem la întrebarea: „Ce este slava deșartã?”.

Sfîntul Ioan Scãrarul spune astfel: „Slava deșartã, dupã chipul ei, este schimbarea firii, rãzvrãtirea nãravurilor, pîndirea ocãrilor. Iar dupã calitatea sa, este risipirea ostenelilor, pierderea sudorilor, rãpirea comorilor sufletești, fiica necredinței, înaintemergãtoare a trufiei, scufundarea la liman, o furnicã în arie care, deși pare micã, rãpește toatã osteneala și tot rodul. Furnica așteaptã sã fie adunat grîul, iar slava deșartã sã fie adunatã bogãția faptelor bune. Aceasta se bucurã cã va avea ce fura, iar aceea cã va avea ce irosi. Orice om cãruia îi place sã se arate este stãpînit de slava deșartã. Postul celui cu slavã deșartã rãmîne fãrã platã și rugãciunea lui fãrã rod. Cãci și una și alta le face pentru a-l lãuda oamenii” (Scara, cuv. 22, 2-6).

Sfîntul Ioan Gurã de Aur spune la rîndul sãu: „Cumplit lucru este pofta slavei deșarte, cumplit lucru și plin de rãutate. Se spune cã aceastã fiarã neîmblînzitã este cu anevoie de smuls și are multe capete care se întrarmeazã împotriva celor ce o hrãnesc pe ea. Precum viermele care se numește cariu roade lemnul din care se naște, și precum rugina mănîncã fierul din care se face, tot astfel și slava deșartã pierde sufletul celui ce o hrãnește. Pentru aceea avem nevoie de multã rîvnã ca sã stîngem patima” (*Împãrțirea de grîu*, Cuv. 26, p. 223). Sfîntul Ioan Scãrarul aratã cã deosebirea dintre slava deșartã și mîndrie este precum cea dintre copil și bãrbat, sau dintre grîu și pîine.

Noi știm cã dacã s-a nãscut un copil, parte bãrbãteascã, și dacã trăiește și crește, va ajunge bãrbat desãvîrșit. La fel, grîul se numește pîine chiar înainte de a fi pîine, cãci dacã strîngem grîul de pe cîmp, îl treierãm, îl măcinãm, facem fãinã din el, îl plămădim și facem aluat pe care îl coacem în cuptor, el va ajunge pîine. Tot astfel se întîmplã și cu slava deșartã. Dacã o hrănim în sufletul nostru ea ajunge mîndrie, care este cel mai greu pãcat, pãcat ce a adus îngerilor cãderea în iad și strãmoșilor noștri cãderea din Raiul lui Dumnezeu. Acest lucru îl adeverește și Sfîntul Ioan Scãrarul care zice: *Slava deșartã este începutul, iar mîndria este sfîrșitul* (Cuv. 22, p. 194).

Mîntuitorul a întrarmat pe Sfinții Sãi Ucenici și Apostoli, precum și pe toți cei ce credeau în El, împotriva acestei blestimate patimi, zicînd: *Iar tu cînd postești, unge-ți capul tãu și fața ta o spalã, ca sã nu te arãți oamenilor cã postești, ci Tatãlui tãu Cel ce este întru ascuns. Și Tatãl tãu Cel ce vede întru ascuns îți va rãsplãti ție la arãtare* (Matei 6, 17-18). Tot la fel le spune

despre rugăciune: *Tu, însă, cînd te rogi, intră în camera ta și încuie ușa ta, roagă-te Tatălui tău Care vede întru ascuns și îți va răsplăti ție la arătare* (Matei 6, 6). Asemănător le spune și despre milostenie: *Tu, însă, cînd faci milostenie să nu știe stînga ce face dreapta. Nu trîmbița înaintea ta precum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni. Adevăr grăiesc vouă că își iau plata lor* (Matei 6, 2).

Iubiți credincioși,

Din cele arătate pînă aici vedem foarte clar că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne învață adesea nu numai cu pilda vieții Sale, ci și cu cuvîntul, să fugim de lauda oamenilor și de prăpastia cea mare a slavei deșarte. Citind Sfînta Scriptură, se vede că în toată vremea El căuta să ascundă minunile și facerile Sale de bine către oameni ca să ne dea pildă, pentru a nu pierde osteneala faptei bune și răsplata noastră din veacul viitor.

Frații mei, mare întemeiere a minții ne trebuie și de mare pază a inimii avem nevoie cînd vom lucra faptele bune în văzul oamenilor, deoarece vrăjmașul nostru, diavolul, foarte ușor ne poate fura folosul faptei bune prin iubirea de arătare.

Trebuie să fim cu luare aminte pentru a nu fi jefuiți, deoarece blestemata iubire de slavă deșartă este mai grea chiar decît iubirea de argint, după mărturia Sfîntului Ioan Gură de Aur, care zice: „Cel ce vrea, poate lesne a defăima banii, dar pentru a scăpa de slava deșartă este nevoie de multă osteneală“ (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 27, p. 230).

Sfinții Părinți arată că omul care lucrează fapta bună, de nu o va ascunde sau de nu o va face numai cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu, este asemenea celui ce seamănă sămînța deasupra pămîntului și, neacoperind-o cu grijă, vin păsările cerului și o mănîncă. Atunci toată osteneala rămîne în zadar (*Pateric*, cap. 14, p. 127).

Sfîntul Ioan Gură de Aur, arătînd ce mare păcat este slava deșartă, zice: „Maică a gheenei este slava deșartă“. Pentru aceasta ne îndeamnă „să fugim de ea, căci patima aceasta este mai cumplită decît toate și este de ajuns pentru a orbi ochii celor înțelepți dacă nu se vor trezi“ (*Împărțirea de grîu*, p. 225). Apoi, arătînd că și după moarte rămîne această răutate a slavei deșarte, zice: „Multe chipuri are această blestemată patimă care se văd și după ce am plecat din viața aceasta. Căci cutare zice: A murit, dar ca să fie slăvit a poruncit să i se facă aceasta și aceasta“ (*Ibidem*, p. 223).

Iar de vrei să știi dacă inima celui ce a murit a fost robită de slava deșartă, de dorința de a plăcea oamenilor și de iubirea de arătare, atunci du-te la mormîntul lui. De vei vedea că are cavou mare și minunat, și și-a împodobit mormîntul cu marmură și porțelanuri, cu ferecături de aur și argint, cu minunate sculpturi și chenare făcute cu meșteșug împrejurul mormîntului sau altele care arată că s-a făcut multă cheltuială pentru înfrumusețarea mormîntului, atunci se vede că și după moarte omul vrea să placă tot oamenilor și să aibă slavă de la ei.

Sfinții Părinți fugeau de slava deșartă atît de mult încît, de pildă, Prea Cuviosul Arsenie cel Mare care a fost la Constantinopol ca un al doilea tată și învățător pentru fii împăratului Teodosie cel Mare și care, fugind de lume, a plîns patruzeci de ani în pustiul Egiptului, cînd a fost întrebat la moarte de către ucenicii săi cum să-l îngroape, el le-a răspuns: „Am să mă judec cu voi la divanul lui Hristos dacă veți da trupul meu cuiva“. Iar ei au întrebat: „Și ce vom face, Avvo, căci nu știm cum să-l îngropăm?“, iar bătrînul le-a zis: „Nu știți? Să legați o funie de picioarele mele și să mă trageți la munte“ (*Pateric*, p. 6).

Vedeți cu cîtă smerenie poruncește acest mare stîlp al Bisericii lui Hristos să i se facă înmormîntarea? Nu a zis să i facă o înmormîntare cu pompă, să-l îngroape cu sobor de preoți și monahi, să i se facă sicriu aurit și cu flori sau mormînt împodobit. Nu! Nici una din acestea, ci a zis să-l lege cu funia de picioare și să-l tîrască în prăpastia muntelui!

Pentru a arăta cît de primejdioasă este patima blestemată a slavei deșarte, cîtă pagubă sufletească aduce omului care s-a robit de ea; și cu cîtă osteneală se vindecă această boală a sufletului, voi aduce înainte o istorioară pe care, vă rog, s-o ascultați cu luare aminte.

Doi frați după trup, dorind să trăiască viață pustnicească, au plecat cu mare rîvnă de mîntuire către un loc pustiu și liniștit. Dar cum mergeau ei prin pustie, deodată au văzut în cale o grămadă de bani de aur. Atunci fratele cel mai mare, care era iscusit în lupta cu ispitele diavolești și avea mare lepădare de sine, a făcut semnul Sfintei Cruci și a sărit peste grămada cu bani, ca peste un șarpe și, fugind în pustie, a uitat de ea, socotind-o ca pe niște nisip și ca pe o grămadă de pietre. Fratele cel mai mic care venea în urma sa, fiind ispitit de diavol, și-a zis în sine: „Mare prostie a făcut fratele meu că a lăsat atîția bani de aur, cu care s-ar putea face mult bine! Punînd jos rasa cu care era îmbrăcat, a făcut un sac din ea și a luat toți banii, după care s-a întors din cale, nemaivoidînd să urmeze pe fratele

său. După aceea, găsind un loc potrivit, a făcut din acei bani o mănăstire cu multe chilii, a adunat mai mult de o sută de călugări și a făcut viață de obște; a mai zidit și o bolniță, atît pentru călugări cît și pentru creștinii bolnavi care veneau la mănăstire, a înzestrat mănăstirea cu moșii, cu oi și cu vite, cu garduri înalte, cu pivnițe și cu hambare. Totodată, a împodobit și biserica mănăstirii cu multe feluri de ornamente și podoabe, a făcut preoți mulți și diaconi pentru slujbele Altarului. Pe scurt, se îngrijea de bunul mers al mănăstirii în toate. O parte din banii rămași i-a dat la săraci și la văduve.

După ce a terminat mănăstirea și a pus la casa de economii ce-i mai rămăsese din bani, a început să se înalțe cu mintea, zicîndu-și: „Vezi ce am făcut eu cu banii cei de aur? Fratele meu cît de prost a fost că a sărit peste acești bani ca peste o prăpastie și a fugit de ei. Cine știe ce va mai fi făcut, pe unde s-a dus!“. Gîndind astfel, l-a cuprins dorul de fratele său și se întreba: „Oare o mai fi trăind fratele meu sau a murit de foame, de frig sau de altă întîmplare rea prin pustiu?“. Stînd el multă vreme îngîndurat și nedumerit, într-o noapte, pe cînd se întorcea de la slujba Utreniei la chilie, i s-a arătat îngerul Domnului cu o față aspră și foarte supărată, zicîndu-i: „De ce te mîndrești și te slăvești în deșert asupra fratelui tău care a trecut cu vederea averile lumii și banii? Tu crezi că fratele tău a sărit peste aur, dar el nu a sărit numai peste aur, ci însăși peste prăpastia ce este între Rai și iad. El se va mîntui, căci a ajuns pustnic, desăvîrșit în toată fapta bună, iubind pe Dumnezeu mai mult decît averea și cîntea de la oameni! Iar tu te vei duce în gheenă, căci, pe lîngă faptul că te-ai împătimit cu averile veacului de acum și te-ai umplut de griji și tulburări, mai îndrăznești să te și mîndrești și să cugeți înalt despre isprăvile tale, osîndind în mintea ta pe cel care este pustnic desăvîrșit și om al lui Dumnezeu. El, în vremea rugăciunii sale, este ca un stîlp de foc în fața lui Dumnezeu, mintea lui fiind cu totul dezlipită de lumea aceasta și legată numai de dragostea Domnului și Ziditorului său“.

Auzind acestea, acel stareț de mănăstire a căzut cu fața la pămînt înaintea îngerului lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, iartă-mă! Doamne, miluiește-mă, că foarte am greșit!“. Și i-a zis lui îngerul lui Dumnezeu: „Pentru păcatul pe care l-ai făcut, iubind mai mult slava lumii acesteia și mai ales că ai cugetat cele rele despre nevinovatul tău frate, ți se cade să mergi la malul mării unde este un stîlp, pe care mai înainte a stat un stîlpnic vestit și să stai pe stîlpul acela, răbdînd, pînă ce voi veni eu și-ți voi spune că te-a iertat Dumnezeu“. Zicînd acestea,

îngerul s-a făcut nevăzut, iar el, fiind foarte speriat și mîhnit de vestea aceasta, a lăsat îndată toate și a fugit noaptea din mănăstire numai cu o rasă veche pe el. Ajungînd la mare a găsit stîlpul despre care îi zisese îngerul și, suindu-se pe el, a început să se nevoiască foarte aspru, răbdînd foamea, setea și frigul din cauza furtunilor și vînturilor aspre care veneau dinspre mare. Răbdînd, de asemenea, și arșița verii, căci stătea pe stîlp fără nici un adăpost și acoperămînt, a petrecut acolo vreme de cincizeci de ani în rugăciune și plîngere către Dumnezeu, mulțumindu-se cu puțină pîine, puțină apă și ceva verdețuri pe care i le aducea un bun creștin.

Astfel, rugîndu-se din inimă lui Dumnezeu ca să-i ierte păcatele cele dinainte și să mai vadă o dată fața îngerului spre a-l încredința că i s-a iertat păcatul mîndriei și al slavei deșarte, care l-a stăpînit atîta vreme, după trecerea atîtor ani de chinuire pe stîlp, fiind și foarte bătrîn și obosit de nevoințe, într-o seară, spre Învierea Domnului, i-a apărut în față îngerul Domnului cu fața lină și blîndă. Iar el, văzîndu-l, a căzut cu fața la pămînt, stînd nemișcat ca un mort. Atunci îngerul i-a spus cu blîndețe: „M-a trimis Dumnezeu să-ți vestesc că, pentru ostenele și lacrimile ce le-ai vărsat în acest loc, te-a iertat și vei merge, după sfîrșitul tău, în Împărăția cerurilor împreună cu fratele tău pe care îl dorești“. „Dar mai este în viață fratele meu cel mai mare?“, a întreat el. „Fratele tău este încă viu, însă fața lui nu ești vrednic s-o vezi în veacul de acum, ci în veacul viitor și împreună veți petrece într-o bucuria cea fără margini“, i-a răspuns lui îngerul, după care a plecat de la dînsul. El a rămas cu o mare nădejde în mila lui Dumnezeu, fiindcă împreună cu fratele său avea să se învrednicească de veșnicile bucurii ale veacului viitor.

Ați văzut din această istorioară, frații mei, cît de mare prăpastie este prăpastia mîndriei și a slavei deșarte. Cu toate că acela făcuse mănăstire și atîtea lucruri bune cu acei bani, dar, fiindcă a lăsat să-i intre în suflet cugetul înalt al mîndriei și al slavei deșarte, ați văzut cîtă pagubă și osteneală a avut de suferit pînă ce i s-a smerit inima și a luat iarăși, prin darul lui Dumnezeu, nădejdea mîntuirii sale. Deci, trebuie să știm că orice faptă bună vom lucra în această viață, dacă nu ne vom păzi cu mare atenție de otrava slavei deșarte și a mîndriei, atunci toate aceste lucruri bune ale noastre se vor socoti ca urîciune înaintea lui Dumnezeu.

Smerenia fără fapte bune, spun Sfinții Părinți, a mîntuit pe mulți, dar faptele bune fără smerenie, pe foarte mulți i-a

pierdut și i-a depărtat de la Dumnezeu. De aceea, la toată fapta bună pe care o lucrăm, să ne cercetăm cugetul și să vedem pentru ce o facem. Dacă vom vedea că o lucrăm pentru slava lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletelor noastre, atunci să avem nădejde la mila lui Dumnezeu, căci, înfăptuind-o, ne vom folosi. Iar dacă vom vedea în mintea noastră alte scopuri pentru care ne silim la acea faptă bună, atunci să știm că o lucrăm spre osîndă și nu spre mîntuire. Dacă slava deșartă și mîndria sînt atît de subțiri și otrăvitoare încît, prin ele, pierdem toată oste-neala și, pe lîngă toate acestea, ne mai duc și la gheenă, atunci veți zice că poate mai bine ar fi să nu ne mai silim spre a lucra cele bune. Să nu cugetăm astfel, căci Bunul Dumnezeu, împotriva acestor patimi stricătoare de suflet, ne-a dat destule învățături și doctorii cu care să putem vindeca rănila pricinuite de ele.

Iubiți credincioși,

Cea dintîi armă duhovnicească cu care putem surpa slava deșartă este să urmărim ca în toate să avem un scop bun, adică să facem orice faptă bună spre slava lui Dumnezeu, precum ne învață sfîntul Apostol Pavel: *Ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu* (I Corinteni 10, 31; Filipeni 1, 11).

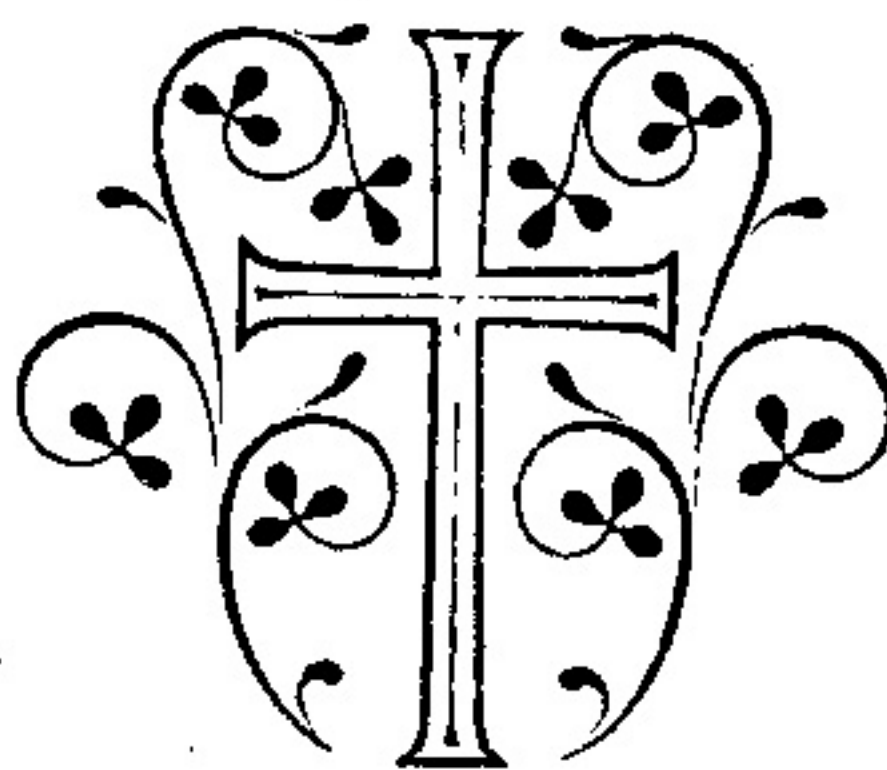
Iată ce spun și Sfinții Părinți în această privință. Sfîntul Maxim Mărturisitorul spune: „Meșteșugul prin care gonim slava deșartă este acesta: Să sporim cantitatea de rugăciune și să facem fapte bune în ascuns“ (*Filocalia*, vol. 2, cap. 62, p. 90). Iar meșteșugul prin care gonim mîndria este „să punem pe seama lui Dumnezeu toate faptele noastre bune“ (*Ibidem*).

În încheierea acestui cuvînt să spunem că putem să lucrăm fapta bună și în ascuns și la arătare, deoarece Mîntuitorul uneori ne învață să lucrăm postul, rugăciunea și milostenia, precum și alte fapte bune în ascuns, cum s-a arătat la începutul cuvîntului; iar alteori ne arată că putem lucra fapta bună și la arătare, zicînd: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16).

Intr-adevăr, se poate lucra binele și în ascuns și la arătare fără să ne vătămăm de otrava slavei deșarte și a mîndriei. numai de vom lua aminte la scopul cu care lucrăm cele bune. Fapta bună are trup și suflet. Trupul este lucrarea ei, iar sufletul este scopul

cu care se lucrează. Dacă scopul este rău, atunci fapta bună este rea, iar dacă scopul este bun, atunci și fapta este bună. De aceea zice și Sfântul Maxim Mărturisitorul: „În toate cele făcute de noi Dumnezeu privește la scop, de lucrăm pentru El sau pentru altcineva“ (*Filocalia*, vol. 2, c. 48, p. 86). Iar Sfânta Scriptură zice: *Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele sale* (Romani 2, 6). „Dumnezeu nu va răsplăti cu bine cele făcute fără scop drept, căci Judecata lui Dumnezeu nu privește la cele făcute, ci la scopul celor făcute“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 54).

Cu acestea închei cuvîntul meu și vă rog să nu mă uitați în rugăciunile voastre ca și eu, cel robit de slava deșartă, aducîndu-mi aminte de cele ce am învățat pe alții, să pun început bun. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PREDESTINAȚIE

„Dumnezeu dintru început a făcut pe om și l-a lăsat în mîna sfatului său” (Isus Sirah 15, 14).

Iubiți credincioși,

Una din ereziile protestanților este predestinația. Ei cred greșit că Dumnezeu a hotărît un număr de oameni care se vor mîntui, fiindcă aceștia sînt predestinați spre viața veșnică, și un alt număr mai mare ce se vor pierde.

Biserica noastră dreptmăritoare nu admite o astfel de erezie, potrivit căreia Dumnezeu are un număr de „aleși” pe care îi va mîntui, și toți ceilalți vor fi dați la o parte ca pleava grîului și vor fi sortiți focului veșnic. Această părere eretică este cu totul împotriva adevărului, căci, după ea, ar însemna că Dumnezeu nu mai ține cont de voia liberă a omului, ci dimpotrivă, fără voia lui, îl trimite sau în munca veșnică sau în viața veșnică.

Biserica Ortodoxă, după cum de-a lungul veacurilor a apărut adevărul și a dat la o parte toate ereziile, tot astfel și astăzi, ține cu tărie la dogmele lăsate nouă de către Mîntuitorul Iisus Hristos, de Sfinții Apostoli și de către Sfinții Părinți, îndreptînd toate concepțiile greșite și curățînd de spinii ereziilor calea sufletelor ce vor să se mîntuiască.

Frații mei, este o mare rătăcire să ascultăm pe acești oameni care hulesc, zicînd că „omul chiar de ar face voia lui Dumnezeu și orice faptă bună, tot la iad se duce!”. Oare pe acești hulitori se cade să-i ascultăm, sau pe Hristos-Dumnezeul nostru Care ne vorbește prin gura Sfîntului Apostol Pavel astfel: *Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Timotei 2, 4). Oare pe acești rătăciți să-i ascultăm, sau pe Dumnezeu Care ne vorbește prin

proorocul Său, zicînd: *Oare voiesc Eu moartea păcătosului și nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale și să fie viu?* (Iezechiel 18, 23).

Oricînd se va întoarce cel rău de la fărădelegea pe care a făcut-o și va judeca și va face dreptate, își mîntuiește sufletul, cu viață va trăi și nu va muri (Iezechiel 18, 22-28). Sfîntul Prooroc Isaia zice, ca din partea lui Dumnezeu: *Întoarceți-vă către Mine și vă veți mîntui, cei de la marginile pămîntului! Eu sînt Dumnezeu tare și nu este altul* (Isaia 45, 22). Apoi însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos spune: *Astfel nu este vrere înaintea Tatălui vostru, Cel din ceruri, ca să piară vreunul dintr-aceștia mici* (Matei 18, 14).

Dumnezeiescul Ioan Evanghelistul, arătînd că Dumnezeu Tatăl, din iubire pentru neamul omenesc, a trimis pe Unul-Născut, pe Fiul Său, spre mîntuirea tuturor celor ce vor crede în Hristos, a zis: *Căci așa a iubit Dumnezeu lumea încît și pe Fiul Său, Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (Ioan 3, 16).

Așadar, toți cei ce vor crede în Hristos și vor face și faptele credinței (Iacov 2, 17-22), vor avea viață veșnică, iar nu numai cei aleși și predestinați la viața veșnică. De asemenea, Sfîntul Apostol Petru, arătînd că Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mîntuiască, zice: *Domnul nu întîrzie cu făgăduința Sa precum unii o socotesc zăbavă, ci îndelung rabdă pentru noi, nevrînd să piară cineva, ci toți să vină la pocăință* (II Petru 3, 9).

Ați văzut că nu zice precum ereticii protestanți că îndelung rabdă pentru a se mîntui cei predestinați spre viața veșnică, ci că toți să se întoarcă la pocăință!. Același dumnezeiesc Evanghelist Ioan, în întîia sa Epistolă, zice: *Și noi am văzut și mărturisim că Tatăl a trimis pe Fiul, Mîntuitor al lumii* (I Ioan 4, 14). Ați văzut că zice: „al lumii“, iar nu al celor predestinați din lume!. Dacă ei spun că unii sînt predestinați spre munca veșnică și noi zicem aceasta, însă numai pentru cei păcătoși, care nu vor să vină la pocăință. Dacă totuși se întorc la Hristos și fac roade vrednice de pocăință (Matei 3, 8), atunci nu credem că cei păcătoși vor fi predestinați la muncă fără a avea dreptul de a se mai pocăi, deoarece Domnul nostru Iisus Hristos a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoși (I Timotei 1, 15).

Dacă Bunul Dumnezeu pe cei dreپți îi iubește și pe cei păcătoși îi miluiește și dacă mila Domnului din veac și pînă în veac este spre cei ce se tem de Dînsul și dreptatea Lui spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc așezămîntul de Lege al Lui (Psalm 102, 17-18), atunci unde mai încape predestinația, după care Dumnezeu va

avea milă în ziua judecății numai de unii, iar de alții, chiar de ar fi drepti, nu îi va fi milă, ca nu cumva să depășească numărul celor mai dinainte hotărâți spre mîntuire? Oare se poate crede așa ceva de vreme ce El nu voiește să piară vreunul? (Matei 18, 14). Căci dacă *a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoși* (I Timotei 1, 15), după cum spune Sfîntul Apostol Pavel, atunci cu atît mai mult și pe cei drepti pe care îi iubește (Psalm 145, 8).

Atunci pentru ce zici, o, ereticule, că Dumnezeu are un număr fix pentru cei ce se mîntuiesc, iar de ceilalți nu mai are nevoie fiindcă nu sînt predestinați la viața veșnică? Dumnezeu nu vorbește nicăieri ca tine, ci zice prin gura Apostolului că *El voiește ca toți oamenii să se mîntuiască* (I Timotei 2, 4), iar prin gura proorocului Său zice: *Că El nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu* (Iezechiel 18, 22-32).

Iubiți credincioși,

Să înțeleagă cei ce susțin predestinația că omul este predestinat spre bine sau spre rău numai din voia liberă a sa. Dacă vrea să se mîntuiască și să facă voia Lui Dumnezeu, atunci el este predestinat spre mîntuire. Iar dacă omul nu vrea să se mîntuiască și să facă voia și poruncile lui Dumnezeu, atunci nici Dumnezeu nu-l mîntuiește cu sila! El este pread drept și preabun și nu voiește să fie spărgător de uși, căci zice: *Iată stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine* (Apocalipsa 3, 20). Deci, El nu silește voința omului, dar nici nu defaimă voința lui. De vrea omul să facă binele și să se mîntuiască, atunci vrea și El deoarece *Dumnezeu nu mîntuiește pe om fără de om*. El făgăduiește să Se întoarcă către om, atunci cînd omul se întoarce către El, căci zice: *Întoarceți-vă la Mine... și Mă voi întoarce și Eu către voi* (Zaharia 1, 3). Iar Sfîntul Prooroc Isaia zice: *Să-și lase cel necredincios căile sale și să se întoarcă spre Domnul, căci El se va milostivi de dînsul, și către Dumnezeul nostru Cel mult iertător* (Isaia 55, 7).

Dumnezeu nu zice: „Dacă nu sînteți predestinați pentru viața veșnică, degeaba vă mai întoarceți către Mine, căci oricum veți pieri”; ci, dimpotrivă, zice că de va crede omul în El și va face poruncile Lui, îl va rîndui spre viața veșnică, deoarece *dreptatea Lui este spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc așezămîntul de Lege al Lui și își aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele* (Psalm 102, 18-19). Dacă omul de bunăvoie se abate de la poruncile lui Dumnezeu și nu vrea să facă voia Lui, atunci unul

ca acesta de bunăvoie se rînduiește spre muncă și pedeapsă, după cum spune și Duhul Sfînt: *Iar pe cei ce se abat spre îndărătnicii, îi va duce Domnul cu cei ce lucrează fărădelegea* (Psalm 124, 5).

Să aducem și argumentele protestanților, care se sprijină pe următorul cuvînt al Sfîntului Apostol Pavel: *Dumnezeu pe care vrea miluiește și pe care vrea îl împietrește* (Romani 9, 18). Într-adevăr, așa este, dar Dumnezeu nu voiește aceasta la întîmplare, ci cu socoteală, cu înțelepciune și cu negrăită dreptate. El, într-adevăr, vrea să miluiască, dar pe cei vrednici de milă. Iar pe cel pe care vrea îl împietrește, dar pe care? Pe cel vrednic de împietrire, care are și inimă împietrită. Dumnezeu face vase cinstite pe cei a căror așezare este cinstită și vase de necinste pe cei care, de bunăvoie, se pleacă la patimi de necinste. Dumnezeu mai înainte hotărăște, cheamă, îndreaptă și proslăvește (Romani 3, 29-30). Însă pe cine? Pe cei pe care i-a cunoscut că sînt vrednici de chemare, de îndreptare, de proslăvire și de mîntuire.

Dumnezeu a împietrit inima lui Faraon (Ieșire 9, 12; 10, 1; 20, 27), dar cauza împietririi lui nu este de la Dumnezeu, ci din refuzul acestuia de a da voie poporului lui Dumnezeu să jertfească Lui în pustie (Ieșire 8, 15; 18, 32; 10, 20; Sfîntul Grigorie de Nyssa, Comentariu la viața lui Moise). Căci de șase ori s-a făgăduit Faraon că va da drumul poporului și a căzut la Moise și la Aaron, rugîndu-se: *Păcătuit-am acum, Domnul este drept, iar eu și poporul meu necredincioși. Rugați-vă, dar, pentru mine către Domnul și vă voi lăsa pe voi și mai mult nu veți rămîne* (Ieșire 27, 28). Dar apoi s-a răzgîndit și nu a mai vrut să le dea drumul.

Deci nu Dumnezeu l-a împietrit pe Faraon, ci el de bunăvoie se abătea de la poruncile Domnului și nu voia să dea drumul poporului și această întoarcere a lui de la porunca lui Dumnezeu a fost cauza împietririi lui. Această întoarcere și răzgîndire a lui era din voia liberă a lui și nu Dumnezeu l-a împietrit (Sfîntul Grigorie de Nyssa, Comentariu la viața lui Moise). El s-a îndărătnicit de bunăvoie și pentru asta a fost părăsit de Dumnezeu și pedepsit cu pierzarea în Marea Roșie. Așa pătesc toți cei ce se îndărătnicesc și se abat de la poruncile lui Dumnezeu, după mărturia Duhului Sfînt, Care zice: *Iar pe cei ce se abat la îndărătnicii îi va duce Domnul cu cei ce lucrează fărădelegea* (Psalm 124, 5).

Așadar, Dumnezeu pe cine vrea să miluiască, miluiește; dar El, fiind drept, ea un Dumnezeu al dreptății miluiește pe

cine găsește vrednic de milă și, de asemenea, împietrește pe cine găsește vrednic de împietrire, adică pe cel pe care îl găsește îndărătnicit și împietrit de bunăvoie. Dumnezeu nu vrea ca cineva să-I urmeze din silă, căci zice: *Oricine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze Mie* (Matei 16, 24; Marcu 8, 34). El din început a făcut pe om și l-a lăsat în mîna sfatului său (Isus Sirah 15, 14). Duhul Sfînt, prin Sfîntul Prooroc David, zice: *Doamne, căci cu arma buneivoiri ne-ai încununat pe noi* (Psalm 5, 12). Această armă a buneivoiri, dacă omul o folosește rău și lucrează prin ea cele împotriva Legii lui Dumnezeu, se face pricină a pierzării sale; nu Dumnezeu îl pedepsește spre muncă, ci voia lui liberă de a lucra cele rele îl face vinovat de munca veșnică.

Cei ce de bunăvoie dau cu piciorul milostivirii lui Dumnezeu, ajung să fie pedepsiți de dreptatea Lui, fiindcă, deși Dumnezeu este milostiv și îndelung răbdător, este și Judecător drept (Matei 16, 27). Noi trebuie să ne temem mai mult de mila lui Dumnezeu decît de dreptatea Lui, cum spun Sfinții Părinți, căci de vom supăra dreptatea Lui putem alerga la mila Lui, dar de vom întări mila Lui pînă acolo încît să nu mai fim vrednici de ea, atunci nu mai avem unde alerga spre mîntuire. Acest lucru îl arată și dumnezeiasca Scriptură cînd zice: *Să nu zici: Mila Lui este mare și va curăți mulțimea păcatelor mele, căci mila și mînia de la El sînt și peste cei păcătoși va odihni mînia Lui* (Isus Sirah 5, 7). Cu alte cuvinte, trebuie să nu abuzăm de mila lui Dumnezeu, căci, făcînd aceasta, va veni peste noi mînia Lui cea dreaptă!

Să dăm un exemplu concret de ceea ce noi ortodocșii numim proorismos, adică mai înainte hotărîrea lui Dumnezeu, și cum înțelegem noi aceasta spre deosebire de predestinația protestantă. Este vorba de pilda samarinencii care s-a întîlnit cu Mîntuitorul la puțul lui Iacov.

Mîntuitorul nostru Cel preabun a ajuns într-o zi la amiază la puțul lui Iacov, obosit de cale, desculț, așa cum umbla pe cărările Țării Sfinte, să caute oile cele rătăcite ale casei lui Israel (Matei 10, 6).

Dumnezeu fiind, de bunăvoie a luat asupra Sa patimile cele neprihănite ale firii noastre omenești, adică a însetat ca un om, a flămînzit, a ostenit, S-a mîhnit, S-a întristat, a avut durere (Matei 16, 38). Pe scurt, a avut toate ale firii omenești, afară de păcat (Ioan 8, 46). Deci, înconjurat de aceste neprihănite patimi, a ajuns la fîntîna lui Iacov și pe cînd stătea în arșița

soarelui de amiază a venit o femeie samarineancă pentru a scoate apă din fântână!

Pronia lui Dumnezeu și mai înainte hotărîrea Lui au rînduit ca acea femeie samarineancă să vină în acel ceas la fântână, căci tocmai sosise acolo și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Dumnezeuul nostru. Dar pentru care pricină Dumnezeu a adus-o chiar atunci, acolo? Pentru că avea în sufletul ei pregătirea cuviincioasă spre această chemare. Acest lucru îl putem înțelege din convorbirea ei cu Mîntuitorul lumii. Însă Domnul, Care dorea mîntuirea sufletului ei ca și a celorlalți din cetatea Samariei, a început discuția, zicînd către dînsa: *Dă-mi să beau* (Ioan 4, 7). Ea, cunoscîndu-L după port și după înfățișare că este iudeu, I-a zis: *Cum Tu, iudeu fiind, ceri de la mine, femeie samarineancă să bei?* (Că nu se amestecă iudeii cu samarinenii) (Ioan 4, 9). Aceasta deoarece era o mare' vrajbă între iudei și samarineni, samarinenii fiind o erezie a iudeilor. Atunci Mîntuitorul, cu înțelepciunea Sa cea fără margini, i-a zis: *Dacă ai fi cunoscut Darul lui Dumnezeu și Cine este Cel ce-ți zice ție: Dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat apa vie!* (Ioan 4, 10). Atunci a zis samarineanca: *Doamne, nu ai găleată, iar puțul este adînc; de unde dar ai apa cea vie?* (Ioan 4, 11).

Văzînd Preabunul Dumnezeu, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, că ea cugetă tot la apa obișnuită și nu se gîndește la apa vie, care este Duhul Sfînt, i-a zis: *Oricine bea din apa aceasta va înseta din nou, dar cel ce va bea din apa ce o voi da Eu, nu va mai înseta în veac, căci apa care o voi da Eu lui se va face într-însul izvor de apă curgătoare întru viața veșnică* (Ioan 4, 13-14). Atunci femeia a zis: *Doamne, dă-mi mie această apă ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot* (Ioan 4, 15). Atunci Mîntuitorul, Domnul nostru Iisus Hristos, i-a spus: *Du-te de cheamă pe bărbatul tău* (Ioan 4, 16). Ea a răspuns: *Nu am bărbat*. Atunci Mîntuitorul i-a zis din nou: *Bine ai zis că n-ai bărbat, căci cinci bărbați ai avut pînă acum, iar pe care îl ai acum, nu îți este bărbat* (Ioan 4, 18). Atunci ea și-a dat seama că nu stă de vorbă cu un iudeu oarecare, așa cum îl socotise la început pe Mîntuitorul, ci cu un bărbat sfînt și prooroc, și a zis: *Doamne, văd că ești prooroc* (Ioan 4, 19). Apoi, vrînd să arate că și ea știe Sfînta Scriptură și că nu este cu totul în necunoștință I-a zis: *Părinții noștri în muntele acesta s-au închinat, iar voi ziceți că la Ierusalim este locul unde se cade a ne închina* (Ioan 4, 20).

Vedeți că femeia samarineancă, oricît era de ocupată cu grijile vieții, citea și Sfintele Scripturi? Văzînd Mîntuitorul că

ea pomeneste de cuvintele din Sfînta Scriptură, referitoare la locul de închinare, i-a zis: *Crede-Mă, femeie, voi vă închinați căruia nu știți; iar noi ne închinăm Căruia știm, căci mîntuirea din Iudeia este, căci va veni vremea, și acum este, cînd închinătorii cei adevărați se vor închina Tatălui în duh și în adevăr... Duh este Dumnezeu și cei ce se închină Lui, cu duhul și cu adevărul se cade să I se închine* (Ioan 4, 23-24). Atunci aceea fericită femeie, care citise și ea despre venirea lui Mesia, a zis: *Știm că va veni Mesia, Care se cheamă Hristos; cînd va veni El are să ne spună toate* (Ioan 4, 25).

Ați văzut un suflet pregătit care așteaptă să vină Mesia? Așa cum era ea, căci avusese atîția bărbați, dar din cuvîntul ei poate înțelege oricine că fericita samarineancă se îndeletnicea, pe lîngă unele fapte bune, și cu citirea dumnezeieștilor Scripturi și, de aceea, știa despre venirea lui Mesia. Văzînd, așadar, Preabunul nostru Mîntuitor că sufletul ei așteaptă pe Mesia ca să-I spună toate cele spre mîntuire, i-a zis: *Eu sînt Cel ce vorbesc cu tine* (Ioan 4, 26).

Vedeți mila și îndurarea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos? Ceea ce nici Apostolilor și Ucenicilor Săi nu le-a descoperit pe față, că El este Mesia, iată că acum o spune unei femei samaritanence. Dar pentru ce? Pentru că a găsit sufletul ei pregătit să primească această sfîntă mărturie. Mîntuitorul a venit să caute oaia cea pierdută (Luca 15, 6), dar și această oaie cuvîntătoare așteaptă să vină Păstorul ei ca să-i arate toate cele spre mîntuire.

Vedeți cum sufletul ei însetat de mîntuire, mai întîi Îl socotea pe Domnul un oarecare iudeu, apoi, văzînd că i-a spus păcatele și taina vieții sale, Îl socotește prooroc, iar după ce Mîntuitorul s-a descoperit ei că este Mesia, această preafericită femeie a lăsat găleata la fîntînă și a alergat în Cetatea Samariei, strigînd către locuitorii ei: *Veniți să vedeți un om care mi-a spus mie toate cîte am făcut. Nu cumva acesta este Hristosul?* (Ioan 4, 29). Prin aceste cuvinte ea s-a făcut primul Apostol care a vestit pe Mesia în cetatea Samariei.

Femeia aceasta samarineancă, cît de păcătoasă a fost ea, dar a fost aleasă și mai înainte hotărîtă spre viața veșnică și a vorbit cu Mesia, Cel ce era Mîntuitorul lumii, fiindcă sufletul ei era pregătit pentru aceasta. Cum a făcut Mîntuitorul cu samaritanca, poate face cu toți și dacă un suflet se va pleca la Dumnezeu de voie și va face poruncile Lui, după priceperea sa, atunci și în cele ce nu știe va fi învățat de Dumnezeu spre cele ce duc la viața veșnică.

Așa cum Preabunul Dumnezeu și Mîntuitorul S-a descoperit

ca un Dumnezeu iubitor de oameni, sufletului samarinencii, care aștepta pe Mesia, totdeauna, tot astfel se descoperă și celor ce Îl caută și le arată calea mântuirii, după cum ne adevărește și Sfântul Prooroc David, care era inspirat de Duhul Sfânt și care zice: *Arată-mi, Doamne, calea pe care voi merge, că la Tine am ridicat sufletul meu* (Psalm 142, 8).

Dumnezeu este preaînțelept, preaînalt și preadrept și Care vede inima fiecăruia dintre noi. Dacă un suflet de bunăvoie va crede în El și va face poruncile Lui, atunci, El i se va descoperi ca și femeii samarinence și îi va arăta ceea ce încă nu știe din tainele Lui, povățuindu-l spre mântuire.

Această fericită femeie, Fotinia samarineanca, a murit ca martiră, împreună cu fiicele și cu nepoatele ei, după foarte mari chinuri pentru credința și dragostea ce o avea către Domnul nostru Iisus Hristos. Când am fost în Sfântul Munte Athos am sărutat sfintele ei moaște la Sfânta Mănăstire Iviru. Deci să știm că adevărata predestinație spre mântuire, după Biserica Ortodoxă, este aceasta: Când se va uni voia omului cu voia lui Dumnezeu la lucrarea tuturor faptelor bune, atunci el este ales și predestinat spre mântuirea veșnică. *Dumnezeu voiește ca toți oamenii, să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Timotei 2, 4).

Deci, dacă vrea Dumnezeu și dacă vreau și eu, atunci eu sînt predestinat spre mântuire; dar dacă Dumnezeu vrea să mă mântuiască și eu nu vreau, ci de bunăvoie alerg la cele rele și le fac, atunci cauza împietririi inimii mele, prin care refuz să fac voia lui Dumnezeu și poruncile Lui, nu vine de la Dumnezeu, ci din răutatea voinței mele. În acest caz de bunăvoie mă predestinez muncilor veșnice ale iadului.

În concluzie, în Biserica Ortodoxă nu există predestinație de sus în jos, ci ea atîrnă întru totul de bunăvoința omului. S-a zis mai sus și repet: Dumnezeu nu mîntuiește pe om fără de om. Acest adevăr îl arată marele și dumnezeiescul Prooroc Isaia: *Și de vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi albi, iar de vor fi ca roșeala, ca lîna albă le voi face. De veți vrea și de Mă veți asculta, bunătățile pămîntului veți mânca. Iar de nu veți vrea și nu mă veți asculta, sabia vă va mânca pe voi, căci gura Domnului a grăit acestea* (Isaia 1, 19-20).

Dacă se face bucurie mare în cer atunci cînd un păcătos se întoarce la pocăință, atunci cum se poate crede că Preabunul Dumnezeu ar vrea să arunce în muncă veșnică pe cei ce se întorc la pocăință din toată inima și cer de la El milă și iertare? Cine poate gîndi una ca aceasta, avînd mintea sănătoasă?

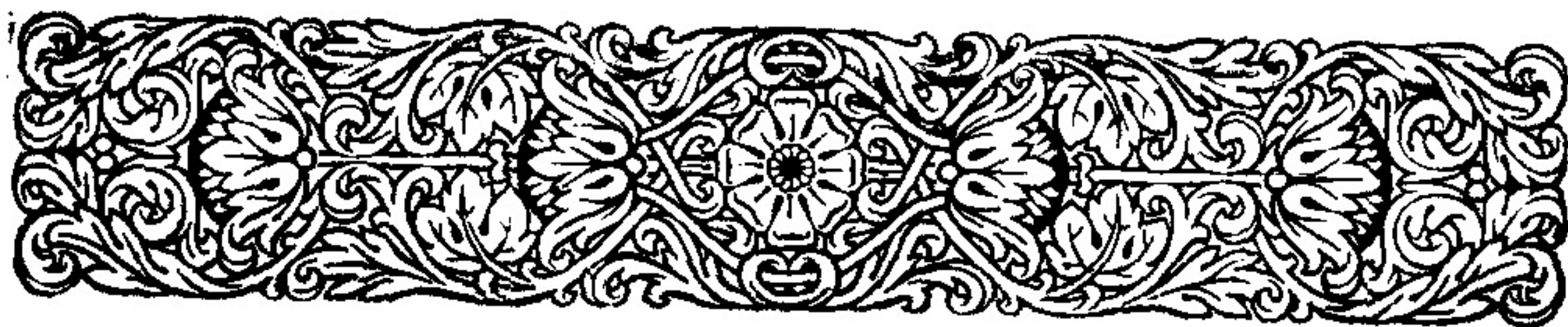
Iubiți credincioși,

În încheierea acestei predici voi zice cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur: „Dumnezeu ne-a predestinat pre noi nu numai din iubire ci și din faptele noastre bune, căci dacă aceasta ar depinde numai de iubire atunci ar trebui ca toți oamenii să se mîntuiască, pentru că Dumnezeu pe toți îi iubește și tuturor le voiește mîntuirea. Iar dacă aceasta ar depinde numai de faptele noastre bune, atunci venirea Mîntuitorului nostru ar fi de prisos“.

Fericitul Ieronim († 420 d. Hr.) zice: „Pe care Dumnezeu i-a știut că vor fi în viața aceasta asemenea Fiului Său, pe aceia i-a predestinat să fie asemenea Lui întru mărire“ (I Romani 8, 9). Iar dumnezeiescul Părinte Ambrozie zice: „Dumnezeu n-a predestinat, decît după ce i-a cunoscut cuiva vrednicia. Aceluia i-a predestinat și răsplata“.

Deci, rămîn clare și hotărîte cele ce ne arată Sfînta Scriptură: *Dumnezeu nu mîntuiește pe nimeni fără voia sa* (II Corinteni 5, 10; I Corinteni 3, 8) și *va răsplăti fiecăruia după faptele lui* (Psalm 62, 11; Romani 2, 12-13; Luca 12, 47). AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PREDESTINAȚIE (II)

„Doamne, căci cu arma bunetvoiri
ne-ai încununat pe noi” (Psalm
5, 12).

Iubiți credincioși,

In această predică voi arăta, cum dealtfel am arătat și în prima, că nu au nici un temei cei ce susțin că omul este predestinat de către Dumnezeu, fără voia lui, ori la munca veșnică ori la fericirea veșnică.

Ca să se poată înțelege mai bine acest lucru vom mai aduce și alte argumente. Să aducem câteva mărturii ale dumnezeieștilor Scripturi, care zic: *Pus-a înaintea ta foc și apă și ori la care vei vrea, vei întinde mîna ta* (Isus Sirah 15, 16); iar în alt loc zice: *Iată am pus astăzi înaintea feței tale viața și moartea, binele și răul, poruncindu-ți astăzi să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, să umbli în toate căile Lui și să împlinești poruncile Lui, hotărârile Lui și Legile Lui ca să trăiești și să te înmulțești și să te binecuvinteze Domnul Dumnezeuul tău pe pămîntul pe care îl vei stăpîni. Iar de se va întoarce inima ta și nu vei asculta, ci te vei lăsa ademenit și te vei închina la alți dumnezei și le vei sluji lor, vă dau de știre astăzi că veți pieri și nu veți trăi mult în pămîntul pe care Domnul Dumnezeu ți l-a dat și pentru a cărui stăpînire treci tu acum Iordanul. Ca martori înaintea voastră pun astăzi cerul și pămîntul; viață și moarte ți-am pus Eu astăzi înainte și binecuvîntare și blestem. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi* (Deuteronom 30, 15-19).

Din aceste mărturii se poate înțelege, destul de clar, că omul este lăsat liber de Dumnezeu, spre a-și alege singur, fie să facă poruncile lui Dumnezeu spre a intra „în viață” (Matei 19, 17), fie să facă cele rele înaintea lui Dumnezeu și să-și ia „pedeapsa veșnică” (Matei 16, 27; 25, 46).

Cei ce cred în predestinație, înțelegînd rău Sfintele Scripturi, susțin că Dumnezeu a hotărît din veșnicie soarta fiecăruia și pe unii îi mîntuiește, iar pe alții îi osîndește, potrivit hotărîrii sau predestinației Sale absolute în veci. După părerea lor harul lui Dumnezeu lucrează fără voia omului la mîntuirea sa. În sprijinul acestei erezii ei aduc din Sfintele Scripturi, ca mărturie, alegerea lui Iacov și a lui Isaac. Căci înainte de nașterea lor, a lui Isaac și a lui Iacov, și fără să fi făcut ei ceva bun sau rău, că rînduiala lui Dumnezeu cea după alegere să rămînă în picioare, nu pe temeiul faptelor, ci din alegerea Celui care cheamă, i s-a zis Revecăi că cel mai mare va sluji celui mai mic, precum este scris: *Pe Iacov l-am iubit și pe Isaac l-am urît* (Romani 9, 11-13).

Pe baza acestui citat ei au susținut că Dumnezeu pe cine vrea să miluiască, miluiește și pe cine vrea să împietrească, împietrește (9, 21). Răstălmăcind înțelesul acestor cuvinte apostolești, ei își închipuie că mîntuirea oamenilor se face potrivit alegerii sau hotărîrii dinainte a lui Dumnezeu. La unele argumente ale lor s-a răspuns în predica anterioară, iar în aceasta de față vom aduce unele completări. Ceea ce susțin ei, că ar privi alegerea și predestinația lui Iacov și Isaac, se referă, de fapt, la chemarea oamenilor, la harul și îndreptarea în Hristos și la preștiința lui Dumnezeu.

Apostolul Pavel vrea să dovedească, prin acest exemplu, că chemarea și îndreptarea oamenilor nu depinde numai de faptele Legii, ci și de bunătatea lui Dumnezeu, Care cheamă prin harul Său pe toți oamenii la mîntuire, fie ei iudei sau păgîni (Romani 9, 22-24) și că fără harul lui Dumnezeu oamenii nu pot face nimic în ce privește mîntuirea lor.

Dacă totuși aici se spune că El, Dumnezeul nostru, dă oamenilor harul Său numai din nemărginita Lui bunătate și hotărăște cu totul liber soarta oamenilor chiar înainte de nașterea lor, prin aceasta se evidențiază și se accentuează importanța condiției obiective a mîntuirii și a sfințirii noastre, fără a se mai repeta și condiția subiectivă, care este libertatea omului de a conlucra sau nu cu harul dumnezeiesc prin credință și prin fapte bune. De asemenea, nu se mai repetă nici ideea că la baza hotărîrii soartei fiecăruia stă preștiința lui Dumnezeu, deși ea este totuși subînțeleasă de Apostol, care zice: *Vrînd Dumnezeu să-și arate mînia și să-și descopere puterea Sa, a suferit întru multă răbdare vasele mîniei Sale, gătite spre pieire* (Romani 9, 22), adică vrednici să fie pierduți după dreptatea lui Dumnezeu și după ce El i-a răbdad îndelung.

Dumnezeu, fiind și atotștiutor, știe totul dinainte, de aceea n-a trebuit să treacă mai întâi timpul pentru ca El să știe că dintre cei doi fii ai lui Isaac, unul va fi purtător al făgăduinței Sale mesianice. În acest caz nu este de mirare că zice: *Pe Iacov l-am iubit și pe Isaac l-am urât* (Romani 9, 13). Iar dacă se zice apoi că Dumnezeu miluiește pe cine vrea și că osîndește tot pe cine vrea (Romani 9, 15-18), atunci va trebui mai întâi să ne întrebăm: oare pe cine vrea Dumnezeu să miluiască și pe cine vrea să osîndească? Oare iubește El numai pe cei care au fost aleși în mod arbitrar, predestinați la mîntuire și care în viață pot fi răi? Și osîndește pe alții, chiar dacă aceștia în viață au fost buni și păzitori ai poruncilor lui Dumnezeu? Dar în acest caz, unde este de fapt dreptatea, nepărtinirea, înțelepciunea, desăvîrșirea și alte însușiri ale lui Dumnezeu? Nici măcar la oameni nu este cu puțință așa ceva, cu atît mai mult la Dumnezeu.

Deci, trebuie să înțelegem că Hristos, Mîntuitorul nostru, a adus mîntuirea obiectivă tuturor, dar mîntuirea subiectivă nu se dă tuturor, ci fiecare va lua după faptele sale săvîrșite în trup, ori binele, ori răul (II Corinteni 10, 10). De asemenea, Sfîntul Apostol Pavel zice: *Aceasta însă să o știți bine: cei ce seamănă cu zgîrcenie, cu zgîrcenie vor și secera; iar cei ce seamănă întru binecuvîntare, întru binecuvîntare vor și secera* (II Corinteni 9, 6).

Frați creștini,

Sfînta Scriptură arată, mai ales indirect, această învățătură, că Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului (Iezechiel 8, 2), că toți oamenii sînt chemați la mîntuire (Matei 28, 19) și că Dumnezeu a înmulțit harul Său spre a copleși păcatul și a dat tuturor oamenilor puțința de a se mîntui (Romani 5, 15). Oare toate aceste făgăduințe duhovnicești și dumnezeiești ar fi cu puțință de împlinit dacă numărul „aleșilor” ar fi limitat?

Pentru a dovedi o dată mai mult acest adevăr mare, că predestinația oamenilor spre muncă sau spre fericirea veșnică atîrnă de voința sau de faptele lor bune sau rele, vom aduce ca pildă din Sfînta Scriptură istorioara ninivitenilor.

Oare n-a trimis Dumnezeu pe Proorocul Iona să proorocească la toți oamenii din Ninive, cetatea cea mare, că peste trei zile vor pieri? (Iona 3, 5). Dar vedem că oamenii din Ninive, auzind proorocia lui Iona, s-au temut de Dumnezeu, au hotărît post și s-au îmbrăcat cu sac, de la cel mai mic pînă la cel mai mare. Chiar și împăratul lor, auzind cuvîntul proorocului Iona

s-a sculat de pe scaunul său, s-a desbrăcat de hainele sale și s-a îmbrăcat în sac și a șezut în cenușă (Iona 3, 6). Apoi a poruncit la toți boierii lui și la toți locuitorii cetății, zicînd: *Oamenii și dobitoacele și boii și oile să nu guste nimic, nici să pască și nici apă să bea* (Ioan 3, 7). Iată că, după această mare pocăință și osteneală a lor, cu post și cu rugăciune, Dumnezeu nostru Își schimbă hotărîrea de a pierde pe niniviteni, căci zice dumnezeiasca Scriptură: *Și i-a părut rău lui Dumnezeu pentru răul care a zis să-l facă lor, și nu l-a mai făcut* (Iona 3, 10). Apoi pe proorocul Iona, care se întristase foarte mult și se tulburase că nu i s-a împlinit proorocia și că i se uscaseră vrejul — o buruiană mare care crescuse lîngă coliba lui Iona și îi ținea umbră de arșița soarelui și care, la porunca lui Dumnezeu, se uscaseră — Dumnezeu l-a înțeleptit cu aceste cuvinte: *Tu te-ai mîhnit pentru un vrej ... Dar Eu cum să nu mă întristez de cetatea cea mare a Ninivei...!?* (Ioan 4, 1-11).

Oricine poate să citească în dumnezeiasca Scriptură toate acestea, pe larg, la Proorocul Iona și să înțeleagă că Dumnezeu își schimbă hotărîrea atunci cînd și oamenii se hotărăsc să lase răutățile lor și să se întoarcă cu pocăință spre Dumnezeu, pe Care L-au mîniat. Dumnezeu hotărîse ca peste trei zile să-i piardă pe niniviteni, dar pentru întoarcerea lor și-a schimbat hotărîrea Sa și i-a cruțat. Așa face Preabunul Dumnezeu din ceruri cu fiecare suflet care se întoarce către El și se căiește.

El nu defaimă pocăința sinceră a omului, căci este preabun și preamilostiv. El nu zice niciodată că degeaba ne mai pocăim de răutățile noastre, căci ne-a predestinat spre munca veșnică și nu mai poate să-Și schimbe hotărîrea, ci ne cheamă, în îndurarea Sa, la El ca un preabun Părinte, zicîndu-ne: *De vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi face; iar de vor fi ca roșeala, ca lîna le voi albi și de veți vrea și de Mă veți asculta, bunătățile pămîntului veți mîncea* (Isaia 1, 17-19).

Iată și o altă mărturie din dumnezeiasca Scriptură prin care se arată că Dumnezeu Își schimbă hotărîrea atunci cînd omul se întoarce de la cele ce a greșit. Dumnezeu a trimis pe Proorocul Său Ilie să mustre pe împăratul Ahab, fiindcă ascultase de femeia sa Izabela și ucisese pe Nabot Israeliteanul, luîndu-i moștenirea sa. Deci, marele Prooroc Ilie, ascultînd porunca lui Dumnezeu, s-a dus la împăratul Ahab, spunîndu-i: *Aceasta zice Domnul: ai ucis și vrei încă să intri în moștenire? Și să-i mai spui că aceasta zice Domnul: în locul unde au lins cîinii sîngele lui Nabot, acolo vor linge cîinii și sîngele tău* (III Împărați 21, 19).

După aceea i-a proorocit și celelalte urgii ale lui Dumnezeu, care vor veni asupra casei lui pentru răutățile făcute înaintea lui Dumnezeu. Auzind Ahab acestea toate, și-a rupt hainele sale, și-a încins cu un sac trupul, a postit în acea zi în care a ucis pe Nabot, smerindu-se foarte mult. Iar după această pocăință a lui Ahab a zis Domnul robului Său Ilie, pentru Ahab: *Văzut-ai cum s-a umilit Ahab înaintea Mea? Fiindcă s-a smerit în fața Mea, nu voi aduce răutate în zilele lui, ci în zilele fiului lui voi aduce răutate peste casa lui* (III Împărați 21, 29).

Scriind acestea, mi-am adus aminte de cuvintele dumnezeiescului Părinte Ioan Hrisostom care zice: „Dumnezeu toate le știe mai dinainte, dar nu toate le hotărăște mai dinainte, ci după cum se arată întoarcerea oamenilor de la păcat“ (*Împărțirea de grâu*, Cuv. 12, p. 101-110). Oare cum să credem că Dumnezeu vrea să osîndească, de vreme ce El cheamă la mîntuire pe toți cei păcătoși, zicînd: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28)? Cum ar predestina El pe cineva spre munca veșnică fără să mai țină cont de pocăința și îndreptarea lui, de vreme ce El a venit în lume să cheme nu pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință (Matei 11, 28-29)? Oare poate vreodată să se contrazică Dumnezeu singur? Adică să cheme pe toți păcătoșii la pocăință, iar apoi să-i trimită la muncă veșnică fără să țină seama de pocăința și îndreptarea lor?

Să auzim mărturia dumnezeieștii Scripturi care zice: *De vă veți întoarce către El cu toată inima voastră și cu tot sufletul vostru, ca să umblați înaintea Lui cu dreptate, atunci și El se va întoarce către voi și nu își va ascunde fața Sa de către voi. Veți vedea ce va face El cu voi* (Tobit 13, 6).

Sfîntul Apostol Pavel, arătînd că Mîntuitorul a venit în lume ca să mîntuiască pe toți cei ce vor crede în El, spune: *Harul Lui cel mîntuitor s-a arătat tuturor oamenilor* (Tit 2, 11). Nu zice că numai unora care sînt predestinați spre mîntuire, ci tuturor oamenilor. Chiar și păgînilor, de se vor întoarce și vor crede în Domnul nostru Iisus Hristos, harul acesta le va fi spre mîntuire, căci *cel ce va crede și se va boteza, se va mîntui; iar cel ce nu va crede, se va osîndi* (Marcu 16, 16). Dar poate va spune cineva și cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, care arată că *Dumnezeu pe care mai înainte i-a cunoscut, mai înainte i-a și hotărît să fie asemenea chipului Fiului Său, iar pe care mai înainte i-a hotărît, pe aceștia i-a și îndreptat; și pe care i-a îndreptat, pe aceia i-a și proslăvit* (Romani 8, 28-30).

Din aceste cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel, s-ar părea că la chemarea și îndreptarea noastră spre mîntuire lucrează numai Dumnezeu și omul nu mai are nici o datorie față de această chemare, îndreptare și alegere. Și aici, ca și în alte părți ale Sfintei Scripturi, se accentuează și se evidențiază numai lucrarea lui Dumnezeu pentru om, după cum în numeroase alte locuri se arată și felul cum trebuie să răspundă și omul lucrării și proriei dumnezeiești. De pildă, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, proorocind despre zilele vremurilor de apoi, arată că *Va fi atunci necaz mare care n-a fost de la începutul lumii și nici nu va mai fi. Și de nu s-ar fi scurtat zilele acelea nu s-ar fi mîntuit tot trupul; dar pentru cei aleși se vor scurta zilele* (Matei 24, 21-22).

Să vedem și ce datorie au cei aleși, față de această alegere, ce trebuie să facă ei pentru a întări și a păzi această alegere a lor și care sînt lucrurile pe care Dumnezeu le poruncește lor să fie făcute pentru a scăpa de necazurile vremurilor aceloră. În această privință El le dă o însărcinare anume, zicînd: *Păziți-vă, privegheați și vă rugați, căci nu știți cînd va veni vremea aceea* (Marcu 13, 33), apoi continuă: *Iar cele ce vă zic vouă, zic tuturor: Privegheați!* (Marcu 13, 37). Se vede că oricît de ales ar fi cineva, nu poate fi fără grijă cu această nădejde, socotind că pentru a se mîntui nu mai are nimic de lucrat, ci dimpotrivă, trebuie să se roage, să privegheze și să se păzească pe sine, ca nu, fără de veste venind Domnul, să-l găsească nepregătit (Luca 12, 40).

Vedem că Mîntuitorul poruncește tuturor să fie gata, să fie treji, să vegheze și să se păzească, iar prin aceasta El arată că toți au datoria să lucreze fapta bună a rugăciunii, a privegherii, a trezviei și a păzirii de orice păcat.

Același lucru îl arată și Marele Apostol Petru, zicînd către cei aleși: *Pentru aceasta, fraților, sîrguiți-vă mereu să întăriți chemarea și alegerea voastră, căci făcînd acestea, niciodată nu veți greși. Pentru că așa vi se va da cu bogăție intrarea în veșnica împărăție a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos* (II Petru 1, 10-11). Vedeți că numai prin sîrguință neîncetată se întărește chemarea și alegerea noastră? Nu spune: „Fiindcă sînteți chemați și aleși, să fiți fără grijă și să nu mai lucrați nici o faptă bună“, ci poruncește sîrguința, paza, rugăciunea, vegherea, adică cere din partea lor toată osteneala lucrării faptelor bune, ca să se întărească prin aceasta chemarea lor.

Tot în Sfînta Scriptură zice: *Căci prin har sînteți mîntuiți pentru credință..., nu din fapte, ca să nu se laude cineva* (Efeseni 2, 8-9), apoi în versetul următor se arată că sîntem datori a lucra faptele bune, zicînd: *Cîți sînteți făptura Lui, zidiți prin Hristos Iisus spre a face fapte bune pe care mai înainte Dumnezeu ni le-a rînduit să le săvîrșim* (Efeseni 2, 10).

Așadar, această chemare și alegere a credincioșilor este condiționată și de faptele lor bune. De aceea, Marele Apostol Pavel zice către ucenicii săi: *ne rugăm pentru voi ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea Sa* (II Tesaloniceni 1, 11). Iar faptul că chemarea și alegerea credincioșilor nu se face fără voia lor, ci numai în vederea unirii voii lor cu voia lui Dumnezeu, se vede din cele scrise: *De veți auzi glasul Lui să nu vă învîrtoșați inimile voastre* (Psalm 94, 8). Iar în Apocalipsă, arătînd că de voia omului depinde chemarea lui, zice: *Iată stau la ușă și bat, de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine* (3, 20).

Această chemare și alegere nu o au numai cei predestinați spre viața veșnică, ci ea este dată de către Bunul Dumnezeu tuturor celor ce vor crede și vor vrea să se mîntuiască, chiar și păgînilor, căci auzim pe Dumnezeu, zicînd aceasta în chip alegoric prin proorocul Său: *Zice-voi crivățului: adu! și austrului: nu porni! Adu pe fii Mei din pămînt departe și pe fetele Mele de la marginile pămîntului. Pe toți cîți poartă numele Meu, pentru că au mărirea Mea și i-am zidit pe ei, și i-am plăsmuit pe ei, și i-am făcut pe ei* (Isaia 43, 6-7). Chemarea aceasta este a tuturor popoarelor lumii, numai dacă vor vrea să creadă în El că este Ziditorul tuturor și să se supună poruncilor Lui.

Tot Sfîntul Prooroc Isaia zice despre chemarea popoarelor păgîne la mîntuire: *Neamurile care nu te știau pe Tine Te vor chema și popoarelor care nu Te cunoșteau la Tine vor alerga...* (Isaia 4, 5). Încă și vasul alegerii, Marele Apostol Pavel, arătînd că Dumnezeu prin el cheamă toate popoarele la pocăință, zice: *...Am luat har și apostolie, ca să aduc, în numele Său, la ascultarea credinței, toate neamurile...* (Romani 1, 5). Credința însă trebuie să fie o credință lucrătoare, adică credință care se lucrează din dragoste (Galateni 5, 6) și este împodobită cu faptele bune. Aceasta o arată Sfînta Scriptură, zicînd: *Credința fără fapte este moartă* (Iacov 2, 26).

Frați creștini,

Am arătat mai sus că oricînd se va întoarce omul către Bunul Dumnezeu atunci și El se va întoarce către om, după cum zice: *Întoarceți-vă fiecare de la calea cea rea și de la cugetele voastre rele și veți locui pămîntul pe care l-am dat vouă și părinților voștri din veac și pînă în veac (Ieremia 25, 5).* Cel fărădelege, de se va întoarce de la toate fărădelegile sale pe care le-a făcut și va păzi toate poruncile Mele și va face dreptate și milă, cu viață va trăi și nu va muri. Toate nedreptățile lui cîte a făcut nu se vor mai pomeni, ci întru dreptatea sa pe care a făcut-o va fi viu! Oare voiesc Eu moartea celui fărădelege, zice Domnul; ci nu mai vîrtos să se abată el de la calea cea rea și să fie viu? (Iezechiel 18, 21-23, 32).

Oare se poate crede că Dumnezeu ar avea numai un număr de oameni pe care îi va mîntui și că cei ce au făcut cele rele nu mai au nici o nădejde de mîntuire, chiar de s-ar întoarce către Dumnezeu cu pocăință, deoarece nu sînt predestinați spre mîntuire?

Oare se poate cugeta așa ceva, avînd în față mărturiile Sfintei Scripturi arătate mai sus? Cîtă nebunie ar fi să cugete cineva că Dumnezeu este numai al celor aleși și chemați, și că cei ce vor părăsi păcatul și se vor întoarce cu pocăință din toată inima către El nu mai pot avea nici o nădejde de mîntuire, chiar de ar lucra orice faptă bună. Oare n-a zis El: *Nu au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi (Luca 5, 31)?* Și iarăși: *Nu am venit să chem pe cei dreپți, ci pe cei păcătoși la pocăință (Luca 5, 32).* Dacă El ne arată că Se întoarce și miluiește pe cei păcătoși care se întorc la pocăință și că n-a venit pentru cei dreپți, ci pentru cei păcătoși, atunci cum putem crede că Dumnezeu nu vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului (I Timotei 2, 4) și că nu predestinează spre munca veșnică pe nici unul dlin cei ce se vor întoarce către El și vor face voia și poruncile Lui?

Dacă adevărul este acesta, cine nu va înțelege că predestinația omului spre bine sau spre rău atîrnă de voia liberă a omului de a se întoarce spre Dumnezeu și de a lucra poruncile Lui? Oare n-a zis El: *De voiești să intri în viață, păzește poruncile?! (Matei 19, 17).*

În încheierea acestui cuvînt voi zice: „Adevărata predestinație a omului spre viața veșnică se face din voia sa liberă. Duhul Sfînt care viețuiește în creștini de la Sfîntul Botez nu lucrează singur, ci cu voința liberă a creștinului“ (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Zbornic* 1, p. 140). Sfîntul Macarie cel Mare spune că nici darul din om nu-i leagă voia prin putere, să-l silească numai la bine, independent de el, dacă vrea sau nu aceasta. Dimpotrivă, însăși puterea lui Dumnezeu ce este în om îi face loc libertății ca să arate voia lui, dacă se învoiește sau nu cu darul (Sfîntul Macarie, Cuv. 1, *Despre paza inimii*, cap. 12, p. 451).

Cînd voința omului se unește cu voința lui Dumnezeu spre lucrarea poruncilor și a faptelor bune, atunci acesta este chemat, ales și predestinat. Iar dacă voia omului se abate de la poruncile Domnului și face lucrurile diavolului, acesta este predestinat muncilor veșnice și nu Bunul Dumnezeu este pricina, ci răutatea și răzvrătirea lui împotriva lui Dumnezeu. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE CELE PATRU FELURI DE ÎMPĂRTĂȘIRE ÎN BISERICA ORTODOXĂ

*„Nu numai cu pîine va trăi omul,
ci cu tot cuvîntul care iese din gura
lui Dumnezeu” (Matei 4, 4).*

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Unirea și împărtășirea noastră cu Dumnezeu se face în două moduri: prin împărtășirea tainică cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos și prin împărtășirea duhovnicească (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, p. 201).

Daș fiindcă al doilea chip, al împărtășirii duhovnicești, se subîmparte la rîndul său în alte trei, în cuvîntul de față se va vorbi despre împătritul chip prin care putem să ne împărtășim și astfel să ne unim cu Dumnezeu, aducînd în acest sens mărturii din dumnezeiasca Scriptură și din învățăturile Sfinților Părinți.

Prima și cea mai importantă împărtășire a noastră cu Domnul Iisus Hristos este aceea care se face atunci cînd ne hrănim cu Trupul și cu Sîngele Lui (Ioan 6, 53-58). Oricare credincios creștin care nu crede că pîinea și vinul cu care ne împărtășim sînt cu adevărat Trupul și Sîngele Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, este un eretic, fiind străin de dreapta credință în Iisus Hristos, deoarece se împotrivește direct învățăturii Domnului, Care zice: *Trupul Meu este adevărata mîncare și Sîngele Meu adevărata băutură* (Ioan 6, 55).

Unul ca acesta se împotrivește, de asemenea, și Sfîntului Apostol Pavel, vasul alegerii, gura lui Hristos, care, vorbind despre împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului, spune: *Pa-harul binecuvîntării, pe care îl binecuvîntăm, nu este oare împărtășirea cu Sîngele lui Hristos?* (I Corinteni 10, 16). Tocmai

de aceea, cel ce cu nevrednicie mănâncă pâinea sau bea paharul Domnului, se face vinovat de însuși Trupul și Sângele Domnului (I Corinteni 11, 27).

Acel creștin care se apropie de împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu mare evlavie și pregătire, se învrednicește de nenumărate daruri și foloase duhovnicești cum sînt :

— se unește cu Hristos după har, căci cel ce mănâncă Trupul și bea Sângele lui Hristos rămîne întru El și El întru dînsul (Ioan 6, 56) ;

— are viață veșnică întru El și va trăi veșnic (Ioan 6, 53-58);

— va fi înviat spre viață veșnică în ziua cea de apoi (Ioan 6, 54) ;

— în cel ce se unește cu Hristos prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui, vine să locuiască Dumnezeu, făcîndu-Și în el sălaș (Efeseni 3, 17; Ioan 3, 24; 14, 20; 15, 4);

— cel ce se împărtășește cu Trupul și Sângele Domnului are pe Hristos viețuind în el (Galateni 2, 20; 4, 19);

— unul ca acesta sporește și crește în lucrarea celor duhovnicești (Efeseni 4, 15-16; Coloseni 1, 7);

— celui ce se împărtășește cu credință, cu evlavie și cu umilință îi aduce curățire de păcate, sfințire, luminare și viață veșnică (Sfîntul Ioan Damaschin, *Rugăciunea a cincea pentru împărtășanie*);

— aduce, de asemenea, sfințire trupului și sufletului, alungă nălucirile și curăță patimile, aduce îndrăzneală către Dumnezeu, îndreptare și întărire a vieții spre înmulțirea faptelor bune și spre desăvîrșire (Sfîntul Vasile cel Mare, *Rugăciunea a șasea pentru împărtășanie*);

— această Sfîntă Taină aduce bucurie duhovnicească și sănătate trupului și sufletului (Sfîntul Chiril al Alexandriei, *Rugăciunea a patra de mulțumire după sfînta împărtășanie*).

Acestea și încă multe altele sînt roadele duhovnicești pe care le dobîndește omul dreptcredincios, care cu evlavie și cu multă pregătire se apropie de împărtășirea Sfintelor și preacuratelor Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului nostru Iisus Hristos. Iar cel care nu primește pe Hristos prin Sfînta Împărtășanie, niciodată nu va spori în lucrarea virtuților, deoarece el nu rămîne în Hristos și nici Hristos în el, iar fără de El nu poate face nimic bun (Ioan 15, 4-5).

Iubiți credincioși,

Al doilea fel de împărtășire și unire cu Dumnezeu, după împărtășirea tainică cu Trupul și Sângele Domnului, se poate face prin *rugăciunea lui Iisus*, care se face cu mintea în inimă, rostind cuvintele: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“ (Sfântul Teofan Zăvorîtul, *Sbornic* 1, p. 172-173). Rugăciunea făcută cu mintea în inimă unește sufletul nostru cu Hristos și cu Tatăl; deoarece singura ușă ce duce la Dumnezeu Tatăl este Hristos, după cum El însuși spune: *Nimeni nu vine la Tatăl, decât prin Mine* (Ioan 14, 11).

Rugăciunea inimii dă libertatea Duhului lui Dumnezeu să lucreze asupra inimii noastre și astfel, prin unirea sufletului nostru cu Duhul Sfânt, ne facem un singur duh; căci cel ce se întoarce cu mintea în inimă și cu mare iubire de Dumnezeu, cu mare fierbințeală și umilință înaltă din adâncul inimii sale rugăciune neîncetată către Bunul Dumnezeu, se aseamănă cu o mireasă care iubește foarte mult pe mirele său și nu voiește nicidecum să se despartă de el. Tot astfel și sufletul care s-a aprins de dragostea Mirelui și s-a unit prin rugăciunea inimii cu Hristos, a ajuns să se facă un singur duh cu El (I Corinteni 6, 17). Cel care se roagă neîncetat cu mintea în inimă rămîne în Hristos și Hristos rămîne în el, aducînd prin El multă roadă duhovnicească.

Sfântul Nicodim Aghioritul, scriind despre acest al doilea chip de împărtășire pe calea rugăciunii gînditoare a inimii, zice: „Chiar dacă nu putem primi tainic, prin Preacuratele Taine, pe Domnul nostru Iisus Hristos decât odată pe zi, însă duhovnicește și mai ales gînditor putem să-L primim în tot ceasul și în fiecare minut, mai ales prin acea dumnezeiască rugăciune gînditoare“ (*Războiul nevăzut*, cap. 4, p. 201). Arătînd că împărtășirea și unirea cu Dumnezeu pe calea rugăciunii gînditoare și a inimii este mai puternică decât împărtășirea ce se face prin lucrarea faptelor bune, același sfînt, Nicodim, spune: „Toate faptele bune fac îndemînatîc pe omul îmbunătățit spre a se uni cu Dumnezeu, dar nu îl și unesc; însă rugăciunea gîndită are și acest fel de putere, de a-l uni pe el cu Dumnezeu“ (*Războiul nevăzut*, partea întîia, p. 157; partea a doua, p. 303).

Dar să arătăm puține și despre cel de-al treilea fel de împărtășire cu Ziditorul nostru Dumnezeu, care se face pe calea lucrării tuturor poruncilor Lui și a tuturor faptelor bune.

Această împărtășire și sălășluire a lui Dumnezeu în noi, pe

calea împlinirii poruncilor Sale, a arătat-o însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos cînd a zis: *De Mă iubește cineva pe Mine, cuvîntul Meu va păzi; atunci și Tatăl Meu îl va iubi și la el vom veni și locaș la dînsul ne vom face* (Ioan 14, 23). Tot Mîntuitorul spune în Sfînta Evanghelie: *Dacă păziți poruncile Mele, veți rămîne în dragostea Mea, precum și Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămîn întru dragostea Lui* (Ioan 15, 10). Sfîntul Dionisie Areopagitul spune lămurit că „*asemănarea și unirea noastră cu Dumnezeu se săvîrșește numai prin păzirea poruncilor dumnezeiești*“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 266).

Sfîntul Maxim Mărturisitorul, arătînd că prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu ne unim și Îl primim în noi, zice: „*Cuvîntul lui Dumnezeu și al Tatălui Său se află tainic în fiecare din poruncile Sale, iar Dumnezeu și Tatăl se află singur întreg, nedespărțit, în întreg cuvîntul Său în chip firesc. Cel ce primește, prin urmare, porunca dumnezeiască și o îplinește, primește pe cuvîntul lui Dumnezeu ce se află în ea*“ (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 193). La fel și Sfîntul Grigorie Palama, vorbind despre îndumnezeirea omului credincios prin păzirea poruncilor lui Dumnezeu, zice: „*Deci poruncile lui Dumnezeu procură și cunoștința, dar nu numai cunoștința, ci și îndumnezeirea*“¹ (*Filocalia*, vol. 1, p. 286).

A patra cale, care mijlocește împărtășirea cu Dumnezeu, se face prin auzul Cuvîntului lui Dumnezeu.

Noi știm că Domnul nostru Iisus Hristos este cuvîntul lui Dumnezeu (Facere 3, 8; Psalm 32, 6; Ioan 1, 1; Apocalipsa 19, 13). Cuvîntul lui Dumnezeu vine și se sălășluiește în cei credincioși nu numai pe căile arătate mai sus, adică prin împărtășirea cu Sfintele Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului nostru Iisus Hristos, prin rugăciunea minții în inimă și prin lucrarea poruncilor Lui, ci harul Său vine și prin auzirea cuvintelor credinței (Romani 10, 8; I Timotei 1, 6), după cum spune Sfînta Scriptură: *Mulți din cei ce au auzit cuvîntul au crezut și numărul bărbaților credincioși a crescut la cinci mii* (Fapte 4, 4).

Sfîntul Apostol Pavel spune: *Credința este prin auz, iar*

1. La aceasta Pr. dr. D. Stăniloae face următoarea însemnare: „*Tocmai pentru că împlinirea poruncilor înseamnă o înaintare într-o comuniune sau unire personală între credincioși și Dumnezeu, această împlinire aduce nu numai cunoștința superioară celei teoretice, ci și îndumnezeirea lui, această îndumnezeire săvîrșindu-se prin sălășluirea lui Dumnezeu în credincios*“ (*Filocalia*, vol. 4, p. 286).

auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu (Romani 10, 17). „Cuvîntul lui Dumnezeu vine prin auz și se sălășluiește în inimă“ (*Kiriaco-dromionul* lui Nichifor Teotokis, Tîlcuire la Evanghelia Duminicii a 4-a după Rusalii, p. 256). Cine primește prin auz cuvîntul lui Dumnezeu se face sălaș și pârtaș Cinei Sale, după cum Însuși spune: *Iată stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine* (Apocalipsa 3, 20; 14, 25).

Cuvîntul lui Dumnezeu primit cu credință prin auz se sălășluiește în cei care-l primesc și lucrează cu mare putere la mîntuirea sufletelor omenești (Ioan 15, 7; Fapte 6, 7). Dacă la împărtășirea prin Sfintele Taine Trupul Domnului este adevărata mîncare și Sîngele Lui, adevărata băutură (Ioan 6, 55), atunci cuvîntul Domnului primit prin auz se face celor credincioși *apă dătătoare spre viața veșnică* (Ioan 4, 14) și *pîine vie pogorîtă din cer* (Ioan 6, 58), „mana cea nestricăcioasă... și pîinea cea tainică“ (Sfîntul Ioan Damaschin, *Canoanele Maicii Domnului*). Dacă Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos sînt hrană și băutură spre viața cea veșnică (Ioan 6, 58), atunci și cuvîntul Domnului, primit cu credință prin auz, se face celor credincioși hrană nemuritoare, după cum este scris: *Nu numai cu pîine va trăi omul, ci și cu tot cuvîntul Domnului* (Luca 4, 4; Deuteronom 8, 3; Matei 4, 4).

Sfîntul Apostol Pavel prin auz a primit cuvîntul lui Dumnezeu, fiind chemat prin lumină și auzind glas din cer (Fapte 9, 3-4); samarineanca primește cuvîntul lui Dumnezeu prin auz iar prin predica Sfîntului Filip toți samarinenii cred, se botează și se împărtășesc cu Duhul Sfînt (Fapte 8, 14. 18). Sfîntul Maxim Mărturisitorul zice: „Domnul este grăunte de muștar, semănat prin credință în duh în inimile celor ce-L primesc“ (*Filocalia*, vol. 2, cap. 2, p. 169).

Frați creștini,

Am adus cîteva mărturii din cele ce se găsesc în Sfînta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți despre unirea și împărtășirea omului credincios cu Dumnezeu pe calea auzului, cînd omul primește cu credință cuvîntul lui Dumnezeu și se sîrguiește la lucrarea poruncilor Sale și la toată fapta bună. Acestui fel de împărtășire îi pot fi pârtași toți creștinii care vin și ascultă în biserică cu mare evlavie și credință Sfînta Liturghie și toate slujbele bisericesti, după cum arată pe larg Cuviosul Paisie, vestitul stareț al Mănăstirii Neamțu, care zice: „Fără

îndoială că participarea în duh la dumnezeiasca Liturghie și la toate celelalte slujbe bisericești reprezintă unul din felurile unirii omului cu Dumnezeu, unire care se săvârșește prin cunoaștere și iubire“. Apoi zice: „Prin prezența la Sfânta Liturghie, credincioșii se găsesc sub influența și în atmosfera Cinei celei de taină și participă la ea cu gândul, cu mintea și cu inima, ca unii ce urmăresc cu privirea și cu auzul desfășurarea Sfintei Liturghii. Neîmpărtășindu-se cu Sfintele Taine, aceștia nu se fac pe deplin subiecte ale lucrării ascunse și tainice ale Duhului lui Hristos.

Printr-o astfel de participare ei pot câștiga sfințenia în chip moral și îndeosebi prin concentrarea atenției, a contemplării, a meditației și a pătrunderii a tot ceea ce se face și se rostește și în vederea împărtășirii din ea.

Pe de altă parte, Jertfa liturgică este expresia cea mai perfectă a unirii noastre cu Domnul nostru Iisus Hristos prin transformarea pîinii și a vinului în Sfântul Trup și Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos, adus de credincioși ca simbol al vieții lor. În plus, miridele scoase pe numele fiecăruia, împărtășindu-se de sfințire, precum arată Sfântul Simeon al Tesalonicului, prin atingerea de Trupul și Sîngele Euharistic al Domnului, transmit prin acestea har sufletelor pentru care au fost proscomidite. Dacă omul este din cei evlavioși sau dintre cei ce au greșit dar s-a pocăit, atunci el nevăzut se împărtășește cu sufletul său de împărtășirea harului, primind în foarte multe cazuri și folos trupeș“ (Protoiereul Serghie Cetfericov-Paisie, *Starețul Mănăstirii Neamțu din Moldova*, p. 334 : Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Despre Sfânta Liturghie*, cap. 9, p. 100).

Deși o astfel de participare reprezintă numai o împărtășire gândită, adică numai o împărtășire cu gândul, totuși ea este foarte importantă, căci în „Urmarea lui Iisus Hristos“ se spune: „În toată vremea și în tot ceasul fiecare credincios poate să se împărtășească cu duhul avînd foloase destul de mari“. În acest fel el se împărtășește și se hrănește, în chip nevăzut, cu harul lui Hristos, ori de cîte ori se gîndește cu evlavie la taina întrupării și pătimirii Sale și se umple de iubire pentru El“.

Nicolae Cabasila zice : „Sfințirea, ca valoare obiectivă și ca dar al lui Dumnezeu, precum și ca lucrare ascunsă și tainică a Duhului lui Hristos, prin care sufletul se umple de har și de toate bunurile și binecuvîntările specifice Sfintei Jertfe Euharistice, nu se dă deplin celor vii decît prin administrarea Sfintei Împărtășanii, cînd credincioșii se unesc cu Dumnezeu prin primirea Sfîntului Trup și a Sfîntului Sînge“. Iar participarea în

duh, spirituală, reprezintă o sfințire prin mijlocire așa cum o numește el (*Tîlcuirea dumnezeieștii Liturghii*, cap. 42, 43 și 45, p. 94-100).

Deși acest chip de împărtășire cu Domnul nostru Iisus Hristos se face, după cum s-a spus, numai prin auz, prin gândire și prin mijlocire, el nu rămîne fără roade duhovnicești, deoarece are putere de a trezi pe mulți și de a-i aduce pe calea mîntuirii².

Pentru a dovedi că prin împărtășirea cu cuvîntul lui Dumnezeu prin auz, multe suflete se lasă de păcate și se întorc către Hristos Iisus, Domnul și Dumnezeul nostru, vă voi povesti următoarea istorioară din Pateric:

Fericitul Avva Pavel cel simplu, ucenicul Sfîntului Antonie cel Mare, a povestit părinților că odată, mergînd el la o mănăstire pentru cercetarea și folosul fraților, a intrat în biserică pentru a asculta Sfînta Liturghie. Fericitul Pavel cerceta pe fiecare din cei ce intrau în biserică pentru a vedea așezarea sufletească a lor, fiindcă avea acest dar de la Dumnezeu, de a vedea așezarea sufletească a fiecăruia, precum oamenii își văd fețele unii altora. Intrînd toți în biserică cu fața luminată și cu obrazul vesel și văzînd și pe îngerul fiecăruia bucurîndu-se de dînsii, pe unul l-a văzut negru și întunecat la trup. Pe acesta diavolii îl țineau de mîini și îl trăgeau spre dînsii, punîndu-i căpăstru, iar îngerul lui păzitor îl urma de departe posomorît și trist.

Văzînd acestea, Sfîntul Pavel lăcrima și își bătea pieptul cu mîna, șezînd înaintea bisericii și plîngînd cu amar pentru cel al cărui chip era așa înfricoșat. Cînd au văzut ceilalți grabnica lui schimbare în plîns cu lacrimi, l-au întrebat pentru care pricină plînge cu atîta durere și-l rugau să intre împreună cu dînsii la slujbă. Pavel, însă, a rămas afară, continuînd să se tînguiască pentru acel nefericit om.

După ce s-a terminat slujba au ieșit toți afară, iar Pavel lua aminte, știind cum a intrat acel om și voind să cunoască și cum iese. Bărbatul acela, ce avea mai înainte tot trupul negru și întunecat, ieși din biserică luminat la față, alb la trup și îngerul îl urma îndeaproape, bucurîndu-se de dînsul foarte mult. Văzînd aceasta, Pavel începu să se bucure, să strige și să binecuvinteze pe Dumnezeu, zicînd: „O, nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu!”. Apoi, alergînd și suindu-se pe o piatră înaltă a strigat: „Veniți să vedeți cît sînt de înfricoșate și de minunate lucrurile

2. O împărtășire duhovnicească asemănătoare se face și pe calea scoaterii părțicelelor (miridelor) la Sfînta Proscomidie pentru creștinii credincioși (Sfîntul Simeon al Tesalonicului, *op. cit.*, cap. 9, p. 72).

lui Dumnezeu! Veniți să vedeți lucrurile Aceluia ce voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină. Veniți să ne închinăm și să cădem la El și să zicem: Tu singur poți să ridici păcatele lumii!“.

Toți alergară în grabă, vrînd să asculte ce va spune. După ce s-au adunat toți, Pavel le-a povestit cele văzute la acel bărbat, înainte și după ieșirea lui din biserică, rugînd totodată pe omul acela să le spună cu amănuntul cum i-a dăruit Dumnezeu o schimbare atît de grabnică.

Fiînd astfel descoperit de către Pavel înaintea tuturor, omul acela a povestit cu sinceritate, zicînd: „Eu sînt om păcătos și de multă vreme viețuiam în desfrînare, iar acum, intrînd în biserică, am auzit pe Sfîntul Prooroc Isaia, sau mai bine zis pe Dumnezeu, vorbind printr-însul: *Spălați-vă și vă curățiți, scoateți vicleșugurile din inimile voastre înaintea ochilor Mei și părăsiți răutățile voastre. Învățați-vă să faceți bine, căutați judecata, mîntuiți pe cei năpăstuiți, ajutați săracul și faceți dreptate văduvei. Și de vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi albi, iar de vor fi ca roșeala, ca lîna le voi albi. Și de veți vrea și de mă veți asculta, bunătățile pămîntului veți mînca* (Isaia 1, 16-19). Eu, desfrînatul, umilindu-mă de cuvîntul proorocului și suspinînd din adîncul inimii, am zis către Dumnezeu: Tu, Dumnezeule, Care ai venit în lume ca să mîntuiești pe cel păcătos, împlinește aceasta cu lucrul și la mine păcătosul și desfrînatul, căci, iată, mă mărturisesc Ție din inimă și făgăduiesc să mă lepăd de toată răutatea și fărădelegea și îți voi sluji cu știință curată chiar de azi. Doamne, primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc și cad înaintea Ta, căci făgăduiesc să mă depărtez de acum înainte de tot păcatul. Cu această făgăduință am ieșit din biserică, hotărînd în sufletul meu să nu mai fac nici un rău înaintea ochilor lui Dumnezeu“. Auzind acestea, toți cei de față strigau către Dumnezeu cu mare glas, zicînd: *Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut*“ (Psalm 103, 25, fragment din *Pateric*, p. 209-211).

Iubiți credincioși,

Vedeți că prin auzirea cuvîntului lui Dumnezeu, Duhul Sfînt s-a atins de inima acelui om păcătos care s-a umilit de cele auzite, schimbîndu-l din starea lui vrednică de osîndă, într-o așezare vrednică de mila lui Dumnezeu și de toată fericirea, care duce la mîntuirea sufletului prin adevărata pocăință? Acest caz

nu este unic în Biserica lui Hristos, căci se întorc mii și mii de suflete la Dumnezeu prin ascultarea cuvântului Său în biserici și oriunde se propoveduiește Evanghelia lui Hristos.

Această împărtășire a cuvântului lui Dumnezeu pe calea auzului aduce mult folos Bisericii lui Hristos. Dacă credința este prin auz, iar auzul prin cuvântul lui Dumnezeu, atunci același cuvânt al lui Dumnezeu va face părtași harului Său pe toți cei ce îl primesc pe calea auzului, dacă îl vor asculta cu credință și cu dragoste.

Fie ca mila și îndurarea Domnului nostru Iisus Hristos, Care este Cuvântul lui Dumnezeu, să vină și la noi și să se sălășluiască în noi prin vestirea dreptei credințe și prin viețile și învățăturile sfinților Lui. AMIN !

C U V Î N T

DESPRE VALOAREA SUFLETULUI

„Ce-l va folosi omul, de va cîștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?” (Matei 16, 26).

Iubiți credincioși,

Ați auzit în Evanghelie pe Mîntuitorul, zicînd: *Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?* (Marcu 8, 37). Oare așa de mare valoare are sufletul nostru, încît să nu se poată răscumpăra cu toată lumea aceasta? Căci tot Mîntuitorul spune mai departe: *De ar dobîndi omul toată lumea și își va pierde sufletul său, ce va folosi?* (Marcu 8, 36). Vedeți cît de mare valoare are sufletul omenesc? Iar dacă la o atît de mare valoare și cinste îl ridică însuși Hristos, Dumnezeuul nostru, cine va mai putea spune că sufletul omului nu este de mare preț, fiind mai scump decît toată lumea?

Dumnezeiasca Scriptură numește pe om „suflet”, după cum scrie la Facere: *Iar sufletele care au intrat cu Iacob în Egipt și care au ieșit din coapsele lui, au fost de toate șaizeci și șase afară de femeile feciorilor* (46, 26-27). Sfînta Scriptură nu spune că atîția oameni au ieșit din Iacov, ci atîtea suflete. De ce îl numește pe om în mai multe locuri „suflet?”. Pentru valoarea mai mare și neasemuită pe care o are sufletul față de trup.

Oare se poate spune sufletului om ? Nu ! Omul se poate numi suflet, dar sufletul nu se poate numi om, pentru că sufletul are un ipostas și trupul are ipostasul său aparte, adică fața sa. Aceste două ipostasuri, al sufletului și al trupului, cînd se unesc într-unul singur, formează omul. Nici sufletul nu se poate numi om fără să aibă trup și nici trupul nu se poate numi om fără să aibă suflet, ci omul este un ipostas în două firi unite, una văzută și una nevăzută.

Dacă, totuși, în câteva locuri ale Sfintei Scripturi, omul se numește suflet, aceasta este, după cum s-a arătat, pentru cinstea mai mare care se dă sufletului față de trup.

Dar ce este omul? Omul este un sîmbure și un centru al întregii lumi pe care a zidit-o Bunul Dumnezeu în cer și pe pămînt. Omul este acel sîmbure care este într-o strînsă legătură cu cele patru feluri de lumi pe care le-a făcut Dumnezeu în univers. El comunică cu toate existențele neînsuflețite, adică, cu regnul mineral, cu regnul vegetal, cu regnul animal, și cu lumea cea mai presus de toate cele simțite a îngerilor, adică cu lumea gînditoare.

Deci, el este centru al lumii văzute și al lumii nevăzute. Omul, luat în ansamblu, cu trup și cu suflet, este numit de Sfînta Scriptură „mare“ (Isus Sirah 3, 18).

Iată ce spune Solomon: *Mare lucru este omul și cinstit este bărbatul milostiv*. Dar de ce îl numește „mare“? Pentru că, repet, omul reunește toate lumile: cea minerală, vegetală, animală și cea spirituală într-una singură și este mai presus de toate acestea, el fiind chipul și asemănarea lui Dumnezeu, Ziditorul său.

Să vedem cum ține omul legătura cu cele două feluri de lumi, gînditoare și simțitoare, care alcătuiesc lumea în întregimea ei (Sfîntul Grigore de Nazianz, Cuv. 38 la Teofanie). Omul, în ipostasul trupului, are din regnul mineral, adică din lumea celor neînsuflețite: fier, sare, fosfor, piatră, apă, pămînt etc. Pe scurt, are mai toate substanțele pe care le-a descoperit chimia în lumea mineralelor și care se găsesc în om într-o mică proporție.

De asemenea, omul, în alcătuirea sa, are și multe din regnul vegetal, din cele ce cresc și scad, se nasc și pier. În el se găsesc răsaduri, ierburi și semințe de felul celor ce se află pe toată fața pămîntului. Omul ține legătura cu lumea animalelor prin cele patru umori care se găsesc în el, care se mai numesc și umezeli, adică fierea neagră, fierea galbenă, sîngele și apa (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cap. 12).

Avînd aceste patru feluri de umori, din care este alcătuit trupul dobitoacelor, păstrează legătura cu cele necuvîntătoare, adică cu animalele.

Deci, omul face legătura între trei lumi: minerală, vegetală și animală.

Frați creștini,

Oare omul se oprește numai la atât? Nicidecum! Omul, v-am spus la început, este în legătură și cu lumea inteligibilă, a celor înțeleghătoare sau raționale, din ceruri. El este mai presus de lumea minerală și cea vegetală precum și de cea animală, fiind în comuniune și cu lumea gânditoare a îngerilor (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Cartea 1-a, cap. 12).

Fiindcă reunește aceste patru lumi într-un spațiu restrâns, omul se numește „microcosmos”. Omul, însă, după Sfântul Grigorie Teologul și după alți filozofi mari ai Bisericii, se mai numește și „macrocosmos”. El nu este numai o lume mică într-una mare, microcosmos în macrocosmos, sintetizând din toate lumile câte ceva, ci este și macrocosmos în microcosmos, adică o lume mare într-una mică, deoarece reunește în sine nu numai lumea văzută și cea nevăzută, ci, mai mult, este alcătuit și după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Facere 1, 26). De aceea, omul este și macrocosmos în microcosmos, fiindcă are în esență din toate și le covârșește pe toate, întrecându-i întrucâtva și pe îngeri.

Mai departe vom vorbi despre facultățile înalte ale sufletului nostru, care, după cum am spus, se împărtășesc și de însușirile lumii gândite. Lumea gânditoare a îngerilor se compune din nouă cete ierarhizate în trei triade. Triada întâia formată din îngeri, arhangheli și începătorii; triada a doua, cuprinzând stăpîniile, puterile și domniile și triada a treia este constituită din fericitele tronuri sau scaune, heruvimii și serafimii (Sfântul Dionisie Areopagitul, *Ierarhia cerească*, cap. 3, p. 14).

Să vedem acum în ce fel sînt concepute în om puteri asemenea puterilor care se găsesc în aceste nouă cete îngerești.

*Îngerii*¹, care înseamnă slugi, după cum zice Sfînta Scriptură: *Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc* (Psalm 103, 5), sînt cei care ne ajută în necazuri și în ispite, bucurîndu-se totdeauna de cei care cresc în virtute și, de asemenea, se mîhnesc și ajută pe cei ce cad, ca să se ridice din păcate și greutăți. Îngerii slujesc la mîntuirea lumii și nicio-dată nu ne părăsesc pînă cînd ne dăm sufletul, în vremea sfîrșitului nostru.

Sufletul nostru are aceeași lucrare ca și îngerul. Îngerul are credință și dragoste de Dumnezeu și, prin credință și dragoste,

1. Îngerii alcătuiesc ceata ce este mai aproape de noi; lor li s-a dat spre pază pămîntul acesta și slujesc mai de aproape la mîntuirea oamenilor decît celelalte cete.

slujește lui Dumnezeu cu frică și cu cutremur. Sufletul are și el putere de a ajuta pe frații săi, de a-i mîngîia în ispite, de a-i întări, de a le sluji și de a alerga totdeauna în ajutorul lor, fie cu sfatul, fie cu fapta, ajutîndu-i prin diferite mijloace. Pentru aceasta, omul este deci un fel de înger amestecat închinător, cum îl numește Sfîntul Ioan Damaschin, adică înger în trup.

Îngerul zboară ca fulgerul, într-o clipă se coboară în iad și într-o clipă înconjoară pămîntul, nefiind oprit nici de atmosferă și nici de stratosferă. Nimic nu-l împiedică pe el (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Cartea 2-a, cap. 3). Tot așa este și sufletul omului cu mintea. Sufletul, cu partea privitoare a lui, care este mintea, străbate cerul într-o clipeală de ochi, se pogoară în iad, înconjoară pămîntul, își închipuie muncile veșnice, cugetă ce vrea, aleargă unde vrea. Gîndul și mintea noastră nu pot să fie oprite de nimeni, căci oriunde vor acolo se duc.

Iată asemănarea sufletului cu îngerul. Ceea ce are îngerul în trup, omul abia are cu mintea. De aceea spune Sfîntul Grigorie de Nyssa, marele filozof duhovnicesc, că „omul e frate cu îngerul după partea cuvîntătoare“ (Comentariu la Viața lui Moise). Ceea ce este mintea omului, aceea este și îngerul în trup², încît poate străbate prin toate cele patru elemente, prin ceruri, prin iad și oriunde. Așa străbate sufletul cu mintea, cît de repede umblă îngerul cu tot cu trup.

Arhanghelii reprezintă a doua ceată din ierarhia cea mai de jos. Ei au misiunea, primind poruncile lui Dumnezeu, de a descoperi proorociile lui Dumnezeu și binevestesc tainele Lui oamenilor de pe pămînt (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 7, 9).

Astfel, Arhanghelul Gavriil și alți îngeri trimiși de Bunul Dumnezeu, au vestit nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul, nașterea Mîntuitorului nostru la Buna Vestire a Maicii Domnului etc. Deci, arhanghelii primesc unele porunci de la Dumnezeu care li se descoperă prin cetele cele mai de sus și le păstrează pînă în clipa cînd primesc gînditor poruncă să le ducă pe fața pămîntului la fiecare suflet în parte.

Sufletul omului, bineînțeles, nu este străin de lucrarea arhanghelului. El are memorie, ține minte toate și are mintea curățită prin Duhul lui Dumnezeu. El împărtășește și binevestește pretutindeni Evanghelia, adică cuvîntul lui Dumnezeu și învățăturile cele bune, precum a predicat Sfîntul Apostol Petru

2. Numai Dumnezeu este cu desăvîrșire netrupesc, căci toți îngerii au trupurile lor, care sînt nespuse de fine, din foc ceresc și sînt numiți în scrierile bisericești „netrupești“.

la Ierusalim și au crezut într-o zi trei mii de suflete, iar în altă zi două mii și s-a făcut numărul de cinci mii de suflete; apoi Apostolii au propovăduit pînă la marginile lumii, încît s-a împlinit cuvîntul cel scris în Sfînta Scriptură, care zice: *În tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor* (Psalm 18, 4).

Apostolii și binevestitorii Sfintei Evanghelii sînt arhangheli cu trup căci, ca și Arhangheli, oamenii care binevestesc au darul proorociei. Mulți dintre sfinți au avut darul de a ști dinainte ce se va întîmpla și au proorocit, așa cum au fost patriarhii, Sfinții Prooroci și mulți dintre Apostoli, Martiri și Cuvioși.

Iată, deci, cum se împărtășește sufletul nostru și de darul arhanghelilor, prin binevestirea cuvîntului lui Dumnezeu, prin proorocii și prin înmulțirea sfintei credințe între oameni, căci spune Sfîntul Grigorie Dialogul că această misiune o au și arhangheli, dar și sufletul omenesc. Căci omul poate să binevestească, să predice, să învețe, să lămurească pe cei neștiutori, să înmulțească credința în tot pămîntul.

Începătoriile au datoria de a păzi toate hotarele împărățiilor lumii. Toate țările, ținuturile, orașele și regiunile lumii au cîte un înger care păzește, pus de Dumnezeu, ca să nu se facă războaie. Ei păzesc fiecare popor și fiecare limbă de sub cer (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 9, p. 41).

Sufletul omului, după Sfinții Părinți, are și el această însușire. Omului i-a dat Bunul Dumnezeu pricepere să facă legi prin care se conduc împărății mari și state puternice, să facă legi militare, civile, medicale și administrative. Omul are, deci, o mulțime de puteri în sine, asemănător cetelor începătoriilor. Omul stăpînește orașe, țări, împărății și ținuturi, pentru că Dumnezeu i-a spus: *Creșteți și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul, păsările cerului și peștii mărilor* (Facere 1, 28). Puterea de a stăpîni și de a împărăți o are și sufletul omului.

Stăpîniile, fiind mai sus de triada întîi, au misiunea de a stăpîni pe diavoli. Foarte mult ar vătăma întunecații diavoli pe oameni de n-ar fi această ceată ca să-i poată opri. Miliarde de diavoli sînt în văzduh, pe pămînt, în apă și în aer, care înconjoară întreg universul, așa cum se spune în cartea lui Iov: *Înconjurat-am pămîntul și toate cele de sub cer și, iată, sînt de față* (Iov 1, 7).

Sfîntul Apostol Pavel spune la rîndul său că *lupta noastră este împotriva începătoriilor, a domniilor și a stăpînitorilor întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutății răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12; Ioan 13, 31; 14, 30; 16, 11). Peste tot se găsesc diavoli care ar vătăma foarte mult zidirea lui Dumnezeu, pentru că un diavol are atîta putere încît,

dacă l-ar lăsa Dumnezeu, cu o unghie ar întoarce pământul pe cealaltă parte, după cum spune Sfântul Serafim de Sarov. Dar puterea lor este îngrădită de puterea dumnezeirii prin această ceată a stăpîniilor, care nu le dă voie să facă omului rău decît numai cît le îngăduie Bunul Dumnezeu. Astfel, găsim în Sfînta Scriptură că n-au putut să intre nici în porci și nici pe Iov să-l ispitească pînă cînd nu le-a îngăduit Dumnezeu (Matei 8, 32; Iov 1, 12).

Deci, ceata stăpîniilor are această misiune, de a stăpîni pe diavoli și toată puterea lor atunci cînd aceștia vor să atace zidirea lui Dumnezeu (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 8, p. 32).

De asemenea și sufletul omului are această putere. Omul, cu darul lui Dumnezeu, stăpînește și pe diavoli și patimile sale, care sînt tot ale diavolului, căci zice Sfîntul Efrem Sirul: „Cîte patimi are un om tot atîția diavoli are într-însul“.

Sufletul curat și lucrător, cu darul Bunului Dumnezeu, stăpînește pe acești diavoli și nu vrea să facă voia lor, dar mai ales nu se biruiește de patimi, pentru că are puterea să se împotrivească duhurilor rele care îl atacă (Matei 10, 18; Marcu 3, 15; 5, 7; 16, 20; Luca 9, 1).

Puterile sînt mai sus de ceata stăpîniilor, făcînd parte din a treia triadă. Această ceată are putere de la Dumnezeu să facă minuni în tot pământul. Ceata puterilor, de asemenea, cîrmuiește și conduce tot Universul, pământul, planetele și stelele cerului, mișcarea tuturor astrilor cerești cu mare precizie și armonie. Tot ceata puterilor cîrmuiește văzduhul, stăpînește și schimbă suflările vînturilor, măsoară puterea acestora ca să nu vină cu prea mare urgie asupra unei țări și să o vatăme, sau, dacă îngăduie Dumnezeu, trimite cicloane, taifunuri și uragane, prin această ceată, pedepsînd Bunul Dumnezeu pe oamenii păcătoși din anumite părți ale lumii.

Omul are și darul pe care îl are această ceată a puterilor, căci, rugîndu-se lui Dumnezeu, primește darul de a face minuni. Toți sfinții făcători de minuni au primit acest dar prin această ceată a puterilor cerești. Omul, asemănător puterilor, cîrmuiește nu planetele cerești, ci mădularele trupului său. În corp, omul are adunată, după cum am spus mai sus, toată lumea, sufletul omului avînd putere să cîrmuiască drept mădularele corpului său, după voia lui Dumnezeu: *Ochiul tău drept să vadă și urechea ta drept să audă* (Proverbe 4, 25). Buna rînduială a organe-

lor trupului este una din puterile sufletului care se aseamănă cu ceata puterilor din ceruri.

Ceata preafericitelor Domnii se numește astfel pentru că domnește peste diavoli și, de asemenea, peste împărățiile lumii, peste toate țările încredințate lor și peste toate cetele situate ierarhic mai jos de ele. Această ceată slujește Domnului nu de frică, ci de bunăvoie, dar mai ales din dragoste, lepădînd cu totul frica de rob. Alte cete slujesc și de frică, avînd frica cea curată: *Slujiți Domnului cu frică* (Psalm 2, 11); *Frica Domnului care luminează ochii* (Romani 8, 15; I Ioan 4, 18).

Domniile, la rîndul lor, au mare putere de a stăpîni peste puterile satanei, a popoarelor pămîntului, a stihiiilor, ca și peste toate celelalte puteri care sînt mai jos de ele.

Prin ceata domniilor, Dumnezeu pune împărații și conducătorii de popoare în tot pămîntul. *Luați în urechi cei ce stăpîniți mulți și cei ce vă trufiți întru noroadale limbilor, că de la El, de la Domnul, s-a dat vouă stăpînirea și puterea; de la Cel Preaînalt* (Înțelepciunea lui Solomon 6, 1-3). Despre aceasta adeverește și Sfîntul Apostol Pavel cînd spune: *Tot sufletul trebuie să se supună stăpînirilor celor mai înalte, căci nu este stăpînire, fără numai de la Bunul Dumnezeu* (Romani 13, 1).

Sufletul se aseamănă și el cu ceata domniilor foarte mult, căci, prin darul lui Dumnezeu, poate să domnească peste patimi. Ați auzit de Sfîntul Simeon cel nebun pentru Hristos care umbla pe ulițele cetății Emesa cu trupul gol, învelindu-și doar părțile rușinoase cu niște frunze de dafin. El purta o coroană de dafin pe cap și era plin de noroi, prefăcîndu-se nebun pentru dragostea lui Hristos și nimeni nu știa taina vieții lui, decît numai diaconul Ioan de la Biserica Sfintei Învieri din acel oraș. Sfîntul Simeon mergea pe ulițe, bătînd cu o bîță în stîlpii cetății Emesa și striga: „Este prăznuirea împăratului celui biruitor și a cetății lui“. Toți ziceau: „Nebunul acela, călugărul acela, parcă el știe ce zice!“. Dar nebunul acela era mai înțelept decît toată lumea, așa cum spune și Sfîntul Apostol Pavel: *Cel nebun pentru Dumnezeu este mai înțelept decît toată lumea* (I Corinteni 1, 19-25).

Cuvintele lui, însă, aveau un înțeles mai tainic. Într-o zi diaconul Ioan, luîndu-l deoparte, i-a zis: „Părinte, îmi este rușine să te văd gol și plin de noroi. De ce tot bați cu toiagul și mai ales de ce strigi că este prăznuirea împăratului celui biruitor și a cetății lui?“. Atunci Sfîntul Simeon i-a răspuns: „Iubite frate

Ioane, ție am să-ți spun taina aceasta căci ți-am arătat și altele. Eu, cu harul lui Hristos, nu mă mai smintesc de lumea aceasta păcătoasă și înșelătoare. Nu-mi mai pasă că unii mă ocărăsc și alții mă laudă; că cei mici aruncă cu bolovani în mine și alții mă alungă ca pe câini, că unii mă socotesc nebun, iar alții spun că sînt sfînt sau îndrăcit. Mie nu-mi pasă de toate acestea! Știi ce a spus Apostolul Pavel: *De aș voi însă să plac lumii nu aș fi rob al lui Dumnezeu, al lui Hristos!* (Filipeni 2, 3). Dacă strig că este prăznuirea împăratului celui biruitor și a cetății lui, o fac pentru că sufletul meu, cu darul lui Dumnezeu, a ajuns cetate a Duhului Sfînt, iar mintea mea împărătește peste patimi. Toți care vor iubi pe Bunul Dumnezeu pot să ajungă împărați și domni peste patimi și să fie împărați, asemenea mie și mai mult decît mine“.

Iată o pildă în care vedem că omul poate să ajungă domn și să împărătească peste patimi, astfel împărățind peste diavoli și peste toată făptura, pentru că atunci se restabilește în el chipul și asemănarea Dumnezeului nostru.

Ceata fericitelor Tronuri sau Scaune, se numește așa pentru că pe această ceată se odihnește Bunul Dumnezeu, nu cu ființa, ci cu harul. Ființa lui Dumnezeu este neîncăpută de toate zidirile Sale, fiind nemărginită, deci Dumnezeu se odihnește cu harul îndeosebi pe ceata scaunelor din cer. De aceea, ele se numesc, după sfinții teologi: „Odihnirea lui Dumnezeu și primirea“ (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 7, p. 31).

Sufletul omului are și el acest dar pe care îl are ceata preafericitelor tronuri din cer. El se face scaun al lui Dumnezeu și tron al Lui, putînd și el să odihnească pe Dumnezeu, căci zice Sfîntul Efrem Sirul: „Două scaune are Dumnezeu: *Cerul*, căci este scris: *Ce casă îmi veți zidi?* zice Domnul; *Cerul îmi este Mie scaun și pămîntul reazem picioarelor Mele* (Isaia 66, 1); iar al doilea scaun al lui Dumnezeu este inima celui smerit“. Sfîntul Prooroc Isaia zice: *Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit și blînd și care tremură de cuvintele Mele?* (Isaia 66, 2). Dumnezeu caută și se odihnește în om ca și pe tronurile din cer, inima celui smerit fiind scaunul Lui. De asemenea și Apostolul Pavel spune: *Voi sînteți Biserica Celui viu și Duhul lui Dumnezeu odihnește în voi* (I Corinteni 6, 15; 12, 27; Efeseni 5, 30). Deci dacă ne curățim sufletele de păcate, odihnim în noi pe Sfîntul Duh.

Ceata Heruvimilor. Heruvim în limba aramaică, limba lui Adam, se tâlcuiește „multă cunoștință și revărsare de înțelep-

ciune“ (Sfântul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 7, p. 25). Sufletul omului are în el această însușire, căci Dumnezeu i-a dat minte cu ajutorul căreia poate să adune foarte multe cunoștințe. Heruvimii au cele mai adânci contemplații duhovnicești și atîta înțelepciune este în mintea lor încît toate mințile raționale ale îngerilor care sînt mai jos de ei nu pot trece peste ei fără ca aceștia să știe. Ei au o adîncă și negrăită vedere pentru care se mai numesc și veghetori, adică cu ochi mulți, avînd mare străvedere de înțelepciune în toate direcțiile. Asemănător, omul are mintea prin care poate veghea asupra patimilor, o poate umplea de cunoștință dumnezeiască și poate și el să reverse înțelepciune. Din cele acumulate de el, cu darul lui Dumnezeu și prin osteneală, varsă înțelepciunea sa în mii de suflete prin predică, prin învățătură și prin sfătuire.

Heruvimii mai au o însușire, fiind „ca pruncii“ adică nevinovați. Este ceata cea mai neprihănită dintre cetele îngerești.

Nevinovăția se găsește și în sufletul omului, mai ales la copiii mici. Cine va avea, după cuvîntul Mîntuitorului, înțelepciunea șarpelui și blîndețea porumbelului, acela se face nevinovat ca un copil. Acesta poate fi numit heruvim în trup sau heruvim pămîntesc. Astfel, omul se aseamănă și cu heruvimii, prin acumularea de cunoștințe, prin învățarea altora și prin agonisirea nevinovăției sufletești, după cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care a zis: *Pînă nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți moșteni Împărăția cerurilor* (Matei 18, 3; Marcu 10, 11; Luca 16, 2-16).

Ceata Serafimilor. Serafim se tâlcuiește în limba aramaică „înfierbîntat“. Altfel zis, se numește „arzător“ sau „încălzitor“. Motivul pentru care se numesc astfel este că aceștia, mai mult decît celelalte cete îngerești, ard cu o văpaie îndoită de iubire pentru Dumnezeu, fiind mai aproape de tronul Lui (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Putul*, Cuv. la Serafim). Ei nu numai că ard cu dragoste nemăsurată pentru Bunul Dumnezeu, dar au și putere de a încălzi și pe celelalte cete cu dragostea lor, spre a sluji lui Dumnezeu cu multă iubire. Aceasta este misiunea cetei care se află mai aproape decît toate de tronul dumnezeirii.

De asemenea, și omul poate fi un serafim în trup, slujind lui Dumnezeu cu duhul arzînd de dragoste. În Sfînta Evanghelie găsim că, pe cînd Luca și Cleopa mergeau către Emaus și Mîntuitorul le tâlcuia Scripturile, după ce L-au cunoscut, au zis: *Oare nu erau inimile noastre arzînd întru noi cînd mergea*

cu noi pe cale și ne tâlcuia Scripturile? (Luca 24, 32). Deci ardeau inimile lor, aprinse fiind de darul lui Dumnezeu, Care era lângă ei.

La fel și Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, care, din dragoste pentru Dumnezeu, dorea să fie mâncat de fiare și să pătimească cele mai mari chinuri. Tot așa a fost și Sfântul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, căruia i-a strălucit fața ca a unui înger și s-a umplut de dragoste pentru Dumnezeu, când a mărturisit pe Mîntuitorul. Sfântul Apostol Pavel s-a înfierbîntat atît de mult de dragostea lui Dumnezeu, încît a strigat: *Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strîmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau goliciunea, sau nevoia și sabia? Pentru că încredințat sînt că nici moartea, nici viața, nici îngeri, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum și nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adîncul, nici altă făptură oarecare nu poate să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu care este întru Hristos Iisus, Domnul nostru* (Romani 8, 35-39).

1 Sfântul Apostol Pavel nu băga în seamă nici pe diavoli și nici pe îngeri, pe nimeni, căci era încredințat că nu-l mai poate despărți nimeni și nimic de iubirea lui Hristos. Deci, un suflet cînd ajunge să ardă cu așa o văpaie și cu atîta dragoste pentru Dumnezeu se poate numi, pe drept cuvînt, „un serafim cu trup” sau „serafim pămîntesc”. Așa se cîntă și în canoanele Bisericii de multe ori la sfinți: „Sfinte Ierarhe ai fost un serafim cuvîntător pe pămînt...” (Canonul Sfîntului Mucenic Ignatie, la 20 decembrie). Așadar, sufletul omului are multe asemănări cu cetele îngerești și se împărtășește și el de puterile și însușirile cetelor raționale din ceruri. Aceste puteri și însușiri le poate spori mereu, prin darul lui Dumnezeu.

Această asemănare făcută între însușirile sufletului nostru și ale celor nouă cete îngerești este parțială, căci sufletul omnesc, avînd în el toate aceste însușiri, daruri și puteri, este schimbător atît timp cît este îmbrăcat în neputința trupului. Puterile cerești mult mai mult se împărtășesc, de la Bunul Dumnezeu, de darurile amintite mai sus, decît sufletul nostru, deoarece ele sînt netrupești și, prin Darul lui Dumnezeu, fără de păcat. Desigur, ele vor fi avînd și alte daruri și slujiri duhovnicești în afară de cele înfățișate aici, pe care numai însuși Bunul Dumnezeu, Ziditorul lor și al nostru le știe.

Aceasta o lămurește Sfântul Maxim Mărturisitorul care, tâlcuind din Sfînta Evanghelie acest pasaj: *Mai mare ca Ioan între cei născuți nu s-a ridicat, dar cine e mai mic în împără-*

ția cerurilor e mai mare decât el (Matei 11, 11; Luca 7, 28), zice că Sfântul Ioan a dobândit prin contemplație toată cunoștința îngăduită aici. „Teologul cel mai înalt e mai mic decât cel mai din urmă dintre îngeri“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 231).

Cel mai mic din Împărăția cerurilor este îngerul aflat în ceata cea mai de jos a ierarhiei cerești. Acesta este, totuși, mai mare teolog decât Ioan Botezătorul, care este cel mai mare om născut din femeie și cel mai mare teolog dintre pămînteni, ca cel ce a văzut și a auzit cele trei Fete ale Sfintei Treimi cu prilejul arătării Domnului la Iordan. Cît timp a fost în trup a știut mai puține taine dumnezeiești decât un înger. Deci, dacă un înger, care este cel mai mic în rînduiala ierarhiei cerești, este mai mare decât Ioan Botezătorul, atunci cu cît mai covîrșitoare va fi deosebirea și diferența darurilor și însușirilor între ceilalți oameni și cetele ierarhiei cerești cele mai înalte ?

Marii filozofi ai antichității: Pitagora, Platon, Democrit, Plotin, Metodiu de Olimp și Filon, precum și alți învățați din vechime, ziceau că sufletul omului este un microcosmos, că omul are înglobat într-însul din lumea văzută și simțită cîte puțin, dar nu știau că are atît de multe însușiri și împărtășire chiar cu puterile raționale din ceruri. De aceea, Sfântul Grigorie Teologul îl mustră pe Democrit și pe cei asemenea lui, zicînd: „Cei care mărginesc pe om numai la lumea simțită s-au depărtat de adevăr, căci omul e un centru care leagă marginile lumii de sus, înțelegătoare, cu cele de jos, simțitoare“ (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cap. 12).

Frați creștini,

În continuare vom arăta că sufletul nostru nu este numai deținător și centralizator al tuturor lumilor, ci este mai presus chiar decât lumea gîndită a îngerilor, avînd ceva mai mult decât ei, după cum spun Sfinții Părinți. El nu are însușiri din lumea simțită și cea gîndită, ci este și chip și asemănare a lui Dumnezeu, după cum spune la Facere: *Să facem om după chipul și asemănarea Noastră* (Facere 1, 26).

Sfînta Treime S-a sfătuit să-l facă pe om mai presus de îngeri. Nicăieri în Sfînta Scriptură nu se găsește că îngerii sînt făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci numai omul. Dar cu ce este omul mai presus decât îngerii, încît se aseamănă direct cu Ziditorul său? Omul este mai presus decât toate cetele îngerilor, iar sufletul omenesc le întrecă pe acestea prin trei însușiri, după cum spune Sfântul Vasile cel Mare.

După minte omul se aseamănă cu Tatăl, fiindcă Tatăl este, în Sfînta Treime, mintea Care a izvorît prin nașterea mai înainte de toți vecii pe Hristos și prin purcederea mai înainte de veci a izvorît pe Duhul Sfînt. După cum Tatăl izvorăște pe Fiul prin nașterea mai înainte de toți vecii, tot astfel mintea izvorăște cuvîntul; cuvîntul se aseamănă cu Fiul, care este izvorît din mintea omului sau „sluga minții“, cum îl mai numesc Sfinții Părinți.

Așadar, mintea este după asemănarea Tatălui, iar cuvîntul este după asemănarea Fiului, care izvorăște din minte; iar după asemănarea Duhului Sfînt este voia omului de sine stăpînitore, care este în suflet rădăcina tuturor bunătăților pe care le-a pus Bunul Dumnezeu în om.

Sufletul omului este lucrul cel mai de preț al sfatului lui Dumnezeu și icoana vie a Preasfintei Treimi; El este cu aceste trei însușiri, mai presus de toate cetele îngerești, fiind suflet rațional, cuvîntător, de sine stăpînitor, avînd chipul și asemănarea Preasfintei Treimi (Ilie Miniat, *Predică despre suflet, la Dum-nica a 3-a din Sfîntul și Marele Post*, București, 1944, p. 110-113).

Dumnezeu cînd a zidit sufletul nostru a făcut-o prin suflare, căci zice Sfînta Scriptură: *Și a făcut Dumnezeu pe om, țărîină luînd din pămînt, și a suflat în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul ființă vie* (Facere 2, 7). Cînd a făcut trupul a fost ceva material, iar cînd a zidit sufletul arată alt chip de zidire, căruia nici zidire nu i se poate zice, ci suflare, că nu a zidit sufletul ca pe trup, luînd pămînt simțit și lut.

Așadar, sufletul a fost zidit prin suflare, dîndu-i-se de către Bunul Dumnezeu cinstea nematerială, căci Dumnezeu nu se aseamănă cu omul după trup cum hulesc ereticii antropofiți, ci după suflet, pentru că sufletul este icoana chipului și asemănării Prea Sfintei Treimi. Dumnezeu, fiind nematerial, gînditor și ființă nevăzută, a zidit și sufletul nostru asemenea, acesta fiind nevăzut, nematerial și gînditor. Dumnezeu a zidit sufletul atunci la început, dar și acum zidește Bunul Dumnezeu în fiecare ceas milioane de suflete în clipa zămislirii ființei omenesti. În clipa aceea se zidește și trupul și sufletul într-o formă foarte mică.

Cum se zidește sufletul omului în clipa zămislirii? Iată ce zice Proorocul Zaharia: *Domnul care întinde cerul ca un cort și care pune temelile pămîntului, El zidește duhul omului înăuntrul său* (Zaharia 12, 1; Iezechiel 18, 4). Însă numai Dumnezeu știe cum intervine la zidirea sufletului în fiecare clipă cînd se zămislește un suflet și un trup, luînd din amîndouă firile, din a femeii și a bărbatului, acolo unde umbrește Duhul lui Dumnezeu.

După ce i-a zidit trupul și sufletul, Dumnezeu i-a dat omului să stăpânească toată lumea, poruncindu-i: *Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți pe el și stăpâniți peștii mărilor și păsările cerului și tot pământul și vietățile ce se târăsc pe pământ* (Facere 1, 28). El a pus pe om să stăpânească toată lumea aceasta sau, cum zice Sfântul Nicodim Aghioritul: „Dumnezeu a zidit alt dumnezeu. A zidit pe om și l-a pus alt dumnezeu peste toate câte a făcut El“. Așadar, l-a pus Bunul Dumnezeu, Cel Unul din fire, pe om, dumnezeu, după dar, să stăpânească toate cele făcute de Dînsul. De aceea a zis El către oameni: *Eu am zis: dumnezei sînteți și fii ai Celui Preaînalt* (Psalm 81, 6).

Cînd l-a pus Dumnezeu să stăpânească toate cele făcute de Dînsul, i-a dat și puterile potrivite cu care omul să poată stăpîni toate cele zidite de El. Trupului i-a dat partea seminală, sămînța, apoi partea crescătoare ; deci, proprietăți de a se înmulți, a crește și a umple pământul. Iar sufletului, potrivit cu firea lui, i-a dat alte puteri mai mari: să stăpânească peștii mărilor și păsările cerului și toate cele făcute de Bunul Dumnezeu.

În toată clipa vedem cum se manifestă puterile date sufletului omenesc de către Dumnezeu, Creatorul tuturor. Omul, cu mintea sa, într-o clipă se urcă la cer, se coboară la cele de pe pământ și în adîncul mării. Omul, cu sufletul și cu mintea sa dată de Bunul Dumnezeu, scoate din tot felul de plante doctorii sau din alte materii află meșteșugul doctoricesc. De ce i-a dat omului toate acestea ? Bunul Dumnezeu l-a pus stăpîn și i-a dat pricepere și minte, știind că-i vor trebui acestea cînd se va îmbolnăvi. Omul cu mintea lui a făcut aparate ca să vadă la mare distanță și să descopere aștrii cerești. Omului i-a dat Bunul Dumnezeu pricepere să facă aparate de măsură, cu care măsoară distanța dintre planete, dintre stele, dintre lună și pământ; măsoară adîncimea mărilor și a oceanelor; a inventat aparate cu care ascultă și vede ce se întîmplă într-o parte sau alta a pământului.

Dumnezeu i-a dat pricepere omului să facă tot felul de mașini și aparate ca să zboare prin văzduh, după cum a spus marele prooroc Isaia: *Cine sînt aceștia, care ca norii și ca porumbeii cu puii lor zboară ?* (60, 8). Se minunau oamenii cînd au apărut primele avioane, dar proorocul a spus despre ele, asemănîndu-le cu nori și cu porumbeii, cu două mii cinci sute cincizeci de ani înainte și le-a văzut zburînd, căci era Duhul lui Dumnezeu în el.

Iar Sfîntul Prooroc Daniel spune: *Pînă la vremea sfîrșitului se vor învăța mulți și se vor înmulți mințile* (Daniel 12, 4). Miliarde de taine sînt în natură care încă nu s-au descoperit omului. Omul se mîndrește că știe multe, dar el este doar la început, căci a luat numai o lingură din oceanul cunoștinței și al tainelor.

Cînd merge pruncul la școală începe de la cele mai simple cuvinte, iar cu vremea ajunge la Universitate. Tot așa învață și Bunul Dumnezeu neamul omenesc. El i-a dat mintea și darul creației, dar adevăratul creator tot Dumnezeu rămîne! Face omul avioane, trenuri, tramvaie, vapoare și toate cîte sînt pe lumea aceasta, dar din ce? Din materia pe care i-a pus-o la dispoziție Dumnezeu, Creatorul nostru, al tuturor.

Ca un părinte iubitor, cînd a făcut lumea, a pus tot ce trebuia în pămînt, căci Dumnezeu a știut dinainte nevoile oamenilor.

Dar milioanele de cărți scrise în toate domeniile și în toate limbile cîte sînt sub cer, cine le-a făcut? Le-a făcut mintea omului, luminată de Dumnezeu, le-a făcut sufletul omului cu puterea, cu înțelepciunea și cu priceperea dată de Bunul Dumnezeu, Creatorul tuturor. El a alcătuit tiparul, a descoperit oamenilor matematica, chimia, fizica, geografia, istoria, astronomia și atîtea alte ramuri ale științei. Pentru aceasta, pe bună dreptate, spunea Nicolae Iorga, într-o cuvîntare ținută la Academia Română, că toată cunoștința lumii ar trebui să se verse în marea gîndire a lui Dumnezeu, pentru că de la Dumnezeu pornesc toate și la El trebuie să se întoarcă.

Toate puterile date de Dumnezeu omului pentru a studia diferitele ramuri ale științei, pentru a trăi bine pe pămînt și a ajuta semenilor lui, trebuie să se reverse în marea gîndire a lui Dumnezeu, adică în oceanul fără margini al înțelepciunii Lui.

Dumnezeu a revărsat înțelepciune și pricepere în mințile oamenilor, potrivit cu credința și dorința de a folosi pe ceilalți. Orice lucru creat de om pe fața pămîntului trebuie să ne ducă cu mintea la Ziditorul nostru, Care din bunătatea Lui cea ne-spusă ne-a dat minte, înțelepciune, înțelegere și iscusință să facem aceste lucruri spre folosul nostru și al aproapelui. Iar dacă omul se mîndrește cu ele, va fi urît de Dumnezeu, căci toate cîte le avem nu sînt ale noastre, ci ale Celui ce ni le-a dat.

Sfîntul Apostol Pavel zice: *Ce ai tu, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești, ca și cum nu l-ai fi primit?* (I Corinteni 4, 7). Vederea, mirosul, gustul, pipăitul, auzul, memoria, mintea, voința, rațiunea, gîndirea, alegerea, hotărîrea, le avem de la Tatăl Care ne-a făcut. Toate le avem de

la El. Ce ar fi dacă m-aș duce în țara unui oarecare conducător bogat, a unui puternic al lumii și acesta mi-ar dăruia podoabe de aur, haine scumpe și daruri de mare preț, cu care aș pleca fără să-i mulțumesc, iar după aceasta aș începe să mă mândresc cu ele, zicînd: „Le-am meritat, eu le-am făcut, sînt de la mine“. N-ar fi care o mare nebunie, de vreme ce știu că acestea toate le-am primit în dar?

Tot astfel și darul înțelepciunii, al înțelegerii, al credinței, al scrisului, al vorbirii, precum și toate darurile și însușirile sufletești și trupești, să nu uităm că le avem de la Izvorul înțelepciunii celei fără de margini, de la Bunul Dumnezeu, Ziditorul sufletului nostru, Care ne-a împodobit și ne-a înzestrat cu atîta știință. Dumnezeu a împărțit cu mare înțelepciune darurile Sale fiecăruia, în mod diferit. *Sînt felurite daruri, dar același Duh* (I Corinteni 12, 4) spune Apostolul. Duhul Sfînt a dat unui om să devină mecanic, altuia agricultor, aviator, marinar, medic sau farmacist, scriitor, profesor, agronom sau călugăr și toți trebuie să slujim unul altuia. Toate aceste daruri vor trebui să slujească spre binele tuturor pentru că nu ni s-au dat numai pentru noi, ci pentru folosul de obște al neamului omenesc.

Toate darurile pornesc de la Duhul Sfînt și trebuie îndreptate către dumnezeiasca bunătate și înțelepciune. Totdeauna cînd vedem că progresăm în ceva să mulțumim Bunului Dumnezeu din inimă căci de la El pornește toată înțelepciunea, cunoștința și fericirea sufletelor și ale trupurilor noastre, după cum spune și Sfîntul Apostol Pavel: *Iată, pun în Sion piatră de poticnire și piatră de sminteală; și tot cel care va crede în El nu se va rușina* (Romani 9, 33).

Iubiți credincioși,

Oare pentru care pricină, cînd a ispitit satana pe Iov, Dumnezeu i-a dat voie să-i ia cele șapte mii de oi, șapte mii de cămile, cinci sute de perechi de asini, cinci sute de perechi de boi, zece feciori, toate moșiile și palatele, dar nu i-a dat voie să se atingă de sufletul lui? Iar cînd a dat satana al doilea atac, cerînd îngăduință de la Dumnezeu să se atingă de oasele și de carnea lui, a dobîndit-o și pe aceasta, dar i-a spus Dumnezeu: *Iată, ți-l dau ție, numai de sufletul lui să nu te atingi* (Iov 2, 4-6). Șapte ani și jumătate l-au mîncat viermii pe Iov în gunoi, fiind rănit de satana cu bube și cu răni din creștet pînă la tălpile picioarelor, după cum ne spune Sfînta Scriptură, dar de suflet nu i s-a dat voie să se atingă. Bunul Dumnezeu știa că cea mai mare comoară

care era în Iov, era sufletul lui dreptcredincios și iubitor de Dumnezeu și pentru aceasta nu a permis diavolului să se atingă de el.

Sufletul este o comoară neprețuită a omului pe care o purtăm cu toții și va fi vai de noi dacă o vom pierde. Ați auzit ce spune Domnul nostru Iisus Hristos în Evanghelia de astăzi: *Ce ar folosi omului de ar dobîndi toată lumea, dar va pierde sufletul său?* (Marcu 8, 36-37). Dacă am ști cu adevărat ce comoară purtăm în noi, ce icoană vie a lui Dumnezeu ca o oglindă strălucitoare a Duhului Sfînt, ce bogăție de daruri și ce mărire se află în sufletul nostru, am fi totdeauna cu frică și cu cutremur și ne-am plînge păcatele cu care supărăm pe Dumnezeu în orice clipă.

Noi, însă, sîntem împietriți, amorțiți și nu știm de unde venim și unde mergem, nu știm ce purtăm în noi, adică ce comoară și ce veselie se află în noi!

Frații mei, să ne ferească Bunul Dumnezeu ca să se lege sufletul nostru de ceva din lumea aceasta, adică de aur, argint, bani, bijuterii, mașini, vile, palate, dregătorii, cînte și orice altceva poftesc iubitorii lumii acesteia, căci toate acestea sînt praf și cenușă. Sufletul este nemuritor, căci este icoana vie a Bunului Dumnezeu, este comoara cea neprețuită, mai scumpă decît toată lumea aceasta, pe care Mîntuitorul l-a răscumpărat prin Jertfa Sa de pe Cruce și prin Înviere.

Să avem mare grijă de suflet și frică de Dumnezeu, căci de am pierde toată lumea, și chiar viața noastră, însă dacă ne vom pune sufletul pentru Dumnezeu și-l vom cîștiga pentru El, aceasta va fi dobînda cea adevărată, aceasta va fi fericirea cea veșnică a sufletelor noastre. AMIN !

8. 38-37. Da

PREDICA DESPRE TĂCERE

„Moartea și viața sînt în mîna limbii, iar cei ce-și stăpînesc limba, vor mîncă roadele ei” (Proverbe 18, 21).

„De la călugări, mai virtuos decît toate lucrurile, Bunul Dumnezeu a ales tăcerea” (Pateric, cap. 5, p. 81).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Fiind eu păcătosul și nevrednicul în toată viața mea cu totul străin de această fericită virtute a tăcerii, gîndul mă mustră pentru vinovăția și nechibzuința mea, încercînd să vorbesc despre cele ce eu nu le fac. Dar fiindcă Sfîntul Ioan Scărarul mă îndeamnă la cuvînt, zicînd: „Nu fi tăcut fără socoteală ca să nu pricinuiesti altora tulburări și amărăciuni” (*Scara*, cap. 6, p. 21) și fiindcă, fără să vreau, mi s-a încredințat să port grijă și de sufletele altora, nevoia mă face să ies din limanul tăcerii pentru a trezi prin cuvînt oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos, de sufletele cărora voi da seamă în ziua Judecății de apoi.

Același sfînt, Ioan Scărarul, mă îndeamnă la povățuirea celor din turmă, zicînd: „Cînd paște oile, păstorul să nu înceteze a întrebuiința fluierul cuvîntului și mai ales cînd oile dorm. Căci lupul cel nevăzut de nimic nu se teme așa de mult ca de fluierul păstoresc” (*Scara*, Cuv. către păstor, p. 200). Așadar, cu toate că mai rodnică este tăcerea decît cuvîntul fără roadă, totuși voi îndrăzni să spun puține cuvinte despre această minunată virtute care aduce mare folos celui ce o are.

Mai întîi să auzim cuvintele dumnezeieștii Scripturi care zice despre folosul tăcerii că *cel ce își păzește gura și limba, își păzește și sufletul de necazuri* (Proverbe 21, 23). Apoi, fericit

bărbatul care n-a alunecat cu gura sa (Isus Sirah 14, 1). Și iarăși: Din vorbă multă nu vei scăpa fără păcat, iar cel ce-și ține buzele sale înțelept va fi (Proverbe 10, 19). De asemenea, cursă tare sînt omului buzele lui și se prinde de cuvintele gurii sale (Proverbe 6, 2).

Din învățăturile Sfinților Părinți aflăm că tăcerea este „o taină a veacului viitor” (Sfîntul Isaac Sirul, cap. 8, p. 416). Ea este întreită, deoarece „unii din oameni tac pentru slava oamenilor, alții tac pentru fierbințeala rîvnei faptelor bune, iar alții tac pentru că au o oarecare vorbire ascunsă cu Bunul Dumnezeu înăuntrul lor și mintea lor este atrasă către această tainică vorbire” (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 26, p. 146). Sfîntul Arsenie cel Mare, arătînd că mai mare este cel ce tace pentru Dumnezeu, decît cel ce vorbește pentru El, zice: „Altul pentru Dumnezeu toată ziua vorbește și pe toți străinii ce vin la dînsul îi primește, iar altul, în locul acelora, a ales tăcerea și liniștea, căci hotarul liniștii este tăcerea în toate” (Pateric, Cuv. 79, p. 350).

Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Multa cuvîntare este scaun al slavei deșarte, iar tăcerea întru cunoștință este maică a rugăciunii și cel ce și-a cunoscut greșeala sa a stăpînit și limba sa” (Scara, cuv. 11, p. 77-78). Apoi, arătînd că frica de moarte și plînsul sufletului ajută pe om să păstreze și să cîștige tăcerea, zice: „Cel ce s-a îngrijit de ieșire a oprit vorbele și cel ce și-a cîștigat plînsul sufletului, ca de niște foc se întoarce de la multa vorbire” (Scara, Cuv. 11, p. 77-78).

Sfîntul Vasile cel Mare, pe cînd era în pustiul Pontului, a scris prietenului său, Sfîntul Grigorie de Nazianz, următoarele: „Dintre toate cîte le pot spune despre adăpostul meu, datorită poziției care este aici, pe lîngă tot felul de roade ce cresc, cel mai dulce rod este tăcerea, pentru că ea mă scapă de neastîmpărul orașului” (Sfîntul Vasile cel Mare, *Scrisoarea a 14-a către Sfîntul Grigorie de Nazianz*).

Un bătrîn al Patericului, arătînd că din dreapta socoteală și din tăcere cu chibzuință omul cîștigă înțelepciune, zice: „Tăcerea este maica gîndurilor înțelepte” (Pateric, cap. 10, p. 82). Un altul, fiind întrebat de un ucenic ce este tăcerea și ce folos are omul practicînd-o, răspunde: „Fiule, tăcerea înseamnă a ședea cineva singur în chilie cu înțelepciune și cu frica de Dumnezeu, ferindu-și mintea de gînduri și de cugete necuviincioase. O tăcere ca aceasta naște multe feluri de bunătăți și păzește pe un călugăr de săgețile aprinse ale diavolului, nelăsîndu-l să fie vinat de dînsele”.

Apoi, arătînd care sînt roadele liniștii și ale tăcerii, a adăugat: „O, liniște fără gîlceavă, scară cerească! O, fără de grijă luminătoarea sufletului! O, tăcere, vorbitoare cu îngerii! O, tăcere, strălucirea inimii! O, liniște fără gîlceavă, născătoare a toate bunătățile, întărirea postirii, frîul limbii, înfrînarea pîntecelui! O, liniște cu tăcere, îndemnarea rugăciunii și a citirii Sfîntei Scripturi! O, tăcere îngrijitoare numai de ale tale, totdeauna cu Hristos vorbitoare, neîncetat văzătoare a morții și păzitoare a luminii celei nestinse! Pe aceasta cine o păzește neîncetat cîntă, zicînd: Gata este inima mea Dumnezeu, gata este inima mea, că Ție se cuvine laudă și slavă în veci. Amin!“ (Sfîntul Efrem Sirul, *Pentru fără de grijă și liniște cu tăcere*, cap. 1, p. 82)

Frați creștini,

Să mai adăugăm la cele spuse pînă aici o istorisire din care vom vedea că tăcerea a fost prețuită încă din vechime, nu numai de oamenii drepti și sfinți, ci chiar și de unii filozofi profani, după cum ne povestește Sfîntul Isaac Sirul. Acesta spune că unul dintre filozofii de pe vremea împăraților romani și-a pus sieși o lege ca să păzească tăcerea cîțiva ani. Împăratul Romei de atunci s-a mirat și s-a minunat de hotărîrea lui și a vrut să-i încerce tăria.

Deci, a poruncit ca filozoful să fie adus înaintea lui. Văzîndu-l că într-adevăr tace, nerăspunzînd la nici o întrebare, s-a mîniat și a poruncit să-l omoare, deoarece nu s-a rușinat și nu s-a înfricoșat de scaunul și de coroana lui. Iubitorul de tăcere nu s-a temut de porunca împăratului ci a rămas neclintit, păzindu-și legea și hotărîrea sa, gătindu-se în liniște de moarte. Împăratul însă dăduse pe ascuns poruncă, în cazul în care se va înfricoșa de sabie și va renunța la hotărîrea lui, atunci să fie ucis, iar de va petrece neclintit să îl aducă înapoi viu.

Cînd s-a apropiat filozoful de locul rînduit pentru tăierea capului, cei cărora li se poruncise să-l taie, îl necăjeau și-l sileau ca să-și dezlege limba ca nu cumva, îi spuneau ei, să moară. El însă a cugetat că mai bine este să moară, ținîndu-și hotărîrea pentru care s-a nevoit atîta vreme, decît, biruindu-se de frica morții, să-și calce înțelepciunea și hotărîrea. Avînd această hotărîre, și-a aplecat capul fără tulburare spre a fi tăiat cu sabia. Vestindu-se această împăratului, acela s-a minunat și l-a eliberat îndată pe filozof cu mare cinste (Cuv. 26, p. 136).

Dacă scopul acestui filozof a fost numai de a nu-și călca hotărîrea și legea ce și-o impusese, arătînd prin aceasta multă

bărbăție, atunci cu atît mai multă rîvnă și hotărîre ar trebui păzită această sfîntă virtute a tăcerii, dacă cineva ar fi silit să spună vreun cuvînt prin care ar strica vreo dogmă a dreptei credințe sau vreun canon al Bisericii, sau ar sminti și supăra pe cineva cu vorbele sale. Și, dimpotrivă, cît de mare păcat va face dacă va tăcea atunci cînd va trebui să mărturisească în fața oamenilor adevărul și dreptatea credinței cea în Bunul Dumnezeu.

Sfîntul Andrei Criteanul Mărturisitorul arată, simbolic, că cele două femei ale Patriarhului Iacov, Rahila și Lia, închipuiesc gîndirea și lucrarea (Canonul cel Mare, pesna a 4-a, Triod). O tîlcuire asemănătoare face și Sfîntul Vasile, referindu-se la Marta și Maria, surorile lui Lazăr. Sfîntul Andrei Criteanul spune că Lia, care avea mulți copii, închipuiește lucrarea, iar Rahila, gîndirea. Asemănător, Sfîntul Vasile cel Mare arată pe Marta, închipuind lucrarea, și pe Maria, care și-a ales partea cea bună, închipuind tăcerea și gîndirea la Dumnezeu (*Exaimeron*; Rînduielele călugărești).

Mulți dintre Sfinții Părinți au trăit, avînd lucrări diferite. În timp ce unii se îndeletniceau numai cu gîndirea la Dumnezeu, cum a fost Avva Moise care a slujit străinilor, ospătînd și povățuind pe frați; alții, precum Sfîntul Arsenie cel Mare, cum s-a arătat mai sus, în tăcere se ruga, luînd aminte la sine și în singurătate viețuind, de toți se înstrăina. Pentru aceasta a fost lăudat de un oarecare frate străin mai mult Avva Moise decît Avva Arsenie cel Mare.

Unul din părinți, auzind aceasta, s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, arată-mi mie acest lucru: unul fuge de oameni pentru numele Tău, iar celălalt îi primește pe oameni pentru numele Tău. Deci care dintre dînșii este mai desăvîrșit și este mai vrednic de Darul Tău?“. Și a văzut acest Sfînt Părinte într-o vedenie două corăbii, plutind pe un rîu mare. Într-una era Avva Arsenie cel Mare și Duhul lui Dumnezeu îndrepta corabia lui întru mare liniște; în cealaltă corabie era Avva Moise, iar îngerii lui Dumnezeu îi îndreptau corabia, punînd în gura lui faguri de miere. Bătrînul a vestit această vedenie părinților sporiți și cu toții au zis că mai desăvîrșit este Avva Arsenie, tăcînd, decît Moise, primitorul de străini, deoarece cu Sfîntul Arsenie este însuși Dumnezeu, iar cu Moise îngerii Lui (*Hronograf*, Mănăstirea Neamț, 1837, p. 839).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Rușinindu-mă să laud tăcerea prin mai multe vorbe, în încheiere voi aduce o mărturie, atît pentru vorbă, cît și pentru tăcere. Nu de la mine, căci eu sînt bolnav de vorbirea cea fără de frîu și niciodată nu voi putea sta drept, între tăcere și vorbire. Ci ca o pecete a celor arătate mai sus, voi aduce mărturia Sfîntului Pimen cel Mare, Egipteanul, care, urmînd calea împărătească, a zis: „Cel ce vorbește pentru Dumnezeu, bine face și cel ce tace pentru Dumnezeu, asemenea“ (*Patericul*, p. 62). Din acest cuvînt se desprinde o învățătură: atît la vorbire cît și la tăcere să avem scopul cei bun, ca amîndouă să fie spre slava lui Dumnezeu. AMIN !

P R E D I C Ă DESPRE SMERENIE

„Smerenia, din diavoli poate să facă îngeri, iar mîndria, din îngeri, poate să facă diavoli“ (Sfîntul Ioan Scărarul, Cuv. 25, p. 136).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Îmi vine foarte greu și mă rușinez, căci mă muștră conștiința, să scriu despre virtutea înaltă a smereniei și a smeritei cugetări. A scrie despre aceasta mai înainte de a o cunoaște din trăire este asemenea cu a vrea să descrii o comoară neprețuită la adevărata sa valoare, mai înainte de a o vedea și de a o cerceta cu amănuntul. Îmi dau seama că lucrul acesta este mai presus de priceperea mea și că ar fi poate mult mai bine să tac; dar uneori tăcerea aduce păcat, după cuvîntul: „Să nu fie tăcerea ta pagubă și pricină de vătămare duhovnicească ție și celorlalți“ (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, cap. 23).

Urmînd acestor învățături, eu neputinciosul și nepriceputul, am luat îndrăzneala de a ridica o sarcină mai presus de puterea mea, nădăjduind în mila Preaînduratului nostru Mîntuitor și în rugăciunile Preasfintei Sale Maici, că îmi vor ajuta și nu voi fi osîndit pentru nepricepere și tăcere, prin care aș putea aduce o pagubă celor înțelepți și rîvnitori. Nădăjduiesc că aceștia vor acoperi cu dragoste neiscușința și nevrednicia celui ce vorbește și nu face, aducîndu-și aminte de cel ce zice: „Cuvînt folositor auzind, nu judeca pe cel ce îl vorbește, ca să nu te păgubești de sfătuirea cea folositoare“. (Sfîntul Ioan Scărarul, *Scara*, p. 136).

Așadar, lăsînd la o parte sărăcia noastră de cele bune și alergînd la comorile Sfînților Părinți, să scoatem din ele după putere, învățătura despre fericita virtute a smereniei. „Smere-

nia este o putere tainică pe care, după săvîrșirea a toată petrecerea, o primesc sfinții cei adevărați. Această putere tainică nu poate să lucreze în altcineva decît numai în cei desăvîrșiți în fapta bună, prin puterea harului atît cît încap firea, după hotărîre“ (Scara, p. 131).

După mărturia Sfîntului Benedict de Nursia, smerenia are douăsprezece trepte (*Vechile rînduieli ale vieții monahale*, p. 684), pe care pentru scurtime nu le vom arăta pe fiecare în parte. De aceea, cu mare și îndelungă osteneală poate ajunge cineva pînă la vîrfurile ei cele mai înalte. Unii oameni, din fire par a fi smeriți și blînzi, alții se smeresc cu gîndul, pomenindu-și păcatele și căderile lor. Dar nici una din acestea nu este smerenia cea adevărată, după cum arată Sfîntul Isaac Sirul care zice: „Nu tot cel din fire domol, blînd, lin sau înțelegător a ajuns pe treapta smeritei cugetări și nici cel ce întru pomenirea căderilor și a greșelilor sale se smerește cu cugetul, fiindcă își aduce aminte de ele. Ci smerit cugetător este cel ce are în ascuns ceva vrednic de mîndrie și nu se mîndrește, ci se socotește pe sine ca pe niște țărînă, pămînt și cenușă“ (Cuv. 21, p. 170).

De asemenea, mai sînt unii care se luptă să dobîndească smerenie prin aducerea aminte de moarte, prin cugetarea la păcatele lor, socotindu-se țărînă și că nici un bine nu au lucrat în viața lor; plîngînd pentru păcatele lor și umilindu-se cu gîndul, mîhnindu-se cu durere de inimă pentru căderile lor și defăimîndu-se în toată vremea, considerîndu-se în gîndul lor a fi nevrednici de mila lui Dumnezeu. Deși prin unele ca acestea ei fac fapte ale smereniei, care sînt vrednice de laudă, însă stau încă departe de adevărata smerenie.

Dacă cineva, prin darul lui Dumnezeu, a biruit toate duhurile potrivnice, făcînd toate faptele bune, iar după aceasta ar simți cu duhul că a primit darul acesta — cînd Duhul Sfînt mărturisește duhului său, după cuvîntul Apostolului — unul ca acesta a ajuns la desăvîrșirea smeritei cugetări (Sfîntul Isaac Sirul Cuv. 20, p. 111). „Dacă cineva ar avea darul facerii de minuni, ar muta munții cu rugăciunile sale, s-ar face văzător de Dumnezeu ca Moise, ar îmblînzi leii ca Daniel în groapă, ar stinge puterea focului ca cei trei tineri din Babilon, ar încuia și ar descuia cerul și ar pogorî foc din el ca Ilie sau s-ar ase-măna în sfințenie cu Sfîntul Ioan Botezătorul, ar merge pe deasupra apei ca Sfînta Maria Egipteanca și alți sfinți, s-ar înălța ca Sfîntul Apostol Pavel pînă la al treilea cer și dacă, după toate acestea puteri și daruri, ar zice și el ca Apostolul : *Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoși dintre care cel*

dintîi sînt eu (I Timotei 1, 15), atunci unul ca acela a ajuns la adevărata smerenie.

Sfîntul Apostol Pavel poruncește aleșilor lui Dumnezeu ca, pe lîngă alte fapte bune, să se îmbrace și cu duhovniceasca haină a smereniei, zicînd : *Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe și cu îndelungă răbdare* (Coloseni 3, 12). Deci, fericit și de trei ori fericit este cel care ajunge să se îmbrace cu această duhovnicească haină, căci unul ca acela s-a îmbrăcat cu haina lui Hristos, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul care zice: „Smerenia este haina lui Hristos“ (vol. 3, p. 372). La fel și Sfîntul Isaac Sirul zice: „Smerenia este haina lui Dumnezeu, căci Cuvîntul ce S-a întrupat cu aceasta S-a îmbrăcat“ (Cuv. 20, p. 103).

Adevăratul lucrător al smeritei cugetări se cunoaște și din aceea că se îngreșează să placă lumii prin faptele lui sau prin cuvînt, iar în ochii lui slava lumii acesteia nu are valoare (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 38, p. 198).

Iubiți credincioși,

După ce am arătat puțin despre ce este adevărata smerenie, cred că este de folos să arătăm și din ce se naște această virtute. Dacă vom cerceta Sfintele Scripturi vom vedea că smerenia este și se naște din scîrbe și necazuri, căci zice Domnul Dumnezeu către poporul lui Israel: *De voi închide cerul și nu va fi ploaie și de voi porunci lăcustelor să mănînce răsadurile voastre sau voi trimite moarte în poporul Meu și se va smeri poporul Meu peste care se cheamă numele Meu asupra lor și se vor ruga și vor căuta fața Mea și se vor întoarce din căile lor cele rele, atunci îi voi auzi din cer și milostiv voi fi păcatelor lor și voi vindeca pămîntul lor* (II Paralipomena 7, 13-14). În alt loc, arătîndu-se că din osteneli și scîrbe vine smerenia, se zice: *Și s-au smerit întru osteneli inimile lor* (Psalm 106, 12). Și iarăși: *Eu am venit la ei cu mînie mare și îi voi pierde pe ei în pămîntul vrăjmașilor lor. Atunci se va smeri inima lor cea netăiată împrejur și atunci se vor căi de păcatele lor* (Levitic 26, 41).

Să vedem și cîteva mărturii ale Sfinților Părinți din care aflăm că sînt și alte pricini care nasc smerenia în sufletul omului. Sfîntul Ioan Scărarul arată că „din ascultare se naște smerenia“ (Scara, Cuv. 4, p. 28). Iar de la Sfîntul Maxim Mărturisitorul învățăm că aceasta se naște și din credință și frica de

Dumnezeu, după cuvîntul: „Cel ce crede, se teme și cel ce se teme, se smerește“ (*Filocalia*, vol. 2, cap. 16, p. 129).

Un altul dintre Sfinții Părinți arată că „smerenia se naște în inima omului și din mulțimea rugăciunilor, căci cine are trebuință de ajutorul lui Dumnezeu face multe rugăciuni și pe cît le înmulțește, pe atît i se smerește inima sa. Nimeni, rugîndu-se și cerînd, nu va putea să nu se smerească“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 21, p. 110). Același sfînt spune că smerenia se naște și din cunoștința de sine: „Dreptul ce nu-și cunoaște neputința sa are lucrările sale pe ascuțișul briciului, nefiind departe de cădere și de leul făcător de stricăciune. Cel ce nu-și cunoaște neputința sa, este lipsit de smerita cugetare“ (Cuv. 21, p. 112-113).

Tot Sfîntul Isaac, arătînd că și din necazuri și din întristări se naște smerenia, zice: „Sufletul care a primit grija faptei bune și viețuiește cu frica de Dumnezeu, nu poate fi fără întristare în fiecare zi, căci faptele bune împletite cu dîinsele au și întristări. Cel ce nu are necazuri, negreșit și din fapta bună fără de îndoire se despărțește. Dacă poțtești fapta bună, dă-te la toate necazurile, căci necazurile nasc smerenia“ (Cuv. 37, p. 194-195).

După ce am adus mărturii din Sfînta și dumnezeiasca Scriptură și de la Sfinții Părinți, arătînd din ce se naște smerenia și smerita cugetare, să arătăm, pe scurt, cîte ceva despre ea și care sînt foloasele ei. Folosul cel mai mare adus de smerenie este mîntuirea sufletului nostru, după cuvîntul: „Smeritu-m-am și m-am mîntuit“ (Psalm 114, 6). Alt folos pe care-l dobîndim prin smerenie este acela că Dumnezeu Își aduce aminte de noi numai dacă o avem pe aceasta și ne izbăvește de necazuri și de vrăjmași.

Acest lucru reiese din cuvintele Psalmistului care zice: *Întru smerenia noastră ne-a auzit pe noi Domnul și ne-a izbăvit pe noi de vrăjmașii noștri* (Psalm 124, 2-4).

Smerenia nu este numai un mod de a cîștiga ajutorul lui Dumnezeu și de a fi auziți de El în vreme de necaz, ci ea ni se face și pricină de a ajunge moștenitori ai Împărăției cerurilor, după mărturia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care zice: *Deci, cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela va fi mai mare în Împărăția cerurilor* (Matei 18, 4).

În multe locuri ale Sfintei Scripturi vedem că smerenia ne aduce slavă de la Dumnezeu și de la oameni, după cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: *Cel ce se smerește, se va înălța* (Matei 23, 12; Iacov 4, 16; Isus Sirah 3, 18). Smerenia

face ca omul să fie cercetat și odihnit în sufletul său de către Bunul Dumnezeu, după cuvîntul Proorocului: *Spre cine voi căuta, zice Domnul, fără numai spre cel smerit și blînd care se cutremură de cuvintele Mele* (Isaia 66, 2). Apoi, vedem că smerenia este urmată de cinste și de slavă (Proverbe 18, 12; 29, 23).

Să trecem acum la Sfinții Părinți, ca și de la ei să auzim care sînt foloasele smeritei cugetări.

Sfîntul Isaac Sirul zice: „Precum umbra urmează trupului, tot astfel și smeritei cugetări îi urmează mila lui Dumnezeu“ (Cuv. 19, p. 98). Apoi zice: „Sîrguiește-te să fii defăimat și te vei umplea de cinstea lui Dumnezeu. Nu căuta să fii cinstit, fiind plin de răni înăuntrul tău. Prihănește cinstea și să nu o iubești, ca să nu te necinstești. Cel ce aleargă după cinste, ea fuge dinaintea lui, iar pe cel ce fuge de dînsa, îl va urmări și propovăduitor al smereniei lui se face tuturor oamenilor. De te vei defăima pe tine, ca să nu fii cinstit, Dumnezeu te va arăta pe tine. Și dacă pentru adevăr te vei prihăni pe tine, Dumnezeu dă voie tuturor zidirilor Sale să te laudă pe tine, deschizînd înaintea ta ușile slavei Ziditorului tău și te vor lauda pe tine. Căci tu, în adevăr, după chipul și asemănarea Lui ești“ (Cuv. 5, p. 52).

Apoi continuă: „În vremea în care smerenia împărătește în tine, ți se supune sufletul tău și împreună cu dînsul ți se vor supune toate, căci se naște în inima ta pace de la Dumnezeu. Iar dacă ești afară de acestea, nu numai de patimi ci și de întîmplări adesea vei fi izgonit. Adevărat, Doamne, de nu ne vom smeri singuri, nu vei înceta să ne smerești pe noi. Smerenia cea adevărată se naște din cunoștință, iar cunoștința cea adevărată se naște din ispite“ (Cuv. 16, p. 85). „Smeritei cugetări îi urmează înfrînarea și sfiala. Iar slava deșartă este slujitoare a desfrînării și lucru al mîndriei. Smerita cugetare, pentru sfiala ei cea dintotdeauna, întru vedenie ajunge și împodobește sufletul cu întreaga înțelepciune“ (Cuv. 23, p. 128). Apoi spune: „Mai înainte de a intra în cetatea smereniei, dacă te vei vedea pe tine că te-ai odihnit dinspre supărarea patimilor, să nu te încrezi în tine, căci te pîndește pe tine vrăjmașul. Ci așteaptă, după odihnă, multă supărare și tulburare. De nu vei trece prin locurile de odihnă ale faptelor bune, nu vei ajunge la repaus din truda ta și nici nu vei avea răsufare dinspre bîntuiei pînă ce nu vei ajunge la locul de odihnă al sfintei smerenii“ (Cuv. 24, p. 134).

De asemenea, Sfântul Ioan Scărarul zice : „Smerenia poate să ierte multe păcate și fără lucruri, dar lucrurile fără smerenie, dimpotrivă, sînt nefolositoare, și nu numai atît ci și multe rele ne gătesc nouă.

Precum sarea la toată hrana este trebuincioasă, tot astfel și smerenia, la toate faptele bune. Deci, trebuie să ne smerim în minte neconținut, în supărări și necazuri, căci aceasta, de o vom cîștiga, ne face fii ai lui Dumnezeu și, fără lucruri bune, ne pune înaintea Lui. Căci fără ea toate lucrurile noastre sînt deșarte. Deci, Dumnezeu vrea schimbarea minții noastre. În minte ne face buni și în minte netrebniți. Aceasta singură este de ajuns, chiar fără alt ajutor, să stea înaintea lui Dumnezeu și să grăiască pentru noi“ (Scara, Scolia 39 la Cuv. 25, p. 136).

Sporirea și creșterea omului în viața duhovnicească, mai mult decît prin alte fapte bune, se face prin smerenie, după cum ne învață unul din Sfinții Părinți: „Sporirea omului este smerenia, căci pe cît se pogoară cineva în smerenie, pe atît se înalță în sporire“ (Pateric, cap. 10). Un alt bătrîn al Patericului, arătînd puterea smereniei împotriva diavolilor, zice: „Dacă, smerindu-te pe sine-ți, vei zice: *Iartă-mă*, arzi pe diavoli“. Iar altul, de asemenea: „Cel ce se smerește, smerește pe diavoli, iar cel ce nu se smerește este batjocorit de diavoli“ (Pateric, cap. 10, p. 128).

Pentru a vedea cît de minunată este smerenia în viața celui ce s-a împodobit cu această virtute înaltă, precum și de cîte daruri și puteri îi este pricinuitoare, să ascultăm pe Sfântul Isaac Sirul, care zice: „Pe cel smerit cugetător omul niciodată nu-l urăște, nu-l rănește cu cuvîntul, nu-l defaimă, de toți este iubit, căci el îi iubește pe toți și toți îl iubesc pe el; toți îl doresc și, în tot locul unde se apropie, îl privesc ca pe îngerul luminii; îi dăruiesc lui cinstea; măcar de ar grăi cel înțelept și învățătorul, opriți vor fi cu tăcerea, căci smeritului cugetător toți îi dau cu cucernicie locul să vorbească. Ochii tuturor iau aminte ce fel de cuvinte ies din gura lui și fiecare om așteaptă cuvintele lui ca pe cuvintele lui Dumnezeu. Scurta lui vorbire se face cu cuvintele celor iscușiți care cearcă înțelegerile lor. Cuvintele lui dulci sînt în auzul înțelepților, mai mult decît fagurele și mierea. Chiar de ar fi simplu cuvîntul lui și defăimat și de nimic vrednic în ochii săi, se socotește de toți mai cinstit și ca din gura lui Dumnezeu“.

Apoi adaugă: „Cel ce vorbește cu defăimare împotriva smeritului cugetător și nu îl socotește pe el ca pe un viu, este ca un om ce și-a deschis gura asupra lui Dumnezeu. Pe cît se de-

faimă de toată zidirea, cinstea lui rămîne. Cînd se va apropia smeritul cugetător de fiarele sălbatice, acestea, privindu-l, se vor îmblînzi, se vor apropia de dînsul ca de un stăpîn al lor, își vor clătina capetele și cozile lor și îi vor linge mîinile și picioarele lui.

Dacă se apropie smeritul cugetător de tîrîtoarele aducătoare de moarte, îndată ce se va apropia simțirea mîinii lui și se va atinge de trupul lor, iuțimea și asprimea amărăciunii lor pricinuitoare de moarte încetează și în mîinile sale ca pe niște lăcuste le strivește. Se apropie de oameni și ca la Domnul iau aminte la dînsul.

Nu numai oamenii, ci și diavolii, cu îngrozirea și cu amărăciunea lor, cu toată fălia cea mare a minții lor, cînd ar ajunge la cel smerit cugetător, se fac ca țărîna și se strică toată răutatea lor, risipindu-se toate măiestriile lor și pierzîndu-se toată vicleana iscusință a lor“ (Cuv. 20, p. 106-107).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Iată, cît de minunate și felurite sînt darurile cu care este împodobit de Preabunul Dumnezeu cel cu adevărat smerit cugetător și cum toți oamenii, fiarele, tîrîtoarele și înșiși diavolii se smeresc, se biruiesc și recunosc în el, cu adevărat, un Dumnezeu după dar, așa cum a fost strămoșul nostru Adam înainte de a cădea din ascultarea Preasfîntului și Atotputernicului nostru Dumnezeu.

După ce am arătat pînă aici cu puține mărturii, din Sfînta și dumnezeiasca Scriptură și de la Sfinții Părinți, ce este smerenia, din care virtuți se naște, cîte foloase aduce ea celui ce o are, precum și cu cîte daruri și puteri este împodobită viața celui smerit, în continuare voi arăta, cu mărturii tot de la Sfinții Părinți, care sînt semnele cele din afară și cele dinăuntru ale omului cu adevărat smerit cugetător.

Ca să înțelegem acest lucru, să ascultăm pe Sfîntul Efrem Sirul, care ne spune: „Semnele după care se recunoaște cel ce are smerenie adevărată sînt acestea :

- a se socoti pe sine că este mai păcătos decît alții și decît toți păcătoșii ;
- a socoti că nici un bine nu a făcut înaintea lui Dumnezeu ;
- a se prihăni pe sine în toată vremea, locul și lucrul ;
- a nu ocări pe nimeni ;
- a nu pîngări pe cineva care este mai păcătos sau mai leneș decît dînsul, ci pe toți să-i laude și să-i slăvească ;

— a nu judeca, defăima sau vorbi de rău pe cineva, vreodată ;

— a tăcea totdeauna și a nu vorbi ceva fără poruncă sau fără vreo trebuință de nevoie, iar cînd va fi întrebat și va vrea să răspundă să o facă cu blîndețe, cu liniște și rar, ca și cum ar fi silit și s-ar rușina să vorbească ;

— a nu se măsura pe sine în ceva ;

— a nu se certa cu cineva pentru credință, ori pentru altceva, ci dacă va zice bine, să zică și el așa, iar dacă va zice rău, să zică: „tu știi“ ;

— a urî voia sa ca ceva ce este pierzător ;

— a avea totdeauna privirea în jos ;

— a avea totdeauna înaintea ochilor moartea ;

— a nu vorbi deșertăciuni și a nu minți vreodată ;

— a nu vorbi împotriva celui mai mare ;

— a suferi ocările, defăimările și pagubele cu bucurie ;

— a urî odihna și a iubi osteneala ;

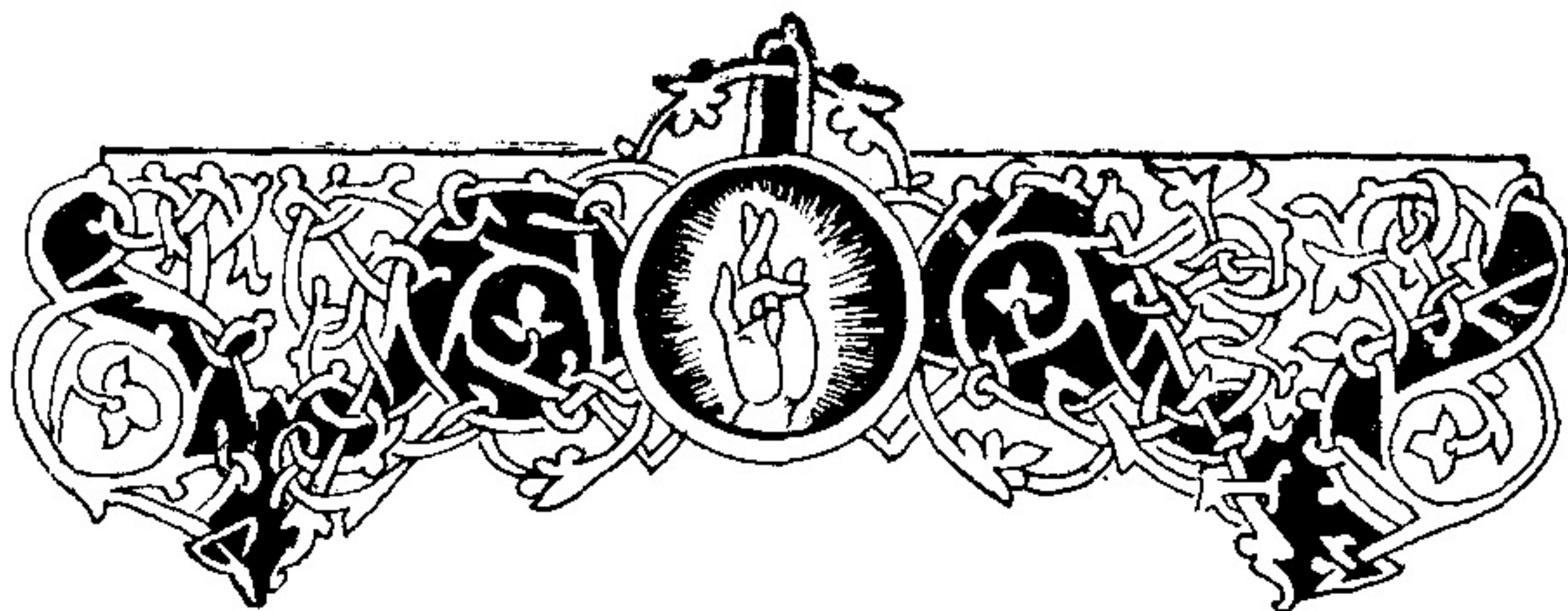
— a nu întărîta pe cineva și a nu răni știința cuiva.

Acestea sînt semnele smereniei adevărate și fericit este cel ce le are, căci se face casă și biserică lui Dumnezeu și Hristos se sălăsluiește într-însul, făcîndu-l moștenitor al Împărăției cerurilor“ (Sfîntul Efrem Sirul, *Cuvînt pentru smerita cugetare*, tom. 3, p. 506).

În încheierea acestui cuvînt îndrăznesc, eu, cel cu totul sărac și lipsit de darul smeritei cugetări, ca pe lîngă mărturiile cele de mai sus ale Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, să zic cîteva cuvinte pentru mîngîierea celor neputincioși asemenea mie.

Deși am văzut, în cele de mai sus, că multe sînt treptele pe care le are înalta smerenie și că puțini sînt cei care ajung la desăvirșirea ei, noi, însă, să nu ne deznădăjduim din pricina neputinței noastre. Ci să rugăm pe Preabunul Dumnezeu, Care pe cele neputincioase le întărește și pe cele cu lipsă le împlinește, să ne ajute cu mila și cu darul Său, ca măcar cu vîrful degetului să ne atingem de treptele cele mai de jos ale smereniei. Iar cu îndurarea Lui și cu rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Săi, care au strălucit prin adevărata smerenie, aflîndu-ne în urma celor sporiți, dar mergînd pe același drum cu ei, să fim și noi, păcătoșii, miluiți și mîntuiți ! AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PROOROCI ȘI PROOROCII MINCINOȘI DESPRE MINUNI ȘI FALSE MINUNI ȘI DESPRE VEDENII ȘI VISE

„Nu ascultați de cuvintele proorocilor mincinoși, care vă profeteșc, că vă înșală. Din inima lor grăiesc și nu din gura Domnului” (Ieremia 23, 16; 14, 14).

Iubiți credincioși,

Stim cu toții că de la începutul lumii și pînă în zilele noastre lumea se luptă cu întunericul, binele se luptă cu răul și adevărul cu minciuna. Azi, mai mult ca oricînd, trebuie să fim veghetori în apărarea drepte credințe, deoarece neghi-nele au umplut țarina lui Hristos și mulți propovăduitori mincinoși au ieșit în lume, ducînd pe mulți la pierzare cu vicle-niile lor.

De aceea, m-am gîndit ca în această predică să vorbesc despre adevărații prooroci și proorocii mincinoși, despre minunile adevărate și despre cele mincinoase, precum și despre vedeniile cerești și despre cele înșelătoare și, de asemenea, despre vise.

Cine sînt adevărații prooroci ?

Dumnezeiasca Scriptură ne arată că adevărații prooroci sînt oameni ai lui Dumnezeu (Ieșire 1, 1; I Împărați 2, 27). Ei sînt trimiși de către Bunul Dumnezeu (Isus Navi 24, 5) și sînt plini de Duhul Sfînt (Iezechiel 2, 3; 3, 24).

După ce se recunosc adevărații prooroci ?

Semnul după care se recunosc adevărații prooroci este că

proorociile lor se împlinesc (Numeri 16, 28; Deuteronom 18, 21-22; III Împărați 18, 38-39).

Ce sînt proorociile ?

Proorociile sau profețiile sînt arătări, prin viu grai sau prin scris, ale unor adevăruri și întîmplări care privesc viitorul, pe care Bunul Dumnezeu le vestește prin aleșii Săi în vederea mîntuirii, aceste adevăruri petrecîndu-se întocmai. Cele cuprinse în proorocii nu pot fi cunoscute pe cale firească. Proorociile sau profețiile tălmăcesc voința lui Dumnezeu și ele se fac numai sub influența Duhului Sfînt (*Învățătura de Credință Ortodoxă*, București, 1952, p. 15).

După ce se recunosc adevăratele proorocii ?

Adevăratele proorocii trebuie să îndeplinească aceleași condiții ca și minunile Mîntuitorului, ale Sfinților Apostoli și ale Sfinților Părinți. Ele trebuie să propovăduiască un singur Dumnezeu. Adevăratele proorocii nu sînt înșelătoare. Cei ce le vorbesc nu umblă după averi, nu se îngrijesc de cele necesare vieții, ci se mulțumesc cu ceea ce le trimite Dumnezeu. Adevăratele proorocii întotdeauna s-au împlinit întocmai. Cei ce le vestesc își propovăduiesc profeția lor pînă la suferință și chiar pînă la moarte (Lactanțiu, *Dumnezeieștile Instituții*, 1, 4, 1-2; 3, 4, 5, 6).

Ce sînt minunile ?

Minunile sînt fapte dumnezeiești mai presus de minte și de puterea omenească. Ele sînt fapte săvîrșite în firea văzută numai cu puterea lui Dumnezeu, ce întrec legile minții și ale firii, care se fac în momente extraordinare, hotărîte de Ziditor, și urmăresc luminarea și îndreptarea noastră în vederea mîntuirii. Minunile arată voința lui Dumnezeu și tîlcuiesc căile Sale necunoscute. Dumnezeu este cel dintîi și cel mai mare făcător de minuni, ca Unul ce este izvorul lor (*Învățătura de Credință Ortodoxă*, p. 14).

Prin ce se recunosc adevăratele minuni ?

Minunile, pentru a fi adevărate, trebuie să îndeplinească anumite condiții, cum ar fi :

— să fie vrednice de numele lui Dumnezeu și mai ales să fie cuprinse în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție ;

— să se producă cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului și ale sfinților ;

- să nu se tăgăduiască unele pe altele ;
- să nu contrazică Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție ;
- să urmărească mîntuirea sufletelor omenești ;
- să aducă spor și folos vieții sufletești și nu păcatului sau morții ;
- săvîrșitorii minunilor să spună numai adevărul, să ducă o viață neîntinată și să nu urmărească interese personale ;
- să îndrepte moravurile celor ce văd minunea ;
- să poarte în ele siguranța și puterea lui Dumnezeu ;
- să dovedească lucrarea pronoiei lui Dumnezeu (Origen, *Contra lui Celsus*).

Iubiți credincioși,

Să vedem acum ce sînt vedeniile ? Vedeniile sînt arătări percepute aievea de ochii minții, fie în stare de funcționare normală a organismului, fie în somn complet sau pe jumătate, fie în extaz (Nicodim Sachelarie, *Pravila Bisericească*, 1940, p. 319).

Cum se recunosc care sînt adevăratele vedenii ?

Vedeniile care lasă în suflet pace, liniște, umilință și dragoste desăvîrșită, pot fi considerate ca bune, după ce s-au verificat, ca aceea a Ucenicilor de pe drumul Emausului: *Oare nu era inima noastră arzînd întru noi?* (Luca 24, 32).

Mai clar arată Sfîntul Maxim Căvsocalivitul care sînt acele semne ale adevăratelor vedenii, în convorbirea sa cu Sfîntul Grigorie Sinaitul, zicînd: „Semnele harului, în vremea vedeniilor adevărate, se văd atunci cînd se apropie de om harul Sfîntului Duh, că îi adună mintea, îl face să fie veghetor și smerit, îi aduce înaintea pomenirea morții, a păcatelor, a judecății ce va să fie și a muncilor veșnice; îi face sufletul umilit spre a plînge și a se tîngui; îi face ochii blînzi și plini de lacrimi și, cu cît se apropie de om, cu atît îi îmblînzește sufletul și îl mîngîie prin sfîntele patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos și, prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuieste în mintea lui vedenii înalte și adevărate. Întîi, despre puterea necuprinsă de minte a lui Dumnezeu, al doilea, despre puterea Lui nemărginită care ține și cîrmuiește toate. Al treilea, despre necuprinderea și neînțelegerea Preasfintei Treimi și despre noianul neurmat și neajuns al dumnezeieștii Ei ființe și celelalte.

Atunci cînd se înalță mintea omului la acea dumnezeiască lumină, inima lui se face blîndă și izvorăște roadele Sfîntului

Duh: bucurie, pace, îndelungă răbdare, bunătate, milostenie, dragoste, smerenie și toate celelalte și primește sufletul lui o bucurie nepovestită“ (Viața Sfântului Maxim Căvsocalivitul, 13 ian., p. 510-521).

Ce sînt visurile ?

Visul este o mișcare a minții, în starea de nemișcare a trupului (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, Cuv. 3).

Prin ce se recunosc care sînt visele adevărate ?

Visele, dacă ne vor vesti munca veșnică și judecata sînt de la Bunul Dumnezeu, iar dacă vor veni cu deznădejde, acelea sînt de la diavolul (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, Cuv. 3).

Tot despre vise Sfântul Diadoh al Foticeei, zice: „Visurile care sînt trimise sufletului de iubirea lui Dumnezeu sînt mărturii neînșelătoare ale unui suflet sănătos. De aceea, nu trec de la o înfățișare la alta, nu îngrozesc simțirea, nu aduc rîsul sau plînsul deodată, ci se apropie de suflet cu toată blîndețea, umplîndu-l de bucurie duhovnicească. De aceea, după ce s-a trezit din somn, sufletul caută cu mult dor să prelungească bucuria visului...

Se întîmplă uneori că nici visurile bune nu aduc bucurie sufletului, ci așează în el o întristare dulce și lacrimi fără durere, iar aceasta se întîmplă celor ce au înaintat mult în smerenia cugetării“ (*Filocalia*, vol. 1, C. 37, p. 346).

Cine sînt proorocii mincinoși ?

— Proorocii mincinoși sînt lupi răpitori și lupi îmbrăcați în piei de oaie (Matei 7, 15).

— Proorocii mincinoși sînt, de asemenea, fii ai diavolului (Fapte 12, 10; Ioan 8, 44).

— Proorocii cei mincinoși sînt fiii celui viclean (Matei 13, 28). Aceștia sînt neghinele țarinii lui Hristos (Matei 13, 28).

— Proorocii mincinoși sînt vase ale mîniei lui Dumnezeu (Romani 9, 22); conducători orbi (Matei 15, 14) și fii ai Gheenei (Matei 23, 15).

Cînd se vor arăta proorocii mincinoși ?

După cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, cei mai mulți prooroci și hristoși mincinoși se vor arăta în vremea de apoi, cînd vor înșela pe mulți (Matei 24, 11).

După ce se pot recunoaște proorocii mincinoși ?

— Proorocii mincinoși se pot cunoaște după faptele lor

(Matei 7, 16-20; Luca 6, 44); aceștia propovăduiesc și învață pentru bani (Iezechiel 13, 19; Miheia 3, 11);

— Proorociile proorocilor mincinoși nu se împlinesc niciodată (Deuteronom 18, 22);

— Proorocii mincinoși vestesc pace falsă celor răi (Iezechiel 9, 15; 13, 10; Ieremia 6, 14; 8, 11; 14, 13); sînt iubiți de cei răi (Ieremia 5, 21; Miheia 2, 11); proorocesc vedenii mincinoase și născociri ale inimii lor (Ieremia 14, 14; 23, 15; Plîngerile lui Ieremia 12, 14); nu se supun și nu ascultă profețiile drepte și adevărate (Neemia 9, 30; Ieremia 7, 24-26; 15-14); îndrăznesc a profeți minciuna în numele Domnului (Ieremia 14, 14; 23, 36; 27, 15; 29, 9; Iezechiel 18, 6-7); sînt urîciune înaintea lui Dumnezeu (Deuteronom 18, 10-12; Ieremia 23, 30-32; Iezechiel 13, 8) și sînt trimiși ca pedeapsă de la Dumnezeu (III Împărați 22, 22-23; II Paralipomena 18, 1; 11, 21).

Prin ce anume se cunosc minunile care sînt jalse și mincinoase?

Minunile care sînt mincinoase se recunosc după aceste semne :

— nu sînt vrednice de numele lui Dumnezeu și nu sînt întîlnite în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție;

— nu se produc cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului și ale sfinților;

— contrazic Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție;

— se tăgăduiesc și se opun unele altora;

— nu urmăresc mîntuirea sufletului omenesc;

— nu aduc folos și spor vieții sufletești, ci păcatului și morții ;

— săvîrșitorul minunii este un mincinos, trufaș, nesupus, plin de păcate și lucrează pentru scopuri personale, pentru mîndrie și bani;

— minunile mincinoase niciodată nu au putere și har de a îndrepta moravurile la cei ce le văd;

— minunile mincinoase nu poartă în ele siguranța și puterea Duhului lui Dumnezeu;

— minunile mincinoase nu dovedesc lucrarea proniei lui Dumnezeu și pot amăgi repede pe cei nelegiuiți și pe fiii pierzării care n-au primit adevărul;

— minunile mincinoase, viclene și înșelătoare pe care le va face Antihrist și proorocul mincinos ce va fi înaintemergător

al lui îi va putea înșela numai pe cei ale căror nume nu vor fi scrise în Cartea vieții (Sfântul Andrei al Cezareei, *Tîlcuire la Apocalipsă*, cap. 13, 4-7, p. 109).

Prin ce se recunosc vedeniile mincinoase și înșelătoare ale proorocilor mincinoși ?

Vedeniile înșelătoare ale proorocilor mincinoși sînt născocite de diavol, prin îngăduința lui Dumnezeu, din pricina nesincerității omului și a păcatelor tănuite. Diavolul amăgește sufletele bolnave, nesincere, neascultătoare și cuprinse de ură față de tot ce nu este pe placul lor, indiferent de binele în sine. Celor înșelați, diavolul, le dă imboldul unui efort ascetic de credință și fapte bune, mai ales celor ce au o așezare liniștită, potolită, dîndu-le astfel o evlavie diabolică cu care se silește să înșele chiar și pe cei aleși (*Pateric*, cap. 7).

Vedeniile care lasă în suflet tulburare, sub orice formă ar fie ea, sînt de la diavol (Nicodim Sachelarie, *Pravila Bisericească*, p. 320). Acest lucru îl descrie Sfântul Maxim Căvsocalivitul în convorbirea sa cu Sfântul Grigorie Sinaitul, astfel: „Cînd duhul rău al înșelăciunii se apropie de om, îi tulbură mintea și îl sălbăticește, îi face inima aspră și o întunecă, îi pricinuieste temere și trufie, îi slăbănogeste ochii, îi tulbură creierii, îi înfiorează tot trupul, îi arată cu nălucire înaintea ochilor o lumină, nu strălucită și curată, ci roșie, îi face mintea uimită și drăcească și îl îndeamnă să spună cuvinte necuviincioase și hulitoare. Cel care vede pe însuși duhul înșelăciunii, de multe ori se iuțește și este plin de mînie și totdeauna se fălește de isprăvile lui, iar smerenia, plînsul cel adevărat și lacrimile nu le are. Acesta se află în patimi fără sfială și frică de Dumnezeu și, în cele din urmă, își iese cu totul din minți, ajungînd la pierzarea desăvîrșită“ (Sfântul Grigorie Sinaitul, *Viețile Sfinților*, 13 ianuarie).

Cum se recunosc visurile înșelătoare ?

Ele nu rămîn în aceeași înfățișare în vremea somnului, nici nu arată multă vreme o formă netulburată, căci ceea ce nu au diavolii din voie liberă, ci împrumută din dorința numai de a amăgi, nu poate să-i îndestuleze pentru multă vreme. De aceea, spun lucruri mari și amenință cumplit, luîndu-și adeseori chip de ostași. Uneori cîntă în suflet cu mare strigăt. Mintea, recunoscîndu-i din aceste semne, cînd e curată, trezește trupul, iar uneori se și bucură fiindcă a putut cunoaște viclenia lor. De aceea, văzîndu-i adeseori chiar în vis, îi înfurie grozav (*Filocalia*, vol. 1, Sfântul Diadoh al Foticeei, p. 349).

Sfântul Ioan Scărarul arată că „diavolii slavei deșarte și ai mândriei, pe cei slabi de minte, în visuri și în vedenii înșelătoare, îi fac prooroci. Când vom începe a ne pleca diavolilor și a crede visurilor, chiar treji fiind noi, ne batjocoresc“ (*Scara*, Cuv. 3, p. 14).

Ce zice dumnezeiasca Scriptură despre visuri?

Omul cel neînțelegător își face nădejdi deșarte și mincinoase, se prinde de umbră și aleargă după vînt. Așa este cel ce crede visurilor. Căci pe mulți i-au înșelat visurile și au căzut cei ce au nădăjduit într-însele (Înțelepciunea lui Isus Sirah 34, 1-7).

Ce spun Sfinții Părinți despre visuri?

Iată ce zice Sfântul Ioan Scărarul: „Cel ce se încrede visurilor este cu totul neiscusit, iar cel ce nu crede este filozof“ (*Scara*, cuv. 3, p. 14). Iar Sfântul Diadoh al Foticeei zice: „Să nu ne încredem niciodată în nici o nălucire, căci visurile de cele mai multe ori nu sînt nimic altceva decît chipuri ale gîndurilor sau, așa precum am zis, batjocori ale diavolilor“ (*Filocalia*, vol. 1, cap. 38, p. 349).

Frați creștini,

Oare se supără Bunul Dumnezeu dacă nu credem în nici o vedenie sau vis adevărat?

Răspundem cu cuvintele Sfântului Nicodim Aghioritul care ne spune că diavolii, mai ales în vremea morții, ne atacă cu vedenii și arătări mincinoase și ne învață că dacă ne-ar apărea vreo vedenie cu îngeri de lumină, să nu o primim nicidecum, ci să zicem către acei diavoli care apar în chip de sfinți sau de îngeri: „Schimbă-te, ticălosule, în întunericul tău! Eu nu am nevoie de vedeniile tale, eu nu am nevoie de altceva decît de îndurarea lui Iisus al meu și de mijlocirea și rugăciunea pururea Fecioarei Maria și ale tuturor sfinților Săi“. Ba, chiar de vei cunoaște din multe semne, că acestea sînt de la Bunul Dumnezeu, totuși să fugi totdeauna cît poți de ele și să le alungi departe de tine. Să nu te temi că nu îi va plăcea Domnului Dumnezeu această întoarcere, căci dacă aceste vedenii ar fi de la Bunul Dumnezeu, El știe să ți le curățe și nu ți va părea rău dacă tu nu le primești. Cel ce dă har celor smeriți, nu-l va lua de la ei atunci cînd vor face lucrurile smereniei (*Războiul nevăzut*, cap. 13, p. 165).

Sfântul Diadoh al Foticeei ne spune astfel: „Chiar de ni s-ar trimite vreodată de către bunătatea lui Dumnezeu vreo vedere și n-am primi-o, nu S-ar supăra pentru aceasta Preadoritul nostru Iisus Hristos pe noi, căci El știe că facem aceasta pentru a ne feri de viclesugurile diavolului. Să luăm următoarea pildă pentru înțelegerea lucrului: „O slugă este chemată de către stăpîn noaptea la poarta curții după o lipsă îndelungată, dar sluga, nerecunoscîndu-l, nu-i deschide ușa, căci se teme ca nu cumva, înșelînd-o asemănarea glasului, să se facă pierzătoare a lucrurilor ce i-au fost încredințate de stăpîn. Domnul acestei slugi nu se va mînia pe acea slugă cînd se va face ziuă, ci o va învrednici de multe laude, fiindcă a socotit că și vocea stăpînului este înșelătoare și n-a vrut să piardă lucrurile lui“ (*Filocalia*, vol. 1, cap. 38-39, p. 349-350).

Avem în dumnezeiasca Scriptură vreo mărturie potrivit căreia diavolii ne pot înșela cu prefacerea lor în chip de îngeri?

Avem multe, dar cea mai clară este mărturia Sfântului Apostol Pavel care ne spune: *Nu este de mirare, deoarece însuși satana se prefăce în înger al luminii* (Galateni 1, 15; II Corinteni 11, 14-15). Nu este, deci, lucru mare dacă și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății, al căror sfîrșit va fi după faptele lor.

Părinților și fraților, am pus aici la sfîrșitul acestei predici pe cea mai luminată mărturie despre înșelăciunea diavolilor prin arătări de îngeri sau de sfinți, care sînt slujitori ai dreptății, ca să avem deplină încredințare că nu trebuie să primim nici un fel de arătări, fie văzute cu ochii, fie prin visuri.

Cu acestea închei și vă rog pe toți să mă iertați că v-am prea ostenit cu lungimea acestor cuvinte. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE MINUTUL CEL DIN URMĂ AL VIEȚII ȘI DESPRE ASUPRIRILE MARI DIN VREMEA MORTII

„Privegheați, că nu știți ziua și
nici ceasul“ (Matei 25, 13).

Iubiți credincioși,

S fîntul Grigorie Teologul zice despre ceasul cel mai de pe urmă al vieții noastre astfel: „Cu dreptate este nouă neștiința despre cele mai de pe urmă ale vieții noastre, pentru ca să fim pururea cu luare aminte și cu mare pază de obște în toate zilele vieții noastre“ (*Ușa pocăinței*, p. 88).

Dar de ce avem nevoie de atîta luare aminte în vremea aceea? Fiindcă ceasul și minutul cel mai de pe urmă, fiind la sfîrșitul vieții noastre, sînt mai prețioase decît toată viața pe care am trăit-o pe pămînt, oricît de lungă ar fi fost. Pentru a ne da seama mai bine de acest lucru, trebuie să cugetăm că, pentru minutul cel mai de pe urmă al vieții noastre, Tatăl nostru Cel din ceruri a trimis în lume pe Unul-Născut Fiul Său. Pentru acest minut Fiul lui Dumnezeu S-a născut prunc în peșteră, S-a culcat în iesle și a suferit pentru noi Cruce și moarte de ocară.

Pentru acest minut s-a scris Sfînta Evanghelie și s-a propovăduit în lume, ca să găsim în ea învățătură cum să ne pregătim și să trăim creștinește, păzind poruncile lui Dumnezeu. Pentru acest minut ni s-au dat darurile Sfîntului Duh prin cele șapte Sfinte Taine, ca mijloace sfințitoare, cele zece porunci, cele nouă porunci ale Bisericii și chemarea vieții călugărești.

Pentru acest din urmă ceas al vieții noastre, atîția cuvioși au fugit în pustie, au viețuit în peșteri și în crăpăturile pămîntului și s-au nevoit pînă la moarte cu mari lupte și osteneli duhovnicești. Pentru acest minut de mare preț atîtea milioane de mucenici au suferit chinuri și moarte, defăimînd viața de

aici spre a câștiga viața de veci și spre a se încunună de Hristos Mântuitorul nostru, pentru răbdarea lor pînă la sfîrșit.

Deci, știind că de ceasul din urmă al vieții atîrnă mîntuirea sufletului nostru, totdeauna trebuie să priveghem, aducîndu-ne aminte de cele scrise: *În ce te vei afla întru acelea te voi judeca* (Ecclesiast 11).

Iubiți frați creștini,

Pricina pentru care am amintit la începutul acestui cuvînt despre minutul cel din urmă al vieții noastre a fost ca să arăt cît de scump și neprețuit este el și că de el atîrnă pentru noi viața sau munca veșnică. Să nu uităm că și vrăjmașul mîntuirii neamului omenesc știe mai bine decît noi cît de mare preț are acest minut al vieții omului pentru mîntuirea sau osînda lui. De aceea, în ceasul cel mai de pe urmă al vieții noastre, diavolul aduce cele mai groaznice și mai grele ispite și asupriri, asupra sufletului nostru, pentru a-l pierde și a-l despărți de Bunul Dumnezeu, Ziditorul și Mîntuitorul nostru.

Să vedem în continuare care sînt acele ispite grele ce le aduce diavolul în vremea ieșirii noastre din trup. Sfinții Părinți spun că cele mai grele atacuri și asupriri pe care le aduce diavolul în vremea morții asupra robilor lui Dumnezeu sînt în număr de patru și anume:

Primul atac este *împotriva credinței noastre*. Diavolul, văzînd că omul este slăbit, începe să-i semene în minte gînduri și îndoieli asupra drepteii credințe în Bunul Dumnezeu.

Sfîntul Nicodim Aghioritul, în această privință, ne sfătuiește, zicînd: „Cînd vom vedea că ne aduce gînduri de îndoială și necredință în minte în vremea morții, să ne retragem din minte la voință și să zicem: Mergi înapoia mea, satano, tatăl minciunii, că nu vreau nici măcar să te aud! Mie îmi este destul să cred ceea ce crede Biserica mea! Nu da drumul gîndului necredinței în inima ta, după cum spune și Sfînta Scriptură: *De se va porni asupra ta duhul celui puternic, nu te cliniți din locul tău* (Ecclesiast 10, 4). Iar dacă șarpele viclean te va întreba: ce este Biserica, tu nu-l lua în seamă și nu-i răspunde deloc, ci vezi minciuna și viclenia lui și că vrea să te prindă în cuvînt. Dacă ești puternic în credință și vrei să rușinezi pe vrăjmașul, răspunde-i în gînd: Sfînta mea Biserică crede Adevărul! Iar de te va întreba: Care adevăr? răspunde-i: Acela pe care îl crede Biserica. Ține-te totdeauna tare și cugetă la Cel răstignit, zicînd:

Dumnezeul meu, Făcătorul Meu și Ziditorul Meu, ajută-mi degrabă și nu lăsa asupra mea depărtarea de adevărul Tău și de sfânta credință, ci binevoiește, precum m-ai născut în adevăr prin harul Tău, tot astfel să și sfârșesc viața aceasta, spre slava numelui Tău“ (*Războiul nevăzut*, cap. 10, p. 163).

Al doilea atac în vremea morții îl dă diavolul *împotriva nădejdei*. Cu această asupra se silește diavolul să ne supună, cu frica ce o pune în noi prin amintirea păcatelor noastre, vrînd să ne arunce în groapa deznădejdei.

„Dar tu, fratele meu, zice Sfîntul Nicodim Aghioritul, fii întărit în această primejdie. Să știi că atunci cînd amintirea păcatelor tale te smerește și te face să simți durerea și mîhnirea în inimă, pentru că ai supărat pe Bunul Dumnezeu cu păcatele tale și cînd îți dă nădejde tare în bunătatea Lui, atunci lucrarea aceasta este de la Har. Iar cînd această mîhnire te supără și te aruncă în deznădejde, în imputîinarea duhului și te face să crezi că vei fi muncit și că pentru tine nu este nădejde de mîntuire, să știi că această mîhnire și deznădejde este de la diavolul. De aceea, să te smerești mai mult și să nădăjduiești în Bunul Dumnezeu.

Numai așa vei înfrînge pe vrăjmaș, vei zdrobi armele lui și vei slăvi pe Dumnezeu. Dacă ți se pare că însuși Bunul Dumnezeu îți spune că nu ești dintre oile Lui, să nu te deznădăjduiești și să nu slăbești în nădejdea către El, ci zi cu smerenie: *Într-adevăr, ai dreptate, Dumnezeul meu, să mă lepezi pentru păcatele mele, dar eu am mai mare nădejde în mila Ta, că mă vei ierta. De aceea, cer mîntuirea acestei ticăloase făpturi, care din răutatea ei s-a osîndit, dar s-a izbăvit cu cinstea Sfîntului Tău Sînge. Vreau să mă mîntuiești, Izbăvitorul meu, spre slava Ta, avînd nădejde nemărginită în milostivirea Ta. De aceea, mă și las în mîinile Tale. Fă cu mine ceea ce-Ți place cu milostivirea Ta, căci numai Tu ești Stăpînul meu și chiar de mă vei omorî, eu tot la Tine voi avea nădejde*“ (*Războiul nevăzut*, cap. 11, p. 164).

Al treilea fel de asupra adusă de către diavol în vremea morții este *atacul slavei deșarte și al încrederii* ce o ai în tine și în lucrurile tale că te vor mîntui. De aceea, niciodată, dar mai ales în ultimul ceas al vieții tale, nu-ți lăsa mintea să se abată nici la cea mai mică plăcere de sine și de lucrurile tale, chiar de ai fi lucrat toate virtuțile sfinților. Plăcerea ta să fie numai în a nădăjdui în Bunul Dumnezeu, în mila Lui, iar nu în lucrurile vieții tale pe pămînt.

Totdeauna să fii defăimat în ochii tăi pînă la ultima su-

flare și cînd vei descoperi vreun lucru bun făcut de tine să recunoști că numai Bunul Dumnezeu l-a făcut și nu tu. Să nădăduiești în ajutorul lui Dumnezeu, dar să nu aștepti a-l lua drept răsplată pentru multele și grelele războaie purtate, în care ai biruit. Rămii totdeauna într-o sfîntă frică, mărturisind că toate prevederile, grijile, ostenele și nevoințele pe care le-ai avut ar fi fost zadarnice, dacă Bunul Dumnezeu nu le-ar fi adunat laolaltă și nu le-ar fi pus sub aripile Sale. Să ai toată nădejdea numai în acest sprijin. Urmînd aceste sfaturi, vrăjmașii nu se vor putea întări în ceasul morții tale și ți se va deschide calea să treci cu bucurie de la acest pămînt la Ierusalimul cel ceresc, la dulcea ta patrie.

A patra asupraire grea adusă de diavolul în vremea morții este cea a *nălucirilor și a închipuirilor*.

În toată vremea vieții noastre vrăjmașul cel viclean nu prea se ostenește să ne dea război cu nălucirile sale, însă în vremea sfîrșitului vieții cu mare tărie le aduce, vrînd să ne amăgească cu mincinoasele lui arătări, cu vedenii și cu prefaceri în îngeri de lumină.

În fața acestora, fratele meu, să rămii tare, recunoscînd nimicnicia și neputința ta. Cînd vei vedea că vine cu năluciri, atunci, cu mult curaj și cu inimă îndrăzneată, să zici: „Schimbă-te, ticălosule, în întunericul tău, căci mie nu-mi trebuiesc vedeniile tale. Eu nu am nevoie decît de îndurarea Domnului și de mijlocirea rugăciunilor Preasfintei Sale Maici și pururea Fecioarei Maria și a tuturor sfinților Săi“.

Chiar dacă vei cunoaște că aceste semne sînt adevărate, totuși să fugi totdeauna de ele și, pe cît poți, alungă-le departe de tine. Nu te teme, că nu se supără Bunul Dumnezeu de această întoarcere a ta, dacă aceste vedenii ar fi de la El. Știe El să ți le curățe și nu-I va părea rău dacă nu le primești, fiindcă Cel ce a dat har celor smeriți nu-l ia de la ei pentru tot ceea ce fac din smerenie.

Aceste patru asupriri sau războaie sînt cele mai obișnuite arme pe care le folosește vrăjmașul împotriva noastră în ceasul cel din urmă al vieții. Diavolii mai au obiceiul să atace pe fiecare la sfîrșit și după unele înclinări și patimi, care i-au biruit mai mult în viață.

Fiindcă în cele de mai sus am vorbit despre războiul pe care îl dă diavolul în vremea morții, prin vedenii și năluciri, m-am gîndit că ar fi potrivit să povestesc și despre unii nevoitori care s-au înșelat amarnic prin năluciri amăgitoare aduse de

diavoli, prin care au pierdut Împărăția lui Dumnezeu, iar sufletele lor au fost aruncate în osîndă.

Un oarecare sihastru trăia în pustie cu mare înfrînare, cu postire, cu priveghere și cu alte osteneli. Atît de sînguincios era, încît se socotea că a ajuns la măsura Părinților celor de demult. Pe acesta a încercat vrăjmașul să-l amăgească și să-l înșele cu multe năluciri diavolești. De aceea, i se arata lui adesea în chip de înger, ca și cum ar fi fost de la Dumnezeu trimis pentru viața lui aleasă, ca să-l povățuiască și să-l învețe cele dumnezeiești.

Multă vreme arătîndu-i-se în chipul îngerului luminat, îi vestea unele lucruri neștiute. Iar el, nesocotind vicleșugul vrăjmașului, era încredințat că acesta este înger și-i slujește pentru viața lui cea plăcută lui Dumnezeu. Tatăl acestui sihastru care trăia la țară într-un sat, auzind despre feciorul său cum viețuiește, a dorit să meargă la el ca să-l vadă înainte de moarte, fiindcă acesta era unicul său fiu.

Luîndu-și traista și o secure în mîină, a plecat în pustie. Apropiîndu-se de locul unde era chilia fiului său, îngerul satanei, care totdeauna se arăta sihastrului, i-a grăit lui astfel: „Păzește-te și ia aminte de tine, căci diavolul s-a închipuit în chipul tatălui tău și, iată, vine la tine cu o traistă și o secure în mîină, vrînd să te omoare. Deci, ia și tu degrabă securea în mîină, ieși înaintea lui și, apropiîndu-te de el, lovește-l cu securea, ca să-l omori“.

Sihastrul, încredințîndu-se cuvintelor îngerului pe care îl socotea că este sluga Domnului, a ieșit înainte și, văzînd pe tatăl său venind, cum îi spusese diavolul, s-a apropiat de el, l-a lovit cu muchia securei în cap și l-a omorît. În acel moment l-a apucat și pe sihastru necuratul duh și l-a muncit pînă l-a omorît și pe el (*Pateric*, cap. 7, p. 315).

O altă istorioară spune că în cetatea Edesa era un om cu numele Asinas. Acesta era scriitor și alcătuia stihuri din trei cuvinte, care se cîntă pînă astăzi. El trăia într-o mare nevoie, făcînd lucruri fără dreaptă socoteală. De la o vreme s-a hotărît ca să se nevoiască peste putere pînă ce se va proslăvi ca sfînt.

Pe acesta l-a amăgit diavolul, căci l-a scos din chilie, l-a pus deasupra unui munte și i-a arătat închipuiri de căruțe și călăreți, după care i-a zis: „Dumnezeu m-a trimis să te iau în Rai ca pe Ilie“.

Acela, după ce s-a înșelat și s-a suit în căruță, s-au risipit toate nălucirile acelea, iar el a căzut de la acea înălțime, murind cu moarte de ocară (*Sfîntul Isaac Sirul, Cuvinte pustnicești*, p. 448).

Iubiți credincioși,

Intrucît citiți Patericul și învățăturile Sfinților Părinți, cred că ați aflat multe învățături în privința nălucirilor și a vedeniilor diavolești. Dar pentru că în această predică s-a vorbit de cele mai grele asupriri ce le aduc diavoliul asupra sufletului nostru mai ales în ultimele clipe ale vieții, am găsit de cuviință să amintesc și istorioarele de mai sus, pentru a nu crede în nălucirile satanei și a ne pierde sufletul din cauza mîndriei și a slavei deșarte, ca cei ce s-au înșelat de nălucirile diavolești și s-au despărțit de Dumnezeu și de Împărăția cerurilor.

În încheiere, doresc ca Bunul Dumnezeu și Preaînduratul nostru Mîntuitor Iisus Hristos, prin rugăciunile Preacuratei Sale Maici și ale tuturor sfinților, să ne păzească pe toți de înșelăciunea vedeniilor și nălucirilor diavolești, atît în viață cît și în ceasul morții și să ascultăm întru toate de părinții noștri duhovnicești, ca să ne mîntuim. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE MOARTE

„Cu moarte veți muri” (Facere 2, 17). „Fiule, adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale și în veac nu vei greși” (Isus Sirah 7, 38).

Iubiți credincioși,

Cea mai înaltă filozofie pentru un monah și pentru orice creștin este să cugete totdeauna la moarte, deoarece în întâia amenințare cu pedeapsa penru păcat, Dumnezeu a arătat că este „moartea”, atunci când a zis strămoșilor noștri Adam și Eva, referindu-se la pomul oprit : *În ziua în care veți mânca din el, cu moarte veți muri* (Facere 2, 17).

Într-adevăr, după ce au călcat porunca lui Dumnezeu, Adam și Eva au dobândit moarte vremelnică și veșnică.

Luînd aminte la cele petrecute, vedem că atîta vreme cît strămoșii noștri au respectat porunca și s-au înfricoșat de moarte, nu au îndrăznit să calce cuvîntul lui Dumnezeu și nu au mîncat din pomul oprit. De cîte ori gîndul îi ispitea să se apropie și să mănînce din acest pom, aveau în minte amenințarea pedepsei cu moartea și se depărtau de la acest pom frumos la vedere și bun la gustare (Facere 3, 6).

Văzînd diavolul pe strămoșii noștri înarmați cu arma fricii de moarte, a uneltit pentru a le smulge din minte această puternică armă a cugetării la moarte, apoi i-a făcut pe aceștia să greșească înaintea lui Dumnezeu. Pentru aceasta, diavolul a intrat în șarpe, pe care Domnul Dumnezeu îl făcuse mai înțelept decît toate fiarele de pe pămînt (Facere 3, 1) și care, acolo în Rai, avea picioarele înalte și vorbea clar ca și alte animale ce se sălășluiau acolo (Sfîntul Vasile cel Mare, *Exaimeron*, Cuvînt despre Rai).

Deci a zis șarpele către Eva : „Oare a zis Dumnezeu să nu mîncăți roade din orice pom al Raiului?” Iar Eva a răspuns : „Din

orice pom care este în Rai putem mânca, dar din pomul care este în mijlocul Raiului a zis Domnul Dumnezeu să nu mâncăm, nici să ne atingem de el, ca să nu murim“ (Facere 3, 3).

Iată un lucru de mirare! Dumnezeu, Care a zidit toate cele văzute, precum și pe Adam și Eva, le-a zis că, de vor mânca din pomul oprit, vor muri, iar șarpele i-a spus Evei: „Nu, nu vei muri!“. Astfel, strămoșii noștri, lăsându-se amăgiți de viclenia șarpelui, au ascultat de el și au călcat porunca Ziditorului, moștenind pedeapsa morții vremelnice și veșnice.

Oare nu tot așa lucrează și cu noi cei din zilele noastre șarpele cel nevăzut? Oare nu tot așa ne înșală pe noi, fiii lui Adam, prin uitarea morții și a pedepsei lui Dumnezeu, de câte ori ne aflăm în fața oricărui păcat? Oare nu în toată vremea glasul lui Dumnezeu ne vorbește prin conștiință, zicând: „Omule, nu fă păcatul acesta, căci păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu“ (Romani 5, 15; Isaia 59, 12); păcatul este *lucrul diavolesc* (Ioan 8, 41-44; Ioan 3, 8, ș. a.); păcatul este *bold al morții* (I Corinteni 15, 56). Adu-ți aminte, omule, că Bunul Dumnezeu șterge din cartea vieții pe cel păcătos! (Ieșire 32, 33; Psalm 68, 32; Aposalipsa 21, 27). Adu-ți aminte că *plata păcatului este moartea!* (Romani 6, 23).

Acestea și altele de acest fel ni le amintește conștiința și gândul nostru cel bun. Iar șarpele, nevăzut, ne sfătuiește cele împotrivă, zicând: „Nu-i adevărat, nu vei muri! Dumnezeu este milostiv și te va ierta! Doar El știe neputința omului! Te vei mărturisi la un duhovnic de acest păcat, vei face canonul și așa Domnul te va ierta. Ce, tu vrei să te faci sfânt încă de acum? Mai ai vreme de îndreptare, nu te teme, că nu vei muri chiar acum“.

La aceste sfaturi ale vicleanului șarpe noi slăbănogim cu mintea și cu voia și, astfel, uitînd frica de moarte și de gheenă, greșim înaintea lui Dumnezeu. Deci, pricina care ne-a aruncat în prăpastia păcatului este cea arătată mai sus: *uitarea de Dumnezeu și uitarea de moarte, de judecată și de chinurile iadului*. Din cele mai vechi timpuri oamenii aleși ai lui Dumnezeu s-au înarmat asupa păcatului cu arma pe care o aveau strămoșii noștri în Rai mai înainte de cădere și anume *cu aducerea aminte de moarte*.

Cînd a început potopul, Noe, care a fost al doilea tată al omenirii, mai înainte de a se risipi fiii lui pe fața pămîntului, i-a chemat pe toți trei, pe Sem, Ham și Iafet, și le-a împărțit ca pe un mare și neprețuit dar, nu aur, nici argint sau pietre scumpe,

ci oasele strămoșilor lor, Adam și Eva, pe care le moștenise de la patriarhii dinaintea lui și pe care le păstrase în corabia sa pe vremea potopului.

Astfel, capul lui Adam l-a dat lui Sem, mijlocul, lui Iafet, iar picioarele, lui Ham (*Ușa pocăinței*, p. 26). Iar feciorii lui au zis către tatăl lor, Noe: „La ce ne folosesc nouă oasele lui Adam?”. Iar el le-a răspuns: „Fii mei, oasele acestea vă vor fi de mare folos dacă veți privi adesea la ele. Privirea la oasele strămoșului nostru Adam vă va opri de la mari răutăți și vă va îndemna la fapte bune. Când veți privi la ele, vă veți aduce aminte că sufletele strămoșilor noștri Adam și Eva stau și se chinuiesc în temnițele cele mai înfricoșate ale iadului, pentru că au călcat porunca lui Dumnezeu și au mâncat din pomul oprit, ascultând pe diavolul.

Dacă vă veți aduce aminte totdeauna de aceste oase, nu veți uita că și voi, după puțină vreme, veți muri, că nu sînteți veșnic pe acest pămînt. Din aducerea aminte a pedepsei primite de el de la Bunul nostru Dumnezeu, pentru neascultarea și călcarea poruncii Sale, veți avea un foarte mare folos, căci vă veți opri de la cele rele și vă veți sili să păziți poruncile lui Dumnezeu, ca să nu muriți și voi“. Așa a sfătuit Noe pe fiii săi, cînd le-a împărțit oasele lui Adam.

Sfîntul și dreptul Iov, cel mult răbdător, arătînd că vederea mormintelor și a oaselor celor morți îi este de mare folos celui ce vrea să-și îndrepte viața, îl sfătuiește să meargă la mormînt, să privegheze și să privească asupra oaselor (Iov 21). Căci de va fi cineva împietrit și surd la cele duhovnicești și de i se va pune în față oasele morților, îndată vom vedea că se trezește la pocăință și cu luare aminte va lua învățătură folositoare de suflet.

Cel ce mai înainte era orb la înțelegerea celor bune, văzînd oasele moșilor, va deschide ochii spre a nu cădea în primejdia cu care îl amenință moartea; cel care era pînă acum fără temere de Dumnezeu și fără frică de moarte, se va îngrozi de muncile și pedepsele ce-l așteaptă la judecata viitoare; cel leneș și somnoros se va face veghetor și cu luare aminte și, pe scurt, toți, privind oasele celor morți, se vor trezi și își vor îndrepta viața lor, prin pocăință, spovedanie, rugăciune și celelalte fapte bune.

Așadar, nimic nu deșteaptă pe om din amorțire, din nesimțire și din împietrirea inimii și nimic nu-l oprește pe om mai mult de la păcat ca gîndirea la moarte. Acest adevăr îl arată și Sfînta Scriptură care zice: *Fiule, adu-ți aminte de cele mai de*

pe urmă ale tale și în veac nu vei greși (Isus Sirah 7, 38). Căci îndată ce ne-am născut, începem să alergăm spre mormînt. Între aceste două margini și hotare, ale nașterii și ale morții, este o distanță care trece ca un sunet al graiului și se socotește ca o săritură de picioare, după cum spune și Sfînta Scriptură: *Viața mea este mai scurtă decît graiul* (Iov 10, 19).

Iubiți frați creștini,

Nici un filozof și nici un dascăl din lumea aceasta nu ne poate folosi mai mult, în cele spre mîntuire, precum graiurile morții. Dacă o vom asculta cu luare aminte sau dacă cineva o va avea ca pe cel mai apropiat prieten și dacă o va avea ca sfetnic de taină în viață, atît de mult va învăța de la ea, încît nici Solomon cel înțelept, cu toate învățăturile sale, nu ar fi putut să-i dea lui sfaturi mai înțelepte. Căci și Solomon, cel plin de darul lui Dumnezeu și al înțelepciunii, dacă ar fi avut ca sfetnic moartea în timpul vieții, nu ar fi ajuns să se îndepărteze de Bunul Dumnezeu, slujind idolilor (III Împărați 11, 1-11).

Dacă cineva s-ar sfătui cu moartea, în fiecare zi și ceas, ar spori mult duhovnicește și ar ajunge o icoană a desăvîrșirii, iar prin pilda vieții sale, pe toți i-ar folosi și i-ar face să-l întrebă: *Cine a fost sfetnicul tău?* (Isaia 40, 13; Romani 2, 13; 2, 24; I Corinteni 2, 16, ș. a.).

Deci, înainte de a face orice lucru în viața noastră, să o întrebăm pe moarte astfel; „Știm că tu ești cu adevărat slujitoare a dumnezeieștii dreptăți, iar noi sîntem muritori și supuși poruncii tale, fiindcă și nouă ni s-a spus ceea ce s-a zis la început către strămoșii noștri: *Cu moarte veți muri* (Facere 2, 17). Știm că nu pîrtinești pe nimeni, ci toate după porunca lui Dumnezeu le faci. Vrem să te avem de sfetnic în această viață, spre a nu fi osîndiți de Bunul Dumnezeu pentru păcatele noastre și să nu ne mustri în ziua ieșirii noastre din această viață“.

Avînd acestea în minte, la toate ispitele și încercările ce ne vor veni în viață să o întrebăm pe moarte, deși este moarte, și ea ne va povățui spre viață. Cînd ne va veni un gînd de ură sau de răzbunare asupra cuiva, la fel, să o întrebăm: „Ce zici tu, moarte, este bine ce gîndesc eu acum?“ Ea ne va răspunde: „Omule, nu vorbi una ca aceasta! Tu adu-ți aminte ce spune Sfînta Scriptură: *Tot cel ce urăște pe fratele său, ucigaș de om este* (Ioan 3, 15). Apoi ascultă pe Domnul Dumnezeu Care ne vorbește: *Nu vă răzbunați fiii oamenilor, că a Mea este răzbu-*

narea. Eu voi izbîndi (Ieremia 51, 47 ; 11, 20). Dacă urăști și vrei să te răzbuni asupra fratelui, eu voi veni la tine cu porunca lui Dumnezeu și te voi duce la iad, la un loc cu acei ucigași“ (Apocalipsa 22, 15).

Cînd trupul se va ridica cu poftele lui asupra noastră, să întrebăm în taină moartea: „Ce zici tu, moarte, oare să mă învoiesc cu gîndurile acestea spurcate și să săvîrșesc păcatul cu trupul înaintea lui Dumnezeu, sau nu?“ Și ea ne va zice: „Adu-ți aminte, omule, că *cugetul trupului este moarte* (Romani 8, 6). Și *dacă veți trăi după trup veți muri* (Romani 8, 13)“.

Cînd iubirea de argint ne va șopti în minte să adunăm bani și să nu dăm milostenie la cei săraci, atunci de vom întreba moartea, ea ne va spune: „Omule, nu aduna comori pe pămînt, căci voi veni și-ți voi lua sufletul cînd nu te gîndești și toate cît le-ai adunat, ale cui vor fi? Tu, din porunca lui Dumnezeu, vei fi dat în mîinile mele, iar eu te voi duce la munca ce nu are sfîrșit“ (Matei 25, 46).

Tot astfel, cînd gîndul ne va sfătui să mîncăm, să bem și să ne distrăm în această lume, să întrebăm moartea și ea îndată ne va răspunde: „Omule, adu-ți aminte că *Împărăția lui Dumnezeu nu este băutură și mîncare, ci dreptate, pace și bucurie în Sfîntul Duh* (Romani 14, 17). Adu-ți aminte că *bețivii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu* (I Corinteni 6, 10). Să nu te distrezi și nici să rîzi în veacul acesta, căci zice Domnul: *Vai celor ce rîdeți acum* (Luca 6, 25). Să mai știi că pe toți cei sătui, pe bețivi și pe cei cărora le plac distracțiile în lumea aceasta, eu, cu porunca lui Dumnezeu, îi duc în chinurile amare ale iadului, *unde viermele lor nu doarme și focul nu se stinge* (Matei 9, 43).

Întrebînd pe moarte totdeauna, cînd sîntem puși în fața oricărui păcat, mare sau mic, ea ne va opri cu amenințarea lui Dumnezeu și ne va înfricoșa cu chinurile cele negrăite ce le vom avea la ieșirea noastră din această viață!

Dacă diavolul ne-ar spune prin minte: „Nu te teme așa tare de moarte; Dumnezeu este bun și te va ierta dacă te vei pocăi, căci El este milostiv către cei ce se întorc la pocăință“, noi, să-i răspundem așa: „Ascultă, diavole și prea vicleanule vrăjmaș al mîntuirii oamenilor, eu știu că Bunul Dumnezeu este milostiv și lesne iertător, dar este și drept judecător și că în starea în care se află cineva la moarte în aceea îl va judeca, fiindcă Bunul Dumnezeu, Care a făgăduit iertarea celui ce se pocăiește, nu a făgăduit aceasta pentru ziua de mîine, ci pentru cea de azi, că zice Duhul Sfînt: *Azi de vei auzi glasul Meu, să*

nu te învîrtoșezi în inima ta (Psalm 94, 8). Eu nu vreau să dau ziua de azi pe cea de mâine, neștiind dacă voi mai trăi pînă mâine, căci moartea poate să vină și după un ceas, cu porunca Bunului Dumnezeu, ca să-mi ceară sufletul. Mie mi se cade a fi treaz și a priveghea totdeauna, fiindcă, după cuvîntul Mîntuitorului meu, nu știu ziua și nici ceasul (Matei 24, 36-42; Marcu 13, 35). Trebuie să cuget că ziua de azi este ultima zi din viață, după cum mă învață și Sfinții Părinți“.

Dumnezeu și prin proorocul Ieremia ne spune că moartea va veni fără de veste, zicîndu-ne: *Fără întîrziere va veni ticăloșia peste noi* (Ieremia 7, 23). Iar prin proorocul Isaia ni se spune în chip asemănător: *Va veni asupra ta pieire și pierzare de năpraznă și nu veți ști nici nu veți cunoaște* (Isaia 27, 11).

Știm cu toții că vom muri, dar nu știm nici cum și nici cînd va fi sfîrșitul fiecăruia dintre noi. Știm că pe toți ne așteaptă mormîntul, dar oare sîntem noi pregătiți pentru Dumnezeu? Căci auzim mereu în dumnezeiasca Evanghelie, zicînd: „Maria stătea la mormînt, plîngînd“ (Matei 28, 1).

Sfîntul și dreptul Iov, în suspinul său se tînguia, zicînd: *Numai singur mormîntul mi-a rămas* (Iov 17 13; 21, 32). *Și Tu, groapă, ești mama mea și voi, viermilor, sînteți frații și surorile mele* (Iov 17, 14).

Să înțelegem, frații mei muritori, asemenea mie, că mormîntul pentru noi este patria tuturor faptelor bune și locul a toată filozofia creștinească și să stăm și noi ca Maria la mormînt, plîngînd afară (Ioan 20, 11). Să mergem adesea la cimitir, căci vom afla înțelepciunea pe care toate școlile și toți filozofii lumii n-ar putea să ne-o spună.

Dacă vom priveghea la mormînt, vom auzi glasul celor din mormînt, zicînd către noi așa: „Aici, în părate, este sceptrul tău; aici, domnitorule, este palatul tău; aici, bogatule, este curtea ta; aici, sfetnicule, este locul tău în adunare; aici, arhiereule, este mitra ta; aici, filozofule, este academia ta; aici, retorule, este scaunul tău; aici, dascălule, este catedra ta; aici, puternicule conducător de oști, este vitejia ta; aici, frumosule, este frumusețea ta; aici, zgîrcitule, este vistieria ta; aici, monahule, este nevoința ta; aici, meșterule, este meșteșugul tău; aici, muritorule, este locuința ta.

Chiar de ai fi mare și vestit, de ai călători în toată lumea, de ai zbura peste norii cerului, de ai înnota în toate mările și de a fi cunoscut în toate țările lumii, noi aici te așteptăm ca să-ți termini călătoriile și ostenele tale de pe acest pămînt. Noi

ți-am pregătit locul de veci de patru coți lungime și patru lățime“ (*Ușa pocăinței*, cap. 5, p. 28, 42).

Cei din morminte, de ar putea vorbi, ne-ar zice: „Ascultă, muritoare, cel asemenea nouă, care stai aici la mormînt, oare nu ai auzit tu cuvintele dumnezeieștii Scripturi care zice că omul este ca iarba (Psalm 89, 5-6; 102, 15); că este ca floarea cîmpului (Isaia 40, 6; I Petru 1, 24); că este *umbră care se pleacă și trece!* (I Paralipomena 29, 15; Iov 8, 9; 14, 2; Psalm 101, 11; 143, 4; Ecclesiast 6, 12; 8, 13).

N-ai auzit tu că viața muritorilor de pe pămînt se aseamănă cu *fumul ce se stinge* (Psalm 101, 3); cu *vulturul ce zboară* (Iov 9, 26); cu *coliba păstorului ce ține puțină vreme* (Isaia 38, 12); cu *apa ce curge pe pămînt* (II Împărați 14, 14); cu *firul țesăturului* (Iov 7, 6); cu *gîndul* (Psalm 89, 9), cu *somnul* (Psalm 89, 5); cu *aburul* (Iacov 4, 14), cu *pînza de păianjen* (Psalm 89, 10) și cu *vîntul* (Iov 7, 7)?

Dacă le-ai știut și le-ai auzit, atunci pentru care pricină ți-ai legat inima ta de lucrurile deșarte și trecătoare ale veacului de acum? Pentru care pricină, fratele meu, nu te silești din vreme să pui început bun de pocăință și de viață curată înaintea lui Dumnezeu. Iată, aici în mormînt, cu glasuri de taină grăim la urechile sufletului tău: Trezește-te, trezește-te și priveghează, fratele nostru, cît mai ai vreme, căci nu știi ceasul cînd negreșit vei veni la noi. De ți-ar ajuta mila lui Dumnezeu să nu ajungi aici nepregătit!“.

Iubiți credincioși,

După ce am ascultat glasul celor din morminte, prea de nevoie este de a întoarce gîndul nostru spre ceasul și minutul cel mai de pe urmă al vieții noastre. Fiindcă de acest ceas și minut atîrnă pierzarea sau mîntuirea noastră. Atît de scump pentru mîntuirea noastră este acest minut mai de pe urmă, în-cît pentru a ne scoate din robia morții, însuși Tatăl nostru Cel din ceruri a trimis pe Unul-Născut Fiul Său în lume spre răscumpărarea și mîntuirea noastră (Galateni 4, 4-5; Ioan 1, 29).

Pentru acest minut mai de pe urmă al vieții noastre, Fiul lui Dumnezeu a venit în lume, S-a născut prunc în peșteră, S-a culcat în iesle, a suferit vreme de 33 de ani din clipa în care S-a născut și pînă în ceasul în care Și-a dat Duhul pe cruce. Pentru minutul acesta Mîntuitorul a trimis în lume pe Duhul Sfînt, Care de la Tatăl purcede (Ioan 15, 26), ca să ne învețe pe noi toate cele de trebuință a le cunoaște spre mîntuire (Ioan

14, 26; Luca 12, 12), ca să ne sfințească și să ne facă fii după dar ai lui Dumnezeu (Romani 15, 16; I Corinteni 6, 11; Galateni 4, 6-7), pentru ca să pecetluiască pe cei credincioși spre răscumpărare (Efeseni 1, 13; 4, 30).

Pentru minutul cel mai de pe urmă din viața oamenilor s-au scris cele patru Evanghelii, ca să avem din ele chipuri de învățătură spre mîntuire. Pentru acest minut ni s-au dat nouă darurile Sfîntului Duh și s-au așezat în Biserica lui Hristos mijloacele cele spre sfințire, adică cele șapte Sfinte Taine.

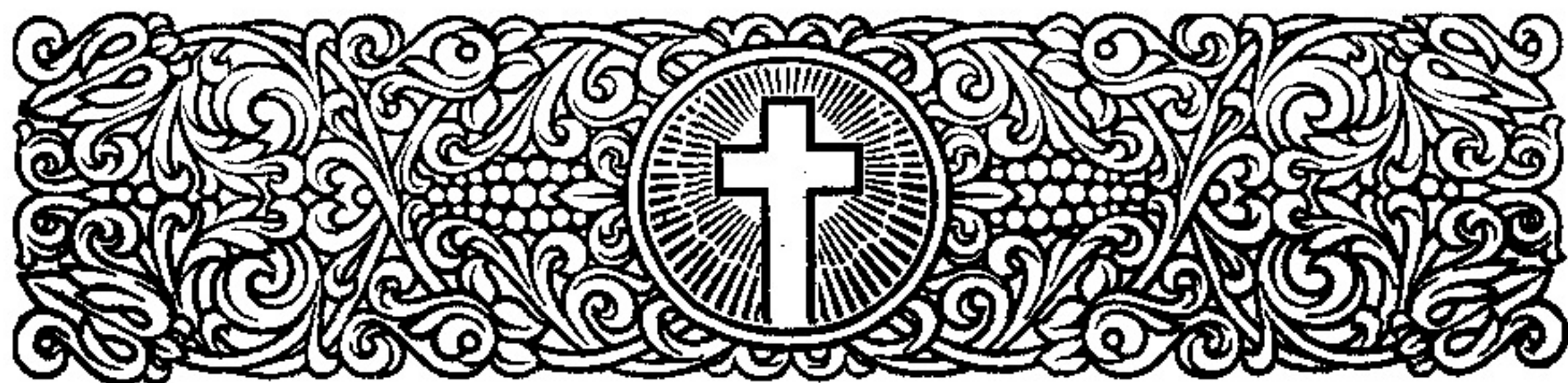
Pentru acest minut s-au dat și poruncile dumnezeiești, poruncile Bisericii lui Hristos și toată învățătura Sfintelor Scripturi, împreună cu predaniile și învățăturile Sfînților și dumnezeieștilor Părinți, ca prin toate acestea să ne înțeleptăm spre mîntuire (I Timotei 3, 15). Și așa, lucrînd poruncile lui Dumnezeu, să ne pregătim pentru ceasul și minutul cel mai de pe urmă al vieții noastre.

Trebuie să fim cu mare grijă față de acest minut, care este sfîrșitul vieții noastre pe acest pămînt, fiindcă în ce stare se va afla cineva în ceasul din urmă al vieții sale, așa va rămîne în veacul veacului. Acest adevăr îl arată Sfînta și dumnezeiasca Scriptură, zicînd: „De va cădea lemn în Austru și de va cădea în Crivăț, la locul unde va cădea, acolo va fi“ (Ecclesiast 11, 3). Adică, de care loc se va afla vrednic omul în ceasul morții sale, de Rai sau de iad, acolo se va rîndui și va petrece în veci.

După moarte nici cel îmbunătățit nu se mai schimbă din fapta bună în păcat, nici păcătosul din păcat în faptă bună (*Kiriacodromion*, p. 541). Însă slujbele și liturghiile pentru cei răposați ușurează în munci pe cei morți nespovediți, iar pe cei pocăiți îi mută din osîndă la lumină.

Iar fiindcă moartea vine ca furul (Apocalipsa 3, 3; 16, 15), de nu vom priveghea și vom fi fără grijă și nepăsători la mîntuirea sufletului nostru, atunci ziua și ceasul din urmă al vieții noastre vor fi pentru noi spre pieire, după mărturia dumnezeieștii Scripturi care zice că *pentru ziua pieirii se ține cel rău și la ziua urgiei se va duce* (Iov 21, 30).

Iar de ne vom trezi și vom priveghea în toată vremea vieții noastre, cu mintea și cu inima, și ne vom sili cu toată puterea la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, atunci, în vremea sfîrșitului nostru și a ieșirii noastre din această viață trecătoare ne vom bucura ca niște slugi ale Bunului Dumnezeu, după cuvîntul care zice: *Fericită este sluga aceea pe care, venind Domnul său, o va afla făcînd așa* (Matei 24, 46). AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE JUDECATA DE APOI

„Toți trebuie să ne înfățișăm înaintea judecății lui Hristos, ca să ia fiecare, după cele ce a făcut prin trup, ori bine ori rău” (II Corinteni 5, 10; Romani 14, 10).

Iubiți credincioși,

Una din lucrările duhovnicești folositoare ale minții noastre este și cugetarea la dreapta și înfricoșata Judecată de apoi a lui Dumnezeu. Cine va avea în minte mereu ziua și ceasul ieșirii sale din viață și a stării lui înaintea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos la Judecată, își va petrece zilele vieții sale *cu frică și cu cutremur* (Psalm 2, 11). Cine este conștient că pentru tot cuvîntul deșert va da socoteală în ziua Judecății (Matei 12, 36), totdeauna își înfrînează limba și își cumpănește cuvintele sale cu multă chibuzuință.

Cine nu uită că Fiul lui Dumnezeu va judeca pe desfrînați și pe preadesfrînați (Evrei 13, 4), acela se nevoiește și se luptă pînă la moarte pentru a-și stăpîni trupul și a-l păzi curat, ca să nu alunece în prăpastia desfrîului. Cine este conștient că pînă și privirea unei femei cu poftă se socotește desfrîinare (Matei 5, 28), cu mare frică de Dumnezeu își va păzi ochii și mintea.

Cine cugetă la cuvintele Sfintei Scripturi, potrivit cărora și pentru gîndurile și poftele inimii vom fi cercetați în ziua Judecății de apoi (I Corinteni 4, 5), își va păzi mintea și inima *(I Corinteni 4, 5) spre a le face izvor al vieții, iar nu al morții*. Cine cugetă că la Judecata de apoi *toate tainele inimii noastre vor fi date pe față* (Evrei 4, 12), se păzește pe sine de orice păcat, fiind cu luare aminte la toate gîndurile și înclinările inimii sale. Unul ca acesta, dacă vă greși cu ceva, prin gînduri și intenții rele, îndată se căiește din inimă și aleargă să se mărturi-

sească la duhovnic, primind dezlegare și iertare de la Dumnezeu (Matei 18, 18).

Cine își va aduce aminte totdeauna că oamenilor le este rînduit să moară și după aceea să fie judecați (Evrei 9, 27), cu mare evlavie și frică de Dumnezeu își va petrece toate zilele vieții sale pe pămînt, ca în ziua dreptei judecări să capete milă și îndurare de la Hristos.

Acum să aducem unele mărturii din Sfînta Scriptură despre înfricoșătoarea Judecată de apoi. Vom începe cu Sfîntul prooroc Moise, care, amintind de Cartea vieții din ziua Judecării, cînd a greșit poporul lui Israel, făcînd vițel de aur și închinîndu-se lui, făcîndu-se, astfel, vrednici de mînia și urgia lui Dumnezeu —, a zis către El: *Și acum, de vrei să ierți tot păcatul, iartă-l, iar de nu, atunci șterge-mă și pe mine din Cartea vieții pe care ai scris-o* (Ieșire 32, 32).

Sfîntul prooroc și împărat David, proorocind despre amîndouă venirile lui Hristos în lume, prima pentru mîntuire și a doua pentru judecată, a zis: *Că vine, vine să judece pămîntul* (Psalm 97, 10). Apoi, arătînd că Judecata de apoi va fi după ce se va împlini numărul îngerilor căzuți din cer prin sufletele cele sfinte și mîntuite, zice: *Judeca-va întru neamuri, plini-va căderile, zdrobi-va capetele multora pe pămînt* (Psalm 109, 6).

Arătînd din nou despre Judecată, zice: *Iar Domnul rămîne în veac. Gătît-a la judecată scaunul Său* (Psalm 9, 7). *El va judeca lumea cu dreptate, judeca-va noroadele cu îndreptare* (Psalm 9, 8). *Dumnezeul dumnezeilor, Domnul a grăit și a chemat pămîntul* (Psalm 49, 1). *Judeca-va lumea întru dreptate și popoarele întru adevărul Său* (Psalm 13).

Sfîntul prooroc Ieremia, arătînd prin Duhul Sfînt, despre Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, că este din seminția lui David după trup, zice: *Iată vin zile, zice Domnul, cînd voi ridica lui David odraslă dreaptă și va împărăți ca împărat și va înțelege și va face judecată și dreptate pe pămînt* (Ieremia 23, 5). *Eu sînt Domnul Cel ce cerc inimile și rărunchii, ispitesc ca să dau fiecăruia după căile lui și după roada faptelor lui* (Ieremia 17, 10).

Sfîntul și dreptul Iov, cel atît de mult răbdător, amintind de judecată, zice: *Cum va fi drept muritorul la Domnul? Că de va vrea să se judece cu El, nu-l va asculta, ca să nu grăiască împotriva nici unui cuvînt al Lui din o mie* (Iov 9, 2-3). Sfîntul Prooroc Iezechiel, vorbind ca din partea lui Dumnezeu cu Israel, își amintește de judecata dreaptă a lui Dumnezeu, zicînd: *Oare căile voastre sînt drepte? Pentru aceasta pe fiecare după calea*

lui vă voi judeca pe voi din casa lui Israel, zice Domnul. Întoarceți-vă și vă abateți de la toate păgînătățile voastre și nu vă voi certa cu nedreptate (Iezechiel 18, 29-30). Sfîntul prooroc Isaia zice și el despre judecată: Intrați în pietre și vă ascundeți în pămînt, de fața fricii Domnului și de mărirea tăriei Lui, căci se va scula să piardă pămîntul (Isaia 2, 10-12).

Despre Judecata de apoi vorbește și Sfîntul prooroc Ioil astfel : Trimiteți seceri că a sosit secerișul; intrați și călcați că este plin jgheabul, că s-a înmulțit răutatea lor. Glasuri au răsunit în valea judecății. Soarele și luna se vor întuneca și stelele își vor ascunde lumina lor. Domnul din Sion va striga și din Ierusalim Își va da glasul Său. Se va clăti cerul și pămîntul și Domnul se va îndura de poporul Său și va întări pe fiii lui Israel (Ioil 4, 13-16). Iar Sfîntul prooroc Daniel vorbește astfel despre judecată: Văzut-am pînă ce s-au pus scaunele și a șezut Cel vechi de zile. Îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Lui era ca lîna curată; scaunul Lui, pară de foc și roțile Lui, foc arzător. Rîu de foc mergea și ieșea din El; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui; Judecătorul a șezut și cărțile s-au deschis (Daniel 7, 9-10).

În continuare vom prezenta cîteva mărturii, din numeroasele existente, pe care le dau Sfînții Evangheliști și Apostoli și Sfînții Părinți în legătură cu înfricoșata Judecată de apoi.

Sfîntul Apostol Petru spune despre Judecata de apoi astfel: De vreme ce Dumnezeu n-a cruțat pe îngerii care au păcătuit, ci, legîndu-i cu legăturile întunericului în iad, i-a dat să fie păziți pînă la judecată, aceasta ne învață că Domnul știe să scape din ispite pe cei binecredincioși, iar pe cei nedrepti să-i păstreze, ca să fie pedepsiți în ziua judecății... (II Petru 2, 4-9). Și iarăși: Iar cînd se va arăta Mai-marele-păstorilor, veți lua cununa slavei, cea nevestejită (I Petru 5, 4).

La rîndul său, Sfîntul Apostol Pavel zice despre Judecata de apoi: De aceea, nu judecați ceva mai înainte de vreme pînă ce va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda cuvenită (I Corinteni 4, 5). Și iarăși: Iar vouă celor necăjiți, să vă dea odihnă, împreună cu noi, la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos din cer, cu îngerii puterii Sale, în văpaie de foc, osîndind pe cei ce nu cunosc pe Dumnezeu și pe cei ce nu se supun Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos (II Tesaloniceni 1, 7-8). În alt loc, amintind tot despre judecată, zice: De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi

va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui (II Timotei 4, 8).

Despre Judecata de apoi vorbește și Sfântul Evanghelist Ioan, redind cuvintele Mîntuitorului: Nu vă mirați de aceasta; că vine ceasul în care toți cei din mormînte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecății (Ioan 5, 28-29). În alt loc zice: Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinstește pe Fiul, acela nu cinstește nici pe Tatăl Care L-a trimis (Ioan 5, 22-23). Apoi, zice: Deci, acum, copiii mei, rămîneți întru El ca să aveți îndrăzneală cînd se va arăta și să nu ne rușinăm de El la venirea Lui (I Ioan 2, 28).

La Apocalipsă vorbește și mai clar de ceasul Judecății de apoi: Am văzut apoi un tron alb și pe Cel ce ședea pe el, iar dinaintea feții Lui pămîntul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele. Și am văzut pe morți, pe cei mari și pe cei mici, stînd înaintea lui Dumnezeu și cărțile au fost deschise. Și o altă carte a fost deschisă, care este Cartea vieții; și morții au fost judecați din cele scrise în acele cărți potrivit cu faptele lor. Și marea a dat înapoi pe morții din ea; și moartea și iadul au dat pe morții lor și a fost judecat fiecare după faptele sale (Apocalipsa 20, 11-13).

Tot în Apocalipsă se spune: Și am văzut cînd a deschis pecetea a șasea, iată cutremur mare s-a făcut și soarele s-a făcut negru ca un sac de păr și luna întreagă s-a înroșit ca sîngele; și stelele cerului au căzut pe pămînt, precum smochinul leapădă smochinele cele crude cînd se clătește de vînt. Și cerul s-a strîns ca o carte, învăluindu-se și tot muntele și ostrovul s-au mutat din locurile lor. Și împărații pămîntului și domnii, precum și boğații și căpeteniile și cei puternici și tot robul și cel slobod s-au ascuns în peșteri și în pietrele munților, strigînd pietrelor și munților: Cădeți peste noi și ne ascundeți pe noi de fața Celui ce șade pe scaun și de mînia Mielului; că a venit ziua cea mare a mîniei lor și cine va putea să stea pe loc? (Apocalipsa 6, 12-17).

Iubiți credincioși,

Pînă aici v-am arătat cîteva din prea multele mărturii despre Judecata de apoi, de la Sfinții Prooroci și de la Sfinții Apostoli și Evangheliști. Dar oare, cine ne-a arătat nouă mai luminat decît toți proorocii, Apostolii și Evangheliștii, despre Judecata cea mare a lui Dumnezeu? Cu adevărat, nimeni altul, decît în-

suși Domnul Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Ziditorul a toată lumea (Ioan 1, 3).

Domnul nostru Iisus Hristos, Cel ce va judeca lumea, ne-a descoperit, din dragostea cea negrăită ce o are pentru neamul omenesc, cele legate nu numai de ziua venirii Sale la Judecată, ci și semnele premergătoare ei. Aceasta a făcut-o pentru noi, ca să știm că se apropie ziua venirii Lui și pentru a ne pregăti din vreme cu pocăință din toată inima, pentru păcatele noastre și cu grijă sfîntă, ca să nu vină peste noi ziua aceea fără veste și să ne găsească nepregătiți și vrednici de osîndă.

După însăși mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, semnele vestitoare sfîrșitului lumii și venirii Sale la înfricoșătoarea Judecată de apoi vor fi acestea:

Mai întîi vor veni în lume *mulți prooroci mincinoși*, în numele lui Hristos, și pe mulți vor amăgi (Matei 24, 5). Aceștia vor face semne mari și minuni cu puterea diavolilor (Sfîntul Andrei al Cezareei, *Tîlcuirea Apocalipsei*, cap. 13, 13-14). Acești hristoși mincinoși sînt reprezentați în Apocalipsă în persoana fiarei ce iese din pămînt și are coarne de miel, vorbind ca un balaur (13, 11). Aceștia vor lua putere din duhul lui Antihrist și al satanei pentru a face minuni false și năluciri diavolești. Ei nu vor veni să se închine icoanei lui Hristos, a Maicii Domnului și a sfinților lui Dumnezeu, ci numai chipului lui Antihrist (Sfîntul Andrei al Cezareei, *op. cit.*, cap. 13, 11).

Prooroci mincinoși sînt toți cei care zic că ei cred în Hristos și întemeiază secte și erezii, rătăcind de la adevăr. Aceștia, după mărturia Sfîntului Andrei al Cezareei, sînt închipuiți de „calul negru” din Apocalipsă (6, 5), pe care șade diavolul și toți conducătorii ereticilor. Se închipuiesc printr-un cal negru, fiindcă au mintea înnegrită și întunecată de diavolul, precum și pentru întunecimea credinței lor rele. Cîntarul celui ce șade pe calul cel negru este Sfînta și Dumnezeiasca Scriptură, pe care toți ereticii și sectanții o explică după mintea lor stricată de diavol; fiindcă ei uneori adaugă, după părerea lor cea rea, iar altor cuvînte din dreptarul Sfintei Scripturi le întorc înțelesul după cum le convine, spre a-și susține rătăcirea lor mincinoasă, necălăuzîndu-se de cumpăna cea dreaptă și sfîntă a adevărului propovăduit de către Sfînta Biserică a lui Hristos” (Sfîntul Andrei al Cezareei, *op. cit.*, cap. 6, 5). Acești prooroci mincinoși, care schimbă înțelesul Sfintei și Dumnezeieștii Scripturi după părerea lor, nu vor să știe că Dumnezeu nu suferă nici adăugire și nici scădere, după cum Însuși poruncește: *Să nu*

adăugați la cuvîntul pe care-l poruncesc Eu vouă și să nu scădeți din el (Deuteronom 4, 2; 12, 32; 30, 6; Apocalipsă 22, 18-19).

Hristoșii mincinoși mai sînt închipuiți și de calul galben de la Apocalipsă (cap. 6, 8), întru toate căutînd să fie fățarnici și vicleni, spre a amăgi pe mulți. Cel ce șade pe acest cal, pe acești hristoși mincinoși, este ea, zavistia diavolească, căreia mai cu dinadinsul îi este numele moarte; iar iadul merge în urma morții, însemnînd că munca gheenei urmează hristoșilor mincinoși ca și proorocilor mincinoși. Ei au libertate de la Dumnezeu de a ucide pe oameni cu sabia, adică cu hulele limbilor lor necurate; cu foametea, adică cu lipsirea cuvîntului lui Dumnezeu și cu fiarele pămîntului, adică cu năravurile lor cele de fiară (Sfîntul Andrei al Cezareei, op. cit., cap. 6, 8).

Așadar, deosebirea dintre proorocii mincinoși care sînt acum și cei care vor veni în lume, este că primii schimbă dreapta credință cu erezii și rătăcirii sectare, iar cei de pe urmă, cu îngăduința lui Dumnezeu, spre lămurirea dreptcredincioșilor, vor avea și putere de la diavoli să facă semne și minuni, înșelînd și din cei aleși, după cum ne-a spus Mîntuitorul mai dinainte (Marcu 13, 22).

Mîntuitorul ne mai spune următoarele despre sfîrșitul lumii: *Veți auzi de războaie și de vești de războaie; luați seama să nu vă speriați, căci trebuie să fie toate; dar încă nu va fi sfîrșitul. Căci se va ridica neam împotriva altui neam și împărăție împotriva altei împărății și va fi foamete și ciumă și cutremur mare pe alocuri. Dar toate acestea sînt numai începutul durerilor* (Matei 24, 6-8).

Alt semn premergător sfîrșitului lumii și venirii lui Hristos la Judecata de apoi va fi și predicarea *Evangheliei* la toate popoarele (Matei 24, 14). Aici este un lucru tainic și greu de înțeles, căci unul dintre Sfinții Evangheliști zice: *Mai întîi Evanghelia trebuie a se propovedui la toate neamurile* (Marcu 13, 10), iar Sfîntul Evanghelist Matei zice: *Și se va predica această Evanghelie a împărăției în toată lumea, spre mărturie la toate popoarele și atunci va veni sfîrșitul* (Matei 24, 14). Deci, de se va predica numai spre mărturie, atunci putem aștepta sfîrșitul în orice ceas, deoarece Sfînta Evanghelie a ajuns spre mărturie pînă acum la toate popoarele lumii, nefiind vreun loc în lume unde nu s-a auzit pînă acum de religia creștină și despre Domnul nostru Iisus Hristos. Iar dacă trebuie să creadă în Evanghelie și să se boteze absolut toate popoarele cu botezul creștinesc, atunci mai este încă multă vreme, deoarece nici o jumătate din populația pămîntului nu este creștinată.

Alte semne care vor fi înainte de venirea Domnului nostru Iisus Hristos la Judecata de apoi, după mărturia Lui, vor fi și acestea: Va fi mare prigonire asupra creștinilor pentru mărturisirea numelui lui Hristos (Matei 24, 9). Vor fi mari necazuri și strîmtorări care n-au mai fost de la începutul lumii (Matei 24, 21). Mulți se vor sminti în credință și se vor vinde și se vor urî unii pe alții (Matei 24, 9-10). *Mulți vor veni în numele lui Hristos și vor zice: Eu sînt Hristos; și pe mulți vor înșela, iar din pricina înmulțirii fărădelegilor dragostea multora se va răci* (Matei 24, 12).

Semnele cele mai apropiate de venirea Domnului vor fi: întunecarea soarelui și a lunii; căderea stelelor din cer; clătinarea puterilor cerurilor (Matei 24, 29). După aceasta se va arăta Sfînta Cruce pe norii cerului, după mărturia Domnului Care spune: *Atunci se va arăta pe norii cerului semnul Fiului Omului și, văzînd acest semn, vor plînge și se vor tîngui toate popoarele pămîntului, căci în urma lui vor vedea pe Fiul Omului, venind pe norii cerului cu putere și cu slavă multă* (Matei 24, 30). Îndată după aceasta vor începe să se audă milioane de trîmbițe ale dumnezeieștilor îngerii. Glasul acelor trîmbițe de aur, după mărturia Sfîntului Grigorie Teologul, va supune stîlpii, va despica pietrele, va deschide mormintele și va deschide adîncurile. Unii se întrebă dacă va fi una sau mai multe trîmbițe, deoarece Apostolul neamurilor, Pavel, zice: *Întru glasul trîmbiței celei de apoi* (I Corinteni 15, 52), iar Sfînta Evanghelie zice: *Și va trîmbița prin îngerii Săi cu sunet mare de trîmbițe* (Matei 24, 31). Însă Sfîntul Ioan Gură de Aur spune deslușit: „Dacă mulți vor fi îngerii, multe vor fi și trîmbițele“ (*Ușa pocăinței*, p. 75). De asemenea, va zdrobi porțile iadului și va dezlega legăturile morților, iar la glasul trîmbițelor, într-o clipă de ochi, morții se vor scula nestricăcioși (Matei 24, 31; I Corinteni 15, 52).

Dar oare, care îngerii se vor trimite cu trîmbițe ca să vestească venirea Domnului și ziua cea mare a Judecății de apoi?

După mărturia Sfîinților Părinți, îngerii cărora li se vor încredința de la Dumnezeu trîmbițele judecății, vor fi din ceata Începătoriilor, căci aceștia, cum spune Sfîntul Dionisie Areopagitul, sînt cei care ocrotesc popoarele pămîntului și păzesc hotarele tuturor țărilor.

Despre aceștia se spune în dumnezeiasca Scriptură astfel: *Cînd a împărțit Cel Preaînalt neamurile și pe fiii lui Adam, a pus hotarele neamurilor după numărul îngerilor lui Dumnezeu* (Deuteronom 32, 8).

Sfinții Părinți spun că glasul acestor trâmbițe se va auzi pînă la adîncurile cele mai de jos ale iadului, ca să cheme la judecată și pe diavoli; se vor auzi pînă la cer, ca să cheme de acolo pe toți sfinții și dreptii cei din veac. Glasul acestor trâmbițe va chema pe toți cei din morminte și pe toți locuitorii pămîntului de la Adam, pînă la sfîrșit. Atunci se vor împlini cele zise prin Duhul Sfînt: *Chema-va cerul de sus și pămîntul de jos ca să aleagă pe poporul Său* (Psalm 49, 5). Unii sfinți spun că acești îngeri vor trâmbița cu sunete de jale și de spaimă, fiecare la locul unde a păzit. Cei ce au păzit Anglia vor trâmbița deasupra Angliei; cei ce au păzit Rusia vor trâmbița deasupra Rusiei; cei ce au păzit Franța, deasupra Franței și astfel, fiecare deasupra țărilor unde au fost păzitori, deșteptînd prin trâmbițele lor pe toți morții cei din veac. Încă și alți îngeri vor veni cu trâmbițe, cei cărora li s-a încredințat paza marilor orașe ale lumii, diferite regiuni și state de pe fața pămîntului și fiecare la locul său va suna cu trâmbița sa, vestind venirea Domnului și sosirea zilei celei mari a Judecății de apoi (*Ușa pocăinței*, p. 76).

Atunci se va împlini ceea ce a proorocit Sfîntul prooroc Sofonie, care a zis: *Aproape este ziua Domnului cea mare; aproape și grabnică foarte. Glasul zilei Domnului este amar și cumplit. Ziua mîniei este ziua aceasta, ziua necazului și a nevoiei, ziua chinului și a pieirii, ziua ceții și a întunericului, ziua norului și a negurei, ziua trâmbiței și a strigării peste cetățile cele tari și peste unghiurile cele înalte* (Sofonie 1, 14-16).

După aceste semne mai sus arătate se vor coborî din cer nenumărate cete de heruvimi, de serafimi și de îngeri purtători de lumină. Atunci se va arăta tronul slavei lui Dumnezeu pe norii cerului și însuși Domnul Se va pogorî din cer și va sta pe scaunul slavei Sale ca să judece toată lumea, după cum spune Evanghelia: *Iar cînd va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu Dînsul, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Lui, iar caprele de-a stînga* (Matei 25, 31-33).

După ce îi va judeca pe toți, va rîndui ca dreptii să meargă în viața veșnică, iar păcătoșii în munca veșnică (Matei 25, 46). Însă nu toate popoarele pămîntului se vor judeca după aceleași legi. Astfel, păgînii se vor judeca după legea conștiinței lor (Romani 2, 14); iudeii după legea lui Moise (Romani 12, 12-15); iar creștinii după Evanghelie (Ioan 12, 46; Romani 2, 16; Iacov 2, 12).

Iubiți credincioși,

Pînă la venirea Domnului, cînd vom auzi trîmbițele îngerilor, avem de la Dumnezeu o trîmbiță de taină: glasul conștiinței noastre. Să ascultăm acest glas al conștiinței, al acestei trîmbițe sfinte, căci, ascultînd de ea, ascultăm de însuși glasul Domnului care este în noi. Dacă vom asculta glasul acestei trîmbițe de taină a sufletului nostru, care strigă în noi mereu, muștrîndu-ne cînd greșim și mîniem pe Dumnezeu, atunci ne vom împăca sufletul cu El și vom împăca cu noi și cerul și pămîntul (Sfîntul Isaac Sirul, *Cuvînt la Judecata de apoi*).

Să luăm aminte în toată vremea la glasul tainic al conștiinței noastre, căci dacă inima noastră nu ne va osîndi, atunci vom avea îndrăzneală în ziua Judecății către Bunul Dumnezeu (I Ioan 3, 20-21). AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE RAI

„Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a pregătit Dumnezeu celor ce îl iubesc pe El“
(I Corinteni 2, 9).

Iubiți credincioși,

In Sfînta Scriptură găsim că *Dumnezeu a sădit Raiul în Eden, către răsărit, și a pus acolo pe omul pe care l-a făcut* (Facere 2, 8). Ce înseamnă Eden? La această întrebare ne răspunde Sfîntul Vasile cel Mare, zicînd: „Eden se numește desfătare“ (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, 1826, p. 61). Dar oare ce fel de desfătare era acolo? Trupească numai? Acest lucru, fie și numai a-l gîndi cineva, este o necuviință!

Astfel, trebuie să înțelegem o desfătare vrednică de Dumnezeu, cuviincioasă lucrării Lui dumnezeiești, desfătare care este potrivită sfinților. Ascultă pe cel ce zice: *Desfătează-te în Domnul și-ți va da ție cererile inimii tale* (Psalm 36, 4). Iar în alt loc: *Acolo, pornirile rîurilor veselesc cetatea lui Dumnezeu* (Psalm 45, 4); pîriu al desfătării se numește grădina Raiului, care hrănește și crește frumusețea acelor saduri gîndite, după cuvîntul: *Rîu care iese din Eden, să adape Raiul* (Facere 3, 6).

Ca să înțelegem sădirea vrednică mîiniilor și lucrării Bunului Dumnezeu, să ne aducem aminte de cele spuse de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos către ucenicii Săi în Sfînta Evanghelie: *Voi sînteți mlădițele și Tatăl Meu este lucrătorul*, ca cei ce sînt sădiți de Dînsul în casa Domnului și care înfloresc în curțile Dumnezeului nostru (Psalm 91, 13). Despre această sădire duhovnicească și Sfîntul Apostol Pavel zice: „Eu am sădit; Apolo a udat, iar Dumnezeu a făcut să crească“ (I Corinteni 3, 6). Sfîntul prooroc David aseamănă pe cel drept cu pomul sădit lîngă iz-

voarele apelor; care *rodul său va da la vremea sa și frunza lui nu va cădea* (Psalm 1, 3). Și iarăși: *Dreptul ca finicul va înflori* (Psalm 91, 12).

Sfântul Vasile cel Mare zice: „Învăță-te, omule, ca din niște învățături ca acestea să vii întru înțelegerea Raiului și să ajungi la zorile dinaintea luminii, unde răsare lumina cunoștinței și unde Raiul desfătării s-a sădit. Și măcar de vei înțelege vreun lucru trupesc primitor de sfinți, în care petrec toți cei ce au strălucit pe pământ în lucruri bune, îndulcindu-se după o vrednică răsplătire din darul lui Dumnezeu și din veselia cea adevărată și fericită, nu cazi niciodată din asemănarea cuviincioasă pentru Rai“ (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, p. 61).

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a făgăduit Raiul tîlharului credincios, răstignit împreună cu El pe Cruce, care, crezînd din inimă că El este Dumnezeu cu adevărat, L-a mărturisit cu gura, iertîndu-i-se toate păcatele și auzind: *Astăzi vei fi cu Mine în Rai* (Luca 23, 43). Aceasta a spus-o Domnul ca să ne arate că El primește pe omul care se pocăiește pînă în ultimul ceas din viață. Vedem și pe Sfântul Apostol Pavel, încă din viață fiind răpit pînă la al treilea cer, mergînd la Rai, *unde a auzit cuvinte care nu se cuvine omului a le vorbi* (II Corinteni 12, 4).

În Rai este veșnică veselie, după cum zice David: *În veci se vor veseli* (Psalm 5, 11). În Rai lumina dreptilor este de-a pururea. Sfinții Părinții ai Bisericii lui Hristos au spus că Raiul este îndoit, adică simțitor și gînditor, văzut și nevăzut, după cum și omul are în sine o parte văzută și una nevăzută, adică trup și suflet (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Despre Paradis, p. 95). Sfântul Vasile cel Mare, adevărînd existența celor două părți ale Raiului, zice: „Nici pe cele trupesti nu le scoatem afară și pe cele duhovnicești le căutăm. Că precum în Legea veche era cu adevărat și lucru simțit, dar avea închipuirea celor de sus, așa și Raiul îl înțelegem și trupest, dar îl tîlcuim și duhovnicește“ (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, p. 8). Același sfînt spune că în Rai va fi o desfătare duhovnicească desăvîrșită a celor cinci simțuri ale omului, adică a vederii, a auzului, a gustului și a celorlalte simțuri.

Iubiți credincioși,

Aceste puține fiind spuse despre Rai, în cele ce urmează vom aduce cîteva mărturii despre Împărăția cerurilor.

Dumnezeiasca Scriptură ne arată că Împărăția cerurilor este împărăția tuturor veacurilor și stăpînește peste toate nea-

murile, după cuvîntul: *Împărăția Ta, Dumnezeu, este împărăția tuturor veacurilor și stăpînia Ta întru tot neamul și neamul* (Psalm 144, 13). *Împărăția cerurilor este: „Împărăția tuturor nesfîrșitelor fericiri“* (*Ușa pocăinței*, p. 221). *Împărăția cerurilor se mai numește și cetatea lui Dumnezeu* (Evrei 11, 10); *Cetatea Împăratului celui Mare* (Psalm 47, 2) și *Ierusalimul ceresc* (Apocalipsa 21, 18). *Împărăția lui Dumnezeu nu este mîncare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfînt* (Romani 14, 17) și *nimic necurat nu va intra în ea* (Efeseni 5, 5; Galateni 5, 21). *Împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvînt, ci în putere* (I Corinteni 4, 20). Ea este *înăuntrul nostru* (Luca 17, 21).

Pentru ca cineva să intre în *Împărăția cerurilor*, trebuie să se nască din apă și din Duh (Ioan 3, 4); să fie nevinovat ca pruncii (Matei 19, 14), iar dreptatea lui să prisosească mai mult decît a fariseilor (Matei 5, 3); să fie prigonit pentru Hristos (Matei 5, 10-12); să rabde multe scîrbe în viață (Fapte 14, 22); să aibă desăvîrșită jertfire de sine (Marcu 9, 13) și să se silească în toată viața la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu (Matei 11, 12; 27, 50-52).

Din învățătura Sfîntului Apostol Pavel reiese că trupurile dreptilor, după învierea cea de obște, vor fi împodobite în *Împărăția cerurilor* de Preabunul Dumnezeu cu patru mari daruri: cu nestricăciunea, puterea, duhovnicia și slava (I Corinteni 25, 42-44). Referindu-se la primul dar al trupurilor celor proslăviți, adică nestricăciunea, Sfîntul Apostol Pavel zice: *Seamănă-se trup stricăcios, scula-se-va trup nestricăcios* (I Corinteni 15, 42). Prin aceasta înțelegem că trupurile celor drepti sînt proslăvite de Dumnezeu, după învierea cea de obște, ele nemaifiind primitoare de patimi atît după lucrare, cît și după putere. După lucrare nu vor mai avea boală, bătrînețe, neputință sau vreo pată. Iar după putere, nu vor mai primi nici un fel de patimă care le-ar putea vătăma așa cum se vatămă în acest veac, de lovire, de rană, de slăbiciune, de foame, de sete sau de osteneală.

Al doilea dar al trupurilor proslăvite după înviere va fi „slava“, adică strălucirea, după cuvîntul care zice: *Seamănă-se întru necinste, scula-se-va întru slavă* (I Corinteni 15, 43). Sfinții Părinți spun că trupurile dreptilor, după înviere, vor avea slavă și strălucire în două feluri: ca cele transparente, precum cristalul sau apa limpede; ca cele ce au de la sine lumină, precum soarele și stelele.

Despre prima însușire a trupurilor înviate Sfîntul Grigorie Teologul spune: „Trupurile fericitilor cetățeni vor lumina întru sine cu strălucire și se vor lumina cu curăție atît de multă,

încît ea va fi deschisă și văzută de ochii tuturor“. Faptul că al doilea fel va fi nu numai transparent și limpede, ci și foarte strălucit și foarte luminat, reiese din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care zice că *dreptii vor străluci ca soarele în Împărăția lui Dumnezeu* (Matei 13, 43). Acea strălucire va izvorî raze din frumusețea și podoaba fiecăruia din cei drepti.

Cîtă bucurie și veselie va fi atunci cînd va vedea cineva o mulțime de sori adunați împreună! Dacă un singur soare aduce atîta veselie ochilor, oare cum va fi cînd vor străluci mii de mii și milioane? Unii din Sfinții Părinți au îndrăznit să spună că „numai un singur trup al unui drept, de se va pogorî din cele cerești pe pămînt, atunci negreșit că ar acoperi cu strălucirea lui toate stelele și soarele“ (*Ușa pocăinței*, cap. 3, p. 248).

Al treilea dar al trupurilor dreptilor în Împărăția cerurilor va fi „puterea“, după mărturia Sfintei Scripturi, care spune: *Se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere* (I Corinteni 15, 43). Sfinții Părinți spun că atît de mare va fi puterea și tăria acestor sfinți, încît și cel mai mic dintre ei va putea să clatine toată lumea ca pe un glob ușor. Aceste trupuri ale dreptilor, după înviere, nici de foc nu vor putea fi arse, nici de apă nu vor putea fi înecate, nici de sabia vreunui tiran nu vor putea fi tăiate, nici un fel de armă nu le va mai putea vătăma și nici foamea, nici setea și nici osteneala nu le va birui.

Al patrulea dar al trupurilor dreptilor, după înviere, este *duhovnicia și sfințenia*, după cuvîntul: *Seamănă-se trup firesc, înviază trup duhovnicesc* (I Corinteni 15, 44). Atît de ușoare, de subțiri și de lesne mișcătoare vor fi aceste trupuri duhovnicești ale dreptilor după înviere, încît cu nimic nu se vor deosebi de duhuri și de îngeri. Atît de mult dar duhovnicesc, atîta stăpînire și putere se va da dreptilor, încît vor putea să se miște din loc în loc cu iuțimea fulgerului. Această mișcare grabnică a trupurilor duhovnicești Solomon o aseamănă cu mișcarea scînteilor focului, zicînd: *Ca scînteia pe paie vor fugi* (Înțelepciunea lui Solomon 3, 7). Iar Iezechiel, proorocul, le aseamănă cu razele fulgerului, zicînd: *Și fiarele mergeau și se învîrteau ca o vedere de fulgere* (Iezechiel 1, 4).

Fericitul Augustin, arătînd că atît de iute va fi mișcarea acestor trupuri duhovnicești ale dreptilor, încît vor covîrși mișcările gîndurilor, spune: „Unde voiește duhul, acolo un trup este de față. Căci într-o clipă dreptii vor putea cu aceste trupuri duhovnicești și proslăvite să se suie în cer, să se pogoare în iad, sau să ajungă la marginea pămîntului“ (*Ușa pocăinței*, cap. 3, p. 299).

Pentru a ne da seama cât de negrăită este slava și bucuria duhovnicească a celor ce au ajuns la Rai, prin darul și mila Bunului Dumnezeu, vă voi povesti o istorioară sfântă.

Era într-o chinovie un monah foarte evlavios în cele duhovnicești, împlinind toate faptele bune și care, auzind de acest stih al Proorocului David: *O mie de ani înaintea Ta, Doamne, sînt ca ziua de ieri care a trecut*, se tot gîndea, neputînd să-l înțeleagă. Fiindcă în acea mănăstire nu era nici un dascăl învățat pe care să-l întrebe despre aceste cuvinte, a făcut rugăciune stăruitoare către Bunul Dumnezeu ca să-i descopere înțelesul acestui stih.

Rugîndu-se mult, l-a ascultat Dumnezeu, Care face voia celor ce se tem de El și, într-o zi, după ce s-a citit slujba Utreniei și toți frații s-au dus la chiliile lor, a rămas în biserică și se ruga după obicei. Atunci a văzut un vultur nespus de frumos, zburînd prin biserică și apropiindu-se adesea de el. Monahul s-a bucurat de o astfel de frumusețe și voia să-l prindă. Vulturul, însă, se depărta cîte puțin de el, iar monahul mergea în urma lui.

Urmărind acest vultur, a ieșit din biserică, apoi din mănăstire și a ajuns într-o pădure din apropiere. Acolo a început vulturul să cînte o melodie așa de plăcută și dulce, încît monahul a căzut în uimire din pricina dulceții acelei cîntări, cugetînd cu negrăită veselie la glăsuirea cea dulce ce este în Rai. Fiind atras de frumusețea cîntării vulturului, prin darul lui Dumnezeu, a primit atîta putere și voință, încît nu mai simțea nici osteneală, nici altă nevoie a trupului. Apoi s-a făcut în el atîta schimbare, încît se simțea ca și cum ar fi chiar în Rai. Astfel, a ascultat acea cîntare îngerească timp de 300 de ani.

După terminarea cîntării, îngerul, căci înger era vulturul acela, s-a înălțat la ceruri, iar monahul s-a întors la mănăstire, crezînd că a lipsit de acolo numai un ceas. Ajungînd la mănăstire, portarul l-a întrebat: „De unde ești, părinte?” El s-a mirat că nu-l cunoaște și i-a zis: „Eu sînt veșmîntarul cutare, nu mă știi?” Portarul a socotit că este ieșit din minți și a zis către dînsul: „Nici nu te-am văzut cîndva în această mănăstire”. Iar monahul, înspăimîntat, i-a spus portarului toate rînduielile chinoviei, precum și numele fraților.

Portarul, după ce l-a ascultat, l-a dus la egumen și i-a spus toate cele întîmplate. Egumenul i-a adunat pe toți călugării în fața lui, dar acesta pe nici unul nu a recunoscut din cei pe care-i știa el. Atunci a zis către dînșii cu spaimă: „Mă mir și nu mă dumiresc, fraților, cum s-a făcut această schimbare într-un ceas

cît am lipsit, încît să nu cunosc pe nimeni dintre voi și nici voi pe mine? Martor îmi este Dumnezeu că nu a trecut decît un ceas de cînd am ieșit din mănăstire, după ce am citit pravila Utreniei și era egumenul cutare și cutare frați și părinți.

Egumenul, cercetînd condica unde erau scrise numele tuturor fraților, a cunoscut că de atunci trecuseră 300 de ani. Atunci au început a-l întreba pe monah ce fel de om este și ce fapte bune a săvîrșit, ca să cunoască cum de s-a învrednicit de la Bunul Dumnezeu de un asemenea har. Iar el a răspuns: „Nu știu vreo altă faptă bună la mine, decît că am avut întotdeauna ascultare către proiestoși și dragoste desăvîrșită către frați, că nu am smintit pe niciunul vreodată, dar mai ales am avut multă dragoste și evlavie către Preacurata Stăpîină și în fiecare zi citeam icoasele ei“.

Apoi le-a povestit toate cu amănuntul, precum și întîmplarea cu vulturul.

Cînd a terminat de povestit, cei care-l ascultau au înțeles taina și, plîngînd de bucurie, l-au sărutat privindu-l ca pe o zidire cerească și nu pămîntească, căci și cuvintele lui păreau, într-adevăr, dumnezeiești și nu omenești. După aceea, egumenul a zis: „Părinte, dă slavă lui Dumnezeu Care te-a învrednicit de o asemenea uimire minunată pe care n-a mai văzut-o cineva în acest chip, în această lume vremelnică și deșartă și că ai înțeles o parte din acea cerească și dulce cîntare și nespusă veselie. Cunoaște că 300 de ani ai fost în acea uimire și ție ți s-a părut doar un ceas. Atîta bucurie și veselie vor simți sfinții în Rai, făcîndu-se părtași acelei fericite desfătări a Prea Sfintei Treimi, încît li se vor părea o mie de ani ca o zi, după cuvîntul lui David proorocul“.

Acestea auzindu-le monahul, a cunoscut adevărul și, slăvind pe Dumnezeu, a vărsat lacrimi de bucurie, apoi a cerut să se împărtășească cu Trupul și Sîngele Domnului. După ce s-a împărtășit cu Sfintele Taine, a zis cu multă evlavie: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpîne...“ și îndată și-a dat duhul în mîinile Bunului Dumnezeu (*Mîntuirea păcătoșilor, Despre negrăita slavă a Raiului, p. 472*).

Iubiți credincioși,

Nu pot să scriu acestea fără să suspin, gîndindu-mă cît de mare este mila și îndurarea Preabunului Dumnezeu pentru cei ce-L iubesc pe El și au ca mijlocitoare pe Preasfînta și Preacurata

Sa Maică, prin ale cărei puternice rugăciuni și acest fericit monah a gustat încă în veacul de acum din fericirea și veselia negrăită a Raiului.

Voi încheia acest cuvînt cu învățăturile Sfîntului Vasile cel Mare care zice: „De ești duhovnicesc și cugeți mai mult decît la îndulcirile cele trupesti, suie-te cu gîndul către frumusețile îngerilor și învață-te roadele dreptății ce sînt întru dînsii. Vezi rîul Bunului Dumnezeu cel plin de ape (Psalm 45, 4) ale cărui porniri veselesc cetatea lui Dumnezeu (Evrei 11, 10) și al cărui meșter este numai Dumnezeu. Prin acea cetate curge rîul lui Dumnezeu care începe din Eden și care adapă Raiul“ (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, p. 61). De fericirea Raiului și pe noi nevrednicii să ne învrednicească mila și îndurarea Bunului Dumnezeu. AMIN !

P R E D I C Ă DESPRE IAD

„Și în iad, ridicîndu-și ochii, fiind în chinuri, bogatul a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sînul lui“ (Luca 16, 23).

Iubiți credincioși,

După ce în două din predicile anterioare am vorbit despre Judecata de apoi și despre Rai, în aceasta de față va fi vorba despre iad.

O carte veche și foarte folositoare ne sfătuiește să ne pogo-
rîm adesea cu mintea în adîncul iadului, pentru ca, prin această
cugetare, să ne suim la cer. Dar iată ce scrie în această carte:
„Toți oamenii care locuiesc în toate părțile pămîntului și ale
lumii acesteia să se pogoare în locul iadului cu mintea, trăind,
ca să nu se pogoare în iad, murind. Dacă dorești din toată inima
să te sui la cer, pogoară-te mai înainte în iad“ (*Ușa pocăinței*,
Brașov, 1812, p. 165-166).

Să arătăm mai întîi, cu mărturii din Sfînta și dumnezeiasca
Scriptură, ce este iadul și cîte feluri de munci cuprinde el. Iadul
este loc de chin și de osîndă (Matei 23, 33; Luca 16, 23). Iar
referitor la felurile și deosebiriile muncilor celor ce sînt în iad,
tot din Sfînta Scriptură se poate afla că în iad este foc nestins
și vierme neadormit, după cuvîntul: *Unde viermele lor nu doar-*
me și focul lor nu se stinge (Marcu 9, 44-48).

În iad este pedeapsă veșnică și foc veșnic, după cuvîntul
Sfintei Scripturi care zice: *Iar dacă mîna ta sau piciorul tău te*
smintește, taie-le și aruncă-le de la tine, că este mai bine pen-
tru tine să intri în viață ciung sau șchiop, decît, avînd amîndouă
mîinile sau amîndouă picioarele, să fii aruncat în focul veșnic
(Matei 18, 8). În iad suferă și trupul și sufletul. În iad este foc
și pucioasă (Apocalipsa 20, 10); foc nestins și vierme neador-
mit, după proorocul care zice: *Și vor ieși și vor vedea stîrvurile*

oamenilor care au călcat poruncile Mele, că viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge și vor fi o sperietoare la tot trupul (Isaia 66, 24).

În iad este foc mistuitor (Evrei 10, 27); cuptor veșnic, plângere și scrișnirea dinților (Matei 13, 50); gheena focului (Matei 5, 22; 10, 28; 18, 9); tartar, adică frig și ger nesuferit (II Petru 2, 4; Iuda 1, 6; Iov 10, 21-22; Ioan 12, 35-36; Romani 13, 12); putoare nesuferită (Isaia 34, 3; Ioan 11, 39); plângere, după cuvîntul care zice: *Vai vouă care rîdeți acum, că veți plînge* (Luca 6, 25). În iad este foame nesuferită, după cele scrise: „Și vor flămînze precum cîinii“ (Psalm 58, 17); și va fi *poporul ars ca de foc; omului nu-i va fi milă de fratele său și nu se va sătura omul, mîncînd cărnurile brațului său* (Isaia 9, 19). În iad este foc și vierme neadormit după cum arată Sfînta Scriptură: *Răsplătirea celui necredincios este foc și vierme.*

Despre acest foc și vierme a zis Mîntuitorul: *Unde viermele lor nu moare și focul lor nu se stinge* (Marcu 9, 44). Sfîntul Vasile cel Mare spune despre acești viermi următoarele: „Vor fi în iad un fel de viermi otrăvitori și mîncători de trupuri care mănîncă fără să se sature și niciodată nu-și umplu pîntecele lor, și pricinuiesc omului dureri nesuferite mai ales atunci cînd mănîncă“ (Tîlcuire, p. 33).

În iad este deznădejde, după cum scrie în Apocalipsă: *Vreme de mîntuire nu va mai fi* (10, 7), deoarece pentru cei nepocăiți și nepregătiți s-a închis ușa milostivirii Bunului Dumnezeu (Matei 15, 10). În iad este veșnicie, adică chin fără margini. Veșnicia chinurilor iadului este redată în puține cuvinte de Sfîntul prooroc Ieremia care zice: *Întru pierzare în veci vei fi, zice Domnul.*

La această veșnicie a muncilor iadului cugetă și Sfîntul prooroc David, cînd zice: *Gîndit-am la zilele cele de demult și de anii cei veșnici mi-am adus aminte* (Psalm 77, 56).

Veșnicia muncilor iadului este arătată de însuși Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos cînd spune: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolilor și îngerilor lui. Și iarăși: Și vor merge aceștia în munca cea veșnică* (Matei 25, 41-46).

Iubiți credincioși,

După ce am arătat pe scurt, cu mărturii din dumnezeiasca Scriptură, cîte feluri de munci are iadul, să vedem ce este iadul propriu-zis.

Un mare dascăl al Bisericii lui Hristos spune: „Iadul este țara morții veșnice, împărăția diavolilor, a cărei poartă este deznădăjduirea. Curtea ei sînt legăturile; ferestre, întunericul; masă, reaua imputăciune și putoare nesuferită; mîncare, foamea; băutură, setea; ceasornic este plînsul; așternut, văpaia; orînduială, tulburarea cea fără rînduială a prăpăstiilor celor groaznice.

Iadul este țara amară și plină de tînguire, de vaiete și plîngere neîncetată și chinuire fără sfîrșit. Iadul este țara prea înfricoșată, latura de care pururea se cade să fugim. Iadul este pămînt al întristării, pămînt al mîhnirii, al uitării și al scîrbelor neîncetate. Iadul este loc de foc fără fund, pururea purtător de moarte, în care focul nu se stinge în veac. Iadul este frig și ger nemaipomenit, care pătrunde cu iuțeala lui prin toate oasele oamenilor ce se chinuiesc acolo.

Iadul este viermele cel neadormit, întuneric pipăit, putoare nesuferită, bătaie neîncetată în care ciocanele diavolilor nu încetează a lovi pe cei osîndiți împreună cu ei. Iadul este cutremur și groază nepovestită întru vederea fețelor diavolilor celor înfricoșați și groaznici și întru auzirea șuierăturilor balaurilor celor de foc, care înoată prin flăcările iadului ca peștii prin apă. Iadul este deznădejde desăvîrșită de bine și de scăpare.

Iadul este adunarea tuturor muncilor negrăite și nesuferite și lipsirea de toate bunătățile și bucuriile. Iadul este locul de chinuri nemaiauzite și nemaipomenite peste care diavolii împărătesc și unde se muncesc ei și toți vrăjmașii Bunului Dumnezeu, oamenii păcătoși care au fost acolo osîndiți, ca veșnic să se chinuiască împreună cu ei. Iadul este acolo unde șarpele cel vechi și balaurul căzut din cer se chinuiește veșnic de urgia lui Dumnezeu (Apocalipsa 20, 2-3; II Petru 2, 4; Iuda 1, 6).

Iadul este acolo unde balaurul, satana, împărătește și împreună cu cei păcătoși se arde și se chinuiește, după dreapta mînie a Atotțiitorului și Bunului Dumnezeu. În iad vicleanul șarpe nu încetează să muște pe cei supuși lui. Acela, pentru viclenia lui, șarpe s-a chemat; pentru sălbăticia cu care vatămă, leu ce răcnește; demon, pentru puterea cu care face rău și se poreclește diavol pentru neîmblînzirea mîniei“ (*Ușa pocăinței*, p. 220-203).

În continuare vom descrie și chinurile cu care se pedepsesc în iad cei păcătoși.

Primul chin este focul, care se deosebește de focul din lumea aceasta, atît cît este deosebirea dintre focul unui mare cuptor și un foc zugrăvit cu culori pe un perete. Focul veșnic se deosebește de cel din lume prin trei însușiri: este întunecat și nu are nicio-

dată lumină, ci numai ardere; nu se aprinde din vreascuri sau lemne, ci este nematerialnic și arde cumplit; nu se stinge niciodată și nici nu scade (*Mîntuirea păcătoșilor*, cap. 22, p. 488-489).

Al doilea chin în iad este gheața și frigul. Diavolii vor scoate pe păcătoși din foc ca să-i arunce în tartar. Tartarul este un iezer fără fund, plin de apă înghețată și foarte rece. Aceasta este „scrișnirea dinților” de care vorbește dumnezeiasca Scriptură. A treia pedeapsă este mirosul greu. Acolo se adună toate necurățiile cele spurcate și nesuferite din toată lumea. Atît de rea putoare este în iad, încît, dacă ar fi cu putință să se reîntoarcă în lume vreunul din cei osîndiți, s-ar strica tot aerul și ar muri mulțime de oameni.

Cine se îndoiește de acest adevăr să citească în cartea ce se numește „Oglinda pildelor”, unde va găsi următoarea istorioară: Doi frați, după trup, se aflau sub povățuirea unui duhovnic care adesea le vorbea despre pedepsele iadului. Atît de îngrozitor era ceea ce povestea duhovnicul despre aceste pedepse ale iadului, încît unul din frați a ales să se facă monah. Celălalt însă, necrezînd asemenea cuvinte, a rămas în lume, viețuind în fel de fel de păcate, iar după cîțiva ani a ajuns la sfîrșitul vieții. Atunci fratele lui, monahul, venind la el, l-a rugat ca, după ce va muri, să vină la el și să-i spună în ce loc se află și dacă muncile iadului sînt cu adevărat așa grele după cum se spune.

După o vreme destul de lungă, într-o noapte, s-a arătat cel ce murise monahului, iar monahul l-a întrebat: „Te rog, fratele meu, spune-mi adevărul, oare în iad sînt așa de înfricoșate munci precum zic cărțile noastre ori s-au scris numai ca să ne înfricoșeze pe noi?”. Atunci fratele său care murise i-a răspuns așa: „De mii de ori sînt mai cumplite decît cele scrise, căci toate limbile nu ajung să povestească aceste chinuri”.

Monahul l-a întrebat din nou: „Oare voi putea să le încerc și eu puțin, ca să mă încredințez de adevăr?”. Fratele i-a răspuns: „Da, dar cu ce simțire voiești să le înțelegi?”. Monahul i-a zis: „Eu sînt prea mic la suflet și mă tem ca nu cumva să mor dacă voi vedea cu ochii sau voi pipăi cu mîinile, fă-mă dar numai să miros puțin!”. Atunci fratele cel mort a scuturat puțin haina sa și îndată a ieșit un miros atît de greu, încît monahii mănăstirii aceleia nu mai puteau răbda, ci umblau încolo și încoace ca niște ieșiți din minți. De aceea au și plecat din acel loc departe și și-au zidit o altă mănăstire.

A patra pedeapsă este vederea. Aici păcătoșii sînt pedepsiți prin vederea întunecatelor fețe ale diavolilor, care sînt atît de urîte și de înfricoșate, încît dacă vei vedea pe unul din ei venind

spre tine și dacă lângă tine ar fi o prăpastie de o sută de stînjeni sau un cuptor aprins, mai lesne ai alege să cazi în prăpastie sau să arzi în cuptor, decît să vezi fața diavolului.

A cincea pedeapsă este foamea cumplită și setea nemăsurată despre care s-au spus mai sus. A șasea pedeapsă este viermele cel neobosit și neadormit al conștiinței. A șaptea pedeapsă este întunericul cel mai din afară: A opta pedeapsă este deznădejdea și mîhnirea veșnică. A noua pedeapsă este veșnicia chinurilor iadului.

Pentru ca cineva să-și dea seama de această veșnicie, să-și închipuie că dacă ar fi un munte de nisip, al cărui vîrf să ajungă pînă la cer și dacă s-ar lua în fiecare zi cîte un fir din el, odată tot s-ar termina, dar iadul nu are sfîrșit. Sau, dacă un înger al Domnului s-ar pogorî din cer ca să ia în fiecare an o picătură de apă din toate oceanele și mările lumii acesteia, tot s-ar termina odată apele, dar muncile iadului nu au sfîrșit. Despre iad se poate citi pe larg în *Mîntuirea păcătoșilor* (cap. 20, p. 488-502).

Pentru a ne da seama mai bine de nesuferitele chinuri ale iadului, vom însemna aici, spre sfîrșitul acestei predici, o istorioară.

În Sfîntul Munte Athos, un călugăr, fiind bolnav și paralizat de mai mulți ani, de la o vreme își pierduse răbdarea în boala sa atît de îndelungată și a început a se ruga lui Dumnezeu să-i scurteze viața. Dumnezeu, ascultîndu-i rugăciunea, a trimis la el un înger care i-a zis: „O, părinte, Domnul, în îndurarea Sa, a auzit rugăciunea ta. El îți scurtează viața pămîntească, dar cu condiția să alegi: ori să mai rabzi boala încă un an pe pămînt, ori să te chinuiești trei ceasuri în iad“.

La cuvîntul îngerului, monahul a zis: „Să mai zac încă un an pe pămînt? E un timp foarte lung. Mai bine voiesc să sufăr trei ceasuri în iad“. La aceste cuvinte, îngerul lui Dumnezeu i-a luat sufletul și l-a dus în iad, apoi s-a retras de la el, spunîndu-i că peste trei ore îl va cerceta.

După plecarea îngerului, a fost cuprins de întunericul ce domnea pretutindeni, iar țipetele sfîșietoare ale păcătoșilor, care ajungeau pînă la el, vederea fețelor diavolilor, în toată urîciunea lor infernală, vuietul focului care ardea cu nesuferită fierbințeală, precum și alte negrăite munci, care-l înconjurau din toate părțile, îl făcură să strige cu groază după ajutorul lui Dumnezeu, dar nu primea nici un răspuns. I se părea că au trecut trei sute de ani de cînd se chinuia și, văzînd că de nicăieri nu vine nici un ajutor, a început să geamă și să scrișnească din dinți de du-

rere. Nimeni nu-l asculta și nu-i auzea durerile, fiindcă toți ardeau în chinuri.

Deodată, însă, se făcu o lumină mare și îngerul Domnului apăru vesel și îl întreabă: „Cum te afli, frate?“.

Monahul i-a răspuns: „Niciodată n-aș fi putut să cred că un înger poate minți! Oare nu mi-ai promis că mă vei scoate de aici după trei ore? Iată, au trecut mai mult de trei ore, căci am stat sute de ani în aceste chinuri groaznice!“.

„De ce zici, frate, sute de ani?, a zis îngerul Domnului. O oră numai a trecut de când te-am părăsit și mai ai încă două ore de rămas aici“. „Două ore?, a strigat monahul cu groază. Este oare cu puțință să fi trecut numai o oră pînă acum? Oh! Nu mai pot suporta această muncă, căci nu mai am putere. De se poate, scoate-mă de aici. Vreau să sufăr pe pămînt ani și sute de ani, ba chiar pînă în ziua Judecării de apoi, la venirea a doua a Domnului, Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, numai, te rog, scoate-mă de aici! Fie-ți milă de mine și nu mă lăsa!“. Atunci îngerul a zis: „Dumnezeu, fiind Părintele îndurărilor și al mîngîierii, Își arată bunătatea Sa cea fără margini asupra ta, dar tu să nu uiți cele ce ai simțit și suferit și să povestești și altora cît de crude și necruțătoare sînt muncile gheenei“ (*Viața repausaților*, București, 1890, p. 333).

Faptul că sfinții lui Dumnezeu, patriarhii, proorocii și dreptii ce au trăit pînă la venirea Domnului nostru Iisus Hristos au fost legați și ținuți în iad împreună cu ceilalți osîndiți, este adevărat de Sfîntul Epifanie al Ciprului, care zice: „Acolo, în iad, era Adam cel întîi zidit și întîi născut, mai dedesubt decît toți osîndiții cei de dedesubt. Acolo era Abel, cel dintîi mort și întîiul drept păstor și chipul nedreptei junghieri a lui Hristos, Ziditorul marelui Chivot, adică al Bisericii Sale ceea ce pe toate neamurile cele ca niște fiare, din potopul păgînatății, prin porumbiță, adică prin Duhul Sfînt, le-a mîntuit și pe întunecatul corb din acesta l-a izgonit.

Acolo era Avraam, Părintele și jertfitorul Domnului nostru Iisus Hristos, cel ce prin cuțit fără de cuțit împreună și prin moarte fără de moarte a jertfit lui Dumnezeu jertfă prea fericită. Acolo era legat Isaac cel de demult, care a fost legat sus de Avraam, spre închipuirea Domnului nostru Iisus Hristos. Acolo era Iacob în iad, mîhnit jos, cel mai înainte mîhnit sus pentru Iosif. Acolo era Iosif cel ce a fost legat în temnița din Egipt spre închipuirea Domnului nostru Iisus Hristos, Stăpînului Celui legat pentru noi.

Acolo era Moise jos, întru cele întunecate, cel ce oarecînd

era în sicriș, întru cele întunecate sus. Acolo era Daniel în groapă, în iad, cel ce oarecînd în groapa leilor era sus. Acolo era Ieremia ca în groapa tinei, în groapa iadului și a stricăciunii morții. Acolo, în chitul iadului celui primitor a toată lumea, zăcea Iona, spre închipuirea lui Iisus Hristos Celui veșnic și mai înainte de veci.

Încă mai era acolo și David, dumnezeiescul Părinte dintru care este Hristos după trup și, ce zic David? era acolo și însuși Sfîntul Ioan Botezătorul mai mare decît toți proorocii, care într-un pîntece întunecat a propovăduit pe Hristos celor din iad; îndoitul Mergător Înainte și propovăduitor al celor vii și al celor morți, cel care din temnițele lui Irod s-a trimis în temnița morții cea a toată lumea și a iadului, adică a celor ce dormeau din veac, drepti și nedrepti“ (*Cuvînt la îngroparea dumnezeiescului Trup al Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, în Sfînta și Marea Sîmbătă, Viețile sfinților pe luna martie, Mănăstirea Neamț, 1813, p. 272*).

Iubiți credincioși,

Am făcut această însemnare ca să arăt că pogorîrea Mîntuitorului în iad nu s-a făcut numai pentru cei păcătoși, ci pentru toți sfinții lui Dumnezeu, care zăceau legați în iad din cauza păcatului nostru strămoșesc, prin care a intrat moartea în neamul omenesc. De asemenea, am adăugat aici puține din multele mărturii ale Sfintei și dumnezeieștii Scripturi și ale altor cărți sfinte scrise de Sfinții Părinți, despre negrăitele și nesuferitele chinuri ale iadului, de care totdeauna trebuie să ne aducem aminte, pentru a nu greși înaintea Domnului. Căci zice Sfîntul Ioan Gură de Aur: „toți cei ce cugetă la gheenă, nu vor intra în ea; și toți cei ce uită de gheenă, de gheenă nu vor scăpa“ (*Împărțirea de grîu, Cuvînt la Judecata de apoi, 1833, p. 11*).
AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE DESĂVÎRȘIREA OMULUI

„Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum
și Tatăl vostru Cel din ceruri desă-
vârșit este” (Matei 5, 48).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

In cuvîntul ce urmează m-am gîndit să vorbesc ceva des-
pre desăvîrșirea omului pe pămînt.

Era mai bine să tac, decît să vorbesc de cele ce mă
covîrșesc, dar mă tem de pedeapsa slugii leneșe care a ascuns
talantul în pămînt (Matei 25, 25). Îmi amintesc și de învățătura
Sfîntului Maxim Mărturisitorul, care zice : „Mulți sîntem cei
ce vorbim și puțini cei ce facem, însă nimeni nu trebuie să strice
cuvîntul lui Dumnezeu pentru negrija proprie, ci să-și mărtu-
risească neputința sa și să nu ascundă adevărul lui Dumnezeu.
Aceasta ca nu cumva să ne facem vinovați pe lîngă călcarea po-
runcilor și de răstălmăcirea cuvîntului lui Dumnezeu” (*Filocalia*,
vol. 2, p. 114). De aceea, am luat îndrăzneală să vă vorbesc des-
pre desăvîrșirea omului, nu cu cele ale priceperii mele, ci tot cu
mărturiile Sfinților Părinți ai Bisericii dreptmăritoare.

În ce constă desăvîrșirea omului credincios în viața pămîn-
tească? La această întrebare Sfîntul Ioan Scărarul răspunde: „De-
săvîrșirea sau nepătimirea este atunci cînd cel desăvîrșit și-a
făcut trupul nestricăcios și și-a înălțat mintea deasupra zidirii și
toate simțirile și le-a supus minții, iar sufletul și l-a pus în fața
lui Dumnezeu“. Apoi adaugă: „Desăvîrșirea este învierea sufle-
tului înainte de cea a trupului, a doua treaptă după cea a înge-

rilor în cunoștința cea desăvârșită a lui Dumnezeu“ (*Filocalia*, vol. 9, cap. 12, p. 418-419).

„Desăvârșirea este starea de la început sau starea adevăratei naturi a omului, căci acea stare nu e o stare de închidere în sine, de limitare rigidă, ci de comunicare și de comuniune cu Dumnezeu, personal, și cu semenii. Aceasta este o stare de liniște pentru că este una cu trăirea în Dumnezeu, în care omul are toate și certitudinea existenței eterne“ (Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Filocalia*, vol. 4, nota 509, p. 313-314).

Sfântul Simeon Noul Teolog arată că desăvârșirea este o a patra treaptă duhovnicească, zicînd: „La acestea se adaugă a patra treaptă și schimbare de vîrstă duhovnicească. Ea este a bătrînului și a celui albit la păr și constă în ațintirea neabătută a privirii spre Dumnezeu, care este proprie celor desăvârșiți“ (*Filocalia*, vol. 8, p. 538).

Sfântul Vasile cel Mare zice: „Cel ce s-a făcut iubitor de Dumnezeu și dorește să aibă cît de puțin nepătimirea Lui și pofteste să guste din sfințenia Lui duhovnicească, din liniștea, din netulburarea și blîndețea Lui, precum și din veselia și bucuria ce se nasc din acestea, să se străduiască să-și depărteze gîndurile de la toată patima materială care-i tulbură sufletul; să privească cu ochi curat, neumbrit, la cele dumnezeiești și să se facă locaș nesăturat al luminii de acolo. Omul desăvârșit este locaș al Bunului Dumnezeu, care dorește să cuprindă cît mai mult pe Dumnezeu“ (*Filocalia*, vol. 8, cap. 86, p. 189).

Sfântul Isaac Sirul spune despre nepătimire astfel: „Nepătimirea nu înseamnă a nu mai simți patimile, ci a nu le mai primi“ (*Filocalia*, vol. 8, cap. 86, p. 189). Sfântul Diadoh zice: „nepătimirea nu înseamnă a nu fi războiți de demoni, căci pentru aceasta ar trebui, după Sfântul Apostol Pavel, să ieșim din lume (I Corinteni 5, 10), ci, fiind războiți de ei, să fim și să rămînem nebiruiți“ (*Filocalia*, vol. 8, p. 191). Sfântul Maxim Mărturisitorul zice: „Nepătimirea este starea pașnică a sufletului, datorită căreia e greu de mișcat spre păcat“ (*Filocalia*, vol. 8, cap. 86, p. 192).

Sfinții Părinți mai arată că, prin „îndumnezeire“ (desăvîr-

șire), încetează lucrarea naturii umane și este înlocuită cu lucrările dumnezeiești, atributele naturale fiind copleșite de slava dumnezeiască. Astfel, Sfântul Maxim Mărturisitorul spune: „Sufletul devine Dumnezeu, odihnindu-se, prin participarea la Harul dumnezeiesc, de toate lucrările sale mintale și sensibile, odihnind deodată cu sine toate lucrările naturale ale trupului care se îndumnezeiește împreună cu sufletul, în proporție cu participarea lui la îndumnezeire, astfel încât atunci se va arăta numai Dumnezeu, atât prin suflet cât și prin trup, atributele naturale fiind biruite de prisosința slavei“ (Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Teologia Morală Ortodoxă*, vol. 3, p. 313).

Omul drept în această viață nu este cu totul desăvârșit. Sfinții Părinți spun că „cei ce pătimesc, întinzându-se peste ei fără se se sature, urmăresc desăvârșirea fără sfârșit, nedesăvârșită, ca una ce se ridică pururea peste sine însăși prin adausurile ce se înalță neîncetat prin suișuri spre Bunul Dumnezeu“ (*Filocalia*, vol. 8; Sfântul Efrem Sirul, cap. 87 p. 192-193).

Sfântul Nil Sinaitul, arătând că sînt două desăvârșiri, zice: „Trebuie să înțelegem că sînt două desăvârșiri: una vremelnică și alta veșnică“. Despre cea din urmă zice Apostolul Pavel: *Iar cînd va veni ceea ce este desăvârșit, atunci va înceta ceea ce în parte este* (I Corinteni 13, 10). Expresia: *cînd va veni ceea ce este desăvârșit*, înseamnă că aici, pe pămînt, nu putem cuprinde desăvârșirea dumnezeiască. Și iarăși, două desăvârșiri cunoaște Sfântul Apostol Pavel și știe pe același om desăvârșit și nedesăvârșit. Pentru viața de față îl numește desăvârșit și față de acel cu adevărat desăvârșit îl numește nedesăvârșit. De aceea zice: *Nu pentru că am luat răsplata, ori că sînt desăvârșit* (Filipeni 3, 12). Și după puțin iar: *Cîți sîntem desăvârșiți, aceasta să cugetăm* (Filipeni 3, 15).

Sfântul Ioan Scărarul zice: „Desăvârșirea celor desăvârșiți este nedesăvârșită“ (*Filocalia*, vol. 9, cap. 3, p. 419). De asemenea, și Sfântul Macarie cel Mare zice: „Nimeni nu ajunge desăvârșit în veacul de acum, fiindcă atunci n-ar mai fi arvună ceea ce se dă aici“. Și iarăși: „Știu pe mulți și mă număr și eu printre aceștia, prin experiență, și știu bine că nimeni nu este desăvârșit aici; ci chiar de ar ajunge cu totul nematerial și

aproape s-ar uni cu Bunul Dumnezeu, păcatul merge în urma lui și niciodată nu pierе cu desăvîrșire înainte de moarte“ (*Filocalia*, vol. 5, Cuv. 10, p. 227-228).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Din cele ce am vorbit pînă aici, ați înțeles ce este desăvîrșirea și că toată desăvîrșirea omului în această viață, pe pămînt, își are nedesăvîrșirea ei. Însă cum se poate să fie cineva desăvîrșit și, în același timp, să fie nedesăvîrșit?

Desăvîrșirea oamenilor, mai cu seamă în fața Ziditorului nostru, este neînsemnată pentru că, oricît s-ar desăvîrși cineva, prin Darul Bunului Dumnezeu, în viața aceasta, el se află la început de desăvîrșire și creștere în cele duhovnicești, deoarece omul drept și sfînt, după ce a trecut din viața aceasta în veacul viitor, merge spre o desăvîrșire mai înaltă, căci în veacul viitor, atît oamenii sfînți cît și îngerii, merg dintr-o măsură de cunoaștere a slavei lui Dumnezeu în alta, după mărturia care spune : *Merge-vor din putere în putere* (Psalm 83, 8; *Filocalia*, vol. 7, cap. 56-57, p. 339-340).

Sfînții lui Dumnezeu merg, crescînd în slavă, pînă la măsura plinătății lui Hristos, după cum arată Sfîntul Apostol Pavel (Efeseni 4, 13). Astfel stînd lucrurile, trebuie să înțelegem clar că desăvîrșirea omului în viața de acum își are nedesăvîrșirea ei, deoarece cel desăvîrșit neîncetat însetează după mai multă desăvîrșire, fiindcă cei nepătimitori se întind spre vîrfurile cel dorit al altor desăvîrșiri, fără să se sature și prin aceasta ei fac desăvîrșirea lor nedesăvîrșită, deoarece bunătățile cele veșnice, după cum am zis, nu au hotar.

Omul duhovnicesc se desăvîrșește în veacul de acum pe măsura puterii omenești, iar față de oceanul fără margini al desăvîrșirii lui Dumnezeu el este la început de desăvîrșire, fiindcă niciodată nu poate cuprinde pe deplin nemărginirea desăvîrșirii (*Filocalia*, vol. 9, Cuv. 29, p. 419). Iată pentru care pricină și Sfîntul Apostol Pavel zice că *desăvîrșirea noastră este în ceruri* (I Corinteni 13, 10; Evrei 11, 40; 12, 23).

Oare, desăvîrșirea omului pe pămînt este obligatorie tutu-

ror? La această întrebare vom răspunde, aducându-ne aminte de cuvintele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos spuse tînărului bogat, care L-a întrebat ce să facă pentru a moșteni viața de veci: *De vrei să intri în viață, păzește poruncile... Iar de vrei să fii desăvîrșit, du-te, vinde-ți averile tale și le dă săracilor, ...după aceea, vino și urmează-Mi Mie* (Matei 19, 17 și 21).

De aici se înțelege clar că porunca Mîntuitorului pentru desăvîrșire nu este obligatorie, ci este lăsată la voia liberă a omului. Iar în alt loc a zis: *Eu am venit ca viață să aibă și mai mult să aibă* (Ioan 10, 10), adică cel ce vrea să se mîntuiască, să păzească poruncile lui Dumnezeu, iar cel ce voiește să aibă mai multă viață, adică să fie desăvîrșit, trebuie să părăsească toate ale lumii și să urmeze lui Hristos, cu multă răbdare și lepădare de sine, pînă la sfîrșit. Deci, a se sui cineva la treapta înaltă a desăvîrșirii, rămîne la voia lui (*Kiriadromion*, p. 339).

Faptul că desăvîrșirea este lăsată la voia omului este arătat de Sfîntul Grigorie Teologul, căci el zice: „Al puterii noastre de lege, unele aduc nevoie celor ce li se poruncește care de nu vor fi părăsite, pricinuieste primejdie. Iar altele nu au nevoie, ci voință, care celor ce le vor păzi, pricinuieste cinste și răsplătire, iar celor ce nu le vor păzi, nici un fel de primejdie. Precum cel ce nu este vrednic de muncă, nu s-a făcut îndată și vrednic de laudă; într-acest chip, nici cel ce nu este vrednic de laudă, nu s-a făcut îndată vrednic de muncă“ (*Kiriadromion*, p. 339-340).

Prin ce virtute ajunge omul la desăvîrșire și care sînt virtuțile celor desăvîrșiți? Sfîntul Grigorie Palama zice: „Virtutea rugăciunii efectuează taina unirii noastre cu Bunui Dumnezeu, căci rugăciunea este legătura fapturilor raționale cu Făcătorul, dar unirea cu Dumnezeu, adică desăvîrșirea, este mai presus de rugăciunea curată. Ea înseamnă dragoste desăvîrșită și aceasta nu o are omul de la sine, ci vine de la Dumnezeu“.

Așadar, dragostea desăvîrșită către Dumnezeu este temelia celor desăvîrșiți. Nimeni nu ajunge însă la această dragoste decît prin curăția deplină de patimi și mai ales prin rugăciunea curată. Acest lucru îl arată Sfîntul Maxim Mărturisitorul, zicînd: „Toate virtuțile ajută minții să ajungă la dragostea lui

Dumnezeu, dar mai mult decît toate rugăciunea curată, căci prin aceasta, zburînd spre Bunul Dumnezeu, iese afară din toate cele ce sînt“ (*Filocalia*, vol. 7, p. 246). Virtutea rugăciunii ajută foarte mult omului să cîștige dragostea de Dumnezeu, iar dragostea este „desăvîrșirea“. Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că prin rugăciune omul cîștigă dragoste de Dumnezeu, zice că „dragostea este din rugăciune“.

Care sînt semnele prin care se cunosc pe sine și sînt cunoscuți de oameni cei ce au ajuns la desăvîrșire?

La această întrebare Sfîntul Isaac Sirul răspunde astfel: „Celor ce au ajuns la desăvîrșire le este aceasta: de vor fi predați de zece ori pe zi arderii pentru dragostea oamenilor, nu se vor sătura, precum a zis Moise către Dumnezeu: *De le ierți lor păcatul, iartă-l; iar de nu, șterge-mă și pe mine din cartea în care m-ai scris* (Ieșirea 32, 32). De asemenea, Sfîntul Apostol Pavel zice: *M-aș ruga să fiu anatema de la Hristos pentru frații mei* (Romani 9, 3; *Filocalia*, vol. 10, Cuv. 81, p. 395).

Deci primul semn al celor desăvîrșiți este să aibă dragoste desăvîrșită către Dumnezeu și către oameni, după cuvîntul: *Cine iubeste pe Dumnezeu, acela iubeste și pe aproapele său* (Ioan 4, 21). Al doilea semn al celor desăvîrșiți este acela de a iubi deopotrivă pe toți oamenii, atît pe dușmani cît și pe prieteni (Matei 5, 44; Luca 10, 37). Alt semn al celor desăvîrșiți este de a-și pune sufletul pentru alții (II Corinteni 12, 15; I Tesaloniceni 2, 8). Alt semn al celor desăvîrșiți, este de a ști să-și stăpînească cu desăvîrșire limba (Iacov 3, 2). Alt semn al celor desăvîrșiți este de a nu se încrede niciodată în puterea lor duhovnicească (Iov 9, 20; Filipeni 3, 12).

Alt semn al celor desăvîrșiți este de a nu mai avea frică de moarte, deoarece dragostea scoate afară frica (I Ioan 4, 18). Apoi să aibă desăvîrșită smerenie și să se socotească pe sine cei mai păcătoși (Luca 17, 10; I Timotei 1, 15; I Corinteni 15, 9; Iov 22, 29). Alt semn al celor desăvîrșiți este de a avea în ei roadele Duhului Sfînt, care sînt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare și celelalte toate (Galateni 5, 22).

Acestea și încă multe altele sînt semnele celor ce, cu darul lui Dumnezeu, au ajuns în viața aceasta la desăvîrșire, atît cît este cu putință firii omenești.

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cu mila și ajutorul Preabunului Dumnezeu am însemnat aici cîte ceva despre virtutea cea prea înaltă a desăvîrșirii omului. Este adevărat că pe cei desăvîrșiți îi cunoaște numai Bunul Dumnezeu, Atotștiitorul și plinitorul inimilor.

Cele scrise aici nu sînt din vreo iscusință proprie, căci eu cu totul sînt păcătos și sărac de orice cunoștință și faptă bună, ci sînt din mărturiile Sfintei Scripturi precum și ale Sfinților Părinți.

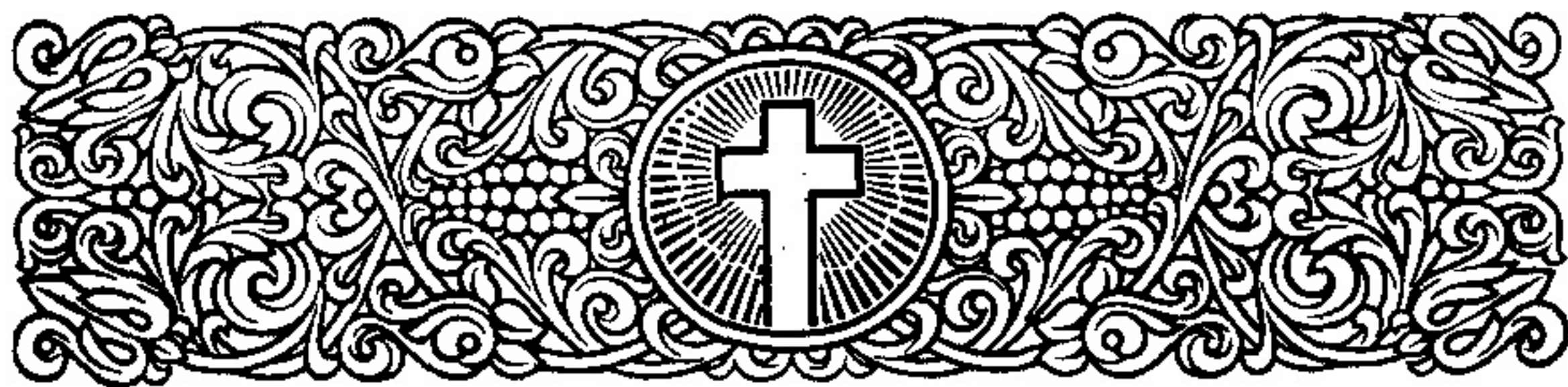
Astfel, închei acest smerit și prost cuvînt și, vă rog pe toți să nu mă uitați la sfintele rugăciuni pe mine cel leneș și nelucrător, care am îndrăznit a zugrăvi apă pe pereți cu care nu-mi pot potoli setea duhovnicească, lipsit fiind cu totul de lucrarea celor arătate prin cuvînt și prin scris. AMIN !

CUVINTE DESPRE TRECEREA DE LA VIAȚĂ LA VIAȚĂ

*„Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Marie,
Domnul este cu Tine“ (Luca 1, 28).*

DIN VIAȚA PĂRINTELUI NOSTRU STAREȚ
PROTOSINGHELUL IOANICHIE MOROI
MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

Părintele stareț al Mănăstirii Sihăstria, Protosinghelul Ioanichie Moroi, era venit din Sfântul Munte Athos, unde a petrecut mai mulți ani. Înainte de anul 1900 a venit la Sfânta Mănăstire Neamț, unde i s-a dat ascultarea de paraclier, fiind numai monah. Era un călugăr foarte evlavios în ascultarea lui. Nu dormea niciodată pînă la Utrenie, care se făcea la miezul nopții. Își aprindea candela și o lumînare și citea la Psaltire pînă cînd trebuia să se ducă să ia blagoslovenie de la starețul mănăstirii pentru a toca de Utrenie și a deștepta părinții și frații la rugăciune. Voi relata o întîmplare din viața lui petrecută pe cînd era în Sfânta Mănăstire Neamț.

În anul 1907 a murit un monah bătrîn, care avea mai mult de 90 de ani. Acesta nu auzea bine, iar cînd venea la slujbele bisericii stătea lîngă mormîntul Sfîntului Paisie, care se află în biserica mare pînă astăzi, și foarte adesea plîngea pentru că nu auzea slujba din biserică. Chilia lui era departe de biserică. Într-o zi a venit vestea că monahul Dometie cel surd a murit și, ducîndu-se unii călugări l-au găsit mort în genunchi cu fața la sfintele icoane și l-au anunțat pe stareț. Starețul a spus marelui eclesiarh să aibă grijă de toate. Eclesiarhul a trimis cîțiva călugări să-l aducă în biserică, pentru că așa este rînduiala la călugări, adică după moarte să stea trei zile în pridvorul bisericii. De este preot, trebuie să stea în biserică, iar călugării să citească Psaltirea lîngă sicriul lui trei zile și trei nopți. Cînd s-au dus călugării să-l aducă în biserică, au văzut că era foarte sărac, neavînd decît o haină veche și ruptă cu care era îmbrăcat. Mo-

nahii au adus haine și l-au îmbrăcat, l-au pus pe nășălie și l-au adus în biserică, punându-l în pridvor. Ecclesiarhul a adus marea schimă cu care se acoperă mortul pînă la înmormîntare și a pus-o pe el. Apoi, știind că monahul Ioanichie citește mult la Psaltire și fiindcă era seară, i-a zis: „Tu, Ioanichie, știu că nu dormi și citești la Psaltire pînă la Utrenie. Deci, pînă voi rîndui pe alții să vină aici, citește tu“. Părintele Ioanichie a zis: „Blagosloviți să citească!“ și a rămas în pridvor ca să citească la Psaltire.

Rămînînd numai el și mortul, pe la ora 9 seara, monahul Dometie, cel mort de curînd, a ridicat un picior în sus, așa cum era în sicriu. Părintele Ioanichie s-a dus și a apăsă pe genunchi, dînd piciorul mortului la loc și citea în continuare la Psaltire. După o oră, însă, mortul a ridicat și celălalt picior în sus. Atunci Ioanichie s-a speriat și a început a întreba pe mort: „Părinte Dometie, ai înviat? Dacă ai înviat, spune-mi, pentru că eu te pomenesc la morți“. N-a auzit nici un răspuns. Atunci părintele Ioanichie, crezînd că a înviat și nu poate vorbi pentru că era acoperit cu camilafca, a dezlegat capetele de la camilafcă, i-a descoperit fața și iar l-a întrebat: „Părinte Dometie, ești viu?“. Iar bătrînul Dometie a căscat gura și a ținut-o deschisă timp de un sfert de oră. Atunci a ieșit din gura lui o mireasmă foarte plăcută care a umplut biserica și, fiind ușile bisericii deschise, mireasma s-a răspîndit prin toată mănăstirea. Părintele Ioanichie a mai citit încă la Psaltire și după o oră s-a dus să ia blagoslovenie pentru a toca, deoarece se apropia Utrenia. Cînd au început pe la ora 11 noaptea să vină călugării la biserică au simțit aceea bună mireasmă și se întrebau de unde ar putea fi. Părintele Ioanichie, după ce a tocat și a tras clopotele de Utrenie, a venit la biserică și toți îl întrebau dacă știe ceva despre această bună mireasmă. El le-a zis că știe și că după slujba Utreniei le va spune. Astfel, după ce s-a terminat slujba Utreniei, pe la ora două după miezul nopții, fiind toți în biserică le-a spus că mireasma ieșea din gura lui Dometie cel mort, precum și toate cele ce s-au întîmplat în timp ce citea la Psaltire.

Călugării, auzind acestea, au dat slavă lui Dumnezeu și și-au adus fiecare de la chilii Psaltirea, adunîndu-se cu toții lîngă sicriul părintelui Dometie. După ce terminau catismele de citit nu mai ziceau: „Dumnezeu să te ierte, părinte Dometie“, după cum este obiceiul, ci „Cuvioase Părinte Dometie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi“. Cînd a sosit ziua înmormîntării lui,

starețul mănăstirii, Narcis Crețulescu, a dat poruncă să se îmbrace în veșminte toți preoții și diaconii din Mănăstirea Neamț, care erau atunci. Când au pecetluit groapa, iarăși a ieșit din gura prea fericitului monah o mireasmă și cu toții au plîns și slăveau pe Dumnezeu care preamărește pe cei smeriți și nebăgați în seamă în această lume.

Iată și o altă întâmplare din viața vestitului stareț Ioanichie Moroi. Ne povesteau părinții că în anul 1924, când s-a îndreptat calendarul vechi, aici, la Mănăstirea Sihăstria, s-a mai ținut după calendarul vechi încă aproape doi ani. Atunci a fost chemat părintele Ioanichie la Mănăstirea Neamț. Starețul mănăstirii, Prea Sfințitul Nicodim, a zis părintelui Ioanichie: „De ce nu asculți de Biserică și de Sfîntul Sinod și încă mai ții după calendarul vechi care s-a îndreptat cu aprobarea tuturor bisericilor? Dacă nu asculți veți fi caterisiți și vom închide mănăstirea voastră“. Atunci starețul Ioanichie a zis către Prea Sfințitul Nicodim: „Noi ne temem să nu fie păcat dacă ținem pe nou. Vă rog să-mi dați voie să țin post patruzeci de zile, ca să ne arate Dumnezeu cum este mai bine“.

După ce i-a dat binecuvîntare, starețul Ioanichie a venit trist la Sihăstria. La masa de seară a zis către toți părinții și frații: „Eu de mîine voi intra în chilia mea și blestemat și neiertat să fie acela care va intra în chilia mea pînă la patruzeci de zile“. Călugării s-au întristat și nu au zis nimic, iar unii au început să plîngă. Astfel, părintele stareț a doua zi a încuiat ușa de la sală și cea de la chilie și și-a luat la el numai Psaltirea, o Cruce și un epitrahil. Părinții mergeau la slujbele bisericii și apoi, cu sfatul economului, mergeau la ascultările lor.

După ce au trecut vreo zece zile, unul din ei a zis: „Fraților, părintele stareț nu a mai ieșit din chilie“. Se duceau pe la fereastra care era acoperită cu un covor și ziceau: „Părinte stareț, blagoslovește“, dar nu primeau nici un răspuns. După ce au trecut două săptămîni și apoi încă una, văzînd că nu se mai aude nimic de la el, toți au socotit că a murit de atîta post. Nimeni însă nu îndrăznea să-i deschidă ușa pentru că se temeau de blestemul pus de stareț. Un diacon cu numele Glicherie, care era de mic crescut în această mănăstire, a zis: „Eu am să deschid ușa. Starețul trebuie să fi murit, deoarece sînt trei săptămîni și două zile de cînd a intrat în chilie și nu se mai aude nici un semn de viață dinăuntru. Aducînd o țăpină, s-a dus la ușa lui și după ce a strigat de mai multe ori, văzînd că nu i se răspunde, a zis către părinții care se adunaseră acolo: „Blagosloviți să deschid ușa“. Nimeni nu a zis „Domnul“, căci se temeau de blestem.

Atunci el a băgat colțul țapinei sub ușă, săltînd-o în sus și a scos-o din belciuge. Apoi a dat ușa la o parte și a zis către părinții care erau acolo: „Blagosloviți să deschid și ușa chiliei“. Din nou nimeni nu a zis nimic. După ce a strigat de trei ori: „Părinte stareț, blagoslovește să deschid ușa“ și a văzut că nu primește nici un răspuns, a băgat țapina dedesubt și a scos și a doua ușă. După ce au dat-o la o parte, au tăbărit cu toți în chilie.

Starețul era jos cu Psaltirea la cap și nu se mișca deloc. Unul din ei a zis: „A murit starețul“ și au început toți să plîngă. Un altui, uitîndu-se mai atent la el, a zis: „Nu a murit. Uite că mișcă ochii și se uită la noi“. Dacă au văzut că este viu, un preot a zis: „Hai să-l împărtășim ca să nu moară neîmpărtășit“. Deci, s-au dus la biserică și au adus Prea Curatele Taine. Cu coada lingurii preotul i-a descleștat gura, apoi a pus în linguriță o pătîcică din Prea Curatele Taine și puțin vin și, deschizîndu-i gura mai bine, l-a împărtășit. După aceea i-a citit mulțumirea și l-au ridicat, rezemîndu-l de niște perne. Starețul nu putea să vorbească deloc și au stat astfel lîngă el pînă a doua zi. Au început să-i dea cîte o linguriță de apă caldă și cîte o fărîmitură de pîine pe care le înghițea, și după cîteva zile a început să meargă pe picioarele lui, nu prea mult însă, „căci era foarte slăbit“.

După o săptămînă s-a sculat singur și încet, încet, sprijinit de părinți, a venit pînă la biserică, iar apoi a venit la trapeză, așezîndu-se la locul lui din capul mesei. Cu glas stins a zis: „Mai întîi zic: Dumnezeu să-l ierte pe cel ce a deschis ușa și a intrat la mine, căci eu nu mai aveam putere nici să mă ridic de jos, nici să mai deschid ușa“. Apoi, le-a spus: „Părinților și fraților, mari ispite și încercări am avut de la draci. Într-o noapte au venit la mine patru draci cu o tocilă și ascuțeau niște săbii de foc, iar unul din ei a zis: *Hai să tăiem pe acest călugăr, că vrea să se facă sfînt*. Venind la urechea mea, a zis: *Cine ți-a spus ție că astăzi se mai fac sfînți?* Iar eu i-am zis: *Dar ție cine ți-a spus că nu se mai fac?* Dumnezeu este același și azi ca întotdeauna. Atunci a pierit acea nălucire, dar a rămas în chilie un fum tare înecăcios. Am mai avut și alte năluciri pe care nu mai am vreme a le povesti. Știu că pînă la 10-12 zile am mai putut citi la Psaltire, iar pe urmă nu mai vedeam literele și am început a zice Psalmul 50 și rugăciunea *Doamne, Iisuse...* Acum cîteva zile, într-o noapte, s-a ridicat acoperișul chiliei și se vedeau stelele cerului și dintre stele au apărut trei lumini, care veneau spre mine. Erau trei episcopi care străluceau ca soarele și unul dintre ei a zis: *Ioanichie, de*

ce te chinuiești așa? Ascultarea este mai mare decât jertfa.... Fă ascultare de conducătorii Bisericii și îndreaptă calendarul. Calendarul nu este o dogmă, ci un ceas al vremii, care poate să se schimbe, fără să aducă vreo schimbare dogmelor drepte credințe. Și după ce au zis aceasta, m-au binecuvîntat și s-au depărtat pînă cînd nu s-au mai văzut“. Apoi a zis : „De mîine schimbați zăloaga la cărțile bisericii, la Octoih, la Minei, la Proloage, la Apostol și la Evanghelie cu 13 zile înainte, așa cum ține toată Biserica noastră Ortodoxă“. De atunci și Mănăstirea Sihăstria a intrat sub ascultarea Bisericii Ortodoxe Române. Această întîmplare adevărată mi-a spus-o fratele meu, monahul Gherasim, care era atunci cu ascultarea de eclesiarh.

În sfîrșit, voi mai adăuga o minune din viața fericitului stareț Ioanichie. Era bolnav și cu un ochi scos de un bandit ce se numea Baltă. Acesta l-a lovit cu bocancii, l-a trîntit jos și l-a lovit în cap, iar a doua zi, din cauza loviturilor, i s-a scurs ochiul drept. Bietul stareț a zăcut cîtiva ani la pat, dar în toată vremea se ruga și citea la Psaltire numai cu un ochi și ne spunea: „Dragii mei, Dumnezeu a rînduit ca lumina toată din ochiul drept să vină în cel stîng, astfel încît văd tare bine, de parcă aș avea amîndoi ochii“.

Într-o sîmbătă ne-am adunat cîtiva părinți în chilia lui. Cum stătea cu epitrahilul pe grumaz și cu Psaltirea în față a zis către noi de trei ori: „Marți mă duc la Tata“. Marți pe la amiază, fiind mai mulți la tăiat lemne, a venit în grabă părintele Ioil și a zis: „Părinților, părintele nostru stareț s-a dus la Tata, așa cum a zis sîmbătă. Starețul mi-a zis mie: *Ioile, du-te puțin la chilie că vreau să mă odihnesc puțin*. Așa cum era cu epitrahilul pe piept, s-a culcat. Nu după mult timp m-am dus în chilia lui și, văzîndu-l, am zis: *Părinte stareț, dormi?* Cînd m-am dus ca să iau epitrahilul, am înțeles că deja adormise somnul de veci“. Era 5 septembrie anul 1945, cu trei zile înainte de hramul mănăstirii noastre.

Am însemnat acestea cu scopul de a arăta că părintele nostru stareț a avut o viață duhovnicească deosebită și și-a cunoscut sfîrșitul cu trei zile mai înainte de ceasul morții.

DIN VIAȚA MONAHULUI VALERIE RUȘTIORU
MANASTIREA SIHASTRIA

Cu acest părinte am fost împreună ciobani la oile mănăstirii. Îmbolnăvindu-se, s-a coborât de pe munte și făcea ascultare în mănăstire, ocupându-se cu cele necesare pentru parastase. Era foarte milostiv, iar când veneau săracii pe la el, dacă nu avea altceva, le dădea grâu de pomană și uneori chiar coliva care se punea pentru morți. După câțiva ani a slăbit și mai mult și a simțit că i-a venit ceasul să plece din lumea aceasta. Într-o zi, când să termin Sfînta Liturghie, a venit un călugăr și mi-a zis: „Părintele Valerie este pe moarte și vă roagă să veniți să-l împărtășiți“. Imediat ce am terminat slujba, am luat Sfîntul Potir și lingurița, iar un părinte cu un sfeșnic aprins mergea înaintea Sfintelor Taine. Am mers la chilia lui care nu era departe de biserică.

Cînd am intrat la el, foarte s-a bucurat. Era mărturisit numai cu o zi mai înainte. Eu i-am zis: „Părinte Valerie, am venit cu Sfintele Taine ca să te împărtășesc“. Iar el a zis: „Bine că ați venit“ și apoi, arătînd cu mîna spre răsărit, a zis: „Uite ce munte frumos cu flori și iarbă verde și, iată, acolo niște păstori cu o turmă de oi albe care mă cheamă să vin la ei“. Eu i-am spus: „Și nu te duci la ei“?, iar el a zis: „Sînt descălțat la un picior și nu pot acum“. Am rostit rugăciunea „Cred Doamne și mărturisesc...“, și am luat lingurița cu Prea Curatele Taine ca să o duc la gura lui. El se uita cînd la linguriță, cînd la cei ce-l chemau și, după ce l-am împărtășit, uitîndu-se mereu către răsărit unde a spus că sînt acei păstori cu oi albe, a zis: „Iertați-mă, iubiții mei părinți!“. Astfel a închis ochii și s-a dus la Domnul. Dumnezeu să-l ierte că era un om blînd și milostiv și cu mare frică de Dumnezeu.

DIN VIAȚA PĂRINTELUI VENIĂMIN IORGA
MANASTIREA SIHASTRIA

Acest cuvios părinte, cînd a plecat la Sfînta Mănăstire, fiind foarte evlavios, nu a vrut să mai corespundă cu nimeni din rudeniile lui și pînă la moarte nimeni nu a știut în ce loc se află și dacă mai trăiește. Eu, nevrednicul, i-am fost duhovnic și numai cu cîteva zile mai înainte de a muri, mi-a spus

de unde este, dar m-a rugat să nu spun nimănui. Când s-a apropiat vremea să se ducă la Domnul, m-a chemat și l-am mărturisit, apoi l-am împărtășit cu Sfintele și Prea Curatele Taine. Avea 87 de ani. Văzînd că a slăbit, a chemat cîțiva părinți ca să-i vadă și să-și ia rămas bun de la ei. Când părinții s-au adunat în chilia lui, el le-a mulțumit cu mare dragoste că au venit să-l vadă și le-a zis: „Iubiții mei părinți, nu mor azi, ci mîine la ora zece și dacă voiți să mai veniți atunci, ne vom vedea pentru ultima oară în această viață“. Părinții au luat blagoslovenie și au plecat.

A doua zi am venit pe la ora nouă mai mulți părinți, iar el a zis: „Iubiții mei părinți, rugați-vă pentru mine că durerile morții m-au înconjurat!“. Se vedea cum căsca gura și mișca limba, rugîndu-se. Apoi, a întors capul spre dreapta și privea în sus, zicînd: „Iertați-mă, iubiții mei părinți și frați“ și și-a dat duhul. Când ne-am uitat la ceasul care era pe masă, era exact ora zece.

Acest fericit bătrîn avea mare evlavie la Maica Domnului. Adesea o pomenea în rugăciunile lui și zicea: „Maica Domnului este floare fără umbră“. Era foarte smerit și din gura lui nu am auzit niciodată vreun cuvînt deșert. Într-o vreme a fost dat de ascultare la schitul Sihla și, mergînd o dată pe acolo, am zis către el: „Părinte Veniamin, cred că aici ai să sporești mai mult în lucrarea minții“, fiindcă știam că foarte mult stăruia în rugăciunea minții. Iar el a zis: „Părintele meu, măgarul, oriunde l-ai duce, este tot măgar“. Nu suferea ca cineva să-l laude. Părintele Veniamin a făcut mulți ani ascultare la via Schitului Prodromul-Athos din satul Țifești-Vrancea cu un mare călugăr duhovnicesc, Evghenie Dumitrescu. După o vreme a venit la schitul Bucium-Iași.

Mitropolitul Iustin îl iubea mult pe părintele Veniamin pentru smerenia lui. Odată i-a zis: „Părinte Veniamin, iată că v-am făcut aici case bune ca să locuiți în ele“. Iar bătrînul a răspuns: „Înalt Prea Sfințite, acestea sînt pentru generațiile viitoare. Eu vă rog să-mi dați voie să merg la Sihăstria ca să mor acolo într-o chilie mică, sau într-un bordei, că nu sînt vrednic de palate și case mari“.

Așa s-a și întîmplat. Că, după ce a venit aici, a primit o chilie mică în care nu avea decît un scaun și cîteva icoane. Acolo a și adormit în Domnul. Am însemnat cîteva cuvinte și despre acest fericit bătrîn, pe care eu nevrednicul îl aveam la mare evlavie, căci de la spovedanie i-am cunoscut viața lui curată și pustnicească.

DIN VIAȚA CUVIOSULUI PĂRINTE PAISIE OLARU

MANASTIREA SIHASTRIA

Cuviosul Părintele nostru Paisie, care a fost peste patruzeci de ani duhovnicul obștii Mănăstirii Sihăstria și a mii de credincioși din toată țara, era părinte duhovnicesc și al părinților și fraților mei din satul natal. Vasile, fratele meu cel mai mare, care a plecat primul din familia noastră la mănăstire, i-a fost ucenic cinci ani înainte de a pleca în armată. Acestui minunat părinte Paisie, i-am fost și eu ucenic încă din anul 1923, când eram cu oile lângă schitul Cozancea din comuna Sulița-Botoșani. El ne-a povățuit pe calea cea bună și ne-a sfătuit să plecăm la mănăstire, atît pe noi cei patru frați, cît și pe sora noastră care a plecat la Mănăstirea Agafton de la vîrsta de 11 ani. Părintele Paisie a intrat în Sfînta Mănăstire Cozancea încă din anul 1920, cînd a venit din război. De loc era dintr-o comună din județul Botoșani cu numele Stroiești. De mic copil l-am cunoscut a fi un om blînd, căutîndu-și liniștea și pacea cu toți. În Mănăstirea Cozancea era viață de sine și fiecare avea grijă de chilia lui. Cînd se îmbolnăvea cineva, numai părintele Paisie, ca o mamă bună, îngrijea pe toți cei bolnavi și neputincioși.

Părintele Paisie era și foarte milostiv. Cînd primea ceva de la biserică, stătea în pridvor și împărțea totul la săraci, la străini și la văduve. Cei săraci și necăjiți, cînd se termina slujba la sfînta biserică, îi ieșeau înainte, știind că le dă tot ce avea.

Cînd eram militar și mai aveam cîteva luni pînă la eliberare, am stat la el în concediu și l-am ajutat la lucru, deoarece construia o casă nouă cu paraclis. Aici avea de ucenic pe un unchi al meu, părintele Ghenadie, un om al lui Dumnezeu, care toată viața a fost cioban la oi și nu s-a căsătorit, iar la bătrînețe s-a retras la Sfînta Mănăstire Cozancea. Părintele Paisie, cînd a văzut că termin concediul și trebuia să mă întorc la regiment, m-a luat de-o parte și mi-a zis: „Spune-mi, frate Constantine, dacă te eliberezi din armată nu vii aici la mine?“, la care eu i-am răspuns: „Prea Cuvioase Părinte, nu vreau să te mint. Eu sînt legat sufletește de Mănăstirea Sihăstria, unde m-am dus întîi și unde frații mei au adormit în Domnul. Aici la Cozancea este prea aproape de satul meu și aș vrea să fiu mai străin și necunoscut de cei din satul meu și de rudeniile mele. Astfel că, după eliberarea mea, mă voi întoarce tot la Sihăstria“. El, auzind, a lăcrimat și a zis „Eu am nădăjduit că voi avea un ucé-

nic din familia voastră, dar dacă nu ai de gînd să vii aici după armată, atunci și eu, nu după multă vreme, voi merge la Mănăstirea Sihăstria". Apoi a zis: „Dacă pleci acum, merg și eu să te conduc pînă la marginea pădurii". Luîndu-și un toiag în mînă, am mers împreună pînă la marginea pădurii, de unde se vedeau cîmpiile și dealurile spre satul meu. Atunci el a zis cu lacrimi în ochi: „Hai să facem un jurămînt. Să facem mai întîi trei metanii". După ce am făcut trei metanii amîndoi, el a zis: „Prea Sfîntă Treime, Dumnezeu nostru, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi, rînduiește ca, de va muri fratele Constantin înaintea mea, să fiu eu la capul lui, iar de voi muri eu mai înainte, să fie el la capul meu!". După aceea, cu multe lacrimi, ne-am luat rămas bun unul de la altul. Această despărțire a noastră s-a întîmplat în vara anului 1935.

Prin anul 1948, eu fiind stareț în Mănăstirea Sihăstria, mi-a scris o scrisoare prin care m-a rugat să mijlocesc la Sfînta Mitropolie pentru a aproba să vină împreună cu părintele Chiril, un ucenic a lui, la Mănăstirea Sihăstria. M-am dus cu bucurie la Mitropolie, la Prea Sfințitul Valerie Moglan, care le-a aprobat la amîndoi să vină la Mănăstirea Sihăstria. Astfel, în toamna anului 1948 au venit amîndoi în obștea noastră.

Peste un an de zile eu am fost chemat la Sfîntul Sinod la București de Prea Fericitul Patriarh Justinian Marina, care mi-a spus să iau în grabă 30 de călugări și să mă duc la Mănăstirea Slatina, care rămăsese atunci numai cu cîțiva călugări, iar statul avea intenția de a o transforma în spital. Întorcîndu-mă de la București, am spus părinților și fraților ordinul Sfintei Patriarhii. La aceste cuvinte, părintele Paisie și părintele Chiril au zis: „Mergem și noi la Sfînta Mănăstire Slatina". Părintele Paisie, duhovnicul nostru, mergînd cu noi la Mănăstirea Slatina, ne-a fost de mare folos, deoarece acolo veneau zilnic zeci de credincioși. Sfinția sa, Dumnezeu să-l ierte, spovedea zi și noapte, iar poporul, aflîndu-l așa blînd, cu mare dragoste îl asculta. Patriarhul Justinian ne-a dat în grijă șase mănăstiri de călugări și două de maici: Mănăstirea Rîșca și Vatra Moldoviței. A dat ordin scris, ca în toate să punem rînduiala canonică și tipiconală a Sfintei Mănăstiri Sihăstria. Apoi, am scos mîncarea de carne, am pus Utrenia la miezul nopții, am pus duhovnici de la noi să spovedească săptămînal, după rînduială. Toți părinții și frații țineau la viața de obște cu mare dragoste, deoarece erau învățați de la Sihăstria. Părintele Paisie era duhovnic și bun sfătuitor multora din soborul mănăstirii, învățînd pe alții mai mult cu

smerenia și pilda vieții lui. Niciodată nu l-am văzut să poarte potcap sau culion, ci totdeauna, de când l-am cunoscut, purta numai fes de lână cu camilafca pe el. Mînca foarte puțin și în toată viața sa nu a pus sare în mîncare. Toată viața a iubit liniștea și căuta cele mai singuratiche chilii pentru a sta în ele. Dormea foarte puțin și se ruga cu lacrimi, ferindu-se ca nu cumva să-i cunoască cineva nevoința.

După un timp de viețuire în Mănăstirea Slatina părintele nostru Paisie s-a retras la Schitul Sihla, unde nu și-a încetat activitatea de povățuitor a celor ce aveau nevoie și erau în necazuri. Chilia lui era sub stîncile din apropierea schitului, lîngă bisericuța dintr-un brad. Cînd venea cineva la mărturisire plîngîndu-și păcatele, plîngea împreună cu el. Citea la oameni rugăciuni din Molitfelnic, iar la urmă zicea: „Dumnezeu să vă blagoslovească familia voastră, căsuța voastră, măsura voastră și să vă dea un colțișor de Rai“.

În toamna anului 1986, părintele Paisie a căzut și și-a rupt piciorul drept din șold și a rămas la pat pînă la moarte. Peste un an s-a îmbolnăvit de cataractă la ambii ochi. Nu mai vedea aproape deloc și auzea foarte greu. Dar timp de aproape cinci ani a răbdat cu bărbăție boala, fără de cîrtire și dădea slavă lui Dumnezeu pentru toate ca dreptul Iov. Ba încă veneau mulți ucenici și bolnavi pe care îi spovedea din pat, îi sfătuia cu cuvinte de mîngîiere, le făcea rugăciuni din memorie, îi binecuvînta și îi slobozea cu pace.

A binevoit Preabunul Dumnezeu ca, la moartea lui, să fiu la capul lui, așa cum făcusem legămînt. Am văzut cum se pregătea să-și dea sufletul și, fiindcă mai erau acolo și alți părinți, m-am dus puțin într-o cameră alăturată, fiind foarte obosit. În acele clipe părintele Paisie și-a dat duhul. Lîngă el se afla ucenicul său de chilie, monahul Gherasim.

La înmormîntarea lui au luat parte numeroși fii duhovnicești, preoți, călugări și credincioși din toată țara, iar slujba înmormîntării a fost săvîrșită de Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Daniel și Prea Sfințitul Ioachim Vasluianul, înconjurați de un sobor de peste douăzeci de preoți.

După înmormîntarea părintelui Paisie, mulți preoți și arhierei, chiar și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au făcut rugăciuni și dezlegări la mormîntul său. De toți anii lui a trăit aproape 94, avînd 74 de ani în mănăstire.

Mila Domnului să odihnească sufletul părintelui nostru

Paisie în cetele celor dreți care se desfătează în lumina cea veșnică a Preasfintei Treimi.

Așa a trăit și așa s-a mutat la cele cerești, iubitul nostru părinte Paisie, care ne-a crescut pe toți.

DIN VIAȚA MARELUI DUHOVNIC VICHENTIE MĂLĂU

MANĂSTIREA SECU

Acesta de mic copil, avînd numai 7 ani, a plecat cu tatăl său, monahul Dometian, în Sfîntul Munte Athos, unde au stat aproape 11 ani, iar după moartea tatălui său s-a întors la Sfînta Mănăstire Secu de unde plecase. După puțin timp a fost ales stareț al acestei mănăstiri, pentru viața lui curată și pustnicească. Niciodată în viața lui n-a mîncat carne; în chilie avea o saltea și o pernă de paie sub cap, iar pat nu avea. Avea însă o mică bibliotecă pe sală, iar în chilie o icoană a Maicii Domnului, unde ardea în toată vremea o candelă. Mîncea o dată pe zi după apusul soarelui, iar duminica și la marile sărbători, slujind dumnezeiasca Liturghie, se împărtășea cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

După un timp a fost trimis la Sfînta Mănăstire Agapia, deoarece era mare lipsă de duhovnici, și era ca o lumîinare în sfeșnic pentru soborul de maici. Le dădea pildă prin predica sa dar mai mult prin trăirea sa. Era foarte milostiv și tot ce avea dădea la săraci. Cînd citea Sfînta Evanghelie, la Sfînta Liturghie, de multe ori o uda cu lacrimi. Era foarte iscusit în dumnezeieștile canoane și în Scripturi. De loc era din comuna Boghicea, județul Iași. Credincioșii alergau la el ca la un adevărat părinte duhovnicesc, primind sfaturi pentru nevoile lor. Pe toți îi sfătuia și îi mîngîia în necazuri. Ținea cu mare tărie la viața cea cu adevărat călugărească, pustnicească, la sărăcia de bunăvoie și la viața curată și cu adevărat feciorelnică.

Cît a fost duhovnic la mănăstirea Agapia venea și se spovedea la părintele meu stareț, Ioanichie Moroi, deoarece se cunoșteau din Sfîntul Munte, iar starețul se mărturisea la părintele Vichentie. Parcă îl văd pe părintele Ioanichie, marele stareț al Mănăstirii Sihăstria cum își lua o trăistuță mică la șold și zicea: „Mă duc pînă la Părintele Vichentie“. Altădată venea părintele Vichentie la el.

Este cu neputință să scriu aici toate faptele minunate ale

acestui duhovnic. Pentru scurtime voi spune ultimul sfat pe care mi l-a dat înainte de a ne despărți. În anul 1937, când am fost călugărit, Mitropolitul Vasile al Timișoarei a făcut o cerere la Sfântul Sinod pentru a i se trimită un grup de duhovnici iscușiți din Moldova în vederea reorganizării mănăstirilor care au fost pustiite de blestemata împărăteasă Maria Tereza.

Sfântul Sinod a ales de prin diferite mănăstiri din Moldova pe unii dintre cei mai buni și iscușiți duhovnici, trimițându-i în Banat și Ardeal. Între acești duhovnici a fost luat și părintele Vichentie Mălău, el fiind, cum am mai spus, duhovnicul Mănăstirii Agapia. Când am auzit că părintele meu duhovnicesc pleacă în Banat, la Mănăstirea Vasiova, m-am dus împreună cu un alt părinte, care se numea Clement Popovici, pentru a ne lua rămas bun de la bunul nostru părinte Vichentie.

Când am ajuns la el, l-am rugat să ne blagoslovească și să ne dea ultimul sfat, fiindcă nu știam dacă ne vom mai vedea. Părintele Vichentie ne-a primit cu o deosebită dragoste duhovnicească, iar noi i-am spus de ce am venit. După ce a tăcut puțin, ne-a spus: „Dragii mei părinți, dacă vreți să auziți ultimul sfat de la nevrednicul Vichentie, ascultați“. Și, lovind cu mîna în masă, zicea: „răbdare, răbdare, răbdare... Iar când ți se va părea că ai terminat-o, ia-o de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare... Și iar: răbdare, răbdare, răbdare...“.

Auzind de atîta răbdare, l-am întrebat: „Dar pînă cînd, Prea Cuvioase Părinte?“. Iar el cu lacrimi în ochi zicea: „Nu pînă la prășit, ci, cum a zis Domnul, pînă la sfîrșit, că scris este: *Întru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre*“.

Cînd am văzut că el plînge și cu lacrimi în ochi ne spune aceste cuvinte, am lăcrimat și noi, i-am sărutat mîinile, am luat binecuvîntare și am plecat. Din acel an, ori de cîte ori dădeam de vreun necaz, ziceam: „răbdare, răbdare, răbdare“. Dumnezeu să-l numere cu sfinții, că bun suflet a mai avut. După mulți ani i-am văzut oasele în gropnița Mănăstirii Secu, unde au fost aduse din Banat de un ucenic al său.

DIN VIAȚA UNUI MARE DUHOVNIC, MINA PRODAN

MANASTIREA NEAMȚ

Acest părinte duhovnicesc din Sfînta Mănăstire Neamț a fost scriitor și bun predicator, avînd o viață aleasă. Aproape de moarte s-a îmbolnăvit și stătea mai mult în chilie. Eu, cu ne-

vrednicie eram duhovnicul lui. Când s-a simțit mai slăbit a trimis după mine pe un părinte din Mănăstirea Neamț, chemându-mă să-l mărturisesc.

Deci, am plecat la Sfînta Mănăstire Neamț. Ajuns la casa lui am găsit pe ucenicul său, care mi-a urat bun venit, spunîndu-mi că tare mă mai așteaptă părintele Mina. Am intrat în camera unde era el și cînd m-a văzut, s-a bucurat foarte mult. I-am citit molitfa pentru spovedanie și, după ce a mărturisit din copilărie tot ce a ținut minte, a zis către mine: „Părinte Cleopa, te-am chemat pentru că ieri pe la ora 12, au apărut deasupra Sfintei Mănăstiri Neamț un mare sobor de preoți și de călugări îmbrăcați în haine strălucitoare, iar deasupra lor era Maica Domnului ca un soare prea luminos. Între ei am recunoscut pe unii părinți, de la noi din mănăstire, care au plecat la Domnul. Unul dintre ei a zis: Părinte Mina, nu te teme! Mîine la ora 12 venim să te luăm la noi. Apoi nu i-am mai văzut. De aceea v-am chemat pentru a-mi face o spovedanie mai amănunțită, pe cît îmi va ajuta mila Domnului să-mi aduc aminte“. După ce l-am spovedit, am rugat pe un părinte să vină repede să-l împărtășească cu Sfintele Taine. Apoi, luînd blagoslovenie de la dînsul, am plecat. A doua zi, la ora 12, s-a dus la Domnul.

DIN VIAȚA UNUI MARE STAREȚ,
ARHIMANDRITUL HRISOSTOM POSTOLACHE
SCHITUL BUCIUM-IAȘI

Acest minunat părinte, căruia i-am fost duhovnic mai mulți ani, era din satul Probota, județul Iași. A intrat în mănăstire de la vîrsta de 16 ani și a adormit în Domnul la vîrsta de 96 de ani. Deci, a petrecut în mănăstire 80 de ani, din care aproape 30 de ani în Sfîntul Munte Athos, unde a fost și stareț la schitul românesc Prodromul. Apoi a venit la Bucium, unde a viețuit aproape 40 de ani. Este cu neputință a scrie viața lui atît de lungă petrecută în mănăstire. De aceea, în cele ce urmează, voi însemna cîte ceva despre ultimele zile ale vieții lui.

Obişnuia să vină o dată sau de două ori pe an la Mănăstirea Sihăstria pentru mărturisire. Odată, fiind slăbit foarte tare, nu a mai putut veni și a trimis trei tineri cu o mașină, într-o sîmbătă seara. Eu i-am întrebat: „De unde sînteți, frații mei?“. Iar ei au zis: „Venim de

la Iași cu o mare rugămintă din partea părintelui stareț Hrisostom, de la schitul Bucium, care este foarte bolnav și slăbit și nu s-a bizuit să vină cu noi. Vă roagă mult să veniți cât mai repede să-l mărturisiți, căci a zis că mai are puțină vreme de stat cu noi“. Unul din ei, văzînd că datorită oboselii nu mă puteam hotărî să merg, a zis: „Dacă nu mergeți acum cu noi, îl veți avea toată viața pe conștiință, pentru că știți că el, cît a fost sănătos, nu s-a lenevit să vină la Prea Cuvioșia voastră“.

Atunci le-am zis: „Merg, fraților, dar tare sînt ostenit, pentru că nu m-am odihnit astăzi“. După ce mi-au spus că voi putea să mă odihnesc în mașină, am mers cu toții la părintele stareț al nostru, pentru a lua blagoslovenie și am plecat. Cu mila lui Dumnezeu am mers bine pînă aproape de Iași, unde mașina a făcut pană la motor.

După ce au remediat defecțiunea, unul dintre ei a zis: „Părinte, știți de ce am avut noi această ispită?“. Eu am răspuns: „Nu știu, fraților“. Iar acela a zis: „Aceasta s-a întîmplat pentru ca bătrînul stareț să moară nemărturisit și neîmpărtășit“. La aceste cuvinte eu le-am răspuns: „Nu cred, fraților, că Bunul Dumnezeu, Care l-a ținut în viață 96 de ani, pentru aceste două, trei ore de întîrziere să-l ia nepregătit“. Ne-am făcut cu toții semnul Sfintei Cruci și am plecat. Era ora trei după miezul nopții, iar pe la patru am ajuns la chilia bătrînului stareț, care mă aștepta.

Cînd m-a văzut bătrînul, a strigat din pat: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție, că nu m-ai părăsit, și l-ai adus pe duhovnicul meu!“. Îndată am luat Molitfelnicul și i-am citit molitfa de spovedanie. Apoi am rămas singur cu el și l-am mărturisit din copilărie. Era foarte lucid și foarte sincer în cele ce spunea. După molitfă, am chemat pe ucenicul său și l-am rugat să-i citească rugăciunile pentru împărtășanie. Apoi am adus Sfintele și Prea Curatele Taine și l-am împărtășit. După ce s-a împărtășit a zis: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție! Mulțumesc Ție, Preabunule Doamne, că nu m-ai lăsat fără arvuna vieții de veci“. După aceea fratele a citit mulțumirea ce se face după Sfînta Împărtășanie.

La urmă, bătrînul stareț m-a rugat să mai stau puțin și mi-a spus: „Te-am chemat că mare vedenie am văzut și m-am înfricoșat. Eram tare supărat de astm, mă sufocam și a venit în grabă doctorul care se îngrijește de mai mulți ani de sănătatea mea. El mi-a zis: *Părinte stareț, hai degrabă la cabinetul meu să te tratez cu oxigen de care ai mare nevoie*. Am luat pe Elefterie, ucenicul meu și ne-am dus la doctor. Ziceam rugăciunea

lui Iisus și mă simțeam mult mai bine în fața aparatului cu oxigen. Ucenicul meu, Elefterie, s-a culcat.

Deodată nu am mai văzut nici aparatul, nici pe Elefterie, ci am văzut trei tineri de o frumusețe negrăită, foarte frumoși, la față, neputînd să-i deosebesc unul de altul, fiind cu totul la fel. Atunci unul dintre ei a zis: „Ce facem cu bătrînul acesta?”. Iar celălalt a răspuns: „Să-l ajutăm, pentru că și el ne-a slujit în viața lui”. Al treilea a zis: „Eu plec și cînd voi veni, să-l găsesc pregătit”. Apoi a ieșit și nu l-am mai văzut. Ceilalți doi au zis către mine: „Ai auzit ce a zis acela? Cînd vine, vrea să te găsească pregătit, că te va lua în veșnicie”. Nedumerit, am întrebat ce să fac? Unul dintre ei a zis: „Cheamă în grabă pe duhovnic și mărturisește-te curat și te împărtășește”; Apoi au dispărut și iarăși am văzut aparatul din fața mea și pe Elefterie dormind. L-am sculat și i-am spus să trimită la sfinția voastră să veniți. Tare mă mai temeam să nu vină mai înainte acel tînr care m-a înștiințat. De aceea nu am cuvinte să mulțumesc Bunului Dumnezeu că ați venit mai înainte”.

După ce mi-a povestit toate acestea, am luat blagoslovenie de la bunul bătrîn și ne-am întors la Mănăstirea Sihăstria. Bătrînul stareț, exact după opt zile, din clipa cînd l-am împărtășit, la ora 5 dimineața, s-a dus către Domnul.

Am însemnat aceasta ca să arăt că mila lui Dumnezeu nu părăsește pe cei ce l-au slujit în această viață și se îngrijește cu îndurarea Lui să nu moară nepregătiți.

DIN VIAȚA PĂRINTELUI NICON DRĂGUNEANU

MANASTIREA COZANCEA-BOTOȘANI

În Sfînta Mănăstire Cozancea din județul Botoșani, așezată într-o pădure frumoasă, aproape de satul meu, printre alți părinți pe care i-am cunoscut, era și un părinte ierodiacon, bătrîn. Acest minunat părinte era smerit, blînd și un bun cîntăreț. Avea o voce foarte frumoasă și, atunci cînd cînta în biserică, de multe ori biserica fiind plină de credincioși, mulți dintre ei vărsau lacrimi de umilință.

Acest părinte smerit și plin de dragostea lui Dumnezeu avea o căsuță și mai mult nimic. Îi plăcea liniștea și singurătatea și cînd era liber își lua trăistuța la șold și un toiag și se ducea prin pădure spre a se ruga și a medita la lucrurile lui Dumnezeu. Fiind bătrîn, într-o bună zi s-a îmbolnăvit. Părintele

Paisie Olaru de care am amintit mai înainte, pe acea vreme era eclesiarh al Sfintei Mănăstiri Cozancea. El era ca o mamă bună a celor ce se îmbolnăveau în mănăstire, pe toți îi ajuta și îngrijea și, deci, se ducea adesea și la bătrînul ierodiacon Nikon, slujindu-i cu mare dragoste. Părintele Nikon totdeauna îi mulțumea cu lacrimi în ochi.

Cînd s-a apropiat vremea ducerii sale către Domnul, într-o zi, venind părintele Paisie pe la el să vadă cum se mai simte și să-l ajute, acesta i-a zis: „Părinte Paisie, vremea plecării mele este aproape. Te rog să vii mîine dimineață la ora opt să ne luăm rămas bun, căci în acel ceas o să vină să mă ia ca să slujesc lui Dumnezeu și să cînt în veci *Aliluia*“. Părintele Paisie, cu lacrimi în ochi, și-a cerut iertare de la el și a plecat la chilia lui.

A doua zi, fiind ocupat cu treburile bisericii, s-a dus mai întîi să aprindă candelile în biserică și apoi s-a grăbit să se ducă la părintele Nikon cel bolnav, pentru că și-a adus aminte de cele spuse de el. Cînd a ajuns la el, părintele Nikon deja adormise somnul de veci, iar trupul lui încă era cald. Atunci a început a plînge că nu a venit cu un sfert de ceas mai înainte. Așa s-a dus către Domnul acest minunat părinte, ierodiaconul Nikon Drăguneanu, ducînd viață curată și slăvind pe Dumnezeu.

DIN VIAȚA MONAHIEI OLIMPIADA GOROAIA

EGUMENA MANASTIRII AGAPIA VECHE

Această stareță a condus mulți ani soborul Sfintei Mănăstiri Agapia Veche. Era o monahie blîndă, foarte rîvnitoare la toată fapta bună, milostivă și cu mare grijă pentru slujbele bisericii. Povățuia pe maici cu duhul blîndeții și cu pilda vieții ei. Ca ucenică o avea pe mama mea, monahia Agafia. Cînd s-a îmbolnăvit și a căzut la pat, m-a chemat ca să o mărturisesc.

Cînd am ajuns la Agapia Veche am mers la chilia ei, i-am citit molitfa pentru spovedanie și după ce s-a spovedit am adus Sfintele Taine din Biserică și am împărtășit-o. După ce i-am dat Sfînta Împărtășanie, s-au adunat mai multe călugărițe și

surori ca să-și ia rămas bun și blagoslovenie de la mama lor duhovnicească. Pe cînd erau ele adunate, ea le-a zis: „Nu mor acum, ci mîine dimineată la ora patru. Căci a fost aici un tînăr luminos la chip și mi-a zis să chem duhovnicul ca să mă spovedească, și să mă împărtășească cu Sfintele Taine, că mîine dimineată va veni să mă ia“. Apoi și-a cerut iertare cu lacrimi în ochi de la toate maicile și surorile. Cîteva din ucenicele mai apropiate au vegheat toată noaptea lîngă patul ei, citind rugăciuni. Pe la ora patru dimineată ea le-a zis: „Aduceți-mi lumînarea aprinsă!“. După ce i-au dat lumînarea a zis: „Iertați-mă“, și, întorcîndu-se cu fața la răsărit, și-a dat duhul. Mama mea, monahia Agafia, a zis: „Maică stareță, te rog din toată inima, dacă vei cîștiga milă de la Dumnezeu, roagă-te să vin și eu acolo unde ești sfinția ta“. După aceea a mai trăit puțin și s-a dus și ea la veșnicie. Mormintele lor sînt alături în cimitirul din Agapia Veche.

DIN VIAȚA MONAHIEI MIGĂLUȘA BĂLAN

MANASTIREA AGAPIA VECHE

Despre această călugăriță spunea marele duhovnic Vichen-tie Mălău, că a avut o viață sfîntă și nevinovată. Era cu ascultarea la biserică, fiind paraclisieră. Odată, s-a întîmplat că s-a aprins ceva în biserică, iar ea de spaimă s-a îmbolnăvit și a căzut la pat. Maica stareță Olimpiada, despre care am povestit mai înainte, o iubea foarte mult pentru că era ascultătoare și sîrguitoare. După ce s-a îmbolnăvit și a căzut la pat, marele duhovnic adesea o cerceta și o mîngîia, spovedind-o și împărtășind-o cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

În timpul Postului Mare, ea, stînd la pat, totdeauna se ruga și citea la Psaltire și nu voia să mănînce nimic decît puțină anaforă și puțină aghiazmă. Maica Stareță îi zicea: „Migălușă, dragul mamei, mai mănîncă cîte ceva“, iar ea zicea: „Îmi este de ajuns o bucată de anaforă și puțină aghiazmă“. Astfel a petrecut tot Postul Mare. O întrebau maicile: „Cum te mai simți, maică

Migălușa?“, iar ea zicea: „Văd aici lângă mine două fete frumoase care stau una de-a dreapta și alta de-a stînga și îmi spun că voi muri la Învierea Domnului“.

Pe atunci făceam armată și eram venit într-o permisie de opt zile. În drum spre Mănăstirea Sihăstria am trecut pe la Agapia Veche și am aflat pe maica Migălușa Bălan bolnavă la pat. Era de loc din sat cu mine și, fiind orfană, și-a dorit de mică să vină la mănăstire. Cînd am ajuns la Agapia m-am întîlnit cu maica stareță și mi-a spus că maica Migălușa este bolnavă și de trei zile spune că vine fratele Constantin în concediu. Cînd m-au văzut că am venit, toate maicile se mirau că maica Migălușa a știut că trebuie să vin în concediu. Eu i-am spus maicii că a doua zi de Paști trebuie să mă întorc la regiment. Iar ea a zis: „Atunci ai să mă vezi pe năsălie în biserică“ și așa a și fost.

Iată cîteva însemnări despre sfîrșitul minunat al unor cuvioși călugări și cuviose călugărițe, cu viață curată pe care i-am cunoscut și de nevoința cărora m-am folosit.

C U P R I N S

CUVINT ÎNAINTE, de I. P. S. DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei,	5
INTRODUCERE, de Arhimandrit Cleopa Ilie	7

PREDICI DUHOVNICEȘTI

Despre viața de obște	9
Despre frica de Dumnezeu	16
Despre dreapta socoteală	22
Despre nevoința și lupta duhovnicească a monahilor și creștinilor	28
Despre ascultare, binecuvântare și despre Rai	36
Despre sărăcia de bunăvoie (<i>al dollea vot al călugărului</i>)	46
Despre cunoașterea de sine	54
Despre spovedanie	60
Despre feciorie	67
Despre nemîncarea de carne la monahi	77
Despre ispite și despre feluritele pricini pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiți	84
Despre ispitirea din cele opt părți a monahului și creștinului	92
Despre ispitele celor smeriți și ale celor mîndri	100
Despre conștiință	103
Despre plîngere și lacrimi	110
Despre citirea Sfintelor Scripturi și despre cheia înțelegerii lor	117
Despre lucrare și cunoaștere	123
Despre iubirea de sine, maica tuturor relelor	135
Despre paza minții (I)	143
Despre paza minții (II)	149
Despre paza minții și curăția inimii	155
Despre datoria monahului de a învăța și practica rugăciunea lui Iisus în viața de obște	162
Despre rugăciune și felurile ei	173
Despre rugăciunea minții (I)	180
Despre rugăciunea minții și folosul ținerii cu măsură a respirației (II)	187
Despre rugăciunea minții din inimă (III)	194
Despre rugăciunea inimii (IV)	201
Despre roadele rugăciunii duhovnicești a inimii	209
Despre inimă ca centru întreit al omului și despre casa duhovnicească a sufletului nostru	215
Despre liniște și însingurare	222
Despre pacea și liniștea inimii	229

Despre cele șapte pricini ale păcatului	235
Despre cele douăsprezece trepte ale păcatului	241
Despre preoția Legii vechi, preoția Harului și datoriile preotului	248
Despre vrednicia preoției și despre osînda preoților care dau Sfintele Taine celor nevrednici	255
Despre pregătirea pentru Sfînta Împărtășanie și despre osînda preoților care dau Sfintele Taine celor nevrednici	263
Despre slava deșartă	277
Despre predestinație (I)	285
Despre predestinație (II)	294
Despre cele patru feluri de împărtășire în Biserica Ortodoxă	303
Cuvînt despre valoarea sufletului	312
Despre tăcere	328
Despre smerenie	333
Despre prooroci și proorocii mincinoși. Despre minuni și false minuni și despre vedenii și vise	341
Despre minutul cel din urmă al vieții și despre asuprairile mari din vremea morții	349
Despre moarte	355
Despre Judecata de apoi	363
Despre Rai	372
Despre Iad	379
Despre desăvîrșirea omului	386

CUVINTE DESPRE TRECEREA DE LA VIAȚĂ LA VIAȚĂ

Din viața părintelui nostru stareț, Protosinghelul Ioanichie Moroi (Mănăstirea Sihăstria)	395
Din viața Monahului Valerie Ruștioru (Mănăstirea Sihăstria)	400
Din viața Părintelui Veniamin Iorga (Mănăstirea Sihăstria)	400
Din viața Cuviosului Părinte Paisie Olaru (Mănăstirea Sihăstria)	402
Din viața marelui duhovnic Vichentie Mălău (Mănăstirea Secu)	405
Din viața unui mare duhovnic, Mina Prodan (Mănăstirea Neamț)	406
Din viața unui mare stareț, Arhimandritul Hrisostom Postolache (Schitul Bucium-Iași)	407
Din viața Părintelui Nicon Drăguneanu (Mănăstirea Cozancea-Botoșani)	409
Din viața Monahiei Olimpiada Goroaia (egumena Mănăstirii Agapia Veche)	410
Din viața Monahiei Migălușa Bălan (Mănăstirea Agapia Veche)	411

